HAYATIM İBRET AYNASI

II

Ahmet Muhtar BÜYÜKÇINAR

HAYATIM İBRET AYNASI II

Ahmet Muhtar BÜYÜKÇINAR

HAYATIM
İBRET AYNASI
II

Ahmet Muhtar BÜYÜKÇINAR

HAYATIM İBRET AYNASI II

Editör
Fatih AKÇE

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
Erdal YALÇINKAYA

Mizanpaj
Cafer DERELİ

ISBN
975-8775-94-4

Yayın Numarası
178

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası
Sarnıç Yolu Üzeri No: 7 Gaziemir/İZMİR
Tel: (0232) 274 22 15
Nisan 2011

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Kaynak Yayınları
Bulgurlu Mahallesi Bağcılar Caddesi No: 1
34696 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 522 11 44 Faks: (0216) 522 11 78
www.kaynakyayinlari.com.tr
facebook.com/kitapkaynagi

İÇİNDEKİLER

EZHERLİ YILLARIM

Bir Âlimin Şikâyetleri

Bingöl'e varınca, derse ne zaman başlayacağımızı konuşmaya gittiğimde hocaefendiyi hasta yatağında buldum. Hâl hatır sorduktan sonra "Evladım, görüyorsun hastayım. İyileşirsem bir şeyler okuruz. Seninle çalışmayı çok isterdim. Yıllardır okutmaya hasret kaldım." dedi.

Ben de hocanın iyileşmesini beklerken vakit geçirmeden baklava te zgâhını kurdum. Bir de yeni bir kadayıf ocağı yaptık, hemen işe başladım. Ramazan yaklaştıkça müşterimiz artıyordu. Vilayette tek baklavacı ve kadayıfçı bizdik. Ramazan gelince satışımız daha da arttı, işimiz çoğaldı. Seherden sonra kadayıfı döküyor, gündüz de baklavayı yapıyordum. Ağustos ayında geceler kısa olduğu için üç dört saat ancak uyuyordum. İş çok olduğu için çoğu zaman baklava yufkasını uyuklayarak açıyordum. O sırada rüya bile gördüğüm oluyordu. Baklava açarken saniyede belki de daha az zamanda gördüğüm rüyayı, gözümü açınca yanımdakilere anlatıyordum.

Müftü efendi ikinci ziyaretimde iyice ağırlaşmıştı, konuşamadık. Üçüncü kez de cenazesini kaldırmaya gittik. Okumak için iyileşmesini beklediğim büyük âlimi –adını dahi öğrenmeden– toprağa verdik. Allah rahmet eylesin, mekânı cennet olsun.

Yeni Müftü "Bana İlmihâl Okut" Demez mi?

Hocaefendinin vefatından sonra, okumam için ikinci bir ışık gördüm; ama beyhude. Müftü efendinin yerine, uzun boylu, top sakallı, nur yüzlü, yaşlı yardımcısını müftü yaptılar. Bu zat beni çok seviyor, sık sık dükkânımıza geliyordu. Büyük âlimin ölümünden sonra yardımcısı yerine geçince, ümidimi ona bağladım. Bir sabah kitabımı aldım, müftülük makamına gidip yeni görevini tebrik edecektim, hem de beni okutmasını rica edecektim. Tam o sırada koltuğunun altında bir kitap ile hocaefendi dükkânımıza geldi. Selam verdikten sonra kitabı masanın üzerine koydu, beklenmedik konuşmamıza başladık,

– Hoş geldin hocam. Ben de şimdi zat-ı âlinizi tebriğe gelecektim.

– Hoş bulduk evladım. Bana "hocam" demene gönlüm razı olmuyor, utanıyorum. Ben sana "hocam" diyeceğim ve beni okutmanı rica edeceğim.

– Nasıl olur hocam? Dedem yaşmdasınız. Büyük âlimin yanında yetişmişsiniz. Şimdi de yerinde müftüsünüz.

– Evladım, ilim yaşta mı, başta mı? Hocaefendinin yanındaydım; ama duasını almaktan başka bir şey alma şansına nail olamadım. "Mumun ışığı dibine düşmez." derler. Mübarek ilminden faydalanamadım. Çok pişmanım. Ne çare. Sen uzak memleketten gelip de hocaefendiden okumak isteyince aklım başıma geldi, zihnim aydı. O zaman da iş işten geçti. Hastalanıp seni okutamayınca, ben de bir şey diyemedim. Bu gece iyice düşündüm, kendi kendime "O fırsatı kaçırdım, hiç olmazsa bu fırsatı kaçırmayayım. Büyük hocadan okuyamadımsa, Muhtar Hocadan okurum." dedim. Belki bugün başlarız diye kitabı bile getirdim. Gerçi işlerin çoktur. Günde yarım saat de olsa, beni okutmanı rica ediyorum. Beni boş çevirmezsin sanırım.

– Hocam, duyduklarıma bir türlü inanamıyorum. Ümidimi zat-ı âlinize bağlamıştım. Demek son ümidim de suya düştü. Peki hocam, şayet okusak hangi ilmi ve hangi kitabı okuyacağız, acaba ben senin okumak istediğin kitabı okutabilecek miyim?

– Yok yok, hocam. Senin düşündüğün gibi değil. Senden okumak istediğim ne Arabî ilim, ne de Arapça kitap. Okuyacağım kitabı söylemeye dilim varmıyor, utanarak söylüyorum. Bana Mızraklı İlmihâli okutmanı rica ediyorum. Belki bana gülecek, beni kınayacaksın. Ne yazık ki dediklerim gerçektir. Bana müftü gözüyle bakma. Herkes beni müftü sanıyor. Tebriğe geliyorlar. Hâlbuki ben o makamın geçici bekçisiyim. Bugün yarın müftümüz gelir. Ben imamlık bile yapamam; ancak müezzin olabilirim. Ona bile yaşım elvermez.

– Hocam, seni takdir ediyorum; çünkü eksiklerini biliyorsun. Kişi noksanını bilmek gibi irfan olamaz. Yalnız garibime giden, Mızraklı İlmihâli kolay okunan bir kitaptır. Üstelik harekeli (esresi üstünü var), kendi kendine okursun.

– Doğrusun, okuyorum; fakat layıkıyla anlayamıyorum. Yanlış anlayıp, yanlış tatbik etmekten, dolayısıyla günaha girmekten korkuyorum.

– Ben buraya okumak maksadıyla geldim. Baklavacılığa da bunun için başladım. Bugünü yarına bırakmadan hemen gitmeliyim. İsteğini yerine getiremediğim için üzgünüm, kusuruma bakma. Memleketimde hocam ve talebelerim beni bekliyorlar.

Bingöl'de kalmamın manası kalmamıştı; çünkü oraya para kazanmak için değil, ilim almaya gitmiştim. Bayramdan sonra, bana ait ne varsa ortağıma bıraktım. Gaziantep'e döndüm.

Korkunç Rüya

Memlekete varışımın ertesi günü büyük hocam Hafız Abdullah Efendiden derslere başladım. Bu sefer talebeleri değil,

derslerimi çoğalttım; çünkü hocam hayli yaşlanmıştı. Az zamanda çok şeyler okumalıydım. Hocam da geleceği görüyormuş gibi tahsilimi bitirmem için var gücüyle çalışıyor, dâr-ı bekaya intikal etmeden önce bana icazet vermek için can atıyordu. Ne yazık ki ikimiz de arzumuza kavuşamadık. Askerden geldikten sonra beş ay okuyabildim. İki sene daha okusaydım belki icazet alabilirdim. Ne var ki bizim istediğimiz değil, Allah'ın dilediği oluyor.

1949 senesinin şubat ayındaydı. Rüyamda hocamı davet etmişim. Giderken, bir ayağını kapıdan dışarıya atmışken geri döndü.

– Muhtar evladım.

– Buyur hocam.

– Bundan sonra seni okutamayacağım. Sen talebelerini okutmaya devam et. Heyecanla uyandım: "Korkunç rüya!" dedim. Bir daha da uyuyamadım. Ders saatim yaklaştıkça, heyecanım artıyordu. Mutlaka hocama bir şeyler olmuştur, düşüncesiyle kitapları almadan gittim. Giderken de yürümüyor, bir an önce durumu öğreneyim diye sanki koşuyordum. Tahtani Camii'ne varıp da hocamın hücresini kapalı görünce dizlerimin bağı çözüldü, olduğum yerde donakaldım. Biraz durup kendimi toparladım, sonra evlerine koştum. Odasına girerken, hasta yatağında gözleri kapıdaydı.

– Evladım Muhtar; gelmeni bekliyordum. Hücremi kapalı görünce üzüldün mü yoksa?

– Hocam; üzülmemek elimde mi?

– Bu nasıl söz, bunca yıldır seni boşuna mı okuttum? Üzülmemek elinde olmasa, Kur'an-ı Kerim'inde Allah sana 'Üzülme!' der mi? Allah, kuluna yapamayacağı bir şeyi emreder mi? Şimdi beni dinle: İmtihanını başarıyla veren biri üzülür mü, sevinir mi?

Hocamın Son Dersi

– İşte oğul, biz de 80 yıldır imtihan dünyasındayız. Saçımızın sayısınca imtihan verdik. Mükâfatımızı almaya gideceğiz.

Bugüne kadar yapabildiğim kadar sana karşı görevimi yaptım. İcazet veremedimse de eline aldığın kitabı anlayacak ve isteyenlere okutacak duruma geldin. Sakın bıraktığım yerde kalıp da yerinde sayma. Bir yandan talebelerini okuturken, bir yandan da bıraktığım yerden devam et. Dünyanın neresine gitsen talebe de bulursun, hoca da bulursun. Yeter ki sen istekli ol. Vaktiyle sana "Talebe her çiçekten bal alan oğul arısı gibi olmalı." dememiş miydim? İşte o sözü bugün için söylemiştim. Arı, bal aldığı çiçek kurursa bal almayı bırakır mı? Başka çiçeklere gider. Bir mimar bir binaya başlar, bitirmeden ölürse bina yarıda kalmaz. Onun bıraktığı yerden başka bir mimar alır, binayı bitirir. Okuyan bir talebenin de hocasının ömrü tükenince, başka hocalara gitmesi gerekir. İsmi tarihe geçen büyük âlimlerin çoğu, memleketlerinden uzak, başka başka hocalardan okumuşlar. Onun için "İlim Çin'deyse de gidin öğrenin." denilmiştir. Sakın yarım kalma ki insanları dinden etmeyesin. Haydi evladım, şimdi git, derslerine çalış, talebelerinin dersini okut. Yarın gelirsin, sana bir ders daha veririm.

Ertesi gün hocama tekrar gittim, elini öptüm, yanına oturdum. Yastığının altından iki tarafı yazılı bir yaprak çıkardı, bana uzattı.

– Evladım, kimi kendini beğenmiş hocalar, karşılaştığı talebeye –burada yazdıklarım gibi– okunması ve anlaşılması zor, bilmece kabilinden yazılar gösterir. Okuyamayınca veya anlayamayınca, kendini büyük göstermek için karşısındakini küçük düşürür. Şimdi bu yazdıklarımı oku, anlayamadıkların varsa anlatayım. Bu fırsatı kaçırmayalım. Ben bugün varsam, yarın yokum.

Böylece hocam bana son dersi verirken, ömrünün son gününe kadar beni okutmuş oluyordu, bir gün sonra da öleceğine işaret ediyordu. O gün ders çalışamadım. Hocamı düşünmekten okuduklarım zihnime girmiyordu. Nasıl girsindi ki... Derya gibi ilim dolu hazine bir gün sonra toprağa verilecekti.

Acı Bir Rüya ve Kara Haber

O gece rüyamda bir dişim çıktı, yere düştü. Uyanınca yüreğim sızladı, başımı tandırın üzerine koydum, ağlamaya başladım. Rüyam apaçık gösteriyordu. Yakınlarımdan biri vefat etmişti. Bu, hocamdan başka kim olabilirdi. İki gün önce rüyamda "Seni okutamayacağım." demiş, bir gün önce de "Bugün varsam yarın yokum." demişti. İşte yarın geldi. Bir daha dönmemek üzere o da aramızdan ayrıldı. Bunları düşünerek gözyaşı dökerken, kulağım da kapıdaydı. Bir süre sonra kapı çalındı. "İşte, acı rüyamın verdiği kara haber." dedim. Kapıyı açtım, karşımda hocamın oğlu ve imamlık yaptığı caminin müezzini –manevi kardeşim-Abdulbasir. Gözlerinden yaşlar dökülerek "Hocan..." dedi gerisini getiremedi.

– Lütfen ikinci kelimeyi söyleme. O kelimeyi duymak istemiyorum. Şimdi sen git, hocamın camisinde sabah namazını kıldır. Mihrabı boş kalmasın. Ben de namazı kıldırır gelirim.

Evlerine gittiğimde hocamı teneşir tahtasına koymuşlar, yıkamak için beni bekliyorlardı. Yüzünü açtığımda zaten güzel olan nurlu yüzü, daha da güzelleşmiş, sanki "Ben ölmedim." der gibi gülümsüyordu.

Gaziantep'in gözbebeği ve başvuracakları en büyük dinî kaynağı olan hocamın cenaze namazını kılarken, bütün Antep hâlkı gelmiş gibiydi. Çok büyük meydan dolduğu gibi çarşı pazar, civardaki sokaklar cemaatle dolmuş, imamın tekbirlerini uzaktakilere duyurmak için gür sesli müezzinler yer yer tekbir alırken koca şehir inliyor, insanları ağlıyordu.

İnsan Nasıl Yaşarsa Öyle Ölür

Cenazeyi defnettikten sonra evlerine gittik, taziyeye gelenlere hocamın ölümünden önceki saatleri, oğlu Abdülbasir anlatmaya başladı.

Babamın hasta yattığı üç günde ona vekâleten namazı ben kıldırıyordum. Akşam namazından geldikten sonra "İhlâs-ı şerîfi"

okudu, manasını açıklamaya başladı. Öyle derin manalara daldı ki o güne kadar duymadığım, hiçbir vaizden dinlemediğim yorumlar yaptı. Yatsıya doğru yine saate bakarak "Evladım, namaz vakti gelmiş. Yatsıyı kıldır, gel. Ben seni bekleyeceğim." dedi. Namazdan geldim, yanıbaşına oturdum. Odada oturanların hepsine göz gezdirdikten sonra, kısık sesle ağır ağır konuşmaya başladı "Biraz sonra yolcuyum. Talebem Muhtar'ın da burada olmasını isterdim; ama o gönlümdedir. Hepinizin Kur'an'ını, ilmihâlini okuttum, evlendirdim. Torunlarım oldu. Oğlum Şerif, seni de çeyrek hoca yaptım. Hepiniz iş güç sahibi oldunuz. Hiçbirinizi düşünmüyorum. Gönül rahatlığıyla gideceğim. Düşündüğüm tek bir şey var. Talebem Muhtar'a icazet veremedim. Biraz daha ömrüm olsaydı, o muradıma da ererdim. Ne çare... Evvel Allah, ona güveniyorum. Yarım kalmayacak. Onda ilme doymayan bir hırs var. O, nerede ilim varsa oraya koşacak, okuyacak, âlim olacak. Ona icazet veremedimse, bu ruhu verdim. Ona bunları aynen söyleyin. Beni yalancı çıkarmasın. Tahsilini tamamlasın. Yoksa, rûz-i mahşerde yakasına yapışırım. Size konuşacak bir sözüm kalmadı. Hep beraber kelime-i şehadet getirelim. Eşhedü enlâilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abduhû ve resûluh. Bir daha. Eşhedü en lâilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abduhû ve resûluh. Son kelimeyi söylerken gözünü kapadı.

Hz. Peygamber'in (s.a.s.) *"Kişi sağlığında hangi hâl üzere yaşarsa, o hâl üzere ölür."* dediği gibi hocam da sekiz yaşında hafızlığı bitirmiş, okumuş, âlim olmuş, medresenin ileri gelen hocalarından olmuş. 80 yaşına kadar dilinden Kur'an ve zikir düşmemiş, ömrünün son gününe kadar ders vermiş. İşte bildiklerini aynen yaşayan bu büyük âlim, ölürken de İhlâs-ı şerifi okumuş, tefsirini yapmış, üç kez de şehadet getirerek dünyaya gözünü kapamış. Allah rahmet eylesin, bizleri de şefaatine nail eylesin.

Hocamın Acısı, Memleketin Hâli

Hocamın camisinde geçici olarak namazı ben kıldırıyordum. Öbür camide de benim yerime bir talebem kıldırıyordu. Hocamın hücresinin üzerine büyük bir oda yaptılar. Talebemin bir kısmını orada okutuyor, geceleri de orada kalıyordum. Onları üçe ayırmıştım. Bir kısmını önceki imamlık yaptığım Kabasakal Camii'nde çoğunu yıllardan beri merkezim olan Şeyh Camii'nde geri kalanını da hocamın camisi olan Tahtani Camii'nde okutuyordum.

Tedirgin ve huzursuzdum. Nereye baksam hocamı görür gibi oluyordum. Mihraba geçtikçe yüreğim sızlıyordu. Her zaman hocamı düşünüyordum, ne yazık ki o beni okutamıyordu. Yeri boş kalmıştı. Boşluğunu doldurmalıydım. Onun yarıda bıraktığını tamamlamalıydım; ama kimden okuyacaktım? Önceki okuduğum hocalarımın biri benden okumaya başlamıştı, öbürünün de bana verecek bir şeyi kalmamıştı. Hocamdan sonra Gaziantep'in ikinci büyük âlimi olan bir hoca vardı. İlmini vermekte öyle cimriydi ki daha önce aylarca yalvardığım hâlde beni okutmamıştı.

Hocalık bakımından, gün günden kötü geliyor, her gelen gün geçmişi aratıyordu. Ölen hocanın yeri boş kalıyor, okutmak yasak olduğu için ölenin yerine yenisi yetişmiyordu. Arapça kitap basılmıyor, hazır kitapları da görürlerse, imha ediyorlardı. Kur'an-ı Kerim'in yenisi basılmadığı gibi satışı bile yasaktı, ya da yasakmış gibi engelliyorlardı. Kanunu bilmediğim için hangisinin doğru olduğunu bilmiyordum. Bilsem neye yarardı ki. Zaten ikisi de anlamsızdı. Hem de dilimiz bağlı, gücümüz sınırlıydı. Ümitlerimiz kırık, gönüllerimiz hazindi. Gelecek günlerin daha hazin olmayacağına kim garanti verebilirdi. Böyle giderse, yirmi otuz sene sonra ne hoca kalır, ne de kitap, işte bu karanlık geleceği göz önüne alarak ben öyle bir hoca olmak istiyordum ki yeniden İslam'ın yıldızı parlasa, okutmak serbest olsa da hiç hoca

kalmasa, din adına okutulması gereken bütün ilimleri okutabilseydim. Kitaplar tamamen toplansa da okutacak kitap kalmasa, okutacağım kitabı yazabilmeliydim. İşte böyle bir ilim arıyordum. Nerede bulabilirdim?

Hocanın Yerini Doldurmak

Ben bu sevdadayken camimizin cemaati "Hocanın yerini ancak sen doldurursun. Onun camisine sen imam olmalısın." diyorlardı. Onlar, mihrabı kastederek "Hocanın yerini doldurursun." diyorlar, ben ise ilmini kastederek "Onun yerini dolduramam." diyordum. Uzun bir tartışmadan sonra onların ısrarı beni yendi. İmam olmak için elimde resmî bir belge olmadığı için, imtihanla imam oldum. İmam olmakla ilim ateşim sönmedi. Daha da alevlendi. İnsanlar bana "Hocaefendi" dedikçe utanıyor, yerin dibine giriyordum. Haftalar, aylar geçiyor, zaman aleyhime işliyordu.

Üç Yeni İlim Âşığı

Bir akşam üzeri, iki oğlunu okuttuğum bir zat üç misafir getirdi.

– Hocam, misafir kabul eder misin?

– Bunu sormana ne lüzum var, misafir Allah misafiridir.

– Bunlar gelip geçici değil. Kadim misafirin olacaklar.

– İyi ya. Bunları da kadim misafirlerimin arasına katarım. Rızıklarını Allah verdiğine göre, isterlerse ömür boyu kalsınlar. Misafirlerimizi tanıyalım.

– Ben, Mehmed Müftüoğlu. Bu, Remzi Barış. Bu ağabeyimiz de Şevket Bulut. Üçümüz de Ankara'nın Keskin kazasındanız. Eniştem Şevket, Keskin ilçesinin vaizidir. Kur'an-ı Kerim'i ondan öğrendikten sonra Ankara'ya gidip Arapça okumak istedik. Arapça okuyacak hoca bulamadık, bir hocadan tecvid okuduk ve Kur'an talimi gördük. Hafızlığa başlayacaktık. Kur'an'ın manasını anlamadan hafız

olmak istemedik; çünkü Allah bize Kur'an'ı "Okuyun, içindekileri yaşayın." diye göndermiştir. Manasını bilmeden nasıl yaşayacağız? Bize Arapça okutacak hoca ararken biri "Diyarbekir'e giderseniz hoca bulursunuz." dedi. Biz de Diyarbekir'e gittik, orada da hoca bulamadık. Bir başkası Cizre'de Arapça okutulduğunu, oraya gidersek okuyabileceğimizi söyledi. Cizre'ye gittik, orası da zihnimize yatmadı. Orada birkaç gün kaldıktan sonra nereye gitsek," diye düşünürken, tanıştığımız yaşlı bir amca "Gaziantep'te büyük âlimler var. Arapça okutanlar da varmış. Giderseniz belki orada okursunuz." dedi.

Kalan paramızı yol parası yaparak buraya geldik. Antep'e ilk gelişimiz, kimseyi tanımıyoruz. Paramız da bitmişti. "Akşam oluyor, nerede kalacağız, ne yiyeceğiz, ne yapacağız?" diye düşünerek dolaşırken, Bedesten denilen kapalı çarşıya girmişiz. Orada garip olduğumuzu anlayan Nuri amca bizi görmüş, dükkânına çağırdı. Derdimizi anlatınca "Aradığınızı buldunuz." diye bizi buraya getirdi.

– Hoş geldiniz, safa geldiniz. İnşallah aradığınızı bulmuşsunuzdur.

Nasıl Çalışıyoruz?

Tanışmamız ilerledikten sonra onlara talimat verdim.

– Kalmanız için en uygun yer, bu camide görev almadan önce imamlık yaptığım Kabasakal Camii'ndeki hücremdir. Orası geniş ve sessizdir. Orada bütün ihtiyacınız karşılanır. Göreviniz, benden aldığınız derslerin dışında yeni gelenlere günde 3-4 saat ders okutursunuz, bir de o camide beş vakit namaz kıldırırsınız. Sizin de bildiğiniz gibi, okutmak yasaktır. Bu yüzden sabit bir yerde okutamıyoruz. Sık sık ders yerlerini ve saatlerini değiştiriyoruz. Çeşitli yerlerde birçok camide; hatta dağa bile çıkıp okuttuğum oluyor. Dersleri, günün çeşitli saatlerinde okutuyoruz. Sabah namazından önce ve sonra, seher vakti, gece yarısı bile okuttuğumuz

oluyor. Böyle yapmasak, yıllardan beri bunca talebeyi nasıl okutacaktık? Size zaman zaman, ders okutacağınız yeri ve saati bildiririz. Şunu da bilin ki ders okutacağınız camilerin ya imamı ya müezzini ya da hademesi bizim talebemizdir. Bununla beraber herhangi bir tehlike hissettiğiniz an, hemen talebeleri dağıtır, kayıplara karışırsınız. Biz tedbiri elden bırakmayız, takdire de razı oluruz. Bu uğurda hakaret de görsek, dayak da yesek, nezaretlere, geçmişte olduğu gibi hapishanelere de atılsak razıyız. Siz de razı olmalısınız. Bütün dinler böyle başlamış, böyle öğretilmiş, böyle yayılmıştır. Ya bu deveyi gütmeliyiz, ya bu diyardan gitmeliyiz.

Ne Yapmak İstiyorum?

Size biraz da kendi durumumdan söz edeyim ki kararınızı ona göre veresiniz. Bu gördüğünüz mübarek caminin imamı –hocam Hafız Abdullah Efendi bir ay önce vefat etti. Benim de tahsilim yarıda kaldı. "Yarım hoca dinden eder." sözünü duymuşsunuzdur. Böyle yarım kalıp da insanları dinden etmeye gönlüm razı olmaz. Tahsilimi tamamlamamı, hocam da vasiyet etmişti. Allah'ın izniyle tahsilimi tamamlayacağım. Beni okutacak hocayı arıyorum. Bulabilsem, hem imamlık görevime, hem de talebelerimi okutmaya devam edeceğim. Hele hayatınızın en güzel ve en verimli çağında her işi bırakıp uzaktan okumaya geldiğiniz için benim iki günde aldığım dersi, size bir günde vermeye gayret ederim. Şayet burada hoca bulamazsam, okuyacağım yeri ve beni okutacak hocayı bulabilmek için uzaklara gideceğim. Aradığımı buluncaya kadar, gerekirse bütün dünyayı dolaşacağım. Size gelince, isterseniz her cefaya katlanmayı göze alır, benimle gelirsiniz. Birlikte arar, birlikte bulur, birlikte okuruz, isterseniz dilediğiniz yere gidersiniz. İsterseniz burada kalır, alabildiğiniz kadar ders alır, bir yandan da talebe okutursunuz. Antepliler, dindar, garip dostu, misafirperver, cömert ve cesur insanlardır. Sizin için her fedakârlığa katlanırlar.

Bu Üç Talebem Ne Oldu?

Bu talebelerimden Şevket, iki ay okuduktan sonra askerliği geldi, asker oldu. Onu uzun yıllar sonra Ankara'da edebiyat fakültesinde asistan olarak gördüm. Mehmed Müftüoğlu Şam'dan Mısır'a gitti. Ezher Üniversitesine girdi. Orada benden de ders alarak birkaç sene okudu. Bir yaz tatilinde Türkiye'ye geldi. İleride anlatacağım sebepten dolayı bir daha Mısır'a dönemedi. Azimli talebem Ankara'da tahsiline devam etti, imam hatip okulunda öğretmen oldu. Ticaretle, aynı zamanda tercüme ve telif işleriyle de uğraşıyordu. Bunların yanı sıra çok yararlı sosyal faaliyetleri de vardı. Ankara'da Diyanet sitesi yapılırken büyük emeği geçmiştir. Çok hareketliydi. İyi bir hatipti. Cesurdu, ileri görüşlüydü. Korkmadan, çekinmeden hakkı savunurdu. Edebiyatı ve Türkçesi fevkaladeydi, özlediği gibi derinlemesine bir din âlimi olamadı; ama birçok pasif din âliminden daha çok yararlıydı. Hayatının en verimli çağında genç yaşında Hakk'ın rahmetine kavuştu. Remzi Barış'a gelince, Şam'da bir sene birlikte okuduk. Ben Mısır'a gittikten sonra Şam'da liseyi ve fakülteyi bitirdi. Din âlimi oldu. Hicaz'da hocalık yaptı. Ankara İlahiyat Fakültesinde hocalık yaparken bir uçak kazasında vefat etti. O da ömrünün en olgun ve yararlı çağında rahmet-i Rahmân'a kavuştu. İkisine de Allah rahmet eylesin, mekânlarını cennet eylesin, bizleri orada buluştursun.

Afşinli Durdu Hoca

Resmî imam oluşumun altıncı ayma girerken, beni okutacak hoca bulamayışım kaygımı artırıyor, tedirgin oluyordum. Bir ara "Nasıl edeceğim?" diye düşünürken, büyük bir âlim hatırladım: Manevi kardeşim Afşinli Mehmed Can'ın kayınpederi Durdu Hocaefendi. Bu zat, yıllar önce Gaziantep'e gelmiş, Şeyh Camii'nde birkaç gün misafir olmuştu. Kendisi Mısır'da Ezher Üniversitesinde

okumuş, okuduğunu kavramış, bildiklerini yaşayan, muhterem bir zattı. Ne var ki Afşin gibi ücra bir yerde küllenmiş kalmıştı. Afşin'e giden biriyle haber salarak, beni okutursa oraya geleceğimi söyledim. Ben ondan haber beklerken, ihtiyar hâlinde kendisi gelmesin mi? Zat-ı âlilerini karşılayıp gereken ikramı yaptıktan sonra konuşmamız başladı.

– Hocam, bu yaşta çok zahmet ettiniz. Ben Afşin'e gelmek için zat-ı âlinizden haber bekliyordum.

– Hem tahsilin hakkında etraflıca konuşuruz, hem de eski dostlarımı ziyaret ederim, diye ben geldim. Damadım Mehmed Can'dan, talebe okutmaya devam ettiğini ve merhum efendimizin camiine imam olduğunu öğrendim. Bunları bırakıp gelmendense, benim gelmemi daha uygun buldum. Benden okumak istemişsin. Ben, şimdiye kadar hocandan icazet aldığını sanıyordum. Sekiz sene önce misafirin olduğumda derslerin epeyce ilerlemişti. Arapça metinleri rahatlıkla okuyor ve anlıyordun. Aradan bunca zaman geçti.

– Hocam, doğrusun; ama geçen zamanlarda devamlı okuyamadım. Bu arada Halep'e gittim. Şam'a gittim, altı ay kadar hapis yattım, üç sene de askerlik yaptım.

– Doğrusun evladım. Ben bunları hesaba katmamıştım. Neyse, geçen geçmiş. Mevzumuza dönelim. Uzun yıllar Câbîzâde Hafız Abdullah gibi âlimden ders aldıktan sonra, benden alacağın dersler seni tatmin etmez sanırım. O zat, henüz medresede talebeyken okutmaya başlamıştı. Sonra da uzun yıllar müderrislik yaptı. Böylece hem bilgisi genişledi ve derinleşti, hem de okutmada tecrübe sahibi oldu. Ben ise okurken okutma nasip olmadığı gibi tahsilden döndükten sonra da medreseler kapatıldı ve okutmak yasak edildi. Afşin gibi tenha ve sakin bir yerde kendi kabuğumuza çekildik. Bildiklerimiz küllendi kaldı. Bugüne kadar ne kimse bizden okumak istedi, ne de biz

okutma girişiminde bulunduk. Bundan sonra da kendimi zorlayıp okutsam bile, seni doyurucu olamam. Boşuna oyalamış olurum. Keşke ben de vaktiyle daha verimli bir yere yerleşseydim de kelleyi koltuğa alıp okutma ve yazma mücadelesine girişseydim. Keşke yıllar önce senin gibileriyle karşılaşsaydım... Evladım, şimdi beni iyi dinle. Bir çiçekle yaz gelmediği, tek bir çiçekten alınan bal şifa vermediği gibi, ne kadar âlim olursa olsun, bir hocadan okumakla insan yetkili bir din âlimi olamaz. Kur'an'ı layıkıyla anlayamayan, din adına konuşabilecek yetkili bir âlim sayılmaz. Kur'an'ı anlamak için o kadar ilme ihtiyaç var ki bugün memleketimizde herhangi bir yerde bunların tamamını okutacak bir âlim bulunamaz. Gerçekçi olmalıyız, kendi kendimiz aldatmamalıyız.

Gemileri Yak

Afşin'den buraya kadar, sana bu gerçekleri anlatarak yolunu aydınlatmaya ve seni uyarmaya geldim. Beni dinle, Tarık b. Ziyâd gibi gemileri yak, zaferi kazan. İmamlığı bırak, talebelerinden de müsaade al, Mısır'a git. Ezher'e gir, alabildiğin kadar ilim al. Ezher, ilmin ve ulemanın Kâbesi'dir. Başka bir tabirle Ezher, ilimlerin kaynağı, ulemanın menbaıdır. Burada okuyup gittiğin için, oradan daha çok faydalanırsın. Bir yandan da büyük hocalardan özel dersler alırsın.

– Hocam, Mısır'a gitmek için pasaport vermezler. Yollar kapalı, arada da beş hudud var.

– Halep'e, Şam'a nasıl gittin? Bir hududu geçen, öbürlerini de geçer. Azmin kuvvetli olursa, Allah yolunu açar, zorluklar kolaylaşır. Yeter ki Allah'la aran iyi olsun. Niyetin has, kalbin pak olsun.

– Hocam, yine de bir süre senden okusam da öyle gitsem?

Büyük İşler

– Ben seni okutmaktan kaçınmıyorum. Benden okuyacağın, Ezher'de okuyacaklarının yanında deryadan katre gibidir. Zaten benden alacaklarının çoğunu hocandan almışsındır. Burada oyalanman, vakit zayi etmekten başka bir şey olmaz. Yoksa imamlık vazifesini bırakamıyor musun? Şunu bil ki küçük vazifeler ve basit işler, insanı büyük vazifelere hazırlanmaktan ve büyük işler yapmaktan alıkor. Sakın böyle demekle imamlığı küçümsüyorum sanma, imamlık aslında mukaddes bir vazifedir. Mihrap, Peygamberimizin makamıdır. Bu makamı, namazın ahkamını bilen ve Kur'an okuyan herkes doldurabilir. Senin yapmak istediğin, İslam'ı temelinden bütün teferruatıyla öğrenip, yüzlerce, binlerce gence öğretmen, Kur'an'ı ve Peygamberimizin hadislerini layıkıyla anlayıp, asrımızın ve insanlarımızın ihtiyacına göre yorum ve izahını yapmandır. Bunu herkes yapamaz, işte bu büyük yükü kaldırmak istiyorsan, ilmin merkezine gitmelisin. Büyük işler az bilgiyle yapılmaz. Sen küçük gölde balina avlamak istiyorsun. Buna imkân var mı? Okyanuslara açılmalısın. Afşin'in elma bahçelerinde fil avlamak istiyorsun. Bu olamaz. Afrika'ya gitmelisin. Uçsuz bucaksız balta girmemiş ormanlarına dalmalısın. İşte o okyanus, o orman, Ezher'dir. Hayatımın en neşeli yıllarını verdiğim, ömrümün baharını geçirdiğim Ezher'e, hasretini çektiğim Ezher'e mümkün olsa da seninle birlikte gitsem. O derya misali âlimlerin önünde yeniden diz çöksem. Muhtar evladım, inan Ezher'e öyle müştak olmuşum ki kuş olup oraya uçmak istiyorum; ama nerede? Kolum kanadım kırılmış. Aklıma bir şey daha düştü: Gel bu işi Allah'ın kararına bırakalım. Bu gece bir istihare yapalım, Allah ne gösterirse, öyle yaparsın.

– Tamam hocam, sen nasıl dersen öyle yapacağım.

İlim Uğruna Üçüncü Yolculuk

Durdu Hocaefendiyle üç gün konuştuk, istihare yaptıktan sonra Mısır'a gitmeye karar verdim. Hocaefendiyi Afşin'e yolcu ettim, hemen hazırlığa başladım. Arap ülkelerine pasaport verilmediği için beş devletin sınırını kaçak geçecektim. O zamanki İslam ve Arap düşmanlığı, böyle bir karar aldırmıştı. İslam'la bağdaşmayan bu karar, İslam'ın beş şartından biri olan hac vazifesini eda etmek isteyenleri ve Arabistan'a gitmek zorunda kalanları, kanunsuz ve tehlikeli yollardan gitmek zorunda bırakıyordu.

Ankara'dan gelen talebelerimden benimle birlikte gidecek olan Mehmed Müftüoğlu ve Remzi Barış ile birer Arap kıyafeti hazırladık. Yatsı namazını kıldırdıktan sonra, seher vakti yola çıkmak için manevi hocam Mustafa Efendiye gittim. Durumumuzu anlatıp izin isteyince, gözlerini kapattı, bir süre daldıktan sonra "Bu gece gitmeyin, yarını bekleyin." dedi. Ben de sebebini sormadan "Peki." dedim. Talebelerimin yanına döndüm, "Yarını bekleyeceğiz, bunda bir hayır var." dedim. Ertesi gün akşama doğru bir talebemin babası gelerek: "Hocam, pasaportsuz Mısır'a gideceğinizi duydum, sizi müjdelemeye geldim. Arap ülkelerine pasaport verme kararı çıkmış. Hemen müracaat edin." dedi.

Meğer hocam, bulutların arkasında gizlenen yıldızı fark etmiş, tehlikeli ve maceralı yolculuğumuzu onun için ertelemiş.

Sakallı ve Sakalsız

Dilekçeyi yazıp pasaport memurunun karşısına gidince bir aksilik oldu. "Sakalını kesmeden pasaport alamazsın." dedi. Önce ağrıma gittiyse de "Bunda bir hayır vardır." diye hemen gittim, sakalımı iyice kısalttım. Pasaportu aldım. Gözüm hep uzun sakal görmeye alışmış olduğu için kısaltınca kendimi çok çirkinleşmiş hissettim. "Ya tam, ya hiç." diye sakalı tamamen tıraş ettim. Meğer bunda bir hikmet varmış. Bunu ancak önce Şam'a, sonra da

Mısır'a gidince anladım. Talebelerimin de pasaportunu aldık, yol hazırlığını yaptık.

Pasaportlarımıza Suriye vizesi yaptırdık. Mısır vizesini Şam'dan alacaktık. Suriye'ye daha önceki gidişlerimde Arap kıyafetine girmiş, uzun, beyaz entari giymiş, üzerine de yere kadar uzanan meşlah (aba) giymiştim. Uzun sakal, büyük sarık, elime de bastonu alınca elli yaşında bir Arap şeyhine benziyordum. Bu sebepten Şam'da "yaşın büyük" diye beni okula almamışlardı. Hâlbuki o zaman yaşım 24'tü. Bu gidişimde ise, çok şık yeni bir elbise giyinmiştim. Sakalı da kesince iyice genceldim. 29 yaşında olduğum hâlde 18'imde görünüyordum. Bu da Şam'da çok işime yaradı. Beş sene önce giremediğim okula girmemi sağladı.

Halep'te

1949 senesinin ağustos ayında yola çıktık. Halep'e varınca daha önce iki defa gittiğim ve üzerimde unutulmaz hatıraları olan Şabaniye Medresesine gittik. Önceleri ihmal edilen medrese, yeniden düzene konmuş, modern bir okul olmuştu. Sınıfları gezerken, daha sonra Konya milletvekili de olan Mustafa Runyun da geldi. Ezher'de okumuş, Mısır'dan dönüyormuş. Medreseyi birlikte gezdik, kendisinden Mısır ve Ezher hakkında bilgiler aldım. Mustafa Bey, Türkiye'ye hareket etti. Biz bir hafta kalıp talebelerimle Halep'i gezmek ve eski dostlarımı ziyaret etmek istedik. Bu kalışımız hayırlı ve verimli oldu. Birkaç genç Türk talebesi de orada okuyordu. Okula Türklerin mutlaka okuması gereken bazı Arapça kitapları okumadan girmişler. Bu yüzden Arapça kitapları ve dersleri anlamakta zorluk çekiyorlardı. Hemen uygun saatlerde onlara ders vermeye başladım. Kendilerine bir haftada "Emsile" ve "Bina" kitaplarını okutarak Arapçanın temelini attım. Onlardan biri de sonra Mısır'da talebem olan, daha sonra da Ankara'da Diyanet İşleri Başkanlığında müfettişlik yapan Hamza Âyân'dı.

Vize Yok

Şam'a varınca, pasaportumuza vize yaptırmak için Mısır konsolosuna gittik, vize vermediler. Hangi milletten olduğumuzu bildirerek Ezher'e yazı yazmamızı, Türk talebe birliği başkanından bizi burslu talebe olarak kabul edeceklerine dair yazı gelirse, ancak o zaman vize vereceklerini söylediler. "Cevabın gelmesi ne kadar sürer?" deyince, "Kabul edilirseniz en az bir ayda gelir, kabul edilmezseniz hiç cevap gelmez." dediler. Dilekçeyi verdikten sonra, belki vize alabiliriz diye Beyrut'a gittik, oradan da vize alamadık. Vize alarak resmî yoldan gidemeyince, her tehlikeyi göze alıp, Mısır'a Beyrut'tan kaçak olarak, balıkçı sandalıyla gitmek istedik. Bu yolda bizim için iki büyük tehlike vardı. Biri, yakalanma tehlikesi diğeri, Akdeniz'in acımasız dalgalarına gömülme tehlikesi. İlim aşkı bize bu tehlikeleri düşündürmüyordu bile. Balıkçı da her tehlikeyi göze alarak bizi götürmeye razı oldu; fakat yanımızdaki para, istediği ücreti karşılamadığı için gidemedik. Beyrut'ta okumak için uygun bir okul aradık, o da denk gelmedi. "Gelmişken biraz kalalım, Beyrut'u gezelim." dedik. Gündüzleri geziyor, akşamları bir otelde kalıyorduk.

Gandi'yle Görüşen Türk

Kaldığımız otelde İzmirli bir amcayla tanıştık. Gezdiği memleketleri anlatırken söz Hindistan'a geldi. Ona "Hindistan'a gitmişken Gandi ile görüşseydin." deyince "Onunla da görüştüm." dedi ve gördüklerini anlattı "Gandi'nin olduğu yere giderek onunla görüşmek istedim, bir saat görüşmek üzere bir hafta sonraya randevu verdiler. Bekledim, görüşme günü geldi. Odasına girdiğimde karşılaştığım Gandi, canlı bir insan değil, sanki kemiklerin üzerine deri giydirilmiş bir iskeletti. O güne kadar öyle zayıf bir insan görmemiştim. Benimle Türkçe konuştu. Birçok lisan biliyormuş. Ona hangi dinden olduğunu sordum, şöyle izah

etti. 'Hindu dininde olduğumu sanırlar. Hâlbuki ben hiçbir dine bağlı değilim. Bütün dinleri inceledim. Hepsi uydurma, hurafelerle doludur. Akla uygun olan tek din, İslam dinidir. Şayet bir dine girmek istesem, Müslüman olurum...' Biz bunları konuşurken hizmetçi bir bardak elma suyu getirdi, içerken "Bu günlerde günlük gıdam, bir bardak elma suyudur.' dedi. Daha sonra kütüphanesine girdik. Her dilden kitabı ayrı bölümlere koymuştu. Türkçe bölümünü gösterirken 'Türkleri çok severim. Onun için Türkçeyi çok okurum. Seninle görüştüğümüze de memnun oldum.' dedi."

Şam'daki Okulda

Ben, Remzi'yle Şam'a dönerken, Mehmed Müftüoğlu; "Bir yolunu bulur, Mısır vizesi alırım." diye Beyrut'ta kaldı. Akşam üzeri Şam'a vardık, Merci Meydanı'ndaki Beyrut Oteli'ne gittik. Orada Türkiye'den okumaya gelen birkaç gençle karşılaştık. Onlar da bizim gibi Mısır'a gitmek için gelmişler, vize alamamışlardı.

Bilahere Mısır'da birlikte okuduğumuz ve kendilerine ders verdiğim Yozgatlı Ali İhsan Okur ile, Kırşehirli Şerafeddin Derindere de onların arasındaydı. Onlarla birlikte ne yapacağımızı, nereye gideceğimizi konuşurken "Arkadaşlar! Allah; bütün kapıları kapatmaz ya. Azmin elinden bir şey kurtulmaz. Ben beş sene önce de Şam'a geldim, pasaportum olmadığı için Mısır'a gidemezdim. Resmî okula da giremeyince özel hocalardan ders aldım. Yarın hep birlikte gider, daha önce girmek istediğim okula müracaat ederiz. Girebilirsek orada bir süre okur, sonra Mısır'a gideriz. Şayet bu okula giremezsek, başka bir şey düşünürüz." dedim.

Ertesi gün aynı okula gittik, okumak istediğimizi söyledik. Onların yaşı benden küçüktü. Çok şık giyindiğim ve kendime iyi baktığım için ben de onlar gibi genç görünüyordum. Yaşımızı sormadan bizi imtihana tâbi tuttular. Oldukça zor geçen imtihanda yalnız ben kazandım, resmen okulun yatılı talebesi oldum.

Onların arasında benim gibi Arapça okumuşlar vardı. Arapça konuşma ve yazma bilmedikleri için kazanamadılar. Okul, orta ve lisede okunan fen, sosyal ve dil derslerinin yanı sıra dinî ağırlıklı 6 senelik özel, yatılı orta eğitimdi. Birinci sınıfta 20 ders vardı. Yabancı dil İngilizce, bütün kitaplar Arapça idi. Hocalarımız, ilmiyle, takvasıyla, olumlu ve yapıcı davranışlarıyla örnek birer eğitimciydiler. Zihnimizi yormadan, bize az zamanda çok bilgi veriyorlardı. Özetle, her şeyiyle mükemmel örnek bir okulda okuyorduk.

Okulun Teşkilatı

Üç ay yaz tatilinin dışında 9 ders ayını öyle planlamışlardı ki talebenin boş geçirecek bir saati bile yoktu. Hem düzen, hem disiplin vardı; fakat sıkıcı değildi. Yatakhanesi, yatakları, sınıfları, yemek salonu ve müştemilatı tertemizdi. 500 kadar talebesi olan okulda 10 tane banyo vardı. Haftada iki kez yıkanmak mecburi idi. İsteyen her gün yıkanabilirdi. Sıcak su devamlı bulunurdu. Çamaşırlarımız ve yatak çarşafları her hafta yıkanır ve ütülenirdi.

Okulun gece murakıbı hocaefendi, imsak vakti kalk düdüğünü çalarken bütün talebeler kalkmış olur, abdest alır, dersimize çalışırız. Sabah namazını cemaatle kıldıktan sonra, imamlık yapan hoca zikir yaptırır, bir saat derslerimizi mütalaa ettikten sonra yemekhaneye ineriz. Halepli aşçımız iyi bir sanatkârdı. Üç öğün yemek, birinci sınıf aşçının beğeneceği kadar mükemmel, leziz ve kaliteliydi. Beş vakit namaz okulun camiinde cemaatle kılınırdı.

Ben Türkiye'de okuyup gittiğim için, müdürle anlaştık, dersleri hazırlayıp imtihan vererek bir senede iki sınıf geçmeye söz aldım. Cebir, hendese (geometri), ileri seviyede matematik ve İngilizce gibi Türkiye'de okumadığım ilimleri, iyi bilenlerden özel ders alıyordum. Ben de Arapçası zayıf olan Arap talebelerine Arapça okutuyordum. Okulun bütün talebesi, birbirimizi sayarak, severek, kardeş gibi geçiniyorduk.

Sultan Selim Vakıfları

Benimle imtihana giren Türk arkadaşlarım, okula yatılı giremeyince, aramız çok iyi olan müdürden müsaade aldım. Derslere hariçten devam edecekler, sene sonunda sınıfı geçenler resmen yatılı talebe olacaklardı. Onlar, Sultan Selim Camii'nin hücrelerinden büyük bir odaya yerleştiler. Yine Sultan Selim'in vakfettiği, yüzlerce yoksul ailelere yemek ve ekmek verilen aş evinden yemekleri ve ekmekleri çıkıyordu. Yine Sultan Selim tarafından vakfedilen bir aş evi de Muhacirin Mahallesi'nde Şeyh Muhyiddin Arabî Hazretlerinin camisinin yanında idi. Sultan Selim bu aş evlerini ve buralarda dağıtılan ekmeğin yapılacağı fırınları yaptırmış, bunların devamı için de büyük geliri olan vakıflar yapmış. Ne yazık ki Suriye idaresi bu aş evlerini kapatarak yemek yerine para vereceğini söyledi. Bir iki ay sonra onu da kesti. Böylece sultanın hayrı, fakirlerin de aşı, ekmeği kesildi.

Garip Bir Yoldaş

"Ma'hedü'1-UIûm li'1-Cem'iyyeti'l-Garrâ" adı verilen okulumuzda önemli bir sebep olmadan dışarı çıkılmazdı. Yalnız haftada iki defa çıkma izni vardı: Çarşamba günü öğleden ikindiye kadar, bir de hafta tatili olan cuma günleri, kahvaltıdan sonra ikindiye kadar.

Hafta tatilinde bir parkta gezerken, kıyafeti kısmen Arap'a benzeyen, siması Türk'e çalan, benim yaşlarımda birini gördüm. Tenha bir yere oturmuş, derin düşüncelere dalmış gibiydi. Herkesle, özellikle dertlilerle ilgilenmek âdetim olduğu için, mahzun duruşu ilgimi çekti. "Acaba Türk mü, Arap mı?" diye ona yaklaşırken kendi kendime "Ona selam veririm, selam alışından ne olduğunu anlarım." dedim,

– Selamün aleyküm.

– Ve aleykümselam.

– Galiba Türk'sün?

– Evet. Adım, Hacı Ali Kılıncalp. Hacdan dönüyorum. Afyon'un Emirdağ ilçesindenim. Beni okutacak bir hoca veya uygun bir okul bulursam, burada kalıp biraz okumak istiyorum.

– Daha önce Arapça okudun mu?

– Hayır, Kur'an-ı Kerim'i bile doğru düzgün okuyamam.

– Arapça bilmediğin için okula girmen zor. Yaşın büyük olduğu için baştan başlayamazsın. Hem de resmî okula girmek için de imtihan ederler. Ben yıllardan beri Arapça okuduğum hâlde zor girdim. İstersen benim okula dışarıdan devam eden Türk talebelerin kaldığı yerde kalırsın, özel hocalardan ders alırsın. Ben de sana yardımcı olur, öbür arkadaşlarla birlikte seni de okuturum. Haydi sana bizim okulu gezdireyim. Bugün tatil olduğu için serbest gezebilirsin.

Hacı Ali, okulumuzu gezince hoşuna gitti. Ertesi gün okula girmek için müracaat etmiş. Müdür mütercimlik yapmak için beni istetmiş. Gidip tek kelime Arapça okuma yazma bilmeyen yeni arkadaşımı görünce, cüretine hayret ettim. Hacı Ali'nin okulumuza girmek istediğini tercüme edince, müdür –hiçbir şey sormadan– beş sene önce bana söylediğini ona da söyledi. "Yaşın büyük olduğu için bu okula giremezsin."

İşin garip tarafı müdür, Hacı Ali'nin okutulan dersleri anlayacak ve imtihan verecek kadar Arapça okuduğunu sanıyor, sadece yaşına itiraz ediyordu. Müdürün sözlerini Hacı Ali'ye tercüme edince, arkadaşımın "Sen üzülme. Ben bugün mutlaka bu okula gireceğim." sözü bana çok garip geldi; çünkü inanılacak bir yanı yoktu. O okuldan ayrıldı, ben de dersime girdim.

Hacı Ali'nin Cesareti

Aynı gün öğleye doğru müdür beni tekrar çağırttı.

"Arkadaşın Hacı Ali okulumuza resmen yatılı talebe olacak. Kayıt işleri için mütercimlik yap." demesin mi? O sırada

gülümseyerek yüzüme bakan Hacı Ali'nin cesaretine, maharetine ve inanılmaz başarısına hayret ettim. Bu işi nasıl yaptığını, derslerden ve mecburi mütalaadan sonra dinlenme saatinde anlattı.

– Sabahleyin müdür beni okula almayınca, doğru cumhur reisi Hâşim el- Atâsî'nin sarayına giderek, Türkiye'den geldiğimi, cumhurbaşkanıyla önemli bir mesele konuşacağımı söyledim. Önce görüşemeyeceğimi söylediler. Israr edince, onunla irtibat kurarak huzura kabul edildiğimi söylediler. Mütercim aracılığı ile derdimi anlatınca, cumhur reisi bana hak verdi ve okula telefon ederek beni almalarını emretti. Emir yukarıdan geldiği için, müdür reddedemedi.

Hacı Ali'nin okula girmesiyle, yüküm iyice ağırlaştı. Ona hızla Kur'an-ı Kerim ve Arapça okutarak dersleri anlayacak duruma getirme, bir yandan da onu imtihanlara hazırlamam işi bana düşüyordu. Ne yazık ki arkadaşım, okumuyor, sanki iğne ile kuyu kazıyor, kabul olunmayacak duaya "Âmin" diyordu ve hayal peşinde koşuyordu; ancak azim ve irade ile hayaller gerçekleşir, sabırla koruk helva, dut yaprağı atlas olur. Arkadaşıma Mısır'a gideceğimi, vize almak için Ezher'e dilekçe gönderdiğimi söyleyince o da benimle gitmek istedi ve konsolosa dilekçe verdi. Haftalar, aylar geçiyor, vize alabilmemiz için Ezher'den bir türlü cevap gelmiyordu. Ders yılı sonunda başarıyla sınıfı geçtim, ikinci sınıfın imtihanlarına hazırlanmaya başladım. Remzi, başarıyla sınıfı geçip, resmen yatılı talebe olunca Mısır'a gitmekten vazgeçti, tahsilini Şam'da tamamlamaya karar verdi.

Ezher Aşkı

Günler geçtikçe Ezher'e olan iştiyakım artıyordu, Ezher hakkında duyduğum övgüleri hatırladıkça, orayı düşünüyor, sabrım azalıyor, hep oranın hayaliyle yaşıyordum. Bir gece rüyamda Mısır'a gitmişim. İlk işim Ezher Camii'ne gitmek oldu. Çok büyük camide birçok sütun var. Yerde kiremit rengi zemin üzerine aynı

desen halılar camiye ayrı bir güzellik veriyor. Camiye yakın talebe yurdunda birkaç gün misafir kaldıktan sonra, omuzuma bir yorgan alıyorum, tramvayla başka bir yurda gidiyordum. Uyanınca öyle sabırsızlandım ki kuş olup Ezher'e uçmak İstedim.

O sıralarda ramazan bayramı gelmişti. Tatil olduğu için yurtta birkaç Türk talebeyle dışarıdan imtihana girmek isteyen birkaç Halepli talebe kalıyordu. Yaşayış ve davranışlarımda dinî kurallara bağlı olduğum gibi, zararlı olmayan âdet ve geleneklerimize de bağlıyımdır. Nerede olursam olayım, mümkün olduğu kadar, geleneklerimizi devam ettiririm. İşte her bayramda olduğu gibi, Şam'da da bayram için akşamdan memleket usulü yuvarlama, şehriyeli pirinç pilavı, sütlaç ve zerde gibi bayram yemekleri yaptım. Böylece arkadaşlara gurbet acısını unutturup, memleket havasını yaşatmaya çalıştım, neşeli bir bayram geçirdik.

Mısır Konsolosu'ndan Vize

Bayramdan sonra Hacı Ali ile birlikte Mısır Konsolosu'na giderek bir seneden beri beklediğimizi, vize vermezlerse –her tehlikeyi göze alarak– kaçak yoldan gideceğimizi, bunun da vebali ve günahının konsolosluğa ait olacağını söyledik. Sözlerimiz konsolosu etkilemiş ki biraz yumuşadı, bir parça Kur'an-ı Kerim okumamı söyledi. Okurken bir âyette yanıldım, yanlışımı kendisi düzeltti. Meğer konsolos hafızmış. Sonra da okuduğum ayetleri açıklamamı söyledi. Bereket versin arkadaşıma bir şey okutmadı. Sandığı gibi bilgisiz olmadığımıza kanaat getiren konsolos, pasaportumuzu vize etti. Böylece Mısır'a yolumuz açıldı ve hayallerimiz gerçekleşti. Vakit kaybetmeden –okuldan tasdikname (çıkış)– alarak yola çıktık.

Şam'dan istemeyerek ayrılıyorduk; çünkü cennet misali Şam'ı sevmiştik. Yedi yerinden ırmak akan Şam, güzel manzaralı piknik yerleri, hocalara ve talebelere zaman zaman verilen ziyafetlerdeki çeşitli leziz yemekler, meyveler çıkarken de zarfların

içinde verilen diş kirası, mütevazı nazik hocalar... Bunlardan ayrılmak kolay mı?

Sarıklı Yardımcılar

Hacı Ali ile Şam'dan Beyrut'a otobüsle, oradan da vapurla Borsaîd'e gittik. Borsaîd'de liman olmadığı için, gemi sahilden yüz metre kadar açıkta demirledi, yolcular kayıklarla sahile çıkmaya başladılar. O sırada cübbeye benzeyen beyaz bir entari giyinmiş, başında beyaz sarık, orta yaşlı biri yanımıza yaklaşarak "Eşyanız var mı?" dedi.

Küçük bir valizle küçük sepetimizi gösterdik. "Size yardım edeyim." diye onları aldı, hızla kayığa indi. Peşinden biz de indik. Sahile varınca, valizimizi indiren adam gülümseyerek kayıktan inerken, hoca kılıklı ikinci bir sarıklı sandala atladı. Bizden önce davranarak sepetle valizi aldı, hızla gümrüğe yürüdü. Gümrüğe girdik, muayene memurunun önüne varınca yardımcımız elindekileri masanın üstüne koydu, hızla yürüdü, gözden nihan oldu. Muayeneden sonra üçüncü bir sarıklı geldi, sepetle valizi aldı, kapıya doğru yürürken arkadaşım "Mısırlı hocalar ne iyi insanlarmış. Bizi tanımadıkları hâlde birbiri peşinden yardımımıza koşuyorlar." dedi. Ben de "Dur bakalım. Herhâlde dördüncü hoca da gelir, bizi yemeğe götürür; ya da evine davet eder." dedim.

Gümrüğün çıkış kapısına varınca elindekileri bıraktı, vedalaşır gibi gülümseyerek yüzümüze baktı, bir şey söylemeden hızla kapıdan çıktı. Gördüklerimize hiçbir mana veremedik. Sadece "Mısırlılar ne iyi insanlarmış, inşallah işimiz uğurlu gidecek." dedik. Arkadaşım sepeti aldı, ben de valizimi aldım, gümrükten çıktık.

Hoca Kılıklı Soyguncular

Biraz yürüdük, iki yüz metre kadar ileride tren istasyonuna doğru ilerledik. Tenha bir yere gelince bize hizmet için yarışan sarıklıların üçü birden Zebani gibi karşımıza çıkıp yolumuzu

kesmesin mi? Zebani gibi diyorum; çünkü gülümseyen yüzler iyice asılmış, kaşlar çatılmış, gözler saldırmaya hazırlanan kurt gözüne dönmüştü. İşte ilginç komedi o zaman başladı.

– Ne oluyor, ne istiyorsunuz?

– Hamallık ücretini istiyoruz.

– Ne hamallığı, siz hoca değil misiniz?

– Ne hocası, biz gümrük hamalıyız. Garip olduğunuz için sizden çok almayacağız. Üç cüneyh verirseniz yeter.

– Siz şaşırdınız mı? Üç cüneyhle biz bir ay geçiniriz.

– Fazla konuşma. Eğer üç cüneyhi hemen vermezseniz, gırtlağınıza basar, sizden beş cüneyh alırız.

Ben, hoca kılığında yardımcı melekleri sandığımız soyguncularla tartışırken, Arapçayı yeni yeni öğrenen ve Mısır lehçesiyle adamların konuştuklarını tam olarak anlamayan Hacı Ali hiddetlendi.

– Muhtar, bu adamlar ne istiyorlar? Neden kuzu gibiyken kurda döndüler? İsteklerini söyleyince birden afalladı, saldırmaya geçecekti, onu uyardım.

– Dur Hacı Ali. Sakin ol, öfkeyle kalkan, zararla oturur. İşi akıl yoluyla hâlledelim. Hem de biz iki kişiyiz, onlar üç kişi. Üstelik buranın yabancısıyız.

O sırada yoldan geçmekte olan bir polisi göstererek, "Hacı Ali koş. Şu polisi getir." dememle Hacı Ali'nin atlaması bir oldu. Biraz sonra gelen polise olup bitenleri anlatınca, onlara dönerek, neci olduklarını sordu. "Gümrük hamalıyız." dediler. "Vesikalarınızı çıkarın." dedi. Çıkaramayıp da yalancı olduklarını anlayınca, polis öfkelenerek "Sizi sahtekâr dolandırıcılar, garip talebelere yardımcı olacağınız yerde onları soymak mı istiyorsunuz? Çekilin şuradan, yoksa sizi karakola götürür, dayağın altında gebertirim." dedi. Adamlar "Fakiriz, açız bir ekmek parası için koşuyoruz. Hakkımızı versinler." diye yalvarınca, Türk polisi gibi ciddi

ve otoriter olmayan polisin acıması tuttu, gevşedi, kanatları suya düştü. Sonra da bize döndü.

– Siz ne vermek istiyorsunuz?

– 15 kuruş. Onlara döndü.

– 15 kuruşa 5 okka ekmek alınır. Daha ne istiyorsunuz? Alın da hemen buradan uzaklaşın.

Parayı alınca, üç canbaz arkalarına bakmadan kayıplara karıştılar. Biz de rahat bir nefes aldık.

Sütten Ağzı Yanan

Eşyamızı aldık, trene doğru yürüyorduk. İstasyona 50 metre kadar kala, üzerinde yırtık bir entari, ayağında eski çarpana, derileri buruşmuş, 80'in üzerinde bir ihtiyar hızla bize yaklaştı. Önce elimdeki valizi çekti aldı, sonra da mahzun gözlerle yüzümüze bakarak, yalvaran bir eda ile "Eşyanızı ben taşıyayım, bana bir ekmek parası verin." dedi. Önceki üzücü sahneyi görmeseydik, belki ihtiyarın acınacak hâline bakar, varımızı yoğumuzu vermek isterdik; fakat sütten ağzı yanan ayranı üfler içer. O sırada Peygamberimizin "*Mü'min bir yerde iki defa aldanmaz*" sözünü hatırlayınca, ihtiyarla tartışmamız başladı. "Amca, ihtiyarsın, yük taşıyacak ne hâlin var? Bırak yolumuza gidelim. Şimdi tren kalkar." dedimse de bizden vazgeçmedi. Yara sineği gibi yapıştı.

– Ne verirseniz razıyım, bir ekmek parası.

– 5 kuruş veririz. Razıysan haydi götür, yoksa bırak gidelim.

İhtiyar bir şey söylemeden Hacı Ali'nin elindeki sepeti de almasıyla istasyona koşması bir oldu. İstasyona varınca koştum, biletleri aldım. Kalkmak üzere olan tren son düdüğünü çaldı. Arkadaşım, sepetini aldı, trene çıktı. Ben de ihtiyarın eline 5 kuruşu kıstırdım, valizimi aldım. Bir ayağımı trenin merdivenine atarken, elimdeki valizi hızla çekti. Nerdeyse düşecektim. "Ne yapıyorsun?" demeye kalmadan verdiğim parayı yere attı, suratını

astı, gözlerini ayırdı. “Beş kuruş vermeye utanmıyor musun? Bir cüneyh almadan çantanı vermem.” dedi.

O anda neye uğradığımı bilemedim. Adama değil acımak, gırtlağını sıkasım geldi. Yerdeki parayı aldım, tren hareket ediyordu. İhtiyarı ittim, valizi kapmamla trene atlamam bir oldu. Olup bitenlerden habersiz arkadaşım camın kenarına oturmuş beni bekliyordu. Camdan dışarı bakınca ne göreyim. Zavallı ihtiyar, yavaş yavaş hızlanan trenin yanı sıra koşarak ilk sözünü tekrarlıyordu: “Ne verirseniz verin, ne verirseniz verin. Ekmek parası. Açım. Ekmek parası...”

Hazin manzara karşısında tekrar acıma damarım tuttu. Adamcağıza 5 kuruş tekrar atarken tren hızlanmıştı. Attığım parayı alıp almadığını göremeden komedi sahnesi kapandı. “Muhtar, ne oluyor?” diyen arkadaşıma –göremediği– son sahneyi anlattıktan sonra ona “Mısır” kelimesinin yorumunu yaptım. “Arapça ‘mısır’ kelimesi üç harften meydan gelmiştir: Mim, sad, ra. Mim, musibete; Sad, sabıra; Ra, rahata işarettir. Mısır toprağına giren, önce üzücü ve yıldırıcı musibetlerle ve hoşa gitmeyen hâllerle karşılaşır. Bunları hoş görür, sabrederse, rahata kavuşur. Karşılaştığımız bu üzücü olaylar, musibetlerin başlangıcıdır. Bakalım daha nelerle karşılaşacağız. Allah bize dayanına gücü versin, sabrımızı artırsın, Bizi dayanamayacağımız olaylarla karşılaştırmasın, dedim.

Şam’da Gördüğüm Rüya Aynen Çıktı

Kâhire’ye girerken, heyecanımdan kalbim duracaktı; çünkü yıllardan beri özlediğim, hayaliyle yaşadığım, rüyalarımı süsleyen, ilmin kaynağı, ulemanın ve ilim âşıklarının Kâbesi, bütün dünyada yaşayan okulların en kıdemlisi “Ezher’e” canım gibi sevdiğim okuluma kavuşuyordum. İlim deryasının sahiline gelmiştim. Bu mübarek okulda yıllardır yıldızlardan ırak görünen özlemlerim gerçekleşecekti. Trenden, inince bir taksiyle Ezher Camii’nin yakınındaki “Ebû Zeheb” ismi verilen Türk talebe yurduna gittik.

Bizi karşılayan talebem Mehmed Müftüoğlu'na, "Bizi önce Ezher Camii'ne götür." dedim. Camiyi gezince hayretim kat kat arttı; çünkü caminin şekli, kapıları, sütunları yerdeki halıların biçimi, rengi ve desenlerine varıncaya kadar aylar önce Şam'da rüyamda gördüğümün aynısıydı. Camiyi gezdikten sonra –yine tıpkı o rüyamda gördüğüm gibi– camiye yakın üç katlı yurtta birkaç gün misafir kaldıktan sonra omuzuma bir yorgan aldım, –yeni gelen diğer talebelerle birlikte– tramvayla Türkistan Tekkesi'ne gittik. Burada geçici olarak yerleştiğimiz "Fındık Oteli"ne gidinceye kadar bir ay kaldık.

Firavunlardan Kalma Bir Âdet

Türkistan Tekkesi'nde bir sabah vakti arkadaşlarla kitap okuyorduk, bir çığlık koptu. Bir sürü kadın ağlıyor, sesleri ayyuka çıkıyordu. Buna bir mana veremedik. Önce komşulardan biri öldü sandık. Bir evde olsa olsa birkaç kadın olur. Duyduğumuz sese göre ağlayan kadın sayısı 40-50'nin üzerinde. Neden ağladıklarını anlamaya çalışırken çeyrek saat kadar süren ağıdın yerini kahkahalar almasın mı? Birincisinin tam tersi olan ikinci sahne bizi daha da şaşırttı. Şaşırtıcı ağıttan sonra kahkaha atarak yüksek sesle konuşmalar inanılacak şey değildi. Duyduklarımıza bir anlam veremezken, bu garip hâdise, ikinci üçüncü gün, derken tam yedi gün tekrarlandı. Meğer garibimize giden bu olay, firavunlardan kalma âdetlerdenmiş. Bazı ailelerde hâlâ yaşıyormuş. Bizde ölenin arkasından belli günlerde mevlid okutma âdeti olduğu gibi onlarda para karşılığında belli bir süre, ağlatıcı kadın kiralanırmış. O kadınlar anlaştıkları süre içinde hüzün verici, ağlatıcı şiirler ve ilâhiler okuyarak bu maksat için toplanan kadınları ağlatırlar, süre bitince de güldürücü komik fıkralar anlatır, onları güldürürlermiş, Belki de hiçbir yerde ve hiçbir zaman göremeyeceğimiz bu gülünç âdet, bizim için unutulmaz bir hatıra oldu.

Ezher'e Giriş İmtihanı

Mısır'a benden önce giden talebem Mehmed Müftüoğlu, Ezher'e girmiş, okuyordu. Onun gibi önceden gidip okuyan kırk kadar Türk talebe vardı. Dersler, Türkiye'de Arapça okumadan gidenler için bilgi bakımından ağır, sayı bakımından çoktu. Bu sebepten bazı Türk talebelerin ikmale kalan dersleri varmış, yaz tatilinde okumak için hoca arıyorlarmış. Ben gidip de Müftüoğlu "Hocam geldi." deyince, kendilerini okutmamı istediler. Ben de kendilerini kıramadım ve henüz Ezher'de talebe olmadan, onlara hocalık yapmaya başladım. Çok geçmeden, ileri sınıfta olanlar ve Türkiye'den Arapça okuyup gelenler de daha yüksek ilmî kitapları okutmamı istediler. Onlara da ayrı dersler okutmaya başladım. Onlara okuttuğum kitapların biri de altı sene sonra fakültede ders kitabımız olan Nesefî Tefsiri idi.

Ezher'e imtihanla giriliyordu. Memleketlerinde okuyup gelenler, ilmî seviyelerine göre uygun sınıflara veriliyorlardı.

Bin yaşını çoktan aşan Ezher'de dört sene idadî (orta), beş sene sânevî (lise), dört sene külliye (fakülte), iki sene de ihtisas (master) bölümleri vardır. Ayrıca isteyenler için 4-5 sene süren bir de doktora bölümü vardır, ilk girerken de dersleri takip edecek ve kitapları okuyacak kadar Arapça okumuş olmalı. Ayrıca Mısırlılar İçin hafız (Kur'an'ın tamamını ezberlemiş) olması şarttır. Mısırlı olmayanların hafız olması şart değil. Ama Kur'an-ı Kerim'i hatasız çok iyi okuması gerekir. Taşrada (memleketlerinde) okuyup gelenlerin çoğu, Ezher'e girerken mümkün olabildiği kadar yukarı sınıflara girip, bir an önce okulu bitirmek istiyor, kimi açık gözler de tanınmış bir hocanın aracılığı ile memleketinde çok şeyler okuduğunu, Arapça konuşamadığı için bildiklerini ifade edemediğini iddia ederek, hiç de layık olmadığı üst sınıflara girmeye çalışıyorlardı.

Orta Birden Başlayacağım!

Benimkisi ise, bunların tersine oldu. Beş hocanın karşısında sözlü imtihanda adımı, baba ve dede adlarını söyledikten sonra bana önce nerelerde hangi ilimleri ve hangi kitapları okuduğumu sordular. Sonra da sırasıyla sorular sormaya başladılar. Başkalarının imtihanı 10-15 dakikayı geçmezken, benimkisi bir saatten fazla sürdü, sonra da aralarında tartışma başladı.

– Fakülteye girse okuyabilir.

– Lise diploması olmadığı için fakülteye giremez, dedi. Öbürü:

– Lise beşinci sınıfa veririz, bir sene okur diploma alır, onunla fakülteye girer.

Ben araya girerek "Ben en baştan (orta birden) başlamak istiyorum." deyince hayret ettiler. Birisi "Sen delirdin mi? imtihana girenlerin çoğu yukarı sınıflara girmek isterken, sen en alt sınıfa girmek istiyorsun. Okuduğun bunca yıllar boşuna mı gidecek, neden böyle istiyorsun?" diye sordu. "Ben buraya diploma almak için değil, okumak için geldim. Daha çok ilim almak için burada daha fazla kalmalıyım. Bu da baştan başlamakla olabilir. Dünyayı gezsem böyle bir okul bulamam. Bu fırsatı kaçırmak istemiyorum." deyince "Evladım, biz istesek de orta bire giremezsin. Ezher'e baştan başlamak için yaşının 24'ü geçmemesi lazım. Dosyandaki yazıya göre otuz yaşındasın." dedi. Aralarında kısa bir tartışmadan sonra, hocalardan biri kararı vererek "Anlaşılan Şeyh Ahmet, diploma almak değil, âlim olmak istiyor. Onu idadî (orta) dördüncü sınıfa veririz, bir sene okur diploma alır, beş sene de lisede okur, fakülteye daha iyi hazırlanmış olur." dedi ve öyle yaptılar.

Böylece 1950 Ağustos ayının sonlarında resmen Ezher'e talebe olmakla yıllardan beri özlediğim muradıma kavuştum. İdadî birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda okunan bütün kitapları aldım.

Ders kitaplarımın yanı sıra bunları da okuyarak yeni gelenlere ve okumak isteyenlere okutarak, Ezher'i baştan sonuna kadar okuma arzumu yerine getirmiş oldum. 1962 Temmuz ayına kadar "Ezher-i Şerifte" on iki sene çok renkli ve yoğun bir çalışma yaptım.

İlmin Adsız Bir Kahramanı

Dersler başladıktan birkaç gün sonra, Türkiye'den yeni gelen talebelerle birlikte bizi yedi katlı Bağdat Oteli'ne yerleştirdiler. Burada günde üç saat, isteyen Türk talebelerine ders veriyordum. Çoğunu daha önce okuduğum okul dersleri bana az geliyordu. Yeni yeni ilimler öğrenmek ve Ezher'de okutulmayan önemli kitapları okumak için büyük bir âlimden özel ders almak istedim, çok geçmeden aradığımı buldum. Ebussuud Tefsiri'ni ve mantıktan Şemsiyye ile ilm-i kelam okumaya başladım. Yeni hocam Î'di Vasîf Saîd, o güne kadar görmediğim, sonra da benzerine rastlamadığım çok yönlü, her bakımdan mükemmel, birçok ilimde mütehassıs büyük bir âlim ve yazardı. Dört mezhepten kitap yazmıştı. Eski Aristo mantığıyla yeni modern mantığı mecz ederek yazdığı mantık kitabı, eşi bulunmayan mükemmel bir eserdir.

Hocamın şöhretten uzak, mütevazı bir hâli vardı. Tek kelime ile adsız kahramandı. İnziva hayatı yaşadığı için, binlerce âlimi olan Mısır'da fazla tanınmamış, daha çok Hindistan, Malezya ve Endenozya gibi Doğu memleketlerinde tanınmıştır. Yazdığı kitaplar oralarda ders kitabı ve kaynak eser kabul edilmiştir. Resmî, görev almamıştı, evinde özel ders veriyordu. Talebeleri daha ziyade doktora yapan ve ilmî araştırma yapmak için Kâhire'ye gelen ilim adamlarıydı. Çoklarını fahrî okuturdu. Fakirdi; ama tok gözlü ve cömertti. Ona zorla verdiğimiz parayı tekrar bize harcar, her derse gidişimizde çay, kahve veya ekmek ikram ederdi. Dersine yedi sene bekâr, beş sene de evli olarak on iki sene devam ettim. Âlim olduğu gibi mütefekkir, müdakkik, mucid ve müctehiddi. Allah rahmet eylesin, mekânı cennet olsun.

Talebelik Hayatı

Yedi katlı Bağdat Oteli'nde günlerimiz şen, neşeli, verimli ve feyizli geçiyordu. Ezher'de yeni gelenlerle birlikte yüzün üzerinde Türk talebesi vardı. Önce gelenler iki yurtta, yeni gelenler otelde kalıyorlardı. Talebelerden yurt ve otel parası alınmıyordu. Yemeklerimizi kendimiz pişiriyorduk. Otelin her katında büyük bir mutfak vardı. Yemek yapma saatinde gaz ocakları sıra sıra diziliyordu. Kendi yemeğimi yaparken, okuttuğum talebelerime ve isteyenlere yemek yapmasını öğretiyordum.

Ecdadımızın yapmış olduğu vakıfların gelirinden Ezher bize ayda beşer cüneyh burs veriyor, o da bizi idare ediyordu. Fuzuli yere para harcamıyor, kanaat ediyorduk. Kanaat ise, bitmeyen bir hazinedir. Yeni elbise ile geldiğimiz için elbise parası düşünülmüyordu. Elbiselerimiz eskiyinceye kadar Allah yeni kapı açtı. Otelden yurtlara gidince, yurtların özel vakfından ikişer cüneyh ek maaş aldık. Ayrıca İstanbul'dan bazı zenginler talebelerin çoğuna yardım yapıyorlardı. Kimilerinin de ailesinden yardım geliyordu. Benim gibi bursların dışında yardım görmeyen ve parası gelmeyen birkaç kişi kalmıştı. O zamanlarda Mısır'da bir memurun maaşı on on beş cüneyhdi.

Bir ara talebelerimden eline fazla para geçenler aralarında anlaşarak bana aylık vermeye karar almışlar. Fikirlerini bana söyleyince "On yedi yaşımda okutmaya ilk başlarken, ömrümün sonuna kadar, okuttuğum talebemden para almamaya kesin karar verdim." diyerek geri çevirdim. Gelirim, sınırlı olduğu hâlde herkesten rahat yaşıyor, gereken kitapları alıyor, sık sık misafir davet ederek eski âdetimi devam ettiriyordum. Az masrafla çok güzel yemekler yapıyor, her şeyin en iyisini ucuza satılan yerlerden alabiliyordum. İleride ihtiyacım arttıkça, Allah bana yeni yeni gelir kaynakları hâlk etti. Aradan kırk beş sene geçti, o günden bugüne kadar bana ve benimle yaşayanlara hiç darlık göstermedi. Bütün darlık ve sıkıntılar geride kaldı.

Türkler Hakkında Olumsuz Kanaat ve Elçimiz

Mısır'a ilk gittiğimiz günlerde Türkler ve Türkiye hakkında hoşa gitmeyen, Türklükle ve Müslümanlıkla bağdaşmayan çok kötü söylentiler duyuyorduk. Türkiye'de Müslümanlar azınlıkta kalmış. Dinî okullar ve medreseler kapatıldığı gibi evlerde camilerde din dersleri ve Kur'an-ı Kerim okutma bile yasaklanmış, okutanları hapse atıyorlarmış. Zikir yapılan tekkeler kapatılmakla kalmamış, evlerde ve camilerde bile birkaç kişinin toplanıp Allah'ı zikretmesi yasakmış. Memurlar ve ordu mensupları resmî dairelerinde 'dinin direği ve Müslümanı kâfirden ayıran– namazlarını kılamazlarmış. Kadınların örtünmesi yasaklanmış, İstanbul ve İzmir gibi büyük şehirlerde açıklık Avrupa'yı geçmiş... Bunlara benzer daha birçok dedikodu ortalıkta dolaşırken, Türkiye'yi tanımayan genç Mısırlılar bunlara inanıyor; fakat Türkleri tanıyan ve ecdadımıza sempatisi olan yaşlılar, bir türlü inanamıyor, "Bu gibi söylentiler, Türk düşmanları ve Türkiye'yi kıskananlar tarafından uydurulmuş iftiralardır." diyorlardı.

Yine, Hristiyanların kutsal saydıkları bir yılbaşı gecesinin ertesi günü, dersten çıktık, bir Mısırlı ile tartışıyorduk. Sözü döndürdü dolaştırdı, Türklerin Hristiyanlara özenmesine, onları taklit etmelerine getirdi ve; "Bana inanmazsan al şu gazeteyi oku da Türkiye'yi temsil eden sefirinizin yaptığı rezaleti gör." dedi ve gazeteyi bana uzattı. Gazetenin baş sayfasının orta yerinde şu manşeti gördüm "Hristiyanların dinî bayramı olan sene başı gecesinde Türk sefirinin, davet ettiği kadınları öpmesi yarım saat sürdü." Manşetin altındaki fotoğrafta, sefir bir kadını kucaklamış öperken, diğer kadınlar da sıraya girerek uzun bir kuyruk oluşturmuşlar. Resmin altındaki yazı ise şu mealde:

"Müslüman Türkiye'yi temsil eden Türk sefiri, Hristiyanların kutsal saydıkları senebaşı gecesi misafirleriyle içki içerek, dans ederek sabaha kadar çılgınca eğlendi. Davetlilerin arasında

o kadar kadın vardı ki sefirin onları kucaklayıp öpmesi yarım saat sürdü." Bu yazıyı okuyunca Mısırlı arkadaşıma bir şey söylemeden konuşmayı başka yöne çevirdim ve tartışmayı uzatmadan oradan ayrıldım.

Türk Talebelerinin Başarısı

Uzun yıllar Türkiye ile Mısır arasında dinî münasebetler gevşemiş, bu arada Türkiye'den Ezher'e okumaya giden talebe de yok denecek kadar azalmış. Bunu fırsat bilen İslam ve Türk düşmanları meydanı boş bulmuş, Türkleri, Müslümanlıktan uzaklaşmış gibi göstermek için her çareye başvurmuş. Kendilerinin de uydurduğu iftiralarla Türkleri Arapların gözünden düşürmeye çalışmışlar. 1950 senesinde Türkiye'den –çoğu hafız olan– yüzün üzerinde talebenin Ezher'e okumaya gitmesi, din düşmanlarının heveslerini kursaklarında koydu. Hele bütün İslam topluluklarından Mısır'a okumaya gelen on binlerce talebenin arasında Türk talebelerinin çok başarılı oluşları, düzenli ve disiplinli yaşayışları, tertemiz giyinmeleri, güzel huyları ve ibadetlerine düşkünlükleri, hocaların ve Mısır ileri gelenlerinin, Salih Harp Paşa gibi Türk dostlarının, özellikle gazeteci ve yazarların ilgisini üzerimize çekti. Bizlerle görüştüler, röportajlar yaptılar. Daha sonra da bazı yazarlar Türkiye'ye giderek yazılar yazdılar, Türkiye'den ve Türklerden övgü ile söz ettiler. Böylece Türkler hakkında Mısırlıların zihnine yerleşen olumsuz kanaat değişti.

Ezher'de Dersler ve Talebeler

Günlerim bereketli, çalışmalarım verimliydi. Talebelerime ders verirken kendime güvenim artıyor, okuduklarımı okuturken tekrarladığım için de bilgilerim sağlamlaşıyordu. Özel hocam Î'di Vasîf'in huzuruna varınca, ilim deryasına dalmış gibi oluyordum. Dersimizde geçen ayetleri, hadis-i şerifleri ve klasik muğlak (kapalı) metinleri öyle açıklıyor, öyle yorumluyor, onlardan öyle hükümler

ve manalar çıkarıyordu ki anlattıkça taşıyor, taştıkça açılıyordu. Okulda derse girince de kendimi Peygamberimizin mescidinde Ashâb-ı Suffe'nin arasında sanıyordum. Orta eğitim, büyük binaların yanısıra bir de –teberrüken– bin küsur sene önce yapılmış Ezher Camii'nde okutuluyordu. Ben de orada okuyordum.

Öbür ucundaki adamlar çocuk kadar küçük görünen, dikdörtgen şeklindeki çok büyük Ezher Camii'nde birçok sütunlar var. Her sütunda bir kara tahta dayalı, yanında engin bir kürsü. Kürsünün üzerinde Peygamber varisi, ilim deryası hoca oturmuş, dersi etraflıca anlatır. Karşısında hâlka şeklinde sıra sıra diz üstü oturan talebeler dikkatle dinler. Hocanın anlattığı dersi kitaptan sırasıyla talebeler okur. Böylece talebeler dersi iyice anlarlar, hem de okumaları gelişir. Daha sonra sual cevap faslı başlar. Sual sormada hiçbir sınır yoktur. İsteyen talebe, istediği soruyu sorar, hoca da anlatıncaya ve ikna edinceye kadar açıklar. Dini öğrenmede haya (utanma) olmadığı için başka yerlerde sorulamayan ya da sorulmasına müsaade edilmeyen sorular Ezher'de sorulur ve en doğru cevaplar alınır. Ezher'de okumanın güzel ve yararlı yanlarından biri de dünyanın neresinde Müslüman toplumu varsa, oradan Ezher'de talebe var. Teneffüslerde okulun veya caminin kapısından sel gibi çıkan yüzlerce talebenin, milliyetleri başka, renkleri ve simaları başka, dilleri ve konuşmaları başka, giyim ve kıyafetleri başka. Dinleri bir, gönülleri bir, emelleri bir, hedefleri bir. Birbirlerine tamamen yabancı olan o insanlar, birbirlerine sevgi dolu gözlerle ve gülümseyen yüzlerle öyle kaynaşıyor, öyle sevişiyor, öylesine anlaşıyorlar ki sanki bir yerde doğmuş ve birarada büyümüş gibi asla birbirlerini yadırgamıyorlar. Nerede o rengârenk simaları gülümseyen yüzler, sevgi dolu bakışlar, bir daha geri dönmeyen o mutlu günler... Asla unutulmayan hatıralar!

Kâhire Yanıyor

Biz gittiğimizde Mısırlılar henüz krallık devrini yaşıyorlardı. Önceleri nasıl olduğunu bilmiyorum; ama 1950'den sonra

Mısır'ın siyasi havası bulanıyor, gün be gün bozuluyordu. Sık sık hükümet değişiyor, her yeni gelen başbakan hangi devlet tarafından güdümleniyorsa, o devletin borusu ötüyordu. Bir bakıyorsun Amerika propagandası yapılıyor; bir bakıyorsun Rus propagandası alıp yürüyor. Filmler, kitaplar, makaleler... Batı ile Doğu arasında mekik dokuyor, zikzak çiziyordu. Batılılar övülürse, Ruslar kötüleniyor; Ruslar övülürse, Batılılar yeriliyordu. Gün geçtikçe sola kaçış artıyor, sinemalarda Rus filmleri oynuyor, kitapçıların vitrinlerini daha çok Rusları öven kitaplar dolduruyordu.

Bu arada Kral Faruk sadece cuma hutbesinde "Mısır ve Sudan kralı" diye övgü dolu cümlelerle övülüyordu. Senede bir defa Ezher'in beş bin kişilik dev konferans salonu açılıyor, Mısır'da okuyan yabancı uyruklu talebeler toplanıyor, her milletin talebe başkanı tatafından, o millet adına yazılmış, abartarak kralı öven uzun şiirler ve övgü dolu yazılar okunuyor ve kral, gıyabında alkışlanıyordu.

Kimbilir kral o sırada nerede kiminle, ne ile eğleniyordu. Çıkarcılar tarafından putlaştırılıp sembol hâline gelen Kral Faruk'un ne sesi duyuluyor, ne de kendisi görülüyordu. Ağızdan ağıza yayılan şuydu: "Kral, birbirinden güzel şahane saraylarında nadide güzel kadınlarla eğleniyor." Bir de zaman zaman, Mısır'a sokulması yasak olan ve kaçak giren yabancı gazete ve dergilerde kralın resmi görülüyordu. Nerede görülüyordu biliyor musunuz? Ya dünyaca meşhur kumar salonlarında kumar oynarken ya Avrupa veya Amerika'nın modem plajlarında yabancı kadınlarla yüzerken ya da güneşlenirken. Biz Türk talebeler derslerimizle ve birbirimize yardımla meşgul olduğumuz için siyasetten uzak yaşıyor, olup bitenleri, meydana çıkınca öğreniyorduk. Meğer Ruslar, Mısır'ı içten fethediyorlarmış da haberimiz yokmuş.

Bir sabah Ezher Camii'nde birinci dersi okuduk, ikinci derse girmiştik. Camiin kapılarından birtakım insanlar girmeye başladı. Önce turist sandık, aldanmışız. Ardı arası kesilmeyen beklenmedik

ziyaretçilerin çoğu, kirli ve yırtık beyaz entarili, yalınayak bedevilerdi. Camiye girenlerden üçer beşer kişi sütunlara yaklaştılar, hocaların karşısına dikildiler, işte ne olduysa o anda oldu. Bir anda hocaların oturduğu kürsülerin ayaklarından çekerek hocaefendileri yere düşürdüler, sonra da kıyamet koptu, bağırmalar başladı.

– Ders yok! Ders yok! Yaşasın Rusya! Yaşasın Rusya! Amerika'ya ölüm! İngiltere'ye ölüm! Fransa'ya ölüm!

Ortalık karışınca camiden çıktık. Bir de ne görelim, dağ gibi Ezher idaresi binasının önündeki meydan, insanla dolmuş. O sırada Derviş isminde Halepli bir talebe elindeki megafonla idare kapısının üst merdivenine çıktı, konuşmaya başladı. Kısa süren konuşmasında Rusları övdü, Batılıları yerdi. Konuşmasının sonunda "Aziz kardeşlerim, değerli dinleyenlerim! Bir tarafa dağılmadan şimdi hep beraber Rus sefaretine gideceğiz, oradan silah alıp Amerikalılara, İngilizlere ve Fransızlara saldıracağız." dedikten sonra "Yaşasın Rusya! Kahrolsun Amerika! Kahrolsun İngiltere! Kahrolsun Fransa!..." diye slogan atarak yürüdü. Ardından da yüzlerce insan slogan atarak giderken, yürüyenlerin iki tarafında yüzlerce polis, sanki onları koruyordu. O sırada talebelerimden –Talim Terbiye'de Profesör olan Hasan Ali Koçer'in kardeşi ve hâlen Ankara'da toptan kuruyemişçilik yapan– Ali Koçer yanıma yaklaştı.

– Hocam, ne oluyor?

– Ali Bey, ortalık karıştı. Hemen otelimize gidelim!

Hızla yürüdük. Otele vardığımda henüz oda arkadaşlarım gelmemişti. Elbisemi çıkardım, pijamamı giyindim. Biraz oturdum, olup bitenleri düşünüyordum ki Ali Koçer telaşla geldi.

– Hocam, büyük bir yangın var.

– Nerede?

– Şâri' Fuad (*Kâhire'nin en büyük caddesi*) tarafında pencereden baksana!

– Ali! Uzaklara bak. Bütün Kâhire yanıyor. Alevler göklere yükseliyor. Bu gün büyük bir felaket var. Haydi gidelim, ne varmış bakalım. Ona göre tedbirimizi alalım.

Mağazalar Yağma Ediliyor

Hemen giyindim, Ali Koçer'le birlikte hızla otelden indik, Atebe Meydanını geçince korkunç manzarayla karşılaştık.

Çapulcular beşer onar kişilik gruplara ayrılmış, çarşı ve caddelere dağılmışlar. Yabancı büyük mağazalar ve satış merkezleri kapatılmış, sahipleri kaçmış. Grupların ellerinde yangın bombası, kazma, sis bombası, benzin ve gaz bidonları vardı. Kimin ne yaptığı bilinmesin diye önce yakacakları mağazanın önüne sis bombası atıyorlar. Sis ortalığı karartınca biri kazmayla mağazanın vitrinini veya kapısını kırıyor, öbürü gazı veya benzini döküp ateşi basıyor. Mağazada alevler yükselince, yangını çıkaran grup başka mağazaya giderken, geriden gelen yağmacılar yağmaya başlıyorlar. Bu acıklı duruma polis hiç müdahale etmiyor ya da edemiyordu.

Mağazaların levhasına bakıyorlar, Mısırlı olmayan bütün mağazaları, otelleri ve dükkânları yakıyorlardı. Bazı mağaza sahipleri anarşistlerin görmez yanından levhasını indirmeye çalışırken, ayağının dibinde silah patlayınca kaçıp canını zor kurtarıyordu.

Yüzlerce caninin kasıtlı ve planlı bir şekilde çıkardığı yangınlar öyle hızlı yayılıyordu ki bir ara Ali Koçer'le yangınların arasında kaldık, hangi sokağa girdiysek önümüze yangın çıktı. Öyle dalmışız ki çevremizde bizden başka kimse kalmamıştı.

İçinde çok kıymetli müzelik eşya ile donatılmış büyük tarihî bir otel yanarken önünden geçtik. Bir saat kadar sonra oradan tekrar geçerken, koca binanın kül olduğunu, kalın putrel demirlerinin bile erimiş olduğunu gördük.

Yangının başladığı ilk saatler itfaiye arabaları geldi. Yangını çıkaranlar itfaiyecileri tutup ateşe atmak isteyince, zavallılar

yangın söndürmeye getirdikleri arabaları bırakıp kaçtılar. O arabaların bir kısmı da yangından nasibini aldı. Yüzlerce mağaza yanıp alevler göklere yükselirken, Kral Faruk yangını sarayından seyretmekten başka bir şey yapamıyordu.

Öğleye doğru otele geldiğimizde acı haber bizden önce gelmiş.

"Rus taraftarları, Türk sefaretini ve Türkiye konsolosluğunu yakacaklarmış." Bu haber üzerine arkadaşlardan bir grup sefarete, bir grup da konsolosluğa giderek "Sizi korumak için Ezher'de okuyan bütün talebeler emrinizde. Bir işaretle yanınızdayız." dediler. Korktuğumuz gerçekleşmedi.

Asker Gördüğünü Vuruyor

Akşam karanlığı basınca, yüzlerce yangından yükselen alevler daha korkunç görünüyordu. Tehlikenin bize doğru yaklaşıp yaklaşmadığını görmek için Ali Koçer'le tekrar çıktık.

Şura senin bura benim derken, yine yangınların arasına düşmüşüz. O sırada kaçışmalar oldu, silah sesleri duyuldu. Yanımızdan geçen biri ayağından vuruldu, yere düştü. Ortalık iyice karıştı. Meğer olaya asker el koymuş, örfî idare sokağa çıkma yasağı ilan etmiş. Birkaç dakika sonra köşebaşlarını asker tuttu, gördüklerine rastgele ateş etmeye başladılar.

Biz gecenin karanlığından yararlanarak, duvar diplerinden, askerlerin görmez yanından yürüyerek otelimize çok yakın olan Atebe Meydanına kadar geldik. Meydanı geçmemiz imkânsız. Askerler meydanı kuşatmış, kuş uçurmuyorlardı. Karanlık kuytu bir köşede biraz bekledik, ne yapacağımızı düşünürken, bir grup ecnebi kadının meydanı geçmek üzere bize doğru yaklaştıklarını görünce "Haydi Ali! Kadınların arasında biz de geçelim. Hanımlara ateş etmezler." dedim, yanımızdan geçmekte olan hanımlara karıştık. Böylece tehlikeyi atlattık. Otele geldiğimizde gece saat yirmi ikiydi. Sabah saat onda başlayan yangın, on iki saat sürdü.

Yedinci katın penceresinden, Neron'un Roma'yı yakmasından sonra insanlık tarihinin ikinci büyük yangınının göklere yükselen alevlerini seyrederken, o zamanki (1952'de) dört milyon nüfuslu Kâhire şehrini hüzün kaplamış, yer yer silah seslerinden başka ses duyulmuyordu.

Asker ortalığı yatıştırdı, ertesi gün derslerimize devam ettik. Türk asıllı kudretli siyaset adamı Ali Mahir'in başkanlığında yeni hükümet kuruldu. Durumu düzeltip düzeni sağladıktan sonra Ali Mahir başbakanlıktan çekildi.

Şeyhülislam Mustafa Sabri Efendi

Kâhire'de dört büyük Türk âlimi bizler için güçlü bir dayanaktı, Osmanlı Devleti'nin son şeyhülislamı Mustafa Sabri Efendi, onun yardımcısı Zâhid Kevserî Efendi, Ezher'de müderris Konyalı Ali Zeki Efendi, Abidin Sarayı'nda mütercimlik yapan ve Sultan İkinci Mahmud talebe yurdunun da nazırı olan –Prof. Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu'nun babası– Yozgatlı Muhammed İhsan Efendi. Bunların herbiri kendi alanında birer kutuptu.

Zamanının en büyük âlimleri arasında olan, Mısır ulemasının da saygısını ve sevgisini kazanan büyük âlim Mustafa Sabri Efendi, mantık, felsefe, ilm-i kelam ve tasavvuf gibi ilimlerde âlimlerin başvuracağı en güçlü kaynak sayılıyordu. Zaman zaman ziyaretine giderek duasını alıyorduk. Onunla bazen de Prens Şevket Beyin evinde karşılaşıyorduk.

Uzun yıllar ve yıpratıcı olaylar, büyük âlimin vücut yapısını yıpratmış, etleri erimiş, derisi kemiklerine yapışmış, küçüldükçe küçülmüş, çocuk gibi kalmıştı. Aynı yıllar ve yıpratıcı olaylar, ilmine, hafızasına, ümit dolu ruhuna, natıkasına ve davudi gür sesine bir şey yapamamıştı.

Onu son olarak bir ziyafette gördüm. İçeri girdiğimde büyük salonu dolduran misafirler dikkatle önemli bir konuşma

dinliyorlardı. İri saray koltuklarında oturan cemaate göz gezdirdim, davudi gür sesiyle ve çok güzel İstanbul Türkçesiyle konuşan zatı göremedim. Acaba ses radyodan mı geliyor diye baktım, yerde duran radyo kapalıydı. Sesin geldiği yeri düşünerek biraz dinleyince hayretim daha da arttı; çünkü ses, sağımdaki koltuktan geliyordu. Meğer konuşan, Şeyhülislam Mustafa Sabri Efendi'ymiş. Yaşıyla bünyesi ters orantılı giden hocaefendi, yaşlandıkça küçülmüş, iki yanı yüksek büyük koltukta mübarek vücudu kaybolmuştu. O yaşta öyle konuşma, o vücuttan çıkan öyle gür ses inanılacak gibi değildi.

Şeyhülislam ölünce, onu Türk mezarına koyduk. Türk mezarlığı demiyorum, Türk mezarı diyorum; çünkü Kâhire'de yabancılardan her milletin, yerlilerden her sülalenin tek bir mezarı var. Fakat bizim mezarlarımıza benzemez. Bütün Türk talebesinin de katıldığı cemaatle cenazeyi götürdük, mezara varınca, çok eski, tarihî tahta kapıyı açtılar. Girdiğimiz yer, duvarları engin boş bir arsa. Sağ ön köşede küçük, boş bir oda. Arsanın ortasında ikisi yanlamasına, ikisi dikine konmuş dört taştan ibaret sembol bir mezar.

Mezarın iki metre kadar sağında bir metre kare toprağı üzerinden bir karış kadar alınca, dörtgen bir taş çıktı. Taşı kaldırınca altında merdiven göründü. 20 kadar basamakla büyük bir sahanlığa indik. Sahanlığın biri sağında biri solunda kapıları takılmamış iki oda vardı. Ölen kimse kadınsa sağdaki odaya, erkekse soldaki odaya yatırırlarmış. Soldaki odaya girdik, birçok dağınık kemikler vardı. Onları bir köşeye topladık, şeyhülislamı duvarın dibine, ebedi istirahatgâhına yatırdık. İki sene sonra ölen Konyalı bir talebe arkadaşımızı da aynı mezarı açarak merhum Mustafa Sabri Hocanın yanına yatırdık.

İşte Türk mezarına benzeyen, küçüklü büyüklü, içinde yer üstünde birer oda yer altında iki ölü odası bulunan dört duvarla çevrili arsaların tamamı Kâhire mezarlığı oluyor. Daha önce içinde

yer yer mescidler de bulunan bu mezarlığın yanından geçerken bir mana verememiş, "Herhâlde terk edilmiş eski bir mahalle." demiştim. Mezarlık olduğunu, cenazemizi götürünce anladım. Arsalarda üstteki odalara gelince, Mısırlılar o odaları basit eşyalarla döşüyor, zaman zaman ve senenin belli günlerinde giderek –piknik yapar gibi– orada bir şeyler yiyor, hem de ölmüşlerini ziyaret ediyorlar, Kur'an okuyor, dua ediyorlar.

Zahid Kevserî Efendi

Mustafa Sabri Efendiyle birlikte Türkiye'den çıkarılan ikinci büyük âlim Zahid Kevserî Hocaefendimizi iki kez ziyaret ettim, duasını aldım. Merhum, özellikle hadis ve fıkıh ilimlerinde Mısır ulemasının büyük takdirini kazanmıştı. Ne yazık ki büyüklükle ve âlimlikle bağdaşmayan, hele yabancı memlekette olmaması gereken iki olay, merhumun –az da olsa– büyüklüğünü gölgeledi: Biri, büyüğüne saygıda kusur; diğeri, ırkçılık kıvılcımı.

Şeyhülislamlık makamında uzun süre anlaşarak ve saygı göstererek birlikte yaşadığı Şeyhülislam Mustafa Sabri Efendi ile –onun ihtisasına giren– bir mesele yüzünden çelişkiye düştü. Keşke bu anlaşmazlık ikisinin arasında kalsaydı.Ne yazık ki uyuşmazlığa dönüşen tartışma, sonunda yazışmaya da döküldü. Mevki ve makamına yakışmayan ağır bir dille Mustafa Sabri'yi tenkit edişi –hele Mısır ulemasına karşı– hiç de hoş olmadı ve uygun görülmedi. Gerçi sonra anlaştılar, helalleştiler; ama bir kere ok yaydan çıkmış, ulema arasında yayılmıştı.

Bir de ırkçılık gütmeseydi, ne iyi olacaktı. Talebeler arasında kızışan Türklük, Çerkezlik tartışması Zahid Kevserî Hocaefendimize kadar ulaşınca, Çerkezlik damarının tutması, arabuluculuk yaparak anlaşma sağlamasını bekleyen Türk gençlerini –geçici de olsa– gücendirdi. Bununla beraber, Allah'ın kâinatı saran rahmetinin yanında kulun basit hatalarının sözü mü olur? Hele ömrünü ilim uğrunda tüketen, İslam'a ve Müslümanlara büyük hizmet veren bir kulunun...

Ali Zeki ve İhsan Efendiler

Ali Zeki Efendi Hocaefendimizi ara sıra evinde ziyaret eder, sık sık da okulda karşılaşırdık. Çok hareketli ve gayretliydi. Ezher'de Türk talebesinin çoğalması ve onların hocası olması, onun için yeni bir hayatın başlangıcıydı. Vatan hasreti biraz da olsa giderilmişti. Hepimizin medar-ı iftiharı idi. Allah rahmet eylesin.

En çok ilişkimiz, Yozgatlı Muhammed İhsan Efendi ile oldu. Onunla beraberliğimiz uzun yıllar devam etti. Bağdat Oteli'ne yerleştikten sonra, İhsan Efendi'den bir süre mantık okuduk. Hocaefendi arkadaşları okuttuğumu öğrenince çok memnun oldu, memleketlisi Ömer Biçer'i de okutmamı söyledi.

Benden on iki yaş küçük olan Hafız Ömer Biçer, zeki ve çalışkandı. Türkiye'de Arapça okumadan geldiği için ağır ve yüklü dersleri anlamakta zorlanıyordu. Bu yüzden ona daha fazla vakit ayırıyordum. Hastalıktan yeni kalkmıştı. Bünyesi de zayıftı. Bilgisini olduğu gibi vücudunu da geliştirip onu sağlığına kavuşturmak için yaptığım güzel yemeklerden ona da ayırıyor, derse gelince yediriyordum. Beraberliğimiz on iki sene sürdü. Bu arada akraba da olduğumuz için, zaman zaman görüşmelerimiz ömür boyuna dönüştü.

Türk Yurtları

Büyük yangından sonra Bağdat Oteli'ndeki Türk talebelerini yurtlara dağıttılar. Ezher'de okuyan Türkler için dört yurt vardı: Sultan Mahmud, Ebüzzeheb, Türk Revakı ve Gülşenî Tekkesi talebe yurtları. Türkiye'den talebe gitmediği için buralara başkaları yerleşmişti. 1950'den sonra Türk talebesi çoğalınca yurtlardan boşalan yerlere Türkleri yerleştirdiler. Beni de sekiz arkadaşımla, İhsan Efendi'nin idaresindeki Sultan Mahmud Yurdu'na verdiler.

Yurtta her odada iki kişi kalacaktı, İhsan Efendi, Ömer Biçer'le birlikte kalmamı, ona hem hocalık, hem de ağabeylik

yapmamı söyledi. Hocaefendiyi kıramazdım. Gereken her fedakârlığı ve feragati yaparak hiçbir anlaşmazlığa meydan vermeden, Türkiye'den ailesini getirinceye kadar altı sene birlikte, kardeşten daha uyumlu yaşadık. Bütün derslerini okutuyor, istediği yemeği yapıyor, ben gitmediğim hâlde –gözüne sahip olması şartıyla– haftada bir kez de onu sinemaya ders alınacak ve ibret olacak filmlere gönderiyordum.

Hanımını getirdikten sonra odamdan ayrıldı; ama beraberliğimiz ve onu okutmam devam etti. 45 sene zarfında binlerce talebe okuttum, bunların içinde –gereken her türlü hizmetini de yaparak– en çok emek verdiğim talebem Ömer Biçer oldu. Üstelik onunla akraba da olduk. İleride anlatacağım bazı olaylar zaman zaman bu dostluğu gölgeledi.

Sultan II. Mahmud Yurdu

Kaldığımız Sultan II. Mahmud Talebe Yurdu, kuzey tarafındaki büyük kapıdan girip birkaç merdiven çıkınca, karşısında büyük bahçe, bahçenin ortasında abdest alma yeri, kıblesinde mescid. Dört tarafı üç metre genişliğinde taş döşenmiş gezinme yeri. Buranın sağında yerden otuz santim yüksek üç metre genişlikte, önünde üçer metre aralıklı mermer sütunlar. Üzeri kubbelerle kapalı uzun koridor. Sofada sıra sıra odalar. Mescidin solunda merdivenden inince, solda sığınak, sağda ikinci avlu, tuvaletler, yıkanma ve çamaşır yıkama yeri. Buraya inen merdivenin solunda büyük bir mutfak. Mutfakta hem tezgâh, hem de yemek masası görevi yapmak için üç metre uzunluğunda iki masa vardı.

Yurtta biz Türklerden başka daha önce yerleşen Hindistanlı, Endenozyalı, Habeşistanlı, Çerkez ve bizden sonra gelen Yunanistan'dan Gümülcineli talebeler de vardı. Kütüphanede memurluk yapan, ömrünün sonunda da İstanbul'da hocalıkla geçinen Almanya'dan gelme Arnavut Ali Yakup Hoca da burada kalıyordu.

Yurt, yapı ve mevki bakımından çok mükemmeldi. Yapana yaptırana Allah rahmet eylesin. Ne var ki bakımsız ve çok pisti. Yapıldı yapılalı, orada Ezher'de okuyan ve hoca olacak Müslüman gençler kaldığı hâlde –belki de– o günden beri temizlik görmemişti. "Bunu nasıl söylersin, iki asırdan beri orada mıydın? Abartıyorsun." demeyin. Biraz büyütülmüş de olsa, gerçeğe yakın olan sözümü ispatlayayım:

Yeni gittiğimizde orada kalanların odalarına değil girmek, ağır kokudan odaların önünden geçemezdim. Girilebilecek temiz oda hocaefendinin, Hintli Ebünnasr'ın, Ali Yakub'un ve Habeşistanlı bir talebenin odalarıydı. Öbürlerinin odalarına pislikten girilmezdi.

Vakit, Nakittir

Okul açılınca ders aylarında, tatil olunca da yaz aylarında zamanımı öyle planlıyordum ki dakikamı bile boş geçirmek istemiyor, bütün zamanlarımdan yararlanmak istiyordum. Allah'ın bize bir defa verdiği ömür, yıllar, aylar, günler, saatler ve dakikalar olarak durmadan geçiyor, geçen zaman geri gelmiyor, boş geçen zamanın yeri doldurulmuyordu. Kendi kendime şöyle telkin ediyordum; "Boş geçen zamanım zararımadır. Dolu geçen zamanım ise, yararlı işler yapıyorsam yararıma, zararlı ve kötü işler yaparsam zararımadır. Her şeyden daha kıymetli olan ömrümü kendi zararıma kullanırsam, paramla ateş alıp, onunla kendimi yakmış gibi olurum. Bunu yapmak için insanın deli olması lazım. Deliliği kabul etmeyeceğime göre, zamanımı iyi planlayıp, yararıma kullanmalıyım."

Önce bu telkine kendimi inandırıyor, zamanımı yararıma kullanmaya çalışıyordum. Bunda da –Allah'ın yardımıyla– başarılı oluyordum. Her fırsatı kolluyor, yararıma olan bir şeyi kaçırmak istemiyor, zararlı olanlarından kaçınıyordum. Bunu yapabilmem için az okuyor, çok düşünüyordum. Okumaya başladığım günden

beri, okuduklarımı, okumuş olmak için değil, yapmak ve okuduklarımı yaşamak için okurum. Yaptıklarımı da bilerek, düşünerek, benimseyerek ve severek yaparım. Yaptığımdan da zevk alırım.

Hayatım boyunca "Vakit, nakittir." diyor, nakdi paramı boşa atamadığım gibi, zamanımı da boşuna geçirmek istemiyorum. Hiçbir zaman işimin esiri olmuyor, işlerin kıskacına kapılarak kendimi işime ezdirmiyorum. İşimi oyuncak, kendimi çocuk hissediyor, işimi eğlenceymiş gibi yapıyorum. Çocuk oyuncaktan usanmadığı, yorulmadığı gibi ben de çalışmadan ne usanıyorum, ne yoruluyorum. Bu yüzden tatile ve uzun süre dinlenmeye ihtiyacım olmuyor. İşimi sahnede bir oyun, kendimi oyuncu yerine koyuyorum. Kötü rollere girmiyor, kendime "kötü adam" dedirtmek istemiyorum. Böylece yaptığım her işten zevk alıyor, işlerimi kendim için birer eğlence ve mutluluk vesilesi kılıyorum.

Nerede olursam olayım, az zamanda çok iş yapmak isterim. Bunun için işleri iç içe yerleştirerek az zamana çok iş sığdırırım. Öyle yerleştiririm ki işler birbirini sıkıştırıp bozmaz, birbirine destek olur ve birinin yorgunluğunu öbürü dinlendirir, giderir, birbirini tamamlar, bir bütün olur..

Galiba Sultan Mahmud Talebe Yurdu'ndan fazla uzaklaştım.

Yurtta Pilav Ziyafetleri

Üç kıtaya ve bütün İslam dünyasına hükmeden Osmanlı padişahının adına yapılan Sultan Mahmud Yurdu, Kâhire'de tanınmış mübarek yerlerdendi. Türk talebesi de gelince hareketlendi. Orada zaman zaman büyük ziyafetler ve sık sık davetler olmaya başladı. Bazen yüzün üzerinde Türk talebesi bir araya geliyor, konuşmalar yapılıyor, uzun sofaya masalar diziliyor, bir arada yemek yeniyordu.

Ziyafetlere, Türklerle birlikte kalan diğer talebeler de katılıyordu. Taşradan gelen misafirler de olunca sayı çoğalıyordu. Bu

gibi davet ve ziyafetlerde bana meşhur Buhara pilavını öğreten muhterem ustam ve hocam Yunus Hocaefendi'yi de çağırıyordum. Pilavın kusuru yoksa, takdir ediyor, göğsüm kabarıyor; kusuru varsa, söylüyor, eksiklerimi öğreniyor, tamamlamaya çalışıyordum.

Hele Şeyhülislam Mustafa Sabri Efendi'nin vefatından sonra oğlu İbrahim Sabri'nin verdiği 200 kişilik ziyafette yaptığım pilavın hatırası unutulamaz. Gölgede 48 derece olduğu çok sıcak bir günde yurdun bahçesinde yakıcı güneşin altında iki ocağın arasında iki büyük dev kazanda yaptığım şahane pilav yenirken, Yunus Hocanın sevinci görülmeliydi.

Eski ve Yeni Bir Arada

Mısır'a ilk gittiğimiz sene telaşımızdan ve derslerimizden ayrılıp bir yere gidememiştik. Bu yüzden bir başkentten ziyade küçültülmüş bir dünya olan ve eski devirleri yenisiyle birlikte yaşayan Kâhire'yi tanıyamamıştık. Yurtlara yerleşip çalışmalarımızı düzene koyunca, şehir içi ve şehir dışı gezilere gitmeye, iç açıcı seyrangâh yerlerde insan eliyle yetiştirilen ormanlarda ulu ağaçlarla ve her çeşit rengârenk çiçeklerle süslenmiş millî parklarda yalancı cennetlerde piknikler yapmaya da başladık.

Şehir içi gezmeye her çıkışımızda yeni yeni acayip garip manzaralarla karşılaşıyorduk. Modern caddelerde son model lüks arabaların yanı sıra at arabaları, eski zamanları hatırlatan insanların çektiği yük arabaları, eski belediye otobüslerinin yanı sıra son sistem çift katlı otobüsler, elektrikle yürüyen troleybüsler, metrolar... Bir yanda da firavunlar devrinden kalma, atların çektiği ilkel tramvaylar.

Dahası var: Erkeklerin arasında gitmek istemeyen kadınları az parayla taşıyan eşek arabaları. Tek eşeğin çektiği araba, tahtadan yapılma, 2x3 metre dikdörtgen şeklinde zemin, dört tekerin üzerine yerleştirilmiş, ön iki köşeye birer uzunca ağaç çakılmış.

Birinde darbuka, diğerinde zilli def asılı. 15-20 kadın, bağdaş kurarak oturuyorlar, kadının biri darbuka, öbürü def çalarken geri kalanları koro hâlinde şarkı ve türkü söylüyorlar. Arabayı çeken ve bu eğlenceli yolculuğa alışkın eşek, keyiflenip kulaklarını diker, düz asfaltın üzerinde tin tin giderek bir yığın kadını götürür. Bu garip taşıma aracını gören turistler de gülerek resim çekerler. Bu acayip manzaraya gülmemek kabil mi? Ne yazık ki Kâhire'ye gelenlerin çoğu bu ilkel aracı göremezler. Bu vasıtaların çalıştığı, şehir merkezlerinden çok uzak olan fakir mahalleleri gezmek akıllarına bile gelmez, gelse de gitmeye erinirler.

Her Fırsat Devlet Kuşudur

Kaldığımız yurttaki mescide bazen dışarıdan da gelen oluyordu. Bir gün namaza ak sakallı, nur yüzlü, ince yapılı uzun boylu biri geldi. Namazdan sonra bazı arkadaşlara Nesefî tefsiri okutuyordum. O da dinledi, hoşuna gitti. Dersten sonra biraz konuşunca hemen kaynaştık. İsmi Eyüp olan zat hocaymış ve iyi bir hafızmış. Hafızların murakıbıymış. Kur'an âşıklarına da özel Kur'an talimi yaptırırmış. "Bize ders verir misin?" dedik. "Memnuniyetle veririm. Zaten ben Türkleri severim." dedi.

Ben de Kur'an-ı Kerim'i daha doğru ve düzgün okuyabilmem için talim görmem gerektiğini düşünüyor, uygun bir hoca bulmak için fırsat kolluyordum. Allah, doktorumuzu ayağımıza getirince "Fırsat bu fırsat. Devlet kuşu her zaman insanın başına konmaz. Fırsatı kaçırmamalıyız." dedim. O gün birkaç arkadaşla derse başladık.

İkindi namazından önce haftada üç gün okuyorduk. Önce Kur'an'dan birer sayfa okuyorduk. Sonra ikiye çıkardık. Bir süre sonra arkadaşlar bıraktı, yalnız ben kalınca, dersi bizden 200 metre kadar ileride Nakşibendî tekkesindeki hocanın odasında yapmamızı söyledi.

Feyizli geçen Kur'an dersimiz bitince ikindi ezanı okunuyor, namazı tekkenin mescidinde kılıyorduk. Burada kıldığım namaz

başka namazlara benzemiyordu. Mescide girince neşeleniyorum, hâlet-i ruhiyem değişiyor, bambaşka manevi bir havaya giriyordum. Bu değişikliğin nereden kaynaklandığını bilemiyor, kimseye de soramıyordum.

Muhammed Aşık Mısrî Hazretleri

Mescidin içinde sol gerisinde bir de mezar vardı. Bir gün hocama sordum. "Bu kimin mezarı?" "Mevlâna Hâlid-i Bağdadî Hazretlerinin son halifesi, Muhammed Aşık Mısrî Hazretlerinin." deyince –bir anda– kendimden geçerek "İşte buldum." dedim. Hocam hayretle "Neyi buldun evladım?" deyince, kendimi toparlayarak "Hocam, aradığımı buldum. Bu zat, beşinci şeyhimdir. Mezarının Mısır'da olduğunu biliyordum. Bu mescide girince bambaşka neşeli bir âleme geçiyordum, sebebini bilmiyordum. Onu da öğrenmiş oldum. Buna da siz sebep oldunuz. Allah sizden razı olsun." dedim.

– Doğrusun evladım. Ziyaretine gelenleri feyzi ile ihya eden bu zat, Mevlâna Hâlid Hazretlerinin 96 halifesinin, içinde ilahi aşkı ile de tanındığı için, kendisine "âşık" lakabı verilerek "Muhammed Aşık Mısrî" derler. Şimdi harabeye dönen bu mübarek yer, vaktiyle Hacegân tarikatı olan Nakşibendî tarikatına layık hem tekke hem de medrese imiş. Ehliyetsiz şeyhler ve beceriksiz idareciler yüzünden ne mürid kalmış, ne de talebe. Bundan önceki şeyh ölünce yerine oğlu geçti, tarikattan şeriattan haberi olmayan yeni şeyhin ibadetle ilgisi olmayınca, gerisini sen düşün. Vakfın senelik kırk bin cüneyh gelirini alıyor. Ne yaptığını ne soran var, ne de arayan. Bunun farkında olanları bahşiş ismiyle sus payı verip susturuyor, iş başındakilerin birbirine kıslı yanı olursa, kimse kimseye hesap soramaz..

Ömür Uzar mı?

Kur'an hocam Eyüp Efendi'nin talimatı üzere her derste, önce Fatiha'yı okur, sonra dersimi okurdum. Kur'an-ı Kerim'i

bitirinceye kadar böyle devam ettim. Bir gün karşısına oturdum. Fatiha'yı bir nefeste okudum. Hocam gülümsedi ve bana yıllardan beri aradığım ipucunu verdi:

– Şeyh Ahmet! Bana Peygamberimizin bir hadisini hatırlattın.

– Hangi hadisini?

"Fatiha'yı bir nefeste okuyanın ömrü uzun olur." hadisini.

– Hocam! Ömür uzar, kısalır mı?

– Ömür uzayıp kısalmasa Resul-i Ekrem (s.a.s.) "Sadaka ve zekât vermek, düşkünlere yardım etmek, görünmedik kaza ve belayı önler, ömrü uzatır." der miydi. Allahü Teâlâ da Kur'an-ı Kerim'inde "...Ömrü uzayanın ömrünün uzaması veya kısalması mutlaka Allah'ın bilgi hazinesindedir." (Fatır Suresi 35/11) buyurur muydu?

Hocamın bu sözleri, o günlerde çözmek istediğim önemli bir konu hakkında ipucu ve bu konuda daha derinlemesine düşünmemin ve araştırmamın başlangıç noktası oldu. Okuduğum ilm-i kelam kitaplarında "Ömür ne uzar, ne kısalır." diyorsa da beni bir türlü tatmin etmiyordu. O günden sonra bu mevzu üzerinde geniş çalışmalarım oldu. Birçok olumlu sonuçlara vardım. Yıllar sonra bunların bir kısmını, bu olaydan otuz sekiz sene sonra "Mutluluk Yolları Hayat Kitabı" adlı eserimde yazdım.

Haşiş, Bahşiş, Mâliş

Siyasi açıdan zaten karışık olan Mısır, büyük yangından sonra daha da karışmıştı. Sözde en büyük Arap devleti olan Mısır ve Sudan'da İslam'ın hâmisi gösterilen Kral Faruk, İslam'dan tamamen uzaklaşmış, kendi zevk ve safasına dalmıştı. Devleti siyaset cambazlarına bırakmıştı. Sık sık hükümet değişiyordu. İslam'dan uzak yaşayan halk arasında ticaret birkaç gayrimüslimin ve Abut Paşa gibi sadece adı Müslüman insafsız zenginlerin elinde kalmıştı. Senede dört kez mahsul veren toprağa, merhametsiz ağalar sahip

olmuş, köylüleri boğaz tokluğuna köle gibi çalıştırıyorlardı. Haşiş (esrar), bahşiş (rüşvet), mâliş (boşverme) sanki bir formül olmuştu. Rüşvet yayılmış, tembellik ve vurdumduymazlık salgın hâle gelmişti.

Hükümet deneme tahtası gibi sık sık el değiştiriyor, her gelen başbakan, geçmişi aratıyordu. Tamamen çıkmaza girince, hükümetin başına büyük siyaset adamı Türk asıllı Ali Mahir'i getiriyorlar. Kısa sürede işleri düzeltiyor; fakat yıkılmaya mahkûm olan devletin –erinde geçinde– yıkılacağını bildiği için, enkazın altında kalmayayım diye geri çekiliyordu. Nitekim Ali Mahir'in tahmini doğru çıktı. Eskimiş devlet yıkılınca başta başbakan olmak üzere, bütün siyasi kodamanlar hapse atılmakla kalmadılar, Sibirya'daki kürek mahkûmları gibi mahkûm olarak ağır işlerde çalıştırıldılar.

Halk Perişandı

Gözü doymayan tüccarın ve kanunsuz kazanç sağlayan mülk sahiplerinin kazanç kapıları ardına kadar açılmış, hiçbir engel kalmamıştı. Ne kârda sınır vardı, ne de piyasada kontrol kalmıştı. Tüccar ve satıcılar, satabiliyorsa, yüze aldığını bine satıyor, buna kimse karışmıyordu.

Hızla yükselen ev kiraları memur maaşına yaklaştığı için memur ve işçiler, tek başlarına bir daire kiralayamadıklarından dolayı iki üç arkadaş birleşir, bir daire kiralardı. Çok düşük yevmiye ile çalışan ameleler ise, kümesi andıran kulübelerde yaşar, daha fakirleri derme çatma barakalarda kalırlardı. Bunu da bulamayan birtakım aileler kaldırımlarda yatarlardı. "Bu nasıl olur?" derseniz, anlatayım:

O sıralarda dört arkadaş, Ezher ulemasından Mustafa Tazî Hocaefendimizden özel ders alıyorduk. Gündüz zamanımız olmadığı için, sabah namazını erken kılıyor, henüz karanlıkken hocaya gidiyorduk. Giderken sadece bizim gittiğimiz yol güzergâhında birkaç

ailenin kaldırımlarda yattığını görürdük. Ana, baba ve çocuklar yatarken altlarında eski bir kilim, üstlerinde tüyleri dökülmüş battaniye görülüyordu. Bunların çoğu iki tekerlekli el arabasında sebze satarak, bazıları da dilenerek ekmek parası kazanıyordu.

Toprak sahibi ağalar sınırsız arazilere sahip olmuşlar, bütün köylüleri ve tarımda çalışanları köle gibi çalıştırır, onlara insaflarının elverdiği kadar yaşama hakkı tanırlardı.

Devlet Dairelerinin Hâli

Devlet daireleri artık vatandaşın işini görme yeri değil, vatandaşa işkence, iş bulamayanlara iş sahası olmuştu. Her yeni gelen hükümet erkânı, yakınlarını, dost ve ahbaplarını memur almış, sayıları çoğaldıkça çoğalmıştı. Devlet daireleri memur çokluğundan öyle sıkışmıştı ki iş yapamaz hâle gelmişlerdi. Bir örnekle bu hazin manzarayı gözünüzün önüne getireyim:

Talebe olsun, başkaları olsun, Mısır'da kalan bütün yabancılar, pasaportlarına senede bir kez vize yaptırmalılar. Bir imzadan ibaret olan vizeyi almak için bütün gün işkence çekerdik. Saat dokuzda işe başlaması gereken memurlar, saat ondan önce çalışmaya başlamaz, iş başı yapınca da yüzlerce insan birbirini sıkıştırarak sıra beklerken, memur ağalar çay kahve keyfi yapar, sohbet ederler, biraz çalışınca da mesai saatinden önce işi bırakırlar. Bu arada yine kahve içmekten, çene çalmaktan, doğru dürüst iş yapamazlardı. Vize için iki üç gün azap görenler olurdu. Memurların başında ne kontrol vardı, ne de şikâyetimizi dinleyen.

İhtilalden sonra Abdünnâsır devrinde aynı daireye yine vize almak için gidince önce yanlış yere geldim sandım. Doğru yere geldiğimi anlayınca da "Bugün tatil olsa gerek." dedim; çünkü vizeye gelenler görünmüyordu. Memurlar da öncekilerin ancak üçte biri kalmıştı. Bir başkalık da köşede bir subay oturuyordu. Ben garip garip bakınırken, birkaç kişi geldi, pasaportlarını çıkardılar,

memurlar birer tane aldılar, bir dakika sürmeden vizelerini yaptılar. Ben de vizemi yaptırdım ve gelenlerin birine' sorunca, beni aydınlattı.

– Bu kadar kolaylık nasıl sağlandı?

– Askerî idare gelince memurların sayısını üçte bire indirdi. Merasimi azalttı, işleri kolaylaştırdı. Görmüyor musun? Eskiden pasaportlar birkaç elden geçiyordu. Şimdi bir kişi yapıp veriyor. Eskiden memurlar kendi keyfine göre çalışıyordu. Şimdi başlarında subay var. İşini vaktinde yapmayan veya görevinde kusur eden hemen görevden alınır.

– Demek işleri bu kadar hızlı yapan, o köşede oturan subay?

– Öyle de diyebilirsin. Zaten bu millet bir işi yapması için ya korkacak ya utanacak ya da rüşvet alacak. Şimdi rüşvet kesin olarak yasaklandı. Beş kuruş rüşvet alan hemen görevinden atılır. Nasır devrinden söz gelişi birkaç satır yazdım; ama henüz kral devrindeyiz.

Kral Faruk'un Düğünü

Kral Faruk, babası Kral Fuad'ın zamanında inançlı, dürüst, dirayetli ve krallığa layık pırlanta gibi bir gençmiş. Küçük yaşından beri hocalarının kontrolünde yaşarmış. Avrupa'ya tahsile giderken de beraberinde iki hoca gitmiş, onların işaretinden ayrılmazmış. Genç yaşında kral olunca aynı yaşantısını muhafaza etmiş. Kralın çevresindeki fırsat düşkünleri bundan rahatsız olmuş; çünkü onlar kralın gölgesidirler. Kral doğru oldukça, kendileri süfli arzularına eremezler, istedikleri yolsuzluğu yapabilmek için, tecrübesiz genç kralı yoldan çıkarmak istemişler. Bunun için de kralı bataklığa düşürücü tuzaklar kurmuşlar, önce içki yolunu denemiş, başaramamışlar; çünkü kral içki içmemeye kesin kararlaymış. Nihayet şeytan akıllarına, tarih boyunca kralları, şahları, padişahları yoldan çıkarıcı ve onlara istediğini

yaptırıcı kadın tuzağını düşürmüş. Geç de olsa genç kralı oyuna getirmiş, kadın tuzağına düşürmüşler. Saraya öyle güzel cilvekâr kadınlar celbetmişler ki hiçbir engel yokken, bir gencin onlara gönlünü kaptırmaması için ya hasta olması ya da Allah'ın himayesine girmiş güçlü bir iradeyi temsil etmesi lazım, işte krala da devlete de Mısır'a da ne olduysa ondan sonra olmuş. Hele son yıllarında gönlünü kaptırdığı gibi kadınlara aklını da kaptırmış, devlet idaresini birbiriyle dalaşan siyasi partilere bırakmıştı.

Gafil kral, aklını hep bu yolda kullandığı için, güzel kızları ve kadınları saraya çekmek için çeşitli yollar düşünmüş. Bunlardan biri de büyük kuyumculara gizli talimat verilmiş. Altın ve mücevher almaya gelen kadınların arasında nadide güzeller olursa, kuyumcu bir planla adreslerini alıp saraya bildirecek.

İşte, kâinat güzellerinden daha güzel olan kraliçe Neriman da bu tuzağa düşenlerden birisi. Orta hâlli bir esnafın kızı olan Neriman, doktor Edhem'le nişanlanmış, birbirlerini deli gibi seviyorlarmış. Yakında düğünleri olacakmış. Kralın tuzaklarından birine tanınmış bir kuyumcuya takı almaya gitmişler. Kuyumcu o güne kadar benzerini hatırlamadığı Neriman'ı görünce kralın talimatını hatırlamış. Bunun üzerine kuyumcu kraldan alacağı bahşişin, onlara satacağı altınların kazancından daha fazla olacağını düşünerek kararını vermiş. Yağlı müşterileri takılara bakıp alacaklarını ayırınca kuyumcu "Özel müşterilerim için evimde bunlardan daha kıymetli takılar var. Adresinizi alayım, onları size göndereyim. Onlara bakar, alacaklarınızı ayırır, yarın gelir, alırsınız." der.

Adamın kalbindeki şeytanlığı bilmeyen temiz kalbli Neriman ve nişanlısı adama kanarlar. Bir de teşekkür ederler.

Kral Faruk, kuyumcudan sinyali alınca o gece Neriman'ı babasıyla birlikte saraya getirtir. Güzellikte o güne kadar birlikte olduğu bütün kadınları sollayan Neriman, karşısına gelince kralın aklı başından gider ve onunla evlenmek istediğini söyler.

Neriman ciddi bir tavır alarak "Ben, nişanlım doktor Edhem'i kraliçeliğe değişmem." deyince kral Faruk hiddetlenir: "Bir kralın sözünü yere düşürenlerin kafaları düşer..." diyerek sözü noktalar. Neticede Neriman'la sözlenmiş olur.'

Zaten her şeyi hazır olan kralın düğün hazırlığı çok sürmez.

Günler geçmeden düğün günü ilan edildi. Bütün talebelerin üniversite konferans salonlarında sonra da Abidin Sarayı'nın önünde toplanmaları bildirildi. Biz Türk talebeleri, Mısırlı arkadaşlarımızla birlikte Ezher'in konferans salonunda toplandık. Birkaç hafta önce de aynı salonda kralın tahta çıktığı günü kutlamak için toplanmıştık. Böylece, o sene salon iki kez açılmış oldu. Salonda hatipler ve şairler uzun uzadıya yaldızlı sözlerle kralı övdüler, sonra da mutluluğu için dua ettiler. Arkasından da talebelere kral ve kraliçenin resimleriyle birer kutu şeker dağıttılar. Büyük boy resimle şekeri aldık, Abidin Sarayı'nın yolunu tuttuk. Sarayın önüne vardığımızda milyonun üzerinde insan alan sarayın büyük avlusunu ve koca meydanı dolduran insanlar, caddelere ve yan sokaklara kadar taşmıştı.

On binlerce talebe, kitleler hâlinde köylerden, kentlerden gelen kalabalıklar ve başkent halkı düğüne davet edilmişti; ama davetlilere ne düğün yemeği vardı, ne de iltifat. Mahşer yerini andıran halkın –uzaklardan gelip saatlerce güneşin altında bekledikten sonra– düğünden nasipleri, sadece sarayın balkonundan birkaç dakika boy gösteren kralı ve kraliçeyi uzaktan seyredip, el çırpmak, sonra da güçlükle izdihamdan kurtulup, aç karnına yorgun argın, geldiği yere geri gitmek oldu. Asıl iltifat gören davetliler, sarayın büyük salonlarında binbir türlü yemeklerle karınlarını dolduran, açgözlü kodamanlardı.

Kral ve kraliçeyi birkaç dakika uzaktan görmek bahtiyarlığına ermek için o kadar çok insan gelmişti ki belki de Abidin Sarayı yapıldı yapılalı böyle bir kalabalık görmemişti. Aynı saray bundan daha büyük bir cemaati, ancak kral devrildikten sonra, Cumhuriyet devrinde

görebildi. O cemaatin gelişi bu zavallılar gibi hedefsiz değil, mukaddes bir gaye için, Allah'ın huzurunda diz çöküp yalvarmak içindi. Firavun devrinden sonra Mısır'a, Mısırlı olarak nasip olan ilk başkan ve imanlı bir Müslüman olan Cumhurreisi General Muhammed Necib'in arkasında bayram namazı kılmak için toplandılar. Dönerken de düğüne gelen biçareler gibi huzursuz ve ümidsiz elleri boş değil, bağışlanmış ve günahlarından arınmış olarak, huzur ve güven içinde döndüler. Biz Türk talebeleri de bu mübarek ve mukaddes namazdan nasibimizi aldık.

Neriman'ın Arabasında Sanki Ay Doğmuştu

Binbir zahmetle kralın düğününe gelip, sonra da itile kakıla dönüp giden insanlarda hatıra olarak kalan, vardıkları yerde de heyecanla anlatacakları gibi güzeller güzeli, cennet hurisi Neriman'ın, benzeri bulunmayan ve görenin de aklını başından alan yüzüydü. Bu hususta, milyonu aşkın insanın içinde en şanslısı ben oldum; çünkü onların çok uzaktan hayal meyal gördüklerine ben beş metre mesafeden o kadar yakınından bakıyordum.

Düğün alayından ziyade insan deryasına benzeyen kalabalık dağılırken oda arkadaşım ve talebem Ömer Biçer'le birlikte, tatil günlerinde çalıştığımız kitaplarımızı aldık, Nil kıyısındaki parka gittik. Birçok güzellikleri bir araya getiren parkta, ağaçların gölgesinde yemyeşil atlas gibi çimenlerin üzerinde insana gülümseyen rengârenk çiçeklerin karşısında akşama kadar ders çalıştık. Karanlık basarken, yurda dönmek üzere parkın çıkış kapısına doğru ilerledik. Bulunduğumuz parkın karşısında; yani asfalt yolun öbür tarafında kral ailesinin özel çiçek bahçesi vardı. Bütün dünyanın her tür çiçekleri burada bir araya gelmiş, adını da "Çiçek Bahçesi" koymuşlardı. İki parkın kapısı karşı karşıyaydı. Biz parktan çıkarken, karşıki parkta kralın özel arabasını gördük. Zifaf gecesi bu saatte, kral burada ne arar? "Haydi Ömer şu namus düşmanı kumarbazı bir de yakından görelim." dedim.

Akşam karanlığı basarken karşıya geçtik. Çiçek Bahçesi'nin kapısına vardığımızda yavaş yavaş gelen araba da kapıya doğru yaklaşıyordu. Hava karardığı için uzaktan arabanın içindekiler fark edilmiyordu. Nasıl olsa gelin arabası yanımızdan geçecekti. Ağır ağır araba yaklaşınca, bir de ne görelim? Gelin arabasının arka koltuğunda üç güzel! Sağda kral Faruk'un kız kardeşi, İran Şahının eski eşi, güzelliğiyle meşhur Fevziye. Solda da Fevziye ayarında başka bir kadın. İki güzelin ortasında sanki ay doğmuş, arabayı aydınlatıyor. Cennet hurilerine mahsus böyle bir güzellik, dünya kadınlarında da olabilir miymiş; yoksa rüya mı görüyordum? Hayır rüya değil. Ortada oturan, gelinlik elbisesiyle kraliçe Neriman'dı. Demek ki güzel Allah, dünyada da böyle güzeller yaratırmış. O güne kadar, günahından korktuğum için hiçbir kadına dikkatle bakmadığım hâlde dolunay gibi arabayı aydınlatan, öbür güzelleri sönük bırakan Neriman'ın güzel yüzüne öyle dalmışım ki değil günahı, kendimi bile unutmuştum.

Böyle bir güzeli, sevdiği nişanlısından koparıp da ona sahip olduktan sonra, huysuz kral kötü alışkanlığını bırakmıyor, yabancı kadınlarla ilişkisini sürdürüyordu. Nihayet Mısır'dan sürüldükten sonra, Roma'da bir baloda birlikte olduğu Neriman'ı masasında yalnız bırakıyor. Yüzü iyice kırışmış yaşlı bir Fransız kadınla dans ediyor, türlü hareketlerle güzel karısına nisbet ediyor. Bu kirli hareket bardağı taşıran son damla oluyor. Bu çirkin manzara karşısında sabrı taşan Neriman "Allah sana lanet eylesin." diye oradan ayrılıyor. Bu olaydan sonra Neriman, Faruk'tan ayrıldı. Kendisinin bildiği bazı sebeplerden dolayı Mısır'a da giremedi. Oğlu Ahmet'le birlikte, dertleriyle baş başa Beyrut'ta yaşıyorlardı. Sonu ne oldu bilmiyorum. Bu üzücü haberleri gazete ve mecmualarda okuyanlar, o zamanın Mısır'ında kendilerini ağlamaklı hissederlerdi. Bu güzel kadının talihsizliği insanın vicdanına ağır geliyordu demek ki.

Kralın Tahtı Sallanıyor

Krallığın eceli yaklaştıkça kralın da sesi kesiliyor, tahtı sallanıyordu. Öbür taraftan siyasilerin sesleri yükseliyor, çekişmeler artıyor, Mısır âdeta uçuruma doğru gidiyordu, işin garip yanı kralın sarayda sesi kısaldıkça, cuma hutbelerinde hatipler krala dua ederken seslerini yükseltiyor, layık olmadığı sözlerle onu övüyor, duayı uzatıyorlardı. Neriman'dan oğlu olunca, övgü ve dua listesine bir de şehzade Ahmet girmişti. Ancak Allah'ın ve Peygamberin övüleceği, İslam'ın tanıtılacağı, dinî hüküm ve kuralların anlatılacağı mukaddes cuma hutbelerinde övgüye layık hiçbir yanı kalmayan kralın adının bile geçmesini istemezken, daha beterini işitmeyelim mi?

Krallık devrinin son cumasında namaza yakınımızdaki bir camiye gitmiştim. Hatip, kralın yedi sülalesini hiç de layık olmadıkları övgülerle göklere yükselttikten sonra, Kral Faruk'un "Seyyid" yani evlâd-ı Resulden olduğunu ilan etmesin mi? Asla unutamayacağım bu uğursuz hutbeyi dinlerken, tüylerim diken diken oldu. Kendi kendime "Keşke bu cumaya gelmeseydim de bu çirkin hutbeyi dinlemeseydim." diye söylendim durdum.

Bütün dünya bilir ki kral Faruk, cehaletinden cesaret alan Kavalalı Mehmet Ali'nin torunlarındandır. Tamamen idareden âciz kalıp, tacını tahtını muhafaza edemeyeceğini anlayınca; saltanatını sürdürmek sevdasıyla –kimi satılmış bilginleri de oyununa getirerek-, evlâd-ı Resulden olduğuna karar çıkartıyor, bunu halka duyurmaları için de hatiplere emir veriyordu. Bu korkunç kararın okunduğu hutbeye göre, güya kral mütevazı olduğu için bu mukaddes sırrı bugüne kadar saklı tutmuş. Kendi aklınca güya halk "Seyyid"dir diye kendisine saygıyla bağlanacak, "Seyyidlerin dokunulmazlığı var." diye hata ve kusurlarını görmezden gelecek. "Kul teftişte, Allah ne işte?" denildiği gibi, Allah da peygamberinin süfli bir gayeye alet edilmesine razı olamazdı. Bu uğursuz

duyurudan üç gün sonra, kral Faruk tahtından alaşağı edildi. Altı saat sonra da –1952 senesinin yaz aylarıydı– Amerikan sefirinin nezareti altında Mısır'dan ayrıldı. Kendi aklınca hayatını öylesine garantiye almıştı ki saldırıya uğradığında en ağır silahlar dahi etkisiz kalsın diye kendisini ve yanındakileri koruması için bütün saraylarına çelik sığınaklar yaptırmıştı. Ama çi fayda? (ne fayda) Allah'ın takdiri kulun tedbirini bozuyor işte.

Faruk, uzun süren krallık yıllarını boşuna geçirdi. Düştükten sonra da kendisine müsaade edilen altı saati, saniyesine varıncaya kadar değerlendirdi. O sırada bulunduğu yazlık saraylarından İskenderiye'deki "Müntezeh" sarayında yükte hafif, pahada ağır ne varsa, kırk dört valize ve kolilere doldurarak beraberinde İtalya'ya götürdü. Yıllar önce planladığı ihtilali bir avuç askerle gerçekleştiren Cemal Abdünnâsır, hareketin başarısız kalmasından korkarak, "Kral çıksın da nasıl çıkarsa çıksın." diye, bu kadar süreyi vermiş. Ayağı yer tutup, saraydaki çok kıymetli hazinenin ve paha biçilmez eşyanın kaçırıldığını fark edince, krala altı saat müsaade ettiğine bin pişman oluyor. Ne çare, giden geri gelmez ki! Kafesten uçan kuş, bir daha kafese girer mi?

Abdünnâsır'ın korktuğu kadar vardı. Korkmakta haklıydı. İhtilali yapan on subaydan Cemal Abdünnâsır'la Cemal Salim binbaşı, sekizi yüzbaşı ve üsteğmen rütbesindeydi. Emirlerindeki asker, ordunun ancak yüzde onuymuş. Ordudaki generallerin ve yüksek rütbeli komutanların haberleri bile olmadığı ihtilal hareketine fiilen öncülük eden, çok zeki, cesur, atılgan ve gözünü budaktan esirgemeyen topçu bölük komutanı, Türk dostu ve Türk asıllı yüzbaşı Salah, kelleyi koltuğa alarak emrindeki bir bölük asker ve eskimiş toplarla kralın bulunduğu Müntezeh sarayını kuşatıyor. Bir yandan da devlet yıkılmak üzereyken kral tarafından defalarca başbakanlığa getirilip, işleri düzelttikten sonra geri çekilen Türk asıllı Ali Mahir ile krala "Krallıktan çekil, Mısır'ı terk et." emrini gönderiyor. O sırada kralı korumak için eğitilmiş, son

model silahlarla donatılmış güçlü muhafız alayı, ormanıyla ve akla hayale gelmeyen teşkilatlarıyla büyük bir millî parkı andıran sarayın bahçesinde savunmaya hazır vaziyette kraldan emir bekliyormuş. Boşuna, surun dışındaki yüzbaşı Salah, bir bölük askerle ani; fakat keskin zekâsıyla, aklını ve askerlik sanatını kullanarak muhafız alayını teslim alıyor. Kralı tahtından indiriyor ve krallığa son veriyor. Bunu nasıl yapabiliyor?

Uzun yıllar, milyarlar harcayıp kara gün için beslediği ve modern silahla donattığı özel muhafız alayını, kral neden harekete geçirmedi? Düşünmek gerekmez mi?

Unutulmayan Bayram Namazı

Kâhire'yi yaktıkları günün sabahı âsiler dersimizi engellemişti. O günden sonra, siyasi hengâmeden etkilenmeden derslerimiz devam etti. İhtilal sırasında da dersler aksamadı. Diğer üniversitelerde çok kargaşa olduğu hâlde Ezher'de hiçbir huzursuzluk olmadı. Bin küsur seneden beri de böyle devam edegelmiş. Talebeler, hocalar ve idareciler olarak ne siyasete karışmış, ne de siyaset adamları Ezher'e karışmışlardır. Karışanı da Ezher'in ahı tutmuş, iflah olmamıştır.

Fransızlar, Mısır'ı işgal ettiklerinde Müslümanlara kızarak Ezher'i kapatmışlar. Bunun üzerine hocalar ve ileri gelen talebeler toplanıp "Kara Cemiyet" isminde bir teşkilat kurmuşlar. Aralarından bir grup fedai çıkmış. Kimi dilenci, kimi seyyar satıcı kılığında Fransız subayı avına başlamışlar. Hiçbiri yakayı ele vermeden vur kaç oyunu oynamışlar. Epeyce subay öldürdükten sonra Halepli bir talebe, "Özbekiye Parkı"nda rastladığı bir Fransız generalini zehirli hançerle öldürüyor. Bunu gören halk topyekûn Fransızlara saldırıyor. Bundan sonra Fransızlar tutunamayıp Mısır'dan çıkıyorlar. Böylece Ezher-i Şerif sayesinde Mısır kurtuluyor. Ezher, bu ilk ve son kapanışından sonra yoluna devam ediyor.

Krallık rejiminden sonra General Muhammed Necîb'in başkanlığında kurulan yeni yönetim zamanında ilk ramazan bayramına bir hafta kala hükümet şöyle bir bildiri yayınladı:

"Bu bayramda Kâhire'de hiçbir camide bayram namazı kılınmayacak. Bütün Müslümanlar bayram namazını Âbidîn Sarayı'nın önünde Cumhurbaşkanı Muhammed Necîb'in imamlığında toplu hâlde kılacaklar."

Bunun üzerine arefe günü, camilerden getirilen halılar büyük meydana serildi. Bayram sabahı sarayın önündeki büyük meydanda Kâbe'de kılınan namaz gibi milyonun üzerinde cemaat toplandı. Mahşer yerini andıran meydanda cumhurreisi Muhammed Necîb bayram namazını kıldırdı. Sonra da etkileyici bir hutbe okudu. O unutulmaz namazı kılarken, sanki peygamberimizin arkasında kılıyormuşuz gibi kendimizden geçmiştik. O unutulmaz bayram namazı, 12 senelik Mısır hayatımın ilginç, ilginç olduğu kadar da feyizli hatıralarından biri oldu.

Tatil Yapmadan da Çalışılırmış

Arapça tahsile başladığım 1937'den 1996 yılına kadar –1957 yazındaki üç ay dışında– hiç tatil yapmadım. Okuyarak, okutarak, geçimim için bazı yan çalışmalar yaparak, daha sonra da tercüme ve teliflerle, 59 sene yaz ve kış demeden çalıştım.

"Tatili olmayanın tahsili olmaz. Tatil yapmadan, dinlenmeden ve kendini yıpratmadan, yarım asırdan fazla nasıl çalışabildin?" diyeceksiniz: Dinlenme, yorulduktan sonra gerekir. Ben ise, kendimi yormadan çalışırım. İnsan yaptığı işi yorucu ve zor görürse, daha çalışmadan yorulur. Yaptığım iş ne kadar ağır ve zor olursa olsun, onu küçük ve kolay görürüm. O işi yorulmadan, kolaylıkla yapacağıma inanırım. Daha doğrusu kendimi işin kolay olduğuna inandırırım. Bu görüş ve inanç, o işi yorulmadan kolaylıkla yapmamı sağlar. Bana göre bir işin zor veya kolay oluşu, kişinin inancıyla orantılıdır ve insanın yapamayacağı bir şey

yoktur, insan her şeyi başarır. Yalnız iki şeyi yapamaz: Yoktan bir şeyi yaratamaz ve var olan bir şeye can veremez. Bunların dışında her şeyde muvaffak olur. Yeter ki yapmasını bilsin, yerinde ve zamanında yapsın. Fırsatları kollasın, fırsat düşünce de yararlanmasını bilsin. Başına konan devlet kuşunu kaçırmasın, işin hacmini ve kendi gücünü bilsin, yapabileceği işe sarılsın, kaldırabileceği taşı kaldırsın.

İşimi oyuncak, kendimi çocuk yerine koyarım. Çocuk, oyuncaktan usanıp yorulmadığı gibi ben de ne bıkarım, ne de yorulurum. Böyle olunca, dinlenmeye de lüzum kalmaz.

Ayrı ayrı birkaç işi bir arada yaparım. İnsan bir işten başka bir işe geçince ikincisi birincisinin yorgunluk izlerini siler, enerjisini tazeler.

İşimin türü ne olursa olsun, yararlı ve meşru ise, onu ibadetmiş gibi seve seve yaparım. Bu tarz çalışma insanı ne yorar, ne de usandırır. Gözle görülmeyen maneviyattan insan güç alır. Allah, iyi niyetle doğru ve dürüst çalışan kulunun gücünü arttırır, ona yardım eder.

Sağlığıma çok dikkat ederim. Yememi, içmemi, uyumamı, gezmemi, okumamı, yazmamı, giyinmemi, soyunmamı, bütün hareket ve davranışlarımı sağlık kurallarına uydurmaya çalışırım. Bunun için önem verdiğim hususların başında sağlık bilgisi, sağlığa uygun bilinçli yemek pişirmek ve dengeli beslenmek gelir. Can boğazdan geçer. Vücuduma ağırlık, ruhuma sıkıntı vermesin diye de az yerim. Böylece ömrümü de uzatmış olurum. Ömürle yemek ters orantılıdır. Az yiyen çok, çok yiyen az yaşar. Arzu edilir ki insan yeteri kadar beslensin, sağlığı zedeleyen yemeklerden ve davranışlardan kaçınsın.

Fırsat el verdikçe çalışmalarımı geniş bir alanda açık ve temiz havalı yerlerde yaparım. Bunun için zaman ve zemin buldukça, yiyeceğimi ve kitaplarımı alır ormanlara, parklara, kırlara ve

sahillere gider, oralarda çalışırım. İşte bütün bunlar yorulmadan, bıkmadan, yaz tatili dahi yapmadan çalışmamı sağlar.

Sadece okumakla yetinmem. Hem okur, hem düşünürüm. Kitap okumasını severim. Sadece okumuş olmak için değil, okuduklarımı kavramak ve pratikte kullanmam gerekenleri uygulamak için okurum. Bu yüzden elime geçen kitabı değil, bana yararlı olacak ve şifa verecek eserleri okurum. Okurken de dikkatli ve muhakemeli olmak gerekir. Her yazar hata yapabilir, ya da eserlerini genelde belli şahıslara ve belli şartlara göre yazmış olabilir. Kitaplara geçen bazı fikir, kural ve hükümler, örf ve âdetlerle zaman ve mekânla ilgili olduğu kadar okurlarını yanlış yola sevk eden, ard düşünceli fikirler de taşıyabilir. Elime aldığım bir kitabı, yukarıdaki ihtimalleri göz önüne alarak tenkitçi bir gözle okurum. Belli bir zamana ve mekâna ait fikir ve kurallar zamanın, mekânın, örf ve âdetlerin değişmesiyle hükümsüz kalır, geçersiz olur. Hep bunları düşünerek okurum. Zihnimin devamlı uyanık kalmasını arzu ederim.

Şimdi Neredesiniz?

İçine bir milyon insan girse bana mısın demeyen; gölgesinde beş yüz kişinin piknik yapabildiği ulu ağaçlarla ve dünyanın her yöresinden getirilmiş envai çiçeklerle süslenmiş, havuzlarında nilüfer çiçekleri yüzen "Kanatır-ı Hayriyye"de talebe arkadaşlarıma çiğ köfte yaptığım, yetmişin üzerinde arkadaşıma kebap hazırladığım, yüzün üzerinde bir gruba Buhara pilavları pişirdiğim, o unutulmaz, neşeli ve mutlu günlerim, şimdi neredesiniz?

Çeşit çeşit Japon bahçeleriyle süslenmiş, kış aylarında binlerce turistin dolaştığı, Mehmet Akif in kaldığı konağı da bağrında barındıran cennet misali Hilvan'da bir kolumda eşim, öbür kolumda kitaplarım ve yemek çantamız, önümüzde ciğer parelerimiz çocuklarımızla gezip dolaştığımız o unutulmaz şen günlerim, şimdi evet şimdi neredesiniz?

İskenderiye'de İmam Busayrî'nin mübarek camisinde kıldığımız feyizli Cuma namazları. Namazdan sonra, caminin sofasına dervişlerin koro hâlinde Arap şivesiyle ve yakıcı nağmelerle İmam Busayrî'nin Kaside-i Bürde'sini okuyuşları. O anlarda döktüğüm gözyaşları. Niye ağlıyordun öyle? Bir yandan, İmam Busayrî'nin mısralarından dökülen derin peygamber aşkı bir yandan bu ilahi sesler. İçim içime sığmıyor, kendimden geçiyor ve işte bu seslerin korosunda ağlıyorum. Şimdi hâlâ içimde o seslerden yankılar var. Aynı hislerle iç içeyim anlaşılan.

Mısır'a hayat, toprağına bereket getiren Nil'in kıyılarında eşimle beraber güneşin batışını seyrederek dolaştığımız mübarek akşam üzerleri. İskenderiye'nin Ebûkır kasabasının kızgın kumlarında güneşlendiğimiz, coşkun denizinde kulaç attığımız, daha sonra dersler yaptığımız yaz günleri. Ta Rusya'dan kalkıp Türkiye'yi ve Akdeniz'i geçerek yorgun düşen, Ebûkır'ın Napolyon Kalesi'nde avcıların ayaklarına çarparak patır patır dökülen bıldırcınlar. Bıldırcınların hazin akibetini, o anda ibret ve hayret içinde seyrettiğim sonbaharlar. Sürekli sefer hâlinde hâlâ içimde uçuşuyorlar. Bunlar Mantıku't-Tayr'ın kuşları mı ki hâlâ durmaksızın uçuyorlar!..

Bir Kadın, Bir Mektup

Bir sabah postacı, oda arkadaşım ve talebem Ömer Biçer adına bir mektup getirdi. Ömer gelince mektubunu verdim. Heyecanla açtı. Okurken hâlden hâle geçti. Yüzü gülümserken, gözlerinden hüzün okunuyordu. Zarftan bir de fotoğraf çıktı. Bana göstermeden gizlemeye çalıştı ise de yapamadı; çünkü bir kez görmüş bulundum.

– Ömer, mektuptan etkilenmiş görünüyorsun. Üzücü bir şey mi yazıyorlar?

– Neden sustun? Gelen mektupları hiçbir zaman benden gizlemez, açıktan okurdun. Bugün benden niçin gizliyorsun?

Fotoğrafı da bana göstermeden, zarfa koydun. Hem de mektubu okuyunca hüzünlendin. Herhâlde can sıkıcı bir durum var. Derdini söylemeyen derman bulamaz. Ben senin hem oda arkadaşın, hem ağabeyin, hem de hocan; yani manevi baban sayılırım. Benden gizlenmesi gereken bir şey yoksa, mektubu açıktan oku, ya da ver ben okuyayım.

Benden on yaş küçük olan arkadaşım fotoğrafla birlikte mektubu bana uzatırken, evli olduğunu ve hanımından gelen mektubu utandığı için benden gizlediğini rüyamda görsem inanmazdım. Mektubunu okurken, onun gizlemeye çalıştığı gözyaşlarını ben gizleyemedim. Bereket versin mektubu bana uzatınca Ömer odadan çıkmıştı. Mektubun satırlarını okurken, defalarca gözyaşlarımı sildiğimi hatırlıyorum.

"*... Ömer, benimle niçin evlendin? Neden beni bıraktın gittin? Birkaç gün süren beraberliğimiz rüya gibi, geldi geçti. Rüyada evlendim diyemem; çünkü üç yaşında oğlumuz var. Yıllar geçti gelmedin, bana mektup da yazmadın. Babanlara gönderdiğin mektuplarda adımı bile anmıyorsun; yoksa evliliğini unuttuğun gibi adımı da mı unuttun? Bunu bana nasıl reva görürsün?...*" Uzunca yazılmış mektubu okurken, sanki mektup bana yazılmış gibi, hâlden hâle geçiyordum. Ömer odaya giderken hem gözyaşlarımı siliyor, hem de heyecanımı gizlemeye çalışıyordum.

– Ömer, yıllardır beraberiz. Sadece içtiğimiz su ayrı gidiyor. Her şeyimiz beraber. Madem evliymişsin, şimdiye kadar neden bana söylemedin? Ailene karşı bu tutumuna Allah da razı olmaz. Tarih kitabında Hz. Ömer'in kumandanlarına verdiği talimatı okumadın mı?

"Savaşa giden askerleri evinden, ailesinden üç aydan fazla ayrı bırakmayın. Üç ay geçmeden izinli gönderin. Sen geleli 4 sene olmuş! Bir defa bile gitmediğin gibi, hanımına mektup dahi göndermemişsin. Günah değil mi, yazık değil mi o kadına? Üç

yaşında oğlun varmış. Onu da mı özlemiyorsun? Bu kadar katı yüreklilik olur mu Allah aşkına? Hanımın, fotoğraftaki şu güzel kadın mı?

– Evet.

– Yanında köylü kıyafetindeki bu güzel kız kim?

– Kardeşim Dürdane?

– Yani inci tanesi. Kendi gibi adı da güzelmiş. Köyde mi kalıyor?

– İstanbul'da Çamlıca'da Nazım Bey amcalara getirmişler. Onlarda kalacak, Kur'an kursunda okutacaklarmş.

– Ömer, yerinde ben olsam, bugünü yarına koymam. Bak kardeşim. Nasıl olsa tatildeyiz; okullar kapalı. Bu yaz tatilinden yararlanarak hemen memlekete git, bir ay kalır gelirsin. O zaman okullar açılmaya daha bir ay kalır. Ben sana bir ay içinde seneye okuyacağın dersleri özetler, sana anlatırım. Zaten şimdiye kadar epeyce okuduk.

– İyi; ama izine gitmek için yeteri kadar param yok ki.

– Orasını düşünme. Seninle ayrımız gayrımız yok. Seni memlekete götürüp getirecek kadar paramız var. Hemen git, vapur biletini al. Bir an önce hareket etmeni istiyorum.

Ne Oluyor Bana Böyle?

Ömer'e bunları söylerken, içimde bir tuhaflık vardı. Dilim konuşurken, kalbim fotoğraftaki kıza takılı kalmıştı. Ben onu unutmaya çalışırken, sanki o durmaksızın kalbimin derinliklerine yerleşiyor gibiydi.

Bu olaydan on yedi sene evvel, Tarsus'un bir köyünde pamuk tarlalarında çapa yaparken beni büyüleyen o bir çift sihirli göz, sanki şimdi okuduğum bu mektuptan ve fotoğrafta gördüğüm bu masum yüzden tekrar bana bakıyor gibiydi.

Kimbilir belki de bu masum bakışlar, kalbimden o gözlerin izlerini silip, yerine kendisi yerleşmek istiyor; ya da ben, o on yedi yıl önceki o sihirli gözlerin küllenmiş ateşini içimde söndürmeye çalışırken o gizli sevda şimdi cazibesine kapıldığım masum bir yüzde yeniden filizleniyor, kıvılcımları ruhumu yakıyor, boş bulduğu kalbime köklerini salıyor olmalıydı. Allah Allah, ne oluyor bana böyle? Yok yok, olamazdı. Bu sevdalardan vazgeçeli on yedi sene olmuştu. Daha on yedi yaşındayken, ömrümün sonuna kadar okumaya, okutmaya ve ömür boyu evlenmemeye karar verdiğim hâlde ne oluyor bana böyle? Bilmiyorum; ama Ömer'in kız kardeşi durmaksızın zihnime takılıyor, onu bir türlü aklımdan çıkaramıyordum. Bir yandan da kendi kendimi suçluyorum. "Benden bir hayli küçük, bu köylü kızıyla neden ilgileniyorum? Şimdiye kadar evlensem belki ondan büyük çocuğum olurdu. Zaten daha on yedi yaşımda iken aldığım kesin bir kararım var: Ömrümün sonuna kadar evlenmeyeceğim, durum böyle iken Dürdane'ye neden saplanıp kalıyorum? En iyisi onu zihnimden silip atmalıyım." diyordum. Atamıyor, boşuna zorlanıyordum. Gönül ne ferman dinliyordu ne de nasihat. Ben unutmaya çalışırken, Dürdane'nin hayali ruhumun derinlerine yerleşiyordu. Elimde olmayan olaylardan sorumlu olamayacağıma göre ve onu unutmak için kendimi zorlamaktansa, bazı çok gizli sırlarım gibi, Dürdane'yi de hafızamın derinlerine gömmeliyim diye düşündüm. "Kimbilir bunda ne hikmetler var?" diye kendimi Allah'ın takdirine teslim ettim. "Kul teftişte Mevlâ ne işte?" denildiği gibi ben kendime göre kararlar alıp ömrümün istikametlerini çizerken, Rabbim hayatımı planlamış, olup bitecekleri kaderime yazmış bile. Aklımda hayalimde olmayan zuhuratlar, hesabımda olmayan vukuatlar hep o kader çizgilerinin eseri, o kudret kalemi ile yazılanların infazıymış.

Buna Hiçbir Mana Veremiyorum

Oda arkadaşım Ömer Biçer, Türkiye'den dönünce ona ilk sorum, Dürdane'den oldu.

– Ömer, kız kardeşin Dürdane şimdi nerede?

– Nazım bey amcamlarda kalıyor.

– Annengil Yozgat'ta, Dürdane neden İstanbul'da? Kaldığı yer güvenilir bir yer mi?

– Nazım Bey amcamın büyük hanımı Mâsûme Hanım, Yozgat'ın kurucusu, Çapanoğlu sülalesinden asaletli bir kadın. Bir kızından başka çocuğu olmayınca Nazım Bey, Lütfiye adında bir kişiyle evlendi. Bu da haklı olarak Mâsûme Hanımı üzdü. Tek teselli kaynağı olan kızı Fahriye'yi gelin edince bütün bütüne daraldı. Babamlarla çok samimi idiler, sık sık görüşüyorlardı. Her görüşmesinde Mâsûme Hanım, anneme "Emine Hanım, sizin dört oğlunuz, üç kızınız var. Dürdane'yi bana verin, onu öz kızım gibi büyütürüm. Bana can yoldaşı olur. Yakında İstanbul'a geçeceğiz. Orada Dürdane'yi prensesler gibi büyütür, İstanbul terbiyesiyle yetiştiririm. Sonra da onu şanına ve güzelliğine yakışır bir asilzade ile evlendiririm." diye kız kardeşimi ister. Babamlar da ısrarına dayanamaz, hem de Dürdane'nin geleceğini düşünerek onu Mâsûme Hanıma verirler. Hacı Nazım Bey amcam çok zengin, dindar ve cömert birisi. Çocukları da çok sever. Hele kardeşim Dürdane'yi öz evladından çok seviyor, onu Mâsûme Hanımla paylaşamıyorlar. Nazım Beyin, ikinci hanımından iki oğlu, iki kızı var. Onlar bir tarafa, Dürdane bir tarafa. Ben Mısır'a gelirken, onlar da Yozgat'tan İstanbul'a göçmüşlerdi."

Bunları dinlerken elimde olmayarak kalbim o köylü kıza doğru kayıyor, buna da hiçbir mana veremiyordum. Anlıyorsunuz değil mi?

Şu Garip Hadiseye Bak

Ömer'den bu açıklamayı alınca, bir süre hayal âlemine daldım. Kendime gelince "Hayır, asla olamaz. Ömrümün sonuna kadar evlenmeme kararım kesindir. Ölürüm, sözümden dönmem. Hedeflediğim ilim ve din uğruna feda etmediğim neyim kaldı ki? Zaten evlenme çağım geldi, geçti. Yaşım otuz dördü aştı. Dine ve insanlığa hizmet uğruna bin evlilik de olsa feda olsun. Dürdane ile ilgili bu güzel rastlantı ve beklenmedik bir anda gönlüme düşen kıvılcımların ateşe dönüşmesi olmayacak bir şey." dedim. Zihnim iyice karıştı. Bir anda hedefsiz bakışlarla meçhule daldım. Bir süre sonra gönlümdeki fırtınalar dindi, heyecanım yatıştı, duygularım değişti. İman, mantık ve muhakeme yoluyla, tekrar kendi kendime konuşmaya başladım:

"Allah neye kadir değil ki? Balçıktan Adem'i yapan, Adem'den Havva'yı yaratan, Yusuf'u atıldığı kuyudan çıkartmakla kalmayıp, Züleyha ile imtihan eden, uzun yıllar zindanda yatırdıktan sonra Mısır'a sultan yapan, Hz. Musa'nın asasıyla taştan su çıkartan, Hz. İsa'nın eliyle kapalı gözleri açan ve duasıyla ölüleri dirilten, denize atılan Yunus Peygamberi balığın karnında koruyan, Müslümanların suya muhtaç oldukları bir yerde Hz. Muhammed'in (s.a.s.) parmaklarının arasından sular fışkırtan, Muhammed Mustafa'yı yedi kat göklere çıkarıp, Sidretü'l-Müntehâyı da aştıktan sonra Arş-ı Âla'ya yücelterek, manevi huzuruna kabul eden Allah, benim gizli kararımı değiştirmeye mi kâdir olmayacak? Kanla dışkı arasından, içenlere şifa veren hâlis sütü çıkaran Allah, dilerse aldığım gizli kararımı bozdurur, evlilik hakkındaki şartlarımı gerçekleştirir, bana hayali bile imkânsız vasıflarda bir eş nasip eder, o eş de bu olabilir. Hayır, hayır olamaz!.. Kararımdan dönemem. Zaten istesem de olmaz. Onu bana vermezler. Verseler bile uygun olmaz. O henüz çocuk yaşta, benimki otuz dördü aştı. Aman Allahım, zihnim iyice karıştı. Ben neler

düşünüyorum? Kiminle konuşuyorum? Yoksa onbeş sene önce delirmek üzere olduğum günlere mi dönüyorum? Allahım! Beni şaşırtma. Şeytanın ağına düşürme. Allahım! Beni bana bırakma. Doğru yoldan saptırma! Kalbimi senden başka yerlere kaydırma! Hayatımı feda ettiğim mukaddes hedefimden caydırma!"

Gitgide yükselen sesimi birden kestim. Bir an düşündüm ve komik hâlime gülmeye başladım. Deliler gibi anlaşılmaz sözlerle kendi kendime konuştuğumu Ömer görseydi, kimbilir neler söyler, nasıl gülerdi? İyi ki daha önce odadan çıkmış, beni hayallerimle baş başa bırakmıştı.

Deli saçması gibi görünen bu karışık yazıda tekrarlanan "gizli karar" kelimelesi okurlarımın tuhafına gitmiş olabilir. Bu yüzden okuduklarını anlayamamış olabilirler. Bunları açıklamalıyım ki bilmece çözülsün, karışık sözler netleşsin.

Gizli Karar...

Din tahsiline 1937'de öyle karanlık bir devirde başladım ki o zamanlar memleketimizde dine ve dindarlara gün be gün baskılar artıyordu. Kur'an-ı Kerim ve din dersleri okutulan yerleri basıyorlar, okutan hocaları karakollara götürüp hakaret ediyorlardı.

Tanıdığım tarikat şeyhlerinden, sakalları kesildikten sonra müritleriyle birlikte üç ay, beş ay hapis yatanlar gördüm. Bazılarını daha önce anlattığım o devirler böyleydi işte. Din üzerine baskıyı âdeta politika hâline getiren dinsizlik dönemleriydi. Bizim neslimizin yaşadığı bu zulmü, bu baskıları hangi kitaplar yazmıştır ki? Belki bu hatıralarımı, ülkemizin yaşadığı bu baskılara tercüman olarak, birinci dereceden bir şahit olarak kaleme alıyorum.

İşte okuma ve okutma hayatımın ilk on iki senesi (1937-1949), bu tür felaketlerle, huzursuzluk ve tedirginliklerle dolu karanlık devirde geçti. Baskıcı uygulamaların böyle gelişeceği daha başından belli olduğu için, mücadelemin ilk senesi olan 1937'de kendi kendime gizlice kesin bir karar verdim. "Baskılar

böyle devam ettiği sürece kesinlikle evlenmeyeceğim. Benimle birlikte elin kızını da tedirgin etmeye ne hakkım var?" diyerek evlilik kapısını kapattım.

O günden sonra da Mısır'a gidinceye kadar, çocuklarını okuttuğum ailelerden çok cazip evlenme teklifleri aldım ise de nezaketle reddettim. Asla sarsılmadım, kararımı bozmadım. Belki de o teklifler Allah tarafından gizli birer imtihandı. İşte gizli kararım bu idi. Herkesten gizlediğim evlenmemek yolundaki kararım...

Hayalî şartlarımı da açıklayayım: İnsan yalnız olunca ara sıra hayal âlemine dalıyor, olmayacak şeyler hayal ediyor. Hülyalara dalmakta ileri giden hayalperestler bile oluyor. Oda arkadaşımın ilginç mektubu gelmeden önce, bir gün yurdun bahçesinde asmanın altında çiçeklerin arasında yalnız başıma ders çalışıyordum. Bir ara kitabı kapattım, okuduklarımın üzerinde düşünmeye başladım. Düşüne düşüne hayal âlemine dalmışım. Öyle bir ruh hâline girdim ki sanki uyanıkken rüya görüyordum. Hayal bu ya, evlenecekmişim de nasıl bir kızla evleneceğimi düşünüyorum.

Sanki Allah, özene bezene benim için özel bir kız yaratacakmış gibi, alacağım kızda aradığım hayalî şartlarımı sıraladım.

Alacağım kız, akrabam olmayacak. –Dikkat edin, 1953'te böyle düşünüyorum. Dünyanın hiçbir yerinde akraba evliliğinin zararı hususunda bir şey konuşulmuyordu.– Asâletli, doğurgan ve sevecen olacak. Yaşı 16'yı geçmemeli, gözlerinden zekâ, sevgi ve sevda okunmalı. Endamı yerinde güzel, tecrübesiz, açılmamış, el değmemiş gonca gül gibi taze. Bütün bunların yanı sıra Anadolulu, fakat İstanbul terbiyesi görmüş, becerikli ve görgülü birisi.

Bunları sıraladıktan sonra, kendime gelince gülesim geldi, gülemedim. Uyuşturucu alanların hülyasına benzeyen hâlim, gülünecek değil, ağlanacaktı. Ağlayamadım, delicesine kendi kendime konuşmaya başladım.

"Muhtar, hayalinde sıraladığın bu on beş sıfatı, kendisinde taşıyan eşi görülmedik nadide kızı bulacağına inanıyor musun? Söz gelişi, bulsan bile onu sana vereceklerini mi sanıyorsun? Bakalım onun da şart koşacağı vasıflar sende olacak mı?"

Bu garip tasavvurlardan kısa bir süre sonra, oda arkadaşımın yukarıda anlattığım mektubu geldi. Önce benden gizlediği fotoğrafta Dürdane'nin resmi ilgimi çekti. Onun hakkında bilgi ve birkaç ipucu alınca resmine dikkatle tekrar baktım. Birkaç gün önce –yukarıda yazdığım gibi– asmanın altında tasarladığım ve hayalimde canlandırdığım nadide güzelin simasını mı görüyordum ne? İşte o zaman kendi kendime "Eşine ender rastlanan şu garip hadiseye bak." dedim. Henüz çocuk yaştaydı. Kendisiyle birlikte onu tamamlayan vasıfları da gelişip tamamlanacaktı. Her şeye rağmen içimden geçenleri, evlenmeye veya kadınlara ilişkin gafil yakalandığım hayallerimi, o anda geliveren mektuptaki fotoğrafı, kendimde hasıl olan duyguları, aradan bunca zaman geçmesine rağmen, hâlâ iyice tahlil edemediğimden eminim. Bunca derslerin, meşguliyetin arasında insanı içinden kavrayan bu hayallere ne demeli, bunları nasıl izah etmeli, bilemiyorum ve iyice kestiremiyorum vesselam.

İlme Doyulur mu?

Ulemanın merkezi ve ilimlerin deryası sayılan Kâhire'de kaldığım sürece fırsatları değerlendirip daha çok ilim öğrenmek istiyordum. Bu yüzden okulun dışında özel hocam Î'di Vasîf'den başka bir ara Ezher müderrislerinden Mustafa Tazı Hocamdan da ders almaya başladım. Yüklü okul derslerimin yanı sıra iki ayrı hocadan aldığım derslere de çalışıyor, ilmî ve edebî dergileri takip ediyor, şahsiyetimi, sağlığımı ve maneviyatımı geliştirmek için Kur'an, hadis ve diğer dinî kitapların yanı sıra Doğu'da ve Batı'da yazılan seçme kitapları da okuyordum. Ayrıca okuduklarımı yaşamak ve pratikte uygulamak için özel bir dikkat sarf

ediyordum. Küçük yaşımdan beri büyüklerimden görerek, sözlerini dinleyerek sağlığıma önem verirdim. Mısır'a gidince bilinçli olarak hastalıklardan korunmak ve gücümü artırmak için sağlıkla ilgili dergi ve kitapları okumakla yetinmedim, sıhhiye kursuna da gittim. Allah'a şükür bu hususta da başarılı oldum. Şu anda yaşım 80'i geçti, bugüne kadar ciddi bir hastalığa yakalanmadım. Mukaddes dinime ve insanlara hizmet için, Allah'ın izniyle sağlıklı olarak daha nice yıllar yaşamak istiyorum. Zaten Kur'an-ı Kerim'in ve Hz. Muhammed'in hadislerinin ışığında yürüyen, hem sağlıklı, hem güçlü, hem de uzun ömürlü olur. Son cümlemi yadırgayıp da inanmazlık etmeyin. Bunu bilerek, inanarak ve tecrübelerime dayanarak yazıyorum. Bu anlamda "Mutluluk Yolu Hayat Kitabı"mı okuyun, içindekilerini yaşayın ve görün. O zaman bana hak verirsiniz. Orada sağlıklı, güçlü ve uzun ömürlü olarak mutlu yaşama yollarını gösterdim. Başka bir deyimle o kitap, hayat ve huzur dolu yaşayışımın canlı bir kopyasıdır.

Tehlikeli Bir imtihan

Hocam Î'di Vasîf'İn dersine devamlı öğleden sonra gider, her gidişimde hocamı evde bulurdum. İki kızı vardı: Avâtıf ve Hayriye. Hocamlar ailece ciddi ve disiplinli idiler. Kızları misafirin yanına çıkmaz, göz önünde dolaşmazlardı. Bir ara küçük kızı 15-16 yaşlarındaki Hayriye, bir şeyleri bahane ederek sık sık yanımıza gelmeye, her gelişinde gözümün içine bakmaya başladı. Nedense o günlerde hocam bazen evde olmuyor, Hayriye kapıyı açıp beni içeri alıyor "Babam şimdi gelir." diye beni bir süre oyalıyordu. Önceleri çay, kahve getirince bırakıp giderken, sonraları bunları içinceye dek yanımdan ayrılmıyor, benimle konuşmak ve kaynaşmak istiyordu. Ben utandıkça o üzerime geliyor, konuşmayınca odadan çıkıyor, kapıyı açık bırakarak karşıma geçip cilve yapıyor, kalkıp kapıyı kapatıyorum, o bir şeyler bahane ederek tekrar geliyor. Kapıyı örtmeden çıkıyor,

bu sefer de karşı banyoda kısa etekleriyle karşıma oturup bir şeyler yıkamaya başlıyordu. Hocam gelinceye kadar dikkatimi ve ilgimi çekmek için, olur olmaz şeyler yapıyordu. Züleyha'nın Yusuf'a yaptığı gibi, Hayriye bana cilve yapıyor, benimle arkadaş olmak ve kaynaşmak istiyordu. Ben ise böyle şeylere alışkın olmadığım için sıkılıyordum. Hocama gösterdiğim saygıyı ona da gösteriyordum. O bunu yanlış yorumluyor, kendimi naza çekiyorum sanıyordu. Bizim memlekette "Helva şirin, nefis kâfir." diye bir söz var. Doğrusu günler geçtikçe bende de eski ciddiyet kalmıyor, farkında olmadan ona meyil eder gibi oluyordum. Tek sığınağım "Allahım! Bu çetin imtihanda bana yardım et. Yüzümü kara çıkarma." diye dua etmekti. Çok şükür. Gönlümü kaptırmaktan, Allah beni kurtardı. Kardeşim gözüyle baktığım Hayriye de bana karşı davranışlarını değiştirdi. Belki de hocam durumu fark edip, kızına gereken talimatı vermiştir. Korktuğum başıma gelmeden, üç ay kadar süren fırtına etrafımda eserek geldi, geçti. Bir süre sonra da Hayriye'ye talip çıktı, muradına erdi. Yıllar önce esen bu sevda rüzgârı bu satırları yazıncaya kadar sır oldu, kaldı. Nitekim bu nevi sırlarımı dahi, ilk defa bu satırlara kaydediyorum. Bir insan hayatı, sadece dışarıda cereyan edenlerle sınırlı değil ki. İşte içimi de sizlere açıyorum.

Hayatımın Akışını Değiştiren Karar

1955'in yaz günlerinin birinde asmanın altında ders çalışıyordum. Bir ara kitabı kapattım, misk gibi kokan ful çiçeğine bakarak hafızamdaki bilgilere daldım. Mısır'da Şam'da Halep'te, Gaziantep'te okuduklarımı hayalimden geçirerek, geçmişe doğru gide gide Arapçaya başladığım günlere, 1937'lere kadar uzandım. O ilk heyecanlı günlerimde aldığım bazı gizli kararları düşünürken, ömür boyu evlenmeme kararımla karşılaştım. Bu kararı etraflıca düşünürken, bir nevi çağrışım yoluyla Peygamberimizin

"Ümmetimin şerlileri (kötüleri) bekârlarıdır." hadisini hatırlayınca, irkildim ve Resulullah'dan (s.a.s.) utanır gibi oldum. Hâlbuki bu hadisi daha önce defalarca okumuş; hiç de etkilenmemiş ve üzerinde durmamıştım. Kendi kendime; "Pekâlâ, bugün neden beni bu kadar düşündürdü?" derken, hafızamda evlenme ile ilgili hadis ve ayetler, birbiri ardına sıralanmasın mı?

"Nikâh (evlenmek) benim sünnetimdir. Yaptığım ve yapılmasını istediğim bir olaydır. Sünnetimden yüz çeviren benden değildir."(İbni Mace, Nikah, I)

"Evlenin çoğalın ki kıyamet gününde diğer peygamberlerin ümmetlerine karşı sizinle övüneyim." (İbni Mace, Nikah, I)

"Evlenmeye kudreti olup da evlenmeyen, bizden değildir." (Darimi, Nikah, I)

"Evlenmeye gücü yeten evlensin." (Nesâi, Nikah, 3)

"... Kadınlardan hoşunuza gidenleriyle evlenin" (Nisa Sûresi, 4/4) "Aranızdaki bekârları, köle ve cariyelerinizden (işçi ve hizmetkârlarınızdan) evlenme çağına gelenleri evlendirin. Eğer fakir iseler, Allah kendi lütfundan onları zenginleştirir. Allah'ın lütfu ve ihsanı boldur." (Nur, 24/32)

Bunları düşünürken zihnim iyice karıştı. Odalarda çalışanların duymayacağı yavaş bir sesle, kendi kendime sorular sorup cevaplar vermeye başladım:

– Muhtar, yoksa evlenmeme kararı almakla günaha mı girdin?

– Sanmıyorum. Ben bu kararı durup dururken almadım ki! O karanlık yıllarda evlilik, yoluma ve çalışmalarıma engel olmasın diye aldım. Evlenmeyi, mukaddes bir gaye uğruna feda ettim. Yalnız evlenmeyi mi? Malı, mülkü, çalışıp kazanarak zengin olmayı da feda ettim. Şayet evlenseydim; o karanlık günlerde kalır, ilim ve irfanla aydınlanmış bu kalp genişliğine kavuşamazdım.

– Evlenmeme sebebi olan acı maceralarla dolu o günkü olaylar geride kaldı. Şimdi memleketimizde şartlar değişti, sebepler ortadan kalktı. Şimdi dinî ilimleri okuma ve okutma kısmen serbest oldu. İmam hatip okulları açıldı. Şartlar değişip sebepler ortadan kalktığına göre, evlenmeme kararında hâlâ direnecek misin? Hele Peygamberimizin evlenmeyi teşvik eden sözleri ve evlenmeyi farz kılan Allah'ın emirleri karşısında?

– Bu son sorulara verecek cevap bulamadım. Gözümü açınca kendimi bambaşka bir hâlde buldum: Duygularım değişmiş, karanlık devirde ağır şartların baskısı altında mecburen aldığım o tarihî evlenmeme kararı, mazinin karanlıklarına gömülmüş. Ufukta, hayatımın akışını değiştirecek yeni bir karar belirmişti. Yeni karar hususunda düşünmeye ve kendi kendime tartışmaya başladım.

"Nasıl ki o zaman mukaddes davaya hizmet için evlenmeme kararı almıştım, şimdi ise aynı davaya daha geniş çapta hizmet edebilmem için evlenmeliyim. Çünkü görevim, Kur'an-ı Kerim, hadis-i şerifler ve diğer ilim kaynaklarından aldığım ilham, bilgi ve güçle dinime ve insanlara hizmet etmektir. İslam dini bütün insanlara gönderilmiştir. İnsanların yarısı erkek, yarısı; hatta yarıdan fazlası kadındır. Erkeklere rahatlıkla hizmet verebilirim. Bilmediklerini öğretir, sorularını cevaplar, müşkillerini giderir, dertlerini dinler, çare bulmaya çalışırım; çünkü onlarla kaynaşıyor, konuşuyor, tanışıyor, dertlerini öğreniyor ve sıkıntılarını biliyorum. Ya kadınlar? Onlar bana tamamen kapalı. 36 yaşıma girdim, bugüne kadar hiçbir kadınla ne dertleştim, ne tanıştım, ne de konuştum. Bunları yapmak istesem de yapamazdım; çünkü aramızda perde vardı. Bekârlık perdesi. Evlenip bu perdeyi kaldırmadıkça onlara yaklaşamam bile. Kadınlara gönlümü kapattığım gibi, onları uzaktan görünce gözlerimi de kapatıyorum. Hâlbuki din temsilcisi bir hoca olarak, erkeklere olduğu gibi kadınlara da yaklaşmalıyım. Onlara bilmediklerini öğretmeliyim, sorularını

cevaplandırmalıyım ve dertlerini dinleyip onlara yardımcı olmaya çalışmalıyım. Bunlar da ancak evlenip ailelere kaynaşmakla mümkün olur. Erkekler camiye gider, vaaz ve hutbe dinler, toplantılara katılır sohbet dinler, konferanslara gider, hitapları dinler, kütüphanelere gider kitaplardan bilgi toplar. Kadınlar ise bunların hepsinden mahrumdurlar. Üstelik erkeklerin mahrem soruları da olmaz. Her müşkillerini rahatlıkla bilginlere sorar, bilmediklerini öğrenirler. Kadınların ise erkek hocaya soramayacakları birçok mahrem hâlleri var. Bunlara ancak evlenirsem, eşimin aracılığı ile yardımcı olurum. Hem de aydın nesillerin yetişmesi, onları büyüten anaların dindar ve kültürlü olmasına bağlıdır. Aile kültürü, kadınlık sanatı, çocuk yetiştirme ve yemek pişirme kuralları, kadınlık hâlleri, hastalıkları, daha neler, neler... Evlenmeden önce bütün bunları öğrenmeye çalışmalıyım. Eksik kalanlarını da evlendikten sonra ailem aracılığı ile bilen kadınlardan öğrenmeliyim. Sonra da yeri geldikçe yine eşim aracılığı ile bilmeyenlere öğretmeliyim. Bunların yanı sıra bir yandan da onlara dinlerini ve dinle ilgili meselelerini öğretmeliyim. O zaman kadınlara karşı da görevimi yapmış, sorumluluktan kurtulmuş olurum." dedim.

Evlenme kararımın yerinde olup olmadığını düşünürken yıllar önce şahit olduğum bir olay kararımı kesinleştirdi.

1947 senesinin yaz aylarında idi. Askerden izinli gelmiş, günlerimi boşuna geçirmemek için, Cabîzâde Hafız Abdullah Efendi hocamdan mantık ve İmam Gazâli'nin İhyâ-ı Ulûm kitabını okuyordum. O sırada Halep'te bir süre din tahsili görmüş, Kilisli Mahmud Öğütçü vaiz olarak Gaziantep'e gelmişti. Çok güzel konuşan ve bildiklerini pazarlamasını bilen hocaefendinin cemaati hızla çoğaldı. Cemaatin ileri gelenlerinden bir grup, belli günlerde kadınlara da vaaz etmesi için hocaya ricada bulundular. O da kabul etti ve kadınlara da vaaza başladı. Hocanın vaazını yararlı bulan kadınlar da çoğalıyorlardı; fakat hevesleri kursaklarında kaldı. Kadınlara da vaaz etmesini rica eden cemaat, tekrar rica

ederek kadınlara vaazı bıraktırdılar. Sebebini öğrenince, Antepli hemşehrilerimin ne denli kıskanç olduklarını bir kez daha öğrendim. Neymiş? Hoca bekârmış, bekâr adam kadınlarla başbaşa kalamaz, onlara vaaz edemezmiş... işte dokuz sene sonra hatırladığım bu olay, kadınlara da hizmet etmem için evlenme kararımı kesinleştirdi. Evlenmem çok önemli bir olay olduğu için "Acele etmemeliyim." dedim. Evlenme veya evlenmeme üzerinde bütün detaylarıyla etraflıca üç gün düşündükten sonra kararımı verdim.

Evliliğim, eşim olacak kızla tanışıp anlaştıktan sonra, karşılıklı anlayış, saygı ve sevgi üzerine kurulacak. Birbirimizi kırmadan, incitmeden ve huzurumuzu bozucu davranışa meydan vermeden, aşkımız ve sevgimiz ömrümüzün sonuna kadar sürecek. Bunun gerçekleşmesi için de her tip kadınla rahatlıkla anlaşabilmek ve iyi geçinebilmek için bunun sırrına ereceğim.

Eşime, istek ve arzularımı rahatlıkla yaptırabilmem için, benim de onun isteklerini yerine getirmem gerekir. O isteklerini henüz daha dile getirmeden, gönlündeki arzuları anlayabilmeliyim. "leb" demeden, "leblebi" diyeceğini kestirebilmeliyim ve yüzüne bakınca, kalbini okuyabilmeliyim. Bu da onu iyi tanımamla, kendimi onun yerine koyabilmemle ve insanı ferasete ulaştıran bir ilmin yardımıyla olabilir.

Eşimle ve herkesle –incitmeden ve incinmeden– güzel geçinebilmem için, ben daha çok fedakâr olmalıyım. Haklarımdan ve arzularımdan daha çok feragat edebilmeliyim. Karşımdakini sevmeliyim. Sevdiğime de hareket ve davranışlarımla onu sevdiğime, inandırmalıyım.

İyi bir koca olabilmem için erkekliği bir sanat hâline getirmeliyim. Eşimi örnek bir kadın yapabilmem için de kadınlık sanatını çok iyi bilmeliyim, evlenince de o farkına varmadan bu sanatı eşime öğretmeliyim. Aile yuvası, çok geniş bilgilere muhtaç müesseselerden biridir. Tarafları bilinçsiz olan bir ailede saadet olmaz.

Sağlıklı, tutumlu, davranışlarımda bilinçli ve her bakımdan daha güçlü olmaya gayret etmeliyim; çünkü kadınlar güçlü erkekleri daha çok severler. Gücümü zararlı ve boş yere değil, yararlı alanlarda harcamaya kendimi alıştırmalıyım.

Doğacak çocuklarımızın güzel, zeki ve sağlıklı olmaları için, bunun yollarını öğrenmeliyim ve zamanı gelince uygulamalıyım. Övgüye değer bu özellikler rastlantı mahsulü değil, bilinçli ve uyumlu aile hayatının verimidir. İstisnası varsa da istisnalar kaideyi bozmaz. Tesadüfe bırakılan işler ya olur, ya olmaz.

Alacağım kızda aradığım vasıfları belirteceğim. Böyle birini bulmadan evlenmeyeceğim. Allah'ın, muradımı vereceğine inanıyorum; çünkü mukaddes dinime ve kullarına daha iyi hizmet vermek için evleneceğim. Şayet aradığımı bulamazsam "Hakkımda bekârlık hayırlı imiş." diyeceğim, evlenmekten vazgeçeceğim. Zaten evlenme çağım çoktan gelmiş geçiyor. Şimdiye kadar nasıl yaşadımsa, bundan sonra da yalnız yaşayabilirim. Evlilik olacaksa, dört başı mamur olsun; yani ya tam ya hiç.

"Yukarıda tasarladığım tarzda örnek bir aile yuvası kurmaya, sonra da onu aşk yuvasına döndürmeye ve bu kutsî sevgiyi söndürmeden, ömrümüzün sonuna kadar evliliğimizi sürdürmeye şimdilik hazır değilim. Bilgi, karakter, düşünce ve yaşayış bakımından hazırlanmam için en az bir seneye muhtacım. Bu süre içinde istediğim gibi hazırlanabilirsem, gelecek yaz tatilinde –37 yaşımda– inşallah hedefime ulaşır, maşukuma kavuşurum." dedim, hazırlanmaya başladım. Bu husustaki düşüncelerimi de burada sizinle paylaşmakta mahzur görmüyorum. Ayrıca size ilginç geleceğini ve faydadan hâli bulmayacağınızı ümit ederim,

Hayat Arkadaşımda Aradığım Vasıflar

Önce, alacağım kızda aradığım vasıfları zihnimde canlandırarak hafızama yerleştirmeye çalıştım. Bunları, daha önce hayalimde tasarlamıştım.

Eşim olacak kız, akrabam olmayacak. Sebebini sorarsanız açıklayayım: "Akraba evliliği olmayacak." dediğim 1954'te, dünyanın hiçbir yerinde böyle bir söz tartışılmıyordu. Yıllar sonra bazıları akraba evliliğinin zararlarından söz ederken, sadece doğan çocuğun sakat olma ihtimalini öne sürüyorlardı. Hâlbuki bana göre çocuğun sakat doğmasının yanı sıra başka zararları da var.

Akrabasıyla evlenen eşler, birbirini sevmiyor da büyüklerin baskısıyla veya hatırları için evlenmişlerse, böyle bir evlilik saadet yerine huzursuzluk getiriyor. Eşleri hayal kırıklığına uğratıyor.

Eğer birbirlerini severek evlenmişlerse, bu sevgi daha önce aralarındaki akrabalıktan ileri gitmez. Böyle bir sevgi de eşleri birbirine sımsıkı bağlamaya yetmez. Ayrıca bu sevgi genelde aşk derecesine yükselmez. Birlikte yaşarlar; ama aşktan yoksun olarak yaşarlar ki sıradan, akrabaca bir beraberlik olur bu.

Akrabalar arasında laubalilik olduğu için, akraba evliliği olan ailede disiplin olmaz. Disiplin olmayan ailede ne düzen olur, ne de huzur.

Akrabalar birbirine naz eder. Naz olan ailede saygı, itaat ve ciddiyet kalmaz. Ayrıca eşler gönüllerini birbirlerine sevgi bağlarıyla sımsıkı bağlayamazlar.

Akraba evliliklerinden doğan çocukların zekâ ve güzellik oranı düşük olduğu gibi sakat doğma ihtimali de yüksektir.

Bu sebepleri göz önüne alarak, akraba evliliğinden mümkün olduğu kadar kaçınılmak icab eder.

Alacağım kız güzel, vücut yapısı mütenâsip ve dengeli olacak. Güzel olanın huyu da üzel olur. Hem de karakter ve insanlık vasıfları, vücut yapısının ahenkli ve sağlam oluşuna bağlıdır. İnsanın vücudundaki bir sakatlık, eksiklik veya fazlalık, karakterinin bozuk ve ahlakının düşük olmasına yol açabilir. Onun için Peygamberimiz (s.a.s.) "Hayrı ve güzel huyu, güzellerde arayın." demiştir.

Güzele bakan insanda ferahlık, tazelik ve canlılık olur. Yabancı güzellere bakmak dinen yasak olduğuna göre kişinin eşi güzel olmalıdır. Erkek de kadın da böyledir. Kadın güzel, erkek yakışıklı olmalı, bunu huy güzelliği ile tamamlamalıdır. Güzeller eşlerini, başkalarına göz dikmekten ve meyl edip sarkıntılık yapmaktan korurlar.

Ben burada "Alacağım kız güzel olmalı." derken sadece dar manada "yüzü güzel olsun" demek istemiyorum. Geniş anlamda güzellik istiyorum. Maksadımın anlaşılması için konuyu biraz açıklayayım.

Güzellik üç türlüdür: Vücut güzelliği, bakım güzelliği, huy güzelliği.

Vücut güzelliği, paha biçilemeyen bir nimettir. Kıymeti bilinmeyen servet yok olmaya mahkûm olduğu gibi bakımsız kalan güzellik de sararan yaprak veya buluta giren mehtap gibi söner gider. Yaratılışta güzel olmayanlar bile, bilinçli bir bakımla öyle güzelleşirler ki birçok güzelleri geride bırakırlar. Bu da dört şeyle olur:

Yeteri kadar dengeli beslenmek. Kötü beslenmekle güzeller bile çirkinleşir. İyi beslenmek, kan kana, cana can, vücuda güzellik katar.

Makyaj olduğu bilinmeyen, ustalıklı bir makyaj.

Renk, desen ve model bakımından vücuda yakışan giyim ve kıyafet.

Yeteri kadar uyku ve rahatlatıcı dinlenme. Yorgunluk yüzü soldurur, güzelliği söndürür. Sağlıklı uyku vücudu güzelleştirir, güzelliği artırır.

Bir de huy güzelliği vardır ki dünyaya bedeldir. Bu da ancak bilinçli aile terbiyesi, özel eğitim ve irşat, akıl yordamı, dindarlık ve kuvvetli irade ile kazanılır. Dinine bağlılık ve ibadet de güzelliği artırır.

Yüzü güzelden usanılır; fakat huyu güzelden usanılmaz. Huysuz olan, güzel de olsa sevilmezken, huyu güzel olan çirkin de olsa el üstünde gezdirilir. Hem sevilir, hem sayılır. Gittiği yeri şenlendirir. Güleç yüzlü çirkin, asık suratlı güzelden daha çekicidir. Kötü huylu, açılmış gül gibidir. Bir gün solar. Güzel huylu, altın gibidir. Yaşadıkça değeri artar.

Şansını açmak ve yolunu aydınlatmak isteyen kimse, aklını ve iradesini kullanır, layıkıyla bakımını yaparak ve huyunu güzelleştirerek güzelliğine güzellik katar. Bunu yapabilirse, her zaman, her yerde her yaşta ve herkesçe sevilir, sayılır. Öldükten sonra bile gönüllerde yaşamak isteyenler, yaratanını memnun edip, cenneti hak etmek isteyenler, bir an önce huylarını güzelleştirsinler. Güzelliğin türü ne olursa olsun, eşi güzel olan, eşini haramdan korur.

Gerçi eşi güzel olduğu hâlde harama göz diken ve kötü yola gidenler yok mudur? Bunlar İslamdan; hatta insanlıktan uzak, adi, ailesinin ve insanlığın yüz karası kimselerdir. Allah, bu gibilerin şerrinden mağdurlarını ve eşlerini korusun.

Eşimin yaşı on altıyı geçmeyecek. Böyle olunca aramızda yirmi iki yaşın üzerinde fark olacak; ama benim için fark etmez. Allah'ın yardımıyla onun yaşına ve seviyesine inmesini, gerektiğinde de onu kendi yaşıma ve seviyeme yükseltmesini bilirim. Allah'ın yardımı ile yaş farkımız sadece nüfus cüzdanımızda kalır. Yaşarken bir seviyede oluruz.

Eşim genç olursa, aramızda uyum sağlamak, hoş görülmeyen huylarını değiştirmek, bilmediklerini öğretmek, onu istediğim gibi eğitmek, kalbine girmek ve gönlünü almak daha kolay olur. Eşi genç olan, yaşlansa da genç kalır. Eşinden gençlik aşısı alır. Vücudu zinde kalır, ruhu şad, gönlü şen olur.

Fakir; fakat gönlü zengin olacak. Benim de –kitaplarımdan başka– servetim olmadığı için, aramızda denge sağlanmış olur. Hem de genellikle böylesi hâlden anlar, yoksulluğa dayanır. Hem

merhametli, hem de onurlu olur. Fakirlerin derdini dinler, açların hâlinden anlar, darda kalanların yardımına koşar. Böyle kadının olduğu eve Allah huzur, saadet, uğur, bolluk ve bereket getirir.

Alacağım kız, "velûd" (doğurgan), "vedüd" (sevecen), hamarat ve hareketli olacak. Peygamberimiz, "Doğurgan ve sevecen olanlarla evlenin." demiş, başka bir hadisinde "Allahım! Tembellikten sana sığınırım." demiştir.

Resulullah'ın her sözünde nice hikmetler ve yararlar vardır.

Doğurgan ve hamarat olduğunu anasından, sevecen olduğunu gözlerinden, hareketli olduğunu duruşundan anlarım. Atalarımız "Anasına bak kızını al." demiştir. Ben de önce anasına, sonra kızına bakacağım.

Kalbi temiz, gönlünü başkasına kaptırmamış, açılmamış gonca gül gibi olacak.

"Dil verme o dildâre ki ağyar eli değmiş
Pejmürde olan gülde letafet bulunur mu?"

Zeki, alımlı cana yakın ve anlayışlı olacak. Onunla bir iki saat konuşma fırsatını bulursam, Allah'ın yardımıyla bunları anlarım.

Güleç yüzlü, konuşkan ve girişken olacak. Asık suratlı, somurtkan ve yabani olmayacak.

Anadolulu; fakat İstanbul terbiyesi görmüş olacak. Anadolu halkı inançlı, onurlu, asaletli, örf ve âdetlerine bağlı olur. İstanbul terbiyesi gören görgülü, konuşkan, saygılı ve sempatik olur.

Mesleğim gereği evime her tabakadan her sınıf misafirim gelir. Eşim istediğim gibi olursa, gelen hanım misafirlerin mevkiine, yaşına, şahsiyet ve karakterine göre onları karşılamasını ve ağırlamasını bilir, onlarla kolayca uyum sağlar.

Bu satırlarda sıraladığım fikirlerim, okuyanlara abartılı ve hayal mahsulü gibi gelebilir. Bunlar hayal değil, birer prensip. İsteklerimde ısrarlı ve kararlıyım. Allahımın bana böyle birini nasip edeceğine inanıyor ve güveniyorum.

"Hak tecelli eyleyince her işi asan eder
Hâlk eder esbabını bir lahzada ihsan eder."

dememişler mi, bekleyelim bakalım, geceler neye gebe?

Şimdi tekrar Kâhire'ye, Sultan Mahmud Talebe Yurdu'na dönelim...

Politika Bana Göre Değil

Rengârenk, maceralarla dolu hayatımda her işe girdim. Türkiye'de Suriye'de Lübnan'da Mısır'da öğrenmemin ve öğretmemin yanı sıra, akla hayale gelmedik işler yaptım; fakat gizli, açık politikaya karışmadım. Gerçi birçok siyasilerle kaynaştım. Siyasetin etrafında dolaştım; ama içine girmedim. 1977'de elimde olmayarak meydana gelen bir olayın dışında adımı siyasete bulaştırmadım. Siyaset meydanında at oynatacak bazı siyasilere vesile oldum; ama ben o meydana girmedim. Siyaset bana göre değil. Siyasete neden karışmadığımın sebebini, 1951'de ta Mısır'da iken düşündüm. Ancak kırk yıl sonra, 1991'de bulabildim, bulunca da sevindim. Görevimin politikadan çok daha üstün ve kutsal, çalışma alanımın, politika sahasından çok daha geniş olduğunu anladım; ama kırk yıl sonra, ileride bu hususa tekrar döneceğim.

Çalışma ve Hareket Planım

Benim için verimli, heyecanlı ve neşeli geçen 1956, Mısırlılar için savaş, korku ve felaket yılı oldu. Yaz günlerinin yakıcı sıcağına meydan okuyarak, dakikalarımı bile değerlendiriyordum. Diyebilirim ki senenin 350 gününü çalışarak geçiriyordum.

Her yerde öğrenciler ders kitaplarına, genellikle okul açıldıktan sonra çalışmaya başlarlar. Hem de okul kitaplarının tamamını çalışmazlar. Daha ziyade imtihanda soru gelecek ve gelmesi beklenen yerlere dikkat ederler. Bu sebepten de hocalarından ipucu almak için her fırsatı değerlendirirler.

Talebeler arasında yaygın bir âdet de ders yılının başında çalışmaları yavaş gider, imtihanlar yaklaştıkça hızlanır. Hele imtihan günlerinde geceyi gündüze katarlar.

Benimkisi ise alışılmışın dışında. Kendime has bir çalışma metodum var.

İmtihanların bitiminden bir gün sonra, gelecek sene okunacak kitapları tedkike başlarım. Devamlı özel hocam olduğu için, okuduklarımı anlamakta zorluk çekmem. Tahsil süresince, okuduklarımı başkalarına sormam. Ayrıca her zaman seviyemden daha üstün ve daha geniş bir kültüre sahip olmak çabası, okumadığım kitap ve ilimleri araştırmakta bana yardımcı olur; çünkü ilimler birbirini açar. Her ilim, bir diğerinin anahtarıdır.

İmtihanda fazla not almak sevdasına kapılarak, ders kitaplarının belli yerlerine değil tamamına çalışırım. Tekrar tekrar ve anlayarak okurum; çünkü bilgiler birer bütündür. Kitapların tamamına serpilmiştir. Asıl bilgiyi almak için kitabın tamamını kavramak gerekir. Bilinçli ve sistemli çalıştığım için bunları az zamana sığdırırım, kalan zamanımı da dört bölüme ayırırım. Birinde talebelere ders okuturum. Diğerinde özel hocalarımdan ders alırım. Öbüründe bilgimi derinleştirmek ve kültürümü artırmak için serbest şekilde yararlı kitaplar okurum. Geri kalan zamanımda da ibadetlerimi yapar, sportif hareketlerde bulunur ve temizlikle meşgul olurum, imtihana üç gün kala çalışmayı bırakır, beynimi dinlendiririm, imtihan günlerinde sadece imtihan olacağım kitabın, işaretlediğim yerlerine bir göz gezdirmekle yetinirim.

Ders aylarında tembellik edip de imtihan günlerinde sıkı çalışmaya kalkışan insanın ya beyni yorulur, imtihanda başarısız olur ya da imtihandan sonra bütün öğrendiklerini unuturlar. Ben bu hatalara düşmek istemem. Sadece imtihanlarda başarılı olup, diploma almak değil amacım. Çok şey öğrenmek, öğrendiklerimi anlamak, anladıklarımı hayatıma uygulamak için okurum. Bilgi-

siz diploma insana bir şey kazandırmaz ki. Uygulanmayan bilgi de kişiyi mutlu kılmaz ki.

Evimde ve bütün özel çalışmalarımda resmî okullarda olduğu gibi planlı ve düzenli çalışırım. Çalışma saatlerinin aralarına dinlenme vakitleri korum. Bir dinlenmede yemeklikleri yıkar, temizlerim. İkinci dinlenmede onları doğrar, pişirmeye hazırlarım. Üçüncüsünde tencereye yerleştirir, pişirmeye bırakırım. Her yemeğin kaç dakikada pişeceğini bildiğim için, vakti gelince ocağı kapatırım. Böylece, ayrı bir zaman ayırmadan yemek pişmiş olur, vakit israfı olmaz, iki üç bazen dört işi bir arada yaparım. Türleri ayrı olduğu için beni yormaz, birinin yorgunluğunu öbürü alır. Her iş beni dinlendirmiş olur.

Uykuyu azaltarak, çalışma zamanımı uzatırım. Az uyumak için de az yerim. Böylece masrafımı azaltıp zamanımı uzatırken, ömrümü de uzatmış olurum; çünkü az yiyen çok yaşar, çok yiyen az. Hem de uykum bilinçli olduğu için, az da olsa dinlenirim. Az yerim; ama bilinçli yer, dengeli beslenirim. Yediklerimin miktarını azaltır, çeşitlerini çoğaltırım. Bir öğünde çok çeşit yiyerek midemi dilenci keşkülüne döndürüp de kendimi hasta yapmam. Sade yer ve bir sofrada az çeşit bulundururum, her öğünde başka başka besinler alırım. Böylece şişmanlayıp hantallaşmadan, zayıflayıp dermandan düşmeden gücümü kuvvetimi çoğaltırım. Bu davranış, sağlığını düşünen, uzun ömürlü olmak ve yaşlandıkça dinçleşmek isteyen her insanın mutlaka bilmesi gereken yaşama sanatının başında gelir.

Tepeden İnmeci İslam Hastalığı

Çağımızda Müslümanlar bütün dünyada özellikle İslam memleketlerinde uzun süren uyuşukluğu atmaya ve yabancıların baskısından kurtulmaya başlamışlar, kısmen de başarılı olmuşlardır. Ne var ki toplumları din ışığı ile aydınlatmakta ve İslam'ı sevdirerek gönülleri fethetmekte, tedirgin insanları huzura kavuşturmakta

başarısızdırlar. Bunun birçok sebepleri var. Konumuzdan fazla ayrılmamak için, bunlardan yalnız iki hususa işaret edeyim.

İslamı yaymak, yaşatmak isteyenler, Allah'ın emir ve yasaklarını önce kendileri yaşayıp insanlara canlı örnek olacakları yerde sadece konuşmakla ve yazmakla yetiniyorlar. Bu da inandırıcı ve benimsetici olmuyor. Yaşayışları Kur'an'ın talimatından uzak olduğu için, konuştukları ve yazdıkları etkileyici olmuyor.

İslam'ın ilk gelişinde ve yayılışında olduğu gibi tabana inerek, insanlara saadet getirici İslam esaslarını halka anlatıp benimsetecekleri yerde kendilerinde biraz güç görünce "tepeden inmeci İslam devleti" kurmaya kalkışıyorlar. Bu yersiz davranış da her yerde ve her zaman Müslümanları yenilgiye uğratıyor. Zamanlarını, maddi ve manevi güçlerini boşa harcatıyor. Böylece taşa çarpan yumurta gibi parçalanıyor, ateşe düşen kar taneleri gibi eriyip gidiyorlar. On dokuzuncu yüzyıldan beri, İslam'ı getirmek ve yaşatmak için çırpınan bütün kuruluşların hâli nedense böyledir. Vakitsiz öten horozun başının kesileceğini bildikleri hâlde vakitsiz hareketlerle başlarına dert açıyorlar. Dediklerimi ispatlamak için ayrı ayrı örnekler vermeme gerek yok. Doğudan batıya ve güneyden kuzeye bütün Müslümanların hâli, canlı birer şahit değil mi?

Dava adamlarının, doktrinlerini topluma benimsetip kabul ettirmek için sokaklara dökülmelerine ve slogan atmalarına lüzum yok. Meydanlarda ve salonlarda laf üretmeleri de gerekmez. Farklı gruplara ayrılıp kutuplaşarak çekişmekte de yarar yok.

İnsanlara güven, huzur ve saadet getiren İslam dinini yaymak, fertlere benimsetip topluma kabul ettirmek noktasında dava adamlarının yapacakları iş gayet basit ve kolaydır:

İslam'ı iyice anlayıp benimsedikten sonra bildiklerini yaşayarak, başkalarına güzel örnek olmalılar.

Evlerde, iş yerlerinde bir araya geldikleri her yerde güleç yüzle ve tatlı dille inandırıcı ve imrendirici sözlerle İslam'ı anlatmalılar.

Zaten islâm'ı layıkıyla anlayan bir kimse, onu benimsemekte tereddüt etmez. Aklı başında olan bir kişi akla, duygulara ve ruha seslenen İslam ile kolayca uyum sağlar. Yeter ki insanlara, bid'at ve hurafelerle şişirilmemiş tertemiz bir İslam anlatılsın. Anlatanlar ürkütücü, korkutucu ve bıktırıcı olmasınlar.

İlk Müslümanlar böyle yaptıkları için, Müslümanlık hızla ve kolayca yayılıyordu. Diktatör ve zalim idarecilerinden rahatsız ve huzursuz olan milletler, Müslümanların ve İslam ordularının öldürücü değil, kurtarıcı olduğunu anlıyor, bir an önce gelip kendilerini kurtarmalarını bekliyorlardı. Onun için Müslümanlar fethettikleri ülkelerde halkın tepkisiyle karşılaşmıyordu. Gittikleri yerlere de ilim, irfan, eşitlik, huzur ve adalet götürüyorlardı. O karanlık dünyaya ışık tutuyor, her alanda hızla ilerleyerek İslam'ın şanını yüceltiyorlardı. Millî duygu ve kahramanlıklarına İslam'ın yenilmez manevi gücünü de ekleyerek, güçlü devletler kuruyorlardı.

Ne yazık ki bir zaman geldi, anlamsız bir kaygısızlık Müslümanların üzerine kâbus gibi çöktü: "Bir lokma bir hırka.", "Bugün ye, yarını düşünme.", "Kısmetin varsa gelir Yemen'den, kısmetin yoksa ne gelir elden." vs. zihniyeti, tembelliği de beraberinde getirdi.

Allah'ın yarattığı nimetlerden haklı olarak ve daha ziyade Allah'a iman ve kulluk eden Müslümanların yararlanması gerekirken, nimetleri de serveti de saadeti de başkalarına kaptırmış, sonra da onların merhametine bırakılmışlar. Müslüman, işçi; işveren, yabancı. Bu taksimat ne acı, düşünmez misiniz?

Bunu söylemekle, "Öbürleri Müslümanların kafasına vurup, ekmeklerini ellerinden almışlar." demiyorum. Demek istediğim, Müslümanlar uyurken yahut uyuşturulurken onlar uyanmış. İş kurmuş, Müslümanları çalıştırmışlar. Hâlâ da çalıştırıyorlar. Kurucusu kendileri oldukları için, haklı olarak kazancın kaymağını

kendileri yiyor. Tortusunu da vicdan ve merhametlerinin elverdiği kadar, el emeği veren ve göz nuru döken işçilerine veriyorlar. Bilmem buna sevinmeli mi, üzülmeli mi; yoksa ağlamalı mı?

Biz Müslümanlar, cennet yolunun kılavuzları olarak insanlık kafilesinin önünde gitmemiz ve insanlığın öncüleri olmamız gerekirken, gerilemiş ya da geriye itilmişiz. Yanyana gelip, elele tutup, güçlerimizi birleştirip her alanda yükseleceğimiz yerde bölünmüş, farklı gruplara ayrılmış, birbirimizle çekişip duruyoruz, İslam ve insan düşmanı saldırganlar, bu fırsatı kaçırır mı?

1956 Süveyş Baskını

Biraz evvel, 1956 yılının Mısır açısından korku ve felaketini ifade etmiştim. Sizlere asıl bu savaşı ve savaşa ait gözlemlerimi, düşüncelerimi anlatmak istiyordum. Belki uzun bir girizgâh oldu bunlar. Bakın nasıl? Mısır toprağından geçen, Mısırlıların emeğiyle meydana gelen Süveyş Kanalı, açılışından beri İngilizlerin ve Fransızların kontrolü altındadır. Kanalın büyük gelirinden aslan payını kendileri alıyor, sadaka verir gibi biraz da Mısır'a bırakıyorlardı. Duyuşumuza göre 1986 yılına kadar böyle devam edecek, o zaman üçlü bir toplantı yapılarak yeni kararlar alınacak, Mısır'a da bir hak tanıyacaklardı. Süveyş Kanalı'nın muhafazasını üstlenmek bahanesiyle, Mısır'da epeyce İngiliz askeri bulunuyordu.

Meğer Cemal Abdünnâsır, İngilizlerin tutumundan şüpheleniyormuş. İngiliz sefaretinde çalışan görevli sayısını artırmaları, Mısır liderini daha da kuşkulandırmış. Bunun üzerine binbaşı rütbesinde dâhi ve zeki bir subay, kendisine İngiliz hayranı, usta bir bahçıvan rolü yükleyerek ve bir yolunu bularak, sefarete bahçıvan olarak sokuluyor.

Bahçıvan binbaşı, kendisini oradakilere öyle sevdiriyor ki dürüstlüğüne ve sadaketine inanarak onu bahçıvanlıktan kapıcılığa, oradan da iç hademeliğe terfi ettiriyorlar. Yanlarına serbest girip

çıktığı gibi Mısır hakkında gizli toplantı yaparken diğer hademeleri salondan çıkarıp yalnız bunu bırakıyor, çekinmeden yanında her tür konuşmaları yapıyorlar. O da bir şey anlamaz budala gibi görünerek bütün konuşmaları hafızasına kaydedip, bilahare dolaylı yollardan olup bitenleri Mısır istihbaratına ulaştırıyormuş.

İngiliz ve Yahudi işbirliği ile Mısır'ı işgal için alınan kararlar ve yapılan planlar, son toplantıda kesinlik kazandıktan sonra İngiltere'ye gönderilecekmiş. Hademe binbaşı aldığı talimat üzere, o tarihî toplantının olacağı gün salonu temizliyor, –görevli muhafız kontrol ettikten sonra– gizli yerlere alıcı cihaz yerleştiriyor. İşte ne olduysa o geceki toplantıda olmuş.

Ertesi gün, gazetelerin baş sahifelerinde bu korkunç olayı okurken, iyi hatırlıyorum heyecanımızdan gözlerimiz yaşarıyordu.

"Gece yarısı İngiliz sefaretine baskın. Görevli sıfatıyla bulunan 50 İngiliz casusu, Mısır'ın işgali hakkında hazırlanan rapor ve planlarıyla birlikte suçüstü yakalanarak gözaltına alındı."

Bu korkunç olay üzerine çileden çıkan Nasır, başına dert açan ikinci adımını attı. O radyodaki kısa ve tarihî konuşmasını yaparken, herkes gibi biz de radyonun basındaydık. Süveyş Kanalı'nın tarihçesini ve krallık devrinde dönen dolapları özetledikten sonra, herkesi hayrete düşüren ve bütün dünyanın dikkat kesildiği şu cümle ile sözünü bitirdi:

"Şu andan itibaren Süveyş Kanalı Mısır'ındır. Ne Fransa'nın, ne İngiltere'nin Süveyş'te hiçbir hakkı yoktur. Sabahın erken saatinde son neferine kadar, İngiliz askerleri yurdumuzu terk edecektir."

Bu cümleyi söylerken, daha önce tatbikat bahanesi ile Süveyş Kanalı'nı saran Mısır askerleri, bir hamlede bütün tesislere el korken, bir yandan da İngiliz askerî birliklerini kuşatıyorlar. Bu göz yaşartıcı olaydan daha ilginci ise hiçbir tepki göstermeden, silahlarını indirerek İngiliz askerlerinin çekilmesiydi.

Bunlar çekilirken, millî marşlar söyleyerek zafer bayramı ilan eden Mısırlılar, İngilizlerin, yakında tekrar dönerek başlarına büyük dertler açacağını düşünemiyorlardı.

İleri görüşlü iyi bir asker olan Nasır, Rusya'dan, başta Mig uçakları olmak üzere, çokça silah aldı. Aldı; ama nerede o silahı kullanacak eğitimli askerî birlikler?

Sonra iş bitti, sükûnet avdet etti. Anlayacağınız ortalık yatkın, herkes işinde gücünde. Ben de yaz tatilinden yararlanarak 'her yaz olduğu gibi– bütün hızımla okumaya ve okutmaya devam ediyorum. Bir yandan da evliliğe hazırlanmak için kendimi eğitiyordum. Müslüman bir ülkeyi, kendi hâline korlar mı?

Bir sabah ne duyalım? Yahudiler Mısır'a saldırmış, Süveyş Kanalı'na doğru ilerliyormuş. Bunu haber alan Mısır ordusu Süveyş Kanalı'nı geçer, İsrail ordusunun üzerine yürür. Yahudiler, Mısır askerine karşı koymadan kendi sınırlarına doğru geri çekilmeye başlar.

Bu çekilmenin harp taktiği, daha doğrusu İngiliz ve Yahudi oyunu olduğunu bilmeyen zavallı Mısırlılar, tekbir getirerek, marşlar söylüyor ve adeta zafer havası yaşıyorlardı.

Yahudiler kendi hudutlarına yaklaşmış, peşlerinden gelen Mısır ordusu ise Süveyş Kanalı'ndan hayli uzaklaşmış. O sırada tam öğle üzeri... İngiltere, Kıbrıs'taki üssünden, radyo aracılığı ile şu ültimatomu verdi: "Akşama kadar İsrail askeri kendi toprağına çekilecek, Mısır ordusu da Süveyş Kanalı'nın batısına geçmiş olacak. Aksi hâlde hazır durumda bekleyen İngiliz uçakları, bu emri yerine getirmeyen tarafı vuracak."

Doğrusu bu kadar haksız ve tek yönlü ültimatoma birçokları inanmadı. Biz de inanmamış, "Mısırlılara gözdağı veriyorlar." demiştik. Bu söz, "Tavşana kaç, tazıya tut." demekti. Yahudiye taraf çıkarak, Mısır'a harp ilanıydı. İngilizler 6-7 saat mühlet tanıyordu. İsrail askeri zaten sınırına yaklaşmış, 3-4 saatte çekilebilirdi.

Mısır ordusu ise kanaldan hayli uzaklaşmış tanklarıyla, toplarıyla ve ağır silahlarıyla, belirtilen yere iki günde bile geri çekilemezdi. Hem de Mısır askeri kendi toprağında, saldıransa Yahudilerdi. Öyleyse bu, bir korku denemesiydi ya da Süveyş Kanalı'nın intikamını almak için Mısır'a harp ilan etmekti. Buna da dış devletler, özellikle Mısır'a yardım eden Rusya razı olamazdı. Düşmanın fendi, tahminleri yendi...

Kıbrıs'tan Havalanan İngiliz Uçakları

O gün ikindiden sonra bir şeyler almak için çarşıya çıkmıştım. Biraz geciktim. Dönerken akşam ezanı okunmuş, hava iyice kararmıştı. Trafiğin en yoğun olduğu saatte, Seyyide Zeynep Caddesinde yürürken, 8-10 şerit hâlinde gidip gelen arabalara ve karınca gibi kaynayan insanlara çarpmamak için zorlanıyordum. Sultan Mahmud yurduna beşyüz metre kala, birden ışıklar söndü. Birbiri ardından siren çalarken, radyo kanalıyla, "Evlerin ve arabaların ışıklarını söndürün." diye anonslar yapılıyordu. O anda sanki kıyamet kopmuştu. Birbirine giren arabalar, paniğe kapılarak sıkışan ve ayaklar altında ezilen insanlar.

Aradan üç dakika geçmeden, kulakları çınlatan düşman uçaklarından bombalar yağmaya başladı. O sırada hayatımdan ümidi kestim, ölüm bana kaşla göz arası kadar yaklaştı. Allah'tan tek dileğim, orada ölüp kaybolmamaktı.

Birbirine girerek kilitlenen arabalar yolu kapatmış, zifiri karanlıkta, kendinden geçmiş, ne yaptığını, nereye ittiğini bilemeyen ve kaldırımlarda sıkışan insanlar arabaların arasında sıkışmış vaziyette. O anda feryat figan eden kalabalıklar. Sanki mahşer yerindeydik.

Ümitsizlik ve çaresizlik içinde kalabalığı yararak yerime ulaşmam, bir saat kadar sürdü. Yurda girdiğimde korku ve heyecan içinde bekleyen talebelerin hâlini görmeliydiniz.

Birbirimize tutunarak yılan yuvası hâline gelen sığınağa inerken, yılanlar aklımıza bile düşmüyordu. O sırada el kadar küçük bir radyonun etrafında kafalarımızı birbirine dayayarak acı haberleri can kulağımızla dinliyorduk. Unutulmaz o gece, bize sanki bir asır gibi geldi. İngiliz, Fransız ve Yahudi uçakları Kâhire'yi bombalarken, Yahudiler de sınırı geçmiş, Mısır ordusuna saldırıyormuş. Aynı gece, Mısırlıların Rusya'dan aldıkları Mig uçaklarını, gizli hava alanında imha etmişler. Hiçbirinin havalanmasına ve savaşa katılmasına fırsat vermemişler.

İngilizlerin Adaleti (!)

Bizim gibi o geceyi sığınaklarda geçiren Mısırlılar, daha sonra damlara çıkarak, İngiliz ve Fransız uçaklarının Kâhire'yi nasıl bombaladığını sinema seyreder gibi seyrediyorlardı, İngiliz radyosu Kıbrıs'tan saat başı anons yaparak, vuracakları yeri sokak ismi ve kapı numarasıyla belirttikten sonra "İngilizler âdil bir millettir. Cana kıymaz. Vuracağımız yerde insan varsa çekilsin." diyordu. Fransız ve Yahudileri de yanlarına alarak, haksız yere Mısır'a saldıran İngilizler güya adalet hissi şırınga ediyorlardı.

Bir hafta boyunca Kâhire bombalanırken, Yahudiler de Sina Çölü'nde Mısır askerini bozguna uğratmış. Bu durumda Abdünnâsır ve o günkü Genel Kurmay Başkanı Abdülhakim Amir ne yapsınlar? Karşılarında tek değil, üç devlet birden savaşıyor. Ellerinin altında asırlar boyunca hemen hiçbir savaşa girmemiş, tembel askerler silsilesinin devamı. Nasıl başarılı olsunlar? Tarih boyunca o insanlara kahramanlık değil, teslimiyet aşılanmış. Mısır asırlardır, mütemadiyen başkaları tarafından idare edilmiş. Elden ele geçerek, pejmürde bir güle dönmüş. Bir yandan Kâhire ve stratejik yerler bombalanırken, bir yandan da büyük şehirleri Kâhire'ye bağlayan yollar tahrip edilerek, merkezle irtibatları kesilmiş. Özellikle Süveyş Kanalı'nın Akdeniz'e açılan kapısı sayılan "Portsaid" şehri muhasara edilmiş. Yolları vurulmuş, suları ve

telefonları kesilmiş, yaralılara ilaç ve doktor götüren tren durdurulmuş. Bütün bunlar yetmezmiş gibi, Portsaid'deki Kıpti (Hristiyan) komutan, düşmanla gizlice anlaşarak, iki yüz bin nüfuslu koca şehri satmış. O gece, hain komutanın planlamasıyla şehirde şöyle bir söz yayılmış: "Rusya'dan bize yardım geliyor. Gün doğarken Rus gemileriyle gelen askerler Portsaid şehrini düşmanın muhasarasından kurtaracak." İngilizler, şehre girip çıkmayı yasakladığı ve haberleşmeyi kestiği için, içeride olup bitenler dışarı sızmaz. Bütün gece heyecanla bekleyen halk, sabahın erken saatinde sahile dökülür. Ortalık ağarırken iki büyük gemi yaklaşır. On binlerce insanın alkışlarıyla rıhtıma yanaşır. İşte ne olduysa o anda olur. Rus askeri diye beklenilen düşman askerlerinin gemiden inmeleriyle, kendilerini alkışlayan halkı makineli tüfeklerle taramaları bir olur. Binlerce insan cansız yere serilir. Kıbrıs'tan havalanan uçaklar, şehri bomba yağmuruna tutar. Kâhire'yi bombalarken cana kıymayan zalim İngilizler, Portsaid şehrinde kısa sürede binlerce insanı öldürür, on binlercesini yaralar ve şehri yerle bir ederler. Öyle ya, insanları toptan öldürmek dururken, niye tek tek uğraşsınlar? İşte ingiliz adaleti budur. Hindistan'da Pakistan'da asırlardır yaptıkları bundan farklı mıdır?

Orada öyle büyük bomba kullanmışlar ki beş katlı binayı yok ettiği gibi, yerinde bir de koca çukur açmış. Bu hazin olaydan sonra, Genel Kurmay Başkanı Abdülhakim Amir, hain komutanı huzuruna davet eder, hemen hiçbir şey konuşturmadan, beynine mermileri boşaltır. Neye yarar ki?

Bu olaydan beş sene sonra, Aynü'ş-Şems Üniversitesinin Edebiyat Fakültesinde okuttuğum talebelerimle Portsaid'e geziye gittiğimizde bir tane eski bina göremedik. Harpte harap olan şehir, baştan başa yeniden yapılmış.

Savaştan sonra acı günleri geride bırakıp, ben de herkes gibi çalışmalarımı sürdürüyordum. Bende başka bir hâl vardı. Kendimi korku ile karışık heyecanlardan bir türlü kurtaramıyordum:

Evlenme heyecanı, evlenince de evliliğimin tasarladığım ve özlediğim gibi olmama ihtimali. Beynimde tasarlayıp özlediğim, gelişigüzel sıradan bir evlilik değil; canıma can katan, ömür boyu beni ve eşimi mutlu kılacak örnek ve ideal bir evlilik istiyordum. Yuvam dirlik, düzen, aşk ve huzur yuvası olacaktı. Bunun da gerçek mi, hayal mi olduğunu kestiremiyordum; çünkü etrafta bir örneğine rastlamıyordum. Gerçekleşmesi için karakter yapımı düzene koymaya çalışırken bir yandan da evliliğimin, özlediğimden daha mükemmel olması için Allah'a yalvarıyor, dualar ediyordum.

Ezher Vakıfları ve Bize Verilen Kitaplar

Ezher Üniversitesinde tahsilime başlarken dördüncü seneden başladığım dokuz senelik orta eğitimi altı senede bitirmiştim. Orta ve lise diplomalarını aldıktan sonra, 1956 senesinin eylül ayında "Külliyet-i Usûlü'd-din"e (İlahiyat Fakültesine) girmiştim.

Fakülteye girerken heyecanım ikiye katlanmıştı. Gönlümde yatan gizli heyecan, fakülteye girmenin heyecanı. Derslere başlarken bize okuyacağımız ilimlere kaynak olacak, kendi gelirimizle alamayacağımız parasız birçok kitap verdiler: Mesela tefsirden iki cilt Nesefî tefsiri, beş cilt Ebussûd tefsiri, dört cilt Celâleyn tefsirinin Cemal haşiyesi, hadisten dokuz cilt Müslim-i Şerîf'in Nevevî Şerhi, ilm-i kelamdan üç büyük cilt Mevâkıf ve Şerh-i Akaid, felsefeden dört cilt Prof. Dr. Gallab'ın felsefe kitabı ve diğer bazı eserler.

"Bu çok kıymetli ve çok da pahalı kitapları yüzlerce talebeye nasıl ve nereden verdiler?" diye soruşturup kaynağını öğrenince, asil milletimizin ne denli imanlı, ne denli cömert ve ileri görüşlü olduğunu bir kez daha idrak ettim. Meğer "Hazindâre" isminde bir Türk hanımın vakfından veriliyormuş.

Bu asil kadın asırlar önce, okuduğumuz fakültenin binasını ve fakültenin bahçesine de İstanbul'daki Fatih Camii'ne benzer

bir cami yaptırmış. Okul ve caminin giderini karşılamak için büyük araziler vakfetmiş, külliyenin karşısında sekiz katlı dağ gibi iki büyük apartman yaptırmış. Belki de o zamanlar, böyle binalar bütün dünyada sayılacak kadar azdı. Ölümünden önce de sarayı andıran kocaman konağını vakfa bırakmış. O konakta dört tane ihtisas (mastır) şubesi, ders yapıyordu. Ben de mastır tahsilimi burada yaptım. İşte bize verilen kucak kucak kitaplar Hazindâre Hanımın vakfındanmış. Zaten bin küsur senelik "Ezher Üniversitesinin mevcut bütçesinin büyük bir kısmı, atalarımızın yaptıkları vakıfların gelirindendir. Ezher'den aldığımız ve bizi rahatlıkla geçindiren burs da bu vakıftandı. Ayrıca Sultan Mahmud Tekkesinde (yurt) de kalan talebeler için özel bir vakıf yapılmış, oradan da ayrıca aylık alırdık. Evlenince oradan ayrılmam mecburî olduğu için tahsilimi bitirinceye kadar bu aylığı almaya devam ettim.

Türk Uleması ve Türklerin Din Birliği

Fakültede derse başladığımızın üçüncü günü "ilm-i kelam" dersine girmiştik. Sınıfta benden başka Türk yoktu. Hocam Prof. Dr. Ali Câbir'in sınıfa ilk gelişiydi ve beni tanımıyordu. Derse başlamadan önce kısa bir konuşma yaptı "Çocuklar, dersimiz ilm-i kelam. İlm-i kelamın konusu, Allah ve sıfatları, Allah'ın varlığına delalet eden mahlûkat, peygamberler ve onlarla ilgili meseleler, ahiretle ve ahiret hayatıyla ilgili meseleler olduğu için ilm-i kelam, en önemli ve en şerefli ilimlerden sayılır. Okuyacağımız kitap, Mevâkıf ve –başka bir hocanızın okutacağı– Şerh-i Akâid'dir. Bu değerli kitapların yazarları Türktür. Şerh-i Akâ-id'in üzerine 19 şerh ve haşiye yazılmış! Bunların 17'si Türk ulemasının eseridir. Kur'an-ı Kerim'e ilk tefsir yazan Allame Zemahşerî Türk'tür. Burada okuyacağınız Nesefî ve Ebussuûd tefsirleri, daha birçok önemli tefsirler Türk ulemasının eseridir. Kur'an-ı Kerim'den sonra, İslam dininin ikinci kaynağı olan hadis kitaplarından "Kütüb-ü Sitte"nin başta Buhari olmak üzere beşi de

Türk eseridir. Dinimizle ve bütün dinlerle ilgili birçok kıymetli eserlerin yazan da Türk'tür. Biz Araplara ve bütün Müslümanlara Arapça kelimelerin manasını anlatan ve bu alanda ilk defa kaleme alınan en büyük kaynak, Türk âlimlerinden Fîrûz Âbâdî'nin yazdığı kamus kitabının ismi nedir? Okyanus'tur. Sade bunlar mı? Türklerin daha başka özellikleri de var: Din birliği kadar, Türklerde mezhep ve inanç birliği de var. Dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar, Türklerin hepsi amelde Hanefî mezhebine, itikadda Matûrîdî mezhebine bağlılar. Hiçbir zaman Türkler ehl-i sünnet ve'l-cemaatin yolundan ayrılmamış, yanlış yola sapmamış ve batıl mezheplere yönelmemişlerdir. Türkler, tarih boyunca İslam'ın savunucusu, Müslümanların koruyucusu olmuştur..."

Hocam Ali Cabir'in, ecdadımız hakkında konuştukları beni duygulandırdı, okuluma bağlılığımı ve ilme karşı iştiyakımı artırdı. Bu olayın, fakülteye girişimin üçüncü gününe rastlaması da ayrı bir mana taşıyordu.

Hele yeni dersler, yeni ilimler, yeni kitaplar, yeni yeni hocalar ve her biri birer büyük İslam âlimi olmaya merdiven dayamış pırlanta gibi fakülte arkadaşlarım. Hepsi ve herşey, bana taptaze yeni bir istikbalin kapılarını aralıyorlardı. Aşk ile şevk ile okuyorum, okutuyorum. Öğrendiklerimden şifa buluyor, hocalarımdan feyz alıyor, bir yandan da kendimi, kuracağım evlilik yuvasına hazırlıyordum. Hayatımın vuslatını beklerken sabrım azalıyor, 1956-57 ders yılı sınavlarını âdeta iple çekiyordum.

Unutulmayan Rüya

Aylar, haftalar derken günleri saymaya başladım. Nihayet beklenilen gün geldi. Türkiye'ye iki yol vardı: Deniz yolu ve hava yolu. Uçaktan daha ucuz olduğu için vapurla gidecektim. Uçakta talebe biletine yüzde yetmiş indirim yapıyorlar, vapurdan daha ucuza geliyordu; ama öğrencinin yaşı 24'ü geçmemeliydi. Benim yaşım ise 37 idi. Bu nedenle uçakla gitmem imkânsızdı.

Son imtihan gecesi benim için İstanbul'a vapur bileti alması için oda arkadaşım Ömer Biçer'e pasaportumu ve bilet parasını verdim. Biletimi alacaktı. Onun imtihanı benimkinden önce bitmişti.

O gece ilginç bir rüya gördüm. Rüyamda Türkiye'ye gitmişim; ama akşam tasarladığım gibi vapurla değil uçakla. Sonra kendimi otobüste, daha sonra da vapurda görüyorum. Vapurdan inip biraz yürüyorum, sonra çok güzel bir bahçeye giriyorum. O sırada ellerimin ve ayaklarımın bembeyaz olduğunu görüyorum. Bir anda Hazreti Musa'nın bir mucizesini hatırlıyor, kendi kendime "Nasıl olur? Musa Peygamberin mucizesi bende nasıl peyda olur?" diyorum. Musa aleyhisselamın yaptığı gibi ellerimi koynuma sokunca eski hâlini alıyor, tekrar koynumdan çıkarınca yine bembeyaz oluyor, nur gibi parlıyor. Biraz düşününce "Demek peygamberde mucize olarak meydana gelen, bende de keramet olarak görünüyor." diyor, sevincimden uçar gibi oluyorum. Bahçede beyaz mermer döşeli yollarda akla hayale gelmedik rengârenk güllerin ve çiçeklerin arasında yalınayak gezerken ayakları kınalı, tüyleri sarı, pembe, al, yeşil renkli çok güzel bir kuşu tutuyorum. Kuşu okşayıp seviyorum. Çiçeklerin güzel kokusuyla mest, gezerek güzel bir evin yanına varıyorum. Osmanlı sitili döşenmiş tül perdelerle ve üzerine halı serili sedirlerle, yerde açılı şahane halılarla süslenmiş bir oda. Odada anam ölünce beni büyütmesi için, daha çocuk yaşta, babamla evlendirdikleri Fehime teyzemi görüyorum. Odanın ortasında asılı büyük bir altın kafes var. Elimdeki güzel kuşu birkaç kez daha okşayıp öptükten sonra, kafese koyup odadan çıkıyorum.

Bunca sene sonra, hâlâ daha şimdi görüyormuşum gibi harfiyen hatırladığım bu rüyadan uyanınca, kendi kendime "Ömür boyu unutulmaz rüya." dedim ve yorumunu yaptım "Bu rüya, yapacağım evlilikle alakalıdır; ama nasıl olur? Ben Türkiye'ye vapurla gideceğim, rüyamda uçakla gittim. Sonra da otobüse bindim. Gördüğüm rüya asılsız, mâlihülyâ, olamaz. Yatsı namazını kıldıktan sonra ve abdestli olarak yattım. Hem sabaha karşı görülen rüyalar doğru çıkar." dedim ve yorumuna devam ettim.

"Vapurdan inince girdiğim bahçe, alacağım kızın yaşadığı evin bahçesi olsa gerek. Yalınayak olmam, evlenince bolluğa kavuşacağıma, ellerimin ve ayaklarımın nur gibi parlaması da beklediğimden çok daha mükemmel mutlu bir evlilik yaparak aydınlığa kavuşacağıma işarettir. Tuttuğum güzel kuş, alacağım kızın çok güzel ve sevecen olacağını gösterir. Uzun süre bahçede gezdikten sonra güzel bir eve girişim, evlendikten sonra eşimle birlikte uzun süre çeşitli yerleri gezmemize, sonra yeşillerin ve çiçeklerin arasında çok güzel bir evimizin olacağına işarettir. Fehime teyzemin odada oluşu, o güzel eve kavuştuktan sonra teyzemi yanımıza alacağımıza delalettir. Elimdeki kuşu uzun süre sevdikten sonra, altın kafese koyup odadan çıkışım? Bunu nasıl yorumlamalı acaba?

Ya uzun süre müstakbel eşimle beraber yaşadıktan sonra, işlerimiz gereği ayrı ayrı evlerde kalacağız ya da bir süre ayrı yerlerde kaldıktan sonra, tekrar birlikte bolluk içinde mutlu bir hayat süreceğiz. Sonra da onu iyi bir servete ve mutlu bir ortama kavuşturup hayata göz yumacağım."

Türkiye'ye hareket edeceğim gece gördüğüm bu ilginç rüya, Rabbime binlerce şükür ki doğru çıktı. Evlilik hayatım, o gün yorumladığım gibi de hâlâ sürmektedir. Rüyamın son bölümü şimdilik, birinci şıkta yorumladığım gibi zuhur etti. İki yıl, kış aylarını, işimiz icabı ayrı ayrı yerlerde geçirdik. Ben İstanbul'da kaldım, eşim, oğlumuz Kerem ile Yalova Esenköy'de. Bundan sonra ne olacak bilemiyorum.

Daha sonra tekrar bir arada yaşamaya başladık. Şimdi ise rüyamın son bölümünün ikinci yorumuna girdik. Bolluk içinde bir arada mutlu günler yaşıyoruz. Güzel kuşu koymak için altın kafesi yapmaya başladım bile. Yıllardan beri arzum, Kur'an-ı Kerim'e hayalimde tasarladığım gibi mükemmel bir tefsir yazmaktır. Allah yardımcımız olsun. Hayatımız Esenköy'de süredursun, biz dönelim Kâhire'ye, 1957 Haziran ayının son haftasına.

Son imtihandan çıktım. Vakit geçirmeden fakülteden yurda geldiğimde oda arkadaşım Ömer Biçer sabırsızlıkla beni bekliyordu.

– Hocam, sana güzel bir müjdem var. Uçakla gidiyorsun.

– Nasıl olur? Sana verdiğim para uçak biletinin üçte birini karşılamaz.

– Anlatayım, sen imtihana gittikten sonra vapur acentesine gittim. Bugünlerde İstanbul'a vapur yok dediler. Dönüşte uçak terminaline uğradım, bugün Şam'a uçak varmış. Pasaportunu gösterdim, yaşının büyüklüğüne bakmadan, indirimli talebe bileti verdiler. Şam'a kadar uçakla gideceksin. İşte uçak biletin.

– Demek rüyam doğru çıkacak.

– Ne rüyası?

– Bu gece rüyamda memlekete uçakla gitmişim. Böylesi daha iyi oldu. İstanbul'a vapurla gitmem birkaç gün sürerdi. Oradan da Gaziantep'e iki gün trenle gitmeliydim. Bugün çıkarsam akşama Şam'da kalır, yarın akşama Antep'te olurum. İnşallah, "hayırlı işim" de yolculuğum gibi hızlı gider. Memleketten çıkalı tam sekiz sene olmuş, hiç gitmemiştim. Memleketimde birçokları beni unutmuş olmalı. Yaşlılar ölmüş, küçükler büyümüş ve tanıyamayacağım hâle gelmişlerdir.

Babamdan Beklenmedik Sürpriz

Havaalanına giderken dayıma telgraf çektim. Halep ve Kilis yoluyla geleceğimi ve yarın öğleye doğru Kilis'te olacağımı bildirdim. Hayatımda ilk defa gurbetten dönüşümü haber veriyordum. Çok gurbetlere çıktım, hiç birinde dönüşümü bildirmemiştim. Bu dönüş başka dönüştü. Hayatımın akışını değiştirmeye, daha doğrusu hayatımı tazelemeye gidiyordum. Habersiz gidemezdim.

Kulakları sağır edercesine gürültü çıkaran uçakla iki saat kadar uçtuk, ikindiden sonra Şam Havaalanı'na indik. Eşe dosta ve hayalimdeki nişanlıma bazı hediyeler almıştım. Gümrük muayenesinden

sonra, benimle Halep'e gidecek yolcularla Şam'a yöneldik. Bir süre dolaştık. İçim dışım eski Şam hatıralarıyla dopdolu. Akşamdan sonra otobüsle Halep'e hareket ettik. Ertesi sabah Kilis'e giden bir araba ile yola çıktım. Kilis'te garaja varınca gözlerime inanamadım: "Olamaz! Yoksa rüya mı görüyordum? Önce şaşkına döndüm, babamlar yanıma gelinceye kadar kendimi toparladım. Hayatımda ilk kez babam bana gülümsüyor, yakınlık gösteriyor. Antep'ten Kilis'e kadar da beni karşılamaya geliyordu. Babamın ve diğerlerinin ellerini öptüm, düşünmeye daldım. "Acaba babam bana karşı niyetini değiştirdi mi; yoksa yanındakilerin zoruyla mı geldi? Besbelli ki analığım zoraki gelmiştir. Baksana kindar bakışları sanki kalbime iğne batırıyor."

Ben bunları içimden geçirirken öyle dalmışım ki beni kucaklamak için yaklaşan dayımı fark edememişim. Dayıcığım boynuma sarılırken, gözyaşları yüzümü ıslatıyordu. Bir kez de 21 sene evvel, Tarsus'tan dönüşümde ağlayarak boynuma sarılmış, beni de ağlatmıştı. Kilis'e babamlarla "birlikte, berber Muhyiddin Efendi de hanımı ile gelmişler. Meğer dayım Mısır'dan çektiğim telgrafı alınca, babamın tek dostu olan berber Muhyiddin Efendi'ye giderek, babamı ikna etmesini, kendisiyle birlikte beni karşılamaya gelmesini temin için rica etmiş. Böylece hep birlikte Kilis'e kadar gelmişler. Bu vesileyi fırsat bilerek, Antep'e gidince doğru babamlara gittik. Mısır'dan geldiğimi duyan talebelerim, dost ve ahbaplarım bir hafta boyunca ziyaretime geldiler. Gelen ziyaretçileri karşılamak ve onlara bir şeyler ikram etmek zorunda kalan babam, bir hafta boyunca evden çıkamadı; çünkü ardı arkası kesilmeyen ziyaretçilerden fırsat bulamadı. Ben de bir hafta dışarı çıkamadım.

Evlenmekte Şansım Açılıyor

Evden çıkınca doğru dayımlara gittim.

– Muhtar, inşallah tahsilin bitmiştir.

– Yok dayı, tekrar gidip beş sene daha okuyacağım. Evlenmeye

geldim. Dayım evlenme sözünü duyunca gülümseyerek sözüne devam etti.

– Muhtar yavrum! Ben de bunu düşünerek, kızım Afîfe'yi senin için hazırlamıştım. Okuttum, ev işlerini, yemek yapmasını öğrettim, sana layık bir ev kadını olacak duruma getirdim. Onu isteyenler de oldu, seni düşünerek vermedim. Senden bir şey isteyecek değilim. Ne zaman dersen nikâhını yaparız, alır götürürsün. Beraberinde götürmek istemezsen, yanımda kalır, yolunu bekler. Nasıl edersen öyle yaparız, karar senindir.

– Sağol dayı. Benim için her fedakârlığa katlanırsın. Ben de seni canım gibi severim. Evlenmeye gelince, kesin kararlarım ve alacağım kızda aradığım bazı şartlarım var. Bunların ilki alacağım kız akrabam olmayacak.

Dayım boynunu büktü. Hazin ve şefkatle şöyle dedi:

– Sen bilirsin yavrum. Bu hususta seni zorlamam. Önemli olan senin iyiliğin ve saadetindir. Allah, hakkında hayırlısını versin. Nasıl istersen öyle yap. Elimden gelen her hususta sana yardımcı olurum.

Geçmişte benim için her fedakârlığa katlanan dayım Mehmed Ali, bu hususta da bana gücenmedi. Kararıma saygı göstererek sadakatini, alicenaplığını, mürüvvetindeki yüksekliği hiçbir zaman azaltmadı. Ben de dayımdaki bu asalete, ömrüm boyunca saygı duymaktan Allah var ki geri durmadım. Halep'e ve Şam'a gittiğimde hapse girdiğimde ve asker olduğumda talebelerimi okutmada bana vekalet eden, yıllar sonra da manevi vekilim olan Zeynel Abidin Polattaş, meğer ben Mısır'a giderken ticarete başlamış. Sekiz sene sonra dönüşümde de büyük zenginler arasına katılmış. Dayımlardan ayrılınca beni gördü, evine davet etti. Yemekten sonra çaylarımızı içerken, aradan geçen sekiz sene zarfında olup bitenleri özetledi. Tezgâhtarlıkla başlayıp ticarete girişini ve nasıl başardığını anlattı. Sonra da benim neler yaptığımı,

nerelerde neler okuduğumu, tahsilimin bitip bitmediğini sordu. Ona sekiz senelik çalışmalarımı birkaç dakikada özetledim. Evleneceğimi söyleyince kalkıp gitti, bir fotoğraf getirdi.

– Hocam, şu fotoğrafa iyice bak.

– Çok güzel genç bir kız. Kim bu? Bunu bana niye gösterdin?

– Bu kız baldızımdır. Beğenir istersen, onu sana hemen alırım.

– Zeynel Efendi, alacağım kızda aradığım vasıflar ve evlenme konusunda bazı şartlarım var. Bunların olup olmadığını, şartlarımın bulunup bulunmadığını anlamam için, onunla karşı karşıya oturup konuşmam gerek. Memleketimizin âdetini bilirsin, buna da razı olmazlar. Buralarda çocuklarını görücü usulü ile evlendirir, nikâh olmadan bir araya getirmezler. Hem de Antepliler uzaklara kız vermezler. Ben ise alıp Mısır'a götüreceğim.

– Hocam, sen kararını ver, gerisini düşünme. Babasıyla görüşür, dediklerini yaptırırım. Beni kırmaz. Seni de iyi tanır. Evlenme masrafını da düşünme. Gereken her şeyi ben alırım. Senin bana yaptıklarına karşı bu ne ki? Sen her tehlikeyi göze aldın, bize hayatını vakfettin. Ben de senin evlenme masrafını yapmışım, çok mu? Hem de kayınpederim seni tanıdığı için kızını vermekte hiç tereddüt etmez. Nasıl dersen öyle yapar. Kızla karşılıklı konuşmaya gelince, yarın bize çağırırım. Onunla istediğin kadar konuşur, tanışır, anlaşırsın. Şimdi eski bildiğin taassup kalmadı. Evlenecekler birbirleriyle görüşüp konuşuyorlar.

– Yine de bu işe acele etmeyelim. Daha evleneceğimi babamla konuşmadım. Şimdilik aramız iyidir. Önce onunla konuşayım, bakalım ne diyecek?

– Sen bilirsin hocam, Allah hakkında hayırlısını versin.

Bir gün sonra, çok sevdiğim, Halep'te okurken Antep'ten kaçıp yanıma gelen talebem Mustafa Nizamoğlu, Zeynel Abidin'den evleneceğimi duymuş. Yanıma gelerek, hanımının yakın akrabası, çok güzel bir kız olduğunu, istersem onu bana kolaylıkla

yapacağını söyledi. "Bu işi biraz düşünmem gerek." deyip onu da atlattıktan sonra, kendi kendime: "Evlenmekte şansım açılıyor." dedim.

Mısır'dan geleli iki hafta olmuştu. Tabakhane Mahallesi'nde babamlarda kalıyordum. Evlenme işimi engellemesin diye babamdan önce analığıma anlattım. Bu hususta bana yardımcı olacağını ve babamı ikna edeceğini söyledi; ama gözleri, sözlerini yalanlar gibi görünüyordu. Sonunda tahminim doğru çıktı.

Çocukluğumda sık sık bir araya geldiğimiz, daha sonra da gurbetlerde birlikte maceralı ve çileli günler geçirdiğimiz, teyzemin oğlu ve süt kardeşim Hanifi, Zekiye isminde bir kadınla ikinci evliliğini yapmış, babamların mahallesinde oturuyorlardı. Hanımının, ölen kocasından bir oğlu, Güler ve Tülay isminde iki kızı varmış. Kendisinden de bir kızı, bir oğlu olmuştu. İki kez evlerine gittim, bir defasında orada yattım, çocuklarının yarısının üvey olduğunu anlamadım; çünkü Hanifi onları öz evladından ayırmıyor; hatta onları kendine daha yakın görüyor, büyük oldukları için de onlara daha çok yetki veriyordu.

Büyük kızı Güler, 15 yaşına girmişti. Hareketli, girişken ve konuşkandı. Kendisi Antepliydi. Güzel ve düzgün konuşması, nezaket ve davranışları İstanbulluya benziyordu. İlk görüşümde İstanbul'da büyümüş sandım. Çağrışım yoluyla da alacağım kızın "Anadolulu olacak, İstanbul terbiyesi görmüş olacak." şartımı hatırladım. Güler'e alıcı gözüyle bakmadım. Anası Zekiye, analığımla tanışıyor, ara sıra görüşüyorlarmış. Son görüşünde analığım, ona evlenmek istediğimi söylemiş. Bunu öğrenen Zekiye Hanım hemen eve gider, kollarındaki bilezikleri, üç metre uzunluğundaki altın zinciri ve sandıkta sakladığı diğer altın takılarını çıkarır, hepsini bir mendile sardıktan sonra Hanifi'ye seslenir:

– Hemen git! Muhtar hocayı nerede ise bul, bu altınları ona ver. Bozdursun, ne lazımsa alsın, kızımız Güler'le evlensin. Biz

hiçbir şey istemeyiz. Kızımızın her şeyi var. Haydi durma, onu bulmadan gelme!

Ben de o gün rahmetli hocamın yakın bir akrabasının düğününe davetliydim. Altınları alan Hanifi aklına gelen her yere koşar, nihayet yerimi öğrenir. Öğleye doğru düğün evine geldi, kalkmam için işaret etti. Dışarı çıkınca beni sitem yağmuruna tuttu. Dedim ki:

– Kardeşim Hanifi. Bana –kimsenin yapamayacağı– bu teklifi yaptığınız için sana ve Zekiye Hanıma teşekkür ederim. Beni hakikaten duygulandırdınız. Bu iş acele etmeye gelmez. Güler'i sevdim; ama ona kızım gözüyle baktım. Benim evlenmem sıradan bir evlilik olmayacak. Bu hususta birçok tasarılarım var. Bu işe kesin karar vermem için, önce İstanbul'a gitmeliyim. Orada tasarladığım biri var. O işimiz olmazsa, tekrar gelirim. Karşılıklı anlaşabilirsek, hayırlı işimizi biliriz. Allah ikimizin de hakkında hayırlısını versin...

Oradan çıkınca bir an, nereye gideceğimi düşündüm. Düğün evine gidemezdim. Vakit geçmişti. Babamlara gitmek istedim, ayağım o tarafa dönmedi. Yolumu dayımlara çevirdim. İyi ki gitmişim. Mısır'dan çok önemli bir mektup gelmiş, dayımlar beni bekliyorlarmış. Kaldığımız Sultan Mahmud Tekkesi'nin müdürü ve hocam, Yozgatlı Muhammed İhsan Efendi'den gelen mektubun içeriği özetle şuydu: Kâhire'de Ezher'de okuyan öğrencilerin çoğuna tahsil boyu yardım eden, Topbaş ailesinden Nuri Topbaş, Hicaz'a giderken Kâhire'ye uğrar, yakın dostu ve mutemedi olan Muhammed İhsan Efendi'nin misafiri olur. Hoş beşten sonra aralarında şu konuşma olur:

– Hocam, yıllardan beri burada okuyan talebelere yardım ediyoruz. Bilmem karşılığını veriyorlar mı; yoksa verdiklerimiz boşuna mı gidiyor?

– Talebelerden nasıl bir karşılık bekliyorsunuz?

– Ben onlardan bir şey beklemiyorum. Demek istiyorum ki

dinimize ve milletimize yararlı birer eleman, sözüne ve görüşüne güvenilir iyi bir hoca olmak için azimle çalışıyorlar mı?

– Bundan emin olabilirsiniz. Sizden yardım alan ve almayan tüm talebelerimiz yarışırcasına çalışıyorlar. Evvel Allah çocuklarımıza güveniyor ve onlarla övünüyoruz.

– Hocam, zat-i âlinizden bir şey daha öğrenmek istiyorum. İstanbul'da 500 talebe okuyacak büyük bir Kur'an kursu açmak, ardından da –yolunu bulup- Arapça ve din dersleri ağırlıklı özel bir okul açmak istiyoruz. Bu aralarda hocalık yapacak, derinlemesine Arapça ve din dersleri okutacak yetkili hocalarımız yetişiyor mu?

– Nuri Bey, emin ol ki beklediğinizden daha yetkili hocalarımız yetişiyor. Yurda dönüşlerinde gençlerimizi okutacak, memleketimizi ihya edeceklerdir.

– Hele Gaziantepli Ahmet Muhtar Büyükçınar, şimdiden yetişmiş vaziyette. Zaten Mısır'a gelişinde hoca idi. Daha Ezher'de talebe olmadan, benden ileri derecede mantık okumaya ve daha önce gelen talebelerimize de ders vermeye başlamıştı. Yedi seneden beri de okutuyor.

– O hâlde onu çağırtın görüşelim.

– Ne yazık ki görüşemeyeceksiniz. Bugün uçakla Şam'a gitmiş, oradan da Antep'e gidecek. Belki İstanbul'a da gider. Talebesinden öğrendiğime göre, evlenmek için gidiyormuş.

– Hocam, bu çocuk ilgimi çekti. Mümkünse ona mektup yazın. Evlenmeden önce İstanbul'a gelsin, bizimle görüşsün. Onunla tanışır, belki evlenmesini önlerim. Tahsilini bitirince onu kendi elimle evlendiririm.

– Oda arkadaşında adresi varsa hemen bugün mektup yazarım.

Mektubu okuyunca duygulandım. Dinime ve insanlığa geniş çapta hizmet edebilmem için, önümde yeni ufuklar açılır gibi oldu. İstanbul'a gitmem de kesinleşdi.

Mektup deyince, daha önce yazmam gereken, evlenmemde de önemli rolü olan bir arkadaşımı hatırladım. Meşhur baklavacı, Gaziantepli Güllüoğlu ailesinden "Mustafa Güllü" Mısır'a gitmeden önce ileride belki lazım olur diye ağabeyi Halid Güllü'nün yanında bir süre çalışıp, baklavacılık sanatımı geliştiriyordum. O sırada Mustafa Güllü, İstanbul'da baklavacılığa yeni başlamıştı. Kendisini görmemiş, gıyaben tanışmıştık.

Mısır'a gittikten sonra mektuplaşarak aramızdaki sevgi ve samimiyeti pekiştiriyorduk. Bir ara bana İstanbul'dan değerli kitaplar, bir de çok kıymetli Kur'an-ı Kerim gönderdi. Mustafa Usta ile aramızdaki yakınlık öyle gelişmişti ki sanki görmeden birbirimize âşık olmuştuk. Mektuplaşma yoluyla kaynaşıyor, her hususta anlaşıyorduk. Yalnız evlenme hususunda anlaşamadık.

Ona evleneceğimi yazınca "Tahsilin yarıda kalır. Okulu bitirince evlen." diye yazdı. Şimdi evlenmem gerektiğini açıklayıcı üç sahifelik mektup yazdım, o da beş sahifelik mektubunda şimdi evlenmemin yersiz olduğunu yazmıştı. Ona tekrar on beş sahifelik uzun bir mektupda niçin evleneceğimi, bu hususta önceki ve sonraki kararlarımı, istediğim gibi hizmet edebilmem için hemen evlenmem gerektiğini etraflıca anlatınca "İstanbul'a gel, burada kararlaştırırız." demişti. Gaziantep'e gelince, dost ve ahbaplarla yoğun görüşmeler ve birbiri ardına evlenme teklifleri sebebiyle, Mustafa Güllü kardeşimin beni İstanbul'a davetini unutmuştum. Dürdane'yi hatırlamam, bana bu daveti de hatırlattı. Nuri Topbaş'ın daveti de bir an önce İstanbul'a gitmemi kesinleştirdi.

İstanbul'a gitmeden önce yapmam gereken çok önemli üç işim vardı.

Ömürde bir kez yapacağım evliliğin uğurlu olması ve gereken paranın sağlanması için babamın gönlünü yapıp, rızasını almalıyım ve bana yardım etmesini sağlamalıyım.

Dürdane'nin babasıgile Yozgat'ın Çalatlı köyüne gidip, ailesini, özellikle anasını incelemeliyim. Karar verince de onu babasından istemeliyim.

Gaziantep valisiyle görüşüp, Mısır'a dönüş için pasaportumun vize işini garantiye almalıyım.

Vakit geçirmeden manevi hocamın iş ortağı ve Demokrat Parti'nin ilk başkanı Nuri Çelet'le birlikte vali beye gittik. Nuri Bey, Mısır'da okuduğumu, evlenmek için geldiğimi, eşimle Mısır'a dönerken vize işinde zorluk göstermemelerini rica edince, vali bey mümkün olan kolaylığı göstereceğini söyledi. Meğer devlet dairelerinde işler hiç de göründüğü gibi kolay olmuyormuş.

Babamdan Söz Almak Kolay Olmadı

Evlenmem hususunda babamın gönlünü yapıp rızasını almam gerekirdi. Bunun için önce babama sözü geçen kiracısı, kendisine yakın tek arkadaşı berber Muhyiddin Efendi'yle ve çocukken beni okutan Fethullah Hocamın oğlu, aynı zamanda babamın iş ortağı Cemil Beyle görüştüm, bana yardımcı olacaklarına söz verdiler.

Babamla da konuştum, önce evlenmeme razı olmadı. "Hele tahsilini bitir." dedi. Razı olmayacağı belliydi. Gaziantep'in âdetlerine göre, kız tarafının sınırsız istekleri ve düğün masrafları için büyük paralar harcanmalıydı. Hele babam gibi zengin birinin çocuğu olursa... O güne kadar büyük para harcamaya alışmamış babam, bu yükü kaldıramazdı. Anlaşabilirsek Yozgatlı talebemin kardeşiyle İstanbul'da evleneceğimi söyleyince biraz gevşedi, razı olur gibi oldu.

Ertesi gün ortağı Cemil Bey iş görüşmesine gelmiş gibi geldi. Bitişikte oturan Muhyiddin Efendi de geldi. Şuradan buradan konuşurken söz döndü dolaştı, evlenme konusuna geldi. Onların da inandırıcı telkinleriyle babamdan şu sözü aldım: "İstanbul'da

evlenmeye karar verirsen, bana bildir, oraya geliriz, evlenme masrafını da karşılarım."

Babamlarla anlaşınca, dayımlarla ve manevi hocam müezzin Mustafa Efendi'yle de görüştüm, dualarını aldım. Ertesi sabah, Ankara'ya giden trenle Yozgat'a hareket ettim, ikindiye doğru Yozgat'ın Yerköy ilçesine vardım, oradan da otobüsle Yozgat'a giderken neşemden sanki uçuyordum. Yozgat'a varınca ilgimi ilk çeken şey, insanların özellikle kadınların siması oldu. Kadınlara bakmak âdetim olmadığı hâlde ibretle simalarını süzüyordum ve seviniyordum; çünkü yüzlerinin birbirlerine benzemesinden, onlara yabancıların karışmadığını, dolayısıyla asil olduklarını anlıyordum. Benim de aradığım bu değil miydi? Alacağım kızda aradığım şartlardan biri de asil olmasıydı.

İşte yıllar önce çocukluk resmini gördüğüm, hayalimde canlandırıp büyüttüğüm Dürdane de Yozgatlıydı. Hem de İstanbul terbiyesi alıyordu. Demek aradığımı buluyor, özlemime kavuşuyor, sanki muradıma eriyordum. Dürdane'yi hatırlayınca, bu isme karşı hayalimde gizli bir tepki uyandı. Farkında olmadan –sesli olarak– "Keşke adı Fatma olsaydı." dedim. Fatma ismini seviyordum. Fatma, en çok sevdiğim Peygamberimin, en çok sevdiği kızının adı idi. Meğer Rabbim bu arzumu da yerine getirmiş de haberim yokmuş. "Nasıl mı?" derdiniz? İleride görürsünüz.

Dalgın adımlarla yürürken, kendimi toparladım, nereye gideceğimi düşündüm. Tanıdığım tek kişi, Ömer'in mektup gönderdiği, gıyaben tanıdığım Hafız Durak'tı. İmamlık yaptığı için küçük şehirde onu tanıyanlar olurdu. Bunları düşünerek giderken, yaklaştığım camiden çıkan birine sordum, onu tanıdı ve adresini verdi. Zaten yaklaşmışım. Hocanın evini kolayca buldum. Mısır'dan ayrılırken Ömer'e "Belki Yozgat'a uğrar, Durak Hocayla ve babanlarla görüşürüm." demiştim. O da geleceğimi bildirmiş, Durak Hocaya ve babasına mektup yazmıştı. O günlerde beni bekliyorlarmış. Evlerine varınca Durak Hoca beni güleç bir yüzle karşıladı.

– Hocam, dört gözle gelmeni bekliyorduk. Ömer geleceğini mektubunda bildirmişti. Galiba evlenecekmişsin. İstersen seni Yozgat'tan eveririz, eniştemiz olursun.

– Kısmet, Allah hakkımızda hayırlısını versin. Ömer'in babasıyla da görüşeceğim. Köylerine benimle gelirsen memnun olurum. Uygun ortam bulursam ona hayırlı bir teklifte bulunacağım. Gerekirse sen de beni desteklersin.

– Hacı ağanın iki kızı var. Biri yanlarında kalan Meliha, diğeri dört yıldır İstanbul'da oturan Dürdane. Meliha henüz küçük olduğuna göre, herhâlde Dürdane'yi isteyeceksin?

– Evet.

– Bak şu güzel tevafuka! Belki Ömer'den duymuşsundur. Hacı ağaya Mısır'dan ve İstanbul'dan gelen mektuplar bana gelir, ben de babalarına götürürüm. Cevaplarını da o söyler, ben yazarım. Bu sabah Dürdane'den babasına mektup geldi. Bir de yeni çektirdiği fotoğrafını göndermiş. Yarın sabah Çalatlı köyüne giderek Hacı ağa ile görüşecek, kızının mektubunu verecektim. Onunla evleneceğine göre, fotoğrafını sana vermemde sakınca yok sanırım.

Sabah namazından sonra Hafız Efendi ile sohbetimiz çok tatlı ve verimli geçti. Kahvaltıdan sonra Çalatlı köyüne hareket edecektik. O sırada kapı çalındı. Doğrusu kapıya sütçü geldi sandım. Sabahın erken saatinde misafir geleceği hiç aklıma gelir miydi? Ev sahibim kapıyı açtı. Gür sesli biriyle, heyecanla konuşarak geliyorlardı. Odama girer girmez, uzun boylu, güleç yüzlü misafirin "İşte rüyamda gördüğüm, Ömer'in hocası Ahmet Muhtar Büyükçınar bu." demesiyle, boynuma sarılması bir oldu. Sonra da rüyasını anlattı.

– Hocaefendi! Bu gece rüyamda seni gördüm. Yozgat'a gelmişsin. Sabah namazına kalkınca Emine'ye anlattım. "Emine!

Ömer'in hocası Ahmet Muhtar'ı rüyamda gördüm. Durak Hafızın evine gelmiş. Namazdan sonra gidip onu köye getireceğim." dedim. Namazdan çıkıp hayvanların yemini verdikten sonra biraz oturdum, beklemeye tahammül edemedim. Buraya gelmek üzere kalktım. Emine "Kele herif, bu saatte araba mı olur, nasıl gideceksin? Hocaefendi sahiden gelmişse, Durak Hafız onu buraya getirir." dediyse de "On kilometrelik yol değil mi? Araba olmazsa yürür giderim." dedim. Allah, beni yormadı. Yola çıkınca, Sorgun'dan gelen bir kamyona bindim geldim. Haydi Durak Efendi, hazırlan hemen gidelim. Emine kahvaltıya bizi bekliyor.

– Dur bakalım Hacı ağa. Kahvaltı yapmadan yola çıkılır mı? Sana bir de müjdem var. Dürdane'den mektup geldi. Bugün onu köye getirecektim. Yine de beraber gideceğiz. Misafirimizi yalnız bırakır mıyım?

Onlar konuşurken benim sevincimi görmeliydiniz. Fotoğrafın bende kalışına sevindim. Kendi kendime "İyileşecek hastanın doktoru ayağına gelir." dedim.

Çalatlı köyüne vardığımızda, kayınvalidem olacak Emine Hanım, sabırsızlıkla bizi bekliyordu. Sütü çok sevdiğimi biliyormuş gibi, bana bir tas süt ikram etmesi, güzel bir başlangıç oldu. Kısa bir süre tanışmadan sonra, ev sahibimiz müsaade isteyerek aşağıya indi. Biraz sonra pencereden bakınca ne göreyim? Bir koç kesmiş, hanımıyla yüzüyorlardı. Arkadaşıma döndüm.

– Durak efendi, ev sahibimiz zengin mi?

– Yook, kendi hâlinde muhtaç olmayacak kadar. Fakat gönlü zengin ve cömert. Yaptığı ikramı her zengin yapamaz. Uzaktan gelen misafirine koyun veya kuzu keser. Köyün muhtarı, ağabeyi Osman ağa varlıklı ve köy odası misafirhane onun evinde. Orada sadece köylüler toplanır, sohbet eder, çay içerler. Gelen misafirleri, öğretmeni, köy ebesini ve imam efendiyi hep Hacı ağa konuklar. Onun en neşeli günü, misafiri olduğu gündür.

– Onunla benzerliğimiz varmış, desene!..

Bunu söylerken içimden "Galiba akraba olacağım aileyi buluyorum." diyordum. Oğulları Mehmed, Ramazan ve İhsan; atı, arabaya koştular, öküzleri ve koyunları alarak bahçeye gittiler. Kızları Meliha da annesiyle ev işlerine koyuldu. Ruhumu okşayan bu manzarayı görünce arkadaşıma döndüm.

– Durak efendi, bağı taşlı yerden, kızı kardeşli yerden al.

– Hocam, ben alacağımı aldım. Kız alacak oğlum da yok. Bu güzel ata sözünü ben size söylemeliyim.

Geldiğimizi duyan köy imamı, kooperatif müdürü, öğretmen ve komşular "hoş geldin" için geldiler. O günümüz şen ve neşeli geçti. Hele söğüt ağacının ince dallarından şiş yaparak, koçun etinden yaptığım kebaplar, benim için de onlar için de unutulmaz bir hatıra oldu. Hem de bu marifetim, oradakilerle çabucak kaynaşıp, senli benli olmamızı sağladı. Onlara Mısır'dan, Ezher'den, okumak ve okutmaktan uzun uzun söz ettim.

Verdim Gitti

İsabetli karar verebilmem için ev halkının, özellikle analarının davranışlarını bir gün, bir gece izledikten sonra, ertesi sabah kesin kararımı verdim.

Koyun sütünden yapılmış taze peynir, o sabah çıkarılmış tereyağıyla pişirilmiş günlük yumurta, kır çiçeklerinden alınmış üzeri arı sütüyle kaplı bir petek bal, balın en yakın dostu, henüz sağılmış koyun sütü ve o sırada yapılan sıcacık bazlama ile unutulmaz bir kahvaltı, işte asil Türk evi, Müslüman aile ve misafire gösterilen ikram ve hürmet. Aldığımız eğitim bu insanı ve aileyi üretmeli ya da bu insanı ve aileyi anlayacak bir ferasete kavuşturmalı bizi. Çok şükür Rabbime. Sonra, üçümüz evden çıktık. Ağaçların arasında bir süre yürüdük. Şırıl şırıl akan suya karşı, büyük bir söğüt ağacının altında oturduk. Üçümüz de bir süre sessiz durduk. Suyun

akışına bakarak "Konuşmaya nereden ve nasıl başlayayım?" diye düşünürken Hacı Biçer amca sessizliği bozdu.

– Ahmet Efendi evladım, sen kendinden hiç söz etmedin. Ömer izinli geldiğinde senden çok şeyler anlatırdı. Geçmişte okumanın ve okutmanın yasak olduğu zamanlarda çok çileler çekmişsin. Her zahmete katlanarak uzun yıllar mücadele etmiş, çok talebe okutmuşsun. Bunlar, herkesin yapamayacağı güzel şeyler. Bir de yine o zaman Ömer'in anlattığına göre, ömrünün sonuna kadar evlenmemeye karar vermişsin. Senin işine karışamam; ama o zaman bu kararını doğru bulmamıştım. Ömer son mektubunda kararını değiştirip evleneceğini yazıyor. Bu hususta bana bir işin düşerse, sana yardımcı olmamı söylüyor. İşte bunu anlayamadım. Bana ne gibi işin düşecek, ben sana nasıl yardımcı olabilirim ki.

– Hacı amca, sen benden çok yaşayacaksın. Bunları sen söylemesen, ben sana açacaktım. Onun yazdığı doğru. Yalnız kapalı yazdığı için anlayamamışsın. Söz buraya kadar gelmişken size her şeyi açıklayayım: İlk kararım –oğlunun da anlattığı gibi– doğrudur. Eğer evlenseydim, uzun yıllar o kutsi mücadelemi yapamaz, bugünlere gelemezdim. O günkü şartlar, böyle bir karar almamı gerektiriyordu. Yoksa ortada mühim bir sebep yokken, hastalık gibi şahsi bir engel bulunmuyorsa senin de dediğin gibi evlenmek Allah'ın emridir. Evlenmemek, Allah'ın kanununa ve insan tabiatına aykırı. Bu yüzden Peygamberimiz "Ümmetimin şerlileri bekârlardır." demiştir. 1950'den sonra dine ve din derslerine karşı hükümetin tutumu değişti. Dine ve dindarlara eskisi gibi baskı kalmadı. Bunun üzerine ben de kararımı değiştirdim. Buraya kadar gelmemin sebebi de yıllardan beri gıyaben tanıdığım sizlerle yakından görüşüp tanışmak, hem de uygun görürseniz, sizinle akraba olmak. Daha açık konuşayım, Allah'ın emri ile İstanbul'daki kızınızı istiyorum.

– Evladım, ben, hocaları severim. Yıllardan beri oğlumun hocası olduğun için, sana karşı ayrı bir sevgim var. Buraya kadar

gelmekle de bizi şereflendirdin. Öbür işe gelince, bizde âdet, büyükler öne düşer anlaşırlar. Senin kimsen yok mu? Hem de Dürdane henüz on beş yaşında. Senin yaşın kaç bilmiyorum; ama aranızda çok fark olsa gerek.

– Babam var; ama onu yok bil. Sebebini daha sonra anlatırım. Teklifimi kabul ederseniz, dediklerimi göz önüne alarak, başlık parası ve eşya talebi ile beni yormamalısınız. Ben sizden hiçbir şey istemeyeceğim. Zaten, eşya alsak da Mısır'a götüremeyiz. Gümrüklerden geçirmek zordur. Hem de Mısır'da sürekli kalmayacağız ki. Tahsil bitince döneceğiz. Ev eşyası almaya da gerek yok. Bir aileye yetecek kadar her şeyim var. Buradan alacağımız, birkaç kat elbise, altın bilezik, küpe ve yüzük gibi takılar. Zamanı gelip imkân buldukça, gereken eksikliklerimizi tamamlarız.

Aramızdaki yaş farkına gelince, benim yaşlı oluşum kızınız için daha iyidir. Anası gibi üzerinde titrer, onu babası gibi korur, hocası gibi eğitir, bilmediklerini öğretir, yetiştirir, mükemmel bir ev kadını yaparım. Onu kocası olarak da gözüm gibi esirger, gereken bütün ihtiyaçlarını görür, mutlu olması için elimden geleni yaparım. Peygamberimiz, dokuz yaşındaki Aişe validemizle evlenirken, elli üç yaşında idi. Galiba sözü uzattım, başınızı ağrıttım. Kusuruma bakmayın. Şimdi söz sırası sizde.

– Oğlum, benim sana diyecek bir sözüm kalmadı. Söylemek istediklerimin hepsini fazlasıyla dile getirdin. Senin gibi ben de para düşkünü değilim. Parayı gâvur yapar, Müslüman harcar. Başkaları gibi başlık parası, eşya parası diye kızıma pazarlık yapacak değilim. Onu sana verdim gitti. Allah, ikinizin de hakkınızda hayırlı kılsın.

– Allah sizden razı olsun. Sizi ve kızınızı memnun edeceğimden emin olabilirsiniz. Yalnız, sizin vermenizle iş bitmez.

– Neden?

– Henüz kızınız bir şey bilmiyor. Onunla görüşmedik. Bakalım o ne diyecek? Beni görünce razı olacak mı?

– Bizde kızlar karışmaz. Babalarının sözü onların sözüdür. Babaları ne derse, öyle olur.

– Doğrusun. Bizde de âdet böyledir; ama biz Allah'ı tanıyan, emirlerine uyan bir Müslüman olarak, Peygamberimizin dediklerini mi yapacağız; yoksa âdetlerimize mi uyacağız?

– Elbette ki Allah'ın ve Peygamberimizin emirlerine uyacağız.

– O hâlde dinimiz, evlenecek kimseler birbirlerini görmeden ve evlendirilecek kızın rızası olmadan nikâh kıyılmasına müsaade etmiyor.

– Oğlum, şeriata karşı gelecek değiliz. Nasıl münasip görürsen öyle yap.

– Bugün bana müsaade ederseniz, İstanbul'a gider onunla ve Nazım Bey amcasıyla görüşür, konuşurum. Karara ulaşırsak size bildiririz. Gelirsiniz, düğünü yaparız.

İsteklerimizin olumlu sonuçlanmasına, benim kadar güleç yüzlü Durak Hafız da sevindi. Zira enişteleri olmam için can atıyordu. Öğle namazından sonra, Emine annenin yaptığı kaymaklı koyun yoğurdu ile bizim için kesilen koçun kavurmasını yedik, vedalaşarak Çalatlı'dan ayrıldık. Nikâh işleri için Dürdane'nin nüfus cüzdanını da almayı ihmal etmedim.

Minibüsle Yozgat'a giderken nüfus cüzdanını açınca hayret ettim. Dürdane Biçer değil, Fatma Biçer yazılıydı. Fotoğraf da yoktu. "Yoksa yanlış mı verdiler?" diye hayret ettim. Heyecanım hayretimi bastırmış olmalı ki üzerinde durmadım. Durak hocaya sormak bile aklıma gelmedi. Öylece çantama koydum. Nikâh dairesine gidinceye kadar, cüzdanın bende olduğunu bile unutmuşum. Siz düşünün bendeki telaşı, boşluğu ve muradımın rüzgârında koşan bu hâlimi.

Birbirinden Güzel

Yozgat'a varınca, arkadaşım beni küçük ve şirin şehri, camilerini ve görme ye değer önemli yerlerini gezdirdi. İkindi

namazından sonra da başka yerde eşi bulunmayan çamlığa çıktık. Buz gibi suyundan kana kana içtik.

O akşam, geç saatlere kadar Durak Hafız'la sohbet ederken, aklım İstanbul'da gönlüm Dürdane'de idi.

Ertesi gün kahvaltıdan sonra, İstanbul'a giden otobüse bindim. Arkadaşım da yanıma oturdu, konuşarak otobüsün kalkma saatini bekliyorduk. O sırada arabanın yanına eşleri ender bulunan, sırma saçlı bir çift kız geldi. Çift diyorum; çünkü her şeyiyle birbirinin aynısı idi. Ateşli ateşli konuşan arkadaşım, birden sözünü keserek yavaşça kulağıma fısıldadı.

– Hocam, şu kızlara iyi bak.

– Niçin bakacağım?

– Niçinini sorma. Dikkatle bak. Sebebini sonra anlatırım.

Zaten o demeden, gözlerim kızlara dikilmiş, o anda her şeyi unutmuştum. Bin kere tevbe olsun, karşımdaki insan yüzü değil, sanki bir çift ay. Ela gözler, yay gibi kaşlar, dalgalı sarı saçlar, gül gibi açık pembe yanaklar. Boylu boslu, bütün azalar mütenasib. Yozgatlıdan ziyade uzak iklimlerden gelen bir çift mankene benziyorlar. Allah'ın kudret eliyle özenerek yaratılmışlar. Durak hocanın konuşmasıyla kendime geldim.

– Hocam! Bu güne kadar ikisi bir arada böyle güzel kız gördün mü?

– Sanmıyorum. Özellikle ikisi bir arada.

– Bunlar kardeştirler. Babaları cemaatimden. En yakın dostumun kızları. Beni hem sever, hem sayar, ne desem yapar. Hocaları çok sever. Hele senin gibi ileri görüşlü ve aydın fikirli hocaları. Kendisi zengin ve cömerttir. Paradan ziyade insana kıymet verir. Birini gözü tuttu mu, ondan canını esirgemez. Şayet Dürdane ile anlaşamazsanız, hemen buraya gel, bunların hangisini istersen, onu sana babasından bir sözle alırım. Ben seni iyi tanıyor, geçmişini iyi biliyorum. Ömer buraya gelişinde geçmişini, din ve ilim

uğrunda neler çektiklerini bana anlattı. Onları bu kızların babasına anlatırsam, sana para da harcatmaz. Hem kızını verir, hem de iki tarafın masrafını görür. Sakın dediklerimi unutma. Evvel Allah bana güven, hemen gel.

Genç arkadaşımın bu sözleri beni öyle duygulandırdı, kendisine öyle bağladı ki bu olaydan yedi sene sonra, genç yaşında bisiklet kazasıyla ölümüne en çok üzülen ben olmuşumdur. Hâlâ da onu unutamıyorum. Allah rahmet eylesin, Cennette bizleri bir araya getirsin.

İstanbul'da Eski Dostlarla

Yozgat'tan ayrılırken, gördüklerimle ve duyduklarımla büyülenmiş gibiydim. Birbirine benzeyen, kendi hâlinde güler yüzlü, uysal ve asil insanları; yazın ortasında bile serin ve temiz havası; Durak Hafız'ın cana yakınlığı ve bana karşı misali görülmemiş sadakati, Çalatlı köyünde gördüğüm ilgi ve yakınlık, cesur ve çalışkan, namazında niyazında tertemiz Emine annenin örnek tutumları, misafirperver, cömert, paradan çok insana değer veren Hacı ağanın olumlu davranışları.

1 Ağustos 1957'de İstanbul'a vardım. Doğru, Karaköy Havyar Han'da gıyaben tanıştığım arkadaşım baklavacı Mustafa Güllü'nün yanına gittim. Beni öyle candan, öyle sıcak karşıladı ki bir anda küçük yaşlardan beri bir arada büyümüşüz gibi kaynaştık. Hele manevi kardeş, yıllar sonra Seyidoğlu unvanı ile tanınan meşhur baklavacı Habeş Dinçerler'in de Mustafa ustanın yanında çalıştığını görmem, benim için bambaşka bir sürpriz oldu.

İkindi namazını Beyazıt Camii'nde kıldıktan sonra caminin doğusundaki açık hava çayhanesinde çınar ağacının altına oturduk. Çaylarımızı yudumlarken üçlü sohbete de başladı.

İlk önce Mustafa usta söze başladı.

– Muhtar efendi, son mektuplarında evleneceğini yazıyordun.

Bana kalırsa bu işi tahsil bittikten sonraya ertelesen daha iyi olmaz mı? Habeş ağa bu işe sen ne dersin? Bence de dediğin gibi yaparsa iyi olur. "Talebe iken evlenenin tahsili yarıda kalır." derler.

– İkiniz de haklısınız. Hocam Hafız Abdullah Efendi daha ağırını söylerdi. Dilim çirkin söze alışmadığı için sözünü tekrarlamayacağım. Bu iş, adamına göre değişir. Her şeyin istisnası olduğu gibi ben de bu hususta istisna sayılırım. Dinime ve insanlığa layıkıyla hizmet edebilmem için evlenmem gerekiyor. Şimdi nedenlerini açıklamam çok uzun sürer. Başınızı ağrıtmak istemiyorum. Bunların bir kısmını Mısır'dan gönderdiğim mektuplarda sana açıklamıştım.

– Mustafa usta, Muhtar Hoca kesin kararını vermiş. Boşuna tartışmayalım. Hocayı iyi tanırım. Onunla uzun yıllar birlikte yaşadık. Bir şeye karar verdi mi, onu yapar. Dua edelim de hakkında hayırlı bir evlilik olsun.

– Habeş ağa, sadece dua ile iş bitmez. Ona yardımcı da olmalıyız. Yalnız bir şey dikkatimi çekti. "Alacağım kızda ağır şartlarım var." dedin. Nedir bu şartlar hocam, açıklayabilir misin?

Arkadaşlara, alacağım kızda aradığım şartları açıklayınca ikisi de afalladılar. Habeş usta:

– Muhtar efendi, seninkisi aç tavuğun düşünde darı görmesine benzer." derken Mustafa usta "Hocam, sen suyu yokuşa akıtmak istiyorsun. Böyle bir kız kolay kolay bulunmaz. Bulunsa da anlaşmanız zor olur. O da kendine göre sende birtakım şartların bulunmasını istemez mi?" dedi. "İkiniz de meraklanmayın. Aradığım kızı buldum sanırım. Kesin sonuca yarın varırım." dedim. Mustafa Güllü "Nerede kimin kızı?" deyince, Dürdane'nin fotoğrafını önlerine koydum. Başı açık, oldukça havalı giyinmiş fotoğrafı gören Mustafa usta, birden sinirlendi.

– Yok ağam. Sen bu kızla evlenemezsin!

– Neden?

– Nedeni var mı? Görmüyor musun, İstanbul sosyete kızlarından farksız.

– Mustafa usta, sadece açık gezmekle kalmıyor, üstelik evlenince de kapanmayacakmış; batta bazı muhafazakâr zengin aileler istemiş, “Beni kapatırlar.” diye kabul etmemiş. Bilmem beni görürse razı olacak mı?

– Muhtar kardeşim, bunları bildiğin hâlde sana verirlerse bu kızla evlenecek misin?

– Onu bana verdiler bile.

– Peki ona hoca olduğunu da söyleyecek misin?

– Elbette söyleyeceğim.

– Onu kapatacağını?

– Hayır. Onu söylemeyeceğim. Söylersem tılsım bozulur. Katiyen kabul etmez, onunla evlenmemiz suya düşer.

– Pekâlâ. O seninle evlenmeye razı olursa, sen de onu açık hâliyle kabul edersen, dindar bir koca olarak örtünmeyen bir kadınla nasıl yaşayacaksın?

– Evlendikten sonra açık gezmeyecek ki onu kapatacağım.

– Muhtar kardeşim, senin bir sözün bir sözünü tutmuyor. Onu kapatacağını söylemeyeceğini, onun da kapanmamaya kararlı olduğunu söylüyorsun. Şimdi de onu kapatacağım diyorsun. Galiba sen hayal peşinde koşuyorsun. Ya da heyecanından ne söylediğinin farkında değilsin. Sen gel, bu işten vazgeç. Kendine uygun birini ara. Biz de sana yardımcı olalım.

– Ben bu işte kesin olarak kararlıyım. Konuştuklarımı bilerek konuşuyorum. Onu en kısa zamanda kapatacağıma evvel Allah güveniyorum. Yeter ki o evlenmeye razı olsun. Gerisi kolay.

– Hiç de aklım kesmiyor. Başını derde sokacaksın. Gel bu sevdadan vazgeç. Ben evlenirken kapanmaya söz verdiği, ailesi de kapalı olduğu hâlde karımın beş yıldan beri başının yarısını kapatıncaya kadar “illallah” çektim.

– Sen bilememişsin. Bu iş zorlamakla olmaz. Avcının, ağını kurup da avın kendi ayağı ile ağa düştüğü gibi, öyle bir zemin hazırlarsın ki sen zorlamadan o kendi kendine senin istediklerini kolaylıkla yapar.

– İnşaallah dediğin gibi olur da başın derde girmez. Başkalarına da güzel örnek olur. Allah hakkında hayırlısını versin.

O gece geldiğimi duyan birkaç Antepli hemşehrilerimiz de geldi, Mustafa Güllü'nün evinde hoş sohbet ettik. Cemaatle yatsı namazını kıldık. Onlar dağıldılar. Ben de işimi kolaylaştırması ve hakkımda hayırlısını hâlk etmesi için Allah'a dua ettim.

Bahtımın Kapılarında

Çarşamba sabahı Kâhire'den getirdiğim hediyeyi aldım. Güllüoğlu da bir kutu baklava hazırladı. İşimi âsân getirmesi için Allah'a dua ederek yola çıktım. Üsküdar vapuruna binerken, Mısır'dan yola çıkacağım gece gördüğüm rüyayı hatırlayarak "Rüyamın bir bölümü daha çıktı." dedim. Rüyamda uçaktan sonra vapura da binmiştim, Üsküdar'da vapurdan indim, Kısıklı'ya giden tramvaya bindim. Birinci mevkiye oturmuşum, 15 kuruş aldılar. İkinci mevkide 10 kuruşa gidiliyormuş. Altunizade'de tramvaydan indim, elimdeki adresle aradığım evi buldum, indiğim durağın karşısındaymış.

Bahçe kapısından içeriye bakınca önce ürperdim. Sonra da hüzünden mi, sevinçten mi bilmiyorum, gözlerim doldu. Rüyamın bir bölümü daha çıkıyordu. Ucu görünmeyen bir bahçe, tıpkı rüyada gördüğüm gibi. Rengârenk güllerle ve türlü çiçeklerle bezenmiş. Biraz tereddüt geçirdikten sonra elim titreyerek zilin düğmesine bastım. Heyecanlanmamak için kendimi zorladımsa da yapamadım. Biraz ilerideki villanın ikinci katından pencere açıldı, bir kadın başı gözüktü "Kim o?" çağrısına, ancak kendim duyacak kadar yavaş sesle "Benim." derken pencere geri kapandı. Heyecanım artmaya, kalbim çarpmaya başladı. Dönüp geri gitmemek için kendimi zor tuttum. Biraz sonra villanın kapısı açıldı.

Aynen rüyamda tuttuğum kuşun renklerine benzeyen etek bluz giyinmiş bir kız çıktı. Onu fotoğrafından tanıyınca, heyecanım iyice arttı. Kalbim çarpmaya başladı. Hayatımda ilk defa yabancı bir kızla konuşacaktım. Göz göze gelince, başım döner gibi oldu, ayakta duracak hâlim kalmadı. Yere yığılmamak için kapının demirine tutundum. Kapıya geldiğinde kendimde değildim.

Tatlı bir sesle, hafifçe gülümseyerek "Kimi istiyorsunuz?" dedi. Sözün nereye varacağını düşünemeden "Seni istiyorum." deyince, gülümsemenin yerini ciddi bir tavır aldı. Kaşlarını çatarak, sert bir eda ile "Beni ne yapacaksınız? Ben sizi tanımıyorum ki! Hem siz kimsiniz?" dedi. Hemen kendimi toparladım, duygularıma hâkim olmaya çalışarak "Seninle konuşacaklarım var. Beni tanımıyorsun; ama duymuş olmalısın. Ağabeyinizin hocasıyım. Kâhire'den Ömer Biçer'in yanından geliyorum. Gelirken Yozgat'a uğradım, Durak Hafızla birlikte köyünüze gittik, babanlarla görüştüm. Evinizde iki gün misafir kaldım, kendilerinden çok memnun oldum. İki gece de Durak ağabeylerinde kaldım. Annen, baban, kardeşlerin, Durak Hoca ve hanımı sana selam ve sevgilerini bildirirler. Durak Efendi'nin kızları Hacer ve Fatma da ellerinden öperler." Ben bunları söylerken, pencereden bakan kadın seslendi. "Kızım! Kapıda ne konuşuyorsun? Misafirimizi içeriye alsana." dedi. O sırada ben toparlandım. Tamamen kendime geldim. Şimdi heyecanlanma sırası karşımdakine gelmişti. Sesini alçaltarak, nazik bir eda ile "İçeri buyurun." deyince kararlı ifadelerle "Kusura bakma, şimdi giremem. Seninle konuşacaklarım uzun sürer. Bugün acele işim var. Yarın sabah gelirim, konuşuruz. Nazım Bey amcaya ve Masume hanıma saygılarımı bildirin. Lütfen şunları al. Allah'a ısmarladık." derken hediyeleri verdim, döndüm.

Üsküdar'a giderken kendi kendimden utanıyor, gülünç hâlime gülesim geliyordu. 37 yaşımda olgunluk çağım sayılır. "Onu görünce neden böyle kendimi kaybettim?" diye hayıflanıyordum.

Kralları tahtından vazgeçiren, âşıkları dağlara düşürüp firkat üzere ezgiler söyleten, şairlere şiirler yazdıran aynı duygu, aynı cazibe değil mi? Dünyayı titreten Yavuz Sultan Selim'i, sevdiği kadının önünde diz çöküp ağlatan ve ona.

"Şîrler pençe-i kahrımdan olurken lerzân

Beni bir gözleri ahuya zebûn etti felek"

dedirten de aynı duygu, aynı cazibe değil mi?

Bereket versin, beni sabırsızlıkla bekleyen arkadaşlarımın yanına varıncaya kadar duygularımı bastırdım, kendimi toparladım. Mustafa ustanın "Gittiğin yerde ne yaptın, ne oldu?" sorusuna sadece "Onunla görüştüm, konuşmamız yarına kaldı." diyebildim.

Hayatımın En Heyecanlı Saati

23 Ağustos 1957 Perşembe sabahı bir kutu baklava aldım. Allah'a sığınarak Çamlıca Altunizade'ye hareket ettim. Vapurda ve tramvayda giderken bir yıllık tabanlarımı hayalimden geçiriyor, işlerimi kolaylaştırması için Allah'a dua ediyordum.

Bahçe kapısında beni yaşlı, ağırbaşlı, saygıdeğer Nazım Bey karşıladı.

– Buyur hocam, ben de seni bekliyordum. Dün gelmişsin, ben mağazaya gitmiştim, görüşemedik. Dürdane ile konuşacakların varmış. Mısır'dan ağabeyinin yanından gelmişsin. Gelirken Yozgat'a uğramış, Hacı ağa ile de görüşmüşsün.

– Evet, sizlere de saygı ve selamlarını bildirdiler.

– Ve aleykümesselam. Selamı getiren sağ olsun. Buyur, bahçede oturalım. Dürdane, Altunizade Camii'ne Kur'an-ı Kerim dersine gitti. Biraz sonra gelir. O gelinceye kadar bize Mısır'dan ve Ezher'den havadis verirsin.

Bahçede tıpkı rüyamda gördüğüm gibi, meyve ağaçlarının ve rengârenk çiçeklerin arasındaki dar yolda yürüyerek, büyük bahçenin ortasında güllerle çevrelenmiş çardağın altına oturduk.

Bir süre Mısır'dan, Ömer Biçer'le beraberliğimizden, Gaziantep'den konuşurken, Nazım Bey arada bir saatine bakıyor ve "Dürdane şimdiye kadar gelmeliydi. Neden gecikti?" diyordu. Ben de kalbimden "Allahım! Şu adam gitse de Dürdane ile başbaşa konuşsak. Yoksa serbest konuşamayız. Bunun yanında evlenme teklifini yapamayacağım gibi, aşk masalları söyleyerek onu kendime yaklaştırıp, kalbini kazanamam. O da amcasından çekinir, rahat konuşamaz ve fikirlerini serbestçe söyleyemez." diyordum. Öyle dalmışım ki bir ara Nazım Bey'in dediklerini duyamamışım. Hizmetçileri Ayşe, kahve getirince kendime geldim. Kahvelerimizi içerken, Nazım Bey saatine baktı.

– Hocam, kusura bakma. Hulusi Topbaş, Hicaz'dan gelmiş, bir arkadaşımla randevulaştık, onu ziyarete gideceğiz. Hemen gitmem lazım. Biraz sonra Dürdane gelir, konuşursunuz. Hiç çekinme, burası senin evin sayılır. İstanbul'da kaldığın sürece misafirimiz ol. Başka yere gitme."

– Sağolun efendim. Teşekkür ederim. Zaten sizi yabancı bilsem, buraya kadar gelmezdim. Arkadaşım ve manevi kardeşim baklavacı Güllüoğlu'nun evinde misafirim. Ziyaretinize yine gelirim. Siz buyrun, randevunuza gecikmeyin.

İçimden "Hulusi Topbaş hızır gibi imdadıma erişti." diyordum.

Dürdane ile Başbaşa

Nazım Bey kalkarken, o sırada gelen Dürdane'ye "Kızım ben gidiyorum. Siz konuşacaklarınızı konuşun. Bana vekaleten de hocamıza ikram etmeyi unutma. Kahvaltı yapmamışsa bir şeyler hazırla, meyve getir," dedi. O da "Peki amca, gerekeni yaparım." diye karşılık verdi.

Nazım Bey gidip onunla baş başa kalınca, sevincimden uçacak gibiydim. içimden "Muhtar, fırsat bu fırsat. Böyle fırsat bir daha ele geçmez. Otuz yedi senelik tecrübe ve birikiminden

yararlanarak sanatını kullan, kalbini kazanıp kendine bağlaman için bütün hünerini kullan." diyordum.

Kerevetin üzerinde sağımda oturan Dürdane ile yan gözle birbirimizi süzerken, sessizliği ilkin ben bozdum:

– Dürdane! Dört yılda maşallah ne kadar büyümüşsün?

– Dört yıl önce beni gördün mü ki, nereden tanıyorsunuz? Ben sizi tanımıyorum.

– Seni görmedim; fotoğrafını gördüm.

–Fotoğrafım sende ne gezer? Ben şimdiye kadar babamla Ömer ağabeyimden başka kimseye fotoğraf göndermedim.

– İşte ben de o fotoğrafını görmüş ve seni sevmiştim. Çocuktun; ama tertemiz, tatlı bir köylü kızıydın. Zeki olduğun gözlerinden belliydi. O günden beri fotoğraftaki simanı hayalimde büyüterek taşıyordum. Bu kadar güzelleşeceğini tahmin edememiştim. Seni göremezdim; çünkü çok uzaklardaydın, şimdi ise yanımdasın.

– Ne biçim konuşuyorsun? Sözlerin beni ürkütüyor.

– Hiç de ürkütmesin. Ben sana yabancı sayılmam. Ağabeyin Ömer, bana öz kardeşimden daha yakındır. Yedi yıldan beri onun hocasıyım. Sade hocası mı, onunla bir arada kalıyoruz. Yemeklerini ben yaparım. Ayrıca hep onun sevdiği yemekleri yaparım. Haa, demeyi unutuyordum. Geçenlerde yengen rahatsızlık geçirdi.

– Böyle hâller aile arasında gizli kalır. Sen bunları nasıl biliyorsun?

– Ben size yabancı sayılmam ki babanlarla akraba bile olacağım.

– Bilmece gibi konuşuyorsun, ben sözlerinden bir şey anlayamıyorum.

– Sen çok zekisin. Anlaman lazım. Belki anlıyorsun da anlamaz görünüyorsun. Bu da çok uyanık ve zeyrek (Aramızdaki soru-cevap uzasın diye bu kelimeyi özellikle kullandım.) olduğuna işaret.

– Zeyrek ne demek?

– Çok zeki, kurnaz ve açıkgöz.

Aramızdaki mesafeyi ve resmiyeti daraltıcı; hatta yavaş yavaş kaldırıcı son konuşmalarımızı yaparken yanımıza gelen kızlar ve hizmetçi Ayşe bir şeyler anlamışlar ki gülmeye başladılar. Gülmelerinden gıcık olan Dürdane "Ne gülüyorsunuz, misafirin yanında ayıp değil mi?" dedi. Kalkıp biraz rahatlamak istercesine, bana da dönerek "Masume annem çayı hazırlamıştır. Müsaade et, getireyim." dedi. Ben de aramızdaki mesafeyi daraltmak için "İyi olur. Ben de bu sabah çay içmemiştim." dedim.

O gidince kızlar manalı gözlerle birbirlerine baktılar, gülümseyerek ardından gittiler. Biraz sonra elinde kahvaltı tepsisiyle geldi. Çayımızı yudumlarken konuşmayı açtım.

– Yakın zamanda böyle güzel çay içmemiştim. Ne kadar güzel olmuş. Bu çayı kim yaptı?

– Masume annem yaptı.

– Doğrusu sanatkârmış. Yemekleri de güzel yapar mı?

– Yaptığı yemekleri her kadın yapamaz. Yemeklerini herkes beğenir; ama bu yumurtayı ben yaptım. Bilmem beğendin mi?

– Doğrusunu söylemek gerekirse, her kadın böyle yumurta pişiremez.

– Yumurta pişirmek zor değil ki herkes yapar.

– Herkes yapar; ama böyle yapamaz. Baksana her tarafı lale gibi kızarmış. Çevirirken de bölünmemiş ve hiçbir yanı zedelenmemiş. Diğer yemekleri de böyle güzel yapıyorsan sanatkârsın demektir.

– Ben yumurtadan başka yemek yapmasını bilmem.

– Bilmediğin daha iyi ya. İyi bir aşçıya düşersen, her yemeğin doğrusunu öğrenirsin. Bir işi yanlış bilen, doğrusunu zor öğrenir.

– Ne evlenir, ne de öğrenirim.

– Herkes senin gibi düşünürse kimse kalmaz. Ölenlerin yerine yenisi gelmeyince de dünya boşalır. Hem de Allah yazmışsa kimse bozabilir mi?

– …

– Gezmeyi sever misin?

– Nerede gezmeyi?

– Yani uzak memleketlere gitmeyi.

– İsterim; ama götüren olmazsa ben nasıl gideceğim?

– Eğer istersen seni Kâhire'ye, Ömer ağabeyinin yanına götürürüm.

– Seninle benim ne işim var? Sen evli misin?

– Hayır, bekârım.

– Bekâr adamla ne işim var?

– Canım seni zorlamıyorum. "Sen istersen." diyorum.

– Ben istesem bile babam razı olur mu?

– Ben babanla konuştum bile. Benimle gitmek istersen, o razı oluyor.

– Kaç yaşındasın?

– Otuz yedi yaşındayım. Sen kaç yaşındasın?

– On beş.

– Aramızda çok fark yokmuş.

– Bu ne demek?

– Demek istiyorum ki yaşın küçük; ama sen olgunlaşmışsın. Çok zekisin. İleriyi görebiliyorsun.

– Konuşmaların beni iyice kuşkulandırdı. Kafam karıştı.

– Kafanı karıştırıcı ve seni üzücü bir şey konuşmuyorum. Seni zorlamıyorum da. Eğer istersen seni Kâhire'ye götüreceğim. Buna da baban razı oldu. İstemez sen çeker giderim.

– Babam bir yabancıyla uzaklara gitmeme nasıl razı oldu? Bekâr olduğunu biliyor muydu?

– Bilmese razı olur muydu? Babanla konuşurken Durak Hoca da yanımızdaydı. İnanmazsan telefon aç, sor. Hem de sen bir yabancıyla gitmeyeceksin ki. Razı olursan akraba olacağız.

– Nasıl akraba olacağız?

– Orasını dememe lüzum yok. Sen anlarsın.

– Bana sormadan benim hakkımda babam nasıl karar verir?

– Birçok yerde olduğu gibi sizin orada da kızlara sorulmazmış. Babaları ne derse öyle olurmuş.

– Ben Yozgat'ta oturmuyorum. İstanbul'da oturuyorum. Bana sormadan hiç kimse benim hakkımda karar veremez, babam bile olsa.

– Ben de senin gibi düşündüğüm için, buraya kadar sana sormaya geldim. Daha doğrusu, benim gelmeme gerek kalmadan seni oraya götüreceklerdi. Ben razı olmadım.

– Neden razı olmadın?

– Ben bir Müslüman olarak, insanlara dinini öğretici bir hoca olarak, akıl almaz âdetlere değil, Allah'ın ve Peygamberin emrine uyarım. Dinimize göre kişinin şahsi işlerinde erkek olsun kadın olsun, kendisi karar vermeli. Kimse kim senin hakkında karar veremez ve onun adına konuşamaz, babası bile olsa. Bunu sana Peygamberimizin zamanında geçen bir olayla açıklayayım.

Bir kız Resûlullah'a gelerek "Ya Resûlallah! Babam bana sormadan beni birine nikâhladı." diyor. Hz. Peygamber (s.a.s.) "O adamla evlenmek istemiyor musun?" deyince "Hayır, onu seviyorum. Onunla evleneceğim; fakat evlenme hususunda kızların karar verme hakkı olup olmadığını, diğer kızların da bilmesi için soruyorum." der. Bunun üzerine "Kızları ve kadınları, rızaları olmadan kimse evlenmeye zorlayamaz." (Ebu Davud, Nikâh, 24) cevabını veriyor.

İşte ben de buraya senin görüşünü öğrenmek ve benimle Mısır'a gitme kararını bizzat kendinin vermeni sağlamak için geldim.

– Madem dinimizde kızların söz hakkı varmış, neden büyükler bu hakkı onlara vermiyorlar?

– Ne yazık ki İslam'ı layıkıyla bilmeyişlerinin ve İslam'a ters düşen âdetlerinin mağduru oluyorlar. Bunda da zararlı çıkan, kızlar ve kadınlar oluyor, dengi dengini bulamıyor, çoğu zaman sevdiklerine ve kendilerini sevenlere eş olamıyorlar. İşte insanlarımıza bu gerçekleri öğretmek için çalışıyoruz. Önce bir din âlimi olarak biz doğrusunu öğrenmeliyiz ki onlara da doğrusunu öğretelim. Bu da kolay olmuyor. Uzun yıllar istiyor. İşte bu mukaddes gaye uğruna bu yaşa kadar yuva kuramadım. Dürdane! Bekleyecek fazla zamanım yok. Hiç kimsenin etkisi altında kalmadan iyice düşün, kararını bana söyle. Baban benden haber bekliyor. Artık her şeyi anlamışsındır sanırım. Sana şunu da hatırlatayım ki benimle gitmeni Nazım Bey amcana sorarsan engel olurlar. Hele Masume Hanım sana iyice alışmıştır. Senden ayrılması kolay olmaz. Senin için, geleceğin önemlidir. Bütün bunları göz önüne alarak düşün, kararını ona göre ver. Bana şimdi son sözünü söyle. Benimle Mısır'a gelecek misin, babanı çağırayım mı?

– Evet, kararımı verdim, geleceğim. Babamı hemen çağır.

– Allah ikimizin de hakkında hayırlısını versin. İki gün sonra baban burada olur. Ona göre hazırlan. Ben de hazırlığımızı yapacağım. Bana şimdi müsaade et. Hulusi Bey bekliyor. Namazdan sonra da Nuri Topbaş'a gideceğim, İstanbul'a gelince önce onları görmeliydim; ama sen bana her şeyi unutturdun. Masume Hanıma saygılarımı bildir. En kısa zamanda görüşmek üzere, Allah'a ısmarladık.

– Güle güle.

Aman Allahım, o anda kendimi ne kadar tutarsam tutayım, içim dopdolu taşmaya hazır bir umman gibiyim. İçim hoş, sevgi ve muhabbetle karışık, Rabbime durmaksızın şükrediyorum. Ayaklarım yerden kesilmiş öyle ayrılıyorum. Üsküdar

vapurundan Eminönü'ne inince, doğru Sultanhamam'a, daha önce gıyaben tanıştığım Hulusi Topbaş'a gittim. Hulusi Bey beni güleç bir yüzle, çok sıcak karşıladı. Ağabeyi Nuri Bey, Kâhire'de benim hakkımda edindiği bilgileri Hulusi Beye aktarmış, görüşmek için beni bekliyorlarmış. Evlenme işimi Hulusi Bey iyi karşıladı. Hele Ömer Biçer'in kardeşiyle evlenmeme çok sevindi. Zaten Dürdane'yi tanıyormuş. Daha önce birkaç kez görmüş. Memnuniyetini tek cümle ile "İkiniz de şanslıymışsınız." diye ifade etti.

Tekrar görüşmek üzere oradan ayrıldım. Karaköy'e giderek Dürdane ile aramızda olup bitenleri Mustafa Güllü ustaya anlattım, o da sevindi.

İlk işimiz, Yozgat'a ve Antep'e haber vermek oldu. Durak Hocaya Dürdane'nin olumlu kararını bildirdim, acele babasını göndermesini rica ettim. Babama da tafsilatlı mektup yazarak düğüne gelmesini, evlenme masrafı olarak da üç bin lira getirmesini, şayet gelemezse parayı acele göndermesini rica ettim. Daha sonra, seher vaktinden beri baklava işinde çalışan arkadaşlar dinlenmeye giderken ben de Sultanhamam Âşir Efendi Caddesi'ndeki Nuri Topbaş'm mağazasına niyet ettim.

Yıldırım Hızıyla

Nuri Topbaş'ın yanından ayrılınca, doğru çok fedakâr ve sadakatli arkadaşım Mustafa Güllü'nün Çemberlitaş'daki evine gittim. Bir süre dinlendikten sonra, ustalıkla demlenmiş tavşan kanı çaylarımızı içerken, bir yandan da evlenme işlerimi planlamaya başladık.

– Mustafa Usta, işimin bana düşen yanını başarıyla bitirdim. Bundan sonra kadınların devreye girmesi gerekir; ama benim burada kimsem yok. Gaziantep'ten yakın akrabalarımı çağırsam, oldukça külfetli ve masraflı olur. İşimiz de gecikir.

– Muhtar Efendi, madem biz seninle arkadaştan öte manevi kardeşiz, her hususta sana bizim yardımcı olmamız gerekir. Antep'ten kimsenin gelmesine lüzum yok. Eğer yakınlarını düğüne davet etmek istersen, ona sözüm yok. "Gelmeleri iyi olur." derim. Külfetini ve masrafını düşünme. Orasını bize bırak. Evlenmen hususunda kadınların yapacakları işe gelince, bizim hanım, Dürdane'nin ablası, kayınvalidem de senin manevi annen olarak gerekeni yaparlar.

– Beni düşündüren ikinci bir mesele daha var.

– Nedir o?

– Zamanım kısıtlı. Uzun süre kalamam. Bir an önce nikâh ve düğün işini bitirmeliyim. Türkiye'de gidecek ve ziyaret edecek yerlerimiz var. Ailemle birlikte oralara da gittikten sonra Mısır'a dönmeliyim. Nikâh işimiz uzun sürer. Benim nüfusum Gaziantep'te, Dürdane'ninki Yozgat'ta. Nikâh muamelesinin yürümesi için oralardan sorulması gerekir. Bu da uzun zaman alır. Daha sonra on beş gün de askıda kalır, ancak ondan sonra nikâh. Acaba bunun daha kısa, pratik bir yolu var mı?

– Biraz masrafı gözden çıkarırsan, çok kısa zamanda bir günde en çok kırk sekiz saatte nikâh kıyılmış olur.

– Nasıl?

– Yıldırım nikâhı yaptırırız. Bu işin özel avukatları var. Sorulacak yerlerden yıldırım telgrafıyla sorarlar. Acil olduğu için askıya ve sıraya da konmaz, yıldırım sürati ile nikâh yapılır. Bunun adına 'Yıldırım Nikâhı' diyorlar. Madem baban parayı gönderecek, hemen bu işe başla. Gereken masrafı ben yaparım. Babandan para gelince ödersin.

– Allah senden razı olsun, iyi söyledin; ama babama güvenilmez. Ya parayı göndermezse?

– Muhtar kardeşim, şayet baban istediğin parayı göndermezse, bitmek üzere olan bu hayırlı işi yüzüstü bırakıp, seni tek

başına melul mahzun göndereceğimi mi sanıyorsun? Senin gibi hayatını din uğruna feda eden manevi kardeşimi evlendirmek, benim için ne büyük bir şereftir. Sen beni bu şereften nasıl mahrum bırakırsın? Yarın sabah kayınvalidemle gidersiniz. Masume Hanımdan müsaade alır, Dürdane'yi bize getirirsiniz. O gelince alınacakları birlikte tespit eder, kararlaştırırız. Sonra da çarşıya çıkar, pazarlık görürüz. Babası gelince de nikâh işine başlarız.

Arkadaşımın, eşine ender rastlanan bu fedakârca teklifi karşısında donakaldım. Hiçbir şey konuşamadan daldım gittim. O anda iki şey aklıma geldi:

Biri, dedemin "Evladım, eden bulur, eken biçer. İyilik eken iyilik biçer, kötülük eken kötülük biçer, iyiliği yap, denize at. Balık bilmezse, Hâlık bilir. Beklenmedik dar zamanında karşılığını verir." sözünü; bir de bundan on sene evvel Van'da askerlik yaparken, amcasının kızına âşık olduğu hâlde ona kavuşamayan dertli arkadaşım Halil Hulki'yi, bütün masrafını çekerek evlendirdiğimi hatırladım.

Perşembe günü telgrafımı alan Durak Hoca, hemen Çalatlı köyüne gider, Dürdane'nin babasını Yozgat'a getirir. İstanbul'a hareket etmekte olan otobüse bindirir. Gönlümüzdeki arzuları ve işlerimizin acele olması gerektiğini bizden daha iyi bilen Allah, özlemlerimizi öyle denk getirdi ki ertesi sabah sözlümün babası Hacı Biçer sabahın erken saatinde verdiğim adrese; yani arkadaşımın evine geldi. Kahvaltıyı birlikte yaptık, durumu ona etraflıca anlattıktan sonra, kızını arkadaşımın evine getirmek üzere birlikte Altunizade'ye gittik.

Nazım Beylere gittiğimizde Masume Hanım bizi güleç bir yüzle karşılarken Dürdane'yi ondan ayırdığım için, bana dargın olduğu gözlerinden belliydi. Bize kahve ikram ettikten sonra Dürdane'yi alıp evden çıkarken, Masume Hanımın gözlerinden yaşlar sızıyordu.

Tramvayla Üsküdar'a giderken, karşımda oturan Hacı Biçer'in, kızı hakkındaki iğneli sözleri, Dürdane'yi çileden çıkarıyor, sanki onu kararını değiştirmeye zorluyordu.

– Oğlum, biz dinine bağlı Müslüman aileyiz. Sen de Müslümanlara dinini öğretici ve insanlara Müslümanca yaşama yollarını gösterici bir hocasın. Bugün Dürdane'ye elbise almaya çıkacakmışsınız. Kızım uzun süredir İstanbul'da kaldığı için buradakilere bakarak, açık saçık giyinmeye alışmıştır. Sakın ona istediğini değil, sen istediğini ve Müslümanlığa uygun olanını al. Uzun ökçeli ayakkabı, etekleri ve kolları kısa elbise alma. Ben selahiyeti sana veriyorum. Onu Allah'ın emrettiği gibi kapat."

Ben babasının bu sözlerini dinlerken gözümün yanıyla kızının nasıl tepki göstereceğini izliyordum. Babasına kızgın gözlerle bakarken rengi soluyor, yanlış bir iş yapanın pişmanlık duyduğu gibi derin derin düşünüyordu. Sonra da gözlerini bana dikti, sanki patlamak ve verdiği sözü bozmak için babasına vereceğim cevabı bekliyordu. Öyle bir konuma gelmiştim ki belki de hayatımın en kritik ve en önemli sözünü söyleyecektim: Sözlerim ne babasını gücendirmeliydi ne de kızını küstürmeliydi. Hızla yapılan evlilik yuvamız, daha yapılmadan yıkılır, saadetimiz patlayan bir balon gibi sönerdi. O zaman ben de elim boş, gönlüm harap onun yüzüne bile bakamadan geldiğim yerlere çeker giderdim. Bunları hayalimden geçirdikten sonra, ona inandığım ve yararlı olacağını sandığım gibi konuştum.

– Baba, senin giyeceğin elbiseyi kim beğenir? Başkasının beğenip, senin hoşlanmadığın bir elbiseyi giymek ister misin?

– Oğlum, sen ne biçim konuşuyorsun? Benim giyeceğim elbiseye başkaları ne karışır?

– İşte ben de Dürdane'yi mağazalara götüreceğim, ona istediği ve yakışan elbiseleri alacağım.

– Beğendiği elbise onu kapatmasa da mı?

– Babacığım, gönül rızası olmadan zoraki kapanmak ve zorla kapatmak ne senin ne benim işimize yarar. Ne onun yüzünü güldürür ne de Allah'ın rızasına uyar. Dürdane senden benden daha akıllıdır. Kendi geleceğini ve saadetini bizden daha iyi düşünür, daha güzel planlar. Vakti gelince, o kendine yakışırcasına kapanmasını bilir. Onu bizim zorlamamıza gerek yok. İsteklerine gem vurarak, hürriyetini elinden almaya da hakkımız yok. Hem de sen bugüne kadar görevini yaptın. Bundan sonra yapacaklarımızı ve nasıl yaşayacağımızı kendi aramızda düşünür, planlarız. Sen ikimizin de babasısın. Seni üzücü bir davranışta bulunmayacağımıza emin olabilirsin.

Ben bunları konuşurken, Dürdane'nin keyfini görmeliydiniz. Biraz önce solan yüzü, birden çiçek gibi açıldı, gölgeli yüzünü gülümsemeler almaya başladı. Memnuniyeti besbelliydi. Samimiyetimi ve sözlerimin altında yatan şifalı manaları anlayacak kadar duyarlı ve zeki idi. Ben yatıştırıcı sözlerimi sıralarken, niyetimizi ve kalbimizden geçenleri bilen Allah, ona doğruyu ilham etmiş, kalbini yumuşatmış, gönlünü ferahlatmıştı. Bütün bunlar nikâh günü meydana çıktı. O mutlu günümüzde Allah, akla hayale gelmeyen müjdeyi verdi. Dürdane kendisinden beklediğimden çok daha mükemmelini yaptı. Allah ondan razı olsun.

Allah, Beni Yalancı Çıkarmadı

Arkadaşım Mustafa Güllü'nün evine vardığımızda kayınvalidesi Fatma Hanım da gelmişti. Alınacakların listesini yaptıktan sonra çarşıya çıktık.

Önce kuyumcuya girdik, takıları aldık, sonra da kumaş mağazasından elbiselik kumaşları. Daha sonra da hazır giyim mağazasına girdik. Bizi karşılayan tezgâhtar bayandan, en iyi ipek elbiselerden çıkarmasını rica ettim, Sonra da eşim olacağa dönerek "Dürdane, giyecek olan sensin. Beğendiğin elbiseyi seç." dedim. Beğendiği elbiseyi kabinde giyinip çıkınca "Beğendin

mi?" dercesine bana bakarken, öbürleri "Nasıl, Muhtar. Beğendin mi? Biz bir kez göreceğiz, sen her zaman göreceksin. Önce senin beğenmen gerek." dediler.

Gerçekte elbise çok iyi ve ona yakışmıştı. Ne var ki etekleri ve kolları kısa idi. Bunlara itiraz edip uzun etek ve uzun kollusunu isteseydim, bana gücenir, isyan edebilirdi. Bunları göz önüne alarak, hem de gözüne girmem ve kalbini kazanmam için daha önce tasarladığım planımı uyguladım. Tezgâhtar bayana "Bu renk ve desen ona gitmedi. Daha alımlı ve onu daha güzel gösterici bir renk çıkar." dedim. İkincisini giyindi, o da ölçülerime uymayınca "Hanımefendi! Güzel; ama modelini beğenmedim. Ona yakışan değişik bir model yok mu?" deyince tezgâhtar "Ne güzel zevkin var. Sen bu işlerden anlıyorsun." derken, öbürleri "Hocada neler varmış, Dürdane şanslıymışsın." diyorlar, O da bana bakarak gururla gülümsüyordu. Etekleri ve kolları uzun olan üçüncüsünü giyince "Tamam. Rengi de modeli de güzel. Hem de üzerine biçilmiş gibi yakıştı." dedim. Böylece üç elbise seçinceye kadar sekiz on elbise giyindi, çıkardı. Hem benim dediğim oldu, hem de onun arzusu yerine geldi. Başka bir deyimle, herşey bir müştereğe doğru akıyordu. Kimse farkında olmadı. Allah beni yalancı çıkarmadı.

Sıra onu inandırılması en zor olan başını örtmeye gelmişti. Tezgâhtara döndüm. "Bize öyle bir eşarp çıkar ki halis ipek kumaştan, başında eşarp olduğunu farkettirmeyecek kadar hafif ve zarif olsun." deyince, tezgâhtar "Ona prenseslere layık bir eşarp vereceğim." dedi.

Ona karşı bunca fedakâr olmamdan mı, yanımdakilerden utandığından mı bilmiyorum, gülümseyerek ve "beni yendin" dercesine, manalı manalı bana bakarak eşarbı bağladı. Diğer alınacakları da aldık, eve döndük. Arkadaşımın hanımı özel terzisini çağırttı, elbiseleri ve dikilecekleri dikmeye başladılar.

Ummadığın Taş, Yarar Baş

Pazar günü Dürdane ile babası, Nazım Beylere gitmişlerdi. Biz başladığımız hayırlı işin verdiği huzurla memnun iken, Masume Hanım, Dürdane'yi ve babasını kararlarından caydırmak için beyinlerini yıkarcasına kandırmaya çalışıyormuş.

–Hacı ağa, sen ne biçim babasın? Sorup soruşturmadan, aslını neslini araştırmadan, neyin nesi olduğunu bilmediğin, babası yaşında adama pırlanta gibi çiçeği burnunda yavrucağızımı nasıl verirsin? Köylüsün diye bu kadar da saf olmamalısın.

– Masume Hanım, sen ne diyorsun? O, yıllardan beri oğlumun hocasıdır.

– Oğlunun hocasıymış! Ayol öyle hocalar var ki şeytana pabuç giydirir. Her hocaya güvenilir mi? Oğlun Ömer'i ve gelinini yaktığın gibi, kızını da mı yakacaksın? Henüz on beş yaşında. Hem de o artık senin değil, bizim kızımız.

– Oğluma ve gelinime ne yaptım ki? "Onları yaktın." ne demek?

– Daha ne yapacaksın? Oğlunu çocuk yaşta everip, gelin güvey birbirine doymadan, birbirlerini tanıyamadan oğlunu Mısır'a gönderdin. Bir haftalık gelini kocasından ayırıp, yedi sene onları ayrı yaşattın. Bunu hangi akıllı yapar. Gelinin yedi sene neler çekti biliyor musun? Kızını da gelinin gibi genç yaşta dert sahibi mi edeceksin? Kızım Dürdane, konuşsana! Neden susuyorsun? Hani ya istemeye gelenleri beni kapatırlar diye geri çeviriyordun! Baban yerinde senden yirmi iki yaş büyük, tanımadığın biriyle evlenmeye nasıl razı oldun? Hocanın yarın sana çarşaf giydireceğini düşünmedin mi? Onunla konuşurken sana büyü mü yaptı? Aklını aldı, seni dengesir mi (Dengese: Akli dengesi olmayan yerine kullanılan yerel bir deyim. "Aklını aldı, seni aptallaştırdı mı?" manasında.) yaptı? Evlenmeden söz edilince birden hırçınlaşır "Yanımda böyle şeyler konuşmayın." diye isyan ederdin! İki

günde nasıl değiştin, böyle uysallaştın? Bu adam sana ne yaptı? Hacı ağa! Yarın Dürdane gitmeyecek. Sen gider, babası olarak, bu işin olmayacağını söylersin.

– Masume Hanım, bunu nasıl söyleyebilirim? Adamlar bir sürü eşya aldılar? Yarın nikâh işlerine başlayacaklar.

– Başıma dert! Adam dün kapımıza geldi, bugün nikâhtan söz ediyorsun. Konuşmadan, danışmadan, söz kesip nişan yapmadan nasıl nikâha başlarsınız? Bu kadar acele edişi bile, işin içinde bir bit yeniği olduğunu gösteriyor. Anlamıyor musunuz? Olmaz böyle şey. Yarın sen hocayı Nazım Bey'in mağazasına getirirsin. Nazım Bey ona gereken cevabı ve aldıklarının parasını verir, zararlarını öder.

Ertesi gün Hacı Biçer amca yalnız gelip olup bitenleri anlatınca, beynimden vurulmuşa döndüm. Sadece "Ne garip bir engel." diyebildim. Başımızı döndüren bu garip dönüşe, arkadaşlarım da en az benim kadar üzüldüler. Ağlamakla ölü dirilmeyeceği gibi üzülmekle de tersine dönen işimiz düzelmezdi. Mutlaka bir yolunu bulmalıydık. Biraz fikredince, Allah'tan gelen bir ilhamla çaresini buldum. Hulusi Topbaş'ı devreye sokmak istedim. Nazım Bey, Hulusi Bey'i kıramaz, her dediğini yapardı. Topbaşlara saygısı vardı. Hulusi Beyin ziyaretine gecikmemek için, Dürdane ile beni başbaşa bırakıp gitmemiş miydi? Hulusi Bey de evlenmemize razı olduğu gibi "İkiniz de şanslıymışsınız." diye memnuniyetini bildirmemiş miydi?

Vakit geçirmeden oradakilerden müsaade alarak, Hacı ağa ile birlikte Hulusi Beyin mağazasına gittik. Orada dalgın dalgın kahvelerimizi içerken ilk söze Hulusi Bey başladı:

– Hacı ağa, hayırlı işinize sevindim. Allah mübarek eylesin. Kendilerine iyi geçim ve hayırlı evlatlar nasib etsin. Şansın varmış. Böyle damat herkese nasib olmaz.

– Hulusi Bey, ben de öyle diyordum; ama galiba bu iş olmayacak. Masume Hanım ve Nazım Bey istemiyorlar.

– Bu işe Masume Hanım ne karışır? Sen dururken Nazım Beye söz düşer mi? Şimdi ona haddini bildiririm.” dedi ve Hulusi Bey öfkeli bir hâlde telefona saldırdı.

– Hayırlı sabahlar, Nazım Bey! Duyduğum doğru ise Büyükçınar Hoca ile Dürdane’nin evlenmelerini engelliyormuşsunuz. Doğru mu?

– …

– Siz tanımıyorsunuz diye hayırlı bir işi bozmanız mı gerekir? Ağabeyim Nuri, Kâhire’ye uğradığında onu sormuş, soruşturmuş. Her şeyini ve nasıl birisi olduğunu öğrenmiş. İstanbul’a da kendisi davet etmiş. Ağabeyime kalırsa onu kendi eliyle evlendirmek istiyor. Sen de kalkmış, “Onu tanımıyorum.” diyorsun. Bu fırsatı nasıl kaçırırsınız? Rica ederim, pişmiş aşa soğuk su koymayın.”

– Düşünecek ve bekleyecek zamanları yok. Kendileri düşünmüş, taşınmış, kararını vermişler. Damat razı, kız razı, babası razı. Bundan sonra sizlere, bizlere “Hayırlı olsun.” demek düşer. Mithat Çallı Beyi yanına gönderiyorum. Ona kesin ve olumlu kararını bildir, eve de telefon et. Dürdane’yi getirsinler ya da babası gitsin getirsin. Hemen nikâh muamelesine başlayacağız.

Nazım Beylerin evlenme işimizi bozmak istediğini duyan Mithat Bey küplere bindi, söylenerek gitti. Bir süre sonra gülümseyerek geldi ve “Tamam, ona gereken dersini verdim. İşler yoluna girdi. Hacı ağa hemen gitsin, Dürdane’yi getirsin. Hacı Nazım Bey eve telefon etti, bekliyorlar.” dedi.

İçimden “Allah’ın yazdığını kim bozabilir.” diyordum. Kayınpederim, Altunizade’ye hareket ederken ben de Karaköy’de sabırsızlıkla haber bekleyen arkadaşım Mustafa Güllü’nün imalathanesine gittim. Olup bitenleri anlatınca benim kadar o da sevindi. Öğleye doğru baba kız geldiler. Her şeyi düzelmiş, sıra nikâh işlerine gelmişti. Bir yandan da eve getirdikleri özel terziler, Dürdane’nin dikilecek elbiselerini dikmeye başladı bile.

Adını Bilmeyen İnsan

Bir pazartesi günü nikâh muamelesine gittik.

Memur, nikâh muamelesi için dilekçeyi yazdı, sıra imza etmemize geldi. Önce ben imza ettim, sonra kâğıdı eşim olacağa uzattı. Adını Dürdane yazarken, Çalatlı köyünden çıkarken baktığım nüfus cüzdanındaki ismini hatırlayarak 'Dürdane' yazma, 'Fatma' yaz dedim. Yüzüme bakarak 'Niçin 'Fatma' yazayım? Benim adım Dürdane' derken memur, 'Kızım, bir şey yazma' dedi ve dilekçeyi geri aldı. Sonra da öfkeli bir eda ile sordu.

– Kızım senin adın ne?

– Dürdane.

Sonra babasına döndü.

– Kızının adı ne?

– Dürdane.

Daha sonra bana döndü.

– Nişanlının adı ne?

– Fatma.

Memur ikinci kez sordu:

– Kızım, doğru söyle, adın ne?

– Dürdane, memur bey.

– Amca, yaşlı başlı adamsın. Sana yalan söylemek yakışmaz. Doğru söyle, kızının adı nedir?

– Memur bey, neden yalan söyleyeceğim. Kızımın adı Dürdane. Memur acı acı güldü.

– Hayatımda böyle bir şeye rastlamadım. Kız kendi adını bilmiyor, babası kızının adını bilmiyor, damat biliyor. Şimdi söyleyin bakalım, hanginiz yalan söylüyorsunuz? Dayanamadım.

– Memur bey, hiçbirimiz yalan söylemiyoruz. Onlar nüfus cüzdanındaki ismi unutmuşlar.

Memur nüfus cüzdanına baktı. Hacı Biçer amca söze başladı.

– Şimdi hatırladım Memur bey. Kızım doğunca 'Dürdane'

demiştik. Sonra da adını 'Fatma' koymuş, nüfusa Fatma yazdırmıştık. Fatma ismini hiç kullanmadığımız için...

Memur:

– Evet, burada Fatma yazılı; ama resim yok. Bu nüfus cüzdanının kıza ait olduğunu ne bileceğiz? Hem de nüfus cüzdanında 19 yaşında görünüyor. Hâlbuki gördüğüm kadarıyla kızınızın yaşı 15-16'yı geçmez. Bu işte bir yanlışlık olduğu anlaşılıyor. Nüfus dairesinde bu yanlışlığı düzeltmelisiniz."

– Beyefendi, nüfusu Yozgat'ta. Dört yıldır İstanbul'da oturuyor, ben Kâhire'de okuyorum. Hemen nikâh yapıp gitmemiz lazım. Yozgat'tan sormamız uzun sürer. Bu işte yalan yok, yanlışlık var. Zat-i âlinizden en kısa yoldan bu yanlışlığı nasıl düzeltebileceğimizi söylemeni rica ederiz."

– İstanbul'da ikâmet ettiği mahalle muhtarı sorumluluğu üzerine alır, nüfus cüzdanının buna ait olduğunu tasdik ederse, işiniz olur.

Memur beye teşekkür ederek oradan ayrıldık. Doğru Çamlıca Altunizade'ye, mahalle muhtarına gittik. Durumu etraflıca anlatınca, muhtar zorluk çıkarmadan işimizi yaptı. İzimizin üzerine tekrar dönerek nikâh muamelesine başladık.

Acı Mektup

Yıldırım nikâhının bütün muameleleri bitti, Perşembe günü saat onda nikâhımız kıyılacaktı. O gün Beyoğlu Evlendirme Salonu'na gitmek üzereyken, babamdan beklediğim mektup geldi. Para yerine acı bir haberdi bu.

"Oğlum Ahmet, ben evlenmene razı değildim. Sen kendi kafana gidip evleniyormuşsun. Neyine ve kime güvenip evleniyorsun? Üstelik bir de bizi düğüne çağırıyor, para istiyorsun. Ne olmasını istemediğim düğününe gelirim ne de para gönderirim. Bir daha bana mektup yazma. Evlenirsen de sakın evimize gelmeyin.

Baban Mehmed Nuri Büyükçınar"

Mustafa usta mektubu okurken hâlden hâle geçiyor, ne diyeceğimi bilmiyordum. Mektubu bitirince, bana dönerek gereken teselliyi verdi.

– Kardeşim Muhtar, babanın yazdıklarına bakarak huzurunu bozma! Zaten ben böyle bir cevap geleceğini tahmin ediyordum. Yine de ümidini kesme. Gün doğmadan neler doğar. Babandan para gelmedi diye sakın üzülme. Belki bir mucize, babanın fikrini değiştirir de istediklerini yerine getirir. Allah her şeye kâdirdir. Ben evlenme masrafını yaparken senden geri alacağım diye yapmadım. Yaptıklarım ve yapacaklarım sana anamın sütü gibi helal olsun. İyi niyetle yaptıklarımızın karşılığını Allah bize kat kat kazandırır. Hayatının en neşeli gününde fikrini bozma. Babanı da mektubunu da unut. Bir an önce hayırlı işi bitirmeye bakalım.

– Allah senden razı olsun. Harcadıklarının birine bin versin. Babam ne derse desin, ne yazarsa yazsın, kendileri istemeseler de el öpmeye gideceğiz. Allah'ın yardımıyla ondan evlenme masrafını, Mısır'a gidiş yol parasını alacağım, sana olan borcumu göndereceğim. Bana evlenme masrafını göndermeye söz verirken yalnız değildik. Yanımızda ortağı Cemil Bey'le, samimi arkadaşı ve kiracısı Muhyiddin Efendi de vardı. Babamı caydıran analığım olmuştur. Onların huzurunda verdiği sözünden cayacağını sanmıyorum.

– Neyse, şimdi bunları bırakalım, işimize bakalım. Nikâha gecikmeyelim.

Eşim Olacaktan Beklenmedik Sürpriz

Kalan bazı resmî işleri bitirmek için nikâh şahitliğimi de yapacak olan Mustafa Güllü ile Beyoğlu Evlendirme Dairesi'ne gittik. İşlerimizi bitirdik. Saat ona doğru gelinin şahitliğini yapacak olan Hulusi Topbaş da geldi. Ayaküstü konuşuyor, gelin arabasını bekliyorduk. Nihayet beklediklerimiz geldiler. Herkes gibi ben

de gelinlik elbisesiyle gelir diye bekliyordum. Bir de ne göreyim! Ömür boyu kapanmamaya kararlı olan gelin hanım, Allah'ın hidayeti –bana güzel bir sürpriz yapmak için– tıpkı özlediğim gibi örtünmemiş mi? O da kendisine yakışan bir şekilde. Özlenen; fakat beklenmedik bu değişmeye benim kadar arkadaşım da sevindi. Hele babasının sevinci gözlerinden okunuyordu.

Resmî nikâhtan sonra Galip Hocaefendi, imamlık yaptığı Beyoğlu Ağa Camii'nde dinî nikâhımızı da kıydı, duasını yaptı. Böylece bir taşla iki kuş vurduk. Eşimle ilk tanışmamızla nikâhlarımızın kıyılması sekiz gün sürdü. Bir perşembe sabahı karşılaştık, ikinci perşembe sabahı nikâhımız kıyıldı. Bu da Hazreti Peygamber'in (s.a.s.) "Hayırlı işlerin en hayırlısı acele olanıdır." sözüne denk düştü.

Düğün Gecesinde Son Sigara

Düğünümüz 8 Ağustos 1957 Perşembe akşamı, Güllüoğlu'nun Çemberlitaş'taki evinde oluyordu. Arkadaşımın yakınları ve Gaziantepli hemşehrilerimiz gelmişler, eski düğünlerimizin bir benzerini yapıyorduk. Üst katta kadınlar eğlenirken, alt katta erkekler sohbet ediyor, ilahiler söyleniyor. Memleketimizde damadı namaza götürdükleri gibi beni de yatsı namazına Çemberlitaş'taki Atikali Camii'ne götürdüler. Bu güzel âdetimizi de yerine getirmiş olduk.

Usta ellerle pişirilmiş leziz Antep yemeklerini ve meşhur Güllüoğlu'nun kendi eliyle yaptığı nadide baklavasını zevkle yiyen kıymetli misafirlerimiz, Allah'a şükür ve sena, bize de dua ediyorlardı– Sofrada servisi, bize bu mutlu ortamı hazırlayan Mustafa Güllü bizzat yaparken ben de çağrışımlar yoluyla on sene gerilere gidiyor, 1947'de arkadaşım Halil Hulki'yi evlendirdiğimi hatırlıyor, "İnsan ne ekerse onu biçer." diyordum.

Üst kattan gelen def sesinin, alt kattaki ilahi sesine karışması, bana ayrıca otuz sene önce dedemle gittiğim tekkede ilahi ve def

eşliğinde ettiğimiz zikir meclislerini hatırlattı. Gözümü yumunca, bir anda kalbim mecazi düğün şenliğinden koptu, ilahi mana âlemine daldı. O anda her şeyi unuttum, gönlüm ferahla doldu. Derin bir uykudan uyanır gibi kendime gelince, gözüm sehpanın üzerindeki sigara paketine ilişti.

Ne yaptığımın farkında olmadan bir sigara aldım, dudaklarımın arasına koydum. Kibriti çalmak üzereyken, hayalimde ömür boyu bir yastığa başkoyacağımız eşim canlandı. Sanki bir sigaraya, bir de gözüme bakıyor, "Şu pis kokulu mikrobu aramıza tıkma." diyordu. Kendimden utanarak, sigarayı ve kibriti sehpanın üzerine koydum, düşünmeye başladım.

İnsan sağlığına sayısız zararları olan sigaraya, daha beş yaşındayken büyüklerimin ısrarlı yalvarışlarıyla başlamıştım. Güya o zamanlar yakalandığım bir hastalığa iyi gelirmiş. İlk zamanlarda istemeyerek ve iğrenerek içtiğim sigaranın, bir sene sonra tiryakisi ve tutsağı olmuştum.

Gitgide artırdığım sigaraya on iki sene devam ettim. Onyedi yaşımda Arapça din tahsiline başlayınca "Ben okuyup hoca olacağım. Hocaya sigara yakışmaz." diye, bu mikrobu bırakmak istedim. Kolay olmadı. Ben farkında olmadan uyuşturucu bağımlısına dönmüşüm, öyle müptela olmuştum ki ard arda içtiğim sigaranın yokluğuna bir saat bile dayanamıyor, çılgına dönüyordum. Hele yıllar geçip zararlarını öğrenince, düşman gözüyle baktığım sigarayı bırakmaya, kesin kararımı verdim. Birden bırakamayınca, azaltmaya başladım. Günde bir ikiye derken son yıllarda haftada bir iki sigaraya kadar düşürdüm. Kolay olmuyor, kendimi zorlukla frenliyor, kalbimden söküp atamıyordum. Bazen sigara içenin yanına yaklaşıyor, dumanını koklayarak özlem gideriyordum.

İşte düğün gecesi dudaklarımın arasındaki son sigarayı atınca, kendi kendime muhakemesini yaptım. "Muhtar, otuz iki yıldır tutsağı olduğun sigaranın zararı sana olmakla beraber, havayı kirleterek yanındakileri de zehirliyordun. Bundan böyle bir

yastığa baş koyacağın eşini de zehirleyeceksin. Ayda bir kez de içsen, zarar zarardır. Sararmış dudaklarınla ve ağzının kokusuyla ona ne yüzle yaklaşacaksın? Senden yüz çevirirse, haksızlık mı yapmış olur?" dedim. Kesin kararımı verdikten sonra Allah'a niyaz ettim "Allahım, bugüne kadar sinsi düşman sigaradan kendi gücümle kurtulamadım. Beni ancak Sen kurtarırsın!.." Allah'ın yardımı ile, duayı bitirmemle sigarayı unutmam bir oldu. Sanki onu içmemiş ve onunla tanışmamış gibi oldum. Bu kadar sene oldu, onu değil özlemek aklıma bile düşmüyor. Gördükçe ondan nefret ediyorum, içenlere acıyorum, bırakmaları için Allah'a dua ediyorum.

O gece ondan kurtuldum; ama imtihanından kurtulmamışım ki o sırada baklavacı Seyidoğlu'nun kardeşi Abdullah bir sigara yaktı, ağzıma dayadı. Almayınca tartışmamız başladı.

– Hocam, neden almıyorsun? Ben bunu senin için yaktım. Biliyorsun ben sigara içmiyorum.

– Abdullah kardeşim, ben de içmiyorum sayılır. Yıllardan beri üç beş günde bir sigara içiyordum. Şimdi ise, kesin ve nihai olarak bıraktım.

– Hatırım için al. Bugünün hatırası olsun.

– Hayatımın en mutlu gecelerinden biri olan düğün gecesini sigara mikrobuyla kirletip, eşimin yanına, ağzımın pis kokusu ile gitmek istemem. Beni seviyorsan onu benden uzaklaştır. Artık benim için sigara öldü ve hayatımın karanlıklarına gömüldü.

Ben bunları konuşurken vakit geçmiş. Davetliler hayır ve saadet dileyerek evlerine gitmek için müsaade istediler. Bir hafız Kur'an okudu, duasını yaptı. Birer Fatiha okuyarak, meclisimizi nurlandırdıktan sonra tören sona erdi.

Oturduğum yerden kalkarken, sanki üzerimden ağır yükü atıp hafiflemiştim. Üst kattan gelen bir işaretle, salondakilere veda ederek ve dualarını alarak yukarıya çıktım. Beni karşılayan Fatma Hanım Teyze, beni de başkaları gibi hurafelere inanır

sanarak "Muhtar, beni iyi dinle. İçeri girip gelin hanımın önüne varınca, dikkatli ol! O senin ayağına basmadan önce, sen onun ayağına bas ki ömür boyu baskın altında kalsın, emirlerine itaat etsin; yoksa o seni baskısı altına alır." deyince, gülmemek için kendimi zor tuttum. Saf kalpli Fatma Teyze, baskı olan yerde mutluluk olmayacağını ve savunmasız kalan kadınları anlamsız baskıdan, zulüm ve işkenceden kurtarıp, onlara mutluluk yollarını göstermek için evlendiğimi keşke bilseydi. Öyle söyleyeceği yere "Yanına varınca, ona candan bir sevgi ile sarıl, gül yanaklarına birer buse kondur ki ömür boyu sevişerek ve kaynaşarak mutlu yaşayasınız." deseydi. Gerçi bana bunları söylemesine ihtiyacım yoktu. Bir yıllık evliliğe hazırlık devremde neler yapacağımı, eşime karşı nasıl davranacağımı ve ömür boyu mutlu günler yaşamamız için izlemem gereken yolları, bütün detaylarıyla planlamıştım. Allah'ın da bizi o saadetli günlere kavuşturacağına inanıyordum. Allah'a şükür, inancım doğrultusunda planlarım olduğu gibi gerçekleşti. Rabbim bizi beklediğimizden daha mutlu günlere kavuşturdu.

Vuslat Gecesi

Besmele çekerek uyumlu döşenmiş gelin odasına girdiğimde beyaz tüller arasında bir melek sima, kıbleye karşı ayakta beni bekliyordu. Odanın bir tarafına açılmış namaz seccadelerinin yanı sıra, hazırlanan minik sofradaki çeşitli leziz yiyecekler sanki "Buyurun!" diye bizi sofraya çağırıyordu.

Selamlaşıp ilk görevimizi yaptıktan sonra, el ele tutarak seccadenin başına geldik oturduk. İlk heyecanımızı yatıştırmaya çalışarak konuşmaya başladık.

– Bak hayatım Dürdane. Şimdi konuşacaklarımız, hayatımızın sonuna kadar kılavuzumuz olacaktır. Ömür boyu saadetimiz, şimdi alacağımız isabetli kararlara, aldığımız kararları uygulamamıza bağlı. Önce şunu bilelim ki bizi birbirimize kavuşturup

ikimizi bir araya getiren bu mübarek gece, hayatımızın kadir gecesi yani en şerefli gecelerinden sayılır. Bu gece Allah dualarımızı kabul eder, hakkımızda hayırlı olan dileklerimizi yerine getirir. Ömrümüzün sonuna kadar, Allah bizi birbirimizden ayırmasın. Rabbimiz, ömür boyu sevişerek, koklaşarak, kaynaşarak, yardımlaşarak, aramızda uyum sağlayarak sağlıklı, şen ve rahat yaşamamızı nasip etsin. Kavgalı, tartışmalı ve çekişmeli, sıkıntılı günler geçirmek ister misin?

– Hayır. Bunlardan nefret ederim. Durup dururken neden çekişerek birbirimizi üzeceğiz?

– İnsanlar durup dururken çekişmez ki.

– Ya nasıl olur?

– Belki duymuşsundur "Her gönülde bir aslan yatar." derler. Bunun anlamı, her insanın, ayrı duyguları, ayrı ayrı istek ve özlemleri vardır. Bu da normaldir. Normal olmayan, herkesin kendi istek ve dileklerinin olmasında ısrar etmesi, karşısındakinin istek ve arzularına saygı göstermemesidir. özetle, karşılıklı fedakârlık veya feragat etmeyişleridir.

– Fedakârlık ve feragat nasıl olur?

– Fedakârlık, insanın karşısındakini kendisinden önce düşünüp onun arzularını ve ihtiyaçlarını ön plana alması, karşısındakinin rahatlığı ve mutluluğu için her cefaya katlanmasıdır. Feragat ise karşısındakini mutlu kılmak için gerekenleri yapması, onun rahatlığı ve saadeti için gerekirse kendi haklarından vazgeçmesi ve onun safası için cefaya katlanmasıdır. "Can vermeyince canan ele geçer mi?" İnsanların sesleri, şekilleri ve dış görünüşleri başka başka olduğu gibi hayaldeki özlemleri, istek ve arzuları da başka başkadır. Mesela kendimizden pay biçelim Ben Antepliyim, sen Yozgatlısın. Birbirinden çok uzakta yaşayan ayrı ayrı ailelerin fertleriyiz. Her memleketin ve her ailenin kendine özgü gelenekle ri, âdet ve alışkanlıkları vardır. Üstelik sen dört yıldır İstanbul'da

yaşamış, buranın da birtakım âdetlerini almışındır. Ben de uzun yıllar gurbette kalmış, on bir senemi Arabistan'da geçirmişim. Her yerin bir âdetini almış, sayısız insanlardan, okuduğum kitaplardan ve beni okutan hocalardan etkilenmişimdir. Bu yüzden huylarımız birbirine uymayabilir. Bu da tabii ve normaldir. Duygularımız, istek ve arzularımız da başka başka olabilir ve olmalıdır da. İstek ve ihtiyaçlar şahıslara ve bünyelere göre değişir. Hem de Allah, her insanı hür yaratmıştır. Kimsenin kimseye baskı yapmaya ve isteklerini karşısındakine zorla kabul ettirmeye hakkı yoktur, işte bütün bunları gözönüne alarak, birbirimize saygılı olduğumuz gibi birbirimizin istek ve ihtiyaçlarına da saygılı olmalıyız. Bunu yapabilirsek anlaşmazlığa düşmeden ömür boyu mutlu oluruz.

Sana şunu da hatırlatayım ki yüce Allah, genellikle erkekleri sevmek, kadınları sevilmek için yaratmış, vücut yapılarını ve içteki duyularını da ona göre hâlk etmiştir. Bu yüzden hep âşıklar erkek, maşuklar (sevilenler) kadın olur. Bu yaratılış kanununa göre erkekler daha çok fedakâr olmalılar ve daha çok feragat etmeliler; yoksa sevmiş olamazlar. Âşık hiç olamazlar; çünkü seven kimse sevgilisinden hiçbir şeyini esirgemez. İşte bu kanuna göre sana söz veriyor, Allah'ı da şahid tutuyorum, yaşadığım sürece her zaman ve her yerde sana karşı fedakâr olacağım, yeri geldikçe feragat edeceğim. Elimden geldiği kadar seni üzmemeye ve incitmemeye çalışacağım. Bu mutlu ve mübarek gecemizin yüzü suyu hürmetine, Allah ikimizin de yardımcısı olsun. Huylarımızın ve duygularımızın uyuşmadığı yerlerde senin istek ve davranışlarına saygılı olacağım. Her olur olmaz şeyler için seni üzmeyeceğim ve gücendirmeyeceğim; çünkü seni seviyorum. Ömrümün sonuna kadar da seveceğim. Sevgimiz artacak, eksilmeyecek. Bizim evliliğimiz başkalarınınkine benzemeyecek. Eşi görülmedik örnek bir evlilik hayatı sürdüreceğiz. Bunun gerçekleşmesi için seninle bir anlaşma yapacağız, ömrümüzün sonuna kadar da anlaşmamıza bağlı kalacağız.

– Nasıl bir anlaşma?

– Birbirimizi incitmemeye gayret edeceğiz. Şayet bir şeye kızar veya herhangi bir olayın etkisiyle seni üzer, sana karşı üzücü bir davranışta bulunursam, bana kızacağın veya güceneceğin yerde benden zuhur edenleri hoş göreceksin. Boynuma sarılıp sakinleştirici hareketlerin ve çeşitli cilvelerinle beni yatıştırmaya ve teselli etmeye çalışacaksın. Şayet sen herhangi bir şeye kızarak bana karşı üzücü bir davranışta bulunursan, ben sana kızmayacağım. Sabrederek, yatıştırıcı davranışlarımla seni sakinleştirmeye çalışacağım. Öfke, ateş gibidir. Tatlı bir tebessüm, sevimli bir bakış ve bir öpücük, suyun ateşi söndürdüğü gibi öfkeyi söndürür ve kızgınlığı giderir. Böyle yapmaz da öfkeye öfke ile karşılık verirsek, ateşi ateşle karşılamış oluruz. Öfkeler daha da kabarır, öfkenin kıvılcımları yangına dönüşür. Şeytan da bu ateşleri körükler, yuvamızda yangın çıkarır, bizi birbirimize düşürür. Bazen küçük bir tartışma, telafisi mümkün olmayan hâllere sebep olabilir. Hayatım! Çok uyanık ve dikkatli olmalıyız, şeytana fırsat ve üzücü olaylara meydan vermemeliyiz. Asla unutma sevgilim. Bir öpücük, bir gülücük, bir tebessüm katı kalpleri bile yumuşatır, öfke ve kederi giderir, dargınlığı siler ve eşleri birbirlerine kaynaştırır. Zaten bunlar sevginin belirtileridir. Sevgi ise mutluluğun iksiridir. Sevgimiz eksilmeyecek, artacak ve aşka dönüşecek. Aşkımız asla sönmeyecek. Bizimle büyüyecek, kökleşecek, sonsuza kadar sürecek. Şunu da bil ki bunları biz kendi kendimize yapamayız.

– Ya nasıl yaparız?

– Ancak Allah'ın yardımıyla yapabiliriz. Allah yardımını keserse, şeytanın ağına düşeriz. Allah, kimlere yardım eder biliyor musun?

– Kimlere yardım eder?

– Dindar olanlara ve kendisine itaat edenlere yardım eder. Dindarlığın, Allah'a ve Resulüne itaatin başında beş vakit namaz

gelir. Namaz kılınan eve şeytan giremez. Bütün kötülüklere sebep olan şeytanın girmediği evde huzur, kıvanç, sevgi ve mutluluk olur. İnsanın Müslümanlığı namazıyla bilinir. Peygamberimiz (s.a.s.) "Müslümanı kâfirden ayıran, namazdır." buyurmuştur. Namaz insana huzur verir. Dürdane, hayatım! Sen çok şanslısın.

– Nasıl?

– İnsan akıl baliğ olmadan, ona Allah'ın emirleri farz kılınmaz. Sen henüz buluğ çağındasın. Şimdiden namazına başlar, bırakmadan devam edersen, Allah'ın huzuruna ak yüzle tertemiz çıkar, rahmetine, cennetine ve sayısız nimetlerine kavuşursun. Bu fırsatı kaçırma, hayatım. Yoksa çok mu konuştum, seni yordum mu?

– Hayır. Böyle konuşmalar hoşuma gidiyor, konuşmana devam et.

– Daha yapacağımız önemli işlerimiz var. Zamanımızı sadece konuşmakla geçirmeyelim. Bu gecemiz, çok önemli. İyi değerlendirmeliyiz. Hayatım! Ben senin her dediğini yapacağım. Benim de senden tek bir dileğim var.

– Nedir o?

– Beş vakit namazına devam etmen.

– Onu zaten demesen de yapacağım.

– Tamam. Allah senden razı olsun. Haydi, şimdi seninle iki rekât namaz kılalım; yani hayatımıza ve evlilik ilişkilerimize namazla başlıyalım ki işlerimiz uğurlu, hayatımız huzurlu olsun. Sonra da dua edelim. Bu gece yaptığımız dualar kabul olunur. Sana dedim ya, bu gece, hayatımızın kadir gecesidir. Kadir gecesinde yapılan dualar geri çevrilmez, kabul olunur.

Allah bize öyle lutfetti, öyle yardım etti ki eşim, o günden başlayarak namazlarına ve bütün dinî vecibelerine devam etti. Bundan sonra da devam edeceğine inanıyorum.

Unutulmaz o ilk gece eşimle birlikte kıldığımız iki rekât namazdan sonra minik sofrada bir şeyler yerken, ona Peygamberimizin

aşağıdaki hadislerini anlatıyor, dediklerimi de uyguluyordum. Peygamberimizin (s.a.s.) "Evlilerin, eşlerinin ağzına bir lokma yemek vermesi, fakire sadaka vermişcesine onlara sevap kazandırır.(Rafi, Tarihinde Ebu Saidden) (Allah'ın rızasını kazanmalarına da vesile olur.)", "Evli eşler birbirlerinin yüzüne sevgi ile bakarlarsa, Allah da onlara rahmet gözüyle bakar. Tokalaşırlarsa, parmaklarının arasından günahları dökülür." (Feyâi'l-Kâdir, s. 90))

O gece öyle sevinçli, öyle mutluyduk ki o gecenin hatıraları hayalimizden, eşimle benim asla silinemez.

Uğurlu Anahtar

İlk gecemizin sabahı kahvaltı yaparken, çok sevdiğim hemşehrim ve fedakâr arkadaşım Arif Celal Küpeli geldi. Evliliğimizi tebrik ettikten sonra, bana bir anahtar uzatarak "Kardeşim Muhtar, yeni evlisiniz. Başbaşa kalmanız lazım. Bizim hanım Gaziantep'e gitti. Evimiz boş. Ben evde kalmıyorum. Hazırlanın, sizi eve götüreyim." dedi.

Aklımızda hayalimizde olmayan bu güzel davet hem bizi sevindirdi hem de evinde misafir kaldığım fedakâr arkadaşımı rahatlattı. Kaldığımız evde bir gün sonra doğum olacaktı. Hızır gibi yardımımıza yetişen Arif Celal Küpeli ile bir mahallede doğup büyümüştük. Yedek subaylığını yaptığı sırada zaman zaman Şeyh Camii'nde ve zikir meclisinde buluşuyorduk. 1949'da Şam'da birbirimize hocalık ediyorduk. Ben ona Arapça okutuyordum, o da bana matematik ve hendese dersleri veriyordu. Zaman zaman Şam'ın cennet misali piknik yerlerinde birlikte hoş vakitler geçirmişiliğimiz vardır.

9 Ağustos 1957 Cuma sabahı bizi evine götüren Arif Celal, yemekliklerin ve kullanacağımız malzemelerin yerlerini gösterdikten sonra "Kardeşim Muhtar, İstanbul'da kaldığınız sürece ev sizindir. Hiç çekinmeden her şeyi kendi malınız gibi kullanın. Allah'tan sizler

için, huzur içinde günler geçirmenizi dilerim!..” dedikten sonra, o günlerde gümüş takı imal ettiği atölyesine çekti gitti.

Cuma namazını Beyazıt Camii’nde kıldık, kayınpederimi Yozgat’a yolladık. Sonra Mustafa Güllü ile yeni evimize gittik, bir haftalık İstanbul’da gezi planı yaptık. Gezeceğimiz yerler; camiler, Boğaziçi, İstanbul’un meşhur sayfiyeleri, piknik yerleri, Adalar ve Müzeler.

Her sabah kumanyamızı aldıktan sonra, cennet misali İstanbul’u geziyor, akşam üzeri mutluluk yuvamıza, Arif Bey’in evine dönüyorduk.

Misafirle Rızık Artar, Günahlar Affedilir

Rahmetli dedem Hacı Ahmet’ten bana hatıra kalan güzel alışkanlıklardan biri de misafirseverliktir.

İnsan, sevdiklerinin huylarını aldığı gibi ben de canım gibi sevdiğim dedemin güzel huylarını almışım. Nerede olursam olayım, misafirim olmayınca canım yemek istemez, yoksul da olsam, bir lokmamı yanımdakilerle paylaşmak isterim. Bir fakir ve muhtaç görsem, param da yoksa borç eder, işini görür, ona yardımcı olmak isterim.

“Evlendikten sonra eşim de benim gibi cömert ve misafirsever olursa, ancak o zaman misafirseverliğimi sürdürebilirim.” düşüncesiyle, evliliğimizin üçüncü günü pazar tatilinde Antepli hemşehrilerimi kaldığımız eve davet ettim. Onları çiğköfte ve Buhara pilavı ile ağırladım. Bunu yaptım ki eşim evliliğimizin ilk günlerinde gözünü açsın, misafiri görsün. Bunu “İlkin alışamayan, sonra zor alışır.” düşüncesiyle özellikle yaptım. Yaratılışta cömert olan eşim de bu davranışımı hoş karşıladı. O günden beri benden çok eşim, misafirlerimize ikram eder. Allah da iyi niyetimize göre evimize bolluk ve bereket verir, misafirin sayesinde bizi de rızıklandırır. Evimizin bereketini artırır ve günahlarımızı affeder; çünkü Peygamberimiz (s.a.s.) “Misafir rızkı ile gelir, ev

sahiplerinin günahlarını affettirir, gider." (Deylemî) buyurmuştur. Ne mutlu misafir seven cömertlere!..

Gezi ve Ziyaretler

Arif Beyin evinde üç gün tebriğe gelen ziyaretçilerimizi ve misafirlerimizi ağırladıktan sonra sıra geziye ve ziyaretlere gelmişti. Bunu da planladık:

Önce İstanbul'da camileri, müzeleri, adaları görmek ve vapur sefası. Boğaziçi'ni gezeceğiz. Sonra sırasıyla Gaziantep'e, Maraş'a, Yozgat'a, Ankara'ya gidip yakınlarımızı ziyaret edeceğiz. Daha sonra İstanbul'a dönüp Bursa'ya gideceğiz, kaplıcalarına gireceğiz ve camilerini gezeceğiz.

İstanbul'un selatin camilerinden başladık. Her gittiğimiz camide iki rekât namaz kılıp dua ediyor, sonra her bakımdan eşsiz güzelliklerini inceliyorduk. Sonra da yaptıranların, yapanların ve oralarda ibadet edenlerin ruhlarına Fatihalar okuyorduk.

Ertesi gün müzeleri gezdik, sonra da adalara gittik. Önce Büyükada'ya gittik, faytonla çam kokularını teneffüs ederek ve denizin mavi sularını seyrederek adanın sahillerinde tur yaptık.

Adayı çevreleyen mavi denize karşı yemyeşil çamlar, eşsiz güzelliğiyle insana cenneti hatırlatıyor. Ne yazık ki sakinlerinin çoğu gayrimüslim. Müslümanlar hem az, hem de oraya yabancı görünüyorlardı. Kiliselerin camiden fazla oluşu ve sokaklarının tertemiz oluşu, bana bu intibayı veriyordu. O güne kadar Beyrut, Kâhire, İskenderiye ve İstanbul gibi modem İslam şehirlerinde gördüğüm, Müslümanların yaşadığı semtlerde sokaklar pis, köşe başları hep çöplük. Evleri pejmurde ve bakımsız. Sokakları, toz toprak içinde oynayan çocuklarla dolu. Gayrimüslimlerin oturduğu semtler pırıl pırıl, sokakları tertemiz. Evleri şahane ve bakımlı. Sessiz sokaklarda çocuk göremezsin. Hele cennet misali Heybeliada'nın göbeğinde papaz okulunu görüp, orası hakkında bilgiler alınca hayret ettim.

Meğer din derslerini, Kur'an-ı Kerim'i bile okutmanın yasak olduğu karanlık devirlerde bile, Heybeliada'daki papaz okulu durmadan, ara vermeden bütün gücüyle çalışıyormuş ve yüksek seviyede papaz yetiştiriyormuş. Buradan mezun olan papazların bir kısmı çeşitli görünümlerde saf ya da sadece adı Müslüman olanları Hristiyanlaştırmaya çalışıyorlarmış. Sanki gerçekler tersine dönmüş. Yerliler, yabancı; yabancılar, yerli olmuş!

İstanbul gezisini bitirip Bursa'ya niyetlenince güzel bir sürpriz oldu, yıllar önce Mısır'da tanıştığım Faik Beyleri hatırladım. Bursa hakkında bilgi almak için ziyaretlerine gitmeyi düşündüm. Faik Bey, hanımı, Beyoğlu Ağa Camii'nin imamı Galip Hoca'nın kızkardeşi Emine Hanımla birlikte kış aylarında Mısır'a geliyor, Türk sefaretinde bir memurla evli olan kızlarını ziyaret ediyor ve Kâhire'nin turistik yerlerini geziyorlardı. Mustafa Güllü aracılığı ile tanıştığım Faik Beylere, gezilerinde ve alışverişlerinde yardımcı oluyor, kendilerini odamda ağırlıyordum. Mısır'a her gelişlerinde İstanbul'daki evlerine ısrarla beni davet ederlerdi. Emine Hanım, dinî nikâhımızı kıyan ağabeyi Galip Hocadan İstanbul'da evlendiğimi duymuş, sabırsızlıkla bizi bekliyorlarmış. Ziyaretlerine gidince dünyalar onların oldu. Bizi bırakmadılar, o gün evlerinde ağırladılar, ertesi gün Bursa'daki yazlık evlerine götürdüler.

Faik Beylerin Bursa'daki evleri, Mudanya yolunda Sırameşeler'de. Her tür meyve ağaçlarıyla ve çiçeklerle süslenmiş, büyük bir bahçenin ortasında iki katlı konak. Bahçenin bir köşesinde tavşan ve tavuk kümesleri, tavus kuşları. Güleç yüzlü, tatlı dilli bahçıvan Sami Efendi'nin, bize çiçek ve meyve toplayışı ne güzel hatıralardır!

İri yarı uzun boylu Faik Beyin, yarı belinde ufacık minyatür; ama hareketli eşi Emine Hanımın çeşitli ve lezzetli yemekleri, hele minik elleriyle sofra kuruşu ve servis yapışı. Sarayda mıydık, cennette miydik; yoksa rüyada mıydık bilemiyorduk vesselam.

Her gün gittiğimiz yeni kaplıca banyolarından birçok bakımdan şifa bulduğum gibi, on bir sene önce Van'da zelzelede mübtelâ olduğum her ilk ve sonbaharda beni rahatsız eden bel ağrısından da kurtuldum.

Dünyada eşi bulunmayan yeşil Bursa'nın camilerini, türbelerini, çarşı, pazarlarını ve tarihî hanlarını eşimle birlikte geziyor, Bursa'nın unutulmaz hatıralarını hafızamıza kaydediyorduk.

Faik Beylerde kaldığımız sürece, çoğu zaman yemekleri ben yapıyordum. Böylece onlara bilmedikleri leziz yemekler yediriyor hem de misafirlik yükümüzü hafifletiyordum. 1962'de Kâhire'de tahsilimi bitirip İstanbul'a döndükten sonra da Faik Bey'in, sonra da eşi Emine Hanımın vefatına kadar, her yaz Bursa'daki evlerine bizi davet ediyorlar, çocuklarımızla orada birlikte bir hafta kalıyorduk.

Balayımızın bir haftasını Faik Beylerin konağında unutulmaz neşeler içinde geçirdik. Daha sonra Gaziantep'e babamlara el öpmeye gitmek üzere vedalaştık.

Geleceğimizi Duyan Babam Evden Gidiyor

Evlendikten on yedi gün sonra 25 Ağustos 1957'de Bursa'dan İstanbul'a dönünce, 'el öpmeye geleceğiz' diye babamlara telgraf çektik ve ertesi sabah trenle Gaziantep'e hareket ettik. Ertesi akşam geç saatlerde gece yarısı, Gaziantep'te kırk saat süren trenden inince, 'belki bizi karşılamaya gelirler' diye etrafa bakındım, kimseyi göremedim. Dayımlar geleceğimizi bilmiyorlardı; yoksa onlar bizi karşılarlardı. Meğer babam telgrafımızı alıp geleceğimizi anlayınca "Onlara, gelmeyin diye mektup yazdım. Ne yüzle geliyorlar?" diye öfkelenmiş. Bizi görmemek için Malatya'ya gitmiş. Babamın arkadaşı Muhyiddin Efendi, hanımı ile bizi karşılamaya gelmişler; ama gecenin karanlığında ve kalabalıkta bizi görememişler.

Bir taksi ile eve giderken düşünceye daldım: "Bu gece yarısında ya babamlar bize kapıyı açmazlarsa, ya kapıyı yüzümüze

kapar, bizi eve almazlarsa! Dürdane nasıl karşılar?" Bereket versin trende giderken ona her şeyi söylemiş, babamın ve analığımın bana karşı tutum ve davranışlarını enine boyuna anlatmıştım. Ne de olsa Dürdane gençti ve taze gelindi. İlgi ve iltifat görmek isterdi. Kayınbabasının zengin olduğunu da biliyordu. Babası fakir olduğu hâlde geldiğimi rüyasında görmesiyle, beni karşılamak için Yozgat'a kadar gelmiş, köye varınca da benim için koyun kesmişti. O zaman kendileri ile akraba olmamıştım, beni gıyaben tanıyorlardı. Babamlara ise haberli gidiyoruz. Hem de yeni evlenmişiz, ellerini öpmeye gidiyoruz. Kimbilir, babam biricik gelinine kaç çift bilezik takacaktı?

Gece yarısına doğru eve varınca kapıyı, tanımadığım yaşlı bir kadın açtı. Babam evde olmadığı için analığımın yanında kalıyormuş. Akrabasıymış. Belki de babam geldi sanmıştır. Meğer babam telgrafımızı alınca, bizi görmemek için Malatya'ya giderken analığıma "Gelirlerse eve almayın." demiş. Evlerine gittiğimizde iyi ki analığım uyuyormuş; yoksa kapıyı açmaz, ya da bizi eve almazdı. İş işten geçmiş, biz eve girmiştik, kovsa da gitmezdik. Analığım uyanıp bizi görünce donakaldı, şaşırdı, suratı bir karış asıldı. Yüzümüze bakmadan dilinin ucuyla "Hoş geldiniz." dedi. Elini öperken de buz gibiydi. Ben bu davranışını, daha da beterini normal görüyordum; çünkü huyunu biliyordum. Daha fazlasını bekleyemezdim. Eşim için çekilmezdi. Belki de hayatında ilk kez böyle soğuk karşılanıyor ve acımasız biriyle karşılaşıyordu.

Başımız öne eğik, bir süre durduk. Yaşlı kadın "Kızım Makbule, misafirlerin uzak yoldan geldiler. Yemek hazırlasana." dedi. Analığım çarnaçar kalktı, bir tabak dolma ve bir tabak sulu yemek getirdi. İstemeyerek getirişi, ısıtmadan ve çatal kaşık koymadan getirişinden belliydi.

Üç gün sonra gelen babam bizi görünce rengi değişti, öpmek istediğimiz elini çekti, öptürmedi.

Hayret, Babamın Yüzünü Nasıl Güldürebildi

Babamlarda geçen günlerimiz öyle sıkıcı, öylesine soğuk geçiyordu ki sanki Sibirya'da ya da kutuplarda yaşıyorduk. Gerçi başbaşa kaldıkça eşimi neşelendiriyor, evdekilerin soğuk ve kindar davranışlarına geçici bir süre sabretmesi için gereken telkinleri yapıyordum. O da durumu kavradığı için dayanıyor ve uyum sağlamaya çalışıyordu. Gene de dayanılması zor günler yaşıyordu. Onu ara sıra, bizi canı gibi seven dayımlara, akraba ve dostlarımıza götürüp ferahlatıyordum.

Bir gün analığım bir akrabasına gitmişti. Ben de birşeyler almak için çarşıya gittim. Evde eşimle babam kaldılar. Dönüşümde gözlerime inanamadım. Eşim, babamla barışmış. Daha önce yüzüne bakmak istemeyen babam, eşimi gözünün içine bakarak adıyla çağırıyor, gülümseyerek onunla konuşuyor, "Kızım Dürdane, ilk günlerde seni üzdüğüm için beni affet." diyebiliyordu. Bana karşı da tutumunu değiştirmiş, hayatımda ilk defa beni güleç bir yüzle karşılıyor, gülümseyerek benimle konuşuyor ve bana "Oğlum" diyordu. Gördüklerim gerçek miydi; yoksa rüya mı? Ne olursa olsun, Allah'ın yardımı ve hidayeti ile babamın taş yüreğini yumuşatmış, kalbini kazanmış ve gönlünü almıştı. Babamla anlaşmamız ve evlenme masrafını almamız için yol açılmış, zemin hazırlanmıştı. Gel görelim analığım buna dayanabilecek miydi? Babamın bu parayı vermesine razı olacak mıydı?

Babamla bu denli kaynaşmamızı gören analığım, kıskançlığını gizleyemeyerek "Siz babanıza ne yaptınız, büyü mü yaptınız? Ben otuz üç yıldır onun yüzünü güldüremedim. Siz bir hafta geçmeden bunu nasıl yaptınız?" diyebildi. Sonra da eşimle aramızı bozmak ve bizi birbirimizden ayırmak için ağını kurdu ve çok çalıştı. Eşimle aramızı açıcı konuşmalar yapıyordu. Dürdane duyduklarına kanmıyor ve duygularına kapılmıyor, aklını kullanıyordu. Ben de onu susturucu ve eşimi inandırıcı sözlerimle

tehlikeyi önlemeye çalışıyordum. Bir defasında analığımın fendi neredeyse ikimizi de yeniyor ve yuvamızı yıkıyordu.

Bir gün eve geldim, eşimi göremeyince analığıma sordum.

– Dürdane nerede?

– Üst katta yatıyor.

Yukarı çıkınca ne göreyim? Dürdane yere serilmiş, hüngür hüngür ağlıyor.

– Dürdane! Ne oluyor, nen var, niçin ağlıyorsun? Hasta mısın, yoksa analığım seni üzücü bir şey mi söyledi?

– Yanıma yaklaşma! Benden uzak dur.

– Neden, ne olmuş? Niçin ağlıyorsun?

– Daha ne olacak? Ağlamamın sebebini sen bilirsin.

– Hayatım, sevgilim! Sözlerinden bir şey anlayamadım. Derdin ne, neden ağlıyorsun?

– Sakın daha önce beni aldattığın gibi bundan sonra da "hayatım", "sevgilim" gibi yapmacık ve aldatıcı sözlerle beni aldatmaya kalkma. Artık beni aldatamazsın; çünkü sana inanmam!

– Aldatma ne demek, seni ne zaman, ne diye aldattım?

– Ne yaptığını, beni nasıl aldattığını sen bilirsin. Yaptığın iğrenç olayı tekrar söylememe hacet yok. Keşke o aldatıcı sözlerine kanmasaydım. Keşke birbirimizi hiç tanımasaydık. İstanbul'a kadar geldin, beni kandırdın. Öyle ya, Antep'te kimseyi kandıramazdın; çünkü seni tanıyorlardı. Masume annem "Kızım, tanımadığın adama nasıl kandın?" sözünde haklıymış. Keşke onu dinleseydim. Senin aldatıcı sözlerine kanmasaydım.

– Sen neler söylüyorsun? Hayatımda kimseyi aldatmadım ki seni aldatayım. Analığımın oyununa gelmeyesin. Sabretmeye tahammülüm kalmadı. Benimle bilmece gibi konuşma. Her şeyi açık konuş.

– Peki konuşayım; ama bu, seninle son konuşmamız olacak. Benden önce iki kez evlenmişsin. İki de çocuğun olmuş. Bunu benden neden gizledin? Bana bunu nasıl yaptın?

– Desene, analığımın fendi seni bile yendi. Mızrak çuvalda gizlenir mi? Analığıma sormadın mı? İki kez evlendiğimi yalnız analığım mı biliyormuş? Bir de babama sor. Böyle bir şey olmuş mu? Analığımı al, birlikte gidin, bütün beni tanıyanlara sorun. Ben, seni çok akıllı, ileri görüşlü, zeki, kimseye aldanmaz, her söze kanmaz biliyordum. Senden önce iki karım ve iki çocuğum varsa onlar nerdeymiş? Analığımın bizim için ne denli tehlikeli olduğunu sana defalarca söylemiştim. Bütün bunları unutarak, onun sözlerine nasıl inandın. Şeytanın, Havva anamızla Adem babamızı kandırıp Cennet'ten çıkardığı gibi, bu da bizi mutluluk yuvamızdan çıkarmak ve yuvamızı yıkmak için her çareye başvuruyor. Bunu bilerek çok dikkatli ve uyanık olmalıyız. Babamla görülmesi gereken önemli bir işim var. İşimiz bitince burada bir saat bile kalmaz, hemen gideriz. Sözlerine kanmadan ve kızmadan, analığımı idare etmeliyiz. Elinden gelse, Fehime teyzeme yaptıklarını bize de yapar. Allah bizi şerrinden korusun. Şuna inan ki seninle evleninceye kadar hiçbir yabancı kadının eli elime değmemiş ve dikkatle yüzüne bakmamışımdır. Sen benim ilk gözağrım, ilk ve son eşimsin. İlk geceki anlaşmamızı sakın unutma. Önümüzde uzun bir ömür var. Birbirimize güveneceğiz, başkalarının sözüne kanarak etkisi altında kalmayacağız.

– Doğrusu o kadının sözüne inanmış, sana gücenmiştim. Kalbim kırılmıştı. Böyle bir yalan söyleyeceği hayalimden bile geçmezdi. Seni kırdımsa beni affet.

– Hayır hayatım! Sana kırılmadım. Senin suçun yok. Allah bizi onun şerrinden korusun. Yerinde olsam, ben de senin gibi düşünürdüm. "Su uyur, düşman uyumaz." derler. Kimbilir daha neler yapacak? Çok uyanık olmalıyız.

Analığım bu oyununda da başarılı olamayınca babamla aramızı açmaya çalışacağı belliydi. O, bunu başaramadan önce, biz ne edip babamın gönlünü yapıp, evlenme ve yol masraflarını almalıydık.

Akşamları babamla konuşuyor, onu ikna ediyoruz, evlenme masrafını vermeye söz veriyor, sabahleyin cayıyordu. Onu gece analığım etkiliyordu. Bir akşam üzeri Dürdane'ye talimatı verdim. Analığımı alıp komşuya gidecekler, ben babamla başbaşa konuşacağım. Planımızı uyguladık. Ruhunu okşayıcı ve kalbini kazanıcı konuşmalardan sonra, uygun bir üslupla konuşmaya girdim.

Babamı yumuşatıcı ve etkileyici sözlerle ikna ettim. İstemeyerek de olsa, o gece üç bin lirayı aldım. Aldım; ama gel sonunu seyreyle. Nasıl olduysa babamın dili durmaz, bana verdiği parayı gece analığıma söyler. O da bana verdiğinin iki mislini alıncaya kadar babamı sıkıştırır. Bununla da kalmaz, eşimle beni babamıza düşman göstermek için ağını kurar, şeytanın bile aklına gelmeyen kötülükleri yapmaktan çekinmez. Bütün bunları babamın en yakın arkadaşı ve duvar aşırı kiracısı Muhyiddin Efendi'den öğrendim.

Babamdan parayı aldığımın sabahı Mustafa Güllü'ye iki bin lira evlenme masrafı borcumu gönderdim. Bin lira da yol masrafı olarak kaldı. Sıra en önemli işimize geldi. Pasaportumu vize ettirip, eşime de pasaport almak. Daha önce de yazdığım gibi, Gaziantep valisi pasaport işimizi yaptırmaya söz verdiği için bu hususta kaygısız duruyordum; ama beyhude yere beklemişim.

İşimiz Sarpa Sarıyor

O devir; yani 1957'ler, Adnan Menderes hükümetinin güçlü devri idi. ilkin gittiğim gibi, yine Gaziantep Demokrat Parti il başkanı Nuri Çelet'le birlikte pasaportuma vize için gittik, memur bey bizi valiye gönderdi. Vali bey bizi çok iyi karşıladı; çünkü benimle giden Nuri Çelet, o zaman Antep'in en yetkili, hatırı sayılan siyasisi idi. Kahvelerimizi içtikten sonra, ilk söze vali başladı.

– Nuri Bey, ne yazık ki efendimizin pasaportuna vize veremeyeceğiz.

– Nasıl olur, geçen gelişimizde işlerini yapacağınızı söylemiştiniz!

– Demek o zaman düşünmeden söylemişim. Yoksa emir kesindir. Katiyen yapamayız.

– Ne emri, neden yapamıyorsunuz? Vatandaş olarak yurt dışına çıkmaya hakları yok mu?

– Madem ısrar ediyorsun, açıklayayım: Hükümetimizin aldığı bir karar üzerine, içişleri bakanlığı bütün valiliklere şu talimatı gönderdi: "El-Ezher'de okumaya gidenlere pasaport verilmeyecek. Daha önce veya herhangi bir yoldan pasaport alıp orada okuyanlar, Türkiye'ye döndüklerinde pasaportları alınacak, tekrar gidemeyecekler." Bu karar çıktığında ben Ankara'da ikinci şube müdürü idim. Bu emri valiliklere bizzat ben yazdım, gönderdim. Kendim yazıp gönderdiğim emre nasıl aykırı hareket edebilirim?

– Vali Bey, bu gençlerimiz Kâhire'de Ezher'de din tahsili görüyorlar. Böyle bir kararın alınması dinimize hakaret ve ilme ihanet değil mi? Hele Demokrat Parti'nin iktidarda olduğu bir devirde.

– Nuri Bey, orasına bir şey diyemem. Bilirsin ki biz emir kuluyuz, verilen emri uygulamakla görevliyiz. Hem de Büyükçınar Hocamın Ezher'de okuyarak zaman kaybetmesini tavsiye etmem. Orada tahsilini bitirse bile, aldığı diploma Türkiye'de resmen geçerli olmayacağı için, hiçbir görev alamaz.

Vali Bey sözü buraya getirince, müsaade alarak ona cevap verdim.

– Vali Bey, ben ne diploma almak için, ne de görev almak için okuyorum. Ben, dinimizle ilgili bütün ilimlerin merkezi olan Ezher'de dinimi derinlemesine öğrenmek istiyorum. Ezher'in diplomasını Türkiye tanımıyorsa, Müslüman olmadıkları hâlde Fransa, İngiltere ve Amerika tanıyor. Hocalarımızın çoğu, doktoralarını

oralarda yapmışlar. Ben de öyle yapabilirim. Yeter ki mastır diplomamı alıncaya kadar Ezher'de okuyayım.

Benden sonra Nuri Bey konuştu.

– Vali Bey, Büyükçınar Hoca ömrünün yarıdan çoğunu ilim uğruna feda etmiş birisi. Tahsili yarıda kalmamalı. Memleketimizin yetkili âlimlere ihtiyacı var. Kendinizi onun yerine koyun, ona yardımcı olun.

– Nuri Bey, Ankara'ya yazar, durumunu bildiririm. Pasaportunu almamız gerekirken onu da almam. Kendisine bir kart veririm, Ankara'ya gider, işini takip eder. Umarım orada işi yapılır.

– Vali Bey'in yanından çıkarken biraz rahatlamıştım. Bu gibi hâllere biraz da bağışıklık kazanmıştım. Hayatımın başından beri bütün işlerim önce sarpa sarıyor, yollar tıkanıyor, kapılar kapanıyor, sonra Allah yollarımı açıyor, beni ferahlatıyordu. Pasaport işimizin de böyle olacağı belliydi. Bende ilme karşı istek ve azim oldukça, Allah beni yarı yolda koymazdı herhâlde. Balaylarımızda kendimi ve eşimi üzmeye değmezdi. Balayları diyorum; çünkü bizimkisi bir ay değil, bütün ömrümüz balayları olarak huzurlu, şen ve mutlu geçecekti. Nitekim öyle oldu. Çok şükür şimdi de günlerimiz bal gibi tatlı ve neşeli geçiyor. İnşallah gelecekte de böyle olur.

Bizi Kovsanız da Burada Bir Hafta Kalırız

Memleket komşumuz olan Kahramanmaraş'ta yakın dostlarımızdan, Kâhire'de beraber okuduğumuz Abdullah Edip Güvenen'i ziyaret etmek istedik. Telefon ederek geleceğimizi bildirdik. Refikamla Maraş'a vardığımızda arkadaşım garajda bekliyordu. Bizi çok sıcak karşıladı.

– Hocam, annemler yazlıkta bağ evindeler. Oraya gideceğiz. Güzel manzaralı yerleri seversin. Yazlığımız tam senin sevdiğin bir yer.

Ev sahibimiz arkadaşım çarşıdan bir şeyler aldıktan sonra on beş kilometre kadar uzaklıktaki 'Kazma' denilen yazlığa jiple hareket ettik. Taşlı, virajlı, engebeli dar yoldan sürekli yokuşa çıkıyoruz, iki yanda tek tük görünen ağaçlar gitgide artıyor, sıklaşıyor, ormana dönüşüyor, gittikçe görünümleri güzelleşiyordu. Yolun sonuna yaklaşıp yüksek tepeyi aşınca bir de ne görelim, karşımızdaki manzara, dünyanın en güzel yerlerinden biri. Sanki cennetten bir parça. Sık çam ormanlarıyla kaplanmış yemyeşil, göklere uzanan yüce dağlar arasında uçurumlar, derin vadiler. Aşağıdaki düzlükte küçük parseller gibi görünen tarlalar, bağlar, bahçeler, bunların arasından kıvrım kıvrım zikzak çizerek süzülen Ceyhan Nehri. Bunları sanki uçaktan seyreder gibi görüyorduk. Hele arkadaşımın tatlı meyilli bir yöredeki bağları, sanki cennet bahçesiydi. Rengârenk çeşitli üzüm tiyekleri, incir, elma ve ceviz ağaçları, küçük bir düzlükte her türden sebze, üst başta, şırıl şırıl buz gibi kaynak suyu. Bağın ortasında eski zamanları hatırlatan iki katlı ahşap ev, evin önünde burçak burçak kokan gül ağaçları ve sıra sıra, rengârenk çeşitli çiçekler, bağdakilerin bizi içten sıcak karşılamaları. İnsanı mestane kılan bunca güzellikler karşısında işlerimizi ve yolculuğumuzu unutarak arkadaşıma döndüm.

– Kardeşim Abdullah, bizi kovsanız da burada bir hafta kalırız. Bunca yer gezdim, böyle yer görmedim.

Arkadaşım bizi annesine ve oradakilere tanıttı. Önceden, beni gıyaben tanıyorlardı. Yorgunluk kahvesini içtik. Arkadaşımın annesi, zeki tecrübeli ve ileri görüşlü Osmanlı bir kadındı. Bize gereken talimatı verdi.

– Evladım, kendinizi misafir görmeyin, ev sahibi bilin, serbest olun. Haydin birlikte bağı dolaşın. İstediğiniz üzüm ve meyvelerden elinizle koparın, birbirinize ikram ederek afiyetle yiyin, sonra da yemek zamanına kadar üst katta dinlenin. Yoldan geldiniz, yorgunsunuz. Şimdi ben yerinizi hazırlarım.

Kendilerine nasıl teşekkür edeceğimizi bilemedik.

Hele öğle yemeğinde yaptığı tarhana çorbası, o kadar lezzetliydi ki o güne kadar ve o günden bugüne ne kendi elimden, ne de başkasının elinden öyle nefis tarhana çorbası içmedim. Böyle iştah açıcı ve hastalara hayat verici çorba karsısında "Teyze, burada kaldığımız sürece bu çorbadan her öğün isterim." demekten kendimi alamadım.

Kazma'da kaldığımız günler öyle şen, öyle neşeli ve rahat geçti ki o güne kadar hiçbir yerde öyle rahat dinlenememiştim. Eşimle birlikte el ele, gönül gönüle geçirdiğimiz o unutulmaz bir hafta, sanki bir gün gibi, rüya gibi geldi geçti. Hatıraları ise, hâlâ hafızamızda.

Maraşlıların sevgi ve saygısını kazanan, ikinci manevi hocamın oğlu Fazlı Efendi hocamı ve yedi yaşındayken Antep'te talebem olan oğlu Vehbi'yi de ziyaret edip duasını aldıktan sonra, Gaziantep'e doğru hareket ettik.

İşte Ne Olduysa O Sırada Oldu

Kahramanmaraş'tan dönünce dayımlarla, diğer akraba ve dostlarla vedalaştıktan sonra, akşam üstü yola çıkmak üzere babamlara uğramıştık.

Babamın bize karşı davranışı daha iyi görünüyordu ve neşeliydi. Bilmiyorduk. Neşesi bizi sevdiği için miydi? Biz birincisine yorumluyor, aramız düzeldi diye seviniyorduk. Analığımın kindar bakışından ve surat asmasından bizi kıskandığı belliydi.

Eşyalarımızı aldık, babamlarla birlikte bir taksiyle istasyona gittik. Eşim eşyaların yanında ben bilet almakla meşgulken analığım, babamı bir kenara çekti, başbaşa bir şeyler konuştular. İşte ne olduysa, o sırada oldu. Bileti alıp yanlarına geldiğimde ikisi de tersine dönmüşlerdi. İstasyona giderken babamda oğlunu everip tahsilini bitirmeye göndermenin sevinci vardı. Analığım

ise yenilgiye uğramanın sıkıntısıyla suratını asmış, gözlerinden intikam okunuyordu.

Şimdi ise babamda yaptığı iyiliklerden pişman olan ve dost sandığı bir düşmanın tuzağına düşmüş bir insanın tedirginliği vardı. Suratını asmış, buz gibi olmuştu. Analığıma gelince, intikamını almanın sevinci ile gözleri ışıldıyor, bizimle alay ederek gülümsüyor ve hain hain bakıyordu. Trene binmek üzere ellerini öpmek için yanlarına yaklaşırken şimdi hatırlayamayacağım çok ağır, kırıcı sözlerle bizden uzaklaştılar. Eşimle neye uğradığımızı bilemeyerek trene bindik, ikimiz de uzun süre donakaldık. Analığım, babamın, büyük mirasına konmak için onunla aramızı öyle açtı ki bir daha barışamadık. Bizi babamıza düşman göstermek için yaptıklarının ve ördüğü ağın ne olduğunu ancak yedi sene sonra öğrendik. Öğrendiklerimiz çok korkunç ve inanılmazdı; ama gerçekti. Babamla aramızda açtığı yara, bir daha kapanmadı. Ölünceye kadar ne zaman babamla aramızı bulmaya çalışsam, karaçalı gibi aramıza girdi. Onlarla barışmamız mahşere kaldı. İkisine de Allah rahmet eylesin.

Her Karanlığın Sonu Aydınlık

Tren hareket ederken, kırılan kalbini yapmak için eşime dönerek "Üzülme sevgilim Dürdane! Her gecenin bir gündüzü var. Her karanlığın sonu aydınlıktır. Babamların kalbimizde açtığı yarayı, Yozgat'a varınca babanlar kapatır." dedim. O da bana döndü, gülümseyerek "O yara kapandı bile, sen yanımda ol yeter. Başka teselliye hacet yok. Yeter ki seninle aramız açılmasın. Rabbim seni benden ayırmasın. Senin yokluğun bana ölümden de beter olur." dedi. Güneş batıp akşam karanlığı dünyayı kaplarken birden gönül güneşimizi doğdurdu, manevi dünyamızı aydınlattı. Allah ondan razı olsun. Yüce Rabbim, bize verdiği saadeti herkese versin. Bütün eşleri birbirlerine sevdirsin. Sevgilileri, birbirlerinden ayırmasın. Onları daima rızası yolunda bulundursun.

Ertesi sabah Yozgat'ın kazası Yerköy'de trenden indiğimizde henüz ortalık ağarmamıştı. İstasyona yakın bir camide sabah namazını kıldık, daha sonra ilk vasıta ile Yozgat'a, oradan da bir taksiyle on kilometre mesafedeki Çalatlı köyüne gittik.

Bu gidişim birinci gidişimden başkaydı. O zaman tek başıma, tanımadıkları bir garip misafirdim. Bu sefer gelenler, ciğerpareleri, gözleri gibi korudukları kızları ve onu canı gibi seven damatları idi. Onun için, kesilen koç, bambaşka bir koçtu. Bu sefer söğüt ağacının dallarıyla kebap yaparken, yanımda bir de canıma can, gücüme güç katan yardımcım vardı. Ne yazık ki zamanımız dardı. Bir hafta kalabildik. O da bir gün gibi geçti. Bu arada Ankara'da yapılacak olan pasaport işimizin kaygısına kapılarak huzurumuzu bozmamak için kendimi zor frenliyordum. Köyde kaldığımız sürece grup grup gelen ziyaretçilerle tanışıyor, hoş sohbetler ediyorduk.

İstemeyerek Çalatlı köyünden ayrılırken, kayınpederim ve kayınvalidem Yozgat'a kadar bizimle geldiler. O gün, Yozgat'ta oturan akrabalarını ziyaret ettik. Camileri ve önemli yerleri gezdik. Sonra da geceyi orada geçirmek üzere Durak hocalara gittik.

O gece yatsı namazından sonra, ağır hastalığa yakalanan, çok yaşlı ve büyük âlim, Yozgat müftüsünü ziyarete gittik. Hasta yatağında son günlerini yaşayan, doğrulmaya ve konuşmaya mecali kalmayan hocaefendinin ibret verici ve alanlara büyük ders olan davranışı beni çok duygulandırdı, ilme karşı istek ve aşkımı kat kat artırdı. Hasta yatağında sırt üstü yatmış, arkasına bir yastık dayamışlar, göğsüne kocaman Arapça bir kitap koymuş okuyordu. Yanına varınca selam verdik, selamımızı göz işaretiyle aldı, okumasına bir süre devam etti. O sırada Peygamberimizin "Beşikten mezara kadar ilim öğrenin." sözünü hatırladım. İlme karşı müftü efendinin bu tutumu, benim için canlı bir ders oldu. Allah rahmet eylesin, zat-ı âlilerini bizlere şefaatçi kılsın.

Ankara'da Baklavacı Hacı Baba Devrede

Ertesi sabah, beş yıl sonra görüşmek üzere kayınpederlere ve Durak Hocalara veda ederek Yozgat'tan ayrıldık. Ankara'ya varınca Ulus Merkez Çarşısı'nda baklavacı Hacı Sabrı Baday'ın (Hacı Baha'nın) dükkânına gittik. Gaziantep'ten mahalle komşum, aynı tarikatta manevi kardeşim ve iki talebemin babası Hacı Sabri'nin baklavacı oluşu, girişkenliği ve açıkgözlülüğü dolayısıyla devlet adamlarından geniş bir çevresi vardı. Her dairede yapmak ve yaptırmak istediği bir işi, yapmadan ve yaptırmadan çıkmazdı. Ona, pasaport işlerimizi söyleyince "Çok kolay, hemen yaptırırım." diye bize ümit ve güvence verdi.

Bizi evine götürdükten sonra, Gaziantep valisinin verdiği mektubu ve pasaportumu aldı, gitti. Heyecanlı bekleyiş içindeydik. Nihayet geldi. Gelişinden ve görünüşünden, işimizin olmadığı belliydi. Kendisi de tahminimi doğruladı.

– Ne yazık ki yaptıramadım. Bugüne kadar devlet dairelerinde yapılabilecek her işi yaptırmıştım. Pasaportunla ilgili Gaziantep valisinin yazısı yaraya merhem olmadı, daha ziyade uyuyan yılanı uyardı. Keşke valiye gitmeseydiniz de doğru buraya gelseydiniz.

– Neden?

– Neden olsun. Sana yardım eder görünen vali bey, mektubunda Kâhire'de Ezher'de okuduğunu, Ankara'ya gelince hakkında gerekenin yapılmasını yazmış. Gereken ise pasaportunun alınmasıymış. Sanki Rusya'da yaşıyoruz. Allah, Müslümanları daha beterinden esirgesin. Size bir hizmet yapamadım, üzgünüm; ancak pasaportunu almalarını önledim.

– Sabri Efendi, ben okumak istiyorum. Allah isteyene verir. Allah'ın verdiğini hiç kimse engelleyemez. Okuluma kavuşmak için Allah'ın yolumu açacağına inanıyorum. İşimi bunlar yapmadıysa, mutlaka bir yapan; sen yaptıramadıysan elbette bir yaptıran bulunur. Bizim için tasalanma, Allah Kerimdir. Senden bir ricamız var.

– Nedir o?

– Manevi kardeşimiz Maraşlı İbrahim Şirikçi ağabeyimiz ve oğlu Murat buradaymış. Yerlerini biliyorsan bize salıkla. Ankara'ya gelmişken onları da görelim. Daha sonra ne yapacağımızı düşünürüz.

– Murat arkadaşımız, Güdüllü Ali ile birlikte Gençlik Parkı'nda Murat Lokantası'nı işletiyorlar. Babası Hacı İbrahim de orada olsa gerek.

– Ne güzel. Güdüllü Ali kardeşimizle uzun yıllar beraberliğimiz oldu. Şimdi nerede olduğunu ve ne yaptığını bilmiyordum. Onu da göreceğiz desene.

Allah Ummadığımız Bir Anda Yolumuzu Açtı

Arkadaşımdan pasaportumu aldım, bir taksi ile Gençlik Parkı'na gittik. Şoför bizi Murat Lokantası'na kadar götürdü.

Murat ve Güdüllü Ali bizi çok sıcak karşıladılar. Bizi gökte ararken yerde bulmuşçasına sevindiler.

Bize ilk ikramı yaptıktan sonra, Murat Bey içinde bulunduğum durumu öğrenince kızdı.

– Nasıl olur? Hani ya sizin Demokrat Parti hükümeti din tahsilini serbest ettiydi? Baklavacı Hacı Sabri Baday koyu Demokrat Partilidir. Bakanlar ve ileri gelen devlet adamları, yakın ahbabı ve müşterisidir. Devlet dairelerinde onun göremediği iş yoktur. Tuttuğunu koparır. Hem de o senin yakın arkadaşın ve tarikat kardeşindir. Ona gitsen işini hemen yaptırır.

– Hayır Murat Bey. Benim işim sandığın gibi kolay değil. Şimdi Hacı Sabri'nin yanından geliyoruz. O da senin dediğin gibi, işinizi yaparım diye gitti; ama yapamadı. Neredeyse pasaportumu da alacaklarmış. Pasaportla gitmekten ümidimi kestim. Yarın hanımı Yozgat'a götürüp babasıgile bırakacağım, ben başka bir yoldan gideceğim.

– Sen ne diyorsun hocam? Pasaportsuz beş devletin sınırını aşarak Mısır'a gitmek ne demek? Böyle bir yolculuk hayal bile edilemez. Sen bunca yıldır, binbir zahmet çekerek dinimize ve insanlığa hizmet etmek için mi okuyorsun; yoksa bir an önce ölüp cennette istirahat etmek için mi? Ümidini kesme. Belki bir kolayını buluruz. Maşa dururken elini yakma. Allah "Kendinizi tehlikeye atmayın!" demiyor mu? Hele şu pasaportunu bana ver bakayım."

Murat Şirikçi pasaportuma bir göz gezdirdi; koynuna koydu. Sonra ortağı kıymetli arkadaşım Güdüllü Ali'ye dönerek "Ali ağa! Çok acele ekmek lahmacun yap, falan yere gönder, hocamlara da ne isterlerse yap." dedi. Daha sonra bana döndü "Hocam, siz afiyetle yemeğinizi yiyin. Ben bir saate kadar gelirim." dedi ve bir taksiyle gitti, arkasından da lahmacun gitti. Bir saat kadar sonra Murat geldi, gülümseyerek. "Hocam, işiniz oldu. Şimdi pasaportunuz gelir." dedi. Bir süre sonra bir görevli pasaportumu getirdi. Beklenmedik bu olay karşısında hem sevinmiş hem şaşırmıştık. Daha sonra Murat bana dönerek sordu.

– Hocam, Dürdane Hanım'ı Mısır'a götürmeyecek misin?

– Götüreceğim.

– Onun pasaportunu ne yapacaksın?

– Herhâlde İstanbul'da çıkarırım.

– İstanbul'da kolayca yaptıracağını biliyor musun? "Bugünün işini yarına bırakma." dememişler mi? Burada hazır kolayca işinizi yapan varken, bu fırsat kaçırılır mı? Haydi, Dürdane Hanımın nüfus cüzdanı ile vesikalık fotoğraflarını al, gidelim. Onun pasaportunu da çıkaralım." dedi.

Gittiğimiz pasaport dairesinde önce bize zorluk gösterdiler ve işimizin uzayacağını söylediler. Murat Beyin işbirliği ve oradaki yakınları sayesinde kısa sürede Dürdane'nin pasaportunu da aldık. Böylece ikimizin de Mısır yolu açıldı, işlerimiz bitince

hemen gitmek istedikse de Hacı İbrahim Efendi ve oğlu Murad bizi bırakmadılar. Evlerinde bir hafta konukladılar. Bu arada Ankara'nın camilerini ve gezilecek yerlerini dolaşarak neşeli günler geçirdik.

Korku ve Heyecan içinde Ümitsiz Bekleyiş

20 Eylül 1957'de İstanbul vapuru ile İskenderiye'ye hareket ettik. Vapurda yolcu azdı. Sekiz kişilik kamarada ikimiz kalıyorduk. Onun için serbest hareket edebiliyor, yolculuğumuzun tadını çıkan yorduk. Ertesi gün öğleye doğru İzmir'e vardık. Liman olmadığı için vapur 300 metre kadar açıkta demir attı. O sırada kaptan "Vapur dört saat bekleyecek. İsteyenler İzmir'i gezebilirler." diye anons etti. Eşime "Dürdane, hayatım! Bu fırsatı değerlendirelim. İzmir'i gezelim." deyince "Sen git dolaş gel, gördüğün yerleri bana anlat. Ben İzmir'i geminin güvertesinden seyredeyim." dedi. Ben de düşünmeden "Sen bilirsin." dedim. Yolcuları sahile çıkaracak motora indim.

Rıhtıma çıkınca, "Nereye gideyim?" diye düşünürken talebem Mehmed Müftüoğlu'nun hocalık yaptığı, Kestane Pazarı'ndaki dershaneyi hatırladım. Daha önce burayı duymuştum. Fazla dolaşmadan, sorarak orayı buldum. Dersini bitirmiş, gitmek üzere olan Müftüoğlu, beni karşısında görünce hayret ve heyecanla karşıladı. Mısır'da olduğunu düşündüğü hocasını yanında bulunca çok sevindi, dünyalar kendinin oldu. Bir süre yanlarında kalmam için ısrar etti. Evlenip Mısır'a döndüğümüzü, eşimin vapurda beklediğini söyleyince onu inandırabildim; yoksa beni evine götürüp, birkaç gün misafir etmek istiyordu. Dört saat sonra vapurun kalkacağını, bu kısa sürede bana İzmir'in önemli yerlerini gezdirmesini söyledim.

Hemen bir araba ile çıktık. Önce fuarı gezdik, birkaç tarihî yerlere gittik, tanınmış şahıslarla kısa görüşmeler yaptık. Sonra

Kadifekale'ye çıktık, semaverli gazinoda İzmir'i kuşbakışı seyrederek çaylarımızı içerken, geleceğe dönük çalışma planlarını konuştuk. Kısa sürede çok işler yaptık; ama ikimiz de büyük bir yanlışlık yaptık. Bu arada saate bakmayı unuttuk.

Vaktin geçtiğini anlayınca son hızımızla iskeleye koştuk; ama ne çare! Motor yolcuları vapura götürmüş ve dönmüş, kapılar kapanmış. Memurlara rica ettikse de gidemeyeceğimizi söylediler.

Uzaktan, vapurun güvertesinde korku ve heyecan içinde eşimin ümitsiz bekleyişini görünce tüylerim ürperdi. Bir an düşündüm, şaşkınlığım daha da arttı. Vapurdan inerken "düşürürüm veya çalınır" diye paramızın tamamını eşimin görmediği bir yere koymuştum. Paramızı eşime vermeyip de vapurun gizli bir yerine koymamın sebebi vardı. O zamanlar dış memlekete gidenler yanlarında fazla para götüremezlerdi. Bu yüzden yurt dışına gidenler, aranma korkusu ile paralarını bir yerlere gizlemek zorundaydılar. Yalnız kalan Dürdane'nin yanında hiç para yoktu. Arapların arasına gidiyor, tek kelime Arapça bilmiyor. Birkaç gün vapur yolculuğunda ve vardığı yerde ne yapacak? Parasız, çaresiz ve yalnız. Ben ne yapacağım? Bütün bunlardan habersiz talebem, benden daha heyecanlı idi. Vapur son düdüğünü çaldı, hareket etmek üzere. Bir an kendimi eşimin yerine koydum, çıldıracaktım. Aman Allahım! Bunca çaresizlik, hiçbir çıkar yol yok. Tek ümidim, Allah'tan bir mucize. Denizin dalgalarına bakarak, can-ı gönülden yalvardım "Allahım! Beni eşime kavuştur."

Bu sırada son model resmî bir araba hızla geldi, giriş kapısında durdu. Görevli memur arabadan inen şahsı karşıladı. Biraz önce "Geç kaldın, vapura gidemezsin." diyen memur, bana dönerek "Şansın varmış. Haydi, beyefendi ile vapura gideceksin. Gemi durdurulup sizi alacak." dedi. Meğer gelen adam, yüksek kademede devlet adamı imiş. O da benim gibi gecikmiş. Onun makamına hürmeten vapuru durdurdular. Özel bir motorla bizi

vapura ulaştırdılar. Korku ve heyecan içinde bekleyen eşimin yanına varınca, onunla anlaşmamızı yeniledik.

– Dürdane, kuru ağaca can veren Allah, beni sana kavuşturdu. Bu da senin duan hürmetine oldu. Bu bize ders olsun, bir daha birbirimizden ayrılmayalım. Kalırsak da beraber, gidersek de beraber olalım."

– Bir daha seni gözümden ayırır mıyım? Neredeyse çıldıracaktım. Sakın bir daha beni bırakıp bir yere ayrılma.

– Korkma, bundan sonra seni çanta gibi yanımda taşırım.

Çok neşeli ve zevkli geçen hem de hayatımızın unutulmaz anılarından olan vapur yolculuğumuz beş gün sürdü. Her sabah güneş denizden doğuyor, akşamları denizden batıyordu.

Beyrut'a varınca kaptan anons ederek "Vapur sekiz saat bekleyecek. Yük indirip, yük ve yolcu alacak. İsteyen Beyrut'u gezebilir." dedi. Biz de bu fırsatı değerlendirdik. Beyrut'a giderek camileri, çarşı pazarları ve büyük mağazaları gezdik. Sonra da çok büyük bir giyim mağazasına girdik, pahalı olduğu için İstanbul'dan alamadığımız, İstanbul'da bulunmayan çok değerli bayan elbiselerinden ucuz fiyata birkaç kat aldık.

Kendisi istemeden alacağımı hayalinden bile geçirmeyen eşim, yaşına ve zevkine uygun rengârenk güzel elbiseleri giyince sevincini görmeliydiniz. Vapurumuz İskenderiye'ye varıp gümrük muayenemizi de yaptırdıktan sonra, otobüsle Kâhire'ye hareket ettik. 220 kilometre mesafeyi üç saatte kat ettik. İkindiye doğru Kâhire'ye vardık. Talebem, şimdi de kayınbiraderim Ömer Biçer'in evine gittik.

Eşimle isimlerimizi Yeniliyoruz

Kâhire'ye giderken otobüste eşimle anlaşarak isimlerimizi düzeltmeye karar verdik.

– Dürdane, gel seninle isimlerimizi düzeltelim.

– İsimlerimizin nesini düzelteceğiz?

– Açıklayayım: Ben doğunca adımı "Ahmet Muhtar" koymuşlar. Babam nüfus cüzdanını çıkartırken "Ahmet" yazdırmış. Babam tarafı bana hep "Ahmet" derler. Anneannemler ise, "Ahmet'i bırakmış, "Muhtar" demişler. Daha çok ninemlerde kaldığını için, herkes beni "Muhtar" bilir. Mısır'a gidince de "Muhtar" diye tanındım. Şimdi bu andan başlayarak sen bana "Ahmet" diye seslen, herkese de böyle tanıtalım. Böylece hem ismim düzelmiş olur, hem de İstanbul'a gidinceye kadar, Ahmet ismine kulağım alışır.

Seninkine gelince, esas adını "Fatma" koymuşlar. Nüfusunda da öyledir. Sonra da "Dürdane" demişler. Bu da güzel, ama neden asıl ismini söylemeyelim? Hem de Peygamberimizin çok sevdiği kızının adı 'Fatma' olduğu için, küçük yaştan beri 'Fatma' ismine özel sevgim vardı. Onun için evlenmeye karar verdikten sonra, zaman zaman "Allahım! Evlenirsem bana Fatma isminde bir kız nasib et." diye dua ediyordum. Allah da duamı kabul etti. Böyle olmuşken, neden Fatma ismini kullanmayalım? Nikâh dairesinde ismin yüzünden başımıza geleni gördün."

Aramızda aldığımız bu kararı kayınbiraderlere söyledik, onlar da uygun buldular. Yeni çevremizdekiler bana Ahmet, eşime Fatma diyecekler. Nitekim öyle oldu. Kendimizi yeni ismimize alıştırmamız kolay olmadı. Uzun süre isimlerimiz kulağımıza yabancı geldi. Kayınbiraderlerde bir hafta kaldık. Bu arada hocalarımızı, dost ve ahbaplarımızı ziyaret ederek, onlarla eşimi tanıştırdım. Kâhire'nin önemli yerlerini gezdik. Tarihî camileri ziyaret ettik ve müzeleri gezdik. Okulların açılması yaklaşmış, çalışmayı bırakalı üç ayı geçmişti. Bu tatile kadar yirmi yıllık ilmî çalışma hayatımda ilk olarak kitaplarımdan ve talebelerimden uzak kalıyordum. Evlenmem sebebiyle yaptığım bu tatil, altmış senelik ilmî çalışma süresinde ilk ve son tatilim oldu.

Kayınbiraderlerin iki çocukları vardı. İki odalı evlerinde daha fazla kalamazdık. Hemen fakülteme yakın yerden bir ev kiralamalıydım. Senelik çalışma planı yapıp, hemen çalışmaya başlamalıydım.

Eşim Mısır'a Alışıyor

Ev bulmakta zorluk çekmedim. 1957'de dört milyon nüfusu olan Kâhire'de kiralık ev bulmak için birkaç gün dolaşırlardı. Ben bir çıkışta fakülteme yakın "Hadâik-i Şubra" mevkiinde beşinci katta bir daire kiraladım. Evi son kattan tutuşumun sebebi, günde birkaç kez merdiven çıkıp inmenin, kalbi ve yürüme kaslarmı güçlendirmesi, nefes borularını ve akciğer gözeneklerini açması ve genel sağlık için zorunlu günlük spor olmasıydı. Hem de nüfusu yoğun olan büyük şehirlerde hava kirlidir. Kirli hava ağır olduğu için daha çok alt katları etkiler. Yukarı katlarda hava daha hafif ve daha temiz olur. Yukarı katlara çıktıkça, yolun tozu ve gürültüsü azalır. Bir de biz Antepliler sık sık balkonda kebap yaparız. Son katlarda duman havaya yükselir, komşular rahatsız olmaz. Tuttuğum evin aylığı beş cüneyhdi. Yedi cüneyh olan aylık gelirimden, bütün ev masrafı ve diğer giderler için bize kalan sadece iki cüneyh idi. Bu gülünç durum beni ne üzüyor, ne de düşündürüyordu. Ben, mesleğime ve Rabbime karşı görevlerimi yaptığım ve ailemde huzuru sağladığım sürece Allah'ın bize yardımcı olacağına, evliliğimizin kerameti olarak yeni yeni rızık kapıları açacağına inanıyordum. Nitekim inandığım gibi oldu:

1937'den 1957'ye kadar yirmi sene ücret almadan talebe okutmuştum. Bu arada zaman zaman talebelerim para teklif etmişler, kabul etmemiştim. Ben evlenmeden önce, Isparta İmam Hatip okulundan mezun olan Denizlili Osman Kara, Ezher'e okumaya geldi. Onu da okutuyordum. Mısır konsolosunun aracılığı ile geldiği için Ezher'den benim aldığımın üç misli maaş alıyordu. O da bana ısrarla para vermek istedi, kabul etmedim.

Evlenip Mısır'a dönünce, yine okutmaya başladım. Osman Kara da evimizin bitişiğinden bir daire kiraladı, onu da okutuyordum. O sırada okul (Ezher) yeni bir karar alıyor: Yabancı uyruklulardan Ezher'e okumaya gelip Arapça bilmeyenlere, kendi milletinden olup Ezher'de okuyan ve Arapçayı iyi bilen hoca tayin ederler. Türkiye'den gelenlere bir hoca tayinini düşünürken, Ezher idaresi, yıllardan beri benim Türk talebesini okuttuğumu öğrenir. Bunun üzerine, haftada sekiz saat ders okutmak üzere, ayda sekiz cüneyh maaşla beni hoca tayin ettiler. Hâlbuki ben yıllardır Ezher'de okuyan arkadaşlarımın çoğuna ders veriyordum. Okuttuğum ders, haftada yirmi saati aşıyordu. Ayda sekiz cüneyh deyip geçmemeli. Bu para, iki aylık orta hâlli bir ev kirası idi. Başka bir ölçü ile 8 cüneyhe 80 kilo koyun eti veya 250 kilo pirinç alınırdı.

Böylece aylık gelirim 15 cüneyh oldu. Dört sene sonra üçüncü çocuğumuz doğacağı sıralarda edebiyat fakültesine okutman olarak girdim. Oradan da haftada dört ders karşılığı ayda sekiz cüneyh alıyordum. Kâhire'de geçen beş yıllık evlilik hayatım çok rahat geçti. Bütün ihtiyacımızı gördüğümüz gibi sık sık hocalarımı, yeni edindiğimiz ahbablarımızı ve grup grup talebe arkadaşlarımı davet ediyor, kendilerine leziz yemekler, çeşitli kebaplar ve baklava, kadayıf gibi şahane tatlılar yapıyordum.

Daha önce olduğu gibi, evlendikten yurda dönünceye kadar, özel hocam Î'di Vâsıf'ın derslerine devam ettim. Çoğu zaman derse eşim Fatma ile beraber gidiyorduk. Ben dersimi alırken, o da hocamın hanımı ve kızları ile sohbet edip eğleniyordu. Dil bilmediği için önceleri işaretlerle anlaşan eşim, inanılmayacak kadar kısa zamanda Arapçayı öğrenmeye başladı. Hem girişken, hem konuşkan, hem de sevecen olduğu için kızlarla ve kadınlarla çabucak tanışıyor, konuşuyor, kaynaşıyor, onlardan Arapça öğreniyordu.

Eşim Fatma ve doğacak çocuklarımızla birlikte Mısır'da kalacağımız beş senenin aylarını, ayların haftalarını, haftaların günlerini ve günlerin saatlerini hem verimli, hem neşeli, hem de

huzurlu olacak tarzda planlıyordum. Bunu da ibadetlerimizi, bütün çalışmalarımı, cismî, ruhî ve cinsî arzu ve ihtiyaçlarımızı göz önüne alarak yapıyordum.

Planlarımı uygularken, her şeyden kıymetli, asla paha biçilemeyen zamanımı en yararlı tarzda kullanıyor, onu kanaviçe işler gibi güzelleştiriyor, şenlendiriyor, dakikalarımı bile değerlendiriyordum.

Çalışmaya seher vakti kalkıyordum. Hâlâ da öyle yapıyorum. Sabah namazına kadar özel ibadetimi ve derslerimi yapıyor, ezan okununca eşimi kaldırıyor, namazı eşimle birlikte cemaat olarak kılıyorduk. O gün bugün evde kıldığım namazları ailemle birlikte kılar, cemaat sevabı alırız. Eşim genç olup fazla uyuması gerektiği için, namazdan sonra o uyur, ben çalışırım. Kahvaltıdan sonra o ev işlerine ve özel işlerine koyulur, ben okula giderim. Fakülteden gelince çantamı kor, mutfağa gireriz. Ben aşçı, o yamak olarak ve tatlı tatlı sohbet ederek, öğle ve akşam yemeklerini yaparız. Yaparken de eşime yemeklerin yapılışını, besleyici ve leziz oluşlarının sırlarını ve mutfağı kirletmeden, kısa sürede birkaç tür yemeğin nasıl yapılacağını, bütün detaylarıyla öğretirim. Öğle yemeğinden sonra bir saat kadar yatar dinleniriz. Çünkü Peygamberimiz (s.a.s.) "Öğle yemeğini ye uzan, akşam yemeğini ye gezin." demiştir. Onun her sözünde nice hikmet ve yararlar vardır. Bu dinlenme, seher vaktinden öğleye kadar çalışmalarımızın yorgunluğunu giderir, günün ikinci yarısında da verimli çalışmamızı sağlar; özellikle gecelerin kısa, gündüzlerin uzun olduğu yaz aylarında. Bu yüzden Allah bile Kur'an-ı Kerim'de öğle vakti soyunup yatağa girmemize, bir süre uyumamıza işaret etmiştir. (Nur, 24/58)

Dinlenip kalktıktan sonra bir saat kadar derse çalışır, yedi yıldan beri devam ettiğim özel hocama giderdim; çoğu kez eşimle beraber. Bir gün yine derse birlikte giderken Nil Nehri'nin

kıyısında bitişiğinde küçük bir cami olan güzel bir ev eşimin ilgisini çekmiş ki cân-ı yürekten "Ah! Keşke, Allah bize deniz sahilinde şöyle bir ev nasip etse, yanında da böyle bir cami olsa." diye dua etti. Ben de "Âmin" dedim. Allah on iki sene sonra eşimin duasını kabul etti, Marmara Denizi'nin en güzel sahilinde Esenköy'de bize o evden daha büyük ve daha mükemmel güzel bir ev nasip etti. Sonra da yanı başında bizim önderliğimizde o camiden daha büyük bir cami yapıldı. Allah cümle kullarının duasını kabul etsin.

Özel hocamın dersinden dönünce, evimize gelen, daha önce kaldığım yurtta okuttuğum talebe arkadaşlarımın derslerini okutuyordum.

Düzenli ve sürekli çalışmakla okulumun, talebelerimin hakkını veriyor, ibadetlerimle ruhumu huzura kavuşturuyor, dengeli ve düzenli beslenmekle de vücudumuzun sağlığını temin ediyorduk. Bunlar yetmezdi.

Genç yaşta gurbet ele düşen eşimi devamlı dört duvar arasında tutamaz, onu kitapların arasına sıkıştıramazdım. Genç yaşına, cinsiyetine ve özlemlerine cevap verecek şekilde onun da gülmeye, eğlenmeye, yeşillikler arasında çiçeklerin karşısında akarsuların kıyısında gezip dolaşmaya ihtiyacı vardı. Ayrılmak zorunda kaldığı yakınlarını unutmak için teselliye, her tabakadan insanlarla ilişkisinin gelişmesi için ziyaretleşmeye, insanlarla kaynaşmaya, yeni yeni çevreler edinmeye muhtaçtı. Zamana ve yaşadığı ortama göre, istek ve arzularının gerçekleşmesi gerekirdi. Hz. Peygamber (s.a.s.) "Hanımlarınızın da sizde hakkı var." (Buharî, Savm, 54) dememiş miydi? Yukarıda dediklerim, ileride diyeceklerim ve denilmesi sakıncalı olan bazı gerçekler ve davranışlar eşimin hakkı idi. Hepsinin gerçekleşmesi gerekirdi. Ona haklarını verir, özlemlerini yerine getirirsem, o zaman onu huzura kavuşturur, kalbini kazanır, onu kendime bağlar, din adına ona

dediklerimi rahatlıkla yaptırır, insanca ve Müslümanca yaşamasını sağlar, onu sorumluluktan kurtarırdım.

İşte bütün bunları göz önüne alarak, her akşam üzeri ve akşamları birer saati, perşembe günleri öğleden sonrasını, bütün İslam milletlerinin ve devletlerinin resmî tatil günü yaptıkları, Müslümanların bayram, ibadet ve eğlenme günleri sayılan cuma günlerini, ailemle birlikte serbest yaşamamız için ayırdım.

Perşembe günleri öğleden sonra Kâhire'nin içinde uzun gezilere çıkıyor, haftalık alışveriş yapıyor, ihtiyaçlarımızı alıyorduk. Bazen tanıdıkları ziyarete gidiyorduk. Şayet misafirlerimiz gelecekse, yemekleri hazırlıyorduk. Akşam da ya bize misafir geliyor ya da biz misafirliğe gidiyorduk. Misafirlerimize güzel yemekler yaptığımız gibi, çoğu kez misafir gittiğimiz yerlerde de yemekleri biz yapıyorduk. Bu da onlarla aramızdaki samimiyeti artırıyordu.

Gelen misafirlerimizin arasında grup grup talebe arkadaşlarım, kayınbiraderler ve çocuklarıyla birlikte hocalarım ve eskiden Kâhire'ye yerleşmiş olan Türk ailelerinden dost ve ahbaplarımız vardı.

Cuma günleri, 'Kanâtır-ı Hayriye' (Hayır ve bereket getiren barajlar) ve 'Hilvan' gibi piknik yerlerine gidiyorduk.

'Kanâtır-ı Hayriye', Kâhire'ye 30 kilometre mesafede sanki cennet bahçelerinden bir numune. Uçsuz bucaksız bu yemyeşil millî parka, bir milyon insan girse kaybolur. Yerler atlas gibi çimen. Gölgesinde yüzlerce kişinin piknik yapabileceği ulu ağaçlar. Yer yer, dünyanın her yerinden getirilmiş türlü çiçekler. Yakın aralıklı çeşmelerden akan zülal gibi sular, feyizli camiler. Gözünün gördüğü her yer güzel, insanlar şen ve neşeli. Oraya gelen dertliler derman, hastalar şifa bulur. Nil Nehri'nden küçük vapurlarla, karadan otobüslerle gidilen Kanâtır'da sıkıntılar dağılır,

kaygı, kasavet yok olur. Oranın büyüleyici güzelliği karşısında insan kendisini bile unutur.

Evlenmeden önce oraya cuma günleri talebe arkadaşlarımla gider, onlara Buhara pilavı, çiğköfte ve kebap yapardım. Yanımıza aldığımız kitapları da okur, bilgimizi artırır, tatil günü bile zamanımızı değerlendirirdik. Evlendikten sonra eşimle gittiğim piknik yerlerine, daha sonra çocuklarımız da katıldı.

Kâhire'ye kırk kilometre kadar uzaklıkta, metro ile gidilen ve Mehmet Akif Ersoy'un kaldığı konağın da bulunduğu Hilvan'ın, ayrı bir güzelliği ve özelliği vardı. Çeşitli görünümler ile Japon bahçeleri, Japonya'da olduğu gibi kat kat çardaklar, rengârenk göz alıcı ve görenlere sürür verici çiçekler, turistlerin ilgisini çeken bir sürü Japon heykelleri.

Hilvan sıcak olduğu için, oraya daha çok –Türkiye'nin bahar aylarını andıran– kış mevsiminde gidilir. Havası serin olan Kanâtır-ı Hayriye'ye ise yaz aylarında gidilir.

Arzular Tatmin Edilmezse

Küçük yaşımdan beri insanları, bütün canlıları çok severim. Onlara hizmet etmekten ve işlerini bitirmekten zevk alırım. Yorucu da olsa hiçbir karşılık beklemeden başkalarının isteklerini yerine getirmeye çalışırım. Bu hâl bende yerleşmiş, değişmeyen huy olup çıkmıştır.

Bunun içindir ki evlendikten sonra eşimin, daha sonra da çocuklarımın istek ve özlemlerine daha çok saygı ve özen göstermeye başladım. Bunun, insanlara ve sorumluluğunu yüklendiğim kimselere karşı görevim olduğuna inanıyorum. Bu yüzden, tek taraflı da olsa karşımdakine gereken fedakârlığı ve feragati yapmaktan geri kalmam. Hele eşimin ve çocuklarımın hiçbir şeyde gözünün kalmasına gönlüm razı olmaz. Yapabiliyorsam, özlemlerini gerçekleştirmeye çalışırım. Mesela bir gün Kâhire'nin en

lüks caddelerinden Kral Fuat Caddesi'nde gidiyorduk. Büyük bir ayakkabı mağazasının önünden geçerken, eşimin gözü, vitrinde her kadının giyemeyeceği yüksek ökçeli bir ayakkabıya takıldı. Biraz duraklayarak kalbindekini açığa vurdu.

– Şöyle bir ayakkabı giyemedim.

– Onu sana alayım mı?

– Almazsın ki.

Ökçesi çok yüksek olduğu için giyemeyeceğini bildiğim hâlde koluna girdim, mağazaya girdik, istediği ayakkabıyı aldım. Yeni aldığımızı giydirdim, eskisini paket yaptırdım. Bir süre dolaşınca rahatsız olarak ayağı aksamaya başladı. Eve gidinceye kadar öyle bir hâle geldi ki ayakkabıyı istediğine pişmanlığını gizleyemedi.

– Keşke bu ayakkabıyı almasaydın.

– Sen istersin de nasıl almam?

– Her istediğimi alman gerekir mi?

– İstemesen bile, bir şeyi özlediğini fark edersem, onu almaya gücüm varsa, dinimize de aykırı değilse onu alırım; yoksa seni sevdiğim nerede kalır? İnsan sevdiğine hem saygı gösterir ve itaat eder, hem de onun istek ve özlemlerini yerine getirir. Böyle yapmıyorsa, onu sevmiyor demektir. Öyle değil mi?

– Doğrusun. Ben de senin her istediğini, daha düşünmeden yerine getireceğim.

– Hayır! Senden her istediğimi düşünmeden yapman doğru olmaz.

– Neden?

– Bir şeyi düşünerek, bilerek ve inanarak yapmalısın. Senden istediğim bir şey, senin zararına olabilir ya da Allah'ın emrine uymayabilir yahut da Allah'ın ve Peygamberimizin yasakladığı bir şey olabilir. Onu yaparsan zarar görürsün. Ayrıca ikimiz de günaha gireriz. Bu hususta bizleri uyarmak için Peygamberimiz "Allah'a asi olunacak yerlerde hiçbir kimseye itaat edilmemelidir." (Buharî, Müslim) buyurmuştur.

Eşim benim anlayışım karşısında üzülmüştü.

– Kusura bakma, giyemeyeceğim ayakkabıyı istedim, seni zarara soktum.

– Giyemeyeceğini önceden bilmiyordun ki. Bilsen istemezdin; fakat ben giyemeyeceğini biliyordum.

– Biliyordun da neden aldın? Paramız boşa gitti.

– Almasaydım, onda gözün kalacaktı. Nerede öyle bir ayakkabı görsen "Böyle bir ayakkabı giyemedim." diyecektin. Bugün bir saat de olsa onu giydin, hevesini aldın. Hem de paramız boşa gitmez ki komşumuz Cavidan Hanım'ın kızı, arkadaşın Bedriye yüksek ökçeli ayakkabı giyer. Böyle kıymetli ayakkabı alacak kimsesi olmadığı için, pazardan ucuzunu alıyor. Bunu ona hediye edersin, çok kıymete geçer, unutulmaz bir hatıra olur.

Evleneli üç ayı geçmişti. Fakültede dersler rayına oturmuş, hocalarımız biz öğrencilerine bilgi hazinelerinin kapısını açmıştı. Biz de bilgi dağarcığımızı doldurmak için bütün hızımızla çalışıyorduk. Okuluma yakın ve sağlığımıza uygun olan evimizden memnunduk. Hele Osmanlı sarayında yetişen, aynı katta bitişik komşumuz yaşlı Cavidan Teyze, bize annelik ediyor, kızı Bedriye de eşime hem ablalık, hem hocalık ediyor, ona Arapça öğretiyor, hem de ana kız, her işine yardımcı oluyorlardı. Bir sabah eşim Fatma mutfakta sabah kahvaltısı hazırlıyor, ben de kitap okuyordum. İçten gelen bir duygu ile kitabı bıraktım, mutfağa gittim. Yanına vardığımda yumurta pişirmek için yağ tavasını gaz ocağına koymuş, düşmesin diye tavanın kulpunu tutuyordu. Bir anda "Bayılıyorum." demesiyle yere yığılması bir oldu. Bir elimle onu tutmaya çalışırken, öbür elimle tavayı tutuyordum. O anda yanında olmasaydım, kızgın yağ üzerine dökülecek, belki yanmakta olan gaz ocağı da üzerine devrilecekti.

Büyük bir kaza önlendi; ama neden bayıldığına bir mana veremedim. Bu hususta ikimiz de tecrübesizdik. Tehlikeli bir hastalık

olur diye doktora götürmek istedim, bir süre sonra kendine gelip rahatlayınca "Bir şeyim yok." diye doktora gitmek istemedi. Ben de alışkanlık hâline gelen huyumdan dolayı önemsemedim.

Size Müjde Yolcunuz Geliyor

Yavaş yavaş, havalar serinledikçe derslerim kızışıyor, daha çok çalışmam gerekiyordu. Bir yandan da eşime gurbet acısını ve memleket hasretini unutturmak için yeni yeni ailelerle tanışıyor, çevremizi genişletiyorduk. Ona daha candan yaklaşıyor, ruhunu okşayıcı ve kalbine neşe saçıcı davranış ve konuşmalarımla gönlünü şenlendiriyordum.

Bir sabah eşim uykudan uyanır uyanınaz "Canım ekşi erik kurusu ve karpuz istiyor." dedi. "Karpuzun mevsimi geçti; ama ararsam belki bulurum. Eriğe gelince, burada yaşı olmaz ki kurusu olsun! Yine de bulmaya çalışırım." dedim. Dersten çıkınca epey dolaştıktan sonra, sefirlerin ve yüksek kademede devlet adamlarının evlerinin olduğu Ravza'da karpuzu buldum. Ekşi erik kurusunu bulmam imkânsızdı. "Bunu istemesinde bir hikmet vardır." diye, İstanbul'a arkadaşıma mektup yazarak bize çok acele uçakla bir kilo ekşi erik kurusu göndermesini rica ettim.

Bir hafta sonra gelen erik kurusunun arasında bir de yazı vardı; "Size müjde! Yolcunuz geliyor..." Önce ikimiz de bu cümleden bir şey anlayamadık. Yolcumuz kim, hangi yoldan, ne ile, ne zaman geliyor? Biraz düşünüp, daha önce baygınlık geçirdiğini, sonra zaman zaman midesi bulandığını, 'yolcunuz geliyor' cümlesine bağlayınca maksadı anladık. Eşim hamile idi. Bu hayırlı müjdeyi anlayınca, sıra ilk kez benim bulduğum bir formülün denenmesine geldi: "Doğumdan 5 ay 4 gün önce kesin doğum tarihinin tespiti."

Formülün özeti şöyle: Hamile olan kadın, hamilelik süresi takriben dört aya yaklaşınca, kendi kendini kontrol edecek ve

karnını denetleyecek: Ceninin (yavru) karnında harekete başladığını yani kımıldadığını fark edince, elini karnının üzerine kor. Kalbin çarpması gibi karnı dik dik atınca, o gün karnındaki yavru tam 120 günlüktür. O günden 5 ay 4 gün sonra çocuk biiznillah dünyaya gelir.

Bu formül genç yaşta, sağlıklı kadınlar için kesin, garantili ve deneyimlidir. Bazı sıhhi sebeplerden dolayı yukarıdaki rakam fark etse de bu fark, ileri veya geri 2-5 günü aşmaz. Pek nadir bazı kadınlar eksik (7 veya 8 aylık) ya da geç doğum yaparlarsa da bunlar istisnadır. İstisnalar kaideleri bozmaz.

Ben şahsen bu formülü beş çocuğumda denedim. Dördü, beş ay dört gün sonra belirttiğim tarihte doğdu. Birinde ise ana karnındaki hareketi hususunda bir günlük şüphe vardı, doğacak tarihi yazarken, "Perşembe ya da cuma günü doğacak." dedim. Perşembe günü doğdu. Altıncı olarak torunumda denedim, yazdığım tarihten üç gün sonra doğdu. Doktorun ifadesi, bu gecikme belli bir sebebe bağlı imiş. Yukarıki ilginç formülümün geniş açıklamasını 'Mutluluk Yolları Hayat Kitabı'nın Ruh Sağlığı bölümünde kaydettim.

Belirttiğim tarihe göre ilk çocuğumuzun doğum günü, düğünümüzden tam bir sene sonra, evlenme yıldönümümüzün aynı gününe denk geliyordu. 8 Ağustos 1957 Perşembe günü nikâhımız kıyıldı ve düğünümüz oldu. 8 Ağustos 1958 Cuma günü çocuğumuz doğacaktı. Nitekim öyle oldu. Günler, haftalar, aylar geçti derken hesabıma göre doğuma bir hafta kaldı. Doğum için ve doğacak çocuk için gereken hazırlıkları yaparken, bir de cana yakın, esmer güzeli, sanatında oldukça usta, çok değerli bir zenci bayan doğum doktoru ile anlaştım.

Muayene için eve gelen doktor Rukayya Hanıma, eşime sezdirmeden "Bir hafta sonra doğum olacak." deyince "Bu kararı doktoruna bırak." dedi. Muayene ettikten sonra da "Galiba dediğin doğru çıkacak. Allah'tan bir mâni olmazsa, bir haftaya

kadar doğum olur. Sen nasıl biliyorsun, doktorluğun var mı?" dedi. "Hayır, doktor değilim. Hz. Muhammed'in sözünden de ilham alarak düşündüğüm bir formül ile beş ay önce doğum tarihini yazdım." deyince hayretini gizleyemeyerek "Bugüne kadar böyle bir şey duymadım. Bu formülü bana açıklar mısın?" dedi. Ben de 'Mutluluk Kitabı'mda yazdığım gibi açıkladım. Sevecen davranışlarıyla, insana sıkıntılarını, acı ve ağrılarını unutturan ilginç konuşmalarıyla hastalarına neşeli dakikalar yaşatan Rukayya Hanım, Mısır'da doğan üç çocuğumuzun da doğum doktoru oldu.

Doğumun kolay olması için, doğum günü yaklaştıkça akşam üzeri gezilerimizi uzatıyor, aşırı yormadan, mümkün olduğu kadar eşimi fazlaca yürütüyordum.

Doğum Yapacak Olan Her Kadına da Ders Olsun

Doğuma bir günden az kala, doğumun daha kolay olması ve doğum yapacak olan her kadına da ders olsun diye bir plan düşündüm, planımı komşumuzun kızı çok zeki ve yirmi beş yaşlarında Bedriye'ye açıkladım:

– Bedriye, sabaha karşı ya da yarın sabah eşim Fatma doğum yapacak. Bu gece sana bu konuda bir görev vereceğim.

– Doğumun ne zaman olacağını nereden biliyorsun?

– Bunu sorma, sana diyeceklerimi iyi dinle: Bu gece bizim evlenme yıldönümümüz. Bunu bahane ederek, komşularımızın kızlarını bize davet edeceğiz, gece yarısını geçinceye kadar aranızda eğleneceksiniz. Şarkı söyleyip, def çalıp oynayacaksınız. Ben size katılmayacağım, ayrı bir odada ders çalışacağım. Aralarında büyük olarak eğlenceyi sen idare edeceksin. Senden ricam, daha çok eşim Fatma'yı oynatacaksın. Onunla birlikte, uzun uzun oynayıp zıplayacaksınız. Onu ne kadar çok oynatırsan, doğumu o kadar kolay olur. Bu sırrı ne Fatma'ya, ne de başkasına söyleme.

Annene de söyleyeceğim, doğum için gereken hazırlığı yapacak. Doktor Hanıma da söyledim, gerektiği zaman onu çağıracağım.

– Tamam Ahmet Abi. Anladım, dediklerini istediğinden daha mükemmel yaparım. Bizde darbuka var. Bir arkadaşımdan da def alırım. Yeter ki sen, –meyve, pasta ve kuru yemiş gibi– yiyeceğimizi çok al.

Bedriye'ye talimatı verdikten sonra, eşimle de konuşarak evlenme yıldönümünde eğlence tertipleme görüşüme onu inandırdım, tanıdığı genç hanımları ve komşu kızları davet etti. Planım beklediğimden daha mükemmel uygulandı. Yaşı evlenme çağını geçip evlenemediği için, şık giyinmeye ve eğlenmeye düşkün olan Bedriye, bütün marifetini kullandı, gece yarısından sonra saat ikiye kadar çaldılar, söylediler, oynadılar, eğlendiler. Onlar dağıldıktan sonra eşimin yanına geldiğimde ayakta duracak hâli kalmamıştı. Biraz dinlenip sabah namazını kıldıktan sonra, doğum sancısı başladı. Hemen gittim, doktoru getirdim. Doğum hususundaki planım işe yaradı.

Cuma günü sabah saat dokuzda yani beş ay dört gün önce yazdığım tarihte, çalışma odamda heyecanla beklerken, doktorumuz Rukayya Hanım gelerek oğlumuz olduğunu müjdeledi.

Henüz bekâr olan ve eşimi öz kardeşi gibi seven doktorumuz, eşimin kırkı çıkıncaya kadar sık sık geldi, bebeğimizin bakımını yaparak anasına yardımcı oldu. Biz de hakkını koymadık.

Bebeğimizin adını koyma sırası gelince epeyce düşündüm, sevdiklerimin çoğunun adının 'Mustafa' olduğunu hatırladım. Peygamberimizin bir adı da Mustafa. Manevi hocamın adı Mustafa, talebelerimden çok sevdiğim, zeki çalışkan, ilim uğruna çekilmez çilelere katlanan, her tehlikeyi göze alarak peşimden Haleb'e kadar gelen talebemin adı Mustafa. Evlenirken ve evlendikten sonra bana büyük yardımları olan, bize gerçek anlamda babalık yapan, çok sevdiğim, sadakatli ve fedakâr arkadaşımın adı Mustafa Güllü.

Adı Mehmed Nuri olan babamın da adından hatırası olsun diye 'Nur' kelimesini aldım, eşimle ve hocamız Yozgatlı Muhammed İhsan Efendi ile de istişare ettikten sonra, ilk oğlumuzun adını 'Mustafa Nur' koydum. Doğumdan sonra, doktor hanım, çocuğa yapılması gereken aşıların cinsini ve tarihini belirten bir liste yazdı, bize verdi. Bir de aynısını yazdı, resmî makama gönderdi. O zamanlar Mısır'da doğan çocuğun aşılarını yaptırmak mecburi idi. Parasız aşıları belirtilen tarihlerde yaptırmayana ceza veriyorlardı.

Çocuğumuzun aşması gereken bir geçit vardı: Sünnet olmak. Kırkı çıkınca onu da yaptırdık.

Sanatlarıma Bir Yenisini Daha Ekledim

Oturduğumuz binada kapı komşumuz Cavidan teyze yaşlı olduğu hâlde dinç, enerjik, hareketli, becerikli ve cana yakındı. Kızı Bedriye ile birlikte her hususta eşimin yardımına koşuyorlardı. Osmanlı sarayında hizmet eden asil bir Çerkez ailesinin biricik gözbebeği olan Cavidan Hanım, çocukluğunu sarayda geçirmiş, saltanat yıkılıp, saray hayatı sona erince, bazı hanedan üyeleriyle birlikte Mısır'a sığınmışlar. Güzelliği ile görenleri büyüleyen Cavidan Hanım, devlet memurlarından biriyle evlenir, bir kızı olur. Kocası ölünce, emekli maaşı ile yaşamalarını sürdürürler. Kızı da kendisi gibi becerikli ve güzel olduğu hâlde dengine düşüp evlenemez. Giyimine düşkün Mısırlı kadınlar gibi, Bedriye de teselliyi şık giyinmekte bulur.

Cavidan teyze bizim hanımın büyük annesi, kızı Bedriye de ablası olarak yarışırcasına ev işlerinde ve çocuk bakımında eşime yardımcı oluyorlar.

Tahsili olduğu için fasih (doğru ve güzel) Arapça konuşan Bedriye, eşime Arapça öğretirken, hem Arapçayı hem de Türkçeyi iyi bilen annesi aralarında mütercimlik ediyordu. Oğlumuz Mustafa'ya sanki kendilerinin çocuğu imiş gibi özenle bakıyorlardı.

Erkek olsun, kadın olsun, her Müslümanın –bütçesinin elverdiği kadar– şık giyinmesi gerekir. Çünkü Peygamberimiz (s.a.s.) "Elbisenizi güzelleştirin, iyi giyinin, binekleriniz de iyi olsun ki insanlar arasında saygıya layık olasınız." buyurmuştur.

Ben iyi giyinmesini sevdiğim için, eşime de iyi giydirmek isterim. Hele her gün rengârenk giyinen Bedriye'ye bakarak eşimin de şık giyinmesi normaldi. Üstelik yeni evli ve gençti.

Bunu Cavidan teyze ile konuştum.

– Cavidan teyze, Mısırlı hanımlar giyimlerine çok önem veriyorlar. Talebe iken ailelere karışmıyordum. Evlendikten sonra birçok ailelerle kaynaştık. Gün geçtikçe de çevremiz genişliyor. Türk olduğumuzu bildikleri için, bize bakarak memleketimiz halkına not verirler. Fatma'ya yeni yeni elbiseler almak istiyorum. Gördüğüm kadarıyla mağazalarda hazır kadın elbiseleri pahalı. Tanıdığınız iyi bir terzi varsa, kumaş alıp diktirmek istiyorum.

– Doğrusun evladım. Hazır elbiselerin iyisi çok pahalı. Ucuzu da işe yaramaz. Hem de üzerine biçilen daha çok dayanır ve daha iyi yakışır. Tanıdığımız bir terzi var. Ona istediğiniz elbiseyi diktiririz. Biraz fazla para alır; ama güzel elbise diker. Diktirmek hazır almaktan daha ucuza gelir.

– O hâlde ona önce bir pardösü diktiririz, memnun kalırsak elbise de yaptırırız.

Saf kalpli Cavidan teyzenin dediği terziye gittik. Ne kadar kumaş alacağımızı sorduk, "Çift en kumaştan iki buçuk metre alın." dedi. Bir de cepken yaptırırız diye, kumaşı bir metre fazla aldık. Terziye de kumaşın fazlasını alacağız diye söyledik. Terzi bizden kumaşa verdiğimiz paradan daha fazla dikiş parası aldığı gibi kumaşın da artmadığını söyledi. Terziye bir şey diyemedim; ama yalan söylediği besbelliydi. Peygamberimizin "Mümin bir yere iki kez aldanmaz." (Kefü'l-Hafâ, c. 2, s. 375) sözünü

hatırlayarak, içimden "Sana bir daha elbise diktirirsem iki olsun." dedim. Dönüşte bir mezura aldım, eve gidince teninin ne kadar kumaş kullandığını inceden inceye ölçünce ne göreyim? Kumaşın bir buçuk metresini çalmış. Durumu fark eden eşim de üzüldü. Elden ne gelir? Ona sordum:

– Fatma! Makine ile dikiş dikebilir misin?

– Bilmem! Dikebilir miyim? Masume annenin makinesinde ara sıra bir şeyler dikerdim. Neden sordun?

– Hiç, öyle aklıma geldi, sordum.

Sözü kapattım. Ben hanımın elbiselerini, çocuğumuzun giyeceklerini ve pijamalarımızı evde dikmeye karar verdim. Vakit geçirmeden hemen gittim, kumaş mağazalarını gezdim. Elbise çıkmaz diye ayırdıkları ve yarı fiyata sattıkları parça kumaşlardan, elbise çıkaracağımı tahmin ettiğim boylardan iki elbiselik kumaş aldım. Sonra da dikiş makinesi satılan mağazadan "Numan" marka bir dikiş makinesi bir de makas ve mastara aldım.

Omuzumda dikiş makinesi, elimde kumaş, makas ve biçki aletleri eve gelince eşim hayret etti.

– Nedir bunlar?

– Görüyorsun ya! Makine ve elbiselik kumaş.

– Bunlar ne olacak?

– Sana elbise dikeceğiz.

– Kim dikecek?

– Ben biçeceğim, sen dikeceksin.

– Senin terziliğin var mı?

– Terzi değilim; ama yapacağıma güveniyorum. Bu da diğer sanatlarım gibi bir sanattır. Öbür sanatlarının nasıl çıraklığını ve kalfalığını yapmadan ustalığını yaptımsa, bunu da yapacağıma güveniyorum. Hem de görünen köy kılavuz istemez. Vücudun karşımdadır. Boy, bel, beden, omuz ve kol ölçülerine göre keserim, sen de dikersin. Dikemezsen onu da ben yaparım. Birincisi

bozulursa, ikinci elbiseyi yapabileceğimize güveniyorum. Bundan sonra sana az para ile çok güzel elbiseler giydireceğim inşallah. Kumaşlara, makineye ve diğer malzemelere harcadığım para, terziye diktirdiğimiz pardösüye harcanandan daha azdır." dedim.

Tahminimde ve kendimize güvenimde aldanmamışım. Cavidan teyzenin kızı Bedriye'nin dolabından farklı modelde iki elbise aldık. Onlara bakarak, ölçülerini de eşim Fatma'nın vücut ölçülerine göre uygulayarak elbiseleri biçtim, eşim de dikti, elbiseleri meydana getirdik. Rengine ve modeline uygun düğmelerini ve diğer aksesuarlarını da dikince, vitrinde satılacak elbise oldu. Böylece sanatlarıma da bir yenisi daha eklendi. Türkiye'ye dönünceye kadar kendimize, kayınbiraderlere ve geliri ile zor geçinen tanıdıklara birçok elbiseler diktik.

Diktiğimiz elbiseleri tanıdıklarımızdan çok şık giyinen varlıklı aileler görünce "Ne güzel elbise olmuş. Bunu diken terziye biz de yaptıralım." diyorlar. "Biz diktik." deyince de hayret ediyorlar, çoğu kez inanmıyorlardı.

Hele bir gün sinemaya gitmiştik. Filmde bir artistin üzerinde beyaz kumaştan yapılmış, o güne kadar görmediğimiz bir model, çok emek verilmiş güzel bir elbise gördük. Eşime dönerek müjdeyi verdim.

– Fatma, şu beyaz elbiseyi beğendin mi?

– Böyle bir elbise beğenilmez mi? Baksana onu giyinen artist tam bir balık şeklini almış. Kimbilir, onu dünyanın hangi meşhur terzisi dikmiştir.

– Bunun aynısını sana yapacağım.

– Şaka mı yapıyorsun? Bunu yapmak çok zor. Yaptığımız elbiselere benzemez.

– Benim böyle şaka yaptığımı gördün mü? Bugüne kadar hiçbir şeye 'zor' demedim. Şimdiden 'zor' demeye alışırsan, hayatta başarılı olamazsın. Başkalarına göre çok zor da olsa, bir

işe 'kolay' diye inanır, kendine güvenir, cesaretle o işe sarılırsan, kolayca yaparsın. Hem de Hz. Peygamber (s.a.s.) "İki günü eşit olan zarardadır."(Mekasitü'l-Hasene, s. 402) dememiş mi? Biz de her gelen gün, önce yaptıklarımızdan daha iyisini ve daha üstününü yapmalıyız ki zararda olmayalım; yoksa Peygamberimizi gücendiririz.

– Pekâlâ bu elbiseyi ne zaman yapacağız?

– Hemen bugün. Şimdi buradan çıkınca kumaşını alır, eve gidince biçer dikeriz.

Sinemadan çıkınca hemen kumaş mağazasına gittik, çok güzel beyaz ipek kumaş aldık. Eve gidince de dikkatle çalışarak yeni hafızama aldığım modeli uygulayarak, filmde gördüğümüz elbisenin benzerini diktik. Hiçbir yerde eşini görmedikleri elbiseyi eşimin üzerinde görenler nereden aldığımızı sorduklarında "Biz diktik." deyince hayret ediyorlardı.

Dediğim gibi evliliğimizin ilk aylarında eşime doğup büyüdüğü çevresini ve vatan hasretini unutturmak için fazla vakit ayırmam gerekiyordu. Oğlumuz olunca, bu hususta o da bana yardımcı oldu. Anası onunla oyalanıyor, ben de derslerime çalışıyordum. Dikiş dikmeye başlayınca da zamanım daha genişledi. Zamanının bir kısmını da dikiş dikmekle geçiriyordu. Çocuk bakımı ile dikiş benim boşluğumu dolduruyordu. Böylece memleketini ve kendisini üzücü şeyleri düşünmeye vakit bulamıyordu.

Dü (İki) Zen (Kadın) Olsa Bir Evde Düzen Olmaz O Evde

Kiraladığımız evde eşimle başbaşa, sonra da üçlü bir aile olarak huzur içinde yaşıyorduk. Kayınbiraderle aramızdaki talebelik, hocalık ve oda arkadaşlığı sevgisine bir de akrabalık sevgisi eklenmişti. Onları sık sık davet ediyor, ara sıra biz de onlara gidiyorduk. Keşke benim de istediğim gibi aramızdaki ilişki bu kadarla kalsaydı da daha ileri gidip onlarla fazla kaynaşmasaydık.

Ne yazık ki her zaman insanın dediği olmuyor.

Bir gün kayınbiraderim bize gelerek, "Enişte, seninle yedi sene bir odada kaldık. Aramızda hiçbir huzursuzluk olmadı. Kardeş gibi yaşadık. Şimdi ise akraba da olduk. Neden birlikte oturmuyoruz da ayrı ayrı ev kirası veriyoruz?" dedi. Ben de ilerisini, insan karakterini ve şer'i yönünü düşünerek bu isteğe karşı çıktım.

– Ömer, doğrusun. Uzun yıllar bir arada kaldık; ama o zaman ikimizdik. Rahatlıkla anlaşıyorduk. Hem de ikimiz bir odada kalmak zorundaydık. Şimdi ise sekiz kişiyiz. "Üç çocuk senin, bir de benim var. Daha da çoğalacaklar. Bunların arasında derslerimize çalışamayız. İkimiz de evliyiz. Bir evde iki kadın olursa, o evde düzen bozulur, huzur olmaz. Hiçbirimiz serbest hareket edemeyiz. Benimkisi senin kardeşin; ama senin ailen bana yabancı. Sürekli bir arada kalmamız uygun olmaz. Hem de şimdi senin evin okuluna, bizim evimiz de benim okuluma yakın. Yürüyerek gidip geliyoruz. Bir arada kaldığımızda sizin evde kalırsak, ben okuluma iki vasıta ile gidip gelmeliyim. Siz bizde kalırsanız, sen iki vasıta ile gidip gelmelisin. Bu, hem zamanımızı alır, hem de yağmurdan kaçarken doluya tutulmuş oluruz. Ev kirasından yaptığımız tasarrufu yol parası yaparız.

Ayrı evlerde kalmamızın ikimiz için de hayırlı olacağına kayınbiraderimi inandırmaya çalışırken kadınlar devreye girmesin mi? Onlar da bir arada kalmak isteyince üçünün karşısında ben tek kaldım. Yine onların zorlamasıyla kendi evimizi bıraktık, onların evine taşındık. Bu beraberlik benim için sıkıntılı, yorucu ve masraflı olduysa da uzun sürmeyeceğini sezdiğim için, gönülleri hoş olsun diye istemeyerek razı oldum.

Tahminimde aldanmamışım. Tahminimden de önce fırtına rüzgârları esmeye başladı. Huzurlu beraberlik ancak üç gün sürebildi. Daha sonra istenmeyen misafire ya da sevilmeyen kumaya

döndük. Aralarındaki sevgi buzları eridi, kıskançlık dikenleri öbürüne batmaya başladı. Bir çatı altındaki iki ailenin arasına, sanki mayınlar döşenmiş de her gün biri veya birkaçı patlıyordu.

Tartışmalar, çekişmeler ve ağız kavgaları derken, evin huzuru tamamen bozuldu, ağzımızın tadı kaçtı, pişmanlıklar başladı. Bu arada oğlumuz Mustafa Nur, astım hastalığına yakalandı. Bizi dokuz sene uğraştıran hastalık, çocuğumuza da korkulu ve sıkıntılı yıllar yaşattı.

İmtihanlar yaklaşıyordu. Çok çalışmam ve talebelerimi çok çalıştırmam gerekiyordu; ama nerede? Ahtapot gibi ruhumu saran huzursuzluklar neredeyse bana hazır bildiklerimi dahi unutturuyordu.

Beraber kalmanın yararına inandırılan eşim, saflığının ve tecrübesizliğinin mağduru olmuş, neye uğradığını, ne yapacağını ve bana ne diyeceğini bilemiyordu. Benim de ne onu ne de öbürlerini suçlamamın yararı yoktu. Bir an önce kurtuluş yolunu aramalıydım.

İmtihanlara üç gün kalıncaya kadar "Ya sabur sabur." diye dayandık; ama üç saat dahi sabretmeye tahammülümüz kalmadı.

Hamam Böcekleriyle İkinci Kez Savaş

O gün sabah namazını kıldım, bir an önce bizi huzura kavuşturması için Allah'a dua ettikten sonra, düştüğümüz girdaptan kurtulmanın yolunu düşündüm ve kendi kendime muhakemesini yaptım.

"Bir insanın işinde başarılı olması, evinde huzurlu olmasına bağlıdır. Üç gün sonra imtihanlara gireceğim. Evimde huzursuz olduğum için imtihanlarım da başarılı olamam. Huzursuzluk gözle görülmeyen manevi bir hastalıktır. Bu hastalıktan kurtulmanın yolu, hastalığın kaynağını bulup kurutmaktır. Genellikle her hastalığın tedavisi, hastalığı meydana getiren sebebi ortadan

kaldırmakla olur. Madem bizim huzursuzluğumuz ve manevi hastalığımız iki aile bir arada oturmaktan kaynaklanıyor, hemen ayrı eve çıkmalıyız." dedim. Hemen gittim, okuluma yakın ve çok sevdiğimiz bir Türk ailesinin bitişiğinde tek katlı bir ev buldum, kiraladım.

Tuttuğum ev geniş, müstakil ve kirası ucuzdu. Gel görelim bizden önce sevilmeyen bir mahlûk evi işgal etmiş. Öyle doldurmuş ki neredeyse bize yer kalmamış. Yağmurdan kaçarken doluya uğramışız. Anlaşamadığımız insanlardan uzaklaşırken, yüz binleri aşan ve görenlerin midesini bulandıran iri bamya büyüklüğünde hamam böceklerinin karargâhına girmişiz.

Sevimsiz böcekleri, önce süpürge ile öldürmek istedik. Başa çıkamayınca, eczaneden bir büyük kutu "DDT" aldım. Evin her tarafına, özellikle mutfakta ve banyoda yuva yaptıkları kuytu yerlere zehirleyici DDT'yi bolca serptik, bitişik komşumuz Asiye teyzelere gittik. Birkaç saat sonra eve dönünce ne görelim? Evin içi baskına uğrayan savaş alanına dönmüş. On binlerce böcek ölüsü, binlerce yan canlı, bir o kadarı baygın hâlde ortalığı doldurmuş. Süpürdüğümüz böcek ölüsü neredeyse çöp kovasını dolduruyordu; fakat bitmiyorlardı ki biz, bir yandan öldürürken, bir yandan yenileri türüyordu. Eski evin duvarlarındaki derin oyuklar ve yarıklar sanki birer böcek üretme yuvası hâline gelmiş.

İyi ki imtihan günleri ders çalışmak âdetim değildi; yoksa o sene sınıfta kalırdım. İmtihandan dönünce böceklerle savaşımız başlıyordu. Rüyamızda bile böcek öldürüyorduk, imtihanlarım bitince, böceklere teslim bayrağı kaldırdık, savaşa son verdik. Başka bir eve çıkmayı kararlaştırdık.

İmtihanlardan sonra dördüncü eve taşındığımızda evleneli henüz iki sene olmamıştı. Oğlumuz henüz daha on aylıktı.

Başkalarına çok zor gelen ev değiştirme ve eşya taşıma, bizim için eğlence hâline gelmişti. Kitaplarım ve eşyalarımız çok olduğu hâlde ev bulmamız, toparlanmamız, taşınmamız ve yerleşmemiz

bir günde bitiyordu. Onu da tatil gününe getiriyorduk. Başkalarına göre çok zor da olsa, yaptığım işleri 'eğlence' diye yapmam, burada da işimizi kolaylaştırıyor, bizi yormuyordu.

Sağlığımızı Korumamız İçin Her Cefaya Katlanmalıyız

"Denize düşen yılana sarılır." derler. Biz de "Böcekli evden kurtulalım da neresi olursa olsun." diye evden çıktık. Etraflıca düşünmeden tuttuğumuz yeni evde de ancak on beş gün oturabildik. Verdiğimiz bir aylık kira parasını doldurmadan oradan da çıkmak zorunda kaldık. Yeni bulduğumuz evin önündeki çok işlek caddenin bıktırıcı gürültüsü ile evin altındaki kahvelerden gelen –sonuna kadar açılmış– kulakları çınlatan radyoların sesi, beyin hücrelerimizi öldürmek ve ömrümüzü kısaltmak için sanki yarışıyorlardı.

Bu sevimsiz sesleri kesmeye gücümüz yetmezdi; ama biz o evden ayağımızı kesebilirdik. Nitekim öyle yaptık.

"Daha önce neden düşünmediniz? Sürekli gelen sese kulaklarınız tıkalı mıydı ki on beş gün sonra çıkacağınız evi kiraladınız?" diyeceksiniz. Eve bakmaya ilk girdiğimde evin her tarafını dolduran ve şam şam şakıyan güneşi görünce, "Madem bu eve güneş giriyor, doktor girmez. Oğlumuzun bronşit hastalığına da iyi gelir." düşüncesi duygularımı öyle etkilemiş ki ilerisini düşünemez ve gürültüyü duyamaz olmuşum. Hz. Peygamber (s.a.s.) "Bir şeyi aşırı sevmen, gözlerini görmez, kulaklarını işitmez kılar." (Buhari) sözünü, boşuna mı söylemiş? Ben de eve girip güneşi görünce gönlümü ona öyle kaptırmışım ki yoldan geçenleri görmez, gelen sesleri işitmez olmuşum.

Sanki taşınacağımız beşinci ev hazırmış gibi akşamdan kitaplarımı paketledim, eşyaları sardım, kap kaçakları ve kırılacakları sepetlere ve kolilere yerleştirdim. Sabahın erken saatinde "Allahım, Sen rast getir." diye evden çıktım. Bir saat dolaşmadan, fakültemin semti olan Şübrâ'nın bahçeli evlerinde lüks bir apartmanın altıncı katında aylığı 6 cüneyhe tertemiz bir daire kiraladım.

O güne göre bu kira parası büyüktü, ama sağlığımızın ve huzur içinde verimli çalışmamızın önemi daha büyüktü. Parayı insan kazanır; ama para insanı kazanamaz. Gerçi "tasarruf" gerekir ve birbirimize "Ayağını yorganına göre uzat." deriz. Bu atasözünü duymayan ve bilmeyen yoktur sanırım. Hep böyle düşünür, bu atasözüne göre hareket edersek, gün be gün fakirleşir, güçsüzleşir, sıkıntıya düşer, hareketsiz kalırız. Küçük bir fidana verdiğimiz suyu artırmadan, o fidandan meydana gelen büyük ağacı verir, "Bununla yetin." dersek, aldanır, ağacı kurutururuz. Nasıl ki ağaç büyüdükçe dökme sudan ya da yer altından daha çok suya muhtaç ise aileler de büyüdükçe, sosyal durumları gelişip çevreleri genişledikçe, daha çok gelire muhtaçtırlar. Aile reisi bunu göz önüne almalı, çok çalışmalı, meşru yoldan kazancını artırmalı. Bu gerçekleri göz önüne alarak "Ayağını yorganına göre uzat." sözüne belki de bugüne kadar duymadığınız: "Yorganını boyuna göre yap; yoksa açıkta kalırsın." sözümü ilave ediyorum.

Ben de evlendikten sonra böyle yapmaya başladım. Ailemi ve çocuklarımı rahat yaşatmak için masraftan kısmayı değil de bize ve yardımcı olmamız gereken kimselere yeteri kadar kazanma yollarını düşündüm. Allah'ın yardımı ile çalıştım, kazandım. Bu yüzden de her gelen günümüz, geçmişten daha bolluk ve daha rahat oldu. Allah'ın keremine şükürler olsun. Bana güç ve sağlık verdi. Çalıştım, kazandım. Hem yaşadım hem de yanımdakileri ve çevremdekileri rahat ettirdim.

Mısır'ın Kavurucu Sıcakları

Yeni taşındığımız ev her bakımdan oturmaya elverişli idi. Okullar tatile girdiği için hep evde çalışıyor, talebelerimi de evde okutuyordum. Sene 1959, mevsim temmuz ayının ilk haftasıydı. Yeni eve taşınalı on beş gün olmuştu. Sıcaklar öyle yükseldi ki Mısır'a geleli dokuz sene olmuş, Öyle sıcak görmemiştim. Birden yükselen sıcaklar, İstanbul'un Çamlıcası'nın serin havasına alışan eşimi ve on

bir aylık oğlumuzu bayılacak hâle getirdi. Gece saat $24.^{00}$'te bile havanın sıcaklığından kapının metal kolu elimi yakıyordu.

Ben sıcaklara alışmıştım, dayanabilirdim; ama sadece kendimi düşünemezdim. Ailemden de sorumluydum. Eşimin ve çocuğumuzun sağlığını korumak için iki yol vardı: Tatilimizi deniz sahilinde geçirmek ya da hemen Türkiye'ye gitmek. İkincisini yapamazdık. Pasaportumuzu alıp bizi tekrar Kâhire'ye göndermeyecekleri belliydi. O zamanki hükümetin, el-Ezher'de din tahsili gören Türk talebeleri hakkında aldığı olumsuz karar kesinlikle uygulanıyor, Türkiye'ye yaz tatiline gidenlerin pasaportları alınıyor, bir daha Mısır'a dönemiyorlardı. Bu da memleketimiz ve İslam için büyük kayıp oluyordu. Yerleri doldurulamayan bu mağdurlardan, Prof. Hasan Ali Koçer'in kardeşi Denizlili Ali Koçer, pasaportu alınmasa da tahsilini sürdürseydi, dünya çapında büyük bir din âlimi olabilirdi. Bu kıymetli kardeşimiz, önce Kur'an-ı Kerim'i ezberleyip hafız olmuş, ilk ve orta okulları Denizli'de okuduktan sonra Mısır'a gelmişti. Ezher'e girdi. Oldukça yüklü derslerine başarı ile çalışırken, bir yandan benden özel ders alıyor, ayrıca İngilizce lisan kursuna gidiyordu. Zekâsı, disiplinli çalışması, düzenli yaşayışı, ibadetlerine düşkünlüğü, kuvvetli iradesi, azim ve sebatı ile eşsiz bir ilim adamı olmaya kararlıydı.

İşte bu üzücü olayı göz önüne alarak Kâhire'nin öldürücü sıcağından korunmak için yaz aylarında bazı talebe arkadaşlarımın gittiği "Ebu Kır"a gitmeye karar verdik.

Ebu Kır, İskenderiye'nin 25 kilometre doğusunda Akdeniz sahilinde Napolyon Kalesi'nin bulunduğu mütevazı, muhafazakâr, hayat şartları uygun şirin bir kasabadır. Orada Türk talebelere yardımcı olan Hadrâ teyzenin adresini aldım. Vakit geçirmeden, gereken eşyalarımızı aldık, yola çıktık, İskenderiye'ye kadar trenle, ötesini de otobüsle giderek Ebu Kır'a vardık. Elimizdeki adresle Hadrâ teyzenin evini bulduk. Ana kız bizi çok sıcak karşıladılar. Yaşlı teyze bize yemek hazırlarken kızı Hayriye, kucağına

aldığı oğlumuzu severek bize Ebu Kır hakkında bilgi veriyordu. Yemekten sonra Hadrâ teyze ile dostça konuştuk.

– Evladım, kiralık dairelerimiz var. Kiralarımız da ucuzdur; ama evimiz denizden içeridedir. Deniz manzaramız yok. Bu yüzden sıcak da oluyor. Sahildeki evlerin kirası çok; ama manzarası güzel, havası serindir. Karar sizindir. Önemli olan sizin rahatlığınızdır.

– Sağol teyze, bizi aydınlattın. Bana müsaade et, belki sahilde ev bulurum.

Eşimi orada bıraktım, çıktım. Denize doğru gidiyordum. Beyaz entarili, başında beyaz takke, güleç yüzlü bir genç yolumu kesti.

– Kiralık ev mi arıyorsun?

– Evet.

– Size göre güzel evler var. Sana göstereyim, beğenirsen tutarsın.

Önüme düştü. Denize yakın binada kiralık daireyi gösterdi, deniz görmediği için hoşuma gitmedi. Çıkarken "Yirmibeş kuruş ver." dedi. Hiç düşünmeden istediği parayı verdim. Yirmibeş kuruş deyip geçmemeli. O zamanlar yirmibeş kuruşa sekiz kilo pirinç alınırdı. Biraz ötede yine bir eve girdi, üçüncü katta bir daire gösterdi. Onu da beğenmedim. Çıkarken yine "Yirmi beş kuruş ver." demesin mi? O zaman tartışmamız başladı.

– Bu aldıkların ne parası?

– Ev gösterme parası. Her ev göstermede yirmi beş kuruş alırım. Evi beğenir tutarsan, verdiğin kira parasından da yüzdelik alırım.

– Sen şaşırdın mı? On dakikada iki ev gösterdin, elli kuruş aldın. Elli kuruşa beş kilo koyun eti ya da on beş kilo pirinç alınır. Amele akşama kadar çalışır, yirmibeş kuruş alır.

– Dediklerin doğru; ama burada kural budur.

Biraz düşündüm, Mısır'a girerken "Portsaid" gümrüğünde hoca kılığında üç sahtekâr hamalın bizi soymak istediklerini hatırlayınca cevabını verdim. "Demek burada da garipleri böyle soyuyorsunuz. Ev tutmaktan vazgeçtim. Al yirmi beş kuruşu, git başımdan." dedim. Adam, çift yevmiye kazanmanın sevinciyle gülümseyerek uzaklaştı, ben de denize doğru yürüdüm. Sahile varınca, yarısı denizin içinde beş katlı bir apartmanın kapısında "kiralık daire" yazısını gördüm. Soracak birini araştırırken yukarı balkondan biri: "Daire kiralamak istiyorsan beşinci kata gel." diye seslendi. Yukarı çıkınca beni orta yaşlı, nur yüzlü, şık bir elbise giyinmiş beyefendi karşıladı. Gülümseyerek "Hoş geldiniz. Kiralık daire burası. İçeri buyurun." derken saygı ve sevgi telkin eden gözlerinden zekâ okunuyordu. Bana daireyi gezdirdikten sonra balkona çıkınca, kendimi gemide sandım. Denizden gelen serin rüzgâr, güzel manzara, birbiri ardından sahili yalayan dalgalar beni öyle büyüledi ki bir anda bana her şeyi unutturdu ve yorgunluğumu giderdi. Daha sonra divanın üzerine oturduk, pazarlığımız başladı.

– İsm-i âliniz?

– Salah Ebu Macid.

– Benimki de Ahmet Büyükçınar, evinizi beğendim. Kirası ne kadar?

– Yaz sonuna kadar otuz beş cüneyh.

– Çok değil mi? Bize biraz ikram etseniz.

– Dairelerin mevsimliğini elli cüneyhe veriyoruz. Bir ay geçtiği için kırk cüneyhe vermemiz lazım. Büyük dedem Türkmüş. Türkleri severim, onun için senden beş cüneyh eksik alacağım.

– Türk olduğumu nasıl anladın?

– Biz adam sarrafıyız. Yüzüne bakınca, hangi milletten olduğunu ve nasıl bir insan olduğunu anlarız. Seni ilk görüşümde kardeşim gibi sevdim. Mısır'da tahsil mi görüyorsun?

– Evet, El-Ezher'de.

– Hocaefendimiz olacaksın desene. Hocalara karşı özel saygım var. Gönlünden ne kopuyorsa onu ver. istersen hiç kira verme. Bundan sonra ev, sizin evinizdir.

– Teşekkür ederim, Allah sizden razı olsun.

Ev sahibimizden anahtarı aldım, doğru Hadrâ teyzelere gittim. Tuttuğum evi ve ev sahibimiz Salah Efendi ile aramızda geçenleri anlatınca Hadrâ teyze.

– Şansınız varmış. Tuttuğun ev, Ebu Kır'ın en iyi evi, sahibi de kasabamızın en çok sevilen ve sayılan insanıdır. Burada olduğunuz sürece her bakımdan size yardımcı olurlar. Kızım Hayriye de ara sıra gider, Fatma'ya yardım eder.

Bize gösterdikleri ilgiden dolayı kendilerine teşekkür ederek Hadrâ teyzelerden ayrıldık, yeni evimize yerleştik.

İlk "hoş geldine" gelen, bizden bir kat altta oturan yaşlı bir hanım oldu. Urfa ağzı ile çok güzel Türkçe konuşuyordu. Eşimle konuşmaya başladı.

– Hoş geldiniz kızım, nerelisiniz?

– Ben Yozgatlıyım, beyim Gaziantepli. Türkçe konuştuğuna göre herhâlde sen de Türkiyelisin?

– Evet kızım.

– Hangi memlekettensin.

– …

– Ne oldu teyze, neden ağlıyorsun? Seni üzen bir şey mi oldu?

– Ah, kızım! Keşke memleketimi sormasaydın.

– Neden, ne oldu?

– Bana kara günlerimi, çok acı bir olayı hatırlattın.

Yaşlı komşumuz birbiri ardından akan gözyaşlarını silerek, acı macerayı anlatmaya başladı.

– Biz Urfalıyız. Ermeniyiz. Türklerle Ermeniler asırlar

boyunca iyi komşuluk yaparak kardeşçe yaşamışlar. Birinci Cihan Harbi'nden sonra dünyanın birçok yerinde meydana gelen huzursuzluklar gibi Türkiye'de de Müslümanlarla Ermeniler arasında üzücü olaylar çıktı. Aralarındaki düşmanlık büyüdü, savaşa dönüştü. Yurdun her yöresine yayıldı. Bunların en acısını da memleketimiz olan Urfa'da gördük. Müslümanlarla Ermeniler arasında kanlı boğuşmalar oldu.

– Teyzeciğim, geçmiştekilerin yaptığı hata yüzünden kendimizi üzmeyelim. Unutalım artık o kara günleri. Geçmişi geri getiremeyiz.

– Doğrusun kızım. Ben de geçmişin acı tatlı hatıralarını unutmaya çalışıyorum. Ama kırk yıl önce gözlerimin önünde işlenen o korkunç olayı, hafızamdan bir türlü silemiyorum. Henüz sekiz yaşında çocuktum. Babamı çok severdim. Gözlerimin önünde onu koyun boğazlar gibi boğazladılar. Bu hazin manzarayı nasıl unutabilirim? Kızım, başınızı ağrıttım, kusuruma bakmayın. Olaylar ne olursa olsun, yine de Türkleri severim. Sizi görünce yakın bir akrabam gelmiş gibi sevindim. Kızım Mariye seni görünce kimbilir ne kadar sevinecek. Sana hem arkadaş hem de yardımcı olur. Araplarla bir türlü kaynaşamıyor, bir Türk görünce dünyalar kendimin oluyor. Onu kardeşin, beni annen bil kızım. Bir şeye ihtiyacınız olursa hiç çekinmeyin. Her türlü yardımınıza koşarız.

Bir gün sonra Salah Efendi ve eşi Büseyne Hanım yan balkondan seslenerek bizi evlerine çağırdılar. Gidince, güleç yüzle ve saygı ile karşıladılar, bize kahve, meyve ve çay ikram ederek çok yakınlık gösterdiler. O günden sonra karşılıklı ikramlarımız ve birbirimizi yemekli davetlerimiz devam etti. Bununla da kalmadı. Yazlıktan Kâhire'ye dönünce de ziyaretleşmemiz ve karşılıklı davetlerimiz sürdü. Ebu Kır'a gelişimizin üçüncü günü ev sahibimiz Salah Efendi, "Ahmet Bey, toptancılardan ev için yiyecek bir şeyler alacağım. Birlikte gidelim, size de alırız." dedi. Ben de "Zaten ben Kâhire'de

her şeyi toptan alırdım. Burada neyin nereden alınacağını bilmiyordum. Beraber gidersek memnun olurum." dedim. Arabası ile gittiğimiz her yerde Salah Efendiyi kapıda karşılıyor, kendisiyle beraber olduğum için bana da görülmemiş saygı gösteriyorlardı. Aldığımız şeylerin en iyisini, en ucuz fiyata veriyorlardı. Bu denli hürmet ve saygının nereden kaynaklandığını anlayamıyordum. Her çıkışımızda başka başka yerlere gidiyorduk, gittiğimiz her yerde aynı ikram ve yakınlığı görüyorduk.

Ev sahibimiz nereye gitse elinden telsiz telefon düşmüyordu. Yanındakilerin anlayamadığı tarzda sık sık telefon görüşmeleri yapıyor, hareket ve davranışlarından, sessiz duruşundan bile, çok önemli biri olduğu anlaşılıyordu. Gerçek yüzünü bir türlü anlayamıyordum.

Yüzbaşı Salah ve Kralın Özel Plajında Yüzme Dersi

Bir gün komşumuz Salah Efendi "Şeyh Ahmet, bakıyorum denize çok az giriyorsun. Sabahları giriyor, uzaklara açılmadan, sahilde biraz yüzüp çıkıyorsun. Yüzmek en yararlı spordur. Neden bol bol yüzmüyorsun?" dedi. Ben de "Doğrusun, Peygamberimiz de 'Müminin sporu yüzmektir.' Başka bir hadisinde 'Çocuklarınıza yüzmeyi öğretin.' buyurmuş. Ben yüzmeyi bilmiyorum. Türkiye'de bir ara Mersin'de denizde çalıştığım hâlde değil yüzmek, ayağımı bile denize sokmadım. Keşke o zaman yüzmeyi öğrenseydim." dedim. Bunun üzerine Salah Efendi "Vakit geçmiş değil. O zaman öğrenmemişsen, şimdi öğrenebilirsin. Haydi şortunu giyin, gidelim, sana yüzmeyi öğreteyim. Kralın, şimdi de reisicumhurunun özel plajında yüzeceğiz." dedi. Doğrusu son cümlesiyle şaka ediyor sandım. Kalbimden "Kralın özel plajını ancak rüyamda görürüm." dedim. Arkadaşımın arabasında sahile paralel yoldan gide gide dikenli telle çevrilmiş, 'girilmesi yasak' yazılı kapıya dayandık. Salah Efendinin bir işaretiyle nöbetçi asker kapıyı açtı, bize yol verdi. Bir kilometre kadar gittik, denizden

denize, hilal şeklinde duvarla çevrilmiş plaja vardık. Arkadaşımın orada da nöbet tutan askere işaret etmesiyle, 'girilmesi yasak' yazılı kapıyı açtılar, hemen selama durdular. İki kapıda da askerlerin –birer işaretle– bize yasak bölgeye açmaları ve ancak yüksek rütbeli subaylara gösterilen saygıyı gösterip selama durmaları ilgimi çekti. Bir mana veremedim. Zaten plaja girince, gördüğüm güzel görünüm karşısında büyülenmiş gibi hiçbir şey düşünemez olmuştum. Tertemiz berrak deniz, tatlı meyilli karaya girmiş minik bir körfez ya da yarım ay şeklinde büyükçe tabii bir yüzme havuzu hâlini almış. Denizi çevreleyen geniş sahildeki bembeyaz ince, kaygan kum, bir karış gömülen ayağımızın altında civa gibi kayıyor. Arkadaşımın peşinden –kaplıca suyunu andıran– ılık denize girdim. Korkak adımlarla yavaş yavaş ilerlerken sahildeki kumun aynısı denizde de devam ediyor, adımladıkça ayağımın altındaki kum sanki eriyordu. Yüz metre kadar ilerledik, su hâlâ göğsümüzü aşmıyordu. Arkadaşım "Dur! Şeyh Ahmet, daha gitme! İlerisi derindir." dedikten sonra ilk ve son yüzme dersini verdi:

– Bak kardeşim, yüzmek sandığın kadar zor değildir. Yüzmenin onda biri denize teslim olmak, gerisi cesarettir. Fizik ve tabiat derslerinde okumuşundur. Deniz suyunun hacmi insan vücudunun hacminden ağır olduğu için, insanı batırmaz, suyun yüzünde tutar. Heyecanlanır korkarsak, ağırlaşır, suya batar boğuluruz. İnsan sanki ölmüş gibi kendisini suya teslim eder, yatağa yatar gibi suyun yüzüne uzanır, soğukkanlılığını korursa, saatlerce dursa suda batmaz. El ve ayak hareketleri ile de yüzer.

– Desene, su korkmadan kendine teslim olan insanı yüzünde tutar; korkanı batırır, boğar. Korkmaz hâle gelince; yani boğulup ölünce tekrar yüze çıkarır.

– Tam dediğin gibi. Özetle, deniz korkmayanı yüzdürür, korkanı öldürür. Bir de huyunu ve durumunu bilmediğin yerde denize girme. Kimi yerde akıntı, bazı yerlerde girdap olur. Bunlara yakalanan acemi yüzücüler, kolay kolay çıkamazlar. Haydi, şimdi kendini yavaşça denizin kucağına bırak, dedi.

Ben de aynen, dediği gibi soğukkanlılıkla kendimi bıraktım, yarım saat kadar yüzdük. Böylece ilk yüzmeyi kralın özel plajında öğrenmiş oldum.

Ev sahibimiz Salah Efendi, hanımı ile birlikte, her hususta bize yardımcı oldukları ve kendisiyle kardeş gibi kaynaştığımız hâlde esas kimliğini ve iç yüzünü bir türlü öğrenememiştim. Bir gün balkonda denizin dalgalarını seyrederek çay içerken kendisini ve kralın devrilmesindeki rolünü anlattı. Bu konuyu hatırlayacığınız gibi başından sonuna kadar daha önce yazdım. Ev sahibimiz yüzbaşı şimdi de Millî İstihbarat şefi idi. Kendisi ile birlikte gittiğimiz yerlerde gördüğümüz hürmet ve saygının, başkalarına kapalı olan kapıların bize açılmasının anahtarı bu gizli rütbe ve yüzbaşı Salah Efendinin karakteri ve yüce şahsiyeti imiş.

Bu değerli dostumuzla ve Ebu Kır'a gelen kıymetli talebelerimizle geçirdiğimiz yaz ayları her yönden verimli geçti.

Sırada Kız Çocuğumuz

1960'ın mart ayının başlarında eşim rahatsızlandı.

– Fatma, hayatım. Seni doktora götüreyim mi?

– Hayır, doktorluk işim yok.

– Yoksa hamile misin?

– …

– Öyle ise, ikimize de müjde. Sırada kız çocuğumuz.

– Ne biliyorsun?

– Hiç, kalbime öyle doğdu. Allah bana Münevver annemizin yüzünü göstermediğine göre herhâlde bize Münevver adında kız çocuğu verecek.

1960'da havalar erken ısındı, eşim de ikinci çocuğumuza hamileydi. Sıcaklar basınca sıkılmaya başladı. Ebu Kır'daki yazlık dairemiz hazır olduğu için, imtihanlar başlamadan yazlığa gittik. Gün aşırı oradan Kâhire'ye imtihana gidip geliyordum. Ailemin ve çocuğumun rahatı için, bu fedakârlığa katlanmam

gerekiyordu. Ben de yapmam gerekeni yapıyordum. Sonraki iki yazda da böyle yaptım. Benim olmadığım günlerde ev sahibimizin hanımı Büsenye, yaşlı Hadrâ teyze ve kızı Hayriye sık sık bize geliyor, çocuklarıma hem yardımcı hem de arkadaş oluyorlardı. Fakülte imtihanlarını bitirdim, başarılı sonuç alıp, tayin imtihanını da kazandıktan sonra ihtisas (mastır) bölümüne girdim. Daha sonra yaz ayları için gerekenleri aldım. Ebu Kır'a eşimin yanına döndüm.

Denize girmeden önceki senelerde sık sık nezleye yakalanır, kış aylarında da soğuktan etkilenirdim. Yüzmeyi öğrenip, yaz aylarında denizde bol bol yüzmeye başladıktan sonra, o rahatsızlıklardan kurtulduğum gibi kışa da daha güçlü ve daha enerjik girmeye başladım. Böylece genel sağlığımı da korumuş oluyordum; çünkü yüzmek en sağlıklı ve en yararlı spordur. Bu yüzden Hazreti Peygamber (s.a.s.), ümmetinin yüzmesini ve çocuklarına da yüzmeyi öğretmelerini emretmiştir. Onun her sözünde nice hikmetler vardır.

Eşimle Sanki Kovalamaca Oynuyoruz

Yazlıktan döneli bir ay olmuştu. Eşim ikinci çocuğumuza sekiz aylık hamile idi. Oğlumuz Mustafa Nur, iki yaş iki aylıktı. Bir tatil günü özel hocam Îd'i Vâsif'ı ailesi ve çocuklarıyla birlikte öğle yemeğine davet etmiştik. Sofrayı hazırladık, özenle pişirdiğim Buhara pilavı demlenmiş, tam yenecek hâle gelmişti. Kulağımız kapının zilinde her an çalınmasını bekliyorduk; ama boşuna. Ne gelen var, ne de bir haber. Saat on beş oldu, hâlâ gelmediler. "Nasıl olur, hocam randevularında çok dikkatli. Verdiği sözünü yerine getirir." derken sabrım tükendi, beklemeye tahammülüm kalmadı. "Önemli bir olay olmasa gelirlerdi, mutlaka öğrenmeliyim." diye hocamlara gitmek üzere yola çıktım. Oraya gitmek için sandalla Nil nehrini geçerek kestirme yoldan gitmeliydim. Nehirde fırtına olduğu hâlde bir an önce gitmek için bu tehlikeyi göze aldım.

Hocamlara vardım ki onlar da sabırsızlıkla hocaefendiyi bekliyorlardı. Saat on ikide bize gelmek üzere hazırlanırken telefon çalmış, hocaefendiyi çok acele önemli bir toplantıya çağırmışlar. "Bir saate kalmaz gelirim." diye gitmiş, iki saat olmuş gelmemişti.

"Biraz bekle, hocan şimdi gelir, birlikte gideriz." diye, hocamın hanımı beni lafa tuttu. Eşimden, kışlık evimizdeki yazlıktaki yaşantımızdan ve Türkiye'den konuşurken vaktin geçtiğini fark etmemişiz. Öyle dalmışım ki eşimin telaşa düşeceğini bir saat kadar geçtikten sonra fark ettim. Hocamın geleceğinden ümidimi kestim, hemen yola düştüm.

Buna karşılık ben eve gecikince Fatma sabırsızlaşır, telaşa düşer, dakikaları saat kadar uzar. "Neden gecikti, yoksa Nil'den geçerken bir kaza mı oldu?" diye korku içinde düşünürken, Nil tarafında bir can kurtaran sirenini duymasıyla paniğe kapılması bir olur. Karnındakini zor taşıyan eşim, iki yaş iki aylık oğlunu kucağına alır, Nil'e doğru koşar. O sırada Nil nehrinde fırtına şiddetlenmiş, dalgalar yükselmiş, yolcu taşıyan kayıkçıların çoğu tehlikeyi görerek sandallarını bağlayıp gitmişler. Heyecanından tehlikeyi düşünemeyen eşim "Çok acele işim var." diye bir kayıkçıya rica eder. Sandala biner, Nil'e açılır. Tam o sırada ben de fırtınayı görerek Nil'e açılmak istemeyen kayıkçıyı zorla ikna ederek kayığa bindim. Kayıkçı kürek çekerken sandal sağa sola öyle yatıyordu ki neredeyse batacak gibi oluyordu. Zavallı kayıkçı korku içinde kürek çekiyor, bir yandan da tehlikeli yola çıkardığım için sitem ediyordu. O sırada tek başına karşıdan sandalla gelen kadını görünce "Bu kadın çıldırmış olmalı. Böyle tehlikeli fırtınada korkmadan, sandala nasıl binmiş? Kucağında bir de çocuğu var. Kendine acımıyorsa, çocuğuna da mı acımamış?" diye kadına söylenirken öyle dalmışım ki yanımızdan geçen kadının eşim olduğunu ve çocuğun da oğlum olduğunu fark etmemişim. O da korku ve heyecan içinde beni görmemiş. Hocamlara gitmiş, onlar da

orada uzun süre beklediğimi söylemeden "Ahmet hoca buraya geldi gitti." deyince bizim hanımın kıyameti kopmuş.

"Saatler oldu, eve gelmedi. Kocam Nil'de boğulmuştur. Allahım, neden böyle oldu?" diye feryadı basınca, onlar da şaşkına dönmüş, analarıyla iki kız ne diyeceklerini, ne yapacaklarını bilememişler. Çocuk kucağında izinin üstüne hocamlardan ayrılan eşim, önce karakola gitmeyi düşünür, sonra ağabeyi Ömer'i hatırlar, gidip onlara haber vermek ister. Dalgaları zorlukla aşan kayıktan inince çok zayıf bir ümitle "Belki gelmiştir." diye eve koşar.

Ben de hocamı bulamayışımın endişesi ile kayıktan indim, eve koştum. Evi kapalı görüp onu bulamayınca telaşa düştüm. Kapıcıya sordum, aldığım cevaptan iyice kuşkulandım. Kapıcı "Fatma Hanım, çocuk kucağında ağlayarak merdivenden hızla indi gitti. Nereye gittiğini bilmiyorum." demesin mi? Aklıma ilk gelen, hocamlara gitmiş olmasıydı. Tahminimde yanılmamışım; ama ne yazık ki olacağa çare bulunmuyor, izimin üstüne tekrar hocamlara koştum. İlk gittiğim sokaktan gitsem, belki karşılaşırdık. İşimiz tersine gidecek ya, başka sokaktan gittim.

Bu arada eşim eve gelir, beni bulamayınca, ümitleri kırılır. Kapıyı bile açmadan gözyaşlarını dökerek çok uzakta oturan ağabeylerine koşar. Ben ise, korkulu dakikalar geçirerek nehri geçtim, kan ter içinde eve gelip onu bulamayınca, dizlerimin bağı çözüldü, zihnim karıştı, bir şey düşünemez oldum, istesem de eve giremezdim; çünkü anahtar onda idi.

"Belki beni aramak için gitmiştir." diye aklıma gelen yerlere boşuna koştum; izine bile rastlayamadım. Uzakta oldukları için ağabeylerine gideceğini düşünemedim bile. Gerçi gitsem de onu orada bulamazdım; çünkü ağabeyi olayı önemsemeyince, izinin üstüne geri döner. Eve gelip beni göremeyince, akşam karanlığında çocuk kucağında tekrar koşar, kendisini aramak için gittiğim yerlere gider. Arkasından eve geldim. Komşu kadın; "Fatma Hanım biraz önce geldi, kapıyı açmadan, çocuk kucağında geri

gitti." deyince "Neden ilk gelişimde kapıda beklemedim de kovalamaca oynadım? Onu da peşimden koşturarak perişan ettim?" diye kendi kendime sitem ettim ve kapıda bekledim. Yatsıya doğru çocuk kucağında bitkin bir hâlde gelen eşim öyle yorulmuş, öyle hâlsizleşmişti ki ayakta durmaya, konuşmaya mecali kalmamıştı. Çocuğu, kucağından alınca yere yığılıverdi.

Bu komik durumun korku ve heyecan dolu kovalamacanın güzel yanı, sitemle değil de sevinçle sonuçlanmasıydı. Birbirimize kahredeceğimiz ve kafa tutacağımız yerde sevinçle kucaklaşmamız ve sağ selamet bizi kavuşturan Allah'a şükretmemizdi. Bu mutlu sonuç, hoşgörülülüğün, uyumlu olmanın ve birbirimizi üzmemeye çalışmamızın sonucudur. Allah, bu güzel huyları her zaman, her yerde ve her kuluna nasip etsin.

Dünya Gözüyle Göremediğim Annemin İsmini Yaşatmalıyım

Sayılı günler çabuk geçiyor. Doğumundan 5 ay 4 gün önce yazdığım 16 Kasım 1960'ta fakülteyi bitireceğim sene kızımız doğdu. Ben bir yaşımda iken Hakkın rahmetine kavuşan annemin, hiç olmazsa ismini yaşatayım diye kızımızın adını "Münevver" koyduk. Bu arada mastır yaparken daha derinlemesine çalışıyor, daha geniş düşünüyordum. Özellikle hadis ilmine ve Kur'an-ı Kerim'in tefsirine daha çok önem veriyordum. İleride hadislerin ışığında Kur'an-ı Kerim'i bütün yönleriyle anlatarak iyi bir tefsir yazacakmışım gibi çalışmalarım boyunca okurken de okuturken de Kur'an'a ve Peygamberimizin hadislerine daha çok eğiliyordum. Zaten yapmış olduğum ihtisas da bunu gerektiriyordu. Aldığım mastır konusunun ismi "Dava ve İrşad" idi. Anlamı, insanları İslam dinine çağırmak ve onlara İslam'ı anlatıp tanıtmak. Bu da İslam'ı bütün detaylarıyla iyi bilmekle olabilir. İslam dininin ana kaynakları ise Kur'an-ı Kerim ve hadis-i şeriflerdir. Bunları layıkıyla anlamak ve insanlara benimsetmek ancak Arapça ile ilgili ilimleri, insanlık tarihini, İslam tarihini,

dinler tarihini, sosyal ve ruh bilimlerini, İslam hukukunu ve felsefe dallarını iyi bilmekle mümkün olabilir. Okulum ve hocalarım bu ilimleri fazlasıyla veriyor, ben de almaya, anladıklarımı düşünerek derinleştirmeye çalışıyordum. Hâlâ da çalışıyorum. Yüce Allah da çalışabilmem için gerekli ortamı ve zemini hazırlıyor, bana gerekenleri halk ediyor.

Kur'an-ı Kerim'in tefsirini yazmaya 1980, 1985 ve 1991 senelerinde üç kez başladım. Üç defasında da Kur'an'dan anladıklarımı layıkıyla dile getiremediğim için yarıda bıraktım. Allah'ın yardımı ile en kısa zamanda elimdekileri bitirip asıl hedefim olan Kur'an tefsirine başlayacağım. Çalışmak bizden, yardım ve başarı Allah'tan.

Rabbimin Lütfu İki Yeni Sürpriz

1961 senesinin yaz aylarında önceki iki senede olduğu gibi Akdeniz'in sahilinde Ebu Kır'da yazlıktaydık. Oğlumuz Mustafa Nur, iki yaş on aylık, kızımız Münevver altı aylık idi. Bakımlarında ve beslenmelerinde ev sahibimiz Salah yüzbaşı ve hanımı Büseyne bize yardımcı oluyorlardı. Biz de bu fırsattan yararlanıyor, çocukları onlara bırakarak eşim Fatma ile uzun gezilere gidiyorduk. Küçük yaşta görgüsü ve zekâsı gelişsin diye bazen yanımıza oğlumuzu da alıyor, Kral Faruk'un müze yapılan yazlık saraylarını, İskenderiye şehrinin önemli yerlerini geziyorduk.

Bir gün sevdiğimiz bir ahbabımız, Ebu Kır ile İskenderiye arasında bulunan "Seydibeşir" beldesini gezmemizi tavsiye etti. Orada oturanların çoğunun dindar Müslüman aileler olduğunu, Kadirî tarikatı şeyhi büyük âlim ve muhaddis İbrahim Kadirî Hazretlerinin de orada olduğunu söyledi. Bunu dinleyince kendi kendime "Bu arkadaşı bana Allah gönderdi." dedim. Ona teşekkür ederek hemen kararımı verdim. Önce kendim gidip şeyh efendi ile tanışacağım, sonra da eşimi götüreceğim. O güne

kadar birçok Kadirî tarikatı şeyhi ile görüşmüş ve tanışmıştım; ama hiçbiri ile senli benli kaynaşamamıştım.

Yıllardan beri aradığımı buldum kanaatine vararak ertesi sabah Seydibeşir beldesinin yolunu tuttum. Oraya varınca şeyh efendinin evini bulmakta zorluk çekmedim; çünkü onu herkes tanıyormuş. Zile basınca kapıyı nur yüzlü, ak sakallı, yaşlı bir ihtiyar açtı.

– İbrahim Kadirî hocam siz misiniz efendim?

– Evet evladım.

– Müsaade buyurursanız ziyaretinize geldim.

– Buyur evladım, sen bizim hem ziyaretçimiz, hem misafirimiz hem din kardeşimiz, hem de manevi evladımızsın.

Hocaefendi önde ben arkada giderken, duyduklarıma inanamadım. Ben onu Arap sanarak Arapça hitap etmiştim. Oysa bana İstanbul lehçesiyle çok güzel bir Türkçe ile cevap verdi. O güne kadar böyle bir Türk âliminin –o da Zülcenaheyn bir âlimin– varlığını nasıl fark etmediğime, hele on bir yıldır Kâhire'de Türk hocalarımın bunu neden tanımadıklarına, tanıyorlarsa böyle bir âlimden bize niçin söz etmediklerine hayret ettim. Bahçeden geçtik, ikinci kapıdan girdik, küçük avluyu da geçtik, iki katlı büyük binanın kapısından girdik. Birkaç adım attık, karşıdaki elli metre kareyi aşkın büyük salona girdik. Salonun dört tarafına sade ve oldukça kaliteli koltuklar dizilmiş. Koltukların üzerinden tavana kadar, pencerelerin haricinde her yeri kitaplar doldurmuş. Renkleri solmuş meşin kaplamalı ciltlerin büyüklüğünden ve çok eski görünümünden, el yazması eski eserler olduğu belliydi.

Hocamla karşı karşıya oturduk, karşılıklı konuşmaya başladık.

– Arapçaya çalan konuşmanızdan, Türkiye'den geleli çok olmuşa benziyorsunuz?

– Evet efendim, geleli on bir yıl oldu. Ezher'de okuyorum. Daha önce de üç sene Halep'te ve Şam'da okumuştum. Ne yazık ki zatıâlinizle çok geç tanıştık. Bugün de gelişim bir rastlantı oldu.

– Geç olsun, güç olmasın. Şunu da bil ki rastlantı diye bir şey yok. Her şey Allah'ın takdiri ve dilemesiyle olur. Allah dilediği kulunu, layık olduğu tarafa yöneltir, insanlar: daha ruh âlemindeyken, kaynaştığı ve seviştiği kimselerle buluşturur, tanıştırır. Bunu da vesileler ve sebepler aracılığı ile yapar. Bir şey bir şeye sebep olur, olaylar meydana gelir. Senin de buraya gelmene birini vesile ve aracı kıldığı gibi. Her şey Allah'ın izni ile olur. Allah izin vermeden kuş kanadını kımıldatamaz. Allah, bizleri daima iyilerle karşılaştırsın. Gerçi kötülerin de iyilerle karşılaşmaya ihtiyacı vardır. Allah kötüleri de iyilerle karşılaştırır ki onlardan iyilik alsın, irşad edilsin, yollarını doğrultsunlar. İrşadın anlamı da budur. Böyle olmasa, ne irşad olur, ne de mürşid.

– Hocam, sözleriniz ruhuma şifa oldu, gönlümü ferahlattı. Allah sizden razı olsun.

– Allah senden de razı olsun. Konuşacak kimse olmadığı için Türkçe konuşmaya hasret kalmıştım. Geldin de bizi özlemimize kavuşturdun. Birkaç kelime Türkçe konuşma fırsatı bulduk.

– Efendim, konuşmalarınızdan, Türkiye'den yeni geldiğiniz anlaşılıyor.

– Hayır evladım, biz Türkiye'den gelmedik, ben Arabım. Büyük dedem Abdülkadir Geylâni Hazretleri. Asıl vatanımız Bağdat'tır. Dedelerimiz Mısır'a iki yüz sene evvel gelmiş. Çok sevdiğim Türkiye'ye gitmek bile nasip olmadı.

– Ama nasıl olur efendim? Benden daha güzel Türkçe konuşuyorsunuz.

– Doğrusun, Türkçe konuşuyorum. Hem de Türkçe'yi çok seviyorum. Allah razı olsun, Türkçe konuşmamıza sebep olan büyüklerimizden. Nasıl öğrendiğime gelince, sana anlatayım: Mısır'a göçmeden önce Bağdat'ta iken, Osmanlı hayranı ve Türk dostu dedemiz, Osmanlı sarayında yetişmiş kültürlü bir mürebbiye getirterek, Bağdat'ta çocuklarına ve torunlarına Türkçe konuşmayı,

okuma ve yazmayı öğretmesini sağlamış. Kendinden sonrakilere de ailede sürekli bir Türk mürebbiyesi bulundurmalarını, her doğan çocuğun, kendi dili olan Arapçadan önce Türkçe konuşmayı öğrenmelerini, Türk terbiyesi almalarını, okula gitmeden önce de Türkçe okuma yazma öğrenmelerini vasiyet etmiş. Bu vasiyeti son yerine getiren rahmetli babam olmuş. Ben de İstanbul'dan gelen mürebbiye elinde büyüdüm. Arapçadan önce Türkçeyi öğrendim. Evimizde her şey, yemeklerimize varıncaya kadar, Türk usulüne göredir. Ne yazık ki mürebbiyem öldükten sonra yerine yenisini getiremedim. Osmanlı hanedanı yıkıldıktan sonra, Türkiye ile bağlantımız kesildi. Birçok ülkeler gibi daha önce Türkiye'ye bağlı olan Mısır da Türkiye'den koptu. Zamanımızın siyaseti ve düşmanlarımızın hilesi araya sınırlar ve yasaklar koydu. Birbirimize yabancı olduk. Türk yüzüne hasret kaldık. Mürebbiye getirtemediğim için oğlum Muhammed'e layıkıyla Türkçe öğretemedim. Buna üzgünüm; ama elden ne gelir? Umarız ve arzu ederiz ki Müslümanlar tekrar eski kaynaşma ve kardeşlik günlerine dönsünler. Düşmanların baskısından ve tesirinden kurtulsunlar ve sun'i ayrılıkları bıraksınlar. Birlik ve beraberlik olsun, bir araya gelerek güçlü bir toplum olsunlar. Bilmem ki Rabbim bize o mutlu günleri gösterir mi? Belki ileride olur ama biz göremeyiz.

Yeni tanıştığımız hocamla kısa sürede yıllardır berabermişiz gibi kaynaştık. Tatlı sohbetimiz sürerken, müridlerinden birkaç kişi daha geldi. O sırada öğle ezanı okundu. Evinin bahçesine yaptırmış olduğu küçük mescidde namazımızı kılıncaya kadar yemek hazırlanmıştı. Namaz ve biraz zikirden sonra birlikte öğle yemeğini yedik. Çaylarımızı içtikten sonra tekrar görüşmek üzere şeyh efendiden ayrıldım. Meğer İbrahim Kadirî hocam büyük bir âlim olduğu gibi büyük bir kadı imiş. Mısır'da benzeri âlimler çok olduğu hâlde topluma karışmadığı için ismini duymamışız. Birkaç gün sonra eşimle birlikte gittiğimiz şeyh efendi ile samimiyetimiz daha da koyulaştı ve sohbetimiz derinleşti. Üçüncü

ziyaretimde kendisinden ders alarak Kadirî tarikatına da girmiş oldum. Böylece, aslında bir yol olup da nasıl olduysa sonradan Nakşî, Kadirî diye ayrılan tarikat-ı Muhammediye'yi kendimde ve arkadaşlarımda birleştirmiş oldum. Bu mübarek intisabımdan (manevi bağlılığımdan) sonra, Türkiye'ye dönünceye kadar aralıklı ziyaretlerim devam etti ve müridleriyle birlikte feyizli zikirlere iştirak ettim.

Manevi hayatımı tazeleyen ve bana saadetler getiren bu uğurlu buluşmanın kadr ü kıymetini, size nasıl anlatabilirim bilmiyorum.

İkinci sürpriz, 1961 Eylül ayında yazlıktan Kâhire'ye dönünce oldu.

Aynü'ş-Şems Üniversitesinde Hocalık

Yazlık ev sahibimiz yüzbaşılarla yakın akraba gibi olmuştuk, Yaz ayları bir arada yaşıyor, Kâhire'ye dönünce de sık sık ziyaretleşiyorduk. Biz onlara gidince Büseyne hanım bize leziz yemekler yapıyor, onlar bize gelince, ben de sanatımı kullanarak onlara nadide yemekler ve Gaziantep'in meşhur kebaplarını hazırlıyordum.

1961'de yazlıktan döndükten bir hafta sonra bize geldiler. Kendilerine Gaziantep'in meşhur soğan kebabını yaptım. O sıralarda eşim üçüncü çocuğumuza beş aylık hamile idi. Yemek yerken elimde olmayarak doğacak çocuğu düşünüyorum. Zihnimden atmak istiyorum, bir türlü atamıyorum. Yemekten sonra çay içerken bile öyle dalmışım ki yüzbaşının ilgisini çekmiş.

– Şeyh Ahmet, bugün seni çok dalgın ve düşünceli görüyorum. Nen var? Bir sıkıntın mı var?

– Salah Efendi, iki çocuğumuz, iki de biz, dördümüz gelirimizle rahat yaşıyoruz. Bir çocuğumuz daha olursa, acaba aldığım aylık masrafımızı karşılar mı? Şayet karşılamazsa, ek geliri

nereden edineceğiz? İşte buna benzer şeyler zihnimde takıldı, bir türlü atamadım.

Çaylarımızı içerken yüzbaşı konuyu değiştirdi, ilginç şeyler anlatarak zihnimdeki tamamen sildi. Sonra da "Şeyh Ahmet, hanımlar otursun seninle biraz dolaşalım." dedi. Birlikte kalktık, arabasıyla biraz dolaştıktan sonra, Kâhire Aynü'ş-Şems Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne gittik. Beni oraya niçin götürdüğüne bir mana veremedim. Fakülte dekanı Prof. Dr. Şevârîbî'nin odasına girdik. Bizi tanımayan dekan önce garip garip baktı. Salah efendi, Millî İstihbarat şefi şeklinde kendini tanıtınca, saygı bildiren kelimelerle bize iltifat yağdı. Hemen zile bastı, kahve ısmarladı. Kahvelerimizi içerken yüzbaşıya dönerek "Efendimiz, bize bir emriniz mi var?" dedi. O da "Emrimiz değil, ricamız var." dedikten sonra beni göstererek sözüne devam etti:

– Kardeşimiz Ahmet Büyükçınar Ezher'de okuyor. Usulü'd-Din Fakültesi'ni bitirdi, mastır yapıyor. Türkiye'de ve Şam'da Arapça okutmuş, on bir yıldan beri de Mısır'da. Fakültenizde okutmanlık yapmak istiyor."

"Baş üstüne efendim." dedi, hemen kalemi aldı. "Ahmet Büyükçınar fakültemizde haftada dört saat ders verecek." diye kararı yazdı. Kalkınca da arabanın yanına kadar bizimle geldi. Dekana teşekkür ettik. Arabamıza binip dönerken arkadaşım beni uyarmayı da ihmal etmedi.

– Şeyh Ahmet, kul sıkışmadan Hızır ulaşmaz. Kebap yerken düşünmeye dalmasaydın, bu görevi alamazdın. Allah seni ve çocuklarını çok seviyormuş. Yeni görevinden aldığın maaşını da gelirine eklersen, daha rahat yaşar, ilerisi için para da artırırsınız.

– Desene, beni düşündüren Allah, boşuna düşündürmemiş.

Yıllardan beri talebe okuttuğum için fakültede hocalık yapmanın kolay olacağına inanıyordum. "Nasıl olsa haftada iki gün ikişer saat. Fazla zamanımı almaz. Ders hazırlamaya da lüzum

yok. Arapça ve Osmanlıca okutacağım. Arapça ve Osmanlıca bilgim, talebelerin hocalarını dahi okutacak kadar kuvvetlidir." diyordum. Tahminimde aldanmışım. Sandığım kadar kolay olmadı. İlk hafta, oldukça sıkıcı ve yorucu geçti.

Genellikle sıcak ülkelerde gençler erken olgunlaşırlar. Hele gamsız yaşayan Mısırlı kızlar ve oğlanlar, daha da erken gelişiyorlar. Üniversite yılları ise en çılgın çağları oluyor. Buna bir de serbestlik eklenince, gerisini düşünün.

Fakülteye derse girdiğim ilk gün, talebeler beni çok soğuk karşıladılar. Kendilerine göre henüz tecrübesiz bir Türk'ten Arapça öğreneceklerine inanamıyor ve bunu hazmedemiyorlardı. Sınıfa girince gördüğüm manzara ürkütücüydü.

Her sıraya bir kız bir oğlan oturmuş, kafayı kafaya dayamış, kendilerinden geçmiş hâlde konuşuyorlar. Kollarını birbirinin koynuna atanlar bile var. Karşılarına geçince alay edercesine gülümsediler. Kulağıma bazı çatlak sesler bile geliyordu.

– Bu Türk bize ders mi verecek; yoksa bizden ders mi alacak?

– Galiba Arapça bilmiyor, baksana bir şey konuşmadan dikilip duruyor.

– Duyuşuma göre henüz Ezher'de talebeymiş, herhâlde torpille gelmiştir.

– Peki nasıl hoca olmuş?

– Belki de bizden Arapça öğrenecek.

Daha bunlara benzer alaylı sözler işitince, neredeyse orada hocalık yapmaktan vazgeçecektim. Sabredip kendimi kabul ettirmeye karar verdim. İlk iki derste onları tanımaya ve bazı sorular sorarak bilgi seviyelerini öğrenmeye çalıştım. Yaptıkları uygunsuz hareketlere ve olumsuz davranışlara karşı hiç tepki göstermedim. Ümitsizliğe de düşmedim. Evvel Allah kendime güveniyordum. Onları uslandırma yolunu da biliyordum; çünkü eksik yanlarını

öğrenmiştim. Bir insanın eksik yanlarını öğrenir, sen de o hususlarda güçlü olursan, onu susturman, uslandırman ve kendine bağlaman su içmek kadar kolay olur. Ben bunu defalarca pratikte yaşadım ve başardım.

Madem onlar benimle alay etmek ya da ürkütüp kaçırmak için sınıfta sevişme rolü yapıyorlardı, ben de saatlerce çalışarak, aşk ve sevgiyle ilgiyi öyle metinler ve pasajlar hazırladım ki okunması zor, manaları ilginç, gramer bakımından tahlili o kadar güç. O güne kadar duymadıkları, hiçbir kitapta görmedikleri yazılardı bunlar. Ben o metinleri bir kitaptan almamış, kendim yazmıştım. Onlara Arapça ve Osmanlıca okutacaktım. Arapça, bütün dünya dilleri arasında müfredatı en çok, okunması ve öğrenilmesi en zor olanıdır. Kelimelerinin çok olmasının yanı sıra, gramer kaideleri de hem çok, hem karmaşık, hem de zordur. Arap dahi olsa, hatasız okuyabilmesi, okuduklarını anlaması ve anladıklarından hüküm çıkarabilmesi için birçok ilimleri bilmesi gerekir. Örneğin sarf, nahiv, maânî, beyan, bedî ve vadî' ilimleri okumalı. Bu da insanın yıllarını alır.

Arapçanın zor oluşunun başta gelen sebebi, harflerinin tamamının sessiz oluşudur. Seslendirmek ve anlayabilmek için yukarıdaki ilimlerin okunması gerekir. Kur'an-ı Kerim'de olduğu gibi, harflerin üzerine "hareke" denilen işaretler konursa kolay okunur; ama okunan anlaşılmaz. Harekesiz okunması ve okunanın anlaşılması için, uzun süre azimle çalışmak gerekir.

Fakültedeki talebelerim, bu ilimlerin yüzde onunu bile okumamışlar. Ben ise bunların tamamını önce Türkiye'de sonra Halep'te, Şam'da daha sonra da –hariçten özel dersler de dahil– Ezher'de tekrar tekrar okumuş, defalarca da okutmuştum.

Üçüncü derse daha ciddi bir tavırla girdim. Ben bir şey söylemeden, sanki beni denemek ya da eksik yanımı bulmak istercesine, garip sorular sormaya başladılar. Bir iki soruya cevap

verdikten sonra, derse talebenin sorusuyla başlamanın eğitim âdabına aykırı olduğunu, soruları dersin sonuna bırakmalarını hatırlatarak hazırladığım metni tahtaya yazdım. Sonra da yazdığımı okuması için birini kaldırdım. Bir satır okuyuncaya kadar yanlışı, doğrusunu aştı. Okumaya kaldırdığım talebelerin ikincisi ve üçüncüsü, birincisinden daha başarısız oldular. Bunun üzerine onlara uyarıcı kısa bir konuşma yaptım.

– Kardeşlerim, hepimiz kardeşiz; çünkü hepimiz Müslümanız. Allah, Müslümanları kardeş yapmıştır. Bu kardeşliği bozmak Müslümana yakışmaz. Kardeşin kardeşi sevmesi ve ağırlaması gerekir. Hâlbuki siz beni küçümsediniz ve nefretle karşıladınız. Ben sizin hocanızım. Hocaya saygı gerekir. Beni saygıya layık görmeseniz bile bulunduğunuz şu mübarek yere saygılı olmalısınız; çünkü burası ilim yuvasıdır ve ilim kadar mukaddes ve mübarektir. Belki de yabancı ve Türk diye beni küçümsüyorsunuz. Hâlbuki ilimde ne yabancılık olur ne de cinsiyet. Kim daha iyi bilirse, bilmeyenin veya daha az bilenin hocası sayılır. Hazreti Ali'nin "Bana bir harf öğretenin kulu kölesi olurum." sözünü duymadınız mı? Bal arısının, hiç ayrım yapmadan her çiçekten bal aldığı gibi ilim talibi de cinsiyet ayırımı yapmadan ve tabaka farkı gözetmeden yararlandığı kimselerden ilim almalıdır.

Sözümü fazla uzatmayayım. Gelin sizinle şöyle bir anlaşma yapalım: Birkaç dersimi dikkat ve sükûnetle dinleyin. Yararlanır, memnun kalırsanız, devam ederim. Eğer derslerimden faydalanamaz veya benden memnun kalmazsanız, çeker giderim. Uzun yıllardan beri memleketinizde okuyor, ilim alıyorum. Aldığım maaşla da ailemle birlikte rahat geçiniyoruz. Memleketinize borçlu sayılırım. İsterim ki sizlere hizmet ederek şükran borcumu ödeyeyim. Bu da ancak sizin isteğinizle olur.

Ben bunları konuşurken öyle dalmışız ki ders saatinin bittiğinin farkında olmamışız. Öğrencilerim –özellikle kız öğrenciler– hatalarını anladılar, Özür dilediler. Ben de özürlerini kabul

ettim, ikinci hafta fakülteye gidip sınıfa girince gördüklerime inanamadım. Kızlar oğlanlardan ayrılmış, geri sıralarda oturmuşlar, oğlanlar ön sıralarda. Ben ders verirken not almak için önlerinde kalem defter hazırlamışlar. Beni saygı ile karşılayan talebelerim, ders süresince ses çıkarmadan bütün dikkatlerini derse verdiler. O günden sonra, ders yılı boyunca karşılıklı sevgi ve saygı ile huzur içinde derslerimiz devam etti. Onlar benden, ben onlardan karşılıklı istifade ettik. Zaman zaman da bir arada turistik geziler tertipledik.

Ezher'de mastır bölümünde derslerim verimli ve doyurucu oluyordu. Uzun yıllar ders aldığım hocalarım beni Türkiye'ye daha çok bilgi ile göndermek için sanki yarışıyorlardı. Ben de su akarken testimi dolduruyor, her fırsattan yararlanmak istiyordum; çünkü o yıl son senemdi. Oradan ve onlardan ayrılınca, Kâhire gibi ilim merkezini ve hocalarım gibi büyük âlimleri belki rüyamda bile göremeyecektim. Nitekim öyle oldu. Keşke o mübarek hocalarımdan daha çok yararlansaydım diye bugün bile hâlâ hayıflanırım.

Mısır'da kalışımın on ikinci, Arabistan'da kalışımın on beşinci senesi, en yoğun çalıştığım ve en çok faydalandığım sene oldu. Mastır çalışmalarımın yanı sıra, özel hocam Î'di Vâsıf'dan Kur'an tefsiri, mantık ve ilm-i kelâm dersleri alıyor, haftanın belli gecelerinde büyük âlim ve muhaddis Buhayrî hocamdan, evlerinde özel olarak Buhârî-i Şerîf okuyordum. Cuma geceleri hocam Fethullah Bedran'ın evinde her biri bir ilim dalında uzman olan hocalar toplanıyor, ilmî tartışmalar yapıyorlardı. Ben de aralarında bulunuyor, zaman zaman tartışmalarına katılıyordum.

Cuma tatillerinde sabahın erken saatinde kitaplarımı ve yiyeceklerimizi alıyor, "Kanâtır-ı Hayriye" ve "Hilvan" gibi cennet misali piknik yerlerine gidiyorduk. Eşim çocuklarımızla atlas gibi yemyeşil çimenin üzerinde ve rengarenk çiçeklerin içinde eğlenirken, ben derslerime çalışıyordum. Yemek vakitlerinde de onlara çeşitli kebaplar ve leziz yemekler yapıyordum.

Mısır'da yüce Allah, bol gelirimizin bereketini de artırınca, kazancımız hem bize hem misafirimize yetiyor hem de artıyordu. Bu yüzden ben de eşim de çocuklarımız da en iyi kumaştan şık elbiseler giyinebiliyorduk. Elbiselerini evde dikmemiz, giyim işini daha da kolaylaştırıyordu. Çünkü eşimin ve çocuklarımın elbiselerini ben biçiyordum, eşim ise dikiyordu.

O kış, yapmak isteyip de yapamadığım iki şey vardı: Bize çok uzakta olduğu için kıymetli mürşidimiz İbrahim Kâdirî Hocamın ziyaretine gidemiyorduk. Bir de zaman bulamadığım için, daha önce devam ettiğim konferanslara gidemiyordum.

Haftanın belli gecelerinde "Ezher"in "Şübbân-ı Müslim" (Müslüman gençler) derneğinin ve "İhvan-ı Müslimîn" cemiyetinin konferans salonlarında büyük âlimler, ilmî ve içtimai konularda çok yararlı konuşmalar yapıyordu. Muhammed Ebu Zehra, Muhammed Gazâlî ve Fethullah Bedrân gibi büyük âlimlerin, Kur'an-ı Kerim tefsiri konferansları ve Kuran-ı Kerim'in ayetlerini açıklamaları bizler gibi genç ilim âşıkları için çok yararlı oluyor, çalışma yolumuzu aydınlatıyordu. Ne yazık ki son yıllarda yoğun çalışmam, bu konferanslara gitmemi engelledi.

Mutluluk Yuvamıza Yeni Bir Konuk

İki çocuğumda yaptığım gibi üçüncü çocuğumuzun da doğumundan önce doğum tarihini belirtmiş, 21 Şubat ya da 22 Şubat 1962'de doğacağını yazmıştım. Doğum tarihi belli olduğu için günü gelmeden bütün hazırlığımızı yaptık, bir gün önce de doğum doktorumuz olan Rukayya Hanıma haber verdik. Çok şükür Allah beni yalancı çıkarmadı. 21 Şubat 1962'de bir oğlumuz daha oldu. Hem Peygamberimizin hem de İstanbul'u fethederek çağ değiştiren büyük hükümdar Mehmed Fatih'in hatırasına saygı göstererek, adını "Mehmed Fatih" koyduk. Yeni gelen konukla ailemiz beşe yükseldi.

Yeni doğan oğlumuzun mavi gözlü, sarışın ve güzel oluşu, haftalar ve aylar geçtikçe bunların belirgin hâle gelmesi, küçük yaşımdan beri inanarak üzerinde düşündüğüm bir olayı, daha doğrusu Allah'ın tabiat kanununu isbatlamış oldu. O da doğacak çocuğun güzel olarak doğma kanunu. Bu hususta inanarak savunduğum şuydu: Hamile kadın, imrenerek ve kanı kaynayarak kime çok bakarsa, doğacak çocuğun ona benzeme ihtimali.

Bizimle yazlığa gelen ve aynı evde oturan Ermeni ailesinin "Mari" isminde mavi gözlü, sarışın, güzel, güleç yüzlü ve cana yakın genç bir kızları vardı. Bizim hanımla birbirlerini çok seviyorlar, bir araya gelince gözlerini birbirinden ayırmıyorlardı. Ara sıra, şaka olsun diye eşime "Fatma, Mari'ye çok bakıyorsun. Doğacak çocuğun ona benzer," diyordum, öyle olacağına da inanıyordum. Nitekim oğlumuz Mehmet Fatih, Mari'ye benzedi. Sonraları bu konuyu daha da geliştirdim, dengeli beslenme, ruh ferahlığı, gözlem ve müşahede yollarıyla, daha güzel ve gürbüz bir nesil yetiştirmenin mümkün olacağını, ayrıca "Mutluluk Yolları Hayat Kitabı"mda da yazdım. Benim için sevinç kaynağı olan bu olayı da buraya kaydediyorum.

Ezher'den Mezuniyet Yaklaşıyor

"Sayılı gün çabuk geçer." denildiği gibi aylar, yıllar derken, binbir macera ve zorluklarla dolu 24 senelik talebelik hayatımın son haftasına girdik. Hoca bakımından şansım çok açıktı. Her zaman ve her yerde ders aldığım dindar hocalarım ilimde birer derya, karakter ve fazilet bakımından da birer yıldız gibiydiler. Bunlardan, dört sene fakültede iki sene de mastır bölümünde bilgi hazinemizi dolduran, görüş sahamızı açan ve bize düşünmesini öğretenlerden birisi de dinler tarihi ve sosyal bilimler hocam Fethullah Bedran'dı.

1962 Mayısının son haftasına girmiştik. Derslerimiz bitmiş, hocalarımız bize veda konuşmalarını yapıyorlardı. Sıra Bedran

Hocama gelince, bize etkileyici ve ömrümüzün sonuna kadar kulağımıza küpe olacak konuşmasını şöyle noktaladı:

"Kardeşlerim, evlatlarım! Uzun yıllar sizlerle beraber olduk, ilim ve fikir alışverişi yaptık. Görüşlerimiz bazen birleşti, kimi zaman da ilim gereği fikirlerimiz çarpıştı. Acı tatlı günlerimiz geldi geçti, tarihe karıştı. Şimdi size ömrünüzün sonuna kadar hafızanızda saklayacağınız, hayır hayır, ömür boyu uygulamanız gereken iki nasihatim var:

İlminizle âmil olmanız; yani bildiklerinizden yapmanız gerekeni, mutlaka yapmanızdır. İlmi ile âmil olan bir kişinin örnek davranışları bin kişiyi etkiler ve yola getirir. Fakat ilmi ile âmil olmayan bin kişinin sözleri, vaaz ve nasihatleri bir kişiyi dahi etkilemez ve onu yola getiremez.

Üç gün sonra gireceğiniz imtihan sonunda alacağınız diploma, "âlimiye" (âlim olduğunuzu ispatlayan) şehadetnamesidir. Sakın bu diplomanın ismine bakıp da kendinizi âlim sanmayın. Bu, âlim olabilmeniz için size bir anahtardır. Bu anahtarla istediğiniz ilim kapısını açar, okuduğunuz kitabı anlarsınız. Bu anahtarlarla açacağınız kitapları okuyarak, düşünerek ve araştırma yaparak âlim olursunuz. İlmin sınırı yoktur. Çalıştıkça yükselirsiniz, bilginiz oranında âlim sayılırsınız. Çalışmazsanız, sıradan bir hoca olursunuz. Dine ve insanlara hizmet edeyim derken farkında olmadan dine ihanet, insanlara kötülük edersiniz. Din adına yanlış fetvalar verir, insanların yolunu şaşırtırsınız ya da birinizin verdiği fetva, diğerininkini tutmaz. Böylece karşınızdakini şüpheye düşürürsünüz.

Çocuk Sevgisi İmandandır

Mayıs ayının sonunda derslerimiz bitti. Havalar iyice ısındı, Afrika'nın yakıcı sıcak dalgaları gelmeye başladı, imtihanlarımız gün aşırı olduğu için bir ay sürecekti. Yazlık deniz evi hazır olduğu için, eşimi ve çocuklarımı benimle birlikte

Kâhire'nin sıcaklarında yakmak anlamsız olacaktı. "O hâlde ailemin ve çocuklarımın sağlıklarını düşünerek fedakârlık yapmalıyım." dedim ve imtihan süresince yolun zahmetine katlanarak onları yazlığa götürdüm. Ebu Kır'dan Kâhire'ye, imtihanlara gidip gelmeye başladım. Yolum oldukça uzaktı. 220 kilometre tren, 25 kilometre otobüs yolum vardı; ama sevdiklerimin hatırı için bu zahmete katlanmaya değmez miydi? Fedakârlık laf ile değil, cefaya katlanmakla olurdu. Ayrıca benim sağlığım için de öyle yapmam uygundu. İmtihanlar iki günde bir oluyordu. İki saatlik imtihan için iki gün Kâhire'nin boğucu sıcak havasını teneffüs edeceğime, yolun külfetine katlanır, Ebu Kır'ın tertemiz havasını teneffüs eder, denizinde yüzerdim. Hem de serin havada zihnimi yormadan imtihanlara hazırlanırdım.

İşte bu inanç, yolun uzaklığını kısaltıyor, zorluğunu kolaylaştırıyordu. Hem de kısa sürelerle de olsa, sevdiklerimden ayrılıp tekrar kavuşmak birbirimize karşı sevgimizi artırıyor, sevgi bağlarını pekiştiriyordu.

Çocuklarımı çok seviyordum. Hâlâ da öyleyim. Onlara bir de torunlarımın sevgisi eklendi. Daha doğrusu bütün çocuklara sevgi besler, yakınlık duyarım. Önderimiz Peygamberimiz çocukları sever ve "Çocuk sevgisi imandan gelir." der. Aileme ve çocuklarıma ne denli düşkün olduğumu, aşağıdaki olay ispatlamaya yeter sanırım.

Bir gün imtihandan çıktım, doğru trene koştum. Hava sıcaklığı mevsim normallerinin üstündeydi. Trene binerken, buhar kazanına giriyorum sandım. Humasîn rüzgârının getirdiği tipi gibi savrulan kumlar girmesin diye trenin camları kapatılmıştı. Üst üste sıkışan kalabalığın sıcak ve ağır nefesi, yolcuları bunaltıyordu. Öyle susamıştım ki dudaklarım birbirine yapışıyordu. O sırada içecek bir yudum su bulmak imkânsızdı. Gerçi seyyar satıcılar kolalı meşrubat satıyorlardı. Sağlığa zararlı, hem de şer'an mahzurlu olduğu için, o güne kadar bir kez olsun alıp içmemiştim. (Mısır'da

seyyar satıcılar öyle yaygın ki trende otobüs ve tranvayda insan bulunan her yerde kovanın içinde gazoz ve kolalı içecek satanlara, sepet içinde elma, portakal ve limon satanlara, eline geçirdiği portakal sandığında sigara ve kuruyemiş satanlara rastlarsınız. Kolalı içeceklerin şer'an mahzurlu oluşunun (içilmesinin hoş olmayışının) sebebi, karışımında insanı bağımlı kılıcı bir maddenin bulunuşudur. 1955'lerde Mısır'da din âlimlerinden meydana gelen "fetva kurulu" kolalı içecekleri tahlil ettirmişti. Sonuçta, içinde –bağımlı kılıcı– madde olduğu için "İçilmesi caiz değildir." diye fetva verdiler. Bu fetvanın üzerine satışında hayli azalma oldu. Ayrıca kolalı içecekler, diğer asitli meşrubatlar gibi mideyi ve diğer hazım organlarını olumsuz yönden etkiler ve çürümesine sebep olur. Bunu denemek isterseniz, bir bardağa kola, diğer bardağa su koyun. İçlerine birer parça et koyun. Birkaç saat sonra sudaki et olduğu gibi dururken, koladakini çürümüş görürsünüz. İşte, eti çürüten kola, mideyi de çürütür, mide ülserine sebep olabilir.) O gün de prensip kararımı bozmak istemiyordum. Baktım, bir seyyar satıcı elinde elma sepeti, bana doğru yaklaşıyor. "Hiç olmazsa ağzım sulanır." diye bir tarife (yarım kuruş) verdim. Mayhoş yeşil elmadan dört tane aldım. Elmanın birini ağzıma yaklaştırırken çocuklarımı hatırlamamla elmayı ağzımdan uzaklaştırmam bir oldu. Kendi kendime "Şimdi yanımda olsalardı, bu elmaların birini analarına, üçünü de birer tane çocuklara verirdim." dedim. Biraz düşününce "Şimdi veremezsem, Ebu Kır'a varınca veririm." dedim, elmaları çantama koydum. Bu güzel duygunun etkisiyle, o anda bana öyle bir hâl oldu ki ne susuzluğum kaldı, ne kavurucu sıcaklığı fark ettim ne de bunaltıcı insan yığınını görebildim. Zevk ve sürûr içinde kendimden geçmiş, öyle dalmışım ki ancak ineceğim yer olan "Seydi Câbir" istasyonuna gelince kendime gelebildim. Eve varınca elmaları verirken, kendilerini ne denli sevdiğimi bilsinler diye olayı heyecanla anlattım.

O son aylarımızda çocukları yarım mevsimlik de olsa yazlığa götürmemin bir yararı da imtihan dönüşlerinde yeni tanıştığımız manevi hocam ve mürşidim İbrahim Kâdirî hazretlerini ziyaret ederek, kendilerinden hadis ve tasavvuf dersi almak fırsatı oldu. Evleri yolumun üstünde idi. Giderken ya da dönüşte zaman zaman uğruyor, kısa süre de olsa, zat-ı âlilerinden yararlanıyor, duasını alıyordum.

İmtihanlarımın bitmesiyle resmî talebelik hayatım da bitmiş oldu. Gerçek anlamda ve pratikte talebeliğim bitmedi. Ömrümün sonuna kadar da bitmeyecek; çünkü Peygamberimiz (s.a.s.) "Beşikten mezara kadar ilim talep edin, (Bilmediklerinizi ve bilmeniz gerekenleri) öğrenin." buyurmuştur. Rahmetli hocam Hafız Abdullah Efendi de "İlim talibi, her çiçekten bal alan bir bal arısı gibidir." demişti. Arı, sağ oldukça bal aldığına göre, ben de sağ oldukça bilmem gerekenleri nerede bulursam ve kimden alabilirsem almalıydım. Alıyorum da... Madem ki dünyada olan her şey durmadan değişiyor, insanlar da yaşadıkları sürece yeni yeni bilgilere muhtaçtır. Hem de insan öğrenici olduğu sürece genç sayılırdı. Ben de ömrümün sonuna kadar kendimi genç hissetmem için ömür boyu öğrenici, öğretici ve araştırıcı olmalıydım.

İstikamet Mısır, Hicaz, Libya'ya mı, Türkiye'ye mi?

24 sene talebelikten sonra 1962'de hayatıma yeni bir yön verme zamanı geldi. Mısır'dan ayrılmadan önce, dostlarımıza veda ziyareti yapmayı düşündük. Bu arada kime gitsek, kiminle görüşsek ilk soruları "Bundan sonra ne yapacaksınız? Nereye gideceksiniz?" şeklinde oluyor, sorularına cevap verince de aramızda tartışma başlıyordu. Bu hususta ilk tartışma, daha imtihanlar başlamadan ziyaretlerine gittiğimiz, ahlak felsefesi hocası Prof. Ebu Bekir Zikrî'nin hanımı ile eşim arasında olur.

– Fatma Hanım, bu sene beyinin tahsili bitiyor. Ne düşünüyorsunuz? Burada mı kalacaksınız, Hicaz'da mı hocalık yapacaksınız; yoksa memleketinize mi gideceksiniz?

– Ablacığım, bilmiyorum. Herhâlde Türkiye'ye gideriz.

– Siz bilirsiniz; ama Türkiye'de rahat edeceğinizi sanmıyorum. Bence burada kalsanız daha iyi olur. Nasıl olsa Ahmet Bey fakültede hocalığa başladı. Ezher'de de görevi var. Mısır'a ve havasına alıştınız. Burada geniş bir çevreniz var. Türkiye'yi sizin için karanlık ve sıkıntılı görüyorum. Hükümetiniz Ezher'den alınan diplomayı resmen tanımıyor. Ahmet Hoca, resmî görev alamayacağına göre ne yapacak? Bunca tahsilden sonra, meslek dışı bir iş yapması garibime geliyor.

– Abla, bu hususta kaderimize razı olacağız. Hakkımızda neresi hayırlı ise Allah rızkımızı orada halk etsin. Şimdiden bunları konuşmamız erken, önümüzde imtihanlar var, sonucun ne olacağını bilmiyoruz.

Salonun bir köşesinde hanımlar benim hakkımda konuşurken biz de hocam Ebu Bekir Zikrî ile konuşmalarına kulak misafiri oluyor, görüşlerini değerlendiriyorduk. Hocam esas hedefimi bildiği için, Mısır'da kalmam için zorlamıyordu.

İmtihanlarım bittikten sonra, geleceğimiz hakkındaki daha geniş konuşmayı yazlıktaki ev sahibimiz –Milli İstihbarat Şefi– Salah yüzbaşı ile yaptık. Evimizin balkonunda denizden gelen serin rüzgâra karşı tavşan kanı çaylarımızı içerken ilk söze yüzbaşı başladı:

– Şeyh Ahmet, seni öz kardeşimden çok severim. Fatma Hanım da kızım yerindedir. Eşim Büseyne de onu manevi kızı edindi. Sizin derdiniz bizim derdimiz sayılır. Seninle konuşacaklarım vardı, imtihanlarının bitmesini bekliyordum, imtihanlar bittiğine göre şimdi konuşabiliriz değil mi?

– Yüzbaşım, buyurun, sizi dinliyorum.

– Konuşacaklarım sizin ve ailenizin geleceği ile ilgili, lütfen beni iyi dinleyin, etraflıca düşünün, ona göre karar verin. Şeyh Ahmet, görevimi biliyorsun. Görevim gereği, memleketimizde

cereyan eden bütün olayları izlemek vazifem olduğu gibi bütün dünyada olup bitenleri de bilmem gerekiyor. Şuna inan ki Türkleri kardeşim, Türkiye'yi ana vatanım bilirim. Asırlarca ecdadınızın himayesi altında yaşadık. Onların korumasından kopunca, düşman tepemize bindi. Hâlâ da kurtulamıyoruz. Türkiye birçok yönden hızlı gelişmekte ve yükselmektedir; fakat dinî açıdan bunu söylemek zor. Gerçekçi olmalıyız. Gerçi Türkiye nüfusunun yüzde 99'u Müslümandır ve dinlerine bağlıdırlar; fakat baskıdan kurtulmuş değiller. Gerçek anlamda din hürriyeti yoktur. Neden Kâhire Üniversitesi'nin diplomasını kabul ediyor da el-Ezher Üniversitesi'nin diplomasını tanımıyor, Ezher'den yetkili din âlimleri çıkar. Burada talebelere sadece ahlak ve ibadet bölümü değil, dinî her yönüyle tamamını öğretirler; çünkü İslam dini bölünmez bir bütündür. Sadece ibadet ve ahiret dini değil, hem dünya hem ahiret dinidir. Allah'ın emrettiği gibi öğretilmeli. Hocalar böyle yapmakla sorumludurlar. İşte böyle bir çalışmaya meydan vermemek için diplomanız tanınmıyor. Bu yüzden diyorum ki bugün için Türkiye'de sana yer yok; çünkü resmî görev alamayacaksın. Devletten maaş alamayınca, aileni geçindirmek için başka yönlerden para kazanmak zorunda kalacaksın. Burada sana hem bol para kazandırırım, hem de istediğin üniversitede doktora yapma imkânını sağlarım. Nasıl olsa mastırını yaptın. Doktora yapman için yolun açıldı, istersen sana sürekli bir iş kurarım, istersen bol kazançlı mevsimlik bir iş düşünürüm. Mesela kış aylarında turistik geziler tertiplersin. Kral Faruk'un dünyaca meşhur yatını limana bağladık, boşu boşuna duruyor. Üstelik bakımı için bir sürü masraf oluyor. Onun turistik gemi yapılmasına karar aldırırım, senin idarende çalıştırırız. Bu hususta bütün sorumluluğu üzerime alırım. Biliyorsun, Mısır çok turist çeken memleketlerin başında gelir. Turistik gezi yerlerinin çoğu Nil nehri kıyılarındadır. Bir de bu gezi kralın özel yatında olursa, ne kadar turist çekeceğimizi düşünebiliyor musun?

– Yüzbaşım, sözlerine inanıyorum. İstediğin işin üstesinden geleceğine de güveniyorum. Memleketimiz hakkında dediklerin de doğrudur. Yine de bu günümüze çok şükür. Ben, çok daha karanlık günlerde yaşadım. Bundan sonraki çalışmalarım ise yavaş akar görünen derin sular gibi sakin; fakat hızlı, geniş kapsamlı ve yaygın olacak. Ne yardan ne de serden geçemeyen, başarılı işler yapamaz. Dinimizin hatırı için karşılaşacağımız sıkıntılara ailece katlanmamız gerekir. Gerçi bundan sonra Allah'ın bize sıkıntılı günler yaşatacağını sanmıyorum. Geçmişte çekilecek çilemizi çektik, katlanılacak cefalara katlandık sanırım. Cefanın sonu safa olduğuna göre bundan sonra daha iyi günlere kavuşacağımıza inanıyorum. Maddi duruma gelince, onu düşünmüyorum. Bana düşen, dinimize nasıl daha iyi hizmet edebileceğimi düşünmektir. Hizmet ettiğimiz dinin sahibi olan Allah, bizi bizden daha iyi düşünür. Dinine benden daha çok bağlı olan eşim de benim gibi düşünür sanırım. Hem de elimde az çalışma ile çok para getirici geçerli sanatlarım var. İstanbul'da çok sevdiğim yakın arkadaşlarım, baklavacılık yapıyorlar. Birinin yanında geceleri birkaç saat baklava yapar, geçimimizi çıkarırım. Gündüzleri de talebe okuturum. Resmî okulda olmazsa, özel kurslarda camilerde ve evlerde okuturum. Bende bilgi ve okutma arzusu olunca, nereye gitsem talebeler peşimden gelir. Bunların da merkezi, Türkiye'nin kalbi sayılan İstanbul'dur. Oraya yerleşirsem, oradaki okuyanları, onların aracılığı ile de bütün Türkiye'de dinini öğrenmek isteyenleri okutacağıma güveniyorum. Çalışmak bizden, yardım ve başarı Allah'tandır.

– Allah her zaman yardımcınız olsun. Yerden göğe kadar haklısınız. Sizde bu azimet ve gayret oldukça, Allah sizinle beraber ve yardımcınızdır.

Yüzbaşı gittikten sonra kendi kendime "Muhtar, yüzbaşının konuşmaları, daha önce de hocanın hanımının Mısır'da kalmamızı istemesi, hep birer imtihandır. Kimbilir Allah seni daha kimlerle

imtihan edecek? Dikkatli ol, imtihanı kaybetme." dedim. Nitekim dediğim çıktı, imtihanım bitmemiş.

Ertesi gün eşimle birlikte manevi hocam İbrahim Kadirî'ye veda ziyaretine gittik. Bizi sevinçle karşılayan hocam, veda ziyareti yaptığımı duyunca hüzünlendi. Tahsilimin bittiğini ve Türkiye'ye döneceğimi söyleyince tartışmamız başladı.

– Evladım, acele karar vermeyin. Hizmet için Türkiye'den daha uygun yerler var.

– Siz ne buyurursunuz efendim?

Aklımıza hayalimize gelmeyen ve bizim için çetin bir imtihan olan teklifini açıkladı.

– Libya kralı Sünusî, benim yakın arkadaşım ve manevi kardeşimdir. Libya'da İslam Üniversitesi'ni yeni açtılar. Bilgili ve çalışkan hocalara ihtiyaçları var; özellikle Ezher mezunlarına. Senin için Kral Sünusî'ye telefon açar, konuşurum. Size ev, eşya ve diğer gerekenleri hazırlarlar. Sonra sizi uçakla Libya'ya gönderirim. Orada görev alır, dolgun maaşla çalışırsın. Hicaz Kralı Suud da yakın ahbabımdır. Sözümü iki etmez. İsterseniz sizi Suudi Arabistan'a gönderirim. Size ev ve özel araba verirler. Dolgun maaş verir, yaz tatillerinde uçakla Türkiye'ye gidiş geliş masrafını da verirler. Düşünün, hangisine karar verirseniz hemen harekete geçeriz.

Şeyh efendi bu teklifleri yaparken benimle birlikte dinleyen eşime döndüm.

– Bak Fatma, hocaefendinin dedikleri rahatlığımız ve para bakımından çok çekicidir. Libya'da ya da Hicaz'da birkaç sene hocalık yaparsam, Türkiye'ye zengin olarak döneriz. Üstelik her sene parasız hac da yapmış oluruz. Yalnız şunu bil ki oralara sırf para kazanmak için gitmiş olacağız. Hizmet ikinci planda kalacak; çünkü oralara gitmek için can atan, benden daha âlim birçok hoca var. Benim oralarda görev almam ve iltifat görmemiz,

şeyhimizin hatırı için olacak. Türkiye'de ise okumak isteyen talebe çok, hoca az. Olanların da çoğu bilgi bakımından yetersiz; fakat geçinme ve rahatlık bakımından Türkiye bizim için oldukça karanlık; özellikle ilk senelerde. Resmî görev alamazsam, bir yandan talebe okutup, bir yandan da geçimimiz için çalışıp para kazanacağım. Ben buna katlanırım; ama siz burada bolluk içinde yaşarken, orada dar ve sıkıntılı günler yaşamak zorunda kalacaksınız. Bilmem buna katlanabilir misiniz? İyi düşün, görüşünü bildir. Sonra bana bahane etme. Salah yüzbaşının istediği gibi Mısır'da mı kalalım, Hicaz'a veya Libya'ya mı gidelim; yoksa ana vatanımız Türkiye'ye mi dönelim?

Bu soruma eşimin her fedakâr kadından beklenmeyen cevabı beni de hocamı da çok duygulandırdı ve memnun etti.

– Sen bu tahsile, çok para kazanıp rahat yaşamak için mi başladın; yoksa başka bir maksadın mı vardı? O hâlde Allah'ın rızası nerede ise oraya gidelim. Sen nasıl yaşarsan ben de öyle yaşamaya razıyım; günde bir parça kuru ekmekle de olsa.

– Allah senden bin kere razı olsun. Benim de senden beklediğim cevap buydu.

Eşimin altın yazı ile yazılacak bu sözleri, beni çok duygulandırdı ve gönlümü rahatlattı. Konuşmalarımızı dikkatle dinleyen hocam da memnun olarak ve eşimi takdir ederek son sözünü söyledi.

– Şeyh Ahmet, Allah sana paha biçilemez öyle bir devlet vermiş ki hiçbir devlete değişilmez. Birbirinize sahip ve destek olarak yolunuza devam edin. Allah yardımcınız olsun.

Ben de hocamın sözlerini takdir ederek konuşmamızı noktaladım.

– Hocam, Allah, himmet ve duanızı üzerimizden eksiltmesin,

Müsaadesini alarak elini öptük, ayrıldık. Gönlümüzde yaşattığımız hocamızla bir daha karşılaşmak nasip olmadı. Allah rahmet eylesin, Cennet-i âlâda birlikte olmamızı nasip etsin.

1 Temmuz 1962'de yazlıktaki ev sahibimizle ve komşularımızla vedalaştık, yol hazırlığını yapmak için Kâhire'ye döndük.

Boğulmama Ramak Kalmıştı

Sabahın erken saatinde gün doğarken, tren istasyonuna gitmek üzere Ebu Kır'dan ayrıldık. Yazlık evimizi eşyasıyla birlikte kiraladığımız için fazla eşya götürmemiştik. Götürdüklerimizi de imtihanlara gittikçe getirmiştim. Yanımızda bir valizle bir çanta kalmıştı. Otobüste giderken nasıl olduysa, İskenderiye sahillerinin en meşhuru olan, ancak kodamanların, büyük sanatkârların ve sinema yıldızlarının gidebileceği Mendere Plajı'nı hatırladım. Oraya yaklaşınca, nasıl olduysa plaja girmek istedim.

– Fatma, biraz ileride Mendere Plajı var. Çok methediyorlar, istersen buraya kadar gelmişken orayı da görelim.

– Duyuşuma göre oraya Ümmü Gülsüm gibi büyük sanatkârlar ve artistler gidiyormuş. Bilmem bizim gitmemiz uygun olur mu?

– Doğrusun; ama bu saatte onlar uykuda olurlar. Denize ancak öğleye doğru girerler. Şimdi plajda kimse olmaz.

– Sen bilirsin.

O sırada Mendere'ye ulaşmıştık. Otobüsümüz de durmuş, yolcu alıyordu. Hemen indik. Münevver'i omuzuma oturttum, Mehmed Fatih'i bir kucağıma, valizi de bir elime aldım. Fatma da çantayı aldı, Mustafa'nın elini tuttu, plaja doğru yürüdük. Sahile varınca gözlerime inanamadım. Bizden başka kimse yok. Sanki kumsala tonlarca pirinç dökmüşler. Pirinç tanesi büyüklüğünde pirinç gibi bembeyaz kum, sahili boydan boya kaplamış, denize girdikçe daha da ufalmış. Tertemiz, berrak, durgun denizin elli metre kadar ilerisinde derin suların tabanında ince beyaz kumlar gümüş gibi parlıyor.

O güne kadar göremediğim, ondan sonra da göremeyeceğim denizin manzarasıyla büyülenmiş gibi oldum. Hemen valizi açtım, denize girmek için şortu çıkarırken Fatma "Ahmet, girmesen iyi olur. Buranın denizinin huyunu bilmiyorsun. Korkarım bir tehlike olur." diye beni uyarırken denizin çekici güzelliğine kendimi öyle kaptırmıştım ki eşimin uyarıcı sözleri rüya gibi geliyordu. Kendimden geçmiş, uyarıya kulak verecek hâlim kalmamıştı. Şortu giymemle denize dalmam bir oldu.

Doğruldum, arkamı sahile döndüm, bayırdan iner gibi kısa adımlarla yürümeye başladım. Ayağımın altında ince kumların civa gibi kayması, kuzeyden esen serin meltemin buseleşir gibi yüzümü okşayıp geçmesi, her adımda ılık suların göğsümden yukarı yavaş yavaş yükselmesi, beni benden geçiriyordu. Birkaç adım sonra ayağım kumlara ulaşamaz oldu, yüzmeye başladım. Sahilden 50-60 metre uzaklaşınca eşimden ikinci uyarı geldi,

– Ahmet! Rica ederim, fazla açılma.

"Biraz yüzüp çıkacağım." diye seslendim; ama deniz beni bırakmıyor, yüzdükçe yüzesim geliyordu. Her kulaç atışımda bir metreden fazla ilerlerken kendi kendime "Ben böyle hızlı yüzemezdim. Bu gün bana ne oldu? Demek Ebu Kır'ın denizi dalgalı olduğu için hızlı yüzemiyormuşum." diyor, akıntıya yakalandığımı fark etmiyordum. Bir an durdum, sahile doğru döndüm. Yüzüp çıkacağım yerde çok kötü bir iş yaptım. Yarım daire çizerek çıkmak istedim. Sahili sağıma aldım. Sahile paralel, aynı zamanda sahilden açılarak daire çizerken, daha kuvvetli bir akıntıya yakalandığımı anlayınca birden hâlsizleştim, kollarımı ve bacaklarımı kımıldatacak dermanım kalmadı. Bir an şaşkına döndüm. Tehlike çanları çalınca paniğe kapılmanın, kendimi ölüme terk etmek olduğunu düşündüm, soğukkanlı olmaya ve gücümü toparlamaya çalıştım. Tekrar sahile yöneldim, yüzüp çıkmak istiyordum; ama beyhude çabalıyordum. Ben iki metre ilerlerken, akıntı beni beş altı metre içeriye

çekiyordu. Hiç denize girmeyen ve yüzme bilmeyen eşim, yanlış bir iş yapmasın diye tehlikede olduğumu ona sezdirmemeye çalışıyordum. Görünen köy kılavuz istemez. Bunun farkında olan eşim birden kalktı. Onun, "Ahmeed! Çıkamıyorsun!" feryadı, kulağıma can kurtaranın siren sesi gibi geldi. Benim artık yüzecek hâlim kalmadığı gibi feryadına cevap verecek mecalim de kalmamıştı. Kendimi denizin ve yavaş yavaş yükselen dalgaların insafına bıraktım. Gözlerimi genç anaları ile üç çocuğuna diktim. Hayatımdan ümidimi kestim, taş kesildim. Sadece düşünmeye başladım.

Henüz 20 yaşında üç çocuk anası eşim ve üç körpe çocuk gözlerini, babalarına mezar olacak denize dikmiş bakıyorlar. Biraz sonra ümitleri kesilecek, gözler yaşlanacak, feryatlar yükselecek, çaresiz ve yetim kalacaklar. Hiçbir güvenceleri yok. Nereye gidecekler, ne olacaklar, kiminle teselli bulacaklar?

Allahım, annem ölünce bebek yaşta beni koruyup büyüttüğün gibi onları da Sen büyüt, Sen koru. Beni analık eline düşürdüğün gibi onları merhametsiz babalık eline koyma. Allahım, kendime acımıyorum. Erinde geçinde nasıl olsa Sana can borcumu vereceğim. Eşimi ve yavrularımı da Senin korumana bırakıyorum; ama uzun yıllar okuduğum, öğrendiğim ilim? Ehline veremeden onu da benimle derin sulara gömeceğim. İşte ona acıyorum.

Ben bunları hayalimden geçirirken, Fatma sahilde çıldırmış gibi sağa sola, ileri geri koşuyor, sanki beni kurtaracak birini arıyor, bir durup bana bakıyor, sonra yine koşuyor; sahilden uzaklaşıyor, tekrar dönüp yine bakıyor. Birden çocuklara yaklaştı, onlara bir şeyler söyledi. Daha sonra kalktı, uzakta görünen ağaca doğru hızla koştu. Ağacın yanında durdu. Sahilden uzaklaştığım için, epeyce uzakta olan ağacın altında kimsenin olup olmadığını göremiyordum. Zaten kendimden geçmiş, cansız ceset gibi, acımasız akıntıya teslim olmuştum. O sırada üç kişi kalktı, eşimle

bir şeyler konuştuktan sonra bana doğru baktılar. Ağacın altında duran üç kişiden biri koştu, denize yaklaşınca yüksek sesle Arapça "Seni kurtarmaya geleyim mi? diye bağırdı. Ben de var gücümle –Taââl (geeel)!.." diye bağırınca, eşim şuurunu kaybetmiş, sanki Arap Türkçe anlarmış gibi ona "Ulaş! Kocam boğuluyor! Çabuk onu kurtaaar!.." diye öyle bağırdı ki sesi kulağımı çınlattı ve biraz güçlenir gibi oldum. Çırpınarak akıntıya karşı direnirken, Arab'ın denize girmesiyle yanıma gelmesi bir oldu. Hızla yüzüp gelen sanki insan değil, bir yunus balığıydı. İnanılmayacak kadar hızlı yüzüyordu. Bana yaklaşmadan, etrafımda bir çark yaptı. Tamamen acemi olmadığımı ve kendisine zararım dokunmayacağımı anlayınca Arapça "Hat yedek (elini uzat)." dedi. Sol eliyle elimi sıkıca tuttu, sağ eliyle ve ayaklarıyla yüzerek beni çekerken, tamamen hâlsizleşmiş, hareketsiz hâlde suyun yüzüne uzanmıştım. Çekerek karaya çıkardığı sanki canlı insan değil, bir cesetti. Sahile yaklaşıp ayağım yere değince, tekrar canlanır gibi oldum. Doğruldum, kendimi dünyaya yeniden gelmiş gibi hissettim. O sırada eşim de koştu, koluma girdi. Çocukların yanına varınca beni kurtarana teşekkür ettik. Meğer hızır gibi yetişip beni yüzde yüz ölümden dönmeme sebep olan genç, denizde tehlikeye düşenleri kurtarmak için plajın resmî görevlisi, can kurtaran dalgıcıymış. Ağacın altında oturmuş, arkadaşlarıyla iskambil kâğıdı oynuyorlarmış. Onu bize ulaştıran Rabbimize de şükrettik. Evvel Allah eşimin çabası ve açıkgözlülüğü olmasaydı, denizin mavi sularına gömülecek, balıklara yem olacaktım. Diğer plajlarda olduğu gibi Mendere Plajı'nda da akıntı olan yerin sahilinde "Tehlikeli akıntı var, girmeyin." diye yazılı levha varmış. Benim girdiğim yerin ilerisinde olduğu için görememişiz. Üstelik oranın da acemisiydim. Eşimin sözünü dinleyip huyunu bilmediğim yerde denize girmemeliydim. Bana yüzmeyi öğreten yüzbaşı da "Huyunu bilmediğin denize girme." dememiş miydi? Keşke yararlı olan tavsiyelere her zaman uyabilsek.

Altını Kaçıranların Mağduru Olduk

Kâhire'ye varınca, yol hazırlığına başladık. Türkiye'ye dönünce eşya derdine düşmeyelim diye misafiriyle birlikte kalabalık bir aileye gereken her şeyi almıştık. Antik denecek kadar kıymetli porselen softa takımları, Çin malı kıymetli tabak ve çay takımları, irili ufaklı bir sürü tencere, tepsiler, büyük boy kıymetli radyo, dikiş makinesi, yaygı ve yataklar vs. Bunları sardık sarmaladık, paket yaptık. Kalın saçtan özel yaptırdığım büyük bavullara kitaplarımı yerleştirdim.

15 Temmuz 1962'de Beyrut'a kadar Rus vapuruna biletlerimizi aldım. Hareketimize iki gün kala, bizim için hiç de hoş olmayan şöyle bir karar yayınlandı: "Mısır'dan göç etmek isteyen aileler, hangi milletten olurlarsa olsun, giyecekleri elbisenin dışında ev eşyası götüremezler."

Meğer Mısır'dan göç eden Yahudiler, ev eşyalarının içinde altın kaçırıyorlarmış. Bunu bir türlü önleyemeyince, Mısır hükümeti böyle bir karar almış. Kanun herkese şamil olduğu için biz de onların ateşine yanmışız.

Vaktimiz dar olduğu için eşyaları satıp paraya çeviremedik. Bir kısmını fakir aile kızlarına hediye ettik, bir kısmını da komşularımıza veresiye sattım, parasını alıp bize göndermesi için talebem Mehmed Özgüneş'i görevlendirdim. Ne var ki bir ay sonra paraları toplayıp, bize göndereceği sırada Mehmed kayıplara karıştı. Ezher'de okuyan, yüz kadar talebe arkadaşları aramadık yer bırakmazlar. Hiçbir yerde izine rastlayamazlar. Yirmi gün sonra akıl hastanesinden "Bir arkadaşınız öldü, gelin cenazesini alın." diye haber gelir. Hastaneye koşan arkadaşlar ceseti görünce şaşkına dönerler. Yıllar boyu birlikte yaşadıkları arkadaşlarını tanıyamazlar. Ne zaman, nerede, kimler tarafından ve niçin dövülmüşse, vücudunda kırılmadık, yaralanmadık yer kalmamış, yüzü gözü mosmor şişmiş, tanınamaz hâle gelmiş. Zavallı Mehmed'i,

ancak oda arkadaşı Ahmet Karabacak, yeni yaptırdığı altın dişinden tanır. Cenazeyi defnettikten sonra resmî makamlara başvururlarsa da bir şey anlayamazlar. Hiçbir ipucu bulamazlar. Biz İstanbul'da evlilik hayatımızın en dar günlerinde Mısır'dan para beklerken, kıymetli talebemin ölüm haberini alınca, beynimizden vurulmuşa döndük, unutulamayan acısını sinemize gömdük. Allah rahmet eylesin, mekânı cennet olsun. Hem Ezher'in şeriat (İslam hukuku) fakültesinde hem Kâhire Üniversitesi'nin hukuk fakültesinde okuyor, hem de benden özel ders alıyordu. Yakışıklı, zeki terbiyeli, eşi menendi az bulunan gençlerimizdendi.

Ana Vatana Dönüyoruz

Hocalarımızla, dost ve ahbaplarımızla vedalaştık. 15 Temmuz 1962'de Türkiye'ye gitmek üzere Kâhire'den ayrıldık. Beraberimizde üç çocuk, beş altı yüz kilo kadar kitap, birkaç valiz, biraz para vardı. Çocuklarımızdan Mustafa dört yaşında Münevver iki yaşında Mehmed Fatih altı aylıktı. Ben 42 yaşındayım, eşim 20 yaşında hayatının ilk baharındaydı.

Yolculuğumuzda beni en çok düşündüren, kalın saçtan yaptırdığım; ancak iki kişinin kaldırabileceği ağır kitap bavullarıydı. İndirilip kaldırılması ve taşınması gücümün üstündeydi. Beşimiz iki koltukta oturuyorduk. Otobüsümüz 120 kilometre hızla İskenderiye'ye yaklaşırken, zihnimdeki endişe ve kuşkular artıyordu. Üzülmesinler diye yanımdakilere bir şey söylemiyordum. Düşündüklerim beynimi kurcalıyordu.

Evlenip Mısır'a gittikten sonra babamlara yazdığım mektupların cevabını alıyordum. Aramız düzelmişti. Sonra ne olduysa yazdıklarıma cevap alamamıştık. Babamın en yakın dostu Muhyiddin Efendi'ye sebebini sorunca aldığım cevap oldukça düşündürücüydü.

"Kıymetli hocam Ahmet Muhtar, bana öz kardeşimden daha yakınsın. Onun için sana gerçekleri ve olup bitenleri

yazacağım. Gönderdiğin son mektupları babanlara götürüyordum, analığın okutmadan yırtıp atıyordu. Baban da mektup göndermeni istemiyordu. Üzülmeyesin diye bunları sana yazmıyordum. Analığının çabası, babanın bütün mallarına sahip olmaktır. Bunun için babanın tapulu mallarını sattırıyor, kendi adına arazi ve arsalar aldırıyor. Evlerini de sattırdı, tapusu kendi üzerine büyük bir ev aldırdı. Zaten babanın çok sevdiği altınları analığının elinde. Bütün amacı, sana hiçbir şey bıraktırmamaktır. Bunu da başarıyor. İleride bu konuyu daha geniş yazacağım. Selam ve hürmetlerimi bildiririm."

Öte yandan çocuklarımız, hiç görmedikleri ninelerini, dedelerini, dayılarını ve teyzelerini tanıyacaklar, elden ele, kucaktan kucağa gezecekler, öpülecekler, sevilecekler. Eşim yıllardan beri uzak kaldığı anasına, babasına, kardeşlerine, eski ahbaplarına kavuşacaktı. Bütün bunlar sevinç rüzgârları estiriyor, gönlümü serinletiyor, kalbimi ferahlatıyordu.

Bir yandan da çaresizlik fırtınaları gözümün önünü karartıyor, kıtlık diyarına gidiyoruz sanıyorum. Yanımızdaki para, tutumlu davranır, gıdım gıdım harcarsak, bizi İstanbul'a zor ulaştırır. Beş nüfusuz, kitaplarımdan başka hiçbir şeyimiz yok. Ne ev eşyası, ne yer yatak, ne kap kaçak.

Okulumuzdan aldığımız diplomalarımız tanınmadığı için resmî vazife alamayacağım belli. Bu yüzden maaş da alamayacağım. O güne kadar olduğu gibi ömrümün sonuna kadar da okutacağım; ama talebelerimden okutma karşılığı para almamaya kesin kararlıyım. Okutma fahrî (parasız) olur; ama ailemi geçindirmek fahrî olamaz. Mutlaka para gerek. Gerçi para kazanmaktan aciz değilim. Altın gibi sanatlarım var. Değil beş kişiyi, beş aileyi de geçindiririm. Fakat bunu yapamam; çünkü yıllar önce on yedi yaşımdayken Rabbime söz vermiş, yılmadan, dinlenmeden, mukaddes dinimi öğrenmeyi ve öğretmeyi vaat

etmişim. Olaylar ve sıkıntılar ne olursa olsun ve tehlike ne boyuta ulaşırsa ulaşsın, asla vaadimden dönemem; çünkü ikrar vermişim. Hacı Ahmet dedemin bana vasiyeti var: “Var ikrar verme, öl ikrarından dönme.”

Bu düşüncelere öyle dalmış, kendimden öyle geçmiştim ki İskenderiye’ye geldiğimizin farkında bile olmamışım.

Ezherli Oluşum İşe Yaradı

Otobüsümüz İskenderiye’ye girerken yüreğim sızladı. Eşyamız olmadığı hâlde başlarında beyaz sarık, hoca kılıklı üç canbazın, yani üç insafsız hamalın bize yaptığı eziyeti, bir sepetle küçük çantayı, yüz metre taşımak karşılığında üç “cünehy” istediklerini hatırlayınca acı acı düşündüm ve kendi kendime: “Bir araba kitaplarımı garajdan gümrüğe kadar taşıma, gümrükten de vapura götürüp yükleme karşılığında kimbilir bizden ne kadar para alacaklar?” dedim. Allah, bizi korktuğumuza uğratmadı. Otobüs şoförüne rica ettim, bizi gümrüğe kadar götürdü. Hükümetin yeni talimatı üzere maaşlı gümrük hamalları, kitap ve valizlerimizi hiç para almadan vapura taşıdılar. Gümrükte her bakımdan bize kolaylık gösterdiler. Yalnız iki pürüzle karşılaştık.

Küçük oğlumuz altı aylık Mehmed Fatih’in nüfus cüzdanına “Türkiye uyruklu” yazacağı yerde memur yanılarak “Mısır uyruklu” diye yazmış, ben de farkında olmamışım. Gümrük memuru bunu görünce, çocuğu elimizden almasın mı? Üstelik bir de “Mısırlı çocuğu kaçırıyorsunuz.” diye bize çıkıştı. Çocuğu kucağından alınan eşim çılgına döndü ve memurun kucağından çekti aldı. Paylaşılamayan yavrumuz hırpalanmış ki ağlamaya başladı. İnadında direnen memuru bir türlü inandıramayınca, gümrük müdürüne durumu açıkladım. 12 yıldan beri Mısır’da Ezher’de okuduğumu söyleyince müdür “Ezherli hoca yalan söylemez, nüfus cüzdanını dolduran memur yanlış yazmıştır.” diye çocuğumuzu iade etti.

İkinci pürüz, bir hamalın inanılmaz ücret istemesiydi. Eşim ve çocuklarımızla yedi katlı vapurun zemin katına indik, yerimizi öğrendik ve eşyamızı yerleştirdik. Daha sonra tarihî İskenderiye şehrini yüksekten seyretmek için, vapurun güvertesine çıktık. Aşağıya rıhtıma bakınca bir de ne göreyim, hamallar kitap sandıklarını yüklerken birini dışarıda unutmuşlar, hareket etmek üzere olan vapura yüklenecek bir şey kalmadığı için de gitmişler. Uzun yıllardan beri bir sürü para vererek alıp beraberimde gezdirdiğim ve canım gibi sevdiğim kitaplarımı orada bırakamazdım. Hemen vapurun dar ve dik merdivenlerinden indim. Kurşun gibi ağır sandığı kaldıramam diye etrafa bakındım, kıyafetinden fakir olduğu belli, iri yarı birinin bana doğru geldiğini gördüm. "Şu sandığı vapura çıkar, sana birkaç kuruş vereyim." dememle sandığı omuzlaması bir oldu. Vapura girip yükünü indirince beklenmedik pazarlık başladı.

– Ne vereceğim?

– Üç cüneyh alırım.

– Sen şaka mı yapıyorsun yoksa hesaba aklın ermiyor mu? Üç cüneyhe yüz kilo pirinç alınır. Üzerine bir cüneyh daha korsan, bir aylık ev kirası olur. Bir sandık kitabı vapura götürme karşılığı on kuruş bile çok olur; ama fakir olduğun belli. Sana bir cüneyh (yüz kuruş) vereceğim.

– Bana sadaka mı veriyorsun? Üç cüneyh almadan gitmem.

– O hâlde sana üç kuruş bile vermeyeceğim. Getirdiğin sandığı rıhtıma geri çıkar, gümrük hamalları parasız taşırlar ya da polise gidelim, o ne derse öyle yapalım. Hangisine razısın? Adamın kanatları suya düştü. Polis sözü onu ürküttü; çünkü gümrük hamalı olmayanın orada yük taşıyamayacağını biliyordu. Daha fazla da bekleyemezdi. Hareket etmek üzere olan vapurun halatları çözülüyordu. Ben de huzurumu bozmak istemedim, ona bir cüneyh verdim, söylenerek gitti. Böylece Mısır'dan çıkarken de girişimizde olduğu gibi hamalla başımız derde giriyordu. Mısır'a

girerken haksız yere hoş geldin parası, çıkarken de güle güle parası istiyorlardı sanki.

Beyrut Hamalları Daha da Betermiş

Vapurumuz, İskenderiye ile Lübnan arasında şiddetli fırtınaya tutuldu. Dağ gibi büyük vapurun sallanması böyle mi olurmuş? Vapurun sallanmasından, bizim de bulunduğumuz zemin kattaki insanlarda betbeniz kalmadı. Bayılan, ayılan, istifra eden, korkunç bir manzara! Olduğumuz yerde bizden başka etkilenmeyen kalmadı desem yeri var. Etrafîmızdakilerin mide bulandırıcı hâllerinden bizimkilerin de etkileneceğini düşünerek hemen onları güverteye çıkardım. Fırtınalarda vapurun en çok sallanan yeri güverte olduğu hâlde açık ve temiz hava içerdeki kadar insanı etkilemiyor. Sadece salıncakdaymış gibi sallanıyorsun.

“Sütten ağzı yanan, ayranı üfler de içer.” derler. Ben de Beyrut’a yaklaşınca düşünmeye başladım. İskenderiye’deki hamal bir sandık kitabı vapura çıkarmaya üç cüneyh isterse, Beyrut’taki gümrük hamallarının daha insafsız olmadığı nereden belli? Kimbilir bir kamyonet kitabı, vapurdan çıkarıp gümrüğe götürmeye ne kadar para isterler? “Allah bana, hamalların gözünü doyuracak kadar para vermediyse, herhâlde kitaplarımı taşıyacak kadar güç vermiştir.” diye, kitaplarımı kendim taşımaya karar verdim. Bunu gerçekleştirmek, karar vermem kadar kolay olmadı.

İskenderiye’de bir hata yaptım. Kitapları güverteden zemin kata indirttim. Güvertede kalsaydı, Beyrut’ta onları sadece vapurun dış merdiveninden aşağıya indirme zahmeti olurdu. Ne yazık ki bu hatayı cezasız düzeltmek imkânsızdı. Cezasını da sırtım ve omuzlarım çekti. Vapur Beyrut’a varmadan kitapları zemin kattan güverteye çıkarmalıydım. Vapur durunca, yüzlerce insanın inip çıkacağı dar ve dik merdivenden, ağır ve büyük sandıkları yedinci kata çıkarmak ölümdü. Yılın en sıcak mevsiminde Beyrut’un rutubetli, yakıcı ve bunaltıcı havasında dik ve dar

merdivenlerden kurşun gibi ağır kitapları kan ter içinde güverteye çıkardım. Çektiğim zahmeti bir Allah, bir de ben bilirim. Sadece yukarı çıkarmakla iş bitmemişti. Daha bir de onları vapurun dar, dış merdiveninden indirmek, oradan da gümrüğe kadar götürmek, ayağım kayarsa düşüp ölmek de vardı. Allah'a şükür, yıllar önce Mersin'de hamallık yaparken, herkesin kaldıramayacağı ağır yükleri kaldırmaya kendimi alıştırmış, bu nedenle de orada hamal başı olmuştum. On beş yaşımdayken Mersin'de yaptığım hamallık sanatım, yirmi yedi sene sonra burada da işime yaradı.

Vapurumuz limana yanaşınca, kitapları zorlukla indirirken gümrük hamallarının alaylı bakışlarla gülmeleri garibime gitmişti. Meğer adamlar aklıma ve kendimi tehlikeye sokarak boşu boşuna çektiğim zahmete gülüyorlarmış. Bunu, taşıma işi bitince anladım. Bavullarımızı ve çocukları indirip gümrük muayenesi bitince, bir yığın hamal başıma üşüştüler.

– Ne istiyorsunuz?

– Eşyalarınızı taşıma ücreti.

– Onları ben taşıdım, siz elinizi sürmediniz. Ne diye para istiyorsunuz?

– Taşımasaydın, kim taşırsa taşısın, buraya giren ve çıkan yüklerden hamal parası alırız.

– Bu bir haksızlıktır, sizi gümrük müdürüne şikayet ederim.

– İstersen cumhurreisine şikâyet et. Burada kanun böyledir.

Hamallar doğru söylemişti. Gümrükte yolcuların hakkını arayan olmadığı için hamallar başına buyruktu. Gümrük memuruna şikayet edince "Bizim görevimiz gümrük muayenesi yapmak. Hamalların işine karışmayız. Siz aranızda anlaşın." dedi.

Hamallara "Ne kadar para istiyorsunuz?" deyince, aldığım cevap ürkütücüydü. O zaman içimden "Demek ki bunlar Yahudilerin zulmüne müstahak olmuşlar ki Allah o zâlimleri bu canilere musallat etmiş." dedim. O sırada bitkin vaziyette ayakta bekleyen

eşimi ve çocukları, eşyamızın yanına bıraktım, gümrük müdürüne gittim. Ona durumu etraflıca anlatıp kendimi tanıttıktan sonra hamallardan birini çağırdı, istedikleri paranın dörtte birini vermemizi, buna karşılık onların da gümrükteki kamyonetle bizi ve eşyamızı otobüs garajına götürmelerini söyledi. Keşke bununla hamal derdi bitseydi.

Beyrut'tan Hâleb'e otobüsle gidecektik. Kitaplar otobüsün üst bagajına çıkarılacaktı. Hamallardan defalarca ağzım yandığı için, garajdaki hamallarla pazarlığa giriştim. Kitapları otobüsün üzerine çıkaramayacağımı biliyorlardı. Halep'e giden başka otobüs olmadığını da biliyorlardı. Bu yüzden istedikleri ücret, bilet paramızdan iki kat fazlaydı. Çekişe çekişe pazarlık yaparak isteditklerinin yarısına indirdik, eşyamızı yüklettik. Akşam ezanı okunuyordu, arabanın kalkmasına iki saat vardı.

Yine Aldanıyoruz

Çocukları kucağımıza aldık, yakın bir camide akşam namazını kıldık. Daha sonra, "Biraz Beyrut'u gezelim." diye çarşıda yürürken, bir seyyar satıcı elinde gömlek satıyordu. Baklava dilimi desenli beyaz gömlekten bir tane almak isteyince garip olduğumuzu anlayan satıcı "Mağazamız buraya yakın. Hediyelik almak isterseniz, size toptan fiyatına veririz." dedi. Hâlâ aklımız başımıza gelmemiş ki adamın sözüne kandık, peşine düşdük. Mağazaya girdik ki bütün gömlekler aynı kumaştan, aynı desen, aynı renk. Parlak jelatin torbalara yerleştirilmiş ve sıra sıra dizilmiş gömleklerin üzerine düşen filorasan ampullerin ışığı, cazibesini daha da artırmıştı. Fiyatını da ucuz bulduğum gömlekten birini giydim, üzerime dikilmiş gibiydi.

Gömleklerin güzel görünümü, bize gösterilen güleç yüz ve saygı bizi öyle etkiledi ki düşünmeden bir düzine gömlek aldık. Aldanacağımız aklımıza bile gelmedi. Oradan ayrıldık, biraz dolaştıktan sonra garaja vardık ki otobüsümüz kalkmak üzere.

Temmuz ayının yakıcı sıcağında iki dar koltuğa sıkışmışız, Mustafa ve Münevver benim kucağımda, altı aylık Mehmed Fatih eşimin kucağında giderken, terledikçe sıkılmaya başladım. Ruhum değil, bedenim sıkılıyordu. Vücudum ve kollarım sanki mengeneyle sıkıştırılmıştı. "Beden sıkılır mı?" diyeceksiniz. Evet, insan böylesine sahtekârın oyununa gelirse, bedeni de sıkılır, canı da çıkar. Önce bir şey anlamadım, eşime seslendim.

– Fatma, bana bir hâl oldu. Sanki dünya beni sıkıyor.

– Hakkın var. Beşimiz iki dar koltukta oturuyoruz. Tabii sıkılırsın. Keşke üç bilet alsaydık da rahat gitseydik.

– Hayır, hayır! Yerimizin darlığından değil, beni elbisem sıkıyor. Bedenim, kollarım, omuzlarım, sanki mengeneye sıkışmış gibiyim.

– Sana öyle geliyor. Yoksa üzerine biçilen elbise iki yıldır seni sıkmıyordu da şimdi mi sıkıyor? Havanın sıcaklığından, otobüsün bunaltıcı ter kokusundan ben de sıkıldım. Kan ter içinde kaldım.

Bir süre daha gittikten sonra çocukları kucağımdan indirip ceketi çıkarınca bir de ne göreyim? Beyrut'tan alıp giydiğim gömlek öyle çekilmiş, o kadar daralmış, küçülmüş ki çocuk gömleği gibi olmuş. Düğmeleri kopacak gibi daralmış, bedenimi sıkıyor, omuzlarımı basıyor, kolları bir karış kısalmış. Düğmelerini çözüp bel kemerinden yukarı çekince rahat bir nefes aldım. Bu ilginç, ilginç olduğu kadar da gülünç manzara karşısında ikimiz de şaşırdık. Eşime dönerek "Yine aldandık." dedim. Meğer Beyrut'tan aldığımız gömleklerin kumaşını sundurup dikmişler ki terden ıslanınca çekildi ve küçüldü.

Değeri yüksek olan kitapların, ağırlığı gibi çilesi de çok oluyordu. Mısır, Lübnan ve Suriye gümrükleri derken, sonra da Türkiye gümrüğünde bizi epeyce yordular. Beyrut'tan gelen yolcuların çoğunun yanında bir sürü kaçak eşya varmış. Hep bunlar

Suriye sınırında gümrük muayenesinde meydana çıktı. Çok şişman görünen kadınların şişmanlıkları, çarşaflarının ve mantolarının altından vücutlarına sardıkları kaçak kumaşlardanmış. Gümrük memurları bu kadınların vücutlarından birer bohça kumaş çıkardılar. Erkeklerin üzerinde ve çantalarında çok kıymetli inciler ve takılar buldular. Yalnız adamın biri açıkgözlülük yaptı. Gümrüğe varmadan çantasındaki takıları arabadaki kadınlara hediye eder gibi birer ikişer dağıttı, gümrük muayenesinden sonra tekrar topladı. Kadınların buna ses çıkarmayışından, bu işi her zaman yaptıkları anlaşıldı. Sıra bizim eşyalarımızı aramaya geldi.

Memurlar, üst üste yığılı kantar gibi ağır kitap çantalarımı görünce şüphelendiler, aramaları için indirmemi söylediler. İndirip geri yüklemem imkânsız olduğu için. "Beyefendiler, bunlar dinî kitaplardır. Şayet içinde kaçak eşya olduğundan şüpheleniyorsanız geri yüklemek şartıyla indirin, arayın. Ben ne indirebilirim, ne de yükleyebilirim." dedim. Aralarında kısa bir tartışmadan sonra, bir memur arabanın üstüne çıktı, çantaların birkaçını açıp baktıktan sonra aramadan vazgeçti.

Gün doğarken Halep'e vardık. Kahvaltı yaptıktan sonra, vakit geçirmeden kitaplarımızı bir kamyonete yükledik, Türkiye sınırına hareket ettik. Suriye çıkışında Suriyeli memurlar kitaplarımın çokluğunu görünce, bilgimi de çok sanarak bize saygı gösterdiler ve hürmet ettiler. Türkiye sınırına girince, kendi memurlarımız bize oldukça zorluk çıkardılar. Neredeyse kitaplarımızı vermeyeceklerdi. Allah kendisinden razı olsun, bir tanesi merhamete geldi, sözden anladı da bize yardımcı oldu.

Kâhire'de okurken, Türkiye'ye gelen bazı talebe arkadaşlarımızın –kitap yüzünden– başlarına gelenleri bildiğim için bütün kitaplarımın listesini yapmış, Türkiye konsolosundan da "Bu kitapların Türkiye'ye girmesinde sakınca yoktur." diye bir yazı almıştım.

Gümrük memurları “Türkiye’ye girmesi yasak olan kitaplar var. Onun için Arapça kitapları bırakmayız.” dediler. “Öyleyse kitapları kontrol edin, yasak olanlar varsa onları alın.” dedim. Sandıkların kapağını açıp da yüzlerce kitap görünce “Biz Arapça anlamayız, anlasak bile bizim bunları kontrol etmemiz saatlerce sürer. Bu kitapları Ankara’ya göndeririz, orada incelerler. Sakıncası yoksa kitaplarınızı geri alırsınız.” dediler.

25 yıldan beri gözümden ayırmadığım kitaplarımı orada bırakamazdım. Ne yapmalıydım? İki gündür uykusuzluk, yolculuğun yorgunluğu ve karşılaştığımız densiz hamalların kaba davranışları zihnimi iyice karıştırmış ve yormuştu. Bu yüzden kitapların listesini ve konsolostan aldığım yazıyı unutmuştum. O sırada bunları hatırladım, hemen çantamdan çıkardım, memurlara açıkladım.

– Beyefendi, işte kitapların listesi. Bu da “Bu kitapların Türkiye’ye girmesinde sakınca yok.” diye Kâhire’deki konsolosumuzun yazısı. Buyurun, inceleyin.

Yazıyı okuyup, alt tarafları mühürlü ve imzalı listelere göz gezdirdi.

– Sandıklardaki kitapların listedekinin aynısı olduğunu ne bileceğiz? Ben bir şey söylemeden, eşim konuştu.

– Beyefendiler, kocam 25 yıldan beri bu kitaplarla yaşamış. Okumuş, okutmuş, bu kitaplar onun dünyası olmuş. Kitaplarını almak, onu dünyasından ayırmak demektir. Buraya gelinceye kadar üç devletin gümrüğünden geçtik, kocamın ilmine ve kitaplarına saygı göstererek bize hiçbir zorluk çıkarmadılar. Siz bizden olduğunuz hâlde kolaylık göstereceğiniz yerde neden bize bu kadar zorluk çıkarıyorsunuz? Üstelik Kâhire’de konsolosumuz incelemiş, “Türkiye’ye girmesinde sakınca yok.” diye yazı vermişken! Gümrük müdürü “Hanımefendi, memurlarımız görevlerini yapıyorlar. Kusura bakmayın, kitaplarınızı alabilirsiniz.”

demekle kalmadı, oradakilere o sırada Kilis'e gitmek üzere olan kamyonete kitaplarımızı yükletti. Bizi de arabaya bindirdi, ücret bile verdirmeden yolcu etti. Allah'tan kamyonet Kilis'te kalmayıp Gaziantep'e gidecekmiş. Şoför bizi Antep'e kadar götürdü. Yeni Otel'in kapısında indirdi.

YURDUMDA HİZMET YILLARIM

Memlekete mi Gidiyoruz, Gurbete mi?

Daha önce de yazdığım gibi, 1957'de İstanbul'da evlenip Gaziantep'e gittiğimiz sırada babamlar bize küskündü. Eşimin gayreti, zekâsı, insancıl ve sevecen oluşu sayesinde babamla barıştık. Babamla barışmamızı bir türlü hazmedemeyen analığım, tekrar aramızı bozmak için çeşitli şeytani yollara başvurdu. Nihayet babamla aramızı açtı, emeline kavuştu. Mısır'a dönerken de dargın ayrıldık.

Yüreğimdeki bu gizli sızıyı bir türlü unutamıyor, bir hoca olarak, hele İslam dininin sözcüsü ve hizmetkârı olarak bu dargınlığı kendime yakıştıramıyordum. Gerçi biz suçsuzduk, ne de olsa bir ilim adamı olarak daha olgun davranmam, dargınlığı gidermeye çalışmam gerekiyordu. Bu arada babamlara Kahire'den merhamet ve şefkat duygularını uyarıcı mektuplar yazıyorduk; fakat cevap alamıyorduk. Zaman zaman bu dargınlığı nasıl gidereceğimi ve bunu nasıl aşacağımı düşünürken aklıma, babamın tek dostu ve biricik arkadaşı, aynı zamanda kiracısı, hem de beni iyi tanıyan, babamla aramızda olup bitenleri iyi bilen ve bizi barıştırmaya çalışan rahmetli berber Muhyiddin Efendiyi hatırladım. Ona, hemen uzun bir mektup yazarak babamla aramızı bulmaya çalışmasını rica ettim. Zaten o her şeyi biliyordu.

Bu hayırlı işi memnuniyetle üstlenen Muhyiddin Efendi, mektubu alır almaz hemen harekete geçer, çeşitli yollara başvurarak

aramızdaki dargınlığı kaldırmaya, analığımın, babamın kalbine bıraktığı olumsuz izleri silmeye çalışır, nihayet başarır da. Okur-yazarlığı olmayan babamın ağzından, bize bir de mektup yazar. Mektubu alıp okuyunca, ben de eşim de sevindik, memnun olduk. Mektupta özetle şunları yazıyordu:

"*Oğlum Ahmet Muhtar, anan Makbule ile birlikte selam ve sevgilerimizi bildirir, senin ve gelinimiz Dürdane'nin gözlerinden öper, sizler için iyi günler dileriz. Oğlum, aramızda geçen tatsızlığı unutalım. Baba-evlat arasında böyle şeyler gelir geçer. Sen bizim biricik evladımızsın. Senden başka kimimiz var? İnşallah tahsilin bitince buraya gelirsiniz, sizinle birlikte iyi günler geçiririz.*

İhtiyacınız olursa çekinmeden bize yaz, para göndeririz.

Sözlerimize son verirken, sevgilerimizi bildirir, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Babanız Mehmed Nuri Büyükçınar."

Bu sevindirici mektubu aldıktan birkaç gün sonra kaleme döşendim, babamlara iltifat ve saygı dolu uzun bir mektup yazdım. Ayrıca Muhyiddin Efendiye de teşekkür mektubu kaleme aldım.

Muhyiddin Efendi babamlara mektubu okuyunca babam sevinir, sevincini de hem sözleriyle hem de tutum ve davranışlarıyla meydana kor. Ne yazık ki bu tatlı sevinci ve bize karşı olumlu davranışı, çok geçmeden kedere, bize karşı asla telafisi mümkün olmayan kin ve düşmanlığa dönüşür. Su uyur, düşman uyumaz. Akrep, dostmuş gibi yaklaşsa da asla dost olmaz, mutlaka akrepliğini yapar.

Babamın o sevindirici mektubundan sonra bir daha mektup alamayınca tekrar mektup yazdım, bir ay sonra yine yazdım. Aradan bir sene geçti, cevap alamayınca Muhyiddin Efendi'ye mektup yazarak mektuplarıma babamların neden cevap vermediklerini sordum. Aldığım cevap, ürkütücü oldu.

"Kıymetli kardeşim Ahmet Muhtar Büyükçınar,

Mektubunda 'Babamlar neden mektup göndermiyor?' diyorsun. Bu yazacaklarımın aramızda sır kalması şartıyla babanlardan mektup alamayışının sebebini anlatayım: Analığınla senden başka mirasçısı olmadan babanın büyük serveti var. Hesabını bir kendi, bir de Allah bilir. Bunun farkında olan analığın, ileriden beri seni devreden çıkarıp, bütün mallara kendisi sahip olmak istiyor. Yıllardan beri bunu yapmak istiyordu, ama babanı istediği doğrultuda etkileyemiyordu. Babanı etkileyici ve sevindirici mektubundan sonra ne yaptıysa, babana öyle bir iş yaptı ki babanla aranızı açtı, seni ona düşman yaptı. Bunu önlemeye çalıştımsa da başaramadım.

Babana, neden birden aleyhine döndüğünü soruyorum 'Bunu söyleyemem. Sakın bundan sonra onun adını anma. Artık benim evladım yok. O benim en büyük düşmanımdır. Sebebini söylesem, ona sen de düşman olursun, bir daha adını anmazsın; fakat söyleyemem.' diyor. Dediklerine inanmıyorum; ama bir mana da veremiyorum.

Hocam, sizin ona bir şey yapmadığınızı biliyorum; ama ona mutlaka bir şey yapılmıştır. Asabileşti. Zaten sessizdi, kimseyle konuşmazdı. Şimdi sessizliğine bir de keder karıştı. Durmadan düşünüyor, üzülüyor. Zaman zaman bunalıma giriyor.

Ona bir şey yapılmışsa analığın yapmıştır; çünkü başka kimse ile ilişkisi yoktur. Bunu, suçu senin üzerine atmak ve seni babana düşman göstermek için yapmış olabilir. Ne *yapmıştır? Orası kapalı.* Niçin *yaptığına gelince, önce de dediğim gibi maksadı seni babandan uzaklaştırıp, bütün mallarına sahip olmaktır. Şimdiden başladı bile. Babanın tapulu mallarını sattırıyor, İslâhiye'de kendi üzerine ve ağabesi Davud'un oğullarının üzerine mülk aldırıyor.*

Hocam, senden ricam, bundan sonra mektup yazma; çünkü seninle mektuplaştığımı anlarsa, benimle ilişkisini kesmeye kararlı. Onunla *aramız iyi olursa, belki bir fırsatını bulur, aranızı düzeltmeye çalışırım.*

Sizleri canı gibi seven Berber Muhyiddin."

Üzülmesin diye Muhyiddin Efendi'nin yazdığı bu son mektubu eşime göstermemiş, sineme gömmüştüm. Bir daha mektup alamadığım için, uzun yıllar babamla bağlantımız kesilmişti. Bize karşı tutumunda değişiklik olup olmadığını bilmiyordum. Gerçi olumlu yönden değişseydi, Muhyiddin Efendi bize yazardı. Ne mektubu ne de babamları düşünüyor, huzurumu bozmamak için tatsız olayları unutmaya çalışıyordum. Zaten tahsilimin son yıllarında işim başımdan aşmış, derslerimden, talebelerimden ve ailemle ilgili işlerimden başka şeyleri düşünmeye zamanım kalmamıştı.

İşte Mısır'dan dönüşümüzde, sınır kapısından Gaziantep'e doğru yol alırken, bunları düşünüyor, babamlara uğrayıp uğramamaya karar veremiyordum. Babamlar dururken dayımlara gitmem de yakışık almazdı.

Sınır kapısından yurda girdikten sonra dört yaşındaki oğlumuz Mustafa'ya bir hâl oldu. O zamana kadar bülbül gibi şakıyan, Araplar gibi Arapça konuşan, biz ona Türkçe konuşsak bile Arapça cevap veren Mustafa, Türkçe konuşanları görünce çevreye bakıyor, konuşulanları dikkatle dinliyor, kendisi konuşmuyordu. Gaziantep'e girinceye kadar bu hâl devam etti. Antep'e varınca dili açıldı. Ama Arapçayı birden kesti, tek kelime Arapça konuşmadı. Biz ona Arapça konuşsak bile, o bize Türkçe karşılık verdi. Böylece ana dili gibi bildiği Arapçası yok olup gitti.

Gaziantep'e girdiğimizde kamyonet şoförüne "Yeni Otel'e gideceğiz." deyince eşim Fatma şaşkına döndü.

– Neden otele gidiyoruz? Burası senin memleketin değil mi? Babanlara, dayınlara, Fehime teyzenlere, teyzenin oğlu süt kardeşin Hanifi ağabeylere, daha birçok gidecek yerin varken, otelde ne işimiz var?

– Hayatım, bunun sebebini sana şimdi açıklayamam. Şimdilik kendi memleketimizde, gurbette gibiyiz. Bugünlük burada kalalım. Bakalım Mevlam yarın ne gösterecek? Hem de gideceğimiz

otel bize yabancı sayılmaz. Sahibi Abdullah Efendi, tarikat kardeşimdir. Zaten orada fazla kalmayız.

Eşimin gönlü hoş olsun diye bunları konuşuyordum. Bir yandan da yüreğim sızlıyordu. Kendi memleketimizde yabancı gibi olmak kolay değildi. Bunu herkes de kınardı. Fakat buna mecburdum. Üç çocuk ve bir araba kitapla babamların kapısından geri çevrilmek daha ağır olurdu.

Nuh Diyor, Peygamber Demiyor

Abdullah Teymur bizi çok sıcak karşıladı. Otel müşterisi olarak değil, bir din âlimine yakışır tarzda ağırladı. Kitaplarımı –İstanbul'a yerleşince bize göndermek üzere– bir odaya yerleştirdi. Bize büyük bir oda döşedi. Yolun yorgunluğunu gidermek ve sıkıntılarımızı dağıtmak için gereken her şeyi yaptı, bütün ihtiyacımızı karşıladı. Babamla aramızda geçenleri ve babamın olumsuz davranışlarını bildiği için, otele inmemizin yerinde olduğunu söyledi. Babamla aramızı bulmak için çok çabaladı ve babama sözü geçen kimseleri devreye soktu ise de muvaffak olamadı. Babam 'Nuh diyor, peygamber demiyormuş.' Tek sözü "Sakın evimize gelmesinler, yanıma yaklaşmasınlar. Gözüme görünmesinler." imiş. Abdullah Efendi sebebini sorunca "Orasını size söylemem." diyormuş.

Ertesi gün geldiğimizi duyan dayım Mehmed Ali koşarak geldi, bizi otelde görünce ağlayarak "Yavrularım, gurbet elde misiniz ki otele indiniz. Evimiz dururken buralarda ne işiniz var? Gerçi sebebini biliyorum. Asla tasalanmayın. Sizin asıl babanız benim. Siz burada dururken ben rahat edebilir miyim? Haydin, gidelim." diyerek, bizi apar topar evlerine götürdü.

Gaziantep'te kaldığımız bir hafta içerisinde dostlarımızın, akraba ve yakınlarımızın içten iltifatları ve sıcak ilgileri bize yolun yorgunluğunu ve sıkıntılarımızı unutturdu.

Yozgat Yolunda Çekilen Çile

Yakın çevremiz ve Mısır'a gitmeden önce okuttuğum talebelerim, bundan sonra da okutma görevini Gaziantep'te sürdürmemi istedilerse de 'bu çok önemli' kararı vermekte acele etmemeliydim. Mukaddes ilim ağacımı, bol ve sürekli meyve vermesi için münbit (verimli) bir toprağa dikmeliydim.

Hareket planımıza göre önce, beş yıldır hasretini çektikleri kızlarını ve görmedikleri torunlarını sabırsızlıkla bekleyen kayınpederlere, Yozgat'a gideceğiz. Oradan Ankara'ya gidip, yakınlarımızla görüşüp istişare edeceğim. Daha sonra da İstanbul'a gidip hizmet için kesin kararımı vereceğim. Yol güzergâhımız Maraş, Kayseri, Yozgat, Ankara, İstanbul.

Maraş'ta, Mısır'da birlikte okuduğum ve balayında bir hafta bağlarında kaldığımız Abdullah Edip Güvenen kardeşimizi ziyaret ettik, duasını aldık. Sonra da ikinci mürşidim Vehbi Nur Hazretlerinin torunu ve ilk okuttuğum talebelerimden Vehbi Aslantürk'ün misafiri olduk ve babası Fazlı Aslantürk hocamızın elini öptük, duasını aldık.

Ertesi gün Kayseri yoluna düştük. Yolun bu kadar bozuk ve yorucu olduğunu ne bize kimse söyledi, ne de biz düşünebilirdik. Yeni açılmış dik rampalı, keskin virajlı, çakır çukur toprak yolda ilerleyen eski otobüsün sarsıntısı yolcuları öyle yoruyordu ki sanki deli katırın sırtında gidiyorduk. İlkel arabanın çok dar koltuklarında, kucağımızda üç çocuk eşimle yan yana, mengenede sıkışmış gibiydik.

Yoldan yükselen tozlar arabanın içinde savruluyor, Ante-p'te göz hastalığı kapan çocuklarımızın gözleri kan çanağına dönüyordu.

Akşamüzeri Kayseri'ye girerken ne bizde hâl kalmıştı ne de çocuklarda! Üçünün gözleri de iyice hastalandı, ilk gördüğümüz otele indik, valizlerimizi koyduk, otelciden bir doktor adresi alarak

bir taksiyle çocukları göz doktoruna götürdük. O akşam bir şey yediğimizi hatırlamıyorum. Yolun yorgunluğundan ve çocukların telaşesinden, yemek yiyecek hâlimiz yoktu. Yorucu yolculuk ve çocukların rahatsızlığı bize her şeyi unutturmuştu.

Sabahleyin Yozgat'a gitmek üzere garaja gidince, "Yozgat'a buradan araba kalkmaz. Ya Ankara'ya gider, oradan ikinci bir otobüsle Yozgat'a gidersiniz ya da buradan Hamampazarı'na, oradan da Yozgat'a giden bir vasıta ile gidersiniz." dediler.

Ankara yoluyla gitmek zor olacağı için Kayseri'den Hamampazarı'na gittik. Gittik; ama orada daha da çıkmaza girdik. "Buradan Yozgat'a yolcu arabası olmaz. Kayseri'ye gidersiniz, oradan Ankara'ya, Ankara'dan da Yozgat'a gidersiniz." demesinler mi? Gözlerine ilaç koyduğumuz çocukların yatıp dinlenmesi lâzımdı. Orada ne otel vardı, ne kalacak bir yerimiz. Olayların akışına karşı gelmenin ve üzülmenin bir yararı olmadığı için işimizi oluruna bıraktık, bize yardımcı olması için Allah'a yalvardık. Bir saat kadar oralarda dolaştık, görmeye değer yerlerini gezdik. O sırada yarısına kadar saman yüklü, üstü açık bir kamyon geldi. Yozgat'a gittiğini öğrenince şoförden bizi de almasını rica ettim. "Şoför mahallinde yer yok. Tosuna razı olur, samanların üzerinde gidebilirseniz, buyurun." dedi.

Başka çaremiz olmadığı için, "Başa gelen çekilir." diye kamyona çıktık, samanların üzerine oturduk. Kamyon hareket edince bizim de komik sahnemiz başladı. Rüzgâra karşı giden kamyon, esen rüzgârı kasırgaya dönüştürüyor, toprak yoldan yükselen toz, saman tozuyla karışıyor, gözlerimize doluyor, bizi toza boğuyordu. Çocukların zaten ağrıyan gözlerini korumak için savrulan tozlarla başa çıkamayınca, başlarından aşağıya birer tülbent indirdik, boyunlarından bağladık. Biz, gözlerimizi kâh kapatıyor, kâh siliyor, kâh üfeliyorduk. Özetleyecek olursam, Hamampazarı'ndan Yozgat'ın Çalatlı köyüne kadar yolculuğumuz benzeri görülmeyen bir komedi filmiydi. Sorgun'u geçtikten sonra, şoför

bir çeşmenin başında mola verdi. Yüzümüzü gözümüzü yıkadık. Çocukların da yüzlerini gözlerini temizledik. Üzerimde yeni yaptırdığım lacivert elbise ile harman savurmuş gibiydim. Eşimin mantosuna yağan tozlar ve yapışan samanlar benimkinden beterdi. Yolumuzun sonuna varıncaya kadar biz de bitmiş, tanınamaz hâle gelmiştik. Çalatlı köyüne girip sevdiklerimizle kucaklaşınca her şeyi unutup, bütün yorgunluğumuzu attık. Hele eşimin keyfine diyecek yoktu. Canı gibi sevdiği anasıyla, babasıyla ve kardeşleriyle uzun yılların hasretini gideriyordu.

Evdekilerin sevinci bizden de fazla idi. Kayınpeder bize koç keserken, kayınvalide taze sütten yoğurt çalmaya ve taze sıcak bazlama yapmaya koyuldu. Ben, evdekilere Gaziantep'in kuşbaşı tike kebabını yedirmek için söğüt dallarının incelerinden kebap şişi yaparken, eşimin neşesi görülmeye değerdi. Çalatlı köyünde kayınpederlerde kaldığımız bir haftada hem dinlendik, hem de çileli geçen uzun yolculuğun yorgunluğunu attık.

İstanbul Kapılarında

Ev eşyası ile birlikte yataklarımız da Kahire'de kaldığı için kayınvalidem bize bir yatak, bir de yorgan verdi. Ağustos 1962'de Yozgat'tan İstanbul'a hareket ettik.

İstanbul'a gelince Sirkeci'de otobüsten indik. Eşyamızla birlikte beşimiz, küçük bir taksi ile sadakatli arkadaşım baklavacı Mustafa Güllü'nün Çemberlitaş'taki evine gittik. Vakit geçirmeden yapacağım üç iş vardı.

Hâlimize uygun ucuz bir ev kiralamak.

Geceleri çalışmak şartı ile geçimimize yardımcı olacak uygun bir iş bulmak.

Hizmet alanı bulmak; yani resmî okullarda ve özel dersanelerde ders okutmaya başlamak.

İlk bakışta bunların üçü de hayal gibi görünüyor; ama azimle Allah'ın yardımı birleşince, hayaller gerçekleşir diye düşünüyordum.

Her şeyden önce başımızı sokacak bir ev bulmalıydım. Bu iş için ve geleceğe dönük planlarımı da görüşmek maksadıyla, mağazasına giderek Nuri Topbaş'la görüştüm ve ona planlarımı anlattım.

– Nuri Bey, Antep'te kalsaydım, sadece Antepli gençleri ve yakın çevreden gelenleri okuturdum. Hem de orada ilim alanı dar olduğu için hem kendim küçük kalırdım, hem de okuttuklarım layıkıyla yetişmezlerdi. Küçük gölde büyük balık yetişmez. Asırlardan beri ilim, irfan ve kültür merkezi olan İstanbul ise Türkiye'nin kalbidir. Yurdun her yöresinden buraya okumaya gelirler. Sizler gibi hayırsever büyük iş adamları sayesinde okumaya gelenlerin, bütün ihtiyaçları karşılanır. Burada okutup yetiştirdiğim hocalar Anadolu'nun çeşitli yerlerinde görev alır, bir yandan da talebe okuturlar. Böylece hizmet alanımız genişler. Çalışmak bizden, başarı Allah'tandır.

– Hocam, bu niyet ve bu azimle başarılı olacağına şüphe etmiyor, şimdiden seni müjdeliyorum. Bu uğurda bize düşen herhangi bir hizmete hazırım.

– Nuri Bey, kendim için zat-ı âlinizden bir şey talep etmeyeceğim. Okutacağım talebelerim için kitap ve diğer masrafları karşılayacağınıza güveniyorum. Zaten üç gücü birleştirmeden dinimize layıkıyla hizmet edemez, insanlığın yolunu aydınlatamayız. Bunlar ilim yoluna giren gençlerin beyin gücü, âlimlerin ilim gücü, fedakâr ve dindar zenginlerimizin para gücü.

– Çok doğrusun. Görüşlerine ben de katılıyorum. Şimdi istersen önce İstanbul Müftüsü İbrahim Elmalı hocamla görüşüp durumunu ve yapacağın hizmeti anlat, ders okutmaya elverişli ve meşrutası (lojman) olan camilerden birini gösterirse hem kira

parası ödemezsin, hem de şimdilik talebelerini okutacak belli bir yerin olur.

Nuri Bey'in yazdığı, beni tanıttığı mektupla gittiğim İstanbul müftüsüne mektubu verdim. Resmî makamlara yakışmayan el etek öpme âdetim olmadığı için, sadece selam vermekle yetindim. Müftü efendi verdiğim mektuba şöyle bir göz attı, benimle konuşmaya bile tenezzül etmeden "Size verecek uygun bir görev yok" dedi. Burada maksadım insanları kötülemek değil, yeni yapılacak kötülükleri önlemektir. Hata yapıyorsak, Allah günahlarımızı affetsin. Yüce Allah'ın Kur'an-ı Kerim'de, geçmiş ümmetlerin (milletlerin) ve şahısların yaptıkları kötülükleri anlatması da onlardan ibret ve ders alarak aynı hataya düşmekten korunmamız için değil midir?

Biz tekrar konumuza dönelim.

İlk İşim ve Tasavvurlarım

Kiralanan evin anahtarını aldım, doğru arkadaşımın evine gittim. Bize gösterdikleri yakın ilgi ve misafirperverliklerine teşekkür ederek, müsaadelerini aldık, bir taksi ile yeni evimize geçtik. Yerleştirecek eşyamız olmadığı için yerleştik demiyor, 'geçtik' diyorum.

Üç katlı ahşap evin üçüncü katında, kuru tahtanın üzerinde oturduğumuzda keyfimiz görmeye değerdi, "İki gönül bir olursa, samanlık seyran olur." derler. Bizim beşimizin gönlü bir olduğu için fare düşse başı yarılan, sadece iki küçük odası olan ev, bize saraydan daha iyi geliyordu.

Yemek yapmak için kap kaçak, yakacak ve ocak olmadığı için yemeklik alma kaygımız yoktu. Peynir ekmek nemize yetmezdi? Nasıl olsa ağustos ayındaydık. Beslenmemiz için yemekten daha yararlı olan meyveler boldu. Pazarlardan ucuza da

alınıyordu. Fedakâr ve sadakatli eşimle, kimseye yokluğumuzu fark ettirmeden elimize geçenle yetinmeye kararlıydık. Yeter ki bir an önce hizmet sahası bulalım, çalışmaya başlayalım.

Yıl 1962, yaşım 42 idi. Gündüzleri ders okutup, geceleri geçimimiz için bir iş düşünürken, dedemin bana sık sık söylediği şu sözünü hatırladım: "Yavrum, sanat öğren. Her sanat, kolda altın bir bileziktir. Ne zaman, nerede darda kalırsan, seni kurtarır." Bunu hatırlayınca, –çağrışım yoluyla– 27 senedir yapmadığım baklavacılığı hatırladım. Hemen vakit geçirmeden, altı yaşımdan beri tanıdığım, uzun yıllar da arkadaşlık yaptığımız baklavacı Habeş Dinçer (Seyidoğlu) ile Güdüllü Ali'nin (Dedeoğlu'nun) yanına gittim. Kendileri ile etraflıca konuştuktan sonra şu karara vardık: Hangisinin işi çok olursa, baklava imalathanelerinde geceleri saat üç ile sekiz arası beş saat çalışacağım. Hemen o geceden çalışmaya başladım. Bu arada Nuri Topbaş'tan ders okutabileceğim yerleri öğrendim. Benim için beş ümit kapısı vardı.

Fatih Çarşamba'da 650 talebesi olan Darü'l-Kur'an (Kur'an ve geniş çapta Arapça dinî dersler okutulan özel kurs).

İmam hatip okulu.

Yüksek İslam enstitüsü.

Resmî ve gayr-i resmî okullarda ve kurslarda okuyan talebelere, zamanlarına uygun şekilde ve gruplar hâlinde, camilerde ders okutmak.

Okuttuğum talebeler arasında istekli ve çalışkan olanları seçerek, onlara evde özel ders verirken aynı şekilde onları din, memleket ve insanlık uğruna büyük işler yapmaya hazırlamak ve yönlendirmek.

Çalışma Planım ve Hizmet Metodum

Yukarıda tasarladığım gibi okuturken talebelerimin aracılığı ile dört kanaldan hizmet edeceğim.

Benden ders alan öğrencilerim bir yandan da kendilerinden aşağıda olanları okutacak. Onlar da benim gittiğim yoldan giderek aynı zamanda hem öğrenci hem öğretici olacaklar. Böylece öğrencilerimle birlikte daha çok talebe okutmuş olacağız. Hem de ileride bunlardan öğretim üyesi olanlar, diğerlerinden daha başarılı olarak yüzlerce, binlerce talebe okutacaklar.

Talebelerimden kültürlü, natıkalı vaizler ve hatipler yetişecek; camilerde, toplantılarda, salonlarda, radyo ve televizyonlarda (O sırada daha Türkiye'de televizyon yoktu. Ama Mısır'da gördüğüm için yakında Türkiye'ye de geleceğini biliyordum.) konuşarak geniş çapta irşat görevi yapacak, halkımızın yollarını aydınlatacaklar ve İslam'ı tanıtacaklar.

Okuttuklarımın bir kısmı tercüme ve telif alanında yetişecek. Bir yandan okuturken, bir yandan da yaptıkları tercüme ve yazdıkları kitaplarla hizmetimiz daha geniş alanlara yayılacak. Belki de sesimizi bütün dünyaya duyuracağız.

Bir grup talebem de yukarıdaki hizmetleri yaparken, aynı zamanda kendilerini meclise, milletvekilliğine, bakanlığa, başbakanlığa, cumhurreisliğine hazırlayacak. Böylece, yapmak isteyip de okullarda, camilerde ve yazar olarak yapamadıkları önemli hizmetleri, Büyük Millet Meclisi'nde ve önemli idari görevlerde yapacaklar. Böylece hem kendileri, görevlerini yapmanın gönül rahatlığı içinde mutlu olacaklar, hem de halkımızı huzur ve saadete kavuşturacaklar.

Ben yeni geçtiğimiz evde, kuru tahtanın üzerine açtığım seccadenin üzerinde bunları düşünüp tasarlarken, isteklerimi yapabilmek ve uygulama alanına koymak için ne imkânım var ne çevrem. Ayrıca ne görevim, ne bir talebem, ne de daracık iki odadan ibaret olan evimden başka okutacak bir yerim var. Biz beş nüfustuk. İstanbul'da çalışmak için yanımıza Yozgat'tan kayınbiraderim, Gaziantep'ten de dayımın torunu geldi, yedi kişi olduk.

Arkadan kitaplarım da gelince, evimiz daha da daraldı. Ne var ki kalbimiz geniş, gönlümüz şendi.

İşte bu, gözle görülmeyen ve elle tutulmayan manevi güçler ve Allah'ın izni ve yardımı ile hayalden de öte istek ve tasarılarım birer birer gerçekleşti. O uzak yerlerden, köy ve kentlerden gelen tertemiz masum öğrencilerim, inanılmaz bir şekilde yükseldiler, birçokları birer değil ikişer fakülte bitirdiler. Birer âlim, birer hoca, birer hatip, birer yazar, birer yıldız oldular.

Bu inanılmaz yükseliş nasıl başladı, nasıl gelişti, hayallerim nasıl gerçekleşti? İşte şimdi bunları anlatacağım.

İsmail Ağa Medresesi ve Eşref Osmanağaoğlu

İstanbul'a yerleşip, iki gece baklava imalathanesinde çalışarak birkaç günlük ekmek parasını kazandım. İstanbul hayatımda mücadeleye başlayacağım üçüncü günün sabahı, daha gün doğarken ruhumun da güneşi doğuyor gibiydi. Gönlümde ferahlık, vücudumda hafiflik, bende bambaşka bir hâl vardı. Neşemden uçacak gibiydim.

Abdest alıp iki rekât namaz kıldıktan sonra "Ey kapalı kapıları açan Allahım, bize hayırlı ve uğurlu kapılar aç." diye dua ettim. Hemen giyindim. Fatih'in yolunu tuttum. Önce merkezi Çarşamba İsmail Ağa Camii'nde olan Dârü'l-Kur'an'a gittim.

Fatih İmam Hatip Okulu'ndan 200 metre kadar beride, yolun sağında bulunan İsmail Ağa Camii'nin büyük cümle kapısından girdim. Caminin solunda birkaç metre ötedeki kapıyı açıp içeri girince, kulaklarıma inanamadım. O anda kendimi "Ezher-i Şerif camisindeyim sandım. Hem duygulandım, hem heyecanlandım. Büyükçe avlunun üç tarafında sıra sıra odalardan Arapça ders okutan hocaların sesleri geliyordu. Ama nasıl olur? Benim duyduğuma göre 650 talebenin üç hocası varmış. Şimdi gözümle gördüğüm 7-8 ders odası. Bütün odalardan

ses geldiğine göre, odaların sayısı kadar hoca olmalı. Bunları düşündükten sonra şu kanaate vardım ve kendi kendime "Herhâlde Darü'l-Kur'an" hakkında bana yanlış bilgi vermişler. Böyle olunca, burada bana yani yeni hocaya ihtiyaçları olmaz." dedim. Gördüğüm ikinci olay da bu kanaatimi kesinleştirdi. Orada 650 öğrenci olduğunu duymuştum. Gördüğüm kadarıyla okul sınıfları gibi büyük olmayan, eski medrese odalarına benzer 7-8 küçük oda var. "Burada olsa olsa 250 öğrenci olur. Daha fazlası bu kadarcık yere sığmaz." dedim.

Ümitsizliğe düşerek geri dönüp gitmek üzereyken, cümle kapısının solundaki küçük odadan fötr şapkalı, orta yaşlı, zayıf, soğuk yüzlü, sarışın, gözlerinden zekâ ve kararlılık okunan bir zat karşıma çıktı ve kendini tanıttı.

– Ben Eşref Osmanağaoğlu, Darü'l-Kur'an'ın müdürüyüm. Birini mi arıyorsunuz;

Bunun üzerine kendimi, mesleğimi, amacımı uzunca tanıttıktan sonra "Müsaade ederseniz, burada hocalık yapmak istiyorum." dedim.

Beni soğukkanlılıkla dinleyen Eşref Bey tok bir ses ve kesin tavırla "İyi ama şimdilik hocaya ihtiyacımız yok." deyince şaşakaldım. Kendimi bu kadar detaylı tanıttığıma pişman oldum. Hiçbir şey demeden dönüp oradan çıkmak üzereyken, birden aklıma geldi ve tekrar ona dönerek "Eşref Bey, sizden okutma karşılığında fazla para isteyeceğimi düşünerek 'Hocaya ihtiyacımız yok.' diyorsanız, böyle bir şeyi aklınıza bile getirmeyin. Buraya gelişteki maksadım para kazanmak değil, hizmet etmektir." deyince, yüzü ışıldar gibi oldu. Biraz düşündükten sonra "Telefonunuzu ya da adresinizi verin. Hoca gerekirse size bildiririz." dedi. Ben de "Gerekirsem, beni Nuri Topbaş aracılığı ile bulursunuz." dedim, oradan ayrıldım.

Meğer tahminimde Dârü'l-Kur'an hakkında duyduklarım da doğruymuş. Dershanelerinden duyduğum seslerin çoğu, hocaların değil, birbirlerini okutan talebelerin sesleriymiş. Birkaç hoca gerekirken, sadece Zeynel Abidin ile Abdullah Aydın hocalar ders veriyormuş, onlar da doyurucu olmuyormuş. Fikri Yavuz Hoca da feraiz (miras taksimi ile ilgili) derslere geliyormuş. Benden bir gün önce, Arabistan'da okuyan bir hoca gelmiş, fazla para isteyince anlaşamamışlar.

Oradan eve dönünce, "Ne yaptın, gittiğin yerle anlaşabildin mi?" deyince, refikama nasıl olduysa "İnşallah yarın ders okutmaya başlarım." dedim. Allah da beni yalancı çıkarmadı. Ertesi gün Nuri Topbaş bana haber göndererek Darü'1-Kur'an'dan beni aradıklarını, hemen oraya gitmemi söyledi. Sabahın erken saatinde baklava imalathanesinden gelince elbisemi değiştim, kendime çekidüzen vererek Darü'l-Kur'an'ın yolunu tuttum. O gün Eşref Bey beni güleç bir yüzle sıcak karşıladı. On dakikalık teneffüste bütün talebeleri avluya topladı, onlara beni tanıttıktan sonra hocaları olacağımı söyledi. Daha sonra bana dönerek "Buyur Hocam, birinci grupla derse başlayın." dedi.

Benim de mizacıma uygun olduğu için, Darü'l-Kur'an'ın Müdürü Eşref Beyin pratikliği hoşuma gitti. Ben de bir iş yapmak isteyince, tereddüde kapılmadan ve o işi gözümde büyütmeden, düşünür, karar verir hemen işe başlarım. Sebepsiz yere işlerimi ertelemem; çünkü Peygamberimiz (s.a.s.) "İşlerini erteleyenler helak olur, zararlı çıkar, ziyan eder." buyurmuştur.

Ders okutmayı öyle özlemiştim ki okutmaya ara verdiğim iki ay, sanki iki sene gibi uzamıştı. Hele öz evladım gibi sevdiğim talebelerimi kalbime doldurasım geliyor, heyecanımdan ağlamamak için kendimi zor tutuyordum. 50 dakikalık dersimin başlamasıyla bitmesi bir oldu; çünkü zaman mekân kafesinden çıkmış, sevincimden uçuyordum. Ders bitip teneffüse çıkınca, Eşref Bey bana yeni bir isim koydu: Kahireli Hoca. Daha sonra Darü'l-Kur'an

çatısı altında öz adımın ve soyadımın unutulup, "Kahireli Hoca" diye anılacağımı bilmiyordum. Daha sonra Eşref Bey Darü'l-Kur'an hakkında bilgiler verdi.

– Burada 650 talebemiz var. Bunlar 20 gruba ayrılır. Bunun manası, bir anda yirmi grupta ders okutulur. Hâlbuki bizim üç hocamız var. Diğer gruplarda dersi, yüksek seviyedeki talebeler verir. Birkaç hocaya daha ihtiyacımız var. Her hocayım diye geleni almak istemiyoruz. Daha önce bu hataya düştük, sonra da git diyemedik. Kimi hocalar da kendini havada görüyor, bizden, veremeyeceğimiz ücreti istiyor. Dün gelişinde, sana da onlardan biridir diye "Hocaya ihtiyacımız yok." dedim. Paraya değer vermediğini söyleyince, hele seni aramamız için müessesemize büyük yardımları olan Nuri Topbaş'ın adını verince, meseleyi anladım. O anda "İhtiyacımız yok." sözümü geri alamadım. Bunun için sizden özür dilerim. Burada sınıflara "grup" diyoruz. Dereceleri de diğer okullar gibi aşağıdan yukarıya doğru değil, yukarıdan aşağıya doğru sayılıyor. Mesela dersleri en yüksek olan birinci grup, en aşağı olan yani yeni başlayanlar yirminci gruptur. Dersleri yükseldikçe grup rakamı küçülür. Siz birinci, ikinci ve üçüncü gruplardakileri okutacaksınız. Derslerimiz sabahın erken saatlerinde başlar, güneş doğmadan bir ders, kış aylarında iki ders okunmuş olur. Okutabildiğin kadar ders almakta serbestsin. Burada bütün sene ders okunur, yalnız ramazan ayında tatil olur. Ramazan ayında, yapabilenler köylerde ve İstanbul'da vaizi olmayan camilerde vaaz eder ve teravih namazı kıldırırlar. Bir kısmı da makbuz karşılığı para toplar, müessesemize yardımcı olurlar. Belki duymuşundur. Talebemizin tamamı yatılıdır. Günde üç öğün yemek verilir. Bugün teberrüken derse başlamış oldun. Yarın erken saatte gelirsin."

Gönlüm şen olarak Darü'l-Kur'an'dan eve dönerken, içimde muradına ermişlerin sevinci vardı.

O gece baklava imalathanesinde sıkı çalışarak işimi erken bitirdim, erken saatte Darü'l-Kur'an'a gittim. Dersleri ilerlemiş olan 1., 2. ve 3. gruplara Kur'an-ı Kerim tefsiri, ilm-i kelam ve Arapça okutmaya başladım.

Oldukça otoriter olan Eşref Bey, öyle sıkı bir disiplin sağlamış ki Kur'an kursu isminin altında her tür Arapça ve dinî ilimler okunan Darü'l-Kur'an, asker ocağına dönmüştü. Talebeler hocalarına saygıda asla kusur koymuyor, yeni gelenler eskilerine ve ilmi az olanlar kendilerinden üstün olanlara, erin üste itaati gibi itaat ediyor ve saygı gösteriyorlardı. Eşref Bey bir yere giderken, ya da odasına kapanırken şapkasını, kursun giriş kapısına bütün talebenin görecekleri bir şekilde asar. Onu görenler, sanki Eşref Bey tepelerine dikilmişçesine çekinir, huzuru bozucu ve birbirini incitici hiçbir davranışta bulunamazlardı.

Günler geçtikçe derslerimin hızını artırıyor, talebelerimle kaynaşıyor ve daha sıkı fıkı oluyordum. Hocalardan, derslere seyrek gelen Fikri Yavuz'la pek az görüşüyordum. Abdullah Aydın Hoca ile zaman zaman, kendisini tamamen Darü'l-Kur'an'a veren ve çok ders yüklenen genç ve dinamik Zeynel Abidin Hoca ile ise sık sık görüşüyor, kursumuz hakkında birçok kararları birlikte alıyordum. Eşref Beye gelince, bana yakınlık ve saygı gösteriyor, fırsat buldukça namaza Nakşibendî tarikatının merkezi sayılan İskender Paşa Camii'ne gidiyordu.

Darü'l-Kur'an'da dersler devam ededursun, biz İstanbul hayatımızın başlangıcında yaşadığımız diğer olaylara dönelim. Darü'l-Kur'an'daki hizmetimden memnundum. Günde beş saat ders beni doyurmuyordu. Günde 10-12 saat okutmak istiyordum. Aynı yerde değil, başka başka yerlerde, devletin resmî okulunda, ayrıca camilerde, evimde kendi idaremde ve kendi istediğim kitabı, istediğim tarzda okutmak istiyordum. Renkli hayat mücadelem, çektiğim çileler ve uzun yılların deneyimi bende özel bir şahsiyet geliştirmişti. Ben talebeyken hoca aradığım, hocaların

peşinde koştuğum, hoca bulmak için uzaklara, ölümle karşılaşacağım tehlikeli yollara giderken, şimdi ben talebenin peşinde koşuyordum. Kısa zamanda Allah duamı kabul etti, dileklerimi yerine getirdi.

İlk Adımı Darü'l-Kur'an'a Attıktan Sonra Evde de Okutmaya Başladım

İstanbul'a geleli bir hafta olmuştu. Akşam namazını kıldım, eşimle bir şeyler konuşuyorduk, kapı çalındı, tanımadığım üç kişi ziyaretime geldi. Hoca olduğumu, Mısır'a geldiğinde tanıştığımız Abdurrahman Gürses'ten öğrenmişler. Benden Arapça okumak istiyorlarmış. Deri ticareti yapan Arif Eğibaş, şimdi Beyazıt'ta kitapçı İsmet Tavukçu ve Nuruosmaniye Camii'nin müezzini Bilal. Bu gençlerle tanıştıktan sonra, evimizde de ders okutmaya başlamış oldum. Bunların gelişi uğurlu olmuş ki o günden sonra evimizden talebe eksik olmadı. Canım gibi sevdiğim talebelerim de evimize uğur ve bereket, ailemize saadet getirdi. Onlar çoğaldıkça daha geniş eve geçerek eşim de talebelerime evladı gibi hizmet ederek çeşitli gruplarla derslerimiz sürdü gitti. İmam hatip ve yüksek İslam talebelerine, din görevlilerine, üniversiteye gidenlere, komşularımızın hanımlarına, imam hatip okulunu hariçten bitirip Kur'an kurslarında hoca olmak isteyen genç kızlara, evimizde yatılı kalan misafirlerimizin çocuklarına, yıllar sonra kiracımızın çocuklarına evimiz dershane oldu. Bu mukaddes hizmeti evvel Allah'ın yardımına, sonra eşimin beni desteklemesine borçluyum. Birer manevi evladım olan kıymetli talebelerimi güleç yüzle karşılaması, onlara çay, kahve, zaman zaman leziz yemekler yapması, uzun süre evimizde yatılı kalan kız öğrencilerimin işlerini seve seve yapmasının, benim için ne denli bir övünç ve mutluluk vesilesi olduğunu, çalışmalarıma hız ve başarıma başarılar kazandırdığını kalemimle ifade edemem. Allah kendisinden razı olsun.

Hocalığa başvurmadan önce, Darü'l-Kur'an hakkında geniş bilgi edindiğim gibi imam hatip okulu hakkında da bazı bilgileri ve müdürünün Gaziantepli Enver Kutluğ olduğunu öğrendim. İstanbul'a gelişimin ikinci haftasıydı. Bir pazartesi Darü'l-Kur'an'da dersten çıktım, biraz ötede imam hatip okuluna gittim, doğru, müdür beyin huzuruna çıktım. Kısaca kendimi, tahsil durumumu ve aldığım diplomaları tanıttıktan sonra, orada fahri öğretmenlik yapmak istediğimi bildirdim:

– Enver Bey, sizin de bildiğiniz gibi, bizim Gaziantep'in şöyle bir atasözü var: "Çobanın gönlü olursa, tekeden teleme çalar." Hele sizin gibi güçlü, cesur ve dirayetli bir hoca... Siz beni tanımıyorsunuz; ama ben sizi yakından Gaziantep lisesindeki öğretmenliğinizden tanıyorum. Kadrolu resmî öğretmen olamasam bile bir yolunu bulur, okulunuzda ücretli ders okutmamı sağlarsınız sanırım. 25 yıldır bugün için, bu hizmet için hazırlandım. Önümdeki kapalı kapıyı açarsanız, size minnettar kalırım.

– Hemşehrim, beni öyle bağladın ki sana ne diyeceğimi bilemiyorum. Eğer parasına az demezsen, sana "E cetveli"nden ücretli olarak ders verebiliriz. Diplomalarının suretini de Millî Eğitim Müdürlüğü'ne gönderirim. Kabul ederlerse, kadrolu hocalarımızdan olursun. Geri çevirirlerse, ücretli olarak devam edersin.

Müdür beyle anlaştık, okulda ders vermeye söz aldım.

İmam hatip okulunda derse başlayınca, Darü'l-Kur'an'daki derslerimi günde dört saate, geceleri baklava imalathanesinde çalışmamı da üç saate indirdim. Yolda çok hızlı yürüyüşüm ve ders verdiğim yerlerin birbirine yakın oluşu işime yarıyordu.

Geceleri Laleli'de saat üçten altıya kadar hızlı çalışıyor, oradan Darü'l– Kur'an'a koşuyor, saat dokuza kadar iki saat ders okutuyordum. Oradan imam hatip'e gidiyor, saat onikiye kadar üç ders okutuyor, tekrar Darül-Kur'an'a dönüp iki ders daha okutuyordum. Her saat başından önce 15 dakika teneffüs, bana

zaman kazandırıyordu. Bu arada ya namazımı kılıyor ya da bir yerden öbür yere derse gidiyordum. Her ikisi de yorgunluğumu gideriyordu. Gece çalışmalarıma da ara sıra, baklavacı Dedeoğlu'-nun Şehremini'deki imalathanesine gidiyordum. Sultanahmet'ten Laleli'ye yürümek kolaydı; ama Şehremini oldukça uzaktı. O saatte belediye otobüsü çalışmıyordu. Taksiye verecek param olmadığı için yürümek zorundaydım. Karanlık gecenin sessizliğinde koşarcasına yürürken, uzun yollarda beni hızlı yürümeye alıştıran Hacı Ahmet dedeme dua ediyor, rahmet okuyordum.

Az Yeme Alışkanlığım İşime Yaradı

Darü'l-Kur'an'da talebelere sabahları çorba verilirdi. Öğle ve akşam yemekleri oldukça sade ve yetersizdi. İmam hatip okulunda yatılı talebelere çıkan yemek daha kaliteliydi. Ben iki yerde de yemek yemiyordum. Hayatım boyunca titizlikle uyguladığım prensip kararlarım vardı. Bunlardan biri de evimden çıkınca yemeyi ve içmeyi unuturum. Sabahın erken saatinde bir şey yemeden evden çıksam da akşam geç vakte kadar eve dönmesem, ne açlığımı hissederim ne de aklıma yemek düşer. Yemeyince bana hâlsizlik de gelmez. Tam tersine, aç karına daha verimli çalışırım. Hem de zamanım uzar, daha çok çalışırım. Bu hâl bana Rabbimin bir lütfu ve nimetidir. İşte gençliğimde çok az yeme ve yemeden uzun süre çalışabilme alışkanlığı, yoğun çalışmak zorunda kaldığım 34 senelik İstanbul hayatımda da işime yaradı.

Ümit Bahçemin Fidanları

İmam hatibe ayak bastığım an, hayatımın mutlu günlerinden birini yaşıyordum. Başka başka yerden gelip bir çatı altında kardeşçe kaynaşan tertemiz kalpli o masum yavrularım, ümit bahçemin fidanlarıydı. Allah'ın yardımı, kendilerinin gayreti, benim de çabamla bu fidanlar kökleşecek, büyüyecek birer meyveli ilim ağacı olacaklardı.

İmam hatipte ve Darü'l-Kur'an'da öğrencilerimle kaynaşıp birbirimize ısındıkça, okutmaya karşı şevkim daha da artıyor, iradem ve azmim güçleniyordu. Onlara yeni neslin eğitimcileri, idarecileri ve ıslahatçıları gözüyle bakıyordum. Ben onların yaşındayken yuvasız bir kuş gibi daldan daha konduğumu, hedefsiz ve gayesiz köyden köye, ilden ile savrulduğumu ve hiçbir işte karar kılamadığımı düşündükçe, onlar gözümde büyüyor, kendilerine karşı sevgim, saygıya dönüşüyordu. Şimdiden başarılarını görür gibi oluyordum. Öylesine çalışıyorlardı ki daha çocuk yaşta iken ileride birer dâhi olacaklarını görür gibi oluyordum.

Daha o zamanlarda kendi kendime "Bunlarla birlikte İslam güneşini değil yurdumuza, bütün dünyaya doğdurur, insanlığın yolunu aydınlatırız. O hâlde neye mal olursa olsun, ne pahasına olursa olsun, sayılarını çoğaltmalıyım. Onları daha iyi yetiştirmeliyim. Sadece okutarak değil –bunu her hoca yapıyor– morallerini yükselterek, maneviyatlarını yücelterek, hedeflerini göstererek, onları geleceğe göre yetiştirmeliyim." diyordum. Bunları düşünürken de hayalperest olmak istemiyor, hayalimden geçirdiklerimi gerçekleştirmek için çareler düşünüyor, imkânlar arıyordum. Sonra kesin kararımı verdim. Gece çalışmalarımı bırakacağım, kendimi tamamen talebelerime vereceğim. Sayılarını çoğaltırken onlara normal derslerinin dışında, daha iyi yetişmeleri için özel kitaplar okutacağım. Düşündüklerimi pratikte uygulamak için birinin bizi desteklemesi gerekiyordu. Okutmayı tasarladığım kitaplar Arapça olduğu için Türkiye'de bulunmuyor, Arap memleketlerinden getirtilmek gerekiyordu. Bunların parasını temin için aklıma iki yer geldi: İlim Yayma Cemiyeti ve Nuri Topbaş. O güne kadar İlim Yayma ile hiçbir ilişkim ve alışverişim olmamıştı. İdarecilerinden nazımın ve sözümün geçeceği bir kimseyi tanımıyordum. Değil yardım isteyecek, derdimi dökecek ve fikirlerimi açıklayacak çevrem de yoktu, işimden ve derslerimden ayrılıp, insanlarla konuşacak ve çevre edinecek zamanım olmuyordu. Tek

ümidim, samimi görüştüğümüz, çalışmalarım hakkında bilgi vermek için sık sık yanlarına uğradığım, bazen de bir şeyler sormak için onların beni çağırdığı Nuri Topbaş ve kardeşi Hulusi Topbaş'tı. Hulusi Bey'le daha serbest görüşüyordum. İdealim için daha otoriter, dediğini yapan, tuttuğunu koparan, çalışmalarımla ilgili özel teşebbüsü olan Nuri Topbaş'ı seçtim ve Aşir Efendi Caddesi'ndeki mağazalarına gittim. Nuri Bey, genellikle benimle baş başa konuşurdu. Yanında birileri varsa beni almaz, benimle konuşurken de başkasını yanına almazdı. Bir süre bekledim, yanındakiler indikten sonra "Büyükçınar gelsin." diye seslenince, mağazasının ikinci katındaki özel makamına çıktım.

– Nuri Bey, zat-ı âlinizi rahatsız edişim, talebelerim için, dolayısıyla dinimize hizmet içindir. Darü'l-Kur'an'da ve imam hatipte görev aldığımı size söylemiştim. Oralarda okutulan dersleri veren hocalar var. Ben mevcut kitapları yeterli bulmuyorum. Din adına konuşabilecek yetkili bir din âlimi olmaları için, resmî derslerinin dışında, onlara çeşitli Arapça kitaplar okutmak istiyorum. Bu kitaplar burada bulunmaz. Mısır'dan ya da Beyrut'tan getirtmeliyiz. Bu kitapların masrafını zat-ı âlinizin üstlenmesini rica ediyorum. Ayrıca evde ve bazı camilerde okuttuğum talebelerin çoğunun, kitap alacak paraları olmadığı gibi geçim sıkıntısı da çekiyorlar. Bunlara ve diğer ihtiyacı olan talebelerime, her ay yeteri kadar burs talep ediyorum.

– Hocam, sen okuyacaklarına inandığın ve hizmet edeceklerine güvendiğin talebelerin listesini getir, ne lazımsa yaparız. Bu arada benim de sana önemli bir haberim, müjdem var: Müsaade alabilirsek Erenköy'de 500 kişilik özel okul açacağım, imam hatipte hocalık yapan Albay Sırrı Bey de açacağımız okulun müsaadesi için resmî işleri üstlenecek. Buna, seninle ilk tanıştığım 1957 senesinde karar verdim, bugüne kadar fırsat kolluyordum. Açacağımız okulun Arapça ve din dersleri senin idarende olacak, programını da sen hazırlayacaksın. Kendini ona göre hazırla.

– İnşallah bu arzunuz bir an önce gerçekleşir. Ben şimdiden hazırım. Elimden gelen hizmeti geri koymam.

Ne yazık ki Nuri Beyin tasarladığı okul açılamadı. Bazı engeller işleri geciktirdi. Daha sonra da Nuri Topbaş, Hakk'ın rahmetine kavuştu, planlarımız suya düştü.

Mesleğime karşı görevimle, aileme karşı görevim ters orantılı oluyordu. Talebelerim çoğalıp, derslerime düştükçe, istemeyerek evimi ve ailemi ihmal ediyor, çocuklarımla gerektiği gibi ilgilenemiyordum. Sadece, okulda hocaların yanında ikinci planda kalmamak ve kendime "gerici" dedirtmemek için şık giyiniyor, gün aşırı tıraş oluyordum. Fakat çocuklarıma ve aileme elbise dahi alamıyordum. Mısır'dan getirdikleriyle idare ediyorlardı. Evimize et pek nadir giriyordu. O da misafirimiz olduğu zaman. Okula giderken, durakta beklerken otobüslerdeki aksilik hâlinde dersime gecikmemek için bir taksiye atlıyor, derslere vaktinde ulaşıyordum. Böylece, okuldan aldığım ücretin bir kısmını, yol parası yapıyordum. Evimizde kuru ekmekle, ya da soğan ekmekle günümüzü geçirebilirdik; fakat dersime gecikemezdim. Gireceğim sınıfta 50 öğrenci varsa, 10 dakika geciksem, 500 dakika yapar. Bu da bir gencin bir günlük mesaisini öldürtmek demek ti, buna da hakkım yoktu. Yaşayışımıza gelince, "Dar günün ömrü kısa olur." diyordum; ama o çekilmez günler çok da kısa olmadı. Uzadıkça uzadı. Çok şükür ne benden ne eşimden ne de çocuklarımızdan bir şikâyetimiz oldu. Darlığımızı başkalarına fark ettirmiyor, şen ve varlıklı görünmeye çalışıyorduk. Çocuklarımızın koşup oynaması ve temiz hava teneffüs etmemiz için havalar müsait oldukça pazar günleri kırlara çıkıyor, piknik yerlerine gidiyorduk.

Gençliğimde çok hareketli, dayanıklı olduğum için Gaziantep'in dondurucu soğuklarına aldırmıyordum. Mısır'a gidinceye kadar ne kışlık elbise, ne de palto, pardösü giymiştim. Uzun yıllar Arabistan'ın sıcaklarına öyle alışmıştık ki Türkiye'ye dönünce,

bahar aylarında bile üşüyorduk. O güne kadar yakacak derdimiz olmadığı için odun kömür almak aklımıza bile gelmedi. İstanbul'un meşhur pastırma yazı bitti. Kışın sinyali olan soğuk günler başladı. Biz hâlâ yakacak derdine düşmüyorduk. Düşemezdik de; çünkü odun ya da kömür almak için ne toplu paramız ne de kuracak sobamız vardı. İstemeye alışmadığım için, tanıdıklarıma bir şey diyemiyordum. Değil para istemek, yoksul olduğumuzu bile kimseye sezdirmiyorduk.

Havalar soğumaya başlayınca, bir hemşerim bize, sacları çürümeye yüz tutmuş eski fırınlı bir soba gönderdi. Geri göndermek ayıp olurdu. Hem de "Varını veren kınanmaz"dı. Yenisini alamayacağımıza göre onunla idare etmeliydik. Sobayı kurduk. Yakacağa gelince, o günkü bütçemize göre kesin hatırlayamıyorum galiba üç çeki (750 kilo) odun aldık. Zaten fazlasını koyacak yerimiz yoktu. Hayatımda ilk defa soba yakıyordum. Gaziantep'te bazı camilerin dışında, orta hâlli zenginlerin evlerinde bile soba yaktıklarını görmemiştim. Memleketimizde kış aylarında ısınmak için fakir aileler yer tandırı, zenginler Halep tandırı kurarlardı.

Eviniz Yanıyor

1963 senesinin başlarında haftalarca İstanbul'un yüzünü ağartan kar, bana filede odun taşıttı ve bir akşam bize korkulu dakikalar yaşattı.

Kar üstüne kar yağıyor, soğuklar artıyordu. Derece, eksi on dörde düştü. Çıplak evde üşümemek, özellikle çocuklarımızı üşütmemek için çaba harcıyorduk. Gazetelerden "36 yıl önce İstanbul'da yine böyle bir kış olmuş, soğuklar eksi on dörde düşmüştü." haberini okuyunca tüylerim ürperdi. Gölgede 48 derece sıcak olan Kahire'den gelip de eksi 14 derece soğukta yaşamak ne demekti, hele bir de beterin beteri olur, ezici olaylar birbirini kovalarsa...

Günlerdir evimize et girmemişti. Bir akşamüzeri biraz kıyma aldım. Fırın köfte yapmak üzere hazırladım, sobanın fırınına sürdüm. Ağzımız sulanarak köftelerin pişmesini beklerken, acı bir çığlık her şeyi altüst etti: “Bacanız tutuştu, eviniz yanacak!” İkinci bir ses bizi çileden çıkardı: “Bizimki değil, üstümüzdeki katta hocaların bacası yanıyor.” Seslenen İranlı kadın, bizim katı kastediyordu. Fırladım, çatıya çıktım. Bir karış karla kaplı dik çatının üzerinde ayağımın kayacağını düşünmeden, kiremitlerin üstündeki kardan avuç avuç yanan bacaya atarken, bir yandan da bacaya komşuların uzattığı su kovalarını boşaltıyordum. O sırada döktüğüm suların bacanın siyah kurumu ile birlikte sobaya akacağını, sobadaki küllerle birlikte, üzerinde yaygı olmayan taban tahtalarının aralarından aşağıdaki İranlıların evine sızacağını ve bu konuda onlara ne söyleyeceğimi düşünürken son kovayı yanlışlıkla, yanan bacanın yanındaki bir başka bacaya dökmemiş miyim? Meğer yanan bizimki değil de İranlıların bacası değil miymiş? Meğer döktüğüm sular, bacanın kurumlarını ve sobanın küllerini, çok çok kıymetli İran halılarının üzerine indirmiş. Yanlışlıkla son kovayı da bizim bacaya dökmüştüm. O da kurumları, fırındaki köftelerin üzerine indirmiş. Bir saat süren tehlikeli macera rüya gibi geldi geçti. Yenecek hâli kalmayan köfteleri çöp tenekesine dökerken, günlerdir et görmeyen, sobanın başındaki fırından çıkacak köfteleri bekleyen çocuklarımızın boynu bükük, mahzun bakışlarını haftalarca hayalimden silemedim.

Bardağı Taşıran Son Damla

Bir yandan gayeme ulaşmak için çalışıyor, bir yandan da her türlü cefaya, ailece göğüs svererek mücadelemizi sürdürüyorduk. Hz. Muhammed’in (s.a.s.) “İki şeye düşkün olan doymak bilmez: Mal düşkünü ve ilim düşkünü.” (Taberanî) dediği gibi benim de okumaktan ve okutmaktan gözüm doymuyordu. Okullarda, evimde ve camilerde okuttuğum talebelerimle yetinmiyordum. Gözümü daha yükseğine dikmiştim: Yüksek İslam Enstitüsüne.

O günlerde Darü'l-Kur'an'dan ve imam hatipten sonra üçüncü adımı yüksek İslam enstitüsüne atmıştım. Hiç kimseyi tanımadığım Fındıklı'daki okula gittim, ilk karşılaştığım şahsa müdür beyin ismini ve odasını sordum. Okulun müdürü olmadığını, müdürün yerine vekil olarak Ahmet Davudoğlu Hocanın baktığını söylediler. Kendisinden rica ettim, hocaefendi hakkında, bana biraz bilgi verdi. Yolumu aydınlatan bilgiyi aldıktan sonra, merhum Ahmet Davudoğlu Hocamın kapısını çaldım. Gevrek sesiyle "Buyurun!" demesi kulağıma sanki "Göreve buyurun." der gibi geldi. Odasına girdim, kısaca kendimi tanıttıktan sonra söze başladım.

– Hocam, üç ay önce İstanbul'a geldiğimde, imam hatip okulu müdürü Enver Beyden rica ettim. Okullarında ders okutma imkânı sağladı. İmam hatibin devamı olan okulunuzda da ders okutmak için zat-ı âlinizden izin rica ediyorum.

– Hocam, dünyanın her yerinde geçerli olan ve takdir gören diplomanız ne yazık ki Türkiyemizde kabul edilmiyor. Size yapabileceğim, bize bir okutman lazımdır. Osman Saraç ile Ali Özek dilekçe verdiler. Siz de dilekçe yazın, Ankara'ya göndereyim. Üçünüzden hanginizin nasibi varsa, göreve gelir.

– Hocam, uzun yıllar Ezher'in çatısı altında birlikte okuduğumuz arkadaşlarım Ali Özek ve Osman Saraç beylere rakip olmak istemem. Benden önce geldikleri için, boşluğu doldurmak onların hakkıdır.

– Benim de sizden beklediğim cevap buydu. En doğrusunu söylediniz.

– Sayın hocam, müsaade ederseniz, samimiyetinize sığınarak, acizane dileğimi daha açık konuşayım.

– Buyurun, sizi dinliyorum.

– Okulunuzda okutmak istediğim dersler karşılığında hiçbir maddi menfaat beklemiyorum. Tek emelim, gençlerimize birkaç

kelime öğreterek dinimize hizmet etmektir. Bunun için, resmî ders saatlerinde okutmam gerekmez. Eğer mümkünse ders saatlerinin dışında, bize bir sınıf gösterirsiniz. Talebelere de duyurursunuz. Arzu edenler toplanırlar. Onların ihtiyacına ve seviyesine göre münasip gördüğünüz dersleri okuturum.

– Bunu düşünmeliyiz, yarın buyurun, tekrar görüşür bir sonuca bağlarız.

– Müsaadenizle hocam, yarın görüşmek üzere.

– Güle güle.

Ahmet Davudoğlu Hocamın yanından yarı ümitle ayrılırken olumlu sonuca varmaları için Allah'a dua ediyorum. Rabbim duamı kabul etmiş ki ertesi gün gittiğimde haftada üç gün, saat ondört - onaltı saatleri arası ikişer saat Kur'an-ı Kerim tefsiri okutmamı söylediler.

Ders, vermek için büyük odaya girdiğimde, yüksek tahsil yapan 60 kadar gençle karşılaşınca dünyalar benim olmuş gibi sevindim. Bana saadetler getiren ilk dersimin, bardağı taşıran son damla olduğunu ne bilecektim?

Meğer ders okuttuğum yerlerde "Ben para için okutmuyorum, geçimimizi başka yerden sağlıyorum." deyişim, ayrıca camilerde ve evde okuttuklarımdan ücret almayışım, hediye bile kabul etmeyişim, üstelik ders okuttuğum yerlerde ayrı ayrı isimlerle tanınmam, fakir olanlarına yardım etmem ve kitap almam, haklı olarak bazılarını, özellikle de İlim Yayma Cemiyeti'ni kuşkulandırmış, bana şüpheli gözlerle bakmaya başlamışlar. Yüksek İslam enstitüsünde ücretsiz ders okutmaya başlamam da şüphelerini iyice artırmış. Bunun üzerine cemiyetin idare heyeti toplanıp, durumumu tartışmış:

– Mısır'dan bir hoca gelmiş. Günler geçmeden, birkaç yerde ders okutmaya başlamış. Okuttuğu yerlerden para almak istemiyormuş."

– Duyduğuma göre evli ve üç çocuğu varmış. Ders okutmak fahrî olur; ama İstanbul gibi yerde ev geçindirmek fahrî olmaz."

– Dış kaynaklı teşkilâtlardan birinin ajanı olmasın.

– Bunu ispat bir delil var.

– Nedir o?

– Ders okuttuğu her yerde kendisini başka bir unvanla tanıtıyor.

– Ne gibi?

– Mesela Darü'l-Kur'an'da "Kahireli Hoca", diğer Kur'an kurslarında ve Hacı Hasan Camii'nde "Tatlıcı Hoca", evinde ve camilerde okuttukları "Ahmet Muhtar Hoca", imam hatip okulunda "Ahmet Büyükçınar" diyorlarmış. Bir insanın bu kadar ismi olmayacağına göre, kim bilir bu isimleri ne maksatla kullanıyor?

İdare heyetinde bulunan hocalar da ders okuturken yaptığım bazı yenilikleri tartıştıktan sonra, hakkımda şu karara varmışlar: Beni denetlemek ve tanımak için peşime üç kişi takılacak. Biri ilmî yönümü denetleyecek. Talebelerime neler okutuyorum? Onlara yanlış ve batıl fikirler aşılıyor muyum? Bu görevi, yüksek İslam enstitüsünde öğretim üyesi, Osmanlı edebiyatı uzmanı ve yazar merhum "Mahir İz"e havale ederler.

İmam hatip okulunda anbar memuru İsmail Aktan'a, mali yönümüzü, nasıl geçindiğimizi ve nereden beslendiğimizi inceleme görevini verirler.

Bir başkasını da siyasi yönümü araştırmak için görevlendirirler. Ben bunlardan habersiz çalışmalarımı sürdürürken bu zatlar beni ve ailemi üç ay izler, araştırır, soruştururlar, hakkımda rapor hazırlarlar.

Yüksek İslam'da ders okuturken, ara sıra talebelerin gerisinde dev yapılı birini görüyordum. Dersimi dikkatle dinliyor; ama ne kitabı var, ne de bir şey soruyordu. Nur yüzlü, gözlerinden

zekâ fışkıran, bedeni gibi aklının da büyük olduğunu sonradan öğrendiğim yaşlı zatı gördükçe; uzun yıllar beni kucaklayıp ilim irfan sahibi kılan "Ezher"in yaşlıları sınıfını (Ezher'de meraklıların devam ettiği bir sınıf vardı. Haseki İhtisas'ın hocalarından Ali Yakup da orada okumuştu.) hatırlıyor, sınıfın gerisindeki büyük adamı, ilim âşığı bir dinleyici sanıyordum. O mübarek zatın büyük edebiyat üstadı, Osmanlı hatırası, yüksek İslam enstitüsünün ve İstanbulluların çok sevilen ve sayılan hocası, meclislerin neşesi, vatansever imanlı gençlerin ilham kaynağı, Mahir İz Hoca olduğunu bilmiyordum. Hocam, talebeleri aracılığı ile çeşitli konularda bana çok yönlü sorular sordurarak ilmî seviyemi din, iman, inanç, mezhepler ve toplumla ilgili inanç ve görüşlerimi denetliyormuş. Bir süre sonra Kılıç Ali Paşa Camii'nde aynı caminin imamı, şimdi de ilahiyat fakültesinde öğretim üyesi Hasan Küçük ile birlikte okuttuğum bazı talebeleri aracılığı ile de beni tanımaya çalışıyormuş.

Mahir İz Hocamın denetimi süredursun, öbür yandan imam hatip okulu anbar memuru İsmail Aktan da okulda sık sık bana geçimimizle ve gelirimizle ilgili sorular soruyor, ben de garip sorularını önemsemeyerek, yuvarlak sözlerle geçiştiriyordum. Ara sıra evimize ziyarete geliyor, konuşuyoruz. Bazen de hanımını göndererek, evimizin iç yüzünü –mutfağa varıncaya kadar– denetliyor, nasıl geçindiğimizi, neler yiyip içtiğimizi, nerelerden ne kazandığımızı eşimden öğrenmeye çalışıyormuş.

Bir yandan da –hâlâ kim olduğunu bilmediğim bir dedektif– siyasi yönümü inceliyor, yurt içi ve yurt dışı teşkilâtlarla ilişkim olup olmadığını araştırıyormuş.

Biz ise bunların hepsinden habersiz –ailece– mücadelemizi sürdürüyor, içinde bulunduğumuz zorlukları ve aşılmaz engelleri aşmaya çalışıyor, yılmadan ve ümitsizliğe kapılmadan büyük idealimizin peşinde koşuyorduk.

İlim Yayma Cemiyeti'nin Benim Hakkımdaki Kuşkuları

Üst üste yağan karıyla, dondurucu soğuklarıyla uzadıkça uzayan kışın ikinci yarısını yarılamıştık. Yakacak bulamadığımız için çoğu zaman yanmayan paslı soğuk sobayı gördükçe, üşümemiz artıyordu. Minik odayı boşuna daraltıyor; ama kaldırmaya da cesaret edemiyorduk. Eşimden ve arkadaşlarımdan duyduğum "İstanbul'un kışı sonradan gelir." sözünü hatırladıkça, kışın geri dönmesinden korkuyorduk.

Pazar günlerinin dışında günlük verdiğim ders, on saati aşmıştı. Ne var ki okuttuğum ve okutacağım dersleri hazırlamaya vakit ayırmıyordum. Buna gerek kalmıyordu. Tahsil boyu okutarak ve düşünerek okuduğum bilgiler hafızama yerleşmiş, tazeliğini koruyor, mantık ve çağrışım yoluyla da zihnimde yeni yeni bilgiler oluşuyordu. Benim gibi ilim âşığı talebelerimin karşısına geçince, sadece okutacağım dersi hatırlamam yetiyor, karşımdakilerin arzusu beni coşturuyor, konuştukça açılıyordum.

Hakkımda araştırma yapanlardan, İlim Yayma Cemiyeti'ne ilk raporu, okulun anbar memuru İsmail Efendi vermiş. İlim Yayma Cemiyeti Başkanı Vehbi Bey, İsmail Efendiden gereken bilgiyi aldıktan sonra Nuri Topbaş'la görüşür, ondan benimle ilgili daha geniş ve daha doğru bilgiler alır. Gerçekleri öğrendikten sonra, benimle bizzat kendisi ilgilenmek ister.

Bir pazar sabahı kapı çalındı. Kapıyı açınca uzun boylu, iri yarı, 55-60 yaşlarında, tanımadığım biriyle karşılaştım.

– Hocam, sizinle biraz konuşacağım.

– İçeri buyurun, kusura bakmayın. Sandalye ve koltuk almaya fırsat bulamadık. Yere oturacağız.

– Hayır hocam, kusur varsa o da bizde. Durumunuzla ilgisiz kaldık. Ne yazık ki sizi geç tanıdık.

– Daha önce zat-ı âlinizle görüştüğümü hatırlamıyorum, sizi tanıyalım.

– İlim Yayma Cemiyeti Başkanı Vehbi Bilimer. Aylardır talebelerimizi okulda ve okul dışında okuttuğunuzu, okutmanın da dışında onlarla yakından ilgilendiğinizi biliyoruz. Ne yazık ki biz sizinle ilgilenmekte geç kaldık. Hele Nuri Topbaş'tan hakkınızda bilgi aldıktan sonra, ihmalimizi şimdi telafi etmeye çalışacağız ve sizi; Şişli Camii'ne imam yapacağız. Size bin lira maaş, bir de camiye yakın kaloriferli daire vereceğiz. Buna karşılık haftada üç gün imamlık yapacaksınız. Şayet vereceğimiz daireyi istemez de başka bir ev kiralamak istersen, 500 lira kira parası vereceğiz.

– Sayın başkan, kusuruma bakmayın. Bu görevi kabul edemeyeceğim.

– Ama nasıl olur, bu göreve talip olanlar var!

– Doğrusun, böyle bir fırsat her zaman herkesin eline geçmez. Hele ailece içinde bulunduğumuz durum göz önüne alınırsa, bu denli bol paralı ve çok kolay bir görevi kabul etmemek, akılsızlığın da ötesinde, aileme ve çocuklarıma karşı işlenmiş bir cinayet sayılır. Teklifinizi kabul etmeyişimin sebebine gelince, caminizde haftada üç gün kıldıracağım namaz, nerede olursam olayım mutlaka yapmam gereken en mukaddes ibadetimdir. Bundan da önemlisi, dinime daha geniş çapta hizmet edebilmek için, haftanın bütün günlerinde tamamen serbest olmalıyım. Birbirinden ayrı ve uzak yerlerde derslerim var. Her gün ilk dersim şafak vaktinde başlıyor. Çoğu zaman öğle ve ikindi ezanları okunurken bir yerde dersim bitiyor, öbür yerdeki derse vaktinde ulaşmak için namazı kendi kendime kılıyor, tesbih ve duaları yolda okuyorum. Haftada üç gün de olsa imamlık yaparsam, derslerimin çoğu aksar. Bu da İstanbul'a geliş gayeme ters düşer. Hem de İstanbul, hocaların en çok bulunduğu bir ilim merkezidir. İlmihâlini ve Kur'an okumasını bilen her hoca namaz kıldırır. Benim okuttuğum ve okutacağım dersleri verecek hocalara ihtiyaç vardır. Beni de İstanbul'a çeken, bu ihtiyaçtır. Eğer emelim para

kazanmak olsaydı, hocalık yapmak için Hicaz'a ya da Libya'ya giderdim yahut da sanatlarımdan birini yapar, kısa sürede çok para kazanırdım.

– Bunları dinlemekle sizi daha iyi tanımış oldum. Hocam, İlim Yayma Cemiyeti olarak sizi hiç olmazsa okula yakın bir eve yerleştirelim. Cemiyetin idare heyeti toplantısında bu hususta bir karar alır, sizin için başka şeyler de düşünürüz. Şimdilik bana müsaade edin gideyim. Kıymetli vaktinizi fazla almayayım.

Başkan Vehbi Beyle görüştükten iki hafta sonra İlim Yayma Cemiyeti'nin ikinci başkanı Doktor İsmail Niyazi Kurtulmuş Bey, Fatih'teki "Sankiyedim Camii"nin yanındaki muayenehanesine uğramamı söyledi. Oraya gittiğimde doktor bey beni çok sıcak karşıladı ve benimle yakından ilgilendi. Sanki yıllardır beni tanıyormuş, Mısır hayatımı, daha öncesini, aile yaşantımı biliyormuş gibi öyle şeyler konuşuyordu ki hayretle dinliyor, kulaklarıma inanamıyordum. Üç dedektifin üç aydır hakkımda araştırma yaparak kendilerine bilgi aktardıklarını nereden bilecektim? Dr. İsmail Bey cemiyetin benim hakkımda aldığı kararı açıkladı.

– Ahmet Bey, dün idare heyeti toplantısında, size 300 lira aylık ve okulun bitişiğindeki ahşap evin verilmesi kararlaştırıldı. Ev eski ve kış aylarında biraz soğuk olur; ama oldukça geniştir. Üç odalı ve ortada büyük bir sofa var. Üst katta, okulumuzun ambar memuru İsmail Efendiler oturuyor.

Anahtarı alıp eve gidince, yeni evimizin geniş ve okula yakın oluşuna eşim de sevindi. Nasıl olsa gireceğiz diye, ahşap eve bakmaya lüzum görmedik, Görseydik, belki de o fare yuvası buzhaneyi andıran eve taşınmaz, yine kiralık evde kalırdık.

Sultanahmet'teki evimizde altı aylık süremiz bitmişti; fakat henüz kış çıkmamıştı. Gideceğimiz evde soba kurma ve odun taşıma derdi olmasın diye, ev sahibimiz Musa Uğur'dan müsaade alarak bir ay daha kalmak istedik.

Burası Buzhane mi, Fare Yuvası mı?

Nisan ayının yarısına doğru, havaların ısınmasıyla tabiat canlanmaya başladı. Anahtarı aldıktan sonra yeni geçeceğimiz eve bakmamıştık. Okula yakın ve kirasız oluşu beğenmemize yetmişti. Bir taksi ile taşınamazdık. Yalnız kitaplarımız için bir kamyonet gerekti. Kapalı çarşıdaki mezat salonundan eski bir çalışma masası ve birkaç sandalye de almıştık. Birkaç da ev eşyası! İstanbul hayatımın o unutulmaz anılarla dolu ilk aylarında aldığım o eski masayı bir daha yanımdan ayırmadım. Gittiğim yerlere ve taşındığımız evlere onu da taşıdık. Bütün ilmî çalışmalarımı –bence mübarek olan– o masada yaptım. Bu satırları da 34 sene evvel kaç yaşında olduğunu bilmediğim o tarihî masada yazıyorum. Kim bilir belki benimle yaşıt, belki benden de yaşlıdır.

Bir pazar sabahı büyükçe bir kamyonetle ahşap eve taşındık. Yerleştirecek fazla eşyamız olmadığı için önceden gidip evi temizlemeye de lüzum görmemiştik. Nasıl olsa havalar ısınmış, soba kurma derdimiz kalmamıştı. Bir odasını siler süpürür yerleşiriz, evin geri kalan yerlerini yavaş yavaş temizleriz dedik. Havaların ısındığını düşünerek işe yaramaz, artık lüzumu da kalmadı diye eski sobayı çöp arabasına verirken, gideceğimiz evde henüz karakış olduğunu ne bilecektik. Kamyonetten indik, kapıyı açıp içeri girince eşim ve ben şaşkına döndük. Çocuklar bağrışmaya başladılar. Gözümüz koşuşan fareleri izlerken, vücudumuz soğuktan titremeye başladı. Hayal kurarak hevesle geldiğimiz ev hem fare yuvası hem buzhaneydi.

Haliç'e karşı, üç yolun çatında olan ve dışardan eski konaklardan birini andıran ahşap evin çürümüş ve araları açılmış tahtaları, dışarıdan hava alıyor, sanki klima görevi görüyordu. Evden sokağa çıkarken yüzümüze sıcak vuruyor, sokaktan eve girerken, buz gibi bir hava ile karşılaşıyor, sanki buzhaneye giriyorduk.

Kendimizi ve özellikle çocuklarımızı, bu evin insafına bırakıp hasta edemezdik. Çocukları bir köşeye yatırıp üzerlerini örttükten sonra, eşim evin temizliğine koyuldu, ben de Beyazıt Bitpazarına eski soba satılan çarşıya koştum. Gelecek yılları da düşünerek, sağlamca eski bir kömür sobası aldım. Yenikapı'dan biraz da odun alarak küçük bir kamyonetle eve götürdüm, büyük odaya sobayı kurdum. Mayısın sonuna kadar sobayı yakmak zorunda kaldık.

Evin ne banyosu vardı, ne de doğru dürüst mutfağı. Yemeklerimizi, her tarafı dökülmüş küçük bir kahve ocağına benzer kilerimsi yerde yapıyor, büyük bir testin (büyük çamaşır leğeni) içinde yıkanıyorduk. Evin ancak bir odasını oturulacak hâle getirebildik. Büyük hol de çocukların koşup oynamaları için işimize yarıyor, kalabalık misafirimiz olunca, yemek sofrasını hole açıyorduk. Aslında ev konak olarak yapılmış. Asıl oturulacak yeri, geniş mutfağı, mermer banyosu ve mükemmel odalarıyla, ambar memuru İsmail Efendilerin oturduğu içten çıkma üst katmış. Bize verdikleri giriş kat, selamlık ve hizmetçilerin yeriymiş. Biz gelmeden önce yukarıya çıkışı kapatmış, üst kata bahçeden ayrı bir kapı açmışlar. Bahçeden gelen haşerat ve bundan daha beteri de kedi yavrusundan büyük fareler cirit atıyor, tavan arasında acayip gürültüler çıkarıyor, sürü hâlinde koşuşuyorlardı.

Tavan direklerinin altından ve üstünden tahta döşenmişti. İki döşemenin arası bir karış yükseklikte, alan olarak yüz metre kareden geniş ve farelerin üreyip çoğalması ve koşuşup cirit atmaları için bulunmaz bir alandı. Özellikle geceleri farelerin gürültüsü çocukların ödünü patlatıyordu. Yalnız bu olsa, çürümüş tahtaların aralarından, tozlarla birlikte farelerin tüyleri ve kakaları dökülüyor, temizliğe ve titizliğe çok düşkün olan eşim çileden çıkıyordu.

Mahir İz Değil miymiş

Tekrar biraz gerilere dönelim. Dıraman'da okulun bitişiğindeki eve geçeli iki hafta olmuştu. Bir pazartesi imam hatipte son dersi verdim, İslam Enstitüsü'ne koştum. Ders verdiğim sınıfa girince ilk dikkatimi çeken, zaman zaman dersime gelip en geri sıralara oturan, adını bile sormadığım ve dışardan dinleyici olarak geliyor sandığım iri yarı zat karşıma oturmuştu. Kur'an-ı Kerim'i tefsir ediyordum. O güne kadar sadece dinlemekle yetinen zat, o gün garip sorular sordu.

– Hocam, uzun süreden beri, zaman zaman da olsa dersinizi dinliyorum. Faydalanmadım desem yalan söylemiş olurum. Yalnız dikkatimi çeken bir şey var. Asırlardan beri gelenek hâline gelen tefsir okutma usulüne uymuyorsunuz. Mesela, burada Celaleyn tefsiri okutuyorsunuz. Siz tefsir kitabını açmayıp, doğrudan Kur'an tefsir ediyorsunuz. Bilahere de Celaleyn'in metnini talebelere okutuyorsunuz.

– Önce kendinizi tanıtın, sorunuzu ona göre cevaplandırayım.

– Ben burada Osmanlı edebiyatı hocasıyım.

– Hocam, neden kendinizi daha önce tanıtmadınız? Zat-ı âlinizden istifade ederdim. Sorunuza gelince... Benim tefsir okutma anlayışım şöyle: Tefsir hocası talebesine hangi tefsir kitabını okutuyorsa, o seviyede Kur'an-ı Kerim'i tefsir etmeli. Tefsir kitabını tefsir etmemeli. Kur'an'da anlamadıkları olursa, tefsir kitapları yardımcı olmalı. Hoca, Kur'an'ın metnini tefsir ettikten sonra, tefsirin metnini talebe okumalı ki harekesiz yazıları okumaya ve anlamaya alışsın. Vaiz dinler gibi, hep hocanın okumasını dinlememeli. Bunu yapmaya yetenekli omayan bir hoca, tefsir hocası olmamalı. Ayrıca talebelerim Arapça kaide ve temel bilimlerin ışığında, Kur'an-ı Kerim'i tefsir etmeye alışırlarsa, kendilerine güven ve cesaretleri artar, yeri geldikçe Allah'ın ayetlerini anlatarak

ve yorumlayarak İslam'ı tanıtır ve insanları aydınlatırlar. Bulundukları her yerde Allah'ın kelamını anlatmak için, yanlarında rahatlıkla küçük bir Kur'ân-ı Kerim taşıyabilirler; ama koca ciltleri dolduran tefsir kitabını taşıyamazlar.

– Büyükçınar Hoca, eğer bu dediklerini yaparak talebelerine Kur'an'ı anlama melekesini kazandırabilirsen, şimdiden seni de onları da tebrik ve takdir ederim. Allah yardımcınız olsun. Ayrıca sizinle özel konuşacaklarım var. Evimize kadar zahmet eder gelirseniz, orada konuşuruz.

Üç gün sonra Mahir İz Hocam bir talebesini göndermiş, onunla Erenköy'deki evlerine gittim. Hocaefendi beni çok sıcak karşıladı ve bana layık olmadığım iltifatlar yağdırdı. Kahvemizi içtikten sonra bana birtakım sorular sordu, cevaplandırdım. Sonra Arapça bir kitap verdi, bir parça okuyup tercüme etmemi söyledi. Onu yaptım. Bir ayet okudu, tefsir ve yorumunu yapmamı istedi. Onu da yaptıktan sonra tartışmayı daha da derinleştirdi ve ilim hayatımı anlatmamı istedi, kısaca özetledim. Bunları dikkatle dinledikten sonra sözü başka yönlere çevirdi.

– Kur'an'ı anlayış tarzını, meseleleri değerlendirmeni, yorum ve açıklamalarını doğru ve yerinde buldum. Herkese nasip olmayacak şekilde yıllarca ve çeşitli yerlerde tahsil yapmışsın. Bütün bunlar çok iyi ve takdire şayan. Bunların dışında sende bazı özellikler görüyorum. Bana anlatmadığın özel yanların olsa gerek. Benden bir şey gizleme. Her şeyi açık konuş. Daha önce birbirimizi tanımıyorduk. Şimdi baba-evlat ve iki arkadaş gibiyiz. Aynı zamanda meslektaşız. Şimdi lütfen söyle, anlattıklarının dışında ne gibi özelliklerin var?

– Hocam, benim on beşi aşkın zanaatlarımın dışında hiçbir özelliğim yok. Bütün bildiklerimi hocalarıma borçluyum. Hoca bakımından çok şanslıyım. Gaziantep'te, Halep'te, Şam'da, Mısır'da Allah bana ilim, irfan, geniş kültür, ahlak, karakter, bildiklerini

yaşama ve takva bakımından pırlanta gibi hocalar nasip etti. Hele Antep'teki hocalarımdan, Cabizâde Hafiz Abdullah Efendi, Halep'te Muhammed Zeynelâbidîn, Şam'daki hocalarımdan Molla Ramazan Butî, Ezher'deki hocalardan Profesör Doktor Abdulhalim, Süleyman Dünya, Mahmut Hubbullah, Bahayrî, Fethullâh Bedran, Doktor A'di Vâsıf birer dahî, benzeri az bulunan büyük birer âlim idiler.

– Büyükçınar Hoca, birbirinden uzak ülkelerde, eşi menendi bulunmayan âlimlerden ilim, irfan ve feyiz almak her kula nasip olmaz. Sen Allah'ın bahtiyar kuluymuşsun. Bunların da ötesinde, yetişmende önemli etkisi olan başka güçlerin de olduğunu sanıyorum. Benden bir şey gizleme. Daha açık sorayım: – Maneviyatla ilişkin oldu mu?

– Ne gibi?

– Mesela tarikatla ilişkin var mı?

– Evet, hocam var; ama bu konuya girmesek daha iyi olur.

– Neden?

– Arapça tahsilime başladıktan bir sene sonra; yani yirmi beş senedir tarikatta olduğumu bugüne kadar ne kimse sordu, ne de ben bir talebeme tarikattan söz ettim. Bu, Allah'la benim aramda bir sırdır. Değeri, kapalı kalmasındadır.

– Çok doğrusun, maneviyatla ilgili meseleleri pazara çıkarır gibi rastgele yerlerde anlatmak doğru olmaz. Her şeyin bir istisnası olduğu gibi burada anlatacaklarını istisna kabul edelim. Seninle bu konuşmalarım ne bir rastlantı, ne de vakit doldurmak içindir, ikimizin de zamanı kısıtlı ve çok kıymetlidir. Seninle geleceğe dönük, dinimizle ilgili hususlarda birlikte çalışmak istiyorum. Yerinde karar almamız ve çalışmalarımızın yararlı olması için birbirimizi her yönü ile iyi tanımalıyız. Bu yüzden lütfen benimle daha açık ve daha serbest konuş. Şimdi tekrar soruyorum: Genç yaşta tarikata girmeye neden lüzum gördün?

– Hocam, madem dönüşü olmayan bir tartışmaya girdik ve yakayı ele verdik, her şeyi açık konuşacağım ye bildiğim kadarıyla sorularınızı cevaplandıracağım. Üç yaşımdan başlayarak dedem beni zaman zaman tekkelere götürür, tarikat şeyhleriyle tanıştırır, müridlerle kaynaştırır ve birlikte zikir ederdik. Bir yandan da beni hocaefendilerin ziyaretine götürür, onlarla tanıştırırdı. O zamanki çocuk aklımla aralarında kıyaslama yapardım: Vaizler heyecanla daha çok şeyler konuşur, daha ziyade günahlardan ve cehennem azabından anlatır, onları dinlerken tüylerim ürperirdi.

Tarikat şeyhleri ise daha az ve heyecana kapılmadan sakin sakin konuşur, Allah aşkından, sevgiden, Yaradanın hatırı için bütün yaratıkları sevmemizden söz ederlerdi. İnsanlara, bütün canlılara karşı olumlu, uysal, şefkatli ve merhametli olmamızı, büyüklerimizi saymamızı, küçüklerimizi sevmemizi ve kusurlarını bağışlamamızı tavsiye ederlerdi. Bunları dinlerken haz duyar ve kendimden geçerdim. Bunları sadece şeyhlerden dinlemekle kalmaz, tekkeye gelen müridlerin şıhlarının dediğini aynen yaşadıklarını görür, büyüyünce ben de onlar gibi tekkede bir mürid olmayı özlerdim. Ayrıca vaizler, cemaatine aylarca ve yıllarca konuşur; fakat ne onları gerçek anlamda kendilerine bağlar, ne de dinleyenleri kardeşçe birbirlerine bağlayabilirlerdi. Mürşidlere gelince sözleri, dinleyenleri öylesine etkilerdi ki onları birbirine sımsıkı bağlar, kardeş kılardı. Tarikat şeyhlerinin ne sözlerinde ne de davranışlarında korkutucu ve ürkütücü hiçbir şey ne duyar, ne de görürdüm. Hele hocaya gittiğim yıllarda gözlerimle gördüğüm ve fiilen yaşadığım falaka, dayak, sille tokat acılarını ve onların asık suratlarını görünce güleç yüzlü tarikat şeyhlerinin nuranî simalarını hatırlar, onlara karşı sevgi ve saygım artar, basit sebepler yüzünden körpe talebelerine acımasızca dayak atan hocalara nefret duygularım kabarırdı. Bana dinimi ve Müslümanlığı öğreten, beni camiye ve cemaate ısındıran hocalarım olduğunu düşününce de onlara karşı olan nefretim saygıya ve sevgiye dönüşürdü.

On yedi yaşımda yeniden Arapça din tahsiline başlayıp hocalarla haşir neşir olunca, tarikat şeyhlerinin de özlemini duymaya başladım. Özlemimi gidermek için de ara sıra tekkelere gitmeye başladım. Çocukken aldığım hazzı alamıyordum. Sebebine gelince, hocalarımdan ve dinî kitaplardan öğrendiklerimin dışında, tekkede bazı hurafeler görüyor, içimden tenkit ediyordum. Neden böyle olduğunu düşününce de şu kanaate varıyor, kendi kendime "Genellikle tarikat şeyhlerinin âlim olmayışı, peygamberimizin sünnetlerini layıkıyla bilmeyişleri tekkelere bidat ve hurafelerin girmesine sebep oluyor." diyordum. Bir sene tekkeler arasında mekik dokuyup, tarikatlarla ilgili kitaplar okuduktan sonra, şeriatla tarikatın iç içe olduğunu, biri olmadan öbürünün yetersiz kalacağını anladım. O zaman kendi kendime "Muhtar, tarikat ve şerî ilimler birer kanattır. Bir kanadı kesilen kuşun uçamadığı gibi sen de şeriat ilminin yanı sıra maneviyattan nasibini almazsan, kâmil bir insan ve mükemmel bir Müslüman olamazsın." dedim.

Ehliyetli mürşid bulmak kolay olmadı. Birçok tarikatlara gittim, zikirlerine katıldım. Beni tatmin edici bir mürşid bulamayınca, uzaklarda aramak istedim. Bir gün hocamdan izin aldım ve talebelerime sefere çıkacağımı söyledim, dersleri kestim. Ertesi gün çıkacaktım; ama Allah'ın takdiri benim tedbirimi bozdu. O gece rüyamda bana aradığım mürşidi gösterdi, arayış içinde olan ruhumu huzura kavuşturdu. Dört sene sonra da 22 yaşımda iken bana, talip olanları irşat etmek görevini verdi. Yedi sene sonra Mısır'a tahsile gidince, o manevi görevi sineme gömdüm. Ne Mısır'da ne de Mısır dönüşümde İstanbul'da, hiçbir talebeme tarikattan söz etmedim. Bütün gücümle onlara şeriati; yani İslamiyeti öğretmeye çalıştım. Hâlâ çalışıyorum, Rabbimin takdir ettiği zamana kadar da çalışacağım. Bakalım Rabbim neyler, neylerse güzel eyler.

– Büyükçınar Hoca, anlatman gerekenleri anlattın. Ben de kapalı yönlerini açmanı bekliyordum. İşte şimdi sende aradığım damarı buldum. Her hocaya nasip olmayan eltaf-ı İlâhiyeye (Allah'ın lütuflarına) nail olmuşsunuz. Allah'ın bahtiyar kulusunuz. Yolunuzun kıymetini bilir, inancınız ve bildikleriniz doğrultusunda yaşarsanız birçok kapalı kapıları açar, mukaddes hedefinize ulaşırsınız. İnşallah bundan sonra sık sık görüşerek, birçok muğlâk meseleleri birlikte çözmeye çalışacağız. Birlikte çok şeyler yapacağız. Allah yardımcımız olsun.

O güne kadar, muhterem hocam Mahir İz'e açıldığım gibi hiç kimseye açılmamıştım. Çaylarımızı içip hocamızın aydınlatıcı ve irşad edici sohbetlerine doyamadan ayrıldım.

Bir hafta sonra hocam, Dıraman'daki ahşap evimize geldi. Araları açılmış kuru tahtanın üzerinde oturduğumuzu görünce hayretini bildirircesine bir şey söylemeden başını salladı durdu. Bir süre sohbet ettikten sonra vedalaştık. Ertesi gün tanımadığım biri, Mahir İz Hocamın selamını getirerek odaların ölçüsünü alacağını söyledi. Aynı gün evin iki odasına da en iyi cinsten muşamba döşedi.

1963 senesinde, baharı görmeden gelen yaz bize rahat nefes aldırdı. Hafta tatillerinde çoğu kez aileleriyle birlikte arkadaşlarla, bazen de kendi başımıza sabahın erken saatinde çıkıyor, İstanbul'un cennet misali sayfiye (piknik) yerlerine gidiyorduk. Mis kokulu çamlarla ve rengârenk çiçeklerle süslenmiş Emirgân, Hünkâr, Neşe Suyu, Bendler, Belgrad Ormanları, hem istanbul Boğazı'na hem de Karadeniz'e hâkim Kalender Tepe, menba sularının en iyisinin kaynak yeri olan Karakulak, Beykoz Korusu, Paşabahçe, Kaymak Donduran, Küçüksu, havasının temizliğiyle tanınan Aşıklar Yuvası, Küçük Çamlıca ve Büyük Çamlıca... Allah'ın İstanbul'a bahşettiği, canlara can katan temiz havasıyla muhtelif eğlence yerlerine abone olmuşcasına, her hafta bir

yere gidiyorduk. Oralarda, hafta arası çalışma günlerinde bir araya gelemediğimiz hem şehrilerimizle kaynaşıyor, oksijen dolu temiz havayı ciğerimize doldurarak kanlarımızı temizliyor ve üzerimizden haftanın yorgunluğunu atıyorduk. Hele yemyeşil çimenlerin üzerinde çocuklarımızın koşup oynaması daha sağlıklı büyümelerini sağlarken bizlere de ayrı bir zevk veriyordu.

O sıralarda maddi durumumuz ve zamanımız kısıtlı olduğu hâlde, sağlığımızı korumak için bunları yapmamız gerekiyordu. İki üç vasıta ile uzak yerlere gitmek, o da henüz uzak yerlere yürüyemeyecek kadar küçük olan çocuklarımızı ve eşyalarımızı taşıyarak... Buna rağmen gitmemize değiyordu. Çok sevdiğimiz Büyük Çamlıca'ya, daha uzak ve daha yorucu olduğu hâlde, daha çok gidiyorduk. Sabahın erken saatinde evden çıkıyor, Dıraman otobüsü ile Eminönü'ne, oradan vapurla Üsküdar'a, oradan da önceleri tramvayla, tramvay kalktıktan sonra da otobüsle Kısıklı'ya gidiyorduk. Dik yokuştan Çamlıca'nın tepesine çıkarken beş yaşındaki Mustafa Nur omzumda, üç yaşındaki Münevver bir kucağımda, bir buçuk yaşındaki Mehmed Fatih öbür kucağımda. Ayrıca iki koluma geçirdiğim iki çantada yiyeceklerimiz, piknik ocağı, çaydanlık ve diğer piknik eşyası. Yokuşa tırmanırken eşim "Ahmet, çantaları bana ver." diyor; hızlı ve uzun adımlarımı atarak "Gel al." diyordum; ama bana ulaşamıyordu.

Üzerimde üç çocuk ve bir sürü eşya ile hızlı adımlarla giderken yorulmuyor, rahatlıyor, ferahlıyordum. Hem de canım gibi sevdiğim eşimi yormak istemiyordum.

1963-1964 ders yılına daha heyecanlı giriyorduk. Yüksek İslam'da derslerim devam ediyor, orada dersime giremeyenler akşamları evimize geliyor, onlara Kur'an-ı Kerim tefsiri okutuyordum. Onlardan biri de okulu bitirdikten sonra Gazi Osman Paşa İmam Hatip Okulu müdürü olan sonra da anarşistlerin kurşununa hedef olan Fevzi Bektaş'tı. Şehit oluncaya kadar derslerime devanı etti. Allah rahmet eylesin, mekânını Cennet kılsın.

Hem Yatak Odası, Hem Dershane

Yaz aylarında bile insanı üşüten Dıraman'daki evimize, bu sene kış erken geldi. Ancak bir odasını ısıtabiliyorduk. Odanın üçte birini eski battaniyelerle böldük, yataklarımızı oraya yerleştirdik. Geri kalanında da diz dize sıkışan talebelerime ders okutuyordum. Okuyanlar çoğaldıkça yerleri daha da daralıyordu. Kalpleri geniş olduğu için bunun farkında olmuyorlardı. Hem de ana karnında cenin büyüdükçe rahmin de büyüdüğü gibi talebelerim çoğaldıkça sanki evimiz genişliyordu.

Bir akşam talebelerimle birlikte iyi giyimli, nur yüzlü, yaşlı bir zat geldi. Odaya girince talebelerim üst başa oturması için o zatı ne kadar zorladılarsa da "Benim yerim burası." diye kapının yanına diz çöktü. Koltuk ve sandalyelerimiz olmadığı için yere oturup çalışıyorduk. O sıralarda yüksek İslam talebesiyle birlikte din görevlisi imam ve müezzinlerden üniversiteye devam edenlerden bir grup da dersime devam ediyordu. Yaşlı adam dersleri bütün dikkatiyle dinliyor, talebelerim yer yer sorular sorarken o ses çıkarmıyordu. Kim olduğunu ne ben sordum, ne de kendisi söyledi. Ders bittikten sonra başını kaldırıp, sahne perdesini andıran battaniyeyi görünce hayretini gizleyemedi.

– Hocam, bu perde ne oluyor?

– Arkasında çocuklarım var.

– Anlayamadım, onlar da mı ders dinliyorlar.

– Hayır, belki anneleri dinliyor; ama onlar uyuyorlar.

– Allah Allah, bu evde başka oda yok mu?

– İki oda daha var; ama çok soğuk olduğu için oralarda durulmaz.

– Neden oraya soba kurmuyorsunuz?

– Biz burayı bile zor ısıtıyoruz, ne ikinci sobaya, ne de fazla kömür almaya gücümüz yok.

Ben bunları söyleyince, o ana kadar kim olduğunu bilmediğim misafirimiz birden ateşlendi, kendi kendine sitem etmeye

başladı. Ben kim olduğunu sormaya fırsat vermeden rahmetli Fevzi Bektaş konuşan zatı tanıttı.

– Hocam, ağabeyimiz, meşhur Konya Lezzet Lokantası'nın sahibi Mustafa Doğanbey'dir. İlim Yayma Cemiyeti'ne ve birçok hayır kurumlarına büyük yardımları olur.

Mustafa Bey övülerek tanıtılmasından rahatsız olmalı ki Fevzi'nin sözünü yarıda keserek "Yarın yeni bir soba ile çokça kömür gönderirim. Öbür odaları da ısıtır, rahat eder, daha iyi çalışırsınız. Çocuklarınızı da soğuktan korumuş olursunuz. Afrika'nın sıcağından gelip soğuk yerde yaşamak kolay değil. Belki siz dayanırsınız; ama çocuklarınıza dikkat edin, hastalanmasınlar."

İki gün geçti, ne soba geldi, ne kömür. Derse gelenlerden, edebiyat fakültesine devam eden Yavuz Selim Camii'nin İmamı Mehmet Seçilmiş, sabredemedi.

– Hocam, Konyalı Mustafa Bey soba ve kömür gönderecekti. Ne oldu, gelmedi mi?

– Hayır, gelmedi.

Bir hafta sonra Mehmet Seçilmiş öfkeli bir eda ile önceki sorusunu tekrarlayıp aynı cevabı alınca söylenmeye başladı.

– Zaten bu zenginler böyledir. Konuşmaya gelince bol keseden atarlar, tatbikine gelince unuturlar. Söz verirler, yerine getirmezler. Boşuna mı bu hâle geldik?

Ertesi gün imam hatipte dersleri okuttum, eve geldim. Birkaç dakika sonra kapı çalındı. Kapıyı açınca ne göreyim. Gayretli talebem Mehmet Seçilmiş, at arabasına kömürü doldurmuş, bir de yeni soba ve borularını almış, yanında da bir de hamal getirmiş. Bu denli pratik ve cömert talebemin bir de "Hocam, bunları sana sormadan aldığım için kusuruma bakma." demesi, beni oldukça duygulandırdı. Kömürleri taşıdıktan sonra, kendi eliyle öbür odaya sobayı kurdu ve yaktı. Kışın ortasında dar

günlerimizde, kendisi de fakir olduğu hâlde, yaptığı bu fedakârlık her Müslümana örnek olucu bir davranıştır ve Allah'ın fakir, zengin ayırmadan bütün Müslümanlara seslenerek "Yardımlaşın..." emrinin fiilen uygulanmasıdır. Allah her Müslümana böyle bir iman ve inandığını yapmayı nasip etsin.

64 senesinde kışın sonlarına doğru yüksek İslam'dan gelen talebeler çoğalıp, evimize sığmayınca, derslerimize daha sonra Fatih Koleji olan ve Darü'l-Kur'an'ın yeni yapılan binasından büyük bir salonda devam ettik.

64 senesinin yaz tatili hem ders bakımından hem de pazar günleri piknik yerlerine giderek sağlığımız açısından, çok verimli ve yararlı geçiyordu. Dördüncü çocuğumuzun doğmasına bir ay kala, bir ara düşünceye daldım. Ailemize yeni birinin katılmasıyla masraflarımız artacak, gelirimiz sabit olduğu için yerinde sayacak. Ailemin rahatlığı ve çocuklarımın daha iyi yetişmesi için, derslerimi aksatmadan meşru şekilde ek kazanç yolu bulmalıyım dedim ve ne yapacağım düşündüm. O sıralarda, daha önceleri uzun süre emek verip yetiştirdiğim bir talebem, çok kazançlı ufak yollu bir ticarete başlamıştı. Sermayesi az olduğu için zorluk çekiyordu. Ben de geleceğimizi göz önüne alarak tasarruf etmiş, biraz para biriktirmiştim. Onunla konuştum, kârına ortak olmak üzere biriktirdiğim parayı ona verdim. Ne yazık ki attığım taş yerini bulmadı. Bir süre sonra kârından vazgeçerek koyduğum sermayeyi geri almak zorunda kaldım.

Ağustos ayının sonunda, dördüncü çocuğumuzun doğmasına bir hafta kalmıştı. Bunu nereden biliyorsun derseniz, daha önce üç çocuğumda uyguladığım gibi, 1952 senesinde Kahire'de okurken bulduğum doğumdan beş ay dört gün önce formülünü, dördüncü çocuğumuza da uygulamıştım. Hesabıma göre doğuma bir hafta kalmıştı. O gün; yani 31 Ağustos'ta, Karagümrük'teki doğum uzmanı Ayşe ebeye gittik. Kendi yöntemine göre refikamı

muayene ettikten sonra "Acele etmeyin, doğuma daha vakit var." deyince aramızda tartışma başladı.

– Ayşe Hanım, haftaya bugün çocuğumuz doğacak. Mutlaka evde bulunun.

– Lütfen işi ehline bırak hocam. Doğuma en az yirmi gün var.

– Ebe Hanım, sözümü yabana atmayın. Bilerek söylüyorum. Haftaya bugün hazır olun.

– Peki bunu nasıl biliyorsun, öğrenebilir miyiz?

– Şimdi bir şey demeyeceğim. Çocuğumuz yazdığım tarihte, haftaya bugün doğarsa formülü anlatırım. İnşallah Rabbim beni yalan çıkarmaz.

Yedi Eylül 1964'te sabaha karşı eşimin doğum sancısı başladı, hemen ebe hanıma koştum. Ayşe Hanım, kapıyı açıp beni görünce hayretini gizleyemedi. O gün sabah saat on sıralarında kızımız Ayşe doğdu. Ebe Hanım işini bitirdi, çocuğu kundaklayıp yatırdıktan sonra, bana dönerek "Haydi hocam, önceden doğum tarihinin tespiti formülünü bana söyle." dedi. Ben de anlattım.

Yeni doğan kızımızın adını ne koyacağımız hususunda aklıma ilk gelen, Müslümanların annesi Hazreti Ayşe oldu. Bu kızımın okuyup, Ayşe validemiz gibi âlime olacağını ümit ederek adını Ayşe koyduk.

Yıllar geçerken büyüyüp güller gibi açılınca isminin sonuna bir de "Gül" ekleyerek, "Ayşegül" dedik. İlkokulu iftiharla bitirdi. Ortaokulda zekâsı daha da keskinleşti, düşünme ve muhakeme gücü gelişti. Kızım oluşunun yanı sıra talebem de oldu. Genç kızlarla birlikte Ayşegül'ü de okuttum. Hariçten imtihana girerek öbür kızlarla birlikte imam hatip diplomasını da aldı. Ayrıca orta son sınıf ve imam hatibin derslerine çalışırken daktilo ve sekreterlik kursuna gitti. Altı ayda daktiloyu bitirdi.

O sıralarda kimi kıymetli talebelerimin iştirakiyle, büyük kitaplar da tercüme ediyorduk. Bunlardan bazısının daktilosunu

Ayşegül yapıyordu. Ayşegül'ün çalışması bunlarla bitmiyordu. İmam hatibe hazırlanan arkadaşlarıyla birlikte, dinî ve klasik musikî dersi veren Bestekâr Dursun Çakmak'ın evimizdeki musikî dersine devam ediyordu. O derslere talebemin yanı sıra ben de katıldığım için, Ayşegül aynı zamanda ders arkadaşım da olmuştu. Bana intisab etmesiyle, manevi evladım da oldu. Böylece Ayşegül, kızım olmasının yanı sıra talebem, sekreterim, ders arkadaşım, hem de manevi evladım oldu. Okuyup âlime olması için ikimiz de can atıyorduk. Ne yazık ki kader ümitlerimizin önünü kesti. Hiçbirimizin aklında olmayan evlilik, onu elimizden almakla yetinmedi. Gaziantep'e kadar götürdü.

Sadaka, Kaza ve Belayı Önler

Kurban bayramının arefe günü sabahı "Bayram için alınacak bir şey kaldı mı?" diye düşünüyordum. Çocukların elbiseleri ve misafirlere ikram edilecek yiyecek vs. alınmış, alınacak tek bir şey kalmıştı. Kurbanlık koyun. Bize vacip olmadığı için, o seneye kadar kurban kesememiştik. Kendi kendime "Madem bu yıl ilk kurbanı keseceğiz, büyük bir koç alayım." dedim. Yanımda beş yüz lira vardı. Ona da büyük bir koç alınırdı. Eşimle konuştum, o da uygun buldu. Koyun almak için pazara çıkmak üzereyken kapı çalındı. Kapıyı açtım ki gelen, okulumuzun anbar memuru İsmail Efendi!

– Ahmet Bey, sabahın erken saatinde sizi rahatsız ettiğim için kusuruma bakmayın. Bayram arefesinde, hele bu saatte gelmemeliydim; ama buna mecbur kaldım. Derdimi açacak, bana senden yakınını düşünemedim. Sana bile söylemeye dilim varmıyor. Nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum. Yarın mübarek kurban bayramı. Eve bir şey alamadım. Dün ödünç para istemek için iki yere gittim, bir şey diyemeden geri döndüm. Sizi daha yakın görerek buraya geldim. Durumunuz müsait ise sizden biraz ödünç para isteyeceğim.

– Ne kadar lazım?

"Beş yüz lira olursa yeter." deyince bir an düşündüm. İsmail Efendinin istediğini verip, mübarek bayram gününde evlerini şenlendirmem, kurban kesmemizden daha hayırlıdır diye kurban için ayırdığım beş yüz lirayı verdim. Parayı alınca gülümsedi, bize dua ederek ayrıldı.

İsmail Efendi gittikten birkaç dakika sonra yine kapı çalındı. Kapıyı açınca boynu bükük, yaşlı bir fakir yalvarırcasına "Allah rızası için bir sadaka." dedi. O sırada uzaktan bunu izleyen eşim, bir yakınına hediye edercesine, beklenilenin çok çok üstünde bir şeyler getirdi, fakire verdi. Bunları alan yaşlı adam sevindi ve gülümsedi, dua ederek gitti. O gittikten sonra eşime "Ona bu kadar vermene ne lüzum vardı?" deyince "Bugün mübarek arefe günü, fakirleri sevindirmek çok sevaptır. Biz ne kadar verirsek, Allah da bize daha fazlasını verir." diye bana gereken dersi verdi. O zaman Peygamberimiz'in (s.a.s.) "Sadaka ömrü uzatır, gelecek kaza ve belayı önler." (Camiu's-Sağir) sözünü hatırladım ve gönlümde refikamın değeri kat kat arttı. Bir gün sonra bayram sabahı, aynı saatte eşimin cömertçe davranışı, peygamberimizin yukarıdaki sözünü ispatlayan apaçık bir şekle dönüştü. Nasıl mı? Anlatayım.

Ertesi sabah bayram namazından geldikten sonra mutfağa girdim. Eşimle misafirlere yapacağımız yemeği planlıyorduk. Biz farkında olmadan, yedi yaşındaki oğlumuz Mustafa Nur kapıyı açık bırakarak üstümüzde, altıncı katta oturan ev sahibimizle bayramlaşmaya çıkmış. Aradan henüz dakikalar geçmişti ki ev sahibimizin manevi kızı Muazzez'in "Mustafa öldü..." feryadı duyuldu. Birkaç saniye sonra da bitişiğimizde oturan mobilyacı Ahmet Erçin'in eşi Şükriye Hanımın "Mustafa altıncı kattan merdiven boşluğuna düştü." çığlığını işittik. Kapıyı açık görüp Mustafa'yı göremeyince durumu anlayıp, dışarıya fırladık. Bir de ne görelim? Bizden önce koşan komşularımız

merdiven basamaklarını doldurmuş, merdivenden üç kat aşağıya düşen Mustafa'nın etrafını sarmışlar.

Soğukkanlılıkla merdivene uzanmış oğlumuzun yanına varınca o doğruldu ve gülümseyerek "Baba, bir şeyim yok." dedi. Hemen kucaklayıp, yukarı çıkardım. Doktor muayene edip, görenler de olayı anlatınca, Doktor İsmail Niyazi Kurtulmuş "Çocuk yüzde yüz ölümden kurtulmuş, verilmiş sadakanız varmış." dedi. Ben de "Doğrusun!" demekle yetindim ve bir gün önce eşimin fakire verdiklerini ve İsmail Efendi'nin işini gördüğümü hatırlayarak içimden Allah'a şükürler ettim.

Komşuların anlattığına göre, Mustafa'nın kaza olayı şöyle gelişmiş.

Çok küçük yaştan beri hareketli olan oğlumuz Mustafa Nur, bizden habersiz ev sahibiyle bayramlaşmaya çıkar. Zile basar, sonra da altıncı katın merdiven korkuluğundan aşağıya sarkar. Giriş zeminde merdiven boşluğunda dikine soba borularını koymuşlar. Aşağıya bakan çocuğun baş tarafı ağır basar, boşluğa düşer. O sırada kapıyı açan Muazzez, Mustafa'nın baş aşağı düştüğünü görür ve bağırır. Aynı sırada karşı komşumuz Şükriye Hanım, bize gelmek üzere kapıyı açıp Mustafa'yı merdiven boşluğuna düşerken görünce, o da feryadı basar. Başı aşağıya düşen Mustafa, soba borularının üzerine üç kat yukarıdan inince, nasıl olduysa ve daha doğrusu meleklerin eliyle, başı yukarı, ayakları aşağıya döner. Böylece acı bir mateme dönüşecek olan kurban bayramımız Allah'ın lütfu ve keremi ile çok tatlı ve neşeli geçti. Bu olay, Mustafa Nur'un ikinci ölümden kurtuluşu oldu. Allah onu ve bütün çocukları afetlerden, kaza ve belalardan esirgesin. Bir de 1961'de İskenderiye'nin Ebû Kır kasabasında, Mustafa üç yaşındayken benimle denize girmişti. Onu otomobil lastiğinin üstüne yüz üstü yatırdım. Ellerini kürek yaparak lastiği yüzdürüyor, ben de yanında yüzüyordum. Yüzdüğümüz yerin derinliği birkaç kulaçtı. Birbiri ardına gelen dalgalar gitgide yükseliyordu.

Dalga Mustafa'yı bir yükseltiyor, bir suya batarcasına alçaltıyor, o da bundan hoşlanarak gülüyordu. Bir ara gözüm, yaklaşmakta olan büyük bir dalgaya takıldı. Mustafa'yı unuttum, dalgaya çarpılmayayım diye suya daldım. Başımı sudan çıkarınca ne göreyim. Çocuk suya düşmüş, lastiği de dalga, sahile doğru uzaklaştırmıştı. Paniğe kapılmayayım diye soğukkanlılığımı koruyarak ne yapacağımı düşündüm; ama faydasız elimde olmadan ne yapacağımı şaşırdım. Bir an çocuğumuzu denize gömerek, anasının yanına yapayalnız gitmemin acı sahnesini düşününce, denizin ılık suyu bana buz kesildi, titremeye başladım. Bütün bunlar rüya gibi birkaç saniye içinde geçiyordu. Sahildekilerden yardım istemek aklıma gelmedi, galiba duygularım donmuştu. Sadece onlara bakıyordum. O sırada on iki on üç yaşlarında, çıta gibi zayıf, uzun boylu bir zencinin denize atlamasıyla yanıma gelmesi bir oldu. Suya dalarak geldiği için, nasıl geldiğini fark etmedim. Yunus balığı gibi bir kez başını sudan çıkardı, tekrar daldı; İkinci kez başını çıkardı, yine daldı. Birkaç saniye sonra bir eliyle Mustafa'yı kucaklamış, suyun yüzüne çıktı. O, tek eliyle yüzerek, ben de peşinden sahile çıktık. Çok su yutmuştur, nasıl yapacağız, acaba yakında doktor bulabilir miyiz, diye düşünürken Mustafa, zencinin kucağından iner inmez beklenmedik bir hızla kalktı, gülerek tekrar denize doğru koştu. Birkaç dakikalık çok acı sahne rüya gibi bitti, tekrar tatlı bir mutluluğa dönüştü. Çocuğun düştüğünü görüp Hızır gibi ulaşan siyahi, Mustafa'nın su yutmayışı, paniğe kapılarak kendimi tehlikeye sokmayışım. Bütün bunlar, Allah'ın bir mucizesi ve bize lütfu oldu.

Önce İstanbul, Ya Sonra?

1966 senesinin ilkbaharıydı. Mısır'dan geleli dört sene olmuş, çalışmalarımız bütün hızıyla devam ediyordu. Önce de tasarladığım gibi çalışmalarım İstanbul'u taşmalıydı. Daha Kahire'de iken, İstanbul'da okutmaya karar verince planım şöyleydi: İstanbul'a

yerleşince üç dört sene sıkı bir çalışma yapacağım. Hem devletin resmî okulunda, hem de özel kurslarda Arapça ve dinle ilgili dersler okutacağım. Bu arada özel kurslarda okuttuklarımdan en iyilerini, okutmaya arzulu ve yetenekli olanları seçeceğim. Kur'an kursu olmayan çeşitli yerlere göndereceğim. Bunlar vardıkları yerlerde para almadan ve hiçbir karşılık beklemeden, okumak isteyenlere Kur'an-ı Kerim, ilmihâl, istekli olanlara Arapça okutacaklar. Masraflarını ve okutacağı kitapları İstanbul'dan karşılayacağım. Bu arada vardıkları yerlerde, girişken ve atak kimselerle dernekler kuracak, bulundukları Kur'an kursunu resmileştirmeye ve kendileri de resmî hoca olmaya çalışacaklar. Dernekten veya devletten maaş alıncaya kadar, her ay maaşını ve okutacağı kitapları nazımın ve sözümün geçtiği dindar kimselerden sağlayıp göndereceğim. Tabiatıyla Topbaşlar bunların başında geliyordu.

Bu hayal gibi görünen planımı İstanbul'a gelince eksiksiz uyguladım. Üç sene sıkı ve disiplinli çalışmak suretiyle, 20-30 kişilik, hocalık yapabilecek bir grup oluşturdum.

Tahsilimi bitirip Mısır'dan dönünce hemşehrilerim, doğup büyüdüğüm ve uzun yıllar hizmet ettiğim Gaziantep'te kalmamı istemişlerdi. Çalışmalarımı dar bir sahaya değil, daha çok insana hizmet vermem için yurdumuzun kalbi sayılan İstanbul'a yerleşmeyi yeğlemiştim. Memleketimi de tamamen unutmadım. Anadolu'ya hoca göndermeye karar verince, önce Gaziantep'e gönderecektim. Kur'an kursunu idare eden dernekten, "Hocaya ihtiyacımız yok." diye olumsuz bir cevap gelince, oraya göndereceğim Mustafa Yazıcı Hocayı Artvin'e gönderdim. Sonradan öğrendim ki başkanına olumsuz cevap yazdıran, kursun ilimden yoksun, yeteneksiz, kıskanç hocasıymış. Menfaatinin paylaşılacağından ve foyasının meydana çıkacağından korktuğu için kendisine rakip olacak ikinci bir hocayı istememiş.

Artvin'e hoca olarak gönderdiğim talebem Mustafa Yazıcı'ya şu talimatı verdim: Şehre yakın, Kur'an kursu olmayan bir köye

misafir olacaksın. Köyün muhtarı, hocası ve öğretmeni ile tanışıp kaynaşacaksın. Bu arada hocaefendiden müsaade alıp köyün camisinde birkaç vaaz ederek hoca olduğunu ispatlayacak, kendini köylülere sevdirecek ve kabul ettireceksin. Köyün ileri gelenleriyle sohbet ederek Kur'an-ı Kerim'in önemini, Kuran okumanın ve dinî bilgileri öğrenmenin her Müslümana farz olduğunu anlatacaksın. Bu arada –özellikle ilkokulu bitiren– çocuklardan birkaç talebe ile okutmaya başlayacaksın. Bu arada bazı tanıdıkların da aracılığıyla, mesaini talebelerinle birlikte Artvin'e nakledeceksin. Sonradan, o köyden okumak isteyen gençleri de Artvin'deki kursa gönderirler. Kur'an kursu olmayan bir semtte veya talebelerin de kalabileceği bir camide, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın müsaadesiyle Kur'an kursunun açılmasını sağlar, okutmaya başlarsın. Görevin resmileşip sana maaş bağlanıncaya kadar, senin aylığını ve kursta okutacağın kitapları İstanbul'dan göndereceğim. Zaten çok sürmez ya imam ya da Kur'an kursu hocası olarak resmî görev verirler.

Artvin'de okutmaya başlayınca çalışmaların şöyle olacak: İlkokul mezunu çocukları alacaksın, İki sene sıkı bir eğitimden sonra, ortaokula göndereceksin, orta ve liseyi bitirinceye dek, uygun vakitlerde haftada üç kez kursa gelecek, iki saat ders alacak, bir saat yeni gelenlere ders verecekler. Böylece Arapça ve din derslerinde yeni bilgiler edinirken, bir yandan da eski okuduklarını tekrarlamış olacaklar. Liseyi bitirenler üniversiteye gidecekler. Böylece memleketimizde dinini ve dünyasını bilen dindar elemanlar yetişecek ki hem dinlerine hem de memleketlerine layıkıyla hizmet edebilsinler.

Nasreddin Hocanın göle yoğurt çalması gibi, hayalî olan projemin ilk denemesi başarıyla rayına oturdu, kısa sürede meyvesini verdi. Gönderdiğim hocanın aylığını Topbaşlar üstlendiler. İki sene sonra da ders okuttuğu caminin resmî imamı oldu. İstanbul'dan maaş gitmeye lüzum kalmadı. Yine Dârü'l-Kur'an'dan başka bir talebem Artvin'e gitti, aynı camiye müezzin oldu. Mustafa Yazıcı ile

birlikte planladığım metodu bozmadan, uzun yıllar giderek çoğalan talebeleri okuttular, liseyi bitirenleri üniversiteye gönderdiler. Aynı çalışma hâlen başarıyla devam ediyor.

Başka yerlere de kurs açmak için birkaç yere birden hoca göndermeyi planlarken, çalışmalarında başarısız, dost görünen bazı kıskanç meslektaşlarımın "fendi" planlarımızı bozdu; ama mukaddes dinime hizmetimi engelleyemedi, daha ziyade çalışmalarımı hızlandırdı.

Yeni Hamlemiz Yaz Kampları

Talebelerimin yatılı olanlarından bir grup, yaz tatillerinde memleketlerine gitmiyorlar, onları yaz boyu okutuyordum. Okulun bir sınıfında, camilerde, evimizde, özetle onlar için neresi uygun olursa orada okutuyordum

Bir ara talebelerimin durumu birkaç bakımdan beni düşündürdü: Kendim tatil yapmadan, çocukluğumdan beri sürekli çalışmaya alışmıştım. Durmadan, dinlenmeden, yaz kış demeden çalışıyordum. Talebelerimin yetişme tarzı benimkinden farklıydı. Aynı atmosferde, aynı çatı altında tatil yapmadan, durup dinlenmeden zihnî faaliyetlerini uzun yıllar sürdürebilirler miydi? Ya zihinleri yorulursa, okumaktan usanırlarsa. O hâlde bu yaz tatilinden (1966'dan) başlayarak, yaz tatillerinde öyle bir yerde okutmalıyım ki bu hem çalışma, hem dinlenme olmalı. Ayrıca Arapça konuşarak ve bütün zamanlarını değerlendirerek çalışmalılar. Az zamanda çok bilgi almalılar, Arapça konuşmasını da öğrenmeliler.

Bu tasarıyı zihnimde kurduktan sonra böyle bir çalışmanın nerede olabileceğini düşünürken, Peygamberimizin iki hadisini hatırladım. Biri mealen şöyle:

"Bir zaman gelir ortalık öylesine karışır ki ümmetimden, fitneden kaçarak imanını kurtarmak ve huzur içinde yaşamak isteyenlerin, en hayırlı malı birkaç koyunu olur. Onlarla tenha bir dağ başına çekilir, orada huzur içinde yaşarlar."

İkinci hadis de şuydu:

"Çocuklarınıza okuma yazmayı, yüzmeyi, atıcılığı ve biniciliği (sürücülüğü) öğretin."

Bu iki hadis-i şeriften esinlenerek kendi kendime "Çalışmalarımızı ya toplumdan uzak bir ormanda, ya da kimsenin bulunmadığı tenha bir sahilde yapmalıyız." dedim. Bu iki yerin hangisi daha uygun olur diye düşünürken ikinci hadisin ışığında çalışmamız daha uygun olur kanaatine vardım. "Sahilde öğrencilerime hem okuma yazmayı ve Arapça konuşmayı, hem de yüzmeyi öğretirim." dedim. İşte Fatih'de ilk ev alma hengâmesinde, talebelerimi kampa götürmek için uygun bir yer düşünüyordum. Okul tatile girince hayır işlerine seve seve koşan merhum Hoca Raşid Efendi ile iki talebemi gönderdim. Kazlıçeşme'den, Marmara Denizi'nin güney sahillerinden kum almaya giden motorlara binecekler, karşı sahilde kamp kurmaya elverişli bir yer tespit edecekler.

Ben bu işleri tasarlayıp planlarken, yapılacak çok önemli bir iş daha vardı: İlim Yayma Cemiyeti'nin kamp yapmamıza müsaade etmesi, çadır ve erzak bakımından yardımcı olmaları; çünkü yatılı talebelerin yükümlüsü ve sorumlusu İlim Yayma Cemiyeti idi. Ben de bir bakıma onların görevlisi idim. Bu hususta idarecileri, yapacağımız işin yararlı olacağına inandırmam zor olmadı. Çünkü cemiyetin ileri gelenlerinden ve sözü geçenlerden, görüşlerimi benimseyen, fikren beni destekleyen ve her hususta bana yardımcı olan iki zat-ı muhterem vardı. Merhum Mahir İz ve Doktor İsmail Niyazi.

Kamp yerini bulmak için gönderdiğim ekip, ertesi gün sevinçle döndüler. Öyle bir yer bulmuşlar ki o güne kadar hayalimde kurduğum, dört başı mamur bir köymüş. Ciğerleri temizleyen tertemiz havası, içenlere hayat veren şifalı menba suları, yemyeşil ormanlarla kaplı dağları, her türden meyve bahçeleri, yüzmeye elverişli temiz denizi ve ıssız sahilleriyle, Marmara'nın incisi cennet

misali Esenköy. Kampın heyecanı ve açık havada ders okutma sevdası bana her şeyi unutturdu. Kampa hareketimizden bir gün önce satın aldığımız evi bile unutturdu. Evi aldık, eşyamızı taşıdık; fakat daha eşyayı yerleştirmeden, bir gece bile yatmadan hemen kamp için gerekli erzak, çadır, yatak, talebelerim ve ev halkı ile birlikte, bir kum motoru ile Esenköy'e hareket ettik.

Esenköy, Esenköy, Biz Geliyoruz

Orman ve denizle iç içe olan Esenköy, Yalova'nın 35 kilometre batısında, Armutlu kaplıcasının 16 kilometre doğusundadır. İkindiye doğru, ay yıldızlı bayrağın altında koro hâlinde ilâhiler söyleyerek kum motoruyla köye yaklaşırken, sahili dolduran köylülerin tekbir sadaları göklere yükseliyordu. Gelişimizden Esenköylüler öylesine mutluydular ki belki de o güne kadar, hiç kimseyi böyle karşılamamışlardı. Liman olmadığı için motor açıkta demir atınca, balıkçılar bizi ve eşyamızı sahile çıkarmak için sandallarıyla akın ettiler. Köylerine geldiğimize en çok sevinen Muhtar Osman Balcı, bütün gücüyle yardımımıza koşuyor, gençleri de hizmetimize koşturuyordu. Ailemi denize bir kulaç mesafede iki odalı minik evine yerleştirdikten sonra, bizi de kamp kuracağımız yere, köyün çıkışında Davud amcanın çınarlığına götürdü. Ben birkaç talebemle ders yapacağımız, namaz kılacak ve yemek yapılacak yerleri düzenlerken öbürleri çadırları kurmaya koyuldular. Akşama kadar her iş bitmiş, okulun iki aşçısı yemekleri yapmışlardı. Vakit geçirmeden, ertesi sabah, çalışmaya başladık. Günlük çalışma ve hareket planımız şöyleydi:

Sabah namazından sonra saat 7.00'ye kadar mütalaa, 7.00-8.00'de kahvaltı. 8.00-2.00'ye kadar dört ders yapacağız. 12.00-14.00 Öğle yemeği, namaz ve dinlenme. 14.00-16.00 mütalaa. 16.00-19.00 denizde yüzme, ikindi namazı ve çeşitli sportif faaliyetler. 19.00-23.00 akşam yemeği, serbest hareket, sohbet ve yatsı namazı. Saat 23.00'ten sabah namazına kadar uyku.

Öğrencilerimi iki gruba ayırdım, imamlar, müezzinler. Sırasıyla her gün biri imamlık, biri müezzinlik edecek, gruplar görevini yaptıktan sonra imamlar, müezzin; müezzinler, imam olacak. Böylece görev değiştirerek imamlık ve müezzinlik stajını ikmal edecekler. Cuma günleri köyün camisinde öğrenciler, sırayla biri vaaz edecek, biri hutbe okuyacak ve cuma namazını kıldıracak. Böylece çocuk yaşta vaaz ve hutbeye alışacaklar.

Ayrıca haftada iki akşam, gençlerin de toplandığı iki kahvede köylülere, talebelerim tarafından sırasıyla sorulu cevaplı konuşmalar yapılacak. Böylece öğrencilerimiz konuşmaya ve müzakereye alıştırılırken, köylüler; özellikle gençler irşat edilecek ve onlara bilgi verilecek. Öğrencilerimin cevaplandıramadığı soruları ben cevaplandıracağım. Ayrıca köyün gençleri kampta yapılan sportif faaliyetlere çekilecekler. Gerçekten bu çalışmalar sayesinde, birkaç yaşlı cemaat varken, cami gençlerle doldu.

Denizde kullanmasını öğrenmek için birkaç tane can yeleği aldık, yüzme bilmeyenlerin boğulmasını önlemek için de önlem aldık.

Üç şamandıra, iki yüz metre urgan ve can simidi! Şamandıraları sahilden 50-100 ve 200 metre mesafelerde demirledik. Yüzme öğreninceye kadar birinci şamandırayı geçmeyecekler. Yüzmeye iyice alışıncaya kadar ikincisini, usta oluncaya kadar da üçüncüsünü geçmeyecekler. Yüzme bilenler bilmeyenlere öğretecek. Denizdekileri gözetleme, çalışma, hareketleri kontrol etme ve disiplini sağlama görevini, okulumuzun ambar memuru Abdullah amca yapacak. Denizde biri tehlikeye düşerse, hızlı yüzen biri, urgana bağlı can simidini ulaştıracak, tehlikede olan simide yapışacak. Abdullah amca da urganı çekerek sahile çıkaracak. Biz bütün tedbirimizi aldık, yüzme saatlerinde kontrolümüzü de yaptık. Allah'a şükür, kamp yaptığımız yazlar boyunca hiçbir boğulma tehlikesi olmadı.

Kamp süresince derste ve ders haricinde, karada ve denizde, kesin olarak Arapça konuşulacaktı. Bunu sağlamak için daha önceden hazırlığımı yapmış, Beyrut'tan çok miktarda, talebelere yetecek kadar beş ciltlik kavaid (gramer), beş ciltlik kıraat (okuma), edebiyat, hadis, tefsir ve fıkıh kitapları getirtmiştim. Allah'ın yardımı ile gençlerimizin gayret ve kararlılıkları ile üç ay gibi kısa bir sürede Arapça konuşmayı anlaşabilecek ve dertlerini anlatacak kadar öğrendiler.

Öğrencilerimiz kendilerini yormadan bu çok yönlü çalışmaların yanı sıra, hariçten lise bitirme imtihanına girmek için de fark derslerine çalışıyorlardı. Kamptan bizim kadar, bizden fazla Esenköylüler memnundu. O güne kadar tamamen unutulan köy canlanıyor, birkaç ailenin dışında fakirleştikçe fakirleşmiş köylüler uyanıyor ve hareketleniyordu. Kampımıza sık sık ziyaretçilerimiz ve talebelerimizin velileri geliyor, gelirken de köye bolluk ve bereket getiriyorlardı. Belki de eski İstanbul valisi ve belediye başkanı Profesör Doktor Fahrettin Kerim Gökay'dan başka kimsenin tanımadığı Esenköy, kamp sayesinde hızla tanınıyordu. Fahrettin Kerim, Esenköy'ün eski adı olan Katırlı'ya ilk gidişinde güzel manzarası, zülal gibi suyu, temiz denizi, hoş havası ve yumuşak rüzgârı ile büyülenmiş, bunun üzerine birkaç kez gelmiş, gitmiş. Her varışında, canlılara hayat veren badı saba gibi bir rüzgârın estiğini görünce, köylülere "Bura hep böyle eser mi?" demiş. Köylüler "Evet Vali Bey, her zaman eser." deyince, köyün adını değiştirmiş. "Katırlı" yerine "Esenköy" koymuş. Önceden Katırlı denilmesi de katırlarla ormandan odun taşımalarındanmış. Otuz beş sene önce Esenköy'e geldiğimizde, sürü sürü katırlar odun çekiyor, birçokları odunculukla geçiniyordu. 1.100 nüfuslu köyün çoğu fakirdi. Kamplarımız sayesinde köy tanındı, hızla gelişti. Fakirliğin yerini zenginlik, katırların yerini özel arabalar aldı.

Kendi Adını Bilmeyen Hoca

Kampı kurduktan birkaç gün sonra, Esenköy'de yeni bir isim hızla yayıldı, yedisinden yetmişine kadar herkesin dilinde "Arap Hoca." Bu ismin her yerde konuşulduğunu öğrenince ilgimi çekti. Köyü araştırdım. Arap hoca diye birini göremedim. Bir gün, akşamüzeri kamptan eve dönerken, kahvenin önüne birkaç kişi oturmuş çay içiyorlardı. "Arap Hocayı bunlara sorayım." diye yaklaştım. Selam verdikten sonra "Köyümüze Arap Hoca diye birisi gelmiş. Araştırdım, ben göremedim. Siz tanıyor musunuz, kim bu Arap hoca?" deyince, aralarında yaşlı birisi gülmeye başladı. Soruma gülmeyle karşılık vermesine hayret ederek "Neden güldün?" deyince, başka biri "Hocam, bu yaşa geldim, kendini arayanı, hele arayıp da bulamayanı ilk defa görüyorum. Arap Hoca siz değil misiniz?" dedi.

– Bunu nereden çıkardınız? Ben Arap değilim ki.

– Hocam, kampınıza her gidişimizde Arapça konuştuğunuzu görüyoruz. Talebelerinizin konuşmalarından Arap olmadıkları belli; ama siz tıpkı Araplar gibi konuşuyorsunuz. Bu yüzden herkes zat-ı âlinizi Arap Hoca biliyor."

Böylece, İstanbul'a geldikten sonra çoğalan isimlerime bir de "Arap Hoca" eklendi: Kahireli Hoca, Tatlıcı Hoca, Dokumacı Hoca, Muhtar Hoca, Ahmet Büyükçınar Hoca, Arap Hoca... İleride bir de Konfeksiyoncu Hoca eklenecekti. Önceleri Arap Hoca ismini yadırgadımsa da sonra memnun oldum. Esenköy'e birkaç tane Ahmet Hoca gelince, Arap Hocayı bulmak kolay oluyordu. Bu yüzden beni kolay bulmaları için, adresimi Arap Hoca diye veriyordum. Hem de diğer isimlerim unutuldu, sadece hatırası kaldı. Arap Hoca yaşıyor. Öldükten sonra da yaşayacak sanırım. Belki mezarımın taşına da "Arap Hoca" yazarlar.

Kamptaki Faaliyetler ve Kamp Kadrosu

Kampta üç türlü çalışma vardı: ilmî, sosyal ve sportif çalışmalar. İlmî çalışmalarımızda şunları okutuyordum:

Arapça sarf ve nahvi (gramer). Yine Arapça kitaplardan okuma, edebiyat, fıkıh, hadis, Kur'an-ı Kerim tefsiri. Okuyanlar henüz imam hatip talebesi olduğu hâlde, okuttuğum ilimler yüksek İslam'da okunanlardan daha yüksek ve daha derinlemesine idi. Özel yetiştirdiğim manevi evlatlarıma bu dersler az ve hafif bile geliyordu. İlmî çalışmalarımız sessiz, durgun, fakat hızlı ve manalı gidiyordu. Böyle olması da gerekiyordu. İmam hatipten sonra çift tahsil yapacaklardı. Her biri yüksek İslam'ın yanı sıra, birer de fakültede okuyacaklardı. Nitekim planımız aynen uygulandı, fire vermeksizin hepsi başarı ile arzularına kavuştular. O gün, çocuk yaşta olan mütevazı öğrencilerim, bugün üniversitelerde doçent veya profesör unvanı ile birer başarılı öğretim üyesi olarak görev yapıyorlar. Bir yandan da tercüme, telif, televizyon ve radyolarda konuşmalar yaparak dinimize ve insanlığa hizmet etmektedirler. Bir kısmı da doktor, avukat ya da yüksek mevkilerde görevli olarak üstün bir başarı ile hizmet vermektedirler. Allah kendilerinden razı olsun.

Kampta ilmî faaliyetlerin yanı sıra yüzme, futbol, voleybol, güreş ve dağa tırmanmak gibi sportif; vaaz, hutbe ve konuşmalar gibi sosyal çalışmalar da yapılıyordu.

Kampta hepimiz bir aile gibi kaynaşıyor, asker gibi disipline riayet ederek tam bir uyum içinde, bütün zamanımızı değerlendirerek çalışıyorduk.

Bu öğrencilerimden bazıları şunlardır:

Ahmet Bulut, Ahmet Tekin, Ahmet Tobay, Ahmet Tokuztimar, Ali Bardakoğlu, Arif Aytekin, Bayraktar Bayraklı, Cahit Alioğlu, Eyüb, Fevzi Yavuz, Fuad Günel, İbrahim Çelik, İlhan Oral, İsmet Çalışkan, Hüsameddin Erdem, Hüsrev Şeref, Kerim

Aytekin, Mehmed Ceray, Murat Altıparmak, Mustafa Açıkalın, Mustafa Öz, Mustafa Uzun, Mustafa Yalçın, Mustafa Lütfi Yılmaz, Nuri Aybar, Osman Bican Tuğlu, Ömer Faruk Harman, Saim Oral, Veysi Pıtır, Yakup (Kayserili), Yusuf Aydemir, Yusuf Çiçek, v.s. ismini şu anda hatırlayamadıklarım, inşallah bizi mazur görürler.

Bizi Kendi Hâlimize Bırakırlar mı?

İlim Yayma Cemiyeti'ni kampın yararlarına inandırdıktan sonra ikinci adımı atmıştım "Bir çiçekle yaz gelmez. İlim âşığı öğrencilerim daha çok yararlansınlar." diye kampta ders vermek için benden başka üç hoca daha istedim. Hocaefendilerin kimler olacağını da söyledim. Kampın faydalı olacağına onlar da inandılar ve isteklerimi kabul ettiler. Bu tasarımla, bir yandan talebelerimi düşünürken, benimle ders okutacak hocaefendilerin de açık ve temiz havada, cennet misali Esenköy'de neşeli ve sağlıklı günler geçirmelerini amaçlıyordum. Ayrıca onlarla birlikte geleceğe dönük ilmî çalışmalar da yapabilirdik. Ne yazık ki çalışmaları çekemeyenler, kampın kapanması için âdeta kampanya açtılar. Neymiş, Büyükçınar Hoca talebeleri ıssız bir yere götürmüş, onlara yanlış bilgiler verebilir, istenmeyen bir yöne yönlendirebilirmiş. Deniz ahlak bozarmış, Müslümanın denizde ne işi varmış.

Sağlığımızı temin etmek, ömür boyu dinç ve enerji kalmamız için en yararlı spor yüzmektir. Aynı zamanda yüzmek ve denizlerin derinlerine dalıp kıymetli takıları çıkarmak ve taptaze balıkların etini yemek, denizleri ve içindekileri biz kulları için yaratan Allah'ın emridir. (Fatır, 35/12) Diğer emirler gibi bu emri yerine getirmek de ibadettir. Hz. Peygamber (s.a.s.) yüzmenin birçok yararlarından dolayı "Çocuklarınıza yüzmeyi öğretin." buyurmuştur. Peygamberimizin emrini uygulamak da ibadettir. O hâlde yüzmek hem spor, hem de ibadettir. Hem sağlıklı olmamızı

sağlar, hem de bize ecir ve sevap kazandırır. Yeter ki yüzdüğümüz yer, kıyafet ve davranışımız günaha girmemize sebep olmasın.

Denize girmeleri için talebelerime, dizlerine kadar inen özel şortlar yaptırdım. Denize girdiğimiz yerde, bizden başka hiç kimseler yoktu. Bu tenhalık uzun yıllar sürdü. Esenköy tanınıp, sahilde denize girenler çoğalınca, Muhtardan müsaade aldım. İmanlı, gayretli ve fedakâr kardeşimiz Yusuf Yavuz'la birlikte, hanımlar için özel bir plaj yaptık. Böylece şer'an ve örfen hoş görülmeyen ve bütün sahillerde yaygın olan erkek ve kadının bir arada denize girme zorunluğunu önlemiş olduk. Başta muhtarlarımızın, sonra da belediye başkanımızın gayretleriyle kadınlar plajı gelişti, her tabakadan kadınların denize girebileceği bir yer hâline geldi. Bugün yurdumuzda Müslüman halkın, erkekli, kadınlı rahatlıkla denize girebileceği tek tatil köyü, Marmara'nın incisi sayılan Esenköy'dür. Bunun da böyle olmasını sağlayan –evvel Allah– kampımızdır. Yüce Rabbim, bu tür çalışmaların emsalini çoğalmasını nasip etsin.

Kampı kuralı bir ay olmuştu. Talebelerin bilgileri, hareket ve enerjileri gözle görülürcesine artıyordu. Kampın kapanmasını isteyenler dedikleri olmayınca akıllarınca kestirme yoldan gitmek isterler. Bunu, ay sonunda İlim Yayma Cemiyeti'nden maaş almaya gidince öğrendim. Her ay maaş almaya gittiğimde beni sıcak karşılayan görevli, bu sefer tanımadığı biriymişim gibi beni soğuk karşıladı. Selamımı bile yüzüme bakmadan, dilinin ucuyla aldı. Kasayı açıp maaşımı vermesi gerekirken, bir süre sessizce durduktan sonra başını kaldırdı. Garip bir soru yöneltti.

– Bir isteğiniz mi var?

– Maaşımı almaya geldim. –Maaşınız kesildi, size bildirmediler mi?

“Anlayana sineğin kanadı saz.” denildiği gibi, anlamam gerekenleri anladım. Adama bir şey söylemeden, doğru cemiye-

tin ikinci başkanı merhum Doktor İsmail Niyazi Kurtulmuş'un muayenehanesine gittim. Kamp işlerimize kendisi bakıyordu. Doktor, selamımı aldıktan sonra ilk söze kendisi başladı.

– Ahmet Bey, söylemeye dilim varmıyor; ama söylemek zorundayım.

– Doktor Bey, söylemene hacet yok sanırım. Herhâlde maaşımın kesildiğini söyleyeceksiniz.

– Maalesef evet, kesilmemesi için ağırlığımı koydumsa da karşı taraf ağır bastı.

– Sağ olun doktor bey. Sizi takdir ediyorum. Her zaman yanımızda oldunuz. Maaşımın kesilmesine üzülmedim; çünkü ben talebelerime özel ders vermeye başlarken cemiyetinizden maaş alarak başlamadım. Rızkımızı veren Allah'tır. Bir kapıyı kapar, başka kapıları açar. Yalnız verdikleri aylığı kesmelerinin sebebini anlayamadım. Biliyorsanız lütfen söyleyiniz.

– Hocam, madem sordunuz, söyleyeyim: Okulda yeteri kadar Arapça okurken, ayrıca masraf edip Arapça ders verdirmeye ne gerek varmış. Bu fikri öne sürenler ne Arapçadan anlarlar, ne de zat-ı âlinizin neler okuttuğunu ve nasıl okuttuğunu bilirler. Bu görüşe karşı çıktım ve talebelerimize neler okuttuğunuzu anlattım. Toplantıdakilerin çoğu bana katıldı; fakat öne sürdükleri ikinci görüşlerinde yalnız kaldım. Size aylık bağladıktan sonra, ek ders vermeleri için üç hocaefendiye daha aylık bağlamıştık. Uzun süre devam ettikten sonra beklenen sonuç da alınamayınca özel derslere son verilmesi kararlaştırıldı. Beklenenin çok üstünde hizmet verdiğiniz için sizin karar dışı kalmanız gerektiğini ısrarla söyledimse de ayırım yapmanın uygun olmayacağını öne sürdüler. Açık konuşmak gerekirse, onların nârına yandın. Yine de üzülme, yakında size tekrar aylık bağlamaları için ağırlığımı koyacağım.

– Hayır doktor bey, sakın böyle bir şeye kalkışmayın, istemi-

yorum. Öz evlatlarımı karşılıksız yetiştirdiğim gibi manevi evladım olan öğrencilerimi de karşılıksız yetiştirmek isterim. Onlarla beraber oldukça hayatım tazeleniyor. Onlar benim her şeyim. Dünyada neşe kaynağım, ahirette de şefaatçimdirler. Şimdi kendimi daha rahat hissediyorum. Yirmi altı yıldan beri talebelerimi karşılıksız okuttuğum malumunuz olmalı. Aylık bağladığınızdan bu yana, inanın her ay para alırken eziklik duyuyordum. Bu kararınızla beni kurtardınız. Allah sizden razı olsun. Yalnız sizden ricam, aylığımın kesildiğini kimse duymasın. Ne talebelerim, ne de başkaları. Sizinle dostluğumuz bakidir. Bana en büyük yardımınız, beni fikren desteklemeniz ve bana moral vermenizdir.

Doktor beyin yanından ayrılırken vicdanen rahattım; fakat üzerime alacağım yeni bir yükün ağırlığını hisseder gibiydim. Aile fertlerimin ve misafirlerimin masrafı oldukça yüklü ve ağır; ama nasıl taşıyacaktım? Yeni bir gelir kaynağını nereden bulacağım, henüz bu meçhul ve karanlıktı. Sadece ev masrafı mı? Hayır. 1966'nın parasıyla peynirin ve zeytinin kilosunun bir buçuk lira, Sirkeci-Yalova vapur ücretinin birinci mevki, iki buçuk, ikinci mevki bir buçuk lira olduğu o devirlerde, hiç parasız aldığım evin borcu ile diğer borçlarım elli bin liraya ulaşmıştı. "Borç yiğidin kalesi." derler. Benim için kale kadar büyük olan borcumu, imam hatip okulundan, İlim Yayma Cemiyeti'nden ve bir miktar da Darül-Kur'an'dan aldığım ücretlerle ödeyecektim. İmam hatip okulundaki görevim resmî olmayıp, (E) cetvelinden ders başına ücret şeklinde olduğu için tatil aylarında para almıyordum. Darü'l-Kur'an'dan da ders okuttuğum aylarda para alıyordum, orası da tatile girmişti. Önceleri yaz aylarında da derslerin devam ettiği Darü'l-Kur'an, yeni bir kararla okullarla birlikte tatile giriyordu. Zaten oradan aldığım, ev masrafımın ancak yarısını karşılıyordu. Verdiğim dersler çoğalıp zamanım azaldığı için, geceleri baklava yapmaya da gidemiyordum. Kamp aylarında zaten gidemezdim; fakat ümidim kesilmedi. Allah'a güvenim ve bana yeni gelir kapı-

sı açacağına olan inancım daha da arttı. Moralim yerindeydi. Kendimi üzüntüye ve umutsuzluğa kaptırmadım. "Allah var, gam yok." inancı, imanımın ayrılmaz bir parçasıydı. Allah bizi aç koymazdı. Yolunda bulunduğumuz sürece bizi perişan da etmezdi. Bulunduğum atmosferde yapacağım iki şey vardı:

Borçlandığım zatlardan özür dileyerek ödemeyi bir süre ertelemek; kamp süresi bitip yeni bir rızık kapısı açılıncaya kadar, ailemi geçindirecek; yani iki aylık masrafımıza yetecek kadar borç para bulmak. Ben de öyle yaptım. Temmuz ayı için evimize gerekenleri aldım. Bunları yüklenerek, izimin üstüne, kum motoruyla Esenköy'e döndüm. Aileme ve talebelerime üzücü bir şey söylemeden hemen derslerime başladım.

Ömür boyu uyguladığım bir huyum vardı. Dertlerimi ve sıkıntılarımı, şayet çare bulamayacaklarsa ne aileme, ne dostlarıma kimseye söylemem, problemlerimi kendim çözmeye çalışırım. Bir yararları olmayacaksa, onları da üzmeye ve sıkıntıya sokmaya ne hakkım vardı? Belki de üzücü olayları Hakk'tan bilerek doğal karşılayamaz, üzüntüye kapılırlar. Özellikle de daha ziyade duygularıyla hareket eden kadınlar... Buna da gönlüm razı olmaz. Bize yeni bir rızık kapısı açması için Rezzak-ı Âlem olan Allah'a niyaz ettim, işlerimi Allah'a bıraktım ve Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretlerinin şu yüce sözünü kendime "vird" edindim;

Deme; niçin bu böyle? Yerindedir o öyle

Bak sonunu seyr eyle. Allah görelim neyler, Neylerse güzel eyler.

Kampı Denetlemeye Gelen Heyet

Huzurumu bozucu olayları düşünmeye zaman bırakmamak ve gençlere daha fazla bilgi vererek yollarını aydınlatmak için, durmadan dinlenmeden bütün gücümle çalışıyordum. Bir gün ikindiye doğru kamptan çıktım. Ayağımda tokyo, kamp

kıyafetiyle ve hızlı adımlarla köye gidiyordum. Sahildeki Kaya Beyin kahvehanesinin önünden geçerken yan yana konmuş iki masanın çevresini, muhtar ve iki köylüden başka tanımadığım insanların doldurduğunu gördüm. Selâm vererek yanlarından geçerken bir köylü "Kaymakam bey, işte Arap Hoca geldi." dedi. O sırada iri yarı, heybetli biraz kızarmış iri gözleriyle kaymakam bey tepeden tırnağa beni süzdükten sonra, tonlu sesi ile emir verircesine "Otur." dedi. Oturanlar biraz sıkıştılar, bana yer açtılar. Bir de sandalye geldi, kaymakamın sağ yanına oturdum. Kısa bir süre sonra meclisin sessizliğini aynı şahıs bozarak bana döndü, ancak bir hafızın okuyabileceği bir tarzda İsra Suresi'nden bir ayet okudu. Sonra da ciddi bir tavırla, okuduğu ayetin manasını açıklamamı söyledi. Fazla derinlerine dalmadan ayetin manasını açıkladım. O sırada, beni denetlemeye gelen hocalardan biri olduğunu sonradan öğrendiğim sakallı bir zat, ayeti yanlış açıkladığımı söyledi. Kaymakam, hocanın itirazını dinlemeyerek ona "Sus, yerinde dur." dercesine kaşlarını çattı, ellerini kaldırdı ve biraz indirdi. Sonra da bana döndü, gözümün içine bakarak ayeti biraz daha açıklamamı istedi. Ayeti, hadislerin ışığında açıklarken, sözlerimden tatmin oluşu gülümsemesinden ve bakışlarından belli oluyordu. Daha sonra tasavvufla ilgili bir iki soru sordu. Verdiğim cevaptan memnun olmuş ki gülümseyerek kalktı, elimden tuttu ve beni kaldırdı. Denize doğru birkaç adım attık, "Sizinle biraz konuşacağım." dedi. Sahilde birkaç dakika sessiz yürüdük.

– Hocam, hakkınızda şikâyet var: Bir ay önce, resmî makamlardan izin almadan burada kamp kurmuşsunuz. Ayrıca kampta Arapça kitaplar okutuyormuşsun ve öğrencilerinle Arapça konuşuyormuşsun. Türkçe konuşmalarını yasaklamışsın.

– Doğru, bunların hepsini yapıyoruz, daha başka yaptıklarımız da var; fakat bunların suç olacağını sanmıyorum. Talebelerim devletin resmî okulunda okuyorlar. Ben de Arapça hocalarıyım.

Bir dil, bir insandır. Arapça da diğer yabancı diller gibi beynelmilel bir lisandır. Talebelerimi bir lisan kursuna gönderip, okutamadığım diğer dilleri de daha iyi öğrenmelerini, konuşmalarını sağlamak istiyorum. Hocalıkta benim inandığım, sadece devletin tayin ettiği saatlerde ders okutup para almak değil, geleceğe daha iyi hazırlanmaları için, fırsat buldukça muhtaç oldukları bilgileri talebelerine aktarmaktır. İşte ben de bunu yapıyorum.

Kaymakam Bey, dediklerimi dinledikten sonra bana hak vermiş olmalı ki "Kampınızı kapatıp sizi cezalandırmak için geldim; fakat aradığım hocayı buldum sanırım. Bir de kampınızı görelim." dedi. Cemaatin yanına dönünce "Buyur Hakim Bey, Arap Hoca'nın kampını göreceğiz." dedi. Meğer kaymakamla birlikte Yalova hakimi Sadettin Berk de gelmiş. Hakim beyi takiben, İlim Yayma Cemiyeti tarafından İstanbul'dan beni denetlemeye geldiklerini sonradan öğrendiğim zatlar, köyün muhtarı Osman Balcı ve diğerleri de kalktılar. Bit o kadar da sonradan gelen köylülerle birlikte, kalabalık bir cemaat hâlinde kampa gittik. O sırada ikindi vakti girmiş, müezzin ezan okuyordu. Talebelerle birlikte bütün cemaat namaza hazırlanırken kaymakam masanın başına oturdu. Kaymakamdan başka oradakilerin hepsi namaza durdular. Namazdan sonra kamp hakkında kısa bir konuşma yaptım. Cemaat dağılırken kaymakama yaklaştım.

– Kaymakam bey, kabul buyurursanız, hâkim beyle birlikte evimize gidelim, hem çay içer, hem de konuşur birbirimizi yakından tanırız. Çok güzel Seylan çayımız var. Hâkim beyle de tanışırız.

– Olur, iyi çayı severim. Sana bazı soracaklarım da var!

Benim için bulunmaz fırsat doğmuştu. Hemen bir talebemi eve göndererek kaymakam ve hâkim beyle birlikte geleceğimizi, özenerek bir çay demlemelerini söyledim. Muhtar Osman Balcı'ya da yaklaşarak; "Kaymakamla hâkimi eve götüreceğim,

sen müftü efendi ile İstanbul'dan gelen misafirleri ağırla." dedim. Beni denetlemeye gelenler, kaymakamın bana yaklaşımından ve namazdan sonra kamp çalışmaları hakkında verdiğim bilgilerden alacaklarını almışlar, öğrenmek istediklerini öğrenmişler, denetlemelerine lüzum kalmamıştı. Muhtara da sorarak hakkımızda bilgi edinirlerdi. Onlarla oyalanırsam hâkim ve kaymakamla tanışma ve kaynaşma fırsatını kaçırırdım.

Eve vardığımızda, tavşankanı çay hazırlanmıştı. Çaylarımızı yudumlarken sağımda kaymakam, onun yanında hâkim bey oturuyordu. Birbirimizle tanıştıktan ve yakın geçmişimi özetledikten sonra, söze kaymakam başladı.

– Hocam, günümüzde akla hayale gelmeyen olaylar meydana geliyor. Olaylarla birlikte insanlar da hızla değişiyor. Gençlik başını almış gidiyor. Daha da kötüye gideceğe benziyor. Sen bir hoca ve eğitici olarak insanların, özellikle gençlerin aydınlanması için neler düşünüyorsun?

– Kaymakam bey, bu sorunuzun cevabını Peygamberimiz iki cümlede özetleyerek "Halkın ıslahı, iki grubun ıslahına bağlıdır: İdareciler ve âlimler." buyuruyor. Benzetmekte hata olmaz. Halk, siz idarecilerin ve biz hocaların gölgesi yerindedir. Sizler ve bizler doğru dürüst olursak, onlar da doğru ve dürüst olur. Biz eğilir yanlış yola gidersek, onlar bozulur, yollarını saptırırlar. Onların yaptığı yanlışlıklardan, önce bizler sorumluyuz. Hareket ve davranışlarımızda çok dikkatli olmalıyız, hata yapmamaya çalışmalıyız. Onlara kötü örnek olmamalıyız. Halkımızın fertleri sadece kendilerinden sorumludurlar. Sizler ve bizler ise hem kendimizden, hem de halkımızdan sorumluyuz. Halkın hataları büyük de olsa, göze batmaz ve o kadar ilgi çekmez. Bizlerin hatası küçük de olsa büyük görünür, herkesin ilgisini çeker ve kınanır. Halk yıldızlar gibi, sizler ve bizler de ay ve güneş gibiyiz. Yıldızlar sönük olur, parlak olur, azalır, çoğalır, bazen hiç görünmez, kimsenin dikkatini çekmezler; ama Ay'da ve Güneş'te az bir leke olsa, bütün insan-

ların ilgisini çeker. Bir Ay tutulması veya Güneş tutulması dünya çapında hadise olur. Bazen bir kişi koca bir milleti temsil eder. İyi veya kötü bir davranışı bütün milletine mal edilir. Bunu size bir misalle açıklayayım: 1953 ya da 1954'te Pakistan'da, bütün Müslüman devletlerinin katılımıyla ilk "İslam Kongresi" yapılır, her devletten temsilciler gelir. Türkiye'den de devrin başbakanı rahmetli Adnan Menderes ve Hariciye Bakanı Fuad Köprülü gider. Toplantı yerinde namaz vakti gelir. Ezan okunurken bütün delegeler namaza hazırlanır. Bizimkiler önce ağırdan alırlar. O sırada Türkçe bilen Mısırlı bir gazeteci, bizimkilere yaklaşır. O anda Menderes'le Hariciye bakanı arasındaki konuşmayı hafızasına kaydeder.

– Baksana, herkes namaza hazırlanıyor. Biz de namaz kılmalıyız.

– Başbakanım, biz namaz kılmıyoruz ki.

– Doğrusun; ama bütün İslam memleketlerinde, "Türkler İslam'dan uzaklaştı. Camilerinin çoğu kapatıldı." şeklinde yaygın sözler var. Şimdi biz namaz kılmazsak bu sözleri doğrulamış olmaz mıyız?

Mısırlı uyanık gazeteci, Başbakan Adnan Menderes'le Hariciye bakanı arasında geçen sözleri harfiyen yazar, gazeteye basılmak üzere Kahire'ye gönderir. Ertesi gün Mısır'da, en çok satan gazetenin baş sayfasında büyük puntolarla "Türkiye Hariciye Bakanı namaz kılmıyor." dendikten sonra başlığın altında da Menderes'le bakan arasında geçen konuşmaları aynen nakleder. Vatanını seven her Türk'ü üzen ve düşündüren bu sözleri okuyunca, haklı olarak biz de çok üzüldük ve bu ağırımıza gitti.

Ben bunları anlatırken kıymetli misafirlerim dikkatle dinliyor, kaymakam Mahir Şellaki'nin rengi değişiyordu. Son sözümü söylediğimde, Hâkim Sadeddin Berk anlattıklarımı doğrularcasına "Şimdi hatırladım, o yazıyı ben de okumuştum." deyince anlat-

tıklarımdan kendisine ait dersi çıkaran çok zeki ve ileri görüşlü kaymakam beni takdir edercesine, iki kez sırtıma vurarak şu ilginç sözünü söyledi:

– Hocam, bu yaşa geldim, bu denli ağır, ağır olduğu kadar da yumuşak tenkide ilk kez muhatap oluyorum.

– Kaymakam bey, ben bunları zat'ı âlinizi tenkit için değil, büyüklerin söz ve davranışlarının herkese örnek ve ibret olacağını anlatmak için söylemiştim.

"Hocam, sen ne maksatla söylersen söyle, ben anlayacağımı anladım, alacağım dersi aldım." dedikten sonra, sözünü şöyle sürdürdü:

– Kamp yerinde herkes namaz kılarken tek başıma kalmak bana yakışık almazdı. Benim de namaz kılmam gerekirdi. Nitekim kılacaktım. Siz namaza hazırlanırken, Yalova müftüsüne "Ben de namaz kılacağım; fakat elbisemin temiz olduğundan şüpheliyim. Böyle şüphe ile kılsam olur mu?" dedim.

"Hayır kılamazsın." diye fetva verdi. Burada suç varsa, suçlu ben değilim, müftüdür. Hocam, hâkim beyin huzurunda sana söz veriyorum. Bundan sonra cuma günleri içki içmeyeceğim, cuma namazını kılacağım, inşallah daha olumlu gelişmeler olacağına inanıyorum.

Kaymakam bunları söylerken hâkim beyin memnuniyeti gözlerinden okunuyordu. Her ikisi de hoşnut olarak evimizden ayrılırken en çok sevinen bendim. Nitekim kaymakam bey sözünde durdu, cuma namazlarına devam etti.

Kaymakam Büyüklüğünü İspatladı

Bir hafta sonra kaymakam, Yalova Şube müdürü ve Halk Eğitim müdürü ile birlikte ziyaretimize geldiler. Esenköy'e henüz elektrik gelmemiş, gaz lambası yakıyorduk. Kampta ikindiden sonra, kıymetli misafirlerimizle sohbet ediyorduk. Söz

döndü dolaştı, kamp çalışmalarına geldi. O zaman kaymakam bey büyüklüğünü ispatladı.

– Kampınıza ben de katkıda bulunmak istiyorum, neye ihtiyacınız var?

– Sağ olun kaymakam bey, şimdilik bir şeye ihtiyacımız yok. Köyümüz adına sizden bir ricamız var. Hâlâ gaz lambasıyla aydınlanıyoruz. Elektrik gelecek deniliyor; ama bilmem ne zaman gelir. Bir an önce elektriğin gelmesini sağlarsanız, köyümüze en güzel hediyeniz ve unutulmaz bir hatıranız olur. Gerçi köyümüz ileride elektriğe kavuşacak; ama biz göremeyeceğiz. Çünkü üç ay süremiz var. Biri gitti, iki ay kaldı." Kaymakam, "Bu akşam sizi elektriğe kavuşturacağım." dedikten sonra, halk eğitim müdürüne dönerek emrini verdi: "Hemen Yalova'ya git; halk eğitim merkezindeki jeneratörü al. İki büyük bidon mazot, kamp yerini aydınlatacak kadar kablo ve ampul al, bir de teknisyen getir. Bu işleri çok acele yap. Biz buradan kalkmadan elektrikler yanacak." dedi.

Akşama doğru jip geldi. Ağaçların dallarına kablolar çekildi, ampuller takıldı. Teknisyen jeneratörü çalıştırırken, talebelerimden Arif Aytekin'e ve hâlen Konya Selçuk Üniversitesinde profesör olan Hüsamettin Erdem'e de öğretiyor ve teknik bilgiler veriyordu. Karanlık basmadan elektrikler yandı, kampımız aydınlandı. Kaymakam beyin kendisinden ve bizi aydınlığa kavuşturmakta emeği geçenlerden Allah razı olsun.

İlim Yayma Cemiyetinin Kararsızlığı

1966 senesinin yaz tatilinde İlim Yayma Cemiyeti'nin rızasıyla kurduğumuz kampın, kimi dar görüşlüler yüzünden kapanmasına neredeyse ramak kalmıştı. Rabbimin yardımı ile kapanmasını önlemekle kalmadı, bilakis cemiyet kampın talebeler için çok yararlı olduğu kanaatine vardı. Bu da gelecek yaz tatili için daha geniş kapsamlı çalışmalara zemin hazırladı. Kampa katılan

talebelerin üstün başarısı, bu tür çalışmalar için canlı bir şahit oldu. Tatil yaklaşınca cemiyetin ileri gelenleriyle görüşüldü, 80 kişilik bir kampın kurulmasına yeniden karar alındı.

İstekli ve çalışkan talebelerden kampa katılacakları seçtim. Bir sene önce gidenlerle yeni gideceklerin sayısını seksene çıkardım. Nihayet dersler bitti, okul kapandı. Bir yandan kamp hazırlığı sürerken, bir yandan da zaman boşa geçmesin diye okulun büyük bir sınıfında kampa devam edecek öğrencileri okutmaya başladım. Derslerin verdiği manevi hazdan ve kamp sevincinden moralimizin doruğa yükseldiği bir anda, İlim Yayma Cemiyeti'nin gönderdiği bir görevlinin getirdiği kara haberle dershane bir anda buzhaneye dönüşüvermesin mi?

– Hocam, bu sene kamp olmayacakmış. Öğrenciler evlerine ve memleketlerine gitmeliymiş. Dünkü toplantıda kampın yapılmaması hususunda karar aldılar. Beni de kararı size bildirmem için gönderdiler.

Bunun üzerine yeni katılanların neşesi sönerken, bir sene önceki çalışmaların zevkini tadıp feyzini alanlar hüzünlendi, gül gibi yüzleri soldu. Nerdeyse ağlayacaklardı.

– Arkadaşlar, ümidinizi kesmeyin. Kendinizi umutsuzluğa kaptırmayın. Ders yılı bitti, okulunuz kapandı. Siz serbestsiniz. Size kimse karışamaz, isterseniz ayrı ayrı, isterseniz toplu hâlde istediğiniz yere gider, istediğiniz hocadan okursunuz. Bana gelince tamamen bağımsızım. Cemiyetin ne görevlisiyim ne de emir kuluyum, iyice düşünün, birbirinize danışın, bugün kararınızı bana bildirin. Vakit geçirmeden, hemen Esenköy'e hareket edelim.

Ben sözümü bitirmeden, kendilerini dinlerine adamış ilim âşıkları hep bir ağızdan "Hocam, biz okumak istiyoruz. Sen neredeysen, biz oradayız." dediler. Bu bir çift söz, üzerimizdeki kara bulutları kaldırdı, sıkıntılarımızı dağıttı, gönüllerimizi rahatlattı.

Cemiyet, aldığı karara rağmen kamp kurmaktaki ısrarımızı

öğrenince küplere bindi. Bu yüzden kamp için ne yardım ettiler ne çadır verdiler ne de erzak. Allah'ın takdirini bozamadılar, çalışmalarımızı engelleyemediler.

Mahir İz, Kampa Teşrif Ediyor

Azimet, cesaret ve Allah'a güvenden başka hiçbir şeye dayanmaksızın, ikinci kampa karar verdik. İlim Yayma Cemiyeti ne çadır verdi ne de yardım etti. Ayrıca ne aşçı ne kap kaçak. İstemedikleri hâlde kamp kurduğum için bana da dargınlardı, Allah bizimle beraberdi; çünkü ne yapmak istediğimiz kendi katında malumdu.

Gaziantepli olduğumuz için, her zaman her türlü gıda maddesinden yedek zahiremiz bulunur. Kampa giderken, evimizde yiyecek adına ne varsa hepsini topladık. İlim Yayma Cemiyeti'nin ilk kurucularından, alüminyum mutfak eşyası yapan ağabeyimiz ve manevi kardeşimiz Hacı Ali Sünnetçioğlu'ndan, yirmi kişiye yetecek kadar tencere ve tabak aldım. Çadırda yiyeceklerimizi korumak için de evde eski bir kilim bulduk. Öğrenciler de yattıkları yurttan, birer yatak ve battaniye aldılar. Biz de kendimiz ve çocuklarımız için gerekenleri temin ederek, hep birlikte Kazlıçeşme'den kum motoruyla Esenköy'e hareket ettik.

Bu sene köye girişimiz sessiz sedasız oldu; çünkü evimize gider gibi gidiyorduk. Köye varınca, bir sene önce hazırladığımız aynı kamp yerine yerleştik. Çadırımız olmadığı için, çadır kurma zahmetimiz de olmadı. Sadece yağmurdan ve güneşten yiyecekleri korumak için evden getirdiğimiz kilimle göçer çadırına benzer minik bir çadır kurduk. Akşam yemeğini yiyip yatsı namazını kıldıktan sonra, öğrenciler deniz sahiline kumun üzerine yataklarını sıraladılar. Üzerlerinde birer battaniye, yıldızlara bakarak yattılar. Ben de köye ailemin yanına döndüm. Bu yazı, nasıl geçireceğimizi ve kampta nasıl bir çalışma yapacağımızı düşünmeye başladım.

Ders bakımından endişem yoktu. Sayıları az olan öğrencilerimle daha derinlemesine çalışmalar yapabilirdik. Ya yiyecek?

İşte burası düşündürücüydü. Kalabalık bir aile ya da minik bir aşiret gibiydik. Ne kadar az yesek, yiyeceğimiz en çok iki hafta yeterdi. Ondan sonra ormana dalıp, ağaçların yapraklarını mı yiyecektik? Bu olamayacağına göre ne yapmalıydık? Elim kolum bağlı çaresiz de duramazdım. Bir yolunu bulmalıydım. Bu bilmeceyi çözmeden uyuyamazdım. Kalbime ilham edip yolumuzu aydınlatması için Allah'a yalvararak tekrar düşünmeye başladım. Bir süre hülyalara dalıp etraflıca düşündükten sonra, Rabbimin lütfu ile çözüm yolunu buldum. Fikirlerimi ve yapacaklarımızı ertesi sabah talebelerime söylemek üzere, gönül rahatlığı içinde uykuya daldım.

Sabahın erken saatinde kamp yerine gittiğimde, geleceğin mimarları jimnastik yapıyorlardı. Kahvaltılarını hazırladım. Kahvaltıdan sonra görev taksimini yaptım. Yemeklerini ben yapacağım, biz ders yaparken eşim yemeklikleri hazırlayacak. Hüsameddin Erdem ve Ahmet Tobay, yemek pişirirken yardımcım olacaklar. En kısa zamanda yemek yapmasını öğrenecekler, benim olmadığım günlerde yemekleri kendileri yapacaklar. Sırasıyla günde iki kişi bulaşıkları yıkayacak ve temizlik işlerine bakacaklar. Dersleri ileri olan iki kişi, ben İstanbul'da olduğum günlerde arkadaşlarına ders verecekler; çünkü ben haftada iki gün İstanbul'da din görevlilerine, üniversiteye giden öğrencilere ve kampa gelemeyenlere ders vereceğim. Bu arada konfeksiyon işimi de kontrol edeceğim. Bir sene öncesinde olduğu gibi sırasıyla imamlık müezzinlik görevlerini üstlenecekler, beş vakit namazı cemaatle kılacaklar. En iyi yüzme bilen, yüzme saatinde denizdekileri kontrol edecek. Önceki senede olduğu gibi kampta kesinlikle Arapça konuşulacak. Türkçe konuşan, o gün denize giremeyecek. Yaz boyunca uygulanması gereken talimatları verdikten sonra sıra akşamki düşündüklerimi konuşmaya geldi.

– Size okuttuğum normal derslerinize, bu kamp süresince iki ders daha ilave edeceğim. Biri vaaz, biri de hutbe dersi. Çalışma

tarzımız şöyle olacak: Vaaz ya da hutbe konusunu tahtaya yazacağım. Konuyla ilgili bir ayet ve bir iki hadis-i şerif. Bu ayet ve hadislerin ışığında konuşacağım. Siz de dinlerken kısa kısa notlar alacaksınız. Dersler bittikten sonra, mütalaa saatinde, birer ağacın altında oturacaksınız. Benden dinledikleriniz ve aldığınız notlar ışığında, ayet ve hadisleri de göz önüne alarak kendi buluş ve düşünceleriniz istikametinde birer hutbe yazacaksınız. Sonra bir araya geleceğiz. Herkes hutbeyi okuyacak, biz de dinleyeceğiz. Düzeltilmesi gereken yerleri düzelteceğiz. Minibüsün şoförüyle anlaşacağım, sizi Yalova'nın köylerine ikişer ikişer dağıtacak. Gittiğimiz köylerde biriniz vaaz edecek, biriniz hutbe okuyacaksınız. Bugün İstanbul'a giden biriyle haber salacağım. Müdürünüz Halil Ziya Erce ile Mahir İz Hocamı buraya davet edeceğim. Burada bir iki hafta kalacaklar. Derslerimizi takip edecekler, vaaz ve hutbe derslerimizi nasıl hazırladığımızı görecekler. Cuma günü de bizimle birlikte hutbe okuyacağınız köylere gidecekler, vaaz ve hutbelerinizi dinleyecekler. İstanbul'a gidince, kulaklarıyla dinledikleri ve gözleriyle gördükleri inanılmaz çalışmayı cemiyetin ileri gelenlerine anlatacaklar. Bunları dinleyen İlim Yayma Cemiyeti, kendi yaptığına pişman olacak, bize yağmur gibi yardım yağdıracak. Sakın bu dediklerim size hayal gibi gelmesin. Gerçi her şey hayal ile başlar; fakat kuvvetli irade ve yenilmez azimle bütün hayaller gerçekleşir. Zaten her başarının anahtarı iradeye hâkimiyette toplanır. Allah'ın yardımı ile iradelerimizi güçlendireceğiz. Zorlukları yenip, engelleri aşacağız. Hedeflediğimiz gayeye ve inanılmaz zaferlere ulaşacağız. Hem de en kısa zamanda...

Öğrencilerime moral, cesaret, azimet ve irade ruhunu telkin ettikten sonra hemen çalışmaya başladık. Planlarımızı eksiksiz uyguladık. İstanbul'dan imam hatip okulu müdürü ve Mahir İz hocam teşrif ettiler. Derslerimize katılıyor, çalışmalarımızı izliyorlar. Fırsat buldukça, kamp çalışmalarının yararları ve Esenköy'ün geleceği hakkında düşündüklerimi anlatıyorum; tartışıyoruz, fikirlerimi

benimsiyorlar. İstanbul'daki işlerimi ve derslerle birlikte kamp çalışmalarını mükemmel bir şekilde yürütmemi takdir ediyor, beni destekleyeceklerini söylüyorlardı. Bu arada Kaymakam Mahir Şellaki geldi, onunla da tanıştılar, bana ve kampımıza destek olmasına memnun oldular.

Cuma günü gelince hutbelere son şeklini verdik. Öğrencilerimin ikisi Esenköy'deki cami için kaldı. Diğerlerini, daha önce anlaştığımız şekilde, minibüs şoförü ikişer ikişer köylere dağıttı. Henüz orta eğitimde okuyan talebelerimin vaaz ve hutbelerini dinleyen müdür, Mahir İz ve kaymakam, hâsıl olan cazibeden öylesine etkilendiler ki gözyaşlarını tutamadılar. Kaymakam bey, bir sene önce verdiği sözünde duruyor, cuma günleri içmiyor, cuma namazını kılıyor, ara sıra ziyaretimize geliyor, beni de ara sıra Yalova'ya davet ediyordu.

İkinci cuma namazına, yine kaymakamın geldiği Teşvikiye köyüne gittik. O cuma hutbesi öyle güzel hazırlanmıştı ki hutbeyi dinlerken baktım, yan yana oturan Mahir İz ve kaymakam ağlıyorlardı. Tahminimde aldanmamıştım. Attığım taş yerini bulmuş, tasarılarım gerçekleşmişti. Bunlar, müdür bey ve Mahir İz hocam İstanbul'a dönünce belli oldu.

– Müdür bey, Esenköy'e gittiğini, derslerime katıldığını, neler ve nasıl okuttuğumu, vaaz ve hutbe derslerini hazırlayışımızı, camilerde öğrencilerimizden dinlediği vaaz ve hutbeleri bir bir anlatmış. Daha öyle şeyler konuşur ki cemiyet başkanı Vehbi Beyin gözleri yaşarır, dediklerine pişman olur ve özür diler. Aslında kendisinin, kampın yapılmasına taraftar olduğunu söyler. Sonra da cüzdanını açar, 500 lirasını müdüre uzatırken "Müdür Bey, rica ederim şunu kampa gönder. Hemen idare heyetini toplayıp, kampa yardım yapılması için karar çıkarttıracağım. Razı olmazlarsa, kendim yardım ederim." der.

Öbür yandan Mahir İz Hocam Sabahattin Topbaş'a telefon açar. Çalışmalarımızı bütün detaylarıyla anlatır. O da hemen,

kampın acil ihtiyaçları için iki bin lira gönderir. O günden sonra İlim Yayma Cemiyeti de kampımızla ilgilendi, gereken gıda maddelerini gönderdi. Böylece öğrencilerimiz mükemmel bir tahsil yaparken, rahat bir yaz da geçirdiler. Hutbe ve vaaz planımız işe yaradığı gibi gelecek seneki yaz kampı için de ciddi bir zemin hazırladı.

Bursa Tarihinde Benzeri Görülmemiş Cuma Namazı

İlk başlarda çok basit ve mütevazı olan vaaz ve hutbe dersleri, inanılmayacak bir hızla gelişti. Henüz çocuk yaşta olan öğrencilerimin körpe dimağlarından ve tertemiz kalplerinden kâğıtlara dökülen vaaz ve hutbeler, dinleyenlerin kalplerini yumuşatıyor, gönüllerini fethediyordu. Yalova'nın otuz beş pare köyünden sonra, Yalova camilerinde, daha sonra İzmit, Karamürsel, Gölcük, Armutlu, Orhangazi, Gemlik camilerinde yaptıkları vaaz ve okudukları hutbeler cemaat tarafından çok beğeniliyordu.

Bir hafta önce Bursa müftüsüne haber salarak, Esenköy'de imam hatip okulu talebesine dinlenme ve ilmî çalışma kampı kurduğumuzu, çalışmalarımızda vaaz ve hutbe dersleri de olduğunu, müsaade ederse, Bursa selâtin camilerinde vaaz ve hutbe yaptıracağımızı bildirdim. Üç gün sonra müftü efendi "Buyurun." diye bizi Bursa'ya davet etti. Biz de hemen vaaz ve hutbe hazırlığımıza başladık. Cuma günü sabahın erken saatinde Bursa'ya hareket ettik.

İstanbul İmam Hatip Okulu müdürümüz Halil Ziya Erce de beraberimizde, saat onda müftülüğe gittik. Hutbenin konusu, "İslam'da Çalışma ve Hareket" idi. Müftü efendi vaaz ve hutbe vereceğimiz camilerin listesini verdi. Listede Ulu Cami'yi göremeyince aramızda tartışma başladı.

– Müftü Efendi, Ulu Cami'yi listeye koymamışsınız..

– Hocam, biliyorsunuz. Ulu Cami Bursa'mızın en büyük ve cemaati en çok olan camisidir. Özellikle Bursa'nın en kalabalık mevsimi de bugünler. Ayrıca Ankara'dan Diyanet İşleri Başkanlığından gelen müfettişler ve Kemalpaşa ilçesinden gelen imam hatip okulu yaptırma ve yaşatma derneği idare heyeti de cuma namazını Ulu Cami'de kılacaklar. Öğrencileriniz çocuk diyecek kadar küçük, tecrübesiz, kültür seviyeleri de düşüktür. Türkiyemizin sayılı camilerinden olan Ulu Cami'yi dolduramaz ve cemaati doyuramazlar. Mahcup olurlar. Benim için de iyi olmaz. Hem de misafirimiz Adana Müftüsü Cemaleddin Kaplan'ın, Ulu Cami'de vaaz etmesini daha önce kararlaştırdık. Onu değiştiremeyiz.

– Doğrusun Müftü Efendi. "Vaaz etme." demek, hocamıza saygısızlık olur. O, cuma namazında vaaz eder, öğrencim de ikindi namazında vaaz eder.

Müftü öğrencilerimi müftülüğün arabasıyla görev yapacakları camilere gönderdi. Daha sonra ben de namazdan evvel talebelerimin vaaz ettiği camileri kısa sürelerle dolaşarak konuşmalarını kontrol ettim; Cuma namazına Ulu Cami'ye ulaştım.

Birbirinden başarılı öğrencilerim, diğer cuma hutbelerinde olduğu gibi, dinleyenleri hayrete düşüren ve yollarını aydınlatan Bursa hutbelerini de kendileri hazırlamış, kendileri kaleme almışlardı. Hutbe esnasında cemaatten çıt çıkmıyor, camiye derin bir sessizlik hâkim oluyor, cemaatin bütün vücutları dikkat kesiliyor, sanki İlahi rahmet deryasına dalıyorlardı. Neydi o feyizli mübarek cuma günleri? Nerede o canım gibi sevdiğim talebelerimin, katı kalpleri yumuşatan, ağlamayan gözleri ağlatan, dargınları barıştıran ve ruhları şad eden hutbeleri... O manevi evlatlarımın bugünkü ulaştıkları profesörlük unvanına ulaşacaklarını, daha nice yüce makamlara yükseleceklerini otuz beş sene evvel görür gibi oluyordum. Rüyalarım çıktı, hayallerim gerçekleşti. Rabbime binlerce şükürler olsun.

Neden Türkiye Çapında Kamp Kurmayasın?

İki sene önce İlim Yayma Cemiyeti'nden aldığım maaşım kesilmişti; ama ilişkim kesilmemişti; çünkü en çok önem verip yetiştirdiğim talebelerin başında İlim Yayma Cemiyeti'nin yardım ettiği talebelerim geliyordu.

Bir gün imam hatipte dersten çıkarken, cemiyetin ikinci başkanı Dr. İsmail Niyazi Beyin istediğini söylediler. Hemen, doktor beyin Sanki Yedim Camii'nin yanındaki muayenehanesine gittim.

– Ahmet Bey, birinci ve ikinci kamp sırasında ve daha sonra epey dedikodu ve tartışmalar oldu. Sen bunların hiçbirine kulak asmadın. Maaşını kestikleri hâlde sen çalışmalarına devam ettin. Çok da iyi ettin. Her iki kampta da sizi takdir ettim. Sana karşı çıkanlar sonunda, yine senin isteklerin doğrultusunda karar aldılar, öyle bir karar aldılar ki duyunca bizden çok sen sevineceksin.

– Ne hakkında ve nasıl bir karar aldılar?

– Cemiyetimiz bu yaz tatilinde, yurt çapında kamp kurmanı istiyor. Türkiye'de ne kadar imam hatip okulu varsa hepsine birer mektup yazacağız. Her okuldan, çalışkan ve istekli bir iki talebe göndermelerini isteyeceğiz. Bizim talebelerle birlikte, yüzü aşkın öğrenciyle geniş çapta bir kamp kuracaksın.

– Doktor Bey, çok iyi düşünmüşsünüz. Zaten benim de yıllardan beri emelim, çalışma alanımı genişletmek, yurdumuzun her köşesine hizmet vermekti. İnşallah, yaz aylarındaki kamp çalışmalarıyla bu arzum gerçekleşir. Kampımıza gelen talebeler aracılığı ile sesimizi, daha doğrusu İslam'ın sesini yurt çapında halkımıza duyururuz, ileride de iyi yetişen, imanlı, bilgin ve becerikli talebelerimizle birlikte ve yazacağımız kitaplar aracılığı ile İslam'ı bütün dünyaya tanıtma fırsatını buluruz. Yalnız, öğrencilerimizin daha çok yararlanması için, bir hoca daha vermelisiniz.

– Doğrusun Ahmet Bey, azmin elinden bir şey kurtulmaz. Okulların tatiline birkaç gün kaldı. Ben hemen bugün okullara

mektup göndereceğim. Sen de gereken hazırlığını yap. Seninle ders okutması için Halim Akkul Hocamıza da rica ederim. Beni kırmaz. Mübarek, bereketli ve feyizli hocam da sizin gibi devamlı talebe okutur.

Doktor beyin yanından ayrılınca hemen harekete geçtim. Okullar kapanıncaya kadar bir yandan konfeksiyon işimi düzene koyarken, bir yandan da kamp hazırlığını yaptım. Okutacağım her ilimden, gelecek talebelere yetecek kadar 80-100 adet kitap aldım ve denizde giymek için de yüz adet şort yaptırdım.

Haziran ayının ikinci haftasında 25 çadır, yüz kişiye yetecek kadar yatak, erzak, okulun iki aşçısı, benimle ders okutacak Halim Akkul hocam, talebeler ve ailemle birlikte, kum motoru ile Esenköy'e hareket ettik. Kamp çalışmalarımız, bir sene önceki gibiydi. Derslerde ve ders haricinde Arapça konuşuyorduk. Derslerimiz sarf, nahiv, fıkıh, tefsir, Arapça, edebiyat, okuma kitapları, vaaz ve hutbe idi.

Mardin'den gelen öğrencilerden makamşinas Muti, Klâsik Türk musikisini bütün makamlarıyla çok iyi biliyormuş. Bu fırsatı nimet bilerek, derslerimize haftada iki saat musiki dersi ekledim. İlk çalıştığımız şarkı da rast makamından,

"Nihansın dîdeden ey mest-i nazım

Bana sensiz cihanda can ne lâzım"

idi. Türkiye'nin her yöresinden; yani bütün imam hatip okullarından talebe gelmişti. Denizi ilk gören öğrenciler, bir hafta sonra yüzmeye başladılar. Bir sene önce de yaptığımız gibi, cuma günleri minibüslerle köylere, kasabalara vaaz etmeye ve hutbe okumaya gidiyorlardı.

O unutulmaz yaz tatilimiz çok neşeli, verimli, bereketli ve feyizli geçiyordu. 24 saatimiz planlanmış, bütün günümüz çalışma ile dopdolu. Buna rağmen çalışmalarımız yorucu değil, eğlenceli oluyordu.

Öğrencileri beş gruba ayırdım. Yetenekli olanlardan, Halim Hoca ile birlikte, nöbetleşe üç kişi ders veriyor, ders vermedikleri saatlerde de benim dersime giriyorlardı. Duruma göre bazen bir gruba ders veriyor, bazen de grupları birleştiriyordum. Musiki dersinde bütün talebeler bir grup oluyor, musiki dersinde ben de öğrenci oluyordum.

Kırk Müdür Kampta, Ya Bu da Kim?

Kampımıza grup grup ziyaretçilerimiz, talebelerimizin velileri, çalışmalarımızı kontrol için İlim Yayma Cemiyeti tarafından hocalar geliyordu. Gelenlerin maksat ve niyetleri ne olursa olsun, hepsi de memnun olarak dönüyorlardı. Bir defasında aralarında anlaşarak, otuz kadar imam hatip okulu müdürü geldi. Kampımızı gördüler, çalışmalarımızı izlediler, çok memnun oldular. Onlarla tanıştık, kaynaştık. Sohbet esnasında biriyle ilginç bir tanışmam oldu.

Bu tarihten yirmi sene önce; yani 1948'de Arapça, Osmanlıca ve din derslerinin okutulmasının yasak olduğu zamanlarda Gaziantep Lisesi'nde edebiyat hocası Ziya Reye –Arapça okuyan öğrencilerimle birlikte– Arapça okutuyordum.

O zamanlar okullarda okutulan edebiyat derslerinde ve edebî kitaplarda bol miktarda Arapça kelimeler olduğu için, bir edebiyat hocasının Arapça okuması mesleği bakımından da çok yararlıydı. Böyle olduğu hâlde, okul müdürü, Ziya Bey'in Arapça okuduğunu öğrenmiş "Laikliğe aykırı iş yapıyorsun." diye kendisini uyarmış ve Arapça derse hemen son vermesini söylemiş. Müdürünün anlamsız tehdidine boyun eğmeyen Ziya Bey ibret verici olayı bana anlattıktan sonra, kendisini kimsenin bulunmadığı bir saatte yalnız okutmamı istedi. Ben de kritik durumu göz önüne alarak öyle yaptım. İşte tam yirmi sene sonra o imanlı Ziya Bey, Urfa İmam Hatip Lisesi Müdürü olarak kampımızda karşımıza çıkmasın mı? İlk görüşte onu tanıdım; ama o beni tanımadı.

Tanıyamazdı da. Yirmi senede çok şey değişmiş, o yaşlanmış, ben gençleşmiştim.

Müdür beylerle tanışmak ve yemek faslından sonra, onlara kampımızda çalışma, ders ve hareket planımızı anlattım. Dersimize de katıldıktan sonra memnun olarak köyümüzden ayrıldılar. Köyümüzden diyorum; çünkü her şeyine ısındığımız Esenköy, artık bizim de köyümüz olmuştu.

Velhasıl 1966 ve 67'de olduğu gibi, 1968'de de çalışmalarımız bütün hızıyla devam etti. Zorunlu hâllerin dışında, derslerde ve ders haricinde Arapça konuşuluyor, disiplini bozmadan ibadetler ve diğer çalışmalar vaktinde yapılıyordu.

Mahir İz Hoca Hep Yanımızda Oldu

Mahir İz hocamın özenle yetiştirdiği genç hoca ve yazarlardan manevi kardeşimiz ve meslektaşımız Ertuğrul Düzdağ, zaman zaman Mahir İz hocamla birlikte geliyor, kampta misafirimiz oluyorlardı. O zaman kampımız daha da canlanıyor, moralimiz yükseliyor, hocam gür ve davudi sesiyle merhum Mehmed Akif'ten şiirler okuyor, hayatımız tazeleniyor. İleriye dönük konuşmalarıyla ufuklarımız genişliyordu. Hocamız her gelişinde kampımıza bereket, evimize uğur getiriyordu. Mahir hocamla beraberliğimiz, daha önce yazdığım gibi 1963 senesinde başlamıştı, vefatına kadar da devanı etti. Birbirimizi iyi tanıyor, iyi anlaşıyorduk. Bir araya geldikçe bilgi alışverişi yapıyor, Önemli meseleler üzerinde tartışıyor, olumlu ve yararlı sonuçlara varıyorduk. Allah kendisinden razı olsun.

Talebelerimle verimli çalışmalarımızdan İlim Yayma Cemiyeti memnundu. Bir ara, cemiyetin ileri gelenlerinden bir grup Esenköy'e geldiler. Çalışmalarımızı yakından görüp takdir ettikten sonra, bu tür çalışmaları daha da genişleterek, yurt çapında ve her yaz tatilinde sürdürmemi söylediler. "İleride araziler arsa olur, kamp kuracak yer bulunmaz." diyerek, büyük bir yer almamı söylediler. Ben de kamp kurduğumuz 32.000 metre karelik

yeri aldım. Metresi on beş liraya alıcısı varken, yer sahibi fedakâr ve imanlı merhum Davud amca, "Hayır işte kullanacaksınız." diye on liraya verdi. O da ayda bin lira taksitlerle pazarlık kesinleşmişken, cemiyet ne düşündüyse almaktan vazgeçtiler. Benden memnundular; ama kestikleri maaşımı tekrar vermek, akıllarına bile gelmiyordu. Ben ise maaşı, kesildiği gün unutmuştum. Zaten yaptığımız işin kazancı bize yetiyordu ve artıyordu.

Kampların Sonu

O yıl öğrencilerimizi memleketlerine yolladıktan birkaç gün sonra, kampa veda ederek biz de İstanbul'a döndük. "Kampa veda" diyorum; çünkü talebelerle toplu halde, bir daha kamp kurmak nasip olmadı. Hâlbuki yurt çapındaki bu çalışmalarımız çok yararlı oluyordu. Yararlarını bilen ve fiilen gören İlim Yayma Cemiyeti aynı çalışmayı her sene yapmamı ısrarla istiyordu. Büyük bir kamp yeri alıp, sabit tesisler de kuracaklardı. Ne yazık ki bazı muhaliflerin sözüne kanarak vazgeçtiler. Kendi başıma yürütmek istedim. Yaz aylarında sürekli kamp kurmak için, on dönümlük yer de aldım. Taksitlerini ödeyemediğim için, –ödediğimi de geri almaksızın– vazgeçtim. Gerçi arazi sahibi "Ne zaman ve nasıl ödersen öde." diyordu. Metresini on liraya aldığım yer, bir senede beşe katlanıp elli liraya çıkınca, aldığım fiyattan ödemeye vicdanım razı olmadı. Yeni fiyattan da ödemeye gücüm yetmezdi.

Neticede yaz aylarında toplu hâlde çalışmalara veda ettim; ama hedefimden şaşmadım. İslam'ın sesini daha geniş kitlelere duyurmak için, ilk seçtiğim öğrencilerimle, küçük gruplar hâlindeki özel çalışmalarımız Esenköy'de devam etti. Talebelerim mevsimlik daire ya da oda kiralıyorlar. Onlarla okuduğumuz bazı ilmî eserlerin yanı sıra, tercüme ve telif için de hazırlık yapıyorduk. Bu tür çalışmalarımızı, okullar açılınca

da evimizde sürdürüyorduk. 1971 senesinde, "Divan İlmî Araştırma" adı altında bir de yayınevi kurduk.

Önemli bazı kıymetli kitapları birlikte tercüme ettik. Mesela, hadislerle Müslümanlık, Sünne-i Nesâî, İmam-ı Malik'in Muvattâ'ı gibi. Ayrıca dört cilt olan mukayeseli dinler kitaplarından, İslam dini, Yahudilik, Hristiyanlık ve Hint dinleri. Bunlardan yalnız Yahudilik basıldı.

Öbür yandan Mahir İz Hocamla zaman zaman bir araya geliyor, fikir ve görüş alışverişi yapıyorduk. Yaz aylarında Esenköy'de kamp kurmaya başladıktan sonra, hocamla beraberliğimiz sıklaştı, çalışmalarımız derinleşti. Mahir İz hocamla özel yetiştirdiği, ilim ışığı dinamik gençlerden manevi kardeşimiz yazar Ertuğrul Düzdağ, hocamızı Esenköy'e getiriyor, birlikte çalışmamızı sağlıyor, ara sıra da hocama özel sandalıyla Marmara Denizi'nde sandal sefası yaşatıyordu. Yaz aylarında Esenköy'de, kış aylarında istanbul'da Fatih'teki evimizde, cuma günleri öğleden sonra bir araya geliyor, önemli konular üzerinde tartışıyorduk. Hocam bunları kaleme alıyor, kendi imzasıyla yayınlıyordu. Bu beraberliğimiz, merhumun dâr-ı bekaya irtihaline kadar devam etti.

1969'da Esenköy'e yazlık ev yaptıktan sonra, haftanın yarısında köyde ilmî çalışmalar yaparken, yarısında da İstanbul'da belli gruplara ders okutuyor ve işlerimi tanzim ediyordum. 1985'te, Haseki Eğitim Merkezi'ndeki öğretim üyeliğinden de emekli olunca kırk beş senelik okutma faslını böylece kapattım. Sıra sabırsızlıkla beklediğim "telif" eserlerimi kaleme almaya gelmişti.

Babamla Son Görüşmemiz ve Analığımın Akıbeti

Huzurumu bozan bir şey vardı. Babamın durumu. Yaşı doksana yaklaşmış, kendisi hâlâ dinî vecibelerine ve ibadetine yaklaşamıyordu. Bu da onun bir parçası olarak, beni kaygılandırıyordu. Ben manevi yönlerini düşünerek onlara yaklaşmak isterken, onlar

maddi yönlerini düşünerek mallarına ve paralarına göz korum korkusuyla, beni yanlarına yaklaştırmak istemiyorlardı. Gerçi her namazda onlara dua ediyordum. Galiba tek taraflı etkisi olmuyor, "Baba himmet, oğul hizmet." denildiği gibi, onlardan da bir gayret gerekiyordu.

İsterseniz birkaç sene geriye, 1970'lere dönelim.

Bir gün ailecek babamlarla görüşüp konuşmaya kesin karar verdim. Konfeksiyon işimizin en hareketli yıllarında ve kazancımızın bol zamanlarındaydı. Yazlık evimizi de yapmıştık. 1970 senesinin şubat ayında eşim ve dört çocuğumuzla kurban bayramı arefesi Gaziantep'e gittik. Bayram şiddetli kış günlerine gelmişti. Yerde bir karış, bazı yerlerde diz boyu kar vardı. Babamı ziyarete gitmemizin bayram gününe gelmesi güzel bir rastlantıydı. Zira bayramlarda düşmanlar bile barışırdı. Bayram namazından çıktıktan sonra, eşim ve çocuklarla, misafir kaldığımız evden babamlara gittik. Birkaç kez kapıyı çaldık, bir türlü açmadılar. Bayram sabahı bir yere gitmiş olamazlar. Başımı kaldırıp, kapının yanındaki pencereye bakınca durumu kavradım: Pencereden bizi görmüş, gelmemizi istemedikleri için kapıyı açmamış olmalılar. Çocukların ayakları kara gömülerek, izimiz üstüne, geldiğimiz yere geri gittik. Bu hazin olaya bizden çok çocuklar üzüldüler; çünkü dedelerini görmek için can atıyorlardı.

Bayramın ikinci günü tekrar gittik. Babamların evine girmenin bir yolunu planladık: Evlerinin biraz berisinde bekleyeceğiz, on yaşındaki kızımız Münevver kapıyı çalacak. Kapı açılınca hemen girecek, biz de peşinden gireceğiz. Tasarladığımızı aynen uyguladık. Babamlara girmeyi, ellerini öpmeyi başardık. Acınacak hâllerini görünce yüreğim sızladı. Büyük servete sahip oldukları hâlde, iki katlı kocaman evlerini kiraya vermişler, kendileri çatı arasında kalıyorlardı. Eski paslı bir odun sobası kurmuşlar, onu da layıkıyla yakmamışlar, kışın kar kıyamet soğuk gününde titreyerek oturuyorlardı. Öpmek için tuttuğumuz buz gibi ellerini bize

vermemek için sanki direniyorlardı. Ne konuşacağımızı ve söze nereden başlayacağımızı düşünürken sessizliği ilk bozan çocuklar oldu. On iki yaşındaki Mustafa, dedesinin sağına sokulurken, on yaşındaki Münevver de sol yanına sokuldu. Sekiz yaşındaki Mehmet Fatih bir kucağına oturdu, altı yaşındaki Ayşegül öbür kucağında "Dedeciğim!" diye boynuna sarıldı. Çocuklar kendiliklerinden öyle güzel bir manzara teşkil ettiler ki bunu yapmaları için onları günlerce talim ettirsem böyle bir ortam hazırlayamazdım.

Sanki Allah, elli senelik dargınlığı unutturmak için babama melekleri göndermiş, onu çevrelemişlerdi. Öyle ya henüz tertemiz kalplerine dargınlık tohumu ekilmemiş günahsız çocukların, meleklerden ne farkı vardı? Cıvıl cıvıl, her birinin bir yandan okşayışı, tatlı dilli eşimin gönülleri ferahlatan ve fetheden güzel konuşması bir anda babama geçmişi ve geleceği unutturdu ve onu bize öyle yaklaştırdı ki gülmeyen yüzü gülüyor, konuşmayan dili konuşuyor, sevinci gözlerinden okunuyordu.

Bir an düşündüm, kendi kendime: "İşte şimdi babamla konuşmanın sırası geldi. Duygularını okşayarak, inandırıcı sözlerle onu uyarmalıyım." dedim. Eşime işaret ettim, o analığımla konuşmaya başladı, ben de babama döndüm.

– Babacığım, benim yaşım elliyi geçti, sen de hayli yaşlandın. Bugüne kadar gönül rahatlığı ile kendi istek ve irademizle bir arada yaşayamadık. Zararın neresinden dönersek kâr sayılır. Hiç olmazsa bundan sonra bir arada yaşayalım. Duanızdan başka hiçbir şeyinize ihtiyacımız yok. Sizden tek arzumuz, bizimle oturmanız, sizlere hizmet ederek duanızı almamız ve Allah'ın rızasını kazanmamızdır. İstanbul'da kaloriferli saray gibi evimiz, Yalova'nın en güzel sahilinde yazlığımız var. Kazancımız hepimize yeter de artar bile.

Ben babamı yumuşatmaya ve bizimle İstanbul'a gelmeye razı etmeye çalışırken, eşim de analığımı ikna etmeye ve kalbini

kazanmaya çalışıyordu, ikisinin de yüzleri ışıldıyor, gözlerinin içi gülüyordu. Olduğu gibi görünme âdetini bildiğim için, babamın samimiyetine inanıyordum; ama arzusu ve çıkarı doğrultusunda rol yapabilen analığıma güvenemiyordum. Rahmetli dedem onun hakkında "Dilinin ucunda bal, gerisinde zehir var. Yüzüne güler, arkana kuyunu kazar." derdi.

Bir iki dakika sessiz durduktan sonra, babama seslendim.

– Baba, dediklerime ne diyorsun? Sizden cevap bekliyorum.

– Oğlum, dur hele. Acele etme. Bu yaştan sonra doğup büyüdüğümüz yeri bırakıp gitmemiz kolay olmaz.

– Babacığım, atalarımız "Doğduğun yere bakma, doyduğun yere bak." demiş. Bunu demekle size, burada aç kalıyorsunuz demiyorum. Maddi bakımdan ne bize ne de başkasına muhtaç olmadığınızı biliyorum. Bu yaştan sonra sizin, daha çok hizmete ve huzur içinde yaşamaya ihtiyacınız var. Öz evladınız dururken, başkalarından hizmet beklemeniz yakışık alır mı?

Beni dikkatle dinleyen babam, bir iki dakika düşündükten sonra son sözünü söyledi.

– Peki, gideriz. Memnun kalmazsak geri geliriz. Oraları da görmüş oluruz.

Babamın gönlünü aldığımıza ve İstanbul'a gelmeye razı oluşuna hepimiz sevindik. O sırada analığımın yüzüne bakınca, bir daha çıkmamak üzere, sevincim ruhumun derinliklerine gömülür gibi oldu. Babamlarla birlikte yaşayacağımız mutluluk yuvası henüz daha kurulmadan, onu analığımın yıkacağı, asılmış suratından ve gözlerindeki kindar bakışlarından belliydi. Bir anda ümitlerim kırılır gibi oldu. Babamın, sözünden döneceği aklıma gelmedi. Hele şu son konuşmamız ümidimi yeniden kuvvetlendirdi.

– Baba, İstanbul'a üç yol var. Uçak yolu, tren yolu, otobüs yolu. Annemle aranızda düşünün. Yarın gelir, yolculuğumuzu planlarız,

– Olur, annenle konuşur, bir karara varırız.

– Şimdi bize izin verin gidelim. Allah'a ısmarladık.

Babamların, "Gitmeyin, burada kalın. Babanızın evi dururken nereye gidiyorsunuz?" demeyişlerine kendim için değil ama eşim ve çocuklarım adına üzüldüm. Kurban bayramının birinci ve ikinci gününün sabahı idi. İkisinde de kahvaltı yapmadan gitmiştik. Böyle mübarek günlerde, memleketimizin insanları yedi yabancıya bile kapılarını açar, ikram yağdırırlar. Özellikle babamlar gibi zengin olanlar. Zavallı babam ise uzun yıllar göremediği biricik oğluna, ilk olarak gördüğü torunlarına ve iyilik meleği gelinine bir kahvaltı veremiyor. "Şu kurban etinden elinizle kavurun, siz de yiyin, biz de yiyelim." diyemiyordu. Ne kadar acı, ne kadar düşündürücü.

Ertesi gün, iyi ki çocuklarımızı beraberimizde getirmemişiz. Yanlarına varınca, neye uğradığımızı bilemedim. Öpmek için tuttuğum elini çekerken kaşlarını çattı, ağzını açtı.

– Gene niye geldiniz, ne yüzle geldiniz. Bize yaptığınız kötülük yetmiyor mu?

Babamın bu beklenmedik garip ve acı sözleri karşısında, eşimle donakaldık. Neye uğradığımızı, ne söyleyeceğimizi bilemedik. Sebebini mutlaka öğrenmeliydik.

– Baba, dediklerinden bir şey anlayamadım. Dün seninle ne konuşmuş, neye karar vermiştik? Hem biz size ne zaman, hangi kötülüğü yaptık?

– Daha ne yapacaksınız, yoksa yaptığınız büyüyü unuttunuz mu? Beni büyülediniz, on beş yıldan beri karımın yanına varamıyorum. Bunu bana düşmanlarım bile yapmaz. Siz benim hayattaki en büyük düşmanımızsınız. Hemen gidin buradan. Bir daha da evimize gelmeyin.

Son sözü, yaşı doksana varan babamın, utanç verici iddialarına dayanamayan eşim söyledi.

– Baba, değil sana kötülük yapmak, biz düşmanımıza bile iyilik yaparız. Bizden sana hiçbir zarar dokunmadı, dokunmaz da. Şayet sana bir şey yapılmışsa onu karın yapmış, bizi de sana düşman göstermek için, üzerimize o atmıştır. Biz duanızı almak, Allah'ın rızasını kazanmak için de size hizmet etmek istiyorduk. Buraya da bunun için gelmiştik. Siz istemezseniz, biz ne yapabiliriz?

Oradan melul ve mahzun ayrılırken, kendimizden öyle geçmiştik ki duygularımız ölmüş, ayağımızı bastığımız yeri göremez hâle gelmiştik. Analığımın, babamı bir gecede bu kadar nasıl döndürdüğüne bir türlü akıl erdiremiyorduk. Bize teselli verecek tek bir şey vardı: O gün çocuklarımızın yanımızda olmayışı. Bir gün önce dedeleriyle kucaklaşmışlar, nur gibi güleç yüzünü görerek ayrılmışlardı. Dedelerini bir daha göremeyeceklerine göre, hiç olmazsa hafızalarında o sevimli güleç yüz, sevindirici üç beş kelime kalsın daha iyiydi.

İşte kısa ve maceralı geçen ziyaretimiz böyle noktalandı. Hevesle gittik, hüzünle ayrıldık. Yıllar geçti, babacığımızı bir daha göremedik. Vefat ettiğinde, ona son görevimizi yapmamızı dahi analığım engelledi.

Bir sabah çalan telefonda Gaziantep'ten aldığım haber acıydı. Bir talebem, babamın ölüm haberini bildiriyordu. Hiç olmazsa son görevimizi yapalım diye dört yaşına basan küçük oğlumuz Kerem ile diğer çocuklarımızı teyzemin torunu Hamidlere bıraktım, eşimle birlikte uçakla Gaziantep'e gittik; ama boşuna. Onu kabrinde bile ziyaret edemedik. Doğup büyüdüğü, yedi sülalesinin memleketi olan Gaziantep'te mezarı yoktu. Ölüm haberini alır da geliriz endişesiyle üç gün önce biriktirdiği altınları ve kıymetli servetiyle birlikte, analığım cenazesini, ağabeyisiyle İslâhiye'ye kaçırmışlar. Bize haber verirler korkusuyla, öldüğünü komşulara bile duyurmamışlar, cenaze salası verdirmemişler. Böylece babamızla buluşmamız, mahşere kaldı.

Haksız yere babamın büyük mirasına konan analığımın akıbeti ne oldu dersiniz? Ağabeyinin çocukları üç sene zarfında onu kandırır, bütün paralarını alır, mallarını yerler. Babamın parasıyla üzerine aldığı saray gibi evini bile sattırırlar. Sonra da ona bir tekme vurur, kendi hâline terk ederler. Vücudu manda gibi şişer, gözleri kör olur. Bir ekmeğe muhtaç, perişan hâlde yaşamaya mahkûm olur. Acınacak hâlini gören komşular, ona acıyacakları yerde "Üvey oğluna haksızlık etti. Cezasını çeksin." diye, kapısını bile açmazlar. "Zulm ile âbâd olanın ahiri berbat olur." dememişler mi?

Haseki Eğitim Merkezi

1937 senesinde 17 yaşımda okumaya, daha önce de yazdığım gibi aynı zamanda okutmaya başladım. 1977'ye kadar; yani 40 sene okutma işim devam ettim. Uzun yıllar süren hocalığım sırasında, devletin resmî görevlisi olarak değil, fahri ve gönüllü olarak okutuyordum. Devletin okulunda da yarı resmî, (E) cetvelinden çalışıyordum. Devletimiz el-Ezher Üniversitesi'nin diplomasını kabul etmediği için, resmî görev alamıyordum. Ecevit ve Erbakan'ın koalisyon hükümeti kurulunca, birtakım olumlu kararların yanı sıra, el-Ezher in diplomasını da resmen kabul ettiler. Bu vesile ile resmiyete doğru benim de yolum açıldı. Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından İstanbul'da Haseki Yüksek Eğitim Merkezi, yani yüksek İslam enstitüsü ve ilahiyat fakültesi mezunları için, bir yüksek ihtisas okulu açıldı. Burası benim için biçilmiş kaftandı. Zaten son yıllarda okuttuğum talebelerimin çoğu hep hocalardı.

Bazı yakın dostlarımla istişareden ve istihareden sonra, üçüncü kez Hızır gibi gelip evimizde misafir olan Hüsameddin Fadıloğlu kardeşlerimizin ısrarı ve desteğiyle fakülte ve mastır diplomalarımın muadelatını yaptırdım. 56 yaşımda, resmen öğretim üyesi olarak Haseki Yüksek Eğitim Merkezi'nde göreve başladım. Bu feyizli ve mukaddes eğitim merkezinde, emsalleri pek az bulunan muhterem

hocalarım Abdurrahman Gürses, Mehmet Savaş ve Halil Günenç'le birlikte dokuz sene; yani dört dönem Kur'an-ı Kerim tefsiri ve hadis-i şerif okuttum. Bir devre tercüme tekniği dersi de verdim. 1985'te yaştan emekli oluncaya kadar, feyizli ve mübarek okulda, hayatımın en verimli yıllarını geçirdim.

Haseki Eğitim Merkezi'ne her dönemde imtihanla yüksek tahsil mezunlarından dört-beş yüz; altmış civarında da ilave çalışkan ve dinamik gençler geliyordu. Aralarında daha önce okuttuklarım da oluyordu. Bunlara ikinci, bazılarına üçüncü kez hocalık yapıyordum.

Eğitim merkezindeki görevimin yanı sıra, önceki çalışmalarım da devam ediyordu; yani normal çalışmalarıma resmî görevim de eklenmişti.

Haseki Eğitim Merkezi'nde hoca arkadaşlarla ilişkilerimiz uyumlu ve iyiydi. Muhterem hocalarımız, öğrencilerimiz ve idare ile beraberliğimiz samimi ve dostça idi. Yüce Allah'ın Kur'an-ı Kerim'de bildirdiği kardeşliği fiilen yaşıyor ve yaşatıyorduk. Çalışkan, zeki ve kusursuz bir idareci olan müdürümüz Mahmut Özakkaş'la, tam bir uyum içindeydik. O mübarek ilim yuvasında geçirdiğim yılların hemen her saati, unutulmaz birer hatıra olarak hafızama naklolunuyordu.

Eğitim merkezindeki talebelerimle ilişkimiz –önceleri de olduğu gibi– hocalığın yanı sıra, baba evlat gibiydi. Her dönem talebelerimi hocalarımızla birlikte gruplar hâlinde eve davet ediyor, kendilerine meşhur Buhara pilavı ve leziz yemekler yediriyordum. Bu beraberlikler aramızdaki bağları pekiştiriyor, ilişkileri geliştiriyordu.

Evde dört türlü çalışmalarım vardı.

Bazı talebelerimin iştirakiyle, sahih hadis kitaplarından Sünen-i Nesâî'nin bana düşen bölümünü tercüme ediyordum. Ortaokula giden kızım Ayşe daktilosunu yapıyordu.

Aralarında bazı müftüler de bulunan din görevlilerine tefsir, hadis ve Arapça okutuyordum.

Hariçten imam hatip okulunu bitirme imtihanına hazırlanan genç kızlara Arapça, din ve meslek dersleri okutuyordum. Bunlar zaman zaman yatılı talebe gibi evimizde kalıyorlardı.

Mahallemizdeki genç kızlara ve bazı bayanlara Kur'an-ı Kerim ve din dersleri okutuyordum.

Temeli Yalana Dayanan Hac Kabul Olunur mu?

Haseki Eğitim Merkezi'ne başlayalı iki sene olmuştu. Bir gün refikamla gözlükçüye gittik. Alacağımız gözlüğün yapılmasını beklerken, iyi giyinmiş, orta yaşlı bir bayan geldi. Gözlüklere bakarken, bir ara gözlükçüye döndü.

– İzzet Bey, oğlumuza bir türlü kız bulamıyoruz.

– Vecibe Hanım, arayan bulur. İnşallah size uygun bir kız bulursunuz.

– İnşallah.

Nasıl olduysa, yakışık alıp almayacağını düşünmeden tanımadığım kadına seslendim.

– Hanımefendi, oğlunuza nasıl bir kız arıyorsunuz?

O sırada dükkândakilerin gözleri bize dikildi ve hanımefendi tanımadığı adamın sorusuna cevap vermekte gecikmedi.

– Asilzade, zengin bir aileden, güzel bir kız arıyoruz.

Sol yanımda oturan eşimin, "bu işe karışma" anlamında, kaş göz işaretine aldırmadan devam ettim.

– Oğlunuzu biraz anlatır mısınız, kaç yaşında, boyu ne kadar, ne iş yapıyor?

– 25 yaşında, uzun boylu, yakışıklı, tüccar, mersedes arabaları satar."

Eşimin, "daha ileri gitme" der gibi dürtmesini anlamazdan gelerek kadınla konuşmamı sürdürdüm.

– Yakınımızda aradığınız gibi bir kız var. Tam size göre; ama biraz boyu kısa.

– Boyunun kısalığı önemli değil, yeter ki yakışıklı ve huyu güzel olsun.

Sözünü keserek “Hangi kız, kimin kızı?” diyen refikama “Ali beyin kızı Neriman.” dedim. Tekrar kadına döndüm.

– Evimiz Merter’de, Simitaş 16. Blok, daire 7’de oturuyoruz. Yarın gelin, size kızı gösteririz.

Eşim bu işi önlercesine; “Teyze, boşuna gelme. Kız okula gidiyor. Gelseniz de göremezsiniz.” sözünün önünü keserek, “Hanımefendi. Öbür gün cumartesi, okullar kapalı. Kız evde olur. O gün buyurun, kızı görürsünüz.” dedim ve başladığım sözümü bitirdim. Vecihe Hanım da adresimizi aldı, cumartesi saat onda gelmek üzere ayrıldı. Bizim hanım direnmesinde haklıydı. “Sütten ağzı yanan ayranı üfler içer.” Bu olaydan biraz önce birilerine çöpçatanlık yapmıştık, evlilikleri geçimsiz olmuş, biz de araya girdiğimize bin pişman olmuştuk.

Bu çöpçatanlık başarıyla sonuçlandı, kısa sürede evlilik oldu, mutluluk yuvası aile kuruldu. İki taraf da memnun oldular, bize dua ettiler. Dua ile yetinmediler. Kız tarafı eşimle bana en iyi kumaştan birer elbiselik hediye ettiler. Oğlan tarafı şükranlarını perçinlemek için bana bir hediye düşünür, karı koca aralarında “Ne hediye edelim.” diye tartışırlar. Birinin tasarladığını öbürü küçük görür. Sonunda damadın babası Yılmaz beyin şu teklifinde birleşirler: “Hocaya ne her diye alsak, kullanılır, zamanla unutulur. Öyle bir hediye olsun ki ömür boyu unutulmasın. Hocaefendimizi hacca gönderelim.” derler. Ertesi gün bizi evlerine davet ettiler ve müjdeyi verdiler. Doğrusu yıllardan beri hacca gitmek istiyordum. İmkânım olmadığı için arzumu kalbime gömüyordum. Nihayet özlemime kavuşmak yolu açıldı. Sevincim de çok sürmedi. Resmî görevli oluşum sebebiyle pasaport almak

için ya hastalık raporu almalıymışım ya da resmî devlet memuru olduğumu söylememeliymişim. İkisinde de yalan söylemek zorunda kalacaktım. Yalan söylemeye alışık olmadığım için bunları yapamadım. "Hem de temeli yalana dayanan ibadet kabul olunur mu?" diye, istemeyerek de olsa hacca gitmekten vazgeçtim. Ben vazgeçtim, ama kalplerimizden geçenleri bilen Rabbim, beni hacdan mahrum edecek miydi? O da doğruluğumun mükâfatını kat kat verdi: Hemen o sene hac ve umre yolumu açtı, bir daha da kapanmadı. Beni önce umreye, sonra hacca gönderdi. Bir sene sonra eşimle ikinci hacca, on altı sene sonra da kızım Ayşe ile üçüncü hacca gönderdi.

Hac Müjdesi

Oğullarına kız bulduğum Yılmaz beylerin hediyesi olarak gideceğim hac gerçekleşmeyince üzülmedim desem yalan olur; fakat üzüntümü dışa vurmadım, "Belki bunda bir hayır vardır" diye işi Allah'a bıraktım. Kendimi teselli etmeye çalıştım; ama yapamadım. Medine'de, Peygamberimizin kabr-i şerifi ile minberi arasında namaz kılmanın, sonra da Resulullah'ın manevi huzurunda diz çöküp Allah'a yalvarışların, Mekke'de aşk ve şevk ile Kâbe'nin etrafında mestane dolanışların, Arafat ve Müzdelife vakfelerinde avuç açarak yalvarıp yakarışlarım özlemini, bir türlü kalbimden çıkarıp atamıyordum. Nasıl atabilirdim ki bu mübarek hasretin kalbime düşen kıvılcımları yangınlara dönüşüyordu. Bu yangınları söndürebilir miydim? Hayır! Ayrıca söndürmemeliydim ki bu yüksek ateşler beni özlemlerime kavuştursun.

Aynı yılın 1979 Mart ayının ikinci yarısına girmiştim. Evde ve eğitim merkezinde verdiğim dersler bütün hızıyla devam ediyordu.

Bir sabah derse gidince müdürümüz Mahmut Özakkaş ilk müjdeyi verdi. Hocam "Hacca gitmedim." diye sakın üzülme!

– Neden?

– Umreye gidiyorsunuz.

– Nasıl olur?

– Başkanlığımız, hocaları ve idarecileriyle birlikte bütün kursiyerleri umre ziyaretine gönderiyor. Haftaya gidiyoruz, hazırlığını yap.

Bu müjdeyi alınca, müdür beye şükranlarımı bildirirken kendi kendime "Demek kalbimin sesini 'Bana dua edin ki duanızı kabul edeyim...' diyen Allah'a duyurabilmişim. Rabbime şükürler olsun." dedim ve dersime bu uğurlu müjdenin verdiği coşkun bir neşe ile girdim.

Hac Yollarında

Nihayet iple çektiğim hareket günü geldi. 82 kişi iki otobüsle yola çıktık. Ankara-Adana yoluyla Gaziantep'e varınca, daha önce gideceğimi bildirdiğim Hüsameddin Fadıloğlu ve arkadaşları bizi saygıyla karşıladılar; Gaziantep'in çeşitli kebapları, lahmacunu ve meşhur baklavasıyla bize unutulmaz bir ziyafet çektiler. Kilis yoluyla Halep'e varınca, orada geçirdiğim eski çileli günlerim, hayalimde yeniden canlandı, Halep'te ve Halep yolunda başımdan geçenleri anlatırken arkadaşlarım beni hayretle ağızları açık dinliyorlardı.

Zekeriya aleyhisselamın kabrinin bulunduğu Ulu Cami'yi (Zekeriya Camii) ve görülmeye değer yerleri ziyaret ettikten sonra Şam'ın yolunu tuttuk. Hz. Peygamber'in (s.a.s.) "Dünyanın cennetidir." dediği ve ömrümün en güzel iki senesini geçirdiğim Şam-ı Şerife varınca rahat bir nefes aldık. Şam'ın eşsiz güzelliklerini görünce, yolun yorgunluğu gitti. Bir gün kaldığımız Şam'ın gezilecek yerlerini gezdik, ziyaret edilecek yerlerini ziyaret ettik, daha sonra da Ürdün'e hareket ettik. Gece yarısına doğru Ürdün'ün başkenti Amman'a girerken şoförümüz, şehir planı bakımından Amman'ın dünyada bir benzeri olmadığını, yabancı

şoförlerin kılavuzsuz şehre giremeyeceğini, girse de bir türlü çıkamayacağını, kendisinin iki kez kılavuzla girdiği hâlde üçüncü girişinde şehirden çıkmak için uzun süre dolaştığını anlatırken kulaklarımıza inanamıyorduk. Dinlerken bir türlü inanamadığımız şeyler başımıza gelince şoföre hak vermeden edemedik.

Mübarek şehrin sanki girişi var çıkışı yoktu. Amman'ı iki defa kılavuzla, bir kez de kılavuzsuz dolaşan usta şoför bizim otobüste ve otobüsümüz önde idi. Ay aydınlığında bilmece gibi planlanmış, gece yarısı insan ve arabalardan eser kalmayan bomboş yollarda gidiyoruz; ama nereye gittiğimizi bilmiyoruz. Şehirden çıkmak istiyoruz, bir türlü çıkamıyoruz. Dolaşıyoruz dolaşıyoruz, yine aynı yere geliyoruz. Çıkış yolunu soracak bir kimse de yok. Güler misin, ağlar mısın, yoksa eğlenir misin? Arkadaşlarımı bilmem; ama şahsen belki bir daha göremeyeceğimiz bu efsaneyi andıran şehri gezdiğimizden memnundum. Nihayet Hızır gibi bizi kurtaracak birine rastladık. Şoförümüz ondan çıkış yolu hakkında, –biz de dediklerini tercüme ederek– karmaşık bilgiler aldı. Eski tecrübelerinden de yararlanarak şoför bizi zorlukla şehirden çıkardı. Böylece Medine'nin yolunu tutabildik.

Hicaz sınırına girerken Suudiler arabaları ve valizlerimizi sıkı bir kontrolden geçirdiler. Hicaz'a girmesi yasak olan bir şey bulamadılar. Bulamazlardı da zira onların aradıkları içki ve uyuşturucuya, onlar kadar, onlardan fazla biz hocalar karşıydık. Sadece alkollü içkiye girer diye valizlerden çıkan birkaç şişe kolonyayı aldılar. Kolonyanın içkiye girmediği hususunu burada tartışmanın ne zamanı, ne de yeriydi.

Yolculuğumuz çok neşeli ve feyizli geçiyordu. Birbirinden güzel sesli hafızlar Kur'an okuyor, İsmail Akman gibi sesi ve makamı yerinde olanlar ilahiler okuyor, sık sık tekbir getiriyor, tehlil ve tevhid çekerek zikirler ediyorduk. Bütün talebelerimiz, eğitim merkezine gelişlerinde zaten hoca idiler. Bunlara ders veren dört hocaydık. Kur'an-ı Kerim'le ilgili ilimler olan aşere takrip hocası

Hafız Abdurrahman Gürses Hocaefendimiz, Arabî ve dinî ilimlerde memleketimizde benzerleri ender bulunan Mehmed Savaş ve Halil Günenç hocalarımız, kutsal yolculukta bir arada olmanın tadını çıkarıyorduk.

Nazarî bilginin yanı sıra, pratiğe ve deneyimlere dayanan umre ibadetimizde delilimiz ve hocamız, daha önce defalarca hacca ve umreye giden muhterem Abdurrahman Gürses'ti.

Medine şehrinin girişinde "MÜSLÜMAN OLMAYANLAR GİREMEZ" yazısı bizi oldukça duygulandırdı. Ravza-i Mutahhara'ya (Resulullah'ın mescidine) yaklaştıkça heyecanımız artıyor, sabrımız tükeniyordu. Kendimizden geçmiş bir hâldeydik. Abdurrahman Hocaefendimizin ilk talimatıyla kendimize geldik "Arkadaşlar, Kubbe-i Hadrâ (Resulullah'ın yeşil kubbesi) görününce, yapılan dualar kabul olunur. Dikkatli olun! Biraz sonra mübarek kubbeyi göreceğiz." demesiyle rüyadan uyanır gibi olduk. Aniden tekbir sesleri yükseldi. Yeşil kubbe görününce, salâvat-ı şerife ile yükselen sesler kulaklarımızı çınlatıyor, gözyaşlarımız yanaklarımızı ıslatıyordu. Hocaefendimiz, yavaş olun anlamında elini kaldırınca sesler kısıldı. Herkes, gözyaşları arasında kalbinde tasarladığı dualarını yapmaya başladı.

Burada Rabbimin nimetine şükretmek maksadıyla, umreye çıkmadan üç gün önce gördüğüm bir rüyayı anlatmadan geçemeyeceğim:

Rüyamda Hz. Muhammed'le (s.a.s.) kucaklaşıyorum. Giydiği ince elbisenin üzerinden mübarek vücuduna sarılmışım. Sırtının kemiklerini hisseder gibi oluyorum. Ondan, miskten ve halis gülyağından daha güzel bir koku alıyorum. O hâldeyken uyandım. Sanki onun nuru gönlümü aydınlatıyordu. Biraz heyecanım geçer gibi oldu; ama o güzel koku geçmedi. Rüyamı kimseye söylemeden okula gittim. Medine'ye varıncaya kadar o mübarek koku benden ayrılmadı. Ravza-ı Mutahhara'ya girerken

koku gider gibi oldu. Kabr-i şerifinin yanına varıp kendisine rabıta edince (ona konsantre olunca), aynı kokuyu tekrar aldım. Ne yazık ki bir hafta daha beni mest ettikten sonra, Medine'den ayrılmadan bir gün önce, güzel koku benden ayrıldı. Hafızamdaki hayali, hatırası hâlâ o kadar canlı ki...

Medine-i Münevvere'de kaldığımız sürece, Abdurrahman Gürses Hocaefendimizin refakatinde beş vakit namazı Resulullah'ın mescidinde kılıyor; ara vakitlerde, ziyaret edilmesi gelenek hâline gelen mübarek yerleri ziyaret ediyorduk. Neşemizden, günlerin nasıl geçtiğini fark etmiyorduk. Kırk vakit namazı Mescid-i Resul'de kıldıktan sonra, istemeyerek Medine'den ayrılırken, sanki kalbimiz hâlâ oralarda kalıyor gibiydi.

Medine'den çıkarken boy abdesti almış, ihramlara sarınmıştık. Medine'den (kuzey yönde) gidenlerin ihrama girme yeri olan "Zülhuleyfe"ye varınca, ikişer rekât namaz kıldık. Umreye niyet ederek ihrama girmiş olduk. "Lebbeyk Allahümme lebbeyk. Lebbeyke lâşerîke leke lebbeyk. İnnel hamde venni'mete leke velmülk. Lâşerîke lek." Üç kez böyle telbiyeden sonra, üç defa da tekbir getiriyoruz. Mekke'ye gidinceye kadar, koro hâlindeki telbiyemiz aralıklarla devam etti. Her telbiyede maneviyatımız yükseliyor, ruhumuz şad oluyordu. Kâbe'yi görünce, telbiyeyi bırakıp, tekbire devam ederken heyecanımız âdeta doruktaydı.

Babusselâm'da (Selam Kapısı'nda) otobüslerimizden indik, kendimize çekidüzen verdik. Dua ederek Kâbe'yi, tavaf alanına girdik. İhramlarımızı düzelttik, sağ omzumuz açık olarak kalbimizi Allah'a bağladık. Dua ederek Kâbe'yi mestane tavaf ettik, Makam-ı İbrahim'de iki rekât namaz kılıp dua ettikten sonra kana kana zemzem, içtik, Safa ile Merve arasını sa'y etmeye gittik. Sa'ydan sonra saçlarımızdan biraz kestik, ihramdan çıktık.

Günümüzün çoğunu Kâbe'de geçiriyor, bol bol tavaf edip namaz kılıyorduk. Ara sıra da belli yerleri ziyaret ediyorduk.

Mekke'de unutulmaz hatıralardan biri de ilk vahyin (ilk gelen ayetlerin) indiği yer olan "Nur Dağı"na çıkışımız oldu. O sıralarda Mekke'de okuyan talebem Fuat Günel'in kılavuzluğunda, seher vakti "Hira Dağı"na (Nur Dağı'na) tırmandık. Tepeye çıktığımızda Kâbe'de sabah ezan okunuyordu. Talebem İsmail Başkavak da o anda Hira'da gür sesiyle ezan okudu. Peygamberimize vahiy gelen, üç büyük kaya parçasının çatılıp büyük bir çadır şeklini alan mağaramsı yerde, on beş kadar kişi cemaatle sabah namazını kıldıktan sonra "hatm-i hace" okuduk, zikir ve dualar ettik. Aşağıya indiğimizde, güneş biraz yükselmiş, işrak vakti olmuştu.

Mekke'de geçirdiğimiz feyizli ve bereketli günlerimizden sonra Kuveyt'e hareket ettik. Bitmeyen uzun yollarda giderken, günahlarımızdan arınmış, hafiflemiş olarak sanki uçuyorduk. Yolda bedevi köylerine uğradıkça, açık hava kahvehanelerinde Arapların "mürre" dedikleri kakulalı meşhur Arap kahvesini içiyor, bedevilerle sohbet ediyor, oralar hakkında bilgi alıyorduk.

Kuveyt'e varınca bizi, Şam'da ve Mısır'da (Ezher'de) talebem olan, o sıralarda da Kuveyt'te imamlık yapan Çeçen asıllı Gazi karşıladı. İki gün kaldığımız Kuveyt'te bizi görülmeye değer yerlere götürdü.

Kuveyt'ten Bağdat'a hareket ettik, Bağdat'ta görülmeye değer yerleri gezdik. Camileri ve türbeleri ziyaret ettik, sonra da yol azığımızı alarak Türkiye'ye hareket ettik. Sınırı geçtikten sonra Urfa'ya gittik, Halilü'r-Rahman'ı, Balıklı Gölü (Hz. İbrahim'in ateşe atıldığı yeri) ve Dede Osman Hazretlerinin tekkesi olan dergâhı ziyaret ettik. Bazı önemli yerleri gezdikten sonra Gaziantep, Adana ve Ankara yoluyla İstanbul'a döndük.

İkinci Müjde

1979 yılının sonbaharına girmiştik. Haseki Eğitim Merkezi'nde o gün, galiba ikinci dersten teneffüse çıkmıştık. Müdürümüz

Mahmut Özakkaş bana seslendi. Meğer ikinci müjdeyi verecekmiş. İlk müjde, o senenin ilkbaharında umre içindi.

– Hocam, sana müjde!

– Hayırdır inşallah, ne müjdesi?

– Hacca gidiyorsun! O da başkanlığımız tarafından görevli olarak.

Bu müjde beni hem sevindirdi, hem de duygulandırdı; çünkü bu mübarek sefer, Rabbimin bana ikinci armağanı olacaktı. Hacca niyetlendiğimde, pasaport almak için yalan söylemem gerekiyordu. Bunu yapmadığım için hacca gidememiştim. Kalbimizden geçenleri bilen ve bizi bizden daha iyi düşünen Allah, doğruluğumun ve aracı olduğum hayırlı işin mükâfatı olarak, aynı sene önce umreye, şimdi de hacca gönderiyordu. Rabbimin bu mübarek hediyelerine nasıl sevinmem? Hele bir sene sonra eşimle birlikte ikinci kez, on altı sene sonra da kızımla üçüncü kez hacca gidişim... Rabbimin lütuflarına ve unutulmaz ikramlarına binlerce şükür.

Hacdaki Kafile Başkanlığı

Hareket günümüz yaklaşırken, ben de yol hazırlığı ve hac ibadeti ile ilgili olarak her bakımdan hazırlığımı yapıyordum.

Diğer görevlilerle birlikte İstanbul'dan Ankara'ya giderken, yolculuğumuzun nasıl geçtiğini anlamadım bile. Bildiğim bir şey varsa, hepimiz neşeli ve heyecanlıydık. Hafızlar okudukları Kur'an'la otobüsümüzü ve kalplerimizi nurlandırırken, güzel sesli makamşinas arkadaşlarımız da ilahileriyle gönlümüzü hoş ediyorlardı. Ara sıra, koltuklarda yan yana oturmuş hâlde birbirimizle hac hakkında bilgi alışverişi yapıyorduk. Zaman zaman da hacca görevli olarak giden arkadaşlar tecrübelerine dayanarak konuşmalar yapıyor, yeni gideceklere pratik bilgilerini aktarıyorlardı.

Ankara'da, yurdun her bölgesinden gelen binin üzerindeki görevli arkadaş, büyük konferans salonunda bir araya geldik.

Görevlilerden ve kafile başkanlarından hac hakkında gerekli talimatları aldıktan sonra, grup görevlileri memleketlerine döndüler. Biz de mutmain şekilde İstanbul'a döndük.

Bir hafta boyunca İstanbul hacı adayları, günün belli saatlerinde gruplar hâlinde Süleymaniye Camii'nde toplanıyor, grup görevlisi hocalarından hac hazırlıkları, yol güzergâhında neler yapacakları hususunda bilgi alıyorlardı.

Benim grubumda 19'u erkek, 22'si kadın, 41 hacı adayı vardı. Hocaları olarak onlara gereken bilgileri verirken, hac sırasında geçecek sayılı günlerimizin daha verimli, daha bereketli, haccımızın da daha makbul olması için asker gibi disipline riayet etmelerini, düzeni bozmamalarını, talimatlarıma uyarak zamanlarını iyi kullanmalarını onlara tavsiye ediyordum. Özellikle şu hususları hafızalarına yerleştirmeye çalışıyordum.

– Müslüman kardeşlerim! Hacı arkadaşlarım! Birkaç gün sonra başlayacak ve bir aydan fazla sürecek hac ve umre ibadeti, hayatımızda yapacağımız en önemli ve en büyük ibadettir. Önemi iki bakımdandır:

Her istediğimiz zaman yapamayacağımız, belki de ömrümüzde ancak bir kez yapabileceğimiz bir ibadettir.

Hac ve umremizin şartlarını, sünnet ve adabını yerine getirerek eksiksiz, layıkıyla yaparsak, evlerimize anamızdan doğduğumuz gibi günahlarımızdan temizlenmiş olarak döneriz.

En büyük ibadet oluşu ise dört bakımdandır:

Hem mali, hem bedenî oluşu.

İlimizden, ailemizden uzak, sefer hâlinde oluşumuz.

Diğer ibadetlerden çok daha zor oluşu. Hac ibadeti zor olduğu için, yolda ihrama giriş yerinde hacca niyet ederken "Allahım! Haccımı kolaylaştır." diyeceğiz. Diğer ibadetlerin hiçbirinde böyle niyet etmiyoruz. Zira onlarda hacdaki zorluklardan eser yoktur.

Karşılaşacağımız zorluklar ve sabrımızı taşıracak olaylar dolayısıyla her an imtihanda ve Yüce Allah'ın gözetiminde oluşumuz. Bu zorluklara karşılık da alacağımız mükâfat, ecir ve sevap çok büyüktür; çünkü Resulullah (s.a.s.) "Hac, amellerin ve ibadetlerin en efdali, en zor olanıdır." buyurmuştur.

Şunu da bilelim ki hac ibadetimiz evimizden çıkarken başlar, hac ve umremizi eda edip evimize dönünceye kadar sürer. Bunu göz önüne alarak çok dikkatli olacağız, yersiz ve uygunsuz davranışlarımızla şeytanı yanımıza yaklaştırmayacağız. Bir an bile Allah'tan gafil olmayarak, ibadetlerimizi huzur içinde yapacağız. Allah hepimizin yardımcısı olsun.

Kardeşlerim, pikniğe gitmiyoruz. Turistik bir geziye de çıkmıyoruz. Günahlarımızdan temizlenmeye, taşlayarak şeytanı bizden uzaklaştırmaya gidiyoruz. Ona göre çok dikkatli olalım. Yanınıza fazla ağırlık almayın ki yükümüz hareketlerimizi zorlaştırıp engellemesin.

Hepinizin bildiği gibi, gidip gelmemek, gelip görmemek var. Yola çıkmadan önce yakınlarınızla vedalaşın, dargınlarınızla barışın, helalleşin. Size karşı haksızlık da yapmış olsalar siz affedin ki Allah da sizi affetsin.

Hareket edeceğimiz gün tıraş olup, saçlarınızı düzeltin. Tırnaklarınızı kesin, boy abdesti alın, İki rekât sefer namazı kılın, yola öyle çıkın. Havaalanında buluşmak üzere, cümleten Allah'a emanet olunuz.

Hareket edeceğimiz gün, havaalanının salonu ana baba günü gibiydi.

Hareket Günü

Yüzlerce hacı adayı, her birinin birkaç tane uğurlayıcısı. Herkeste heyecan, sevinç, telaş, tedirginlik. Çok kalabalık bayram pazarından farkımız, hacıların göç eder gibi eşyalarının çok oluşu.

Hâlbuki bu kadar eşya almaya ne lüzum var? Kime anlatırsın? Bereket versin benim grubumdakiler tavsiyelerime uymuşlar, fazla eşyaları yoktu. Yalnız yanında kimsesi olmayan çok yaşlı, aynı zamanda kendini taşıyamayacak kadar hâlsiz olan ninenin ağır yükü Cidde'de uçaktan inince beni hayli yordu.

Başından sonuna pasaport ve hacla ilgili resmî işlemleri görevliler üstlendikleri için bu hususta hacılar kaygısızdı. Sadece gidiş ve dönüşte uçağa binerken pasaportları kendilerine verildi.

İhrama uçakta girileceğini söylemiştik, ihramları yanlarında idi. Kimileri ihramlarını İstanbul'da evlerinde giymişlerdi.

Mikat mahalline yaklaşınca kafile başkanımız uçakta talimat verdi. İhrama nasıl girileceğini tarif etti. Herkes niyet edip ihrama girince, "Lebbeyk allahümme lebbeyk..." tekbir ve tehlil sesleri yükseliyor, bu sesler uçağın gürültüsünü bastırıyor, sevinç gözyaşları yanakları ıslatıyor, uçak Cidde'ye yaklaştıkça da heyecanımız artıyordu.

Cidde'ye varınca pasaport işleri ve eşyaların sahiplerine ulaşması uzun sürdü ve oldukça yorucu oldu. Ne var ki yapmakta olduğumuz hac ibadeti bu zahmetlerin daha da fazlasına değerdi.

Mekke-i Mükerreme

Otobüslerle Cidde'den Mekke'ye giderken "dünya ve masiva"yı (dünyada olanları) unutmuş, neşemizden sanki uçuyorduk. "Lebbeyk Allahümme lebbeyk!.." sadaları asumane yükseliyor, gözyaşlarıyla nemlenen tevhid, tehlil ve tekbir sesleri kulaklarımızı çınlatıyor, ruhumuzu okşuyordu. Mekke-i Mükerreme'ye yaklaştığımızda heyecanımız doruktaydı.

Yıllardan beri hasretini çektiğimiz Kâbe'ye, bir an önce kavuşmak için can atıyorduk. Kâbe'ye bunca eşya ile gidemezdik. Allah'ın huzuruna varmak için yükümüzü bırakmalı, Kâbe'yi sadece, kefeni andıran ihramlarımızla tavaf etmeliydik. Bu yüzden

önce eşyalarımızı yerleştirip kalacağımız yeri öğrenmeliydik. Bu çok da kolay olmadı. Kalacağımız evler Kâbe'den uzak, Mekke'nin kenar semtlerinden Mesfele'de çok eski binalarmış. Dört beş katlı evlere de merdivenlerden çıkılıyor. Yataklar, çıplak betonun üzerine serilmiş. Pejmürde vaziyette yan yana serilmiş, dar ve ince kauçuk yataklardı bunlar.

Bu Fırtınayı Nasıl Yatıştıracağım?

Oldukça yorucu, uzun bir yolculuktan sonra uğrunda canlarını feda edercesine müştak oldukları Kâbe'den bir hayli uzak köhne evleri ve bu garip yatakları gören hacılar fırtınayı kopardılar, çatlak sesler yükselmeye bağladı.

– Biz burada kalamayız. Kâbe'ye yakın, tertemiz yeni evler, oteller dururken, neden bizi bu kadar uzaklara attınız?

– Bize bu köhne evleri mi lâyık gördüler?

-Hele şu pis yataklara bakın, bu yataklarda hayvan bile yatmaz.

Hacıları uyarma zamanı gelmişti:

-Hacı kardeşler, bir dakika beni dinleyin! Herkes sustu, gözler bana döndü:

-Galiba Süleymaniye Camii'nde size dediklerimi unuttunuz. "Hac için evinizden çıkıp, tekrar evinize dönünceye kadar ibadettesiniz." dememiş miydim? Şimdi de ibadettesiniz. Belki de hayatınızda ancak bir kez yapacağınız ve ibadetlerin en büyüğü olan hac ibadetindesiniz. Buraya gelinceye kadar, oldukça yorucu uzun yolculuğunuzda, bu kutsal ibadetinizi yaraşmayan hiçbir davranışta bulunmadınız. Allah hepinizden razı olsun. Burada size ne oldu? Aranıza şeytan mı girdi?

Size "Bu yolda engebelerle ve hoşunuza gitmeyen hâllerle karşılaşırız, bunlar birer imtihandır. Bu imtihanı kazanmanız için

sabretmeliyiz, hoşgörülü olmalıyız." demiştim. Hacla bağdaşmayan, Allah'ı da hoşnut etmeyen davranışlarla kafamızı karıştırır, huzurumuzu bozarsak, biraz sonra Kâbe'yi tavaf için Allah'ın huzuruna ne yüzle gideceğiz? Kısa süre kalacağımız bu evi satın almadık. Uzun süre kalacak da değiliz. Birkaç gün kalınamayacak kadar kötüyse, rahatımıza bu kadar düşkünsek, şikâyetimizi mesul makama birlikte bildiririz.

Şunu bilelim ki biz burada birkaç gün bile kalmayacağız. Birkaç günün, sadece belli saatlerinde kalacağız. Zamanımızın çoğunu Kâbe'de geçireceğiz. Çok çok tavaf edeceğiz, namaz kılacağız. Bol bol Kâbe'ye bakacağız. Kâbe'nin azametini hafızamıza nakşedeceğiz ki ömür boyu namazlarımızda Kâbe'yi karşımıza alalım.

Bilmiş olun ki Kâbe'de ve civarında yapılan ibadetin biri, yüz bin sayılır. Bir rekât namaz, yüz bin rekât yerine geçer.

Bugüne kadar evlerinizde tıka basa yediniz, rahat yataklarınızda doya doya uyudunuz. Gidince de ömür boyu istediğiniz kadar yiyip uyuyacaksınız. Burada geçireceğimiz sayılı günlerde az uyuyacağız, az konuşacağız, az yiyeceğiz, çok ibadet edeceğiz. "Az uyumak, az konuşmak, az yemek, insan iken insanı eyler melek.

Çok uyumak, çok konuşmak, çok yemek, insan iken insanı eyler merkep."

Rahat yatak bizi kendine çeker, çok uyutur. Hz. Peygamber (s.a.s.) hurma ağacının lifinden yapılmış sert yatakta yatıyordu. Bunu gören varlıklı bir sahabi, Efendimize "Resulullah'ın bu sert yatakta yatması reva mıdır?" diye, yumuşak bir yün yatak gönderdi. Resulullah bu yatakta bir gece yattı. Ertesi sabah "Bu yatak beni gece namaza kaldırmadı. Bunu kaldırın, benim eski yatağımı açın." buyurdu. Bu beğenmediğiniz yataklar bizim

daha az uyumamızı, Kâbe'ye erken gitmemizi ve daha çok ibadet etmemizi sağlar.

Burada size bir de müjde vereceğim. Bu sene hacca gelen kafileler arasında en şanslı kafile bizim kafilemizdir. "Nasıl?" derseniz, açıklayalım.

Hz. Peygamber (s.a.s.) "Mescide namaza giderken ve gelirken attığınız her adımda, ayağınızı kaldırınca bir dereceniz yükselir, indirince bir günahınız affolunur. Bunu düşünerek, adımlarınızı ister artırın, ister eksiltin." buyurmuştur. Hâlbuki biz buradan herhangi bir mescide değil, Beytullah'a, Kâbe-i Muazzama'ya gideceğiz. Kâbe'de yapılan ibadetin biri yüz bin sayıldığına göre, attığımız her adımda da yüz bin defa derecemiz yükselecek, yüz bin günahımız affolunacak. Türk hacılarının, Kâbe'ye en uzak hacı evi burası olduğuna göre, binlerce hacmin içinde, en şanslı ve en kazançlı biz olacağız. O da günde iki defa gidip geleceğiz. Seher vakti gidip, sabah namazını kılıp geleceğiz; tekrar ikindiye gidip, akşamı ve yatsıyı kılıp geleceğiz.

Belki "Hocam, aramızda yaşlılar ve güçsüzler var. Bu uzak yolu her gün iki kere nasıl gidecekler?" diyeceksiniz. Burasını hiç düşünmeyin. Allah'ın yardımıyla sizi öyle bir ahenk, öyle bir zevk ve safa içinde götürüp getireceğim ki değil yorulmak, nasıl gidip geldiğinizin dahi farkına varmayacaksınız."

Konuşmamın sonuna doğru öfkeler dinmiş, sinirler yatışmış, yüzler ışıldıyor, yaşlı gözler hâllerinden memnun olduklarını söylüyor, aralarından kulağıma şöyle sesler geliyordu:

– Allahımıza şükürler olsun. İyi ki buraya gelmişiz.

– Kâbe'ye yakın yerlerde kalanlar bizim kadar şanslı değiller...

– Allah'ın izniyle Kâbe'ye biz onlardan önce gideceğiz.

Hacı kardeşlerin biraz önceki şikâyetlerinin yerini Allah'a teslimiyet almış, kadere razı olmuş, gamdan kurtulmuşlardı. Onları haccın gerektirdiği yönlere yönlendirebilirdim. Ben de öyle yaptım.

Kâbe'ye Doğru Yürüyüş

Eşyalarını yerleştirdiler, dört odalı dairenin ikisine kadınlar, ikisine de erkekler yerleşti. Dinlenip yorgunluk attıktan sonra sıra en önemli vazifemize, Kâbe'yi tavaf ve Safa-Merve arasını sa'y etmeye gelmişti. Hac işlerini ve yapmamız gereken görevlerimizi zaten biliyordum. Bunları defalarca okumuş, imtihan vermiş, birkaç kere de talebelerime okutmuş, onları imtihan etmiştim. Umre'ye gelince de bu konuda pratik bilgiler edinmiştim.

Apartmandan aşağıya indiğimizde geniş cadde, Arasat'a (Mahşer Meydanı) giden yola dönmüştü. Kefene bürünmüşcesine, bembeyaz ihramlara girmiş binlerce insan yolları doldurmuş, Kâbe'ye doğru sel gibi akıp giderken, "Lebbeyk Allahümme lebbeyk..." avazları ile tekbir sadaları ayyuka yükseliyordu.

Benimle birlikte kırk iki kişiyi, asker yürüyüşü gibi ikişer ikişer; önde erkekler, arkada kadınlar, sıraya koydum. En uzun boylu iki kişinin birini önde yanıma aldım, eline Türk bayrağını verdim. Birini de en arkaya geçirdim, hacılarımızı gözetlemesini ve dağılmamalarını sağlamasını söyledim. Elimde megafon yüksek sesle, kadınlar seslerini kısarak, koro hâlinde telbiye ve tekbir getirerek "Lebbeyk Allahümme lebbeyk. Lebbeyke lâşerîke leke lebbeyk. İnnel hamde venni'mete leke velmülk. Lâşerîke lek. Lebbeyk Allâhümme lebbeyk..." sesleri arasında uygun adımlarla Kâbe'ye doğru ilerlerken kendimizden geçmiştik. Neşemizden yürüdüğümüzün farkında bile değildik. Kilometrelerce yolu nasıl kat ettiğimizi anlamadan, Kâbe'nin "Selam Kapısı"na (Bâbusselâm'a) yaklaştık. Bir kenara çekilerek arkadaşlara talimatı verdim.

– Arkadaşlar, şu bulunduğumuz yer, yeryüzünün en mukaddes, en mübarek yeridir. Kimi zamanlarda ve bazı yerlerde dualar kabul olunur, geri çevrilmez. Bunların başında Kâbe ve Medine'deki Ravza-ı Mutahhara gelir. Biraz sonra Kâbe'yi göreceğiz. O zaman telbiyeyi kesip tekbir getireceğiz ve dua edeceğiz. Kâbe'yi görünce, yapılan dualar kabul olunur. Dualarınız gelişigüzel ve rastgele olmasın. Bilerek, inanarak ve kalbinizi Allah'a bağlayarak dua edin.

Bâbusselâm'dan girerken gözler Kâbe'ye dikilmiş, gönüller Allah'a bağlanmıştı. Hele yaşlı gözlerle tavaf ederken, füyuzat'i İlahiye ruhumuzu sarmış, bizi mestane kılmıştı.

Tavaftan sonra "Makam-ı İbrahim"de ikişer rekât namaz kıldık, doya doya zemzem içtikten sonra Safa ve Merve arasını sa'ye gittik. Sa'y edip, saçlarımızdan bir parça kesince ihramdan çıkmış olduk. Namazlarımızı Kâbe'de kıldıktan sonra eve dönerken de aynen gidişimiz gibi dağılmadan huzur içinde zikir ederek ve tekbir getirerek gittik.

Mekke'de kaldığımız günlerde, –özel hâlleri olanların dışında– Kâbe'ye ve ziyaret yerlerine toplu hâlde gidiyorduk.

İlk günlerde iki şey ilgimi çekti: Hediyelik almak, evde yemek yapmak. Bu hususlarda hacıları uyarmak için, yatsı namazından dönünce grubumu büyük odada topladım, talimatı verdim.

– Hacı kardeşler! Hacca gidip gelenlerden öğrendiğime göre, hacca gelenler Mekke ve Medine'de günlerinin çoğunu çarşı pazarda hediyelik için geçiriyorlarmış. Hanımlarını da mutfakta uzun uzadıya yemek pişirmekle uğraştırıyorlarmış. "Siz böyle yapıyorsunuz." demiyorum; ama şimdiden sizi uyarıyorum. Bu mübarek yerlerde günlerimiz sayılı. Vakitlerimiz dar ve çok kıymetlidir. Uyanık olalım, şeytana kanmayalım. En büyük düşmanımız olan şeytan, daha az ibadet yapmamız için bizleri çarşı pazara koşturur, alışverişle oyalar, Kâbe'den ve ibadetlerimizden alıkor. Şeytanın oyununa gelmeyelim.

Yine öğrendiğime göre, bayram yaklaşıp hacılar çoğaldıkça mallar pahalanırmış. Bir iki gün içinde alacaklarınızı alın, kafanızdan çıkarın ki kendinizi tamamen ibadete veresiniz. Ayrıca hanımlarınız zaten temizlik ve yemek işlerinizle uğraşıyorlar. Onları bir de uzun uzadıya yemekler yaptırarak mutfağa bağlamayın. Az zamanda yapılan pratik yemekler yaptırın ya da hazır yiyecekler alın ki onlar da sizinle birlikte bol bol ibadetten nasiplerini alsınlar. Memlekete elleri boş dönmesinler. Evinize gidince, istediğiniz kadar yer içersiniz. Böyle yaparsanız, Allah'ı da hoşnut etmiş olursunuz.

Hatırlatmakta Yarar Var

Hacca gidenlerin çoğu ne zaman ve ne yapacaklarını bilmedikleri için, zamanlarının çoğunu boş yere ya da gereksiz işlerle geçiriyorlar. Bilenler de, –bildiklerimizin çoğunu ihmal alışkanlığı dolayısıyla– bildiklerinden layıkıyla yararlanamıyorlar. Bunu göz önüne alarak ve "Hatırlatmakta yarar var." diye her akşam hacılara çeyrek saat konuşmalar yapıyor, ertesi gün neyi nasıl yapacaklarını anlatıyor, hac ibadeti hakkında bilmeleri gerekenleri öğretiyordum. Onlar da beni dikkatle dinliyor, dediklerimi uygulamaya çalışıyorlardı.

Akşamları erken yatıyor, her gece seher vakti kalkıyor, toplu hâlde şafaktan bir saat önce Kâbe'de oluyorduk. Gözümüzü Kâbe'ye, kalbimizi Allah'a bağlayarak bol bol teheccüd, ya da kaza namazı kılıyorduk. Sık sık çevremizdekileri rahatsız etmeden, zikir ve dua ederek Kâbe'yi tavaf ediyor, fırsat buldukça da "Hacer-i Esved"i öpüyorduk. Ne yazık ki günün her saatinde tavaf edenlerin çokluğundan, "Hacer-i Esved"i öpmek pek az nasip oluyordu. İzdiham zamanlarında, Hacer-i Esved'i öpeceğim diye insanları rahatsız etmektense, uzaktan selamlamak daha uygun olurdu. Biz de öyle yapıyorduk; çünkü Peygamberimiz (s.a.s.) böyle yapmamızı söylemişti. Onun emir ve tavsiyelerine uymamız, Allah'ın

emriydi. Öğle vakitleri çok sıcak oluyordu. Çok uzakta olduğumuz için de güneşin altında öğle namazına Kâbe'ye gidip gelmek zor olurdu. Bazıları da hastalanabilirdi. Bunu düşünerek, öğle namazını kaldığımız yere yakın bir camide kılıyorduk.

Kâbe'de beş vakit namaz on binlerce cemaatle kılınıyordu. Arefe günü yaklaştıkça, her gün binlerce, on binlerce yeni hacılar katılıyordu. Namaz vakitlerinde Kâbe tamamen doluyor, cemaat sokaklara taşıyordu, cemaat çoğaldıkça kılınan namazın değeri ecir ve sevabı çoğalıyordu. Namazın manevi değeri ve kazandırdığı mükâfatı, cemaatin azalıp ya da çoğalmasıyla doğru orantılıdır. Hele arefeden bir gün önce, sabah namazında cemaat o kadar çoğaldı, saflar öyle sıklaştı ki rükûa eğilemedik, ayakta başımızı biraz öne eğerek rükû ettik ve birbirimizin sırtına (kürek kemiğinin üzerine) secde ettik.

Aradan on yedi sene geçti, o namazın feyiz ve bereketi hâlâ hayalimde canlanıyor, bir türlü unutamıyorum.

Hacda Kaybolan Kadın

Eşya kayıp olur, para kayıp olur; ama insan kaybı bambaşka bir olay. Kıymetli de olsa kaybolan eşya ve para zamanla unutulur, hayallerden silinir. Kayıp olan insan asla unutulmaz. Kayıp bulunmazsa, hasret ateşi ömürlerinin sonuna kadar yakınlarının kalbini yakar. İşte Hicaz'da hac mevsiminde kayıp olma, yeni gelen saf hacıların korkulu rüyasıdır. Bir gün gölgede bile durulamayacak kadar sıcakta, Kâbe'yi tavaf ettim. Kendimden geçmiş bir hâlde dalgın dalgın dönerken, ansızın sol bileğimi tutan genç bir kadının "Kardeşim!" demesiyle yere yığılması bir oldu. Hemen kaldırıp gölgeye götürmeseydim, çok acı hâller olabilirdi. Kendinden geçmiş, hüzünlü ve yardım bekleyen gözlerle bana bakıyor; fakat konuşamıyordu. Hemen bir hacının termosundan bir bardak zemzem aldım, kadıncağıza içirdim, biraz da başına serptim. Bir süre sonra kendine geldi, korku ve heyecanla anlatmaya başladı.

Mekke'ye bugün gelmişler. Sıcağa dayanıklı olmadıkları hâlde, öğle sıcağında güneşin altında Kâbe'yi tavaf etmişler. Safa-Merve arasında sa'y etmeye giderken, kalabalıkta kocasının kolunu bırakınca onu kaybetmiş. Çok da yorgun olduğu hâlde, kocasını bulur ümidiyle güneşin altında bir saat kadar dolaşmış. Korku ve heyecandan ne yapacağını bilemeyen kadıncağız fenalaşmış. Türk bayrağı olan kimliğimi görünce bana yaklaşmış, ayakta duracak hâli kalmayınca da bileğime yapışmış.

Derdini anlatıp biraz sakinleşince, nerede kaldıklarını sordum, bilemedi. Kaldıkları apartmana eşyalarını koymuş, grup arkadaşlarını beklemeden, görevli hocalarına da bir şey söylemeden, bir an önce Kâbe'yi görmek sevdasıyla hemen evden çıkmış, Kâbe'ye giden insanların peşine takılarak gitmişler. Kaldıkları semti bile bilmiyordu. Bereket versin göğsündeki kimliği okuyunca, onların da Mesfele semtinde bize yakın bir yerde olduğunu anladım. Gerçi Kâbe'nin yakınında Kızılay çadırı, orada da Diyanet İşleri Başkanlığının görevlileri vardı. Onlar kaybolan hacıları yerlerine götürürlerdi; ama bitkin ve çok yorgun kadıncağızı, bir an önce yerine götürmek daha iyi olurdu. Ayrıca kadının ayakkabısı kocasının yanındaymış. Yalın ayak gidemezdi. Oradaki kadınlardan birine durumu anlattım, biraz sonra getiririm diye ayakkabısını emaneten aldım. Kadını yerine götürüp, ayakkabıyı tekrar sahibine getirmeliydim. Bu hizmeti yapmak burada yazdığım kadar kolay olmadı. Yürüyecek mecali kalmayan kadını koluma taktım. Çok uzakta olan evini buluncaya kadar hayli dolaştık. Taksiyle de götüremezdim; çünkü hacılar caddeyi doldurmuş, yol trafiğe kapanmıştı. Hele yerine yaklaştığımız sıralarda, adım atacak ve ayakta duracak hâli kalmamış, koluma asılıyor, sanki ayakları yerde sürünüyordu.

Epeyce dolaştıktan sonra kaldığı evi bulduk. Kadını yerine yatırdım, tekrar izimin üstüne koşarcasına Kâbe'ye gittim. Bir an önce ayakkabıları sahibine ulaştırmalıydım. Üzerime düşen

bu görevi yaptım. Öyle yorulmuşum ki ancak iki rekât namaz kılıp, üzerine de kana kana zemzem içince yorgunluğum geçti diyebilirim.

Arafat

Şerefe günü; yani arefeden önceki gün ve arefe gecesi, Mekke ana baba günüydü. Yerli yabancı milyonlara ulaşan hacı ve hacıları Arafat'a taşıyacak olan binlerce araç. Herkeste heyecan ve telaş. Beraberimizdeki görevlilerden, daha önce birkaç kez hacca görevli giden talebelerim vardı. Bir araya geldikçe, ben onlara hacla ilgili malumat, onlar da bana kitaplarda olmayan pratik bilgiler veriyorlardı. Bir gün arefe gününden ve Arafat Meydanı'ndan söz açılmıştı. Onlara Arafat'ın öneminden, o gün yapılacaklardan söz ettim. Rahmet Tepesi'nde iki rekât namaz kılıp dua etmenin insana çok ecir ve sevap kazandıracağını, günahlarının affına vesile olacağını anlatınca dinleyenlerden biri beni uyardı.

– Hocam, doğrusun; ama değil Rahmet Tepesi'nde namaz kılmak, oraya çıkamazsın bile. Orada namaz kılıp dua etmek isteyen yüz binlerce insanın arasında sıkışır kalırsın.

– Yüce Allah "... Ardullâhi vâsiâtün... (Allah'ın yeryüzü geniştir.)" buyurmuştur. Ben de namazımı kalabalığın gerisinde kılabileceğim bir yerde kılarım...

Arefe gecesi geç vakitte, grubumdaki hacılarla giden kafile ile Arafat'a varınca, Rahmet Tepesi hakkında yukarıdaki tartışmayı hatırladım. Hemen grubu topladım, onlara Rahmet Tepesi'nin önemini, Hz. Âdem'le Havva'nın birbirini kaybedip, uzun süre aradıktan sonra Rahmet Tepesi'nde buluştuklarını anlattım. Hemen onları götürdüm. Yeni gelen hacılardan çadırlarına yerleşme hengâmesiyle henüz Rahmet Tepesi'ne fazla gelen olmamıştı. Bu fırsatı değerlendirerek Hz. Âdem'le Havva'nın buluştuğu yerde ikişer rekât namaz kıldık ve dua ettik. Hac hatırası olarak bunu da hafızamıza yazdık.

Belki de bir daha bulamayacağımız arefe gecesini değerlendirmemiz gerekirdi. Erken uyandık, namazlarımızı kıldıktan sonra bol bol Kur'an okuduk, dua ettik ve arkadaşlara arefe günü yapacakları işleri anlattım.

Sabahleyin gittik ki bir de ne göreyim, Rahmet Tepesi'ne çıkmak için binlerce insan birbirine girmiş, iğne atsan yere düşmez bir hâle gelmiş. Değil tepeye çıkmak, birkaç adım ilerlemek dâhi imkânsız hâle gelmiş. Bu unutulmaz manzarayı görünce, "İyi ki geceden gelmişiz." dedim. Rabbime şükrettim.

Bir gün öncesinden başlayarak ve gece boyunca da geniş yolları doldurarak, Arafat'a akın eden kafileler hâlindeki yüz binlerce insan, sanki beyaz kefenlerine bürünmüş de Arafat Meydanı'na geliyorlar. Arafat Meydanı'nda milyonları aşan mahşeri kalabalık, renkleri başka, simaları başka, ırkları başka, dilleri başka ve her gönülde bir aslan! Bembeyaz ihramlara sarınmışlar; kıyafetleri bir, hedef ve gayeleri bir olarak birbirlerine sevgiyle bakan mestane gözler, iman nuru ile nurlanmış gülümseyen yüzler, sanki lisan-ı hâl ile anlaşıyor, birbirlerini cennetle müjdeliyorlar.

Güneş tepeye dikilip öğle vakti girdiği anda, büyük camide ve yüzlerce çadırda okunan ezan seslerini duymalıydınız! Öğle ve ikindi namazlarını bir arada kılıp vakfe (durmak) için kimileri hızlı adımlarla mescide, yüz binlercesi de çadırlarına gidiyorlar. Unutulur mu bunlar?

Huzur ve huşu içinde binlerce imamın arkasında namazlar kılındı, vakfede uzun uzun dualar edildi. Rahmet-i İlâhiye günahları döktü, Allah'ın nuru mahzun kalpleri aydınlattı, füyuzat-ı İlahî ile gönüller ferahladı, ruhlar uçacakmış kadar hafif.

Arafat'ta ibadet adına yapmamız gerekenler yapılmış, sıra hac ibadetinin en yorucu yolculuğu olan Müzdelife'ye harekete, oradan da Mina'ya gidip, haccın en zor işi olan şeytan taşlamaya

gelmişti. Hacılar, Allah ne verdiyse birer parça yemek yediler. Enerjilerini toplamak için kısa bir süre istirahata geçtiler. Birçokları da "Bu mübarek yere belki bir daha gelemeyiz." diye nafile veya kaza namazları kılmaya, bol bol dualar etmeye koyuldular. Asıl kârlı olanlar, hiç kuşkusuz onlardı.

Müzdelife

Müzdelife'ye yaya giden hacılar vakfeden sonra yollara düştüler. Otobüsler yolculuğa hazırlanırken hacılarda heyecanlı, hareketli bir hazırlık vardı. Biz yola çıkarken akşam kararıyordu. İkindi namazını, Peygamberimizin de (s.a.s.) yaptığı gibi öğle namazı ile birlikte Arafat'ta kılmıştık. Akşamı da geç vakitte yatsı namazıyla birlikte Müzdelife'de kılacaktık. Müzdelife yolunda yayalar sel misali yollardan taşarken, otobüsler de birbirine giriyordu. Daha yolun üçte birini bile gitmeden arabalar kilitlendi, yollar yayalara kaldı. Yollar diyorum; çünkü Arafat'a ve Müzdelife'ye birkaç yoldan gidiliyordu. Milyonlarca insan zaten tek yoldan gidebilir mi? Otobüslerde beklememizin manası yoktu; hatta tehlikeliydi. Zira şafaktan önce Müzdelife'ye varamazsak, akşam ve yatsı namazlarımız kazaya kalır, hac ibadetimiz de eksik olurdu; çünkü Müzdelife'de şafaktan önce "vakfe" yapmak vaciptir.

Arabalarımızdan indik yola koyulduk; ama hacılar yorgun, yaşlılar yürüyemez hâldeydiler. Onlara moral vermenin zamanı gelmişti. Grubumu uygun bir yere çektim, onlara şu kısa konuşmayı yaptım.

– Kardeşlerim, hemşerilerim! Biliyorum, hepiniz yorgunsunuz. Yaşlılarınız bitkin hâldesiniz. Şunu bilin ki bu ve bundan sonraki yürüyüşlerimizin bize kazandıracağı manevi kazanç, ecir ve sevap, yorgunluğumuzu unutturacak kadar büyüktür. Şu gittiğimiz yoldan, Peygamber Efendimiz (s.a.s.) ve güzide sahabileri

de gitmişler. İşte biz, şimdi onların izinden gidiyoruz. Ayağımızı bastığımız yerlerde onların mübarek ayaklarının izleri var. Onları gönlümüze aldığımız sürece, ruhları da bizimle beraber olur. Her yerde ve her zaman bizimle olan Allah'ın, bizden ne derecede hoşnut olduğunu bir bilebilsek, meleklerin bizleri cennetle müjdelediğini bir duyabilsek değil yorgunluğumuzu, kendimizi bile unuturuz. Allah'ın, her zaman bizimle oluşu, asla inkâr ve tereddüt edilemez bir gerçektir. Allah, Kuran-ı Kerim'inde "Nerede olursanız, Allah sizinle beraberdir. Allah bütün yaptıklarınızı görmektedir." (Hadid, 57/4) buyuruyor. Bu yolculuğumuz, hayatımızda geçmiş ve gelecek yolculukların en kazançlısıdır; çünkü karşılığı uçarak gideceğimiz cennet ve en büyük mükâfat olan Allah'ın rızasıdır.

Bu yürüyüşlerimizde, daha kazançlı çıkmamız, Allah'ın güç vermesini sağlamamız ve yorgunluk duymamamız için gönlümüzden Peygamberimizi (s.a.s.) çıkarmayacağız. Onun ruhunun bizimle beraber olduğunu bileceğiz, yürüdüğümüzü unutmaya çalışacağız. Allah'ı kalbimizden çıkarmayacağız, zikrini dilimizden düşürmeyeceğiz. Allah gücümüzü artırsın, uzun yollarımızı kısaltsın. Şimdi her zaman yaptığımız gibi ikişer olalım, sırayı bozmadan uygun adımlarla yolumuza devam edelim.

Kısa aralıklarla dinlendirerek arkadaşlarımı yormadan ve hiçbirini yolda koymadan tekbir getirerek tevhid ve tehlil okuyarak gece yarısından sonra Müzdelife'ye ulaştık. Bayram gecesiydi; ama bayramın geldiğinin bile farkında değildik. Biraz dinlendikten sonra, mehtabın altında akşam ve yatsı namazımızı kıldık. Müzdelife Vakfesi'ni yapıp duamızı ettikten sonra, yaşlı ve aşırı yorgun olanlar biraz dinlenmek için oldukları yere uzandılar. Biz de şeytan taşlamak için, fındık büyüklüğünde yetmişer taş topladıktan sonra, olduğumuz yerde biraz dinlendik. Tanyeri ağardıktan sonra sabah namazını kıldık, Mina'ya hareket için toparlandık.

Mina

Mahşerî kalabalık Arafat'tan Müzdelife'ye gelmişti. Beyaz ihramda birbirine benzeyen bunca insanın arasında, alacakaranlıkta taş toplamak için dağılan, kimileri de ayrı ayrı yerlerde uyuyakalan arkadaşlarımı bir araya getirmek kolay olmadı.

Ortalık ağarırken Mina yolunu tuttuk. Yorgunluk üzerine yorgunluk olduğu için bacılarımızı hızlı ve sürekli yürütemezdim. Yolumuz epeyce uzaktı. Mina'ya varıp eşyalarımızı çadıra koyduktan sonra da şeytan taşlamaya gidecektik. Asıl yorucu mücadele ve yürüyüş oradaydı. Bunları düşünerek Mina'ya giderken ağır adımlarla yürüyor, sık sık durup dinleniyorduk. Yakıcı güneş yükseldikçe, uzun yola alışık olmayanlar için, yürümek daha da zor taşıyordu. Bunu da göz önüne alarak onları yormamaya çalışıyordum. İlginç şeyler anlatarak, ara sıra da toplu hâlde zikirler ederek moral vermeye ve yorgunlukların unutturmaya gayret ediyordum.

Kuşluk vakti Mina'ya ulaştık. Arafat Meydanı'nın çevresi açık, çadırlar yüksek ve havalı olduğu için, yakıcı sıcak insanları fazlaca etkilemiyordu. Mina, dağlarla çevrili, çadırlar da alçaktı. Çadıra değil de sanki fırına giriyorduk. Yorgunluğun üzerine binen aşırı sıcaklık, yaşlılardan birkaç tanesini baygın düşürdü. Şeytan taşlanacak yer çadırımıza oldukça uzakta. Yüz binlerce insanın karşılıklı gidip geldiği yollardan ilerlemek, hele savaş alanına benzeyen şeytan taşlama yerine gidip, şeytanı taşlayıp selametle çıkmak, yaşlılar ve hâlsiz olanlar adına oldukça zor ve tehlikelidir. Hâlbuki Yüce Allah "... Allah, size dinde hiçbir zorluk kılmadı..." (Hac, 22/28) ve 'Allah, herkesi ancak gücünün yettiği ve kendisini tehlikeye sokmadan yapabileceği şeylerle sorumlu tutar..." (Bakara, 2/286) buyurmuş. Hz. Peygamberimiz de "Kolaylaştırın, zorlaştırmayın. Müjdeleyin, imrendirin, korkutup ürkütmeyin.

"(Buhari) demiştir. Dinde zorluk çıkaranlar ya bilmiyor ya da tabiatlarında zorluk çıkarma hastalığı olmalı. Dinimizin hüküm ve kurallarında, emir ve yasaklarında ilk bakışta insanın yapamayacağı ya da zorlanacağı bir şey görünüyorsa, o şey ya dinimizde olmadığı hâlde hariçten girmiştir, ya da onun kolay tarafı ve çıkar yolu vardır. Yeter ki, yolunu bilelim.

İşte hacda şeytan taşlamaya kudreti olmayan ya da taşlarken zorlanan kimseler, yerlerine başkasını vekil ederler, kendilerinin yerine vekilleri şeytanları taşlar. Ben de dinimizdeki bu kolaylıktan yararlandım. Aşırı sıcaktan rahatsız ve şeytan taşlarken zorlanacak hâlde olan özellikle de yaşlı kadınların yerine gençleri vekil yaptım. Onları Kızılay'ın ambulansıyla, Mekke'de istirahat etmeleri için kaldığımız eve gönderdim.

Şeytan taşlamak ve kurban kesmek için Mina'da kaldığımız iki gün, yorucu da olsa çok zevkli ve neşeli geçti. Daha sonra Mekke'ye gittik. Asıl hac tavafı olan "Ziyaret Tavafı"nı yaptık. Arafat'a gitmeden önce yapmayanlar, Safa-Merve arasını hac için sa'y ettiler.

Hac görevini yaptıktan sonra Mekke'de kaldığımız günler, önceki günlere göre sakin; fakat feyizli geçiyordu. Önceki heyecanımız yoktu; ama hac ve Kâbe hakkında ufkumuz genişliyor, düşüncelerimiz derinleşiyordu, tıpkı yavaş akan derin sular gibi. İlk günler ise coşkun akan sular gibiydi. Sık sık tavaf ediyor, Kâbe'ye bakarak namaz kılıyor, gün aşırı umre yapıyorduk.

"Kâbe'ye bakarak namaz kılıyorduk." diyorum, bunu biraz açıklayayım.

Kâbe'ye Bakmak İbadet Sayılır mı?

Dünyanın her yerinde namaz kılarken, ayakta secde yerine, rükûda ayakların ucuna, tahiyyat okumak için otururken dizlere bakılır. Karşıya veya sağa sola bakmak mekruhtur. Fakat kıblemiz

olan Kâbe'nin etrafında (Kâbe'nin göründüğü yerlerde) namaz kılarken, Kâbe'ye bakmak daha evladır. Başka bir deyimle, namazda olmasak bile, Kâbe'ye bakmak ibadet sayılır. Kâbe'ye bakmanın ibadet olması için Kâbe'ye bakmasını, hangi gözle bakacağımızı bilmeliyiz ve Kâbe'ye yalnız fiziki yapısıyla, baş gözümüzle bakar da Kâbe'yi sadece taştan yapılmış dörtgen bir bina olarak görürsek, ne bu bakış ibadet olur, ne de bu görüntü bize bir şey kazandırır. "Kâbe'ye nasıl bakmalı ve orada ne görmeli?" sorusunun cevabını inşallah Kur'an-ı Kerim'in tefsirinde hacla ilgili ayetlerin açıklaması sırasında yazacağım.

Medine-i Münevvere

Medine'ye gideceğimiz gün, sabah namazından sonra "Veda Tavafı"nı yaptık, hemen eve gittik. Kahvaltıdan sonra yol hazırlığına koyulduk. Hacılar eşyalarını hazırlarken ben pasaport işlerini yaptırmaya ve garajdan otobüs getirmeye gittim. Kuşluk vakti Mekke'ye veda ederek 42 hacı, 45 kişilik otobüsle Medine-i Münevvere'ye hareket ettik, Mısırlı şoför Muhammed, bizi Medine'ye uçururken heyecanımız görülmeliydi. Bir an önce Ravza-i Mutahhara'ya, Resulullah'ın manevi huzuruna varmanın hayaliyle 500 kilometrelik yolu nasıl kat ettiğimizi fark etmedik. Akşamüzeri Medine'ye vardığımızda hepimiz Peygamber sevgisiyle pür neşe bir hâldeydik. Bir an önce Resulullah'ın huzuruna varmak için sabırsızlanıyorduk. Eşyalarımızı otobüsten indirdik, kalacağımız otele koyduk. Hemen Resulullah'ın mescidine koştuk. Cemaat öylesine dolmuştu ki Mescid-i Saadet'e zorlukla girebildik. Akşamı kıldıktan sonra, Mescid-i Şerif'ten çıkmadık. Peygamberimizin kabr-i şerifini, ancak yatsı namazından sonra ziyaret edebildik.

Resulullah'ın Mescid-i Saadeti'nde kırk vakit namaz kılmak için Medine-i Münevvere'de kaldığımız sekiz günün feyizli ve neşeli geçen her saati unutulmaz birer hatıra olarak hafızamıza

yazıldı. Bu arada mübarek makamları ve ziyaret edilmesi gelenek hâline gelen önemli yerleri ziyaret ettik. Ne mutlu bizlere ve o mübarek makamlarda dua eden Müslüman kardeşlerimize, Rabbimize binlerce şükürler olsun. O mübarek yerleri ziyaret etmeyi her kuluna tekrar tekrar nasip etsin.

Tekrar dönmek özlemiyle, Resulullah'ın huzurundan ayrılmak kolay olmadı, ama buna mecburduk. Sayılı günler çabuk geçiyor. Hele o feyizli ve neşeli geçen mutlu günler...

Hacda geçen bir ayda, her bakımdan mutluydum. Yalnız kalbimin derinlerinde kimseye söyleyemediğim gizli bir sızı vardı. Hayali asla benden ayrılmayan, mecbur kalmadıkça bir gün bile ayrılığına dayanamadığını hayat arkadaşım eşimin yanımda olmayışı.

"Deseler ki 'Aha Cennet' yârsız girmem haram olsun."

Eşimi Hacca Götürmeliyim; Ama Nasıl?

Hacdan dönünce ilmî çalışmalarıma bıraktığım yerden başladım. Hac sebebiyle çalışamadığım bir ayın yerini doldurmak için, daha hızlı ve daha düzenli çalışıyordum. Huzurumu bozan bir şey yoktu. Yalnız kendime bu soruyu sormadan edemiyordum.

Çalışmalarımda eşimin de katkısı var. Başarılarımı evvel Allah'ın yardımına, sonra eşime borçluyum. Ona bu borcumu ve bende olan hakkını, ancak onu hacca götürürsem ödeyebilirdim. Hacca gitmeyi o benden daha çok isterdi. İmkânımız olmadığı için bu istediğini açığa vuramaz, özlemini dile getiremezdi. Ben farkındaydım. Onu bu kutsi özlemine kavuşturmak, hem de kalbimdeki gizli sızıyı gidermek için onu hacca götürmeliydim; ama nasıl götürebilirim. Hac bedeli her sene katlanıyor, elimizde de toplu para olmuyor ki.

İşte bu sorunun cevabını bulamayınca huzurum kaçıyordu. Her derdin bir dermanı, her çıkmazın bir yolu olduğu inancı,

ümidimi kırmıyordu. "Arayan bulur, düşünen çıkmazdan kurtulur." diye, eşimi hacca götürmenin yolunu düşüne düşüne, nihayet formülünü buldum:

"Tercüme çalışmalarımı hızlandırıp gelirimi artıracağım. Harcamalarımı azaltıp, arta kalan parama altın alacağım. Hac parası birikinceye kadar darda da kalsam, altını bozdurmayacağım." dedim ve hemen uygulamaya geçtim. İlk Reşat altınını 700 liraya aldım. Elime para geçtikçe altın alıyordum ve kimseye, refikama bile söylemiyordum. Paraya sıkışınca altın bozdurmuyor, borç buluyordum. Altın çoğaldıkça değeri de hızla yükseliyor, bir yandan da ev masrafından tasarruf ediyor, daha fazla para biriktirmeye çalışıyordum. Nitekim Rabbimin yardımıyla hedefime ulaştım. Son aldığım altını 9.000 liraya almıştım. Hac mevsimi gelip altınları bozdururken 12.000 liradan bozdurdum, hac parasını tamamlamış oldum.

Eşime zaman zaman "Seni hacca götüreceğim." diyordum; ama altınları söylemiyordum. Bu yüzden inanmıyor, şaka yapıyorum ya da ona teselli veriyorum sanıyordu. Pasaportunu çıkardım, hâlâ inanmadı; ancak yol hazırlığına başlayınca hacca gideceğine inandı. Dünyalar kendinin oldu.

Hayallerimiz Gerçekleşiyor

Nihayet eşimin hacca gitme hayali gerçekleşti. Altınları bozdurdum, yol hazırlığına başladım. Bu haccımız, bilgi bakımından hazırlıklı, uygulama bakımından tecrübeli olduğum için daha düzenli, daha mükemmel olacaktı. Hele bu mübarek yolda her zaman, her yerde ve her şeyde bana destek olan eşimin yanımda oluşu, bana saadetler kazandıracak, gücüme güç katacaktı. Nitekim öyle oldu.

Bir önceki hacdan edindiğim tecrübelerimden de yararlanarak hazırlığımızı pratikleştirmiştik. Eşyamız, ibadetlerimizi, görev ve hareketlerimizi engellemeyecek kadar az ve hafifti.

Grubumdaki hacı adayı kardeşlerime de aynı şeyi tavsiye etmiştim. Hocalığını ve rehberliğini üstlendiğim hacıların yarısı erkek, yarısı kadındı. Aralarında bekâr erkekler ve yanında eşi olmayan bayanlar da vardı. Bunlara yapacağımız yardım ve vereceğimiz hizmetler sayesinde, yalnızlıklarının farkında bile olmayacaklar, gruptakilerle birlikte hac görevlerini eksiksiz yapacaklardı. Nitekim öyle oldu. Kafile başkanımız ve kafiledeki bazı grup görevlilerinin kıymetli talebelerim oluşu, hareketlerimizin uyumlu, ibadetlerimin verimli olmasını sağlıyordu.

Ahmet Özhan Rüyama Giriyor

270 hacı adayıyla uçağımız bizi Mekke'ye doğru uçuruyordu. Gruplar arasında bağlantı kurmak ve kafile başkanımızdan talimat almak için giderken gözüm uzun entarili, yakışıklı bir gence takıldı. Ona öyle kanım kaymadı ki yaklaşıp tanışmak, onu kucaklamak istedim; ama yapamadım. Onu tanımıyordum.

Cidde'de uçaktan indik, gruptakileri ve eşyalarını bir araya topladım. Eşimle birlikte biraz dolaşalım diye birkaç adım attık ki uçaktan –kalben yakınlık duyduğum– genci karşımızda gördük. Meğer eşim onu televizyondan tanıyormuş. Bana seslendi.

– Bu genci tanıyor musun?

– Hayır, tanımıyorum.

– İşte şarkılarını çok sevdiğin Ahmet Özhan budur. Haydi, onunla tanışın. Ahmet Özhan'la selamlaşıp ayaküstü tanıştıktan sonra ayrıldık.

Mekke'ye gidip yerlerimize yerleştikten bir hafta sonra onu rüyamda gördüm. Bana rüyamda iki şarkı söylemişti. Üçüncü karşılaşmamız Medine yolunda oldu. Ahmet Özhan'ların otobüsü Medine'ye bizimkilerden iki saat önce çıkmıştı. Otobüsleri yan yolda arıza yapmış, yolcular kızgın güneşin altında bekliyorlardı. Bir tarafa çekilmiş, derin düşüncelere dalan Özhan, selamımı aldıktan sonra "Hocam, nerdeyse susuzluktan bayılacağım." dedi.

Büyük termosla soğuk zemzem suyunu verdim, kana kana içti, bana teşekkür ve dua ederken gözlerinin içi gülüyordu. Kısa bir söyleşiden sonra, otobüslerimize binerek Medine-i Münevvere yoluna devam ettik.

Ahmet Özhan'la dördüncü kez, yurda dönerken Cidde Havaalanında karşılaştık. Afrika'nın çeşitli yerlerinden, Asya ve Doğu memleketlerinden gelen; dilleri, milletleri ve simaları başka başka hacılar, alanı doldurmuş, mahşerî bir kalabalık. İğne atsan yere düşmez. Gecenin saati ilerlerken, uzun yolculuktan yorgun düşen hacıların kimi namazda, kimi yemekte, kimileri birbirine yaslanmış uyumakta. Bizim hacılara oturacak yer bulmak, imkânsız diyecek kadar zor. Bir saat beklemenin bile yorucu olduğu yerde, on altı saat beklemeliymişiz.

O hengâmede, "Hacılarımızı nereye yerleştireceğim." diye düşünürken, aklıma havaalanına bir kilometre kadar uzaktaki misafirhaneler geldi. Grubumdaki hacılara dinlenecekleri bir yer bulma telaşı bana yorgunluğumu unutturdu. Hemen koştum, misafirhanelerin müdürünün huzuruna çıktım. Sanki daha önce randevu almışım gibi Türk hacılar için ayrılan yeri göstermelerini söyledim. Arapça bilmem işe yaramış, attığım taş yerini bulmuştu. Müdür yanıma kattığı adamına, kalacağımız yerin numarasını söylerken anahtarı da verdi. Gidince ne göreyim? Kırk kişilik salon, tertemiz yataklar, banyolarda sıcak su. Tam bize göre. Öyle bir günde, gecenin geç saatinde aramakla bulamayacağımız bir yer.

Anahtarı almamla havaalanına koşmam bir oldu. Eşyalarının yanından ayrılmak istemeyen dört kişiyi, eşyalara bekçi koyarak hacıları götürdüm, yerlerine yerleştirdim, ben de bir yatağa uzandım. Yorgun olduğum hâlde uyuyamadım. Havaalanında insanlar oturacak yer bulamazken yanımızda üç yatağın boş kalmasına gönlüm razı olmadı. Hemen havaalanına gittim. Rahatsızlanan bir din görevlisi ve bitkin vaziyette olan iki kişiyi daha getirip, boş yataklara yatırdım. Tekrar yatağıma uzandım. Gene uyuyamadım

"Yanı başında boş yatak dururken sen nasıl yatarsın?" diye duygularım beni iğneledi. O sırada vicdanım rahatlamış, yorgunluğum gitmişti. Kalktım, tekrar havaalanına giderken hacılar olup bitenlerden habersiz derin bir uykuya dalmışlardı.

Yeni gelen hacılarla havaalanı daha da sıkışmış, vakit gece yarısını devirmişti. Kalabalığa karıştım, zorlukla birkaç adım attım. Bir de ne göreyim! Ahmet Özhan zencilerin arasına sıkışmış, ancak bir adamın oturabileceği daracık yerde namaza durmuş, secdeye varırken yerin darlığından, başını yere zorlukla koydu. Secdeden zorlukla kalkışından, çok yorgun olduğu besbelliydi. Bekledim, selam verince onu rahatlatmak istedim.

– Ahmet Bey, nasılsın?

– Hocam hiç sorma. Aşırı yorgunluk, uykusuzluk. Namazı zorlukla farzladım. Oturmaya bile mecalim yok.

– Uyumak ister misin?

– Hocam, benimle alay mı ediyorsun? Bu ortamda, bu hâlde nasıl uyunur?

– Haydi, seni rahat uyuyacağın bir yere götüreyim.

– Olamaz! Nerede, nasıl?

– Biraz ötede, varınca görürsün.

Ahmet Beyin koluna girdim, uygun adımlarla misafirhaneye vardık. Gösterdiğim boş yatağı görünce "Yoksa rüya mı görüyorum?" dedi. "Dur Ahmet Bey. Al şu lifi ve sabunu, önce sıcak su ile banyo yap ki rahat uyuyasın." Dedim ve hemen onu banyoya götürdüm. Güzelce banyo yaptıktan sonra huzur içinde yatağa uzandı. Ahmet Bey mışıl mışıl uyuyadursun onunla tekrar görüşmemiz üç ay sonraya, oğlumuzun düğününe kalsın, biz yine hacca dönelim.

Eşimle yaptığımız ikinci haccımız öncekilerden farklıydı. Deneyimli olduğum için grubumdaki hacılara bilgi veriyor, ibadetlerini eksiksiz yaptırıyordum. O da onları yormadan. Eşimin

yanımda oluşu, İbadetten aldığım huzura huzur katıyordu. Uzun yıllardan beri dostluğumuzu sürdürdüğümüz Nuri Erol'un ve eşi Mefkûre Hanımın yanımızda oluşu, kafile başkanı çok sevdiğini talebem Murat Altıparmak'ın yaşlı annesinin ve yanlarında beyleri olmayan diğer yaşlı teyzelerin hayır duaları neşemize neşe katıyor, gücümüzü artırıyor, hayatımızı tazeliyordu.

O mübarek ve mukaddes Kâbe'de bazen öyle ilginç, ilginç olduğu kadar düşündürücü, düşündürücü olduğu kadar da kutsî manzaralarla karşılaşıyordum ki aradan 22 sene geçti, hâlâ hatırladıkça duygulanıyor, gözyaşlarımı engelleyemiyorum. Burada sadece ikisini anlatayım.

Bir gün Kâbe'yi tavaf ettim. Tavaf alanından ayrılmak üzereyken, gözüm nur yüzlü, oldukça nahif genç bir kadına takıldı. Benzerini bir daha göremeyeceğim o kutsî manzaranın cazibesi beni öyle çekti ki ne gözümü ondan ayırabildim, ne de tavaf alanından. Hak âşığı kadın, başından düşmesin diye çarşafını dişleriyle tutmuş. Bir çocuğu omzunda, iki yaşlarındaki ikinci çocuğunu kucağına almış, beş yaşlarında üçüncü çocuğunun elini tutmuş, kısa adımlarla ve hep birlikte minik dudaklardan dökülen dualarla Kâbe'nin etrafında dönerken, ben de ibret verici manzara karşısında duygularıma yenildim, gözyaşlarımı engelleyemedim. Kendi kendime "Sakın Kâbe'yi tavaf ediyorum diye gururlanma. Asıl tavaf, ciğerparelerini taşıyarak bu kadının ettiği tavaf; Allah'ı hoşnut eden gerçek ibadet, bu kadıncağızın yaptığı ibadettir. Sana ömür boyu ders olucu böyle garip, garip olduğu kadar da hazin manzarayı bir daha göremezsin. Buna iyi bak da ders al." dedim. Kendimden geçmiş vaziyette, gözümden yaşlar sızarak onlarla birlikte yeniden tavafa başladım. Binlerce insanın arasında Kâbe'nin etrafında dönerken, yanlarından ayrılmak istemiyor, insan selinin arasında üç çocuğuyla zorlukla yürüyen kadıncağıza ayak uydurmak ve ondan ayrılmamak için kendimi zor firenliyordum. O gün, diğer günlerdeki hâlimden başka bir

hâldeydim. O günkü gördüklerimin bir benzerini, daha önce hiç görmemiştim. Özellikle, tavaf ederken Hacer-i Esved'in hizasına gelince gördüğüm manzara. Hacca gidenler bilirler. Kâbe'yi tavaf ederken Hacer-i Esved'in hizasına gelince eller yukarı kaldırılır, "Allâhü Ekber." diyerek tekbir alınır; ama bunlarınki bambaşkaydı. Mübarek Hacer-i Esved'e dönüyorlar, İki, üç ve beş yaşlarında üç masum çocuk analarıyla birlikte minik ellerini kaldırırken, henüz günah kiriyle kararmamış tertemiz kalplerinden çıkan hazin sesleriyle "Allâhü Ekber." deyişleri, beni benden alıyor, bambaşka manevi bir âleme götürüyordu. Böylece üç çocuğunu taşıyarak Kâbe'yi tavaf etmek, bilmem kaç anneye nasip olur?

Yine bir gün kendimden geçmiş ve benliğimden soyunmuş bir hâlde Kâbe'yi tavaf ediyordum. Ansızın önüme çıkan garip, garip olduğu kadar da ibret verici manzarayı görünce öyle duygulandım, öyle etkilendim ki yüksek sesle "İşte gerçek anlamda Allah'ın rızasını kazandıran tavaf, bu adamın tavafı, asıl hac bunun yaptığı hac." demekten kendimi alamadım. Kısa boylu, oldukça zayıf, bacakları çöp gibi ince, orta yaşlı bir adam, kendisinden iri, yaşlı, aksakallı pir ihtiyar, düşmemek için boynuna iyice sarılan babasını sırtına almış, Kâbe'yi tavaf ediyor ve babasına da tavaf ettiriyordu. Hacer-i Esved'in hizasına gelince, baba oğul birer ellerini kaldırarak, yorgun ve yalvaran bir eda ile "Allâhü Ekber." derken duygulanıyor ve fedakâr evladın yerinde olmak istiyordum. Ne mutlu biri omzunda, diğerini kucağında, üçüncüsünün de elini tutarak üç çocuğu ile Kâbe'yi tavaf eden anneye. Ne mutlu ihtiyar babasını sırtında taşıyarak tavaf ettiren evlada. Alabilene canlı birer ders olan bu iki olay, benim için Kâbe'nin unutulmaz hatırası olarak hafızama yazıldı. Yüce Rabbimiz her kuluna öyle evlat, her kadına da öyle ana olmayı nasip etsin.

Önceki gittiğim umre ve hacda, lokantaya gitme âdetim olmadığı gibi, kendim için yemek de yapmıyor, günlerimi peynir, zeytin, ekmekle geçiriyordum. Bu ikinci haccımda benden daha

cömert ve daha fedakâr olan eşim, yanlarında kocası olmayan yaşlı hanımları ve hanımı olmayan yaşlı amcaları görünce, sırf onlara ikram edip yalnızlıklarını unutturmak için, ara sıra kıymetli dostumuz Nuri Beyin eşi Mefkûre Hanımla birlikte yemek yapıyor, onlara da ikram ediyordu. Yardım etmeyi çok seven eşimin bu örnek davranışı, ikram ettiği bekârlar kadar beni de duygulandırıyor ve sevindiriyordu. Ayrıca hac süresince elinden geldiği kadar her hususta yaşlı hanımlara yardım ederek daha iyi hac etmelerini ve ibadetlerini eksiksiz yapmalarını sağlıyordu, Allah kendisinden razı olsun.

O seneki haccımız, evimizden çıkıp tekrar evimize dönünceye kadar çok feyizli ve neşeli geçti. Mekke'de, Medine'de, Arafat'ta, Müzdelife'de ve Mina'da unutulmaz hatıralarla dolu, neşeli ve mutlu günler geçirdik. Allah her Müslümana eşleriyle birlikte böyle hac etmeyi nasip etsin.

Ahmet Özhan Talebemiz Oluyor

Ahmet Özhan'ı son defa Cidde Havaalanı'nda çok yorgun, hatta bitkin vaziyette namaz kılarken görmüş, onu Türkler için ayrılan misafir salonuna götürmüştüm. Uzun saatler uyuyup dinlendikten sonra, onunla uçaktan ininceye kadar bir daha görüşememiştim.

Eşimle yaptığımız hac dönüşünden üç ay sonra, büyük oğlumuz Mustafa'yı evlendiriyorduk. Nikâha bir hafta kala Ahmet Özhan'ı ve onunla hacda geçirdiğimiz günleri hatırladım. Telefonla arayarak onu buldum. Düğünümüze davet ettim ve nikâhımızda şahitlik yapmasını rica ettim. O da davetimizi kabul etti, bir mani olmazsa geleceğini söyledi. Nitekim Fatih Nikâh Salonu'na geldiler, oğlumuzun şahitliğini yaptılar. Düğünümüz Merter'deki evimizin büyük salonunda oldu. Misafirlerimize meşhur Buhara pilavını yapmıştım. Hoşbeş ve sohbetten sonra bir hafız talebem Kur'an-ı Kerim okudu. Arkasından Emin Işık

hocam güzel ilahiler okuyarak, dinleyenleri feyizli manevi bir âleme geçirdi. Sıra Ahmet Özhan'a gelmiş, gözler ona dikilmiş, bütün meclistekiler kulak kesilmişti. Üzerine düşeni memnuniyetle karşılayan Özhan'ın, herkesçe bilinen eşsiz sesiyle ve güzel nağmeleriyle söylediği şarkılar, bütün dinleyenlere unutulmaz dakikalar yaşattı.

Törenden sonra davetliler gruplar hâlinde dağıldılar. Sadece Gaziantep'ten gelen misafirlerimizle Ahmet Özhan kaldı. Özhan, misafirlerimize Mekke'de tanıştığımızı, Medine yolunda ve Cidde'de Hızır gibi imdadına yetiştiğimi anlattıktan sonra bana döndü.

– Hocam, senden bir ricam var. Namazımı kılıyorum. Allah'a şükür hacca da gittim; fakat layıkıyla Kur'an okuyamıyorum. Lütfen bana Kur'an-ı Kerim'i okutur musunuz?

– Memnuniyetle okuturum. Yeter ki sen okumak iste. Hz. Peygamber (s.a.s.) "İnsanlar arasında en hayırlınız, Kur'an'ı öğrenen ve öğretendir." (Buharî) buyurmuştur. Seni okutmakla Resulullah'ın dediği gibi ikimiz de hayırlı ve iyi insan oluruz. Bunu yapabilirsek, ne mutlu bize.

– Ne zamanlar okuyabiliriz?

– Pazar gününün dışında, saat on dörtten sonra hangi gün gelebilirsen okuruz.

– O hâlde perşembe günleri TRT'den çıkar, saat ikide gelirim.

– Tamam, anlaştık.

Mübarek mekânda tanıştığımız, daha doğrusu yüce Allah'ın rüyamda tanıştırdığı Ahmet Özhan'la böyle kaynaştık ve derse başladık. Gününü ve saatini şaşırmadan her perşembe saat ikide geliyor, akşama kadar bizde kalıyor, öğle yemeğini birlikte yiyor, sohbet ediyorduk. Ben ona Kur'an-ı Kerim okutuyordum, Kur'an'ın feyizi ile feyzyab oluyor, huzura kavuşuyorduk. O da nadide şarkılarıyla neşemize neşe katıyordu. Bazen sohbet ediyor, bambaşka manevi âlemlere dalıyorduk.

Bir gün geçmişten bahsediyor, sanatlarımdan söz ediyordum. O sırada Özhan'la aramızda şu ilginç söyleşi oldu.

– Hocam, ne sanatım var, ne ticaretim. Sesimden başka hiçbir güvencem yok.

O sırada geleceğini görür gibi oldum.

– Ahmet Bey, öyle söyleme. Sen sanatların en âlâsını icra ediyorsun. Gerçi yakında içkili gazino sahnelerinde Ahmet Özhan'ın yıldızı sönecek; ama yıldızı sönerken güneşi doğacak, bir daha da batmayacak.

– Hocam, sözünden bir şey anlamadım. Ne demek istiyorsun?

– Şimdi söyleyemem. Onu yakında göreceksin. Hayır, hayır, sadece görmeyecek, onu yaşayacaksın. Sabırla koruk, helva; dut yaprağı, atlas olur.

Bunu bana söyleten Allahü Teala kalbime Özhan'ın sahne musikisinden tekke musikisine; yani tasavvuf musikisine döneceğini doğurmuştu. İşin garibi, ben bunu söylerken Ahmet Beyin güneşi doğmak üzereymiş. Meğer tasavvuf musikisine dönmeye başlamış bile. Nitekim o güneş doğdu, gönlümüz aydınlandı, ruhumuz şad oldu. Dünya yaşayışı gereği birbirimizden uzakta da olsak, gönlümüzde ve ruhumuzda beraberliğimiz sürdü.

22 Sene Önce Gördüğüm Rüyanın Son Bölümünü mü Yaşayacağım?

1960 senesinde Kahire'de el-Ezher Üniversitesi'nde fakülteyi bitirmiş, ihtisas (mastır) tahsiline başlamıştım. Bir gece hayatımın tamamını kapsayan garip bir rüya görmüştüm. Rüyamda, bir araba gidecek kadar geniş bir tünelin içindeyim. Önümde boş bir oda var. Tünelin sağ tarafı Hicaz'a giden yola, sol tarafı insan topluluğuna çıkıyormuş. O sırada Allah'la konuşuyormuşum. *(Allah'la konuşmak yanlış anlaşılmasın. Allah cisim değildir, zamana mekâna da ihtiyacı yoktur. Bu yüzden ne rüyada, ne de*

uyanıkken bu dünyada kimseye görünmez. Fakat ruhun derinliğinde hissedilir. Konuşmak da sesle ve kelimelerle olmaz. Bu dille tarif edilemeyen manevi bir konuşmadır.) Sağa giden yoldan Hicaza mı gideyim, sola gidip insan topluluğuna mı çıkayım; yoksa karşımdaki ıssız odaya mı gireyim, diye kararsız düşünüyormuşum ve dua ederek, hangisini yapacağım hususunda Allah'a yalvarıp yakarırken, semadan büyük bir el uzandı, karşıdaki odaya girmemi işaret etti. Ben ise bu işarete itiraz ederek "Allahım, uzun yıllardan beri insanlara hizmet etmek, onları İslam'a davet ve irşad için hazırlanıyorum. Kimsesiz odada yalnız başıma kime hizmet edeceğim?" diyorum. Bunun üzerine semadan inen el ikinci kez uzandı ve insan topluluğuna giden sol tarafı gösterdi. Bir an düşündüm, kendi kendime sitem ederek: "Aman Allahım! Ben ne yapıyorum? Hangi yöne gideceğim diye Allah'a yalvarıyorum, sonra da itiraz ediyorum." dedim. Yaptığıma pişman, hemen tevbe ve istiğfar ederek tekrar "Allahım, beni affet, kusurumu bağışla! Şimdi emrine amadeyim. Ne dersen, onu yapacağım!" diyorum. Bunun üzerine üçüncü kez semadan inen el, yine boş odaya girmemi işaret etti. Uyanınca gönlüme rüyanın şu tabiri doğdu: Yüce Allah, ilmî çalışmaya başladıktan sonraki hayatımı üç döneme ayırsa gerek.

İlk dönem, yalnız ve kapalı yerlerde geçecek.

İkinci dönem, toplum içinde ve hareketli geçecek.

Üçüncü dönem, toplumdan uzak ve oldukça sakin geçecek.

Şimdi; yani bu rüyayı gördükten kırk beş sene sonra geriye dönüp bakınca, o rüyamın tabirinin doğru olduğu kanaati kesinleşiyor. Zira 17 yaşımda, yani 1937'de ilmî çalışmalarıma tek odalı bir evde başladım. Sonra Şeyh Camii'nin, daha sonra Kabasakal Camii'nin, hocam Hakk'ın rahmetine kavuşup yerine imam olunca da Tahtani Camii'nin karanlık hücrelerinde toplumdan,

göz önünden uzak yaşamak zorunda kaldım. Dinî tahsil yapmak, Özellikle Arapça ve Kur'an-ı Kerim'i okutmak bile yasak olduğu için halk arasında açıktan okuyup okutamazdım. Bu yüzden, inziva hayatı yaşamak zorundaydım.

12 sene inziva hayatımdan sonra, tahsil için üçüncü kez yurt dışına çıkarken, toplum içinde hızlı ve serbest çalışma dönemim başladı. Bu çalışma aylar ve yıllar geçtikçe hem hızlandı hem de çalışma alanım genişledi. Bu koşuşturma aralıksız 1982'ye kadar; yani 33 sene, önceki çalışmalarımı da göz önüne alırsak 45 sene devam etti.

1960'ta gördüğüm rüyanın üçüncü döneminde; yani toplumdan ve gürültüden uzak yaşama devresine girmişim ki bende daha sakin ve huzurlu yerlerde çalışma duygusu uyandı. Kamp yaptığımız ve on yedi sene yaz aylarında kaldığımız Esenköy'de sürekli kalma arzusu doğdu. Elimde olmayarak bu duygular gitgide şiddetlendi. O sıralarda Haseki Yüksek Eğitim Merkezi'nin dışında okuttuğum talebelerim hedefledikleri okullarından mezun olmuş, kimileri görev almış, kimileri de üniversitelerde öğretim üyeliğine aday olmuştu. Eğitim merkezi dışındaki çalışmalarım kitap tercümesine dönüşmüş, bende kitap yazma meyli uyanmıştı. "Dinimiz ve Hayatımız" adında bir de kitap yazmış ve yayınlamıştım. Uzun yıllardan sonra okutma hevesimin yazmaya dönüşmesi de gittikçe kalabalıklaşan gürültülü İstanbul hayatından sessiz ve huzurlu köy hayatına yönelmemi sağlıyordu.

Ayrıca maddi bakımdan da Esenköy'e göçmemiz uygun görünüyordu. Hayat pahalılığı arttıkça evimizin masrafı artıyor, ticaret yapmadığımız için şehirde yaşamak zorlaşıyor, ilerisi beni düşündürüyordu. Büyük oğlumuz Mustafa Nur, askerliğini yapmış, onu ve kızımız Münevver'i evlendirmiştik, Mehmet Fatih liseyi bitirmiş, bir süre yayınevinde çalışmış, asker olmuştu. Kızımız Ayşe on sekiz, oğlumuz Kerem on bir yaşında, anaları kırk yaşındaydı. Ben de üç sene sonra 65 yaşımda emekli olacaktım.

Bir gün etraflıca düşündüm. "Emekli olduktan sonra maaşım azalacak, hayat pahalılığından dolayı masrafımız artacak. Ticaret yapmadığıma göre, derslerimin ve sohbet toplantılarımın dışında İstanbul ile bağlantım da olmayacak. Ben ölürsem, emekli maaşımla gün be gün artan evin giderini mi karşılayacaklar, geçinecekler mi? Hâlbuki evi satar, parasıyla Esenköy'e iki daire yapabilirsem, birinde oturur, birini kiraya verirler, emekli maaşımı da alır, güzelce geçinirler. Denizin iyotundan, ormanın ve ağaçların oksijeninden faydalanarak, her hafta köyden derse gelmeye razıyım. Vapurda gidip gelirken tercüme ve telif çalışmaları da yaparım." dedim.

Düşündüklerimi ailemle de konuştum. Eşim önce "Yapmak istediğin şey çok zor ve yorucu. Ev yapılsa bile, yaz kış köyden İstanbul'a birkaç vasıta ile nasıl geleceksin?" dediyse de inandırıcı açıklamalarımı dinleyince ve yapmak istediğimi yapma alışkanlığımı da bildiği için görüşlerimi kabul etti. Dost ve arkadaşlarımdan, özellikle inşaata aklı yetenlerden kime söyledimse, hiçbiri fikirlerimi benimsemedi. Üstelik "Satacağın daire parasının yarısı temele gider, yarısıyla bir daire bile yapamazsın." dediler; ama bende olan bazı şeyleri bilmiyorlardı. Yapmak istediğim iş ne kadar zor olursa olsun, başlayınca, o işi çabucak kavrama kabiliyetim, "Herhangi bir işte başarının başlangıcı, o işe başlamaktır." inancı, dikkatli, planlı, hem de çok çalışarak Allah'a olan güvencim. Sözü uzatmayayım, 1982 Kasım ayında kesin kararımı verdim. İlerisini de düşünerek altında dükkân ve sekiz daire olmak üzere, beş katlı hayalî apartmanın projesini çizdirdim. Esenköy'de iki odalı biriket evimizin yerine hafriyat başlattım. Başlarken hiç param yoktu. 400.000 liralık senet imzaladım ve Merter'deki evimizi satılığa çıkardım.

İnşaata başlayışım, başlangıçta –hakikaten– akıllı işi değil, delicesine bir cesaretti. İmzaladığım senetlerin karşılığı yoktu. Evin ne zaman satılacağı belirsizdi. Üstelik oldukça yüklü para

vererek çizdirdiğim projeyi beğenmedim, üzerinde tadilat yaptım. Bu sebepten inşaatın üzerinde bulunmam gerekirdi. Bütün bu imkânsızlıklara karşı iki güvencem vardı: Allah'ın yardımı, kuvvetli azim ve iradem.

Kaça giderse gitsin, evi satmalıydık. Bir yeri yapmak için bir yeri yıkmak gerekirdi. Biz de öyle yaptık. 1982 senesinin aralık ayında, 165 metrekarelik evimizi dört ay sonra çıkmak üzere altı milyona sattık, inşaatı hızlandırdık.

O sıralar eğitim merkezinde derslerim haftada üç gündü. Haftanın üç gününde de dondurucu soğuğa meydan okuyarak inşaatın üzerinde duruyor, aynı zamanda kitap tercüme ediyordum. Vapurda gidip gelirken de tercüme çalışmamı sürdürüyordum. Daha sonra tercüme çalışmam kitap yazmaya dönüştü.

Evi sattığım adama dört ay sonra; yani nisan ayının sonunda çıkacağız derken dört ayda evi yapacağıma kimse inanmıyor, "Dört ay sonra çıkacağına söz verme, mahcup olursun." diyorlardı. Kendilerine göre doğru idiler. Sadece hafriyatı bir ay sürmüştü. Ben de haklıydım; çünkü ne yaptığımı, ne yapacağımı biliyordum. Nitekim zaman beni doğruladı. Rabbimin yardımı ile üç buçuk ayda girişte büyük bir dükkânla birinci katı; yani iki daireyi yaptık. 1983 yılı 15 Nisan'da sattığımız evi teslim ettik, Esenköy'e göçtük.

Yaptığımız dairelerin bir kısmını satarak, sahilde denize karşı sekiz daire yaptık. Bu arada inşaatın bütün detaylarını öğrendim, sanatlarıma bir de inşaatçılık eklendi, inşaata uzaktan kumanda edip ilmî çalışmalarımı aksatmadığım için, yapıp satarak binalar birbirini izledi ve inşaatçılık on iki sene devam etti.

Daha sonra diğer iki oğlumun kendi işleri olduğu için evin ve ailemin idaresini askerden dönen küçük oğlum Kerem'e devrettim, kendimi tamamen kitap yazmaya, manevi irşad görevime, kısmen de okutmaya verdim.

Şimdilik son talebem, kızım Ayşegül ile manevi kızım Seda'dır.

Talebe, Hocayı İmtihan Ediyor

Hocalık hayatımda talebelerime otoriter hoca gibi değil, şefkatli bir baba gibi davranırım. Ders okuttuğum yerlerde düzen ve disiplin korkuya değil, sevgi ve saygıya dayanır. Altmış senelik hocalık hayatımda, hiçbir talebemin kalbini kırıcı bir kelime kullandığımı hatırlamıyorum.

Öğrencilerimle aramdaki sevgi bağlarını pekiştiren birçok yol vardı. Bunlardan biri de uyumlu oluşum, onlara karşı kırıcı ve katı değil, yapıcı ve sevecen oluşumdur. Hocalarını gücendirici ve kızdırıcı hareket ve davranışlarına asla gücenmem ve öfkelenmem. Hoşa gitmeyen davranışlarını iyilikle düzeltirim. Size bunun canlı bir örneğini aktarayım isterseniz.

1985'te Haseki Eğitim Merkezi'ndeki hocalığımın son aylarını yaşıyor, dördüncü dönem talebelerini okutuyordum. Bir gün derse girdim, öğrencilerimi bambaşka bir hâlde gördüm. İlk olumsuz hareketleri dersi engellemek oldu. Anlamsız soru soruyorlar, birine cevap vermeden, dersle ilgisi olmayan mantıksız sorular birbirini izliyor. Bana karşı kırıcı, çatlak sesler de duyuyordum. Ben ise bütün bu kırıcı, öfkelendirici, sabrımı taşına sözleri, yersiz soruları ve anlamsız davranışları hoş karşılıyor; onların sorularına güleç bir yüzle olumlu ve uyumlu cevaplar veriyor, ters ve yersiz sorularına ve kırıcı davranışlarına kızmıyordum. Nasıl olduysa birden yüzler gülümsedi, içlerinden biri "Hocam, imtihanı kazandın." dedi. "Ne imtihanı, kim kimi imtihan ediyor?" deyince, bir başkası bilmeceyi çözdü. "Hocam, zaman zaman 'Kırk beş senedir talebe okuturum, şimdiye kadar hiçbir öğrencime kızmadım, kalbini kırıcı bir kelime söylemedim.' diyordunuz. Biz de bugün, sabrınızın derecesini denemek için sizi imtihan ettik. Siz de ters ve kırıcı davranışlarımıza, yersiz ve anlamsız sorularımıza kızmadınız ve kırıcı bir şey söylemediniz. Böylece imtihanı kazandınız."

dedi. Ben de “Zaten her zaman Allah’ın huzurunda imtihandayız.” diye karşılık verdim. Gerçekte böyle değil midir? Bizden asla ayrılmayan, her işimizi ve kalbimizden geçenleri bilen, her şeyimizi gören, bütün konuştuklarımızı duyan Yüce Allah her yerde, her zaman ve herkesi imtihan etmektedir. Rabbim imtihanımızı kolay geçirsin. Bizleri sevgi bağlarıyla bağlasın da birbirimizi incitmeyelim.

Haseki’den emekli olmayı sabırsızlıkla bekliyordum. Dinlenmek için değil, daha çok çalışmak için bekliyordum. Emekli olunca İstanbul’da okutmayı kestim, kendimi tamamen yazmaya verdim; fakat Kur’an-ı Kerim öğrenmek isteyenleri okutuyor, birkaç günde öğretiyorum. Ömrümün sonuna kadar da buna devam edeceğim. Kur’an okumasını öğretmek, en verimli ve en kalıcı ibadettir. Ben öldükten sonra bile, öğrencilerim Kur’an okudukça benim de defterime ecir ve sevap yazılır. Bu denli verimli ve bereketli hizmet bırakılır mı? Hem de Peygamberimiz (s.a.s.) “En hayırlınız Kur’an’ı öğrenen ve öğretendir.” buyurmuştur. (Buhârî)

Hedef ve Metodum

Bir hedefe giderken ilk adım çok önemlidir. Yanlış bir adım insanı ters yöne saptırır, hedefine ulaştırmaz. Hedef belirtmeden işe başlayan ya da hedefsiz yaşayan kimse, karanlıkta yürüyen bir âmâ gibidir. Bütün çabaları boşa gider. Neyi, nasıl ve ne zaman yapacağını ve niçin yaptığını bilemez, ne yöne gideceğini kestiremez. Niçin yaşadığını da bilemez. Ölürken her şeyi anlar; ama ömür kuşu uçmuş, vakit bitmiş olur. Okuturken hedefim belliydi. Karşımdaki öğrenciye öğretmem gereken bilgileri kestirme yollardan, en kısa zamanda öğretmekti. Yazarken kimlere, neyi, nasıl yazacaktım? Bunun muhakemesini şöyle yürüttüm: Mademki görevim İslam’a hizmettir ve İslam adına yazacağım, o hâlde hedefim İslam’ı ve İslam’la ilgili meseleleri anlatmaktır.

İslam dini, din mezhep, ırk ve cinsiyet ayırmadan bütün insanlığa gönderilmiştir. Onları, cehenneme götüren karanlık yollardan, cennete götüren aydınlık yola, putlaştırılmış yaratıklara tapınmaktan, tek Allah'a kulluk etmeye, düşmanlıktan dostluğa ve kardeşliğe çağırmış. Tek geçerli din olan İslam'a davet etmiştir. Ben de yazarken hiçbir ayırım yapmadan, bütün insanlara sesleneceğim. Onlara İslam'ı anlatmaya çalışacağım. Yazılarımı yumuşak, okşayıcı, inandırıcı, benimsetici, herkesin kolayca anlayacağı ve akıcı bir ifade ile yazmaya çalışacağım. Okuyanları karamsarlığa ve ümitsizliğe sevk edici, zihinlerini karıştırıcı ve şüpheye düşürücü şeyler yazmayacağım.

Nereden başlayacağıma gelince... Arzum, dinimizin ana kaynağı; hatta İslam dininin kendisi sayılan Kur'an-ı Kerim'i, Peygamberimizin hadisleri ışığında tercüme ve tefsir ederek açıklamaktır. Daha önce hadislerden birkaç kitap tercüme etmiştik. Sıra Kur'an'ı tefsir etmeye gelince durum değişti. Dört sene, aralıklı olarak iki kez, Yüce Kur'an'ı açıklamaya çalıştım, ikisinde de Allah'ın kelamından anladığım derin manaları kalemimle layıkıyla anlatamadım. Kur'an-ı Kerim'in zihnimdeki manaları birer canlı gonca gül; yazıya dökülenler ise sanki solmuş gülün dökülen yapraklarının birer gölgesi gibiydi. Karmaşık bir meal ve tefsir yazmaktansa, biraz daha beklemeyi uygun buldum.

İrşad Görevim

Sohbet toplantıları deyince irşad görevimi ve manevi çalışmalarımı hatırladım. Biraz da bunlardan söz etsem mi bilmiyorum. Daha önce de belirttiğim gibi on yedi yaşımda Arapça olarak, bir daha bırakamadığım ve ömrümün sonuna kadar da bırakamayacağım tahsilime, yani dinimizle ilgili ilimleri okumaya ve bir yandan da okutmaya başlamıştım. Bir sene sonra, bir akşam talebelerim gittikten sonra, acı tatlı rengârenk hatıralarıma, çocukluk günlerime doğru uzandım. Öyle dalmışım ki

beşle yedi yaş arasında hocaya gittiğim o masum ve mutlu günlerimi yeniden yaşıyordum. Kimi cuma günleri Mustafa babanın, Mustafa baba öldükten sonra da Hanefi babanın tekkesine gidip, dervişlerle zikir ettiğimiz günlere uzandım. Ara sıra da hocaların meclislerine gidip, oralardaki dinî ve ilmî sohbetleri dinlediğimi hatırlayınca, aniden kendime geldim. O sıralardaki hayatım, yani okumaya ve okutmaya başladığım günleri düşününce, içimde bir boşluk duydum ve kendi kendime; "İki hocamdan şeriat ilmi alıyorum da neden kâmil bir mürşidden tarikat ilmi almıyorum, tek kanatla uçulur mu? Şeriat kanadının bir tarafına da tarikat kanadını takmalıyım ki uçmaya doğru (cennete doğru) uçabileyim." dedim. Geleceğim için oldukça önemli olan bu konuyu, etraflıca ve uzun uzadıya düşünmeye başladım.

Faydalı olduğuna inandığım bir şeyi geciktirmeden uygulamak, benim bir alışkanlığım olduğu için hemen kararımı verdim. Peygamberimizin yolunda giden ve şeriattan ayrılmayan kâmil bir mürşid aramaya başladım. Başladım ama kitabımın gençlik dönemlerini içeren kısmında da yazdığım gibi, aradığım mürşidi bulmak kolay olmadı. Daha doğrusu kendi aramamla bulamadım. Bağlanacağım ve ders alacağım mürşidi bir sene sonra yani on dokuz yaşımda yüce Allah bana gösterdi. Bunun nasıl olduğunu da daha önceki bölümlerde yazmıştım. O bölümlere bakılabilir.

Üç sene sonra, daha yirmi iki yaşımda iken mürşidim tarafından, şeriat dersi verdiğim gibi maneviyat dersi de vermekle görevlendirildim. Fakat kendimi ve zamanımı tamamen ilmî çalışmalarıma ve talebelerime verdiğim için, irşad çalışmalarımın üzerinde fazlaca durmadım. Hele talebelerime, bu mukaddes görevi üstlendikten kırk yıl sonrasına kadar, tarikatten kesinlikle söz etmedim. Zira o yıllarda halkımızın, yetkili din âlimlerine acil ihtiyaçları vardı. Talebelerimin hızlı yükselmeleri ve dinimizin sözcülüğüne çok iyi hazırlanmaları gerekiyordu.

Nihayet 1979'da elli dokuz yaşımda iken, yani umre ve birinci hac ibadetlerimi yaptıktan sonra, üç ay ara ile mana âleminden bana ilmî çalışmalarımın yanı sıra irşad görevimi de yerine getirmem hatırlatıldı. Fakat kendiliğimden kimseye, "Tarikate gelin! Sizi irşad edeyim." diyemezdim. Çünkü "hayye a'lessalâh" (haydin namaza!) denir. Ama "hayye a'lettarikat" (haydin tarikate) denilmezdi.

İkinci uyarıdan kısa bir süre sonra üçüncü kez, ümmetini irşad etmem noktasında, rüyamda Peygamberimiz (s.a.s.) tarafından uyarıldım. Bunun üzerine kendi kendime, "Ahmet Muhtar, bu üçüncü uyarıdır. Artık manevi görevine başlama zamanın geldi. Hatta geç bile kaldın!" dedim ve bu mukaddes görevde yolumu açması ve bana yardım etmesi için Allah'a niyaz ettim, yalvardım, yakardım. Ama nereden, nasıl ve kimden başlayacağımı bilemediğim için, Allah'ın takdirine teslim oldum. Kendimi Allah'tan gelen olayların akışına bıraktım.

İlk Gelen Siz Oldunuz

Maneviyat dersi vermem noktasında iki defa hocam, bir kez de Peygamberimiz tarafından uyarıldıktan iki gün sonra; ikindiye doğru hülyalarıma dalmış, acaba ilk ders almaya ne zaman, kimler gelecek, diye düşünürken, o sırada kapımın zili çaldı. Kapıda misafirlerimizi görünce, gönlümde sebebini bilmediğim bir ferahlık hissettim. Gelenlerin biri yıllar önce okuttuğum, ilahiyat fakültesini bitirdikten sonra da Haseki Yüksek Eğitim Merkezi'nden bir talebem diğeri ise talebemin tanıttığı, Şirinevler esnafından bir arkadaş.

Misafirlerimize bir şeyler ikram ettik, çaylarımızı içerken talebem beklenilen söze başladı.

– Hocam, yıllardır zat-ı âlinizden şeriat dersi alıyorum. Bu gün ise bu kardeşimizle tarikat dersi almaya geldik.

– Bugüne kadar ne sen bana tarikattan bir şey sordun, ne de ben sana tarikattan söz ettim. Bugün bunu nereden çıkardın?

– Hocam, sen söylemesen de biz anlamamız gerekenleri anladık. Bu talebimizde kararlıyız.

– Anladım, daha fazla açıklamana gerek yok. Maneviyat dilinde; "Söyleyene bakma, söyletene bak.", "Gelene bakma, gönderene bak." denir. Zaten bugünlerde birilerinin geleceği belliydi. İlk gelen siz oldunuz. Allah hayırlı ve uğurlu kılsın. Cümlemizi rızası yolunda bulundursun.

Daha sonra manevi kardeşlerimiz birbirini izledi. Günde birkaç kez tekrarlanan ilim halkasına, bir de haftada bir tasavvuf ve maneviyat dersi halkası eklendi. 1985'te emekli olup İstanbul'la ilmî ilişkim kesilince, bu toplantılarımız ayda bir ikiye düştü.

Yıllar sonra 1995'te kızım Ayşe ile hacca gittiğimizde, tarikat kafilemize yeni kardeşlerimiz katıldı. Havaalanında, uçağa biniş sırasında göz göze geldiğimiz bazı hac yolcularına karşı kalben yakınlık duyar gibi oldum. Ama tanışmadığımız için üzerinde durmadım. İleride can kardeşi ve tarikat yoldaşı olacağımızı ne bilecektim? İnsanlar vücuda gelmeden önce, ruhlarımızın yan yana gelip kaynaştığını bilemezdim. Sekiz gün kaldığımız Medine-i Münevvere'de, zaman zaman o kardeşlerimizle karşılaşmışız; ama dalgın olduğum için ben farkında olmamışım. Ancak Medine ziyaretini bitirip Mekke'ye gittiğimizde, kaldığımız otelde bir odaya düşünce onlarla tanıştık. Çabucak kaynaştık. Türkiye'ye dönünce de manevi kardeş olduk, bir daha da ayrılmadık. Umre yaparken, namaz kılarken, Arafat'ta, Müzdelife'de, Mina yolunda ve şeytan taşlarken hep beraberdik. Sanki bir vücut gibiydik.

Hacdan dönünce bu manevi kardeşlerimizin yakınları da safımıza katıldılar. Bu manevi bağlılık din kardeşliğimizi pekiştirdi. Sık sık ziyaretleşiyoruz, bir arada sohbetler ederek birbirimizi irşad ediyor ve bilgi alışverişi ile de aydınlanıyoruz, inşallah öbür dünyada da beraber oluruz; çünkü Peygamberimiz (s.a.s.) "Kişi öbür dünyada, bu dünyadaki sevdikleriyle beraberdir." (Buhârî) buyurmuştur.

Çocuklarımız

Beş çocuğumuzdan Münevver'i ve Mustafa Nur'u Esenköy'e göçmeden önce evlendirmiştik. Daha sonra da Ayşegül'ü ve Mehmed Fatih'i evlendirdik. Nasıl olduysa, görünürde bizim saflığımız ve dikkatsizliğimiz yüzünden, gerçekte ise alın yazısı ve Allah'ın takdiri dolayısıyla Ayşe'nin evliliği zamansız ve uygunsuz oldu. Evlilik yuvası daha kurulurken yıkılmaya yüz tuttu. Ne yazık ki yuvayı yıkılmaktan kurtarmak için tek taraflı feragat ve fedakârlık yetmiyor. Sınırsız sabır Allah'a mahsustur. Kulun sabrı sınırlıdır. Her şeyde olduğu gibi, sabır da sınırı aşınca zarara dönüşebilir. Sabrın sonu selamettir; fakat uçuruma dayanmışsa, sonu felaket olabilir. Kul sabretmeli; ama sabır taşı çatlamadan da dönüş yapmasını bilmeli.

Oldukça sabırlı, cefakâr ve fedakâr olan kızımız Ayşe'nin evlilik yuvasının ilk sarsılma sinyalini Allah, nikâh masasında, evlendirme salonunda bir davetlinin dilinden işittirmiş; ama bunu yalnız eşim duymuş. Nasıl olduysa duyduğunu sinesine gömmüş, kimseye söylememiş. Dedim ya, alın yazısı kulaklarımızı tıkamış, gözlerimizi kapatmış. İkinci işareti, evliliklerinin üçüncü ayında kızım, kendisi verdi.

O günlerde yüreğimde sebebini bilmediğim bir sıkıntı vardı. Sanki her an acı bir haber gelecekmiş gibiydi. Ne mektup gelmesini ne de telefon çalmasını istiyordum. Bir sabah telefonun çalmasıyla beklemediğim haber gelmiş gibi yüreğim sızladı. Telefonda Ayşe'nin hazin sesi hislerimi doğruladı.

– Babacığım; çok sıkıntıdayım, hemen gelmenizi rica ediyorum.

– Hemen geliyoruz kızım.

Sabırsızlıkla telefon konuşmamızı bekleyen eşime herhangi bir şey söylemeden "Ayşe bizi özlemiş, gidelim." dedim. Okuldan izin alarak hemen Gaziantep'in yolunu tuttuk. Üzücü bir şey konuşmadığımız hâlde, ikimiz de endişeliydik. Yolculuğumuz kuşkulu ve sessiz geçti. Vardığımızda kızımla damadım, ikisi de üz-

gün, sinirleri gergin ve birbirine dargın vaziyetteydiler. Bizi görünce biraz olsun havayı yumuşattılarsa da gülümsemelerinin zoraki olduğu belliydi. Geldiğimizi duyunca damadın babasıgil de geldiler. İleriden beri çok samimi olduğumuz için bize karşı hürmet ve saygıda kusur etmediler. Bu olumlu davranışları, kızımla aralarında bir şeyler olduğunu gizleyemiyor, dargınlıkları yüzlerinden okunuyor, bakışları da buna şahitlik ediyordu. Önce kızımla konuştum.

– Kızım, nedir derdiniz? Telefonda bir şey konuşmadın. Bana şimdi her şeyi anlat.

– Baba, Adnan'la anlaşamıyoruz. Ayrılmak istiyoruz.

– Kızım, olur olmaz sebeplerle evlilik yuvası yıkılmaz. Bence biraz sabret, zamanla birbirinize alışır, anlaşırsınız.

Kızımın, ayrılmak hususunda direnmeyişinin, bana saygısından ve kadere inanışından kaynaklandığını çok geç anladım. Benim de onu yatıştırmaya çalışmam, ayrılmalarını gerektiren asıl sebebi bilmeyişimdi. Keşke o zaman bana her şeyi açık konuşsaymış. Onu bir gün bile orada bırakmazdım; çünkü ayrılmasını gerektiren bazı sebepler varmış. Onun üstü kapalı konuşması, benim de evlilik yuvasını cehennem azabına çeviren sebepleri bilmeyişim, sonraki ayrılma girişimlerinde araya giren hakemlerin evliliğin devamı hususundaki ısrarları, bizim de aşırı iyimser oluşumuz kızıma çok pahalıya mal oldu. Ömrünün en güzel çağında ona sıkıntılı zor yıllar yaşattık. Allah günahlarımızı affetsin.

Üç ay sonra yıkılması gereken yuva, ancak on bir sene sonra yıkıldı. Evlilik hayatı saadet getirirse, o yuva cennete dönüşür. Felaketler getiriyor, sıkıntılı günler yaşatıyor ve vicdan azabına dönüşüyorsa, o evlilik cehennem azabı demektir ki yıkılması gerekir. Her ne kadar Hz. Peygamber (s.a.s.): "Allah'ı en çok gücendiren helal, boşamaktır." buyurmuşsa da boşamayı ve boşanmayı gerektiren sebepler meydana çıkmışsa, uygun olanı ayrılmaktır. Bu sebepten dolayı, bazı sahabilerin evlilik hayatına son vermelerini, Peygamberimiz kendisi söylemiştir. Bunlardan biri de Hz.

Ömer'in oğlu Abdullah'tır. Sevgili Peygamberimizin zevcelerinden, Zeyneb validemizin ilk kocası Zeyd'den boşanmasını, hakkında ayet indirerek bizzat Allah emretmiştir.(Ahzab 33/37)

"Geç olsun, güç olmasın." denildiği gibi kızımızın ayrılması geciktiyse de sonunda fazla güçlük çıkmadan kocasından ayrıldı, huzura kavuştu. Şimdi kızımız ve iki çocuğuyla birlikte huzur içinde yaşıyoruz. Kitaplarımı yazarken, yardımcım kızım Ayşe'dir. Bana yardım ediyor ve yazılarımın daktilosunu yapıyor. Ayrıca çocukları Derya'yı ve Ahmet'i okutuyorum, evde dinlerini öğretiyorum. Allah yardımcımız olsun. Evlenmeden önce olduğu gibi ona Arapça okutuyorum. Hedefi İslam'ı konuşan, İslam'ı yazan, yaşayan örnek bir Müslüman olmaktır. Allah, yardımcısı olsun. İlk arzum, sağlığımda onu hacca götürmekti. Hamdolsun Allah nasip etti, götürdüm. Unutulmaz hatıralarla dolu çok güzel bir hac yaptık. Kızım Ayşe hakkında ikinci arzum, onu okutup büyük bir din âlimi yapmaktır.

Şimdi ise hedefim ve Yüce Allah'tan isteğim, Kur'an-ı Kerim'e –şanına yakışır– bir meal ve tefsir yazmaktır. Rabbim yardımcımız olsun.

Üç sene önce askerliğini bitiren küçük oğlumuz Kerem, daha önce başlattığım küçük çaplı inşaat işini ve evimizin bütün işlerini üstlendi, ailemizin küçük babası olarak evimizi ve bütün işlerimizi idare ediyor. Allah, Kerem'e dinine, dünyasına ve ahiretine yararlı, mutlu bir evlilik nasip etsin.

Rabbimden tek arzum, dinime ve insanlığa hizmet etmek, bir de Peygamberimizin (s.a.s.) şu müjdesine nail olarak Allah'ın rızasını kazanmaktır: "Ne mutlu o kimseye ki ömrü uzun, ameli güzel olur." (Taberânî. Mekâsıd-ül Hasene, s. 277 Hadis, 664)

SONUÇ

İşte, talebelerimin ve kardeşlerimin arzuları üzerine yazmaya başladığım hatıralarım, buralara kadar geldi. Çok şükür, yazdığım bu şeyler, "Ömür meyvesi" gibi kemale erdi. Eksik ve gediğiyle sizlerin elinize kadar ulaştı.

Burada, kendini okumaya ve okutmaya hasretmiş bir ömrün bütün serencamını yazmaya çalıştım. Yaşadığım hayatın iyi ve kötü, bütün safhalarını anlattım. Farkındayım ki bir yandan yaşadığım devirleri size aktarırken bir yandan da içimde yeşerttiğim ümitleri, çektiğim acıları ve ruhumda hissettiğim hayal ve tasavvurlarımı sizlerle paylaşıyorum. Bütünüyle kalbimin esrarını şerh ediyorum.

Ümit ederim ki yazdığım bu şeyler, Rabbime karşı, bana verdiği bir ömrün de muhasebesi yerine geçsin.